

Finansutskottet

Regeringens proposition till riksdagen om statsbudgeten för 2025

Regeringens proposition till riksdagen om komplettering av budgetpropositionen för 2025 (RP 109/2024 rd)

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen om statsbudgeten för 2025 (RP 109/2024 rd): Ärendet har remitterats till finansutskottet för betänkande.

Regeringens proposition till riksdagen om komplettering av budgetpropositionen för 2025 (RP 109/2024 rd) (RP 191/2024 rd): Ärendet har remitterats till finansutskottet för betänkande.

Utskottet har sambehandlat propositionerna och ger ett enda betänkande om dem.

Budgetmotioner

I samband med propositionen/propositionerna har utskottet behandlat följande motioner BM 1—280, 282—333/2024 rd. En förteckning över motionerna ingår som bilaga till betänkandet.

Utlåtanden

Enligt 38 § 3 mom. i riksdagens arbetsordning kan ett fackutskott på eget initiativ lämna utlåtande om budgetpropositionen inom sitt behörighetsområde till finansutskottet inom 30 dagar från det att budgetpropositionen remitterades till finansutskottet.

Utlåtande har lämnats av

- utrikesutskottet UtUU 6/2024 rd
- förvaltningsutskottet FvUU 18/2024 rd
- lagutskottet LaUU 17/2024 rd
- kommunikationsutskottet KoUU 13/2024 rd
- jord- och skogsbruksutskottet JsUU 19/2024 rd
- försvarsutskottet FsUU 11/2024 rd
- kulturutskottet KuUU 11/2024 rd
- social- och hälsovårdsutskottet ShUU 10/2024 rd
- ekonomiutskottet EkUU 24/2024 rd
- framtidsutskottet FrUU 5/2024 rd

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Motivering

- arbetslivs- och jämställdhetsutskottet AjUU 12/2024 rd
- miljöutskottet MiUU 16/2024 rd

Beredning i delegation

Ärendet har beretts i finansutskottets samtliga delegationer enligt sakinnehåll.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Ekonomiska utsikter

Budgetpropositionen för 2025 baserar sig på finansministeriets prognos från september¹, enligt vilken den ekonomiska tillväxten väntas ta fart. Bruttonationalprodukten beräknas öka med 1,7 procent 2025 och 1,5 procent 2026. Hushållens konsumtion väntas öka i takt med att inflationen mattas av, räntorna sjunker och inkomsterna ökar måttligt. Också investeringarna i produktion beräknas öka tack vare energiomställningen och byggandet väntas ta fart igen.

Vid utskottets sakkunnigutfrågning ansågs finansministeriets ekonomiska prognos vara realistisk, men något mer positiv än andra prognoser som gjordes på hösten. Till exempel Finlands Bank uppskattar att tillväxten kommer att stanna på 1,1 procent 2025. När hösten 2024 framskridit har förväntningarna på en vändning i den ekonomiska tillväxten skjutits på framtiden. Enligt Statistikcentralen är ekonomin dock på väg att återhämta sig från recessionen och har övergått i en svag tillväxt (0,1 % under andra kvartalet 2024 och 0,3 % under tredje kvartalet)².

Finansministeriet förutspår att sysselsättningsgraden i Finland förbättras och arbetslösheten minskar 2025. Statistikcentralens uppgifter visar att sysselsättningsgraden har ökat betydligt när man granskar en längre period, men den har minskat under de senaste två åren. I oktober 2024 var sysselsättningsgraden 76,3 procent (20—64-åringar) och arbetslöshetsgraden 8,7 procent (15—74-åringar). Båda har försvagats med drygt en procentenhet jämfört med året innan.³ Antalet långtidsarbetslösa ökade med omkring 13 procent och antalet nya lediga jobb minskade med nästan hälften jämfört med oktober året innan.⁴ Arbetslöshetsläget i Finland hör till EU-ländernas sämsta. Enligt Finlands Bank är förväntningarna på företagens möjligheter att anställa personal fortfarande blygsamma, men banken bedömer att arbetslösheten minskar under 2025.

Tillväxten inom världsekonomin ser ut att vara långsammare än tidigare och förutspås ligga på 3,2 procent 2024 och 2025. Den ekonomiska tillväxten är långsam också i Europa. I EU-länderna beräknas bruttonationalprodukten öka i genomsnitt 1,1 procent och i de utvecklade länderna 1,8

1 Ekonomisk översikt: Hösten 2024. Ekonomiska utsikter. Finansministeriets publikationer — 2024:43.

2 Statistikcentralen. Den säsongrensade bruttonationalprodukten – ändring i förhållande till föregående kvartal. Senast uppdaterad den 29 november 2024

3 Arbetskraftsundersökning 2024, oktober. Statistikcentralen.

4 Sysselsättningsöversikt, oktober 2024. Arbets- och näringsministeriet.

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Motivering

procent 2024. I internationella valutafondens (IMF) statistik, som omfattar nästan hela världen, klarar sig Finland dåligt och är bland de tio sämsta.⁵

Utsikterna för de offentliga finanserna. Underskottet i de offentliga finanserna förutspås minska från 3,7 procent till 3,2 procent i förhållande till bruttonationalprodukten och de offentliga samfundens skuldkvot beräknas vara cirka 84 procent 2025. Den utdragna lågkonjunkturen belastar de offentliga finanserna. Likaså kommer de offentliga finanserna ännu under närmaste framtid att bära spår av det pris- och kostnadstryck som Rysslands anfallskrig och andra geopolitiska spänningar orsakar. Bland annat av dessa orsaker korrigeras underskottet i den offentliga sektorn långsamt trots de anpassningsåtgärder som regeringen beslutat om. Skuldkvoten beräknas öka i långsammare takt när sparåtgärderna börjar verka och det ekonomiska läget förbättras.

Av sektorerna i de offentliga finanserna uppvisar statsförvaltningen det största underskottet och skuldsättningen fortsätter 2025. Också lokalförvaltningen uppvisar fortfarande ett underskott både när det gäller välfärdsområdena och den kommunala ekonomin. Arbetspensionsanstaltens överskott beräknas uppgå till cirka 1,5 procent av bruttonationalprodukten, och saldot för övriga socialfonder beräknas ligga nära balans.

Enligt finansministeriets prognos från september kommer underskottet att överskrida referensvärdet på 3 procent 2024 och 2025 enligt Europeiska unionens fördrag, men ligger från och med 2026 åter på mindre än 3 procent.

Utskottet uttrycker sin oro över det utdragna svaga konjunkturläget och den fördröjda ekonomiska tillväxten. Den allmänna ekonomiska utvecklingen är fortfarande förknippad med många risker, såsom den ekonomiska utvecklingen i Tyskland, Europa och hela världen, inklusive eventuella exportbegränsningar och den globala säkerheten. Det är också svårt att förutsäga konsumenternas köpbeteende, även om köpkraften ökar. Den ekonomiska utvecklingen kan således bli svagare jämfört med den prognos som ligger till grund för budgetpropositionen.

På grund av det osäkra läget anser utskottet att regeringens tillväxtåtgärder och balanseringen av de offentliga finanserna är ännu viktigare än tidigare. En kritisk granskning av inkomst- och utgiftsstrukturen är nödvändig för att man bland annat ska kunna reagera på det utgiftstryck som uppstår till följd av den åldrande befolkningen.

Den finanspolitiska linjen

Regeringens mål. Regeringens ekonomiska politik prioriterar ekonomisk stabilitet, sysselsättning, ekonomisk tillväxt och att välfärdstjänsterna tryggas. Regeringens mål är att stabilisera skuldkvoten i de offentliga finanserna till 2027. Målet på längre sikt är att balansera upp de offentliga finanserna och vända skuldkvoten i en sjunkande riktning. Genom sysselsättnings- och tillväxtåtgärderna eftersträvas 100 000 nya sysselsatta.

⁵ International Monetary Fund. World Economic Outlook. October 2024.

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Motivering

Genom sin skattepolitik strävar regeringen efter att förbättra hushållens köpkraft, förbättra incitamenten för arbete och stärka förutsättningarna för ekonomisk tillväxt. Tyngdpunkten i beskattningen flyttas från arbete och företagsamhet till beskattning av konsumtion och olägenheter.

Åtgärder. Regeringen har beslutat om ett åtgärds paket som stärker de offentliga finanserna med sammanlagt 9 miljarder euro och som innebär att utgifterna inom de offentliga finanserna genom regeringens beslut anpassas med ett nettobelopp på cirka 5,5 miljarder euro. Genom åtgärder som hänför sig till beskattningen eftersträvas en anpassning på cirka 1,5 miljarder euro. Dessutom genomförs strukturpolitiska åtgärder med vilka man strävar efter att stärka de offentliga finanserna med cirka 2 miljarder euro år 2027.

Största delen av denna åtgärdshelhet ingår i budgetpropositionen för 2025 och den beräknas leda till besparingar på cirka 2,5 miljarder euro i statens budgetekonomi. Till exempel ska största delen av de ändringar i den sociala tryggheten som skrivits in i regeringsprogrammet införas nästa år.

De skatteåtgärder som fastställdes vid ramförhandlingarna våren 2024 beräknas öka statens skatteinkomster med drygt 0,9 miljarder euro år 2025. Åtgärderna valdes så att de i så liten utsträckning som möjligt stör den ekonomiska tillväxten. Det mest centrala beslutet var att höja mervärdesskattesatsen, som trädde i kraft vid ingången av september 2024. I finansministeriets prognos beräknas skatteuttaget stiga måttligt till 42,2 procent i förhållande till bruttonationalprodukten 2025, men ändå stanna på en lägre nivå än 2023.

Utöver anpassningsåtgärderna inverkar också andra ändringar på helhetsbilden av finanspolitiken, särskilt genomförandet av regeringens investeringsprogram, som behandlas nedan.

Den finanspolitiska linjen. Utskottet anser utifrån inkommen utredning att regeringens finanspolitik både till sina mått och riktlinjer är ett steg i rätt riktning. Med beaktande av att det är osäkert när det sker en konjunkturvändning anser utskottet också att det är motiverat att regeringen vid höstens budgetförhandlingar inte beslutade om ytterligare anpassningar, trots att underskottet i de offentliga finanserna enligt finansministeriets uppskattning överskrider 3-procentsgränsen och det är osäkert om ökningen av skuldkvoten avtar.

Sakkunniga har framfört olika synpunkter på hur stimulerande, åtstramande eller neutral finanspolitiken 2025 bedöms vara utifrån olika mätare och hur väl anpassningsåtgärderna tidsmässigt hänför sig till den ekonomiska konjunkturen, eftersom prognostiseringen av konjunktursvängningar normalt är förenad med osäkerhet. Enligt Statens revisionsverks bedömning kommer den finanspolitiska impulsen (det vill säga förändringen) att vara neutral 2025.

Vid sakkunnigutfrågningen ansågs regeringens finanspolitiska mål att stärka de offentliga finanserna och vända skuldsättningsutvecklingen motiverade. Utskottet instämmer i de sakkunnigas bedömning att genomförandet av anpassningsåtgärderna inte kan senareläggas trots att den ekonomiska tillväxten är svag. Det är dessutom viktigt att regeringen samtidigt stöder förutsättningarna att få fart på tillväxten.

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Motivering

Uppnående av målen. Utskottet ser det som positivt att ökningen av skuldkvoten blir långsammare och att den ekonomiska återhämtningen och regeringens åtgärder bidrar till att den offentliga sektorns underskottskvot så småningom minskar. Skuldkvoten fortsätter dock att öka och de offentliga finansernas underskott är på väg att överskrida regeringens målnivå. Det beror bland annat på den svaga ökningen av skatteinkomsterna till följd av den svaga ekonomiska tillväxten, anskaffningarna för försvaret, ökningen av de åldersrelaterade utgifterna samt ökningen av skuldbetalningskostnaderna. Det bör beaktas att bedömningen av skuldkvotens utveckling på många sätt är osäker eftersom det är svårt att förutse de samlade effekterna av många faktorer. Utan regeringens åtgärder skulle skuldsättningen sannolikt öka kraftigare än beräknat.

Utskottet betonar dessutom att finansministeriets prognos inte beaktar regeringens samtliga anpassningsåtgärder och strukturella reformer fullt ut. Prognosen beaktar inte sådana åtgärder om vilka det ännu inte har fattats några klara beslut eller vars konsekvenser inte har kunnat bedömas. Trots det kvarstår det faktum som sakkunniga pekat på, nämligen att det utifrån nuvarande prognoser, regeringens mål och EU:s finanspolitiska regler är mycket sannolikt att det i fortsättningen kommer att behövas fler åtgärder för att stärka de offentliga finanserna.

Det är därför bra att regeringen vid halvtidsöversynen våren 2025 utvärderar hur målen för den ekonomiska politiken och finanspolitiken har uppnåtts och vid behov beslutar om nya åtgärder. De offentliga finanserna kommer att behöva anpassas även under kommande valperioder för att skuldkvoten permanent ska börja peka neråt.

EU:s finanspolitiska regler. EU:s nya finanspolitiska regler tar fokus på att de offentliga samfundens skuldhållbarhet ska stärkas. Utifrån kommissionens skuldhållbarhetsanalys har det fastställts en referensbana för Finlands nettoutgifter. Dessutom bibehålls det nuvarande referensvärdet på 3 procent för den offentliga sektorns underskott.

Finland lämnade den 10 oktober 2024 sin finans- och strukturpolitiska plan för 2025–2028 och den nettoutgiftsbana som ingår i den till kommissionen. Planen baserar sig på de åtgärder som beslutades i regeringsprogrammet och vid ramförhandlingarna våren 2024 och i planen eftersträvas en förlängning av anpassningsperioden.

Kommissionen har förordat (26 november 2024) att EU-rådet godkänner en längre nettoutgiftsbana och anpassningsperiod för Finland. Kommissionen har också granskat ökningen av nettoutgifterna 2024–2025 och konstaterat att Finland inte till alla delar följer rekommendationerna, eftersom de årliga nettoutgifterna enligt kommissionens prognos från hösten väntas överstiga maximibeloppet år 2025. Kommissionen ser över läget nästa gång våren 2025. Dessutom har kommissionen bedömt om Finland har uppfyllt underskottskriteriet. Kommissionen föreslår inte att förfarande vid alltför stora underskott inleds, eftersom Finlands underskott enligt kommissionens prognos från hösten beräknas ligga under referensvärdet redan från och med 2025 utan nya politiska åtgärder.

Utskottet konstaterar att Finlands offentliga finanser ligger på gränsen när det gäller iakttagandet av EU:s finanspolitiska regler. Det finns ett externt tryck på att följa EU-reglerna, men det väsentliga är att trygga hållbarheten i de offentliga finanserna utifrån Finlands egna utgångspunkter.

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Motivering

Stärkt ekonomisk tillväxt

Utskottet påpekar att det främsta sättet att stabilisera de offentliga finanserna är att påskynda tillväxten inom ekonomi och sysselsättning. Tillväxten påskyndas genom att man ökar den rättvisa konkurrensen, satsar på FoU-verksamhet, höjer kompetensnivån, utvecklar arbetsmarknaden och stärker Finlands konkurrenskraft och förutsättningarna för entreprenörskap. Också vid utskottets sakkunnigutfrågning betonades betydelsen av tillväxtåtgärder och behovet av att förbättra arbetsproduktiviteten. Det är också viktigt att satsa på Finlands attraktionskraft som målland för företag och experter.

Sysselsättningsåtgärder. De viktigaste sysselsättningshöjande strukturpolitiska åtgärderna i regeringsprogrammet är frångåendet av de system som innehåller incitament till frånvaro i arbetslivet, de omfattande reformerna av arbetslöshetsförmånerna samt arbetsmarknadsreformerna för en flexiblere arbetsmarknad. Utifrån höstens översikt bedöms de åtgärder som hittills har genomförts stärka de offentliga finanserna med sammanlagt cirka 1,8 miljarder euro genom att på längre sikt öka sysselsättningen.

Finansministeriet och Statens revisionsverk uppskattade i en bedömning i april 2024 att de åtgärder som träder i kraft under innevarande år kommer att stärka den strukturella sysselsättningen med cirka 73 000—74 000 sysselsatta på medellång sikt. Det är en betydande helhet med tanke på tillväxten, även om de sysselsättningshöjande effekterna av dessa åtgärder, som närmast ökar utbudet av arbete, förverkligas fullt ut först senare när konjunkturläget blir bättre.

Tilläggssatsningar på FoU-verksamhet. Finlands mål är att höja utgifterna för forskning och utveckling (FoU) till 4 procent i förhållande till bruttonationalprodukten före 2030 så att statens FoU-finansiering stiger till 1,2 procent samtidigt som satsningarna inom den privata sektorn och den övriga offentliga sektorn ökar till 2,8 procent. Budgetpropositionen inbegriper statens tilläggssatsningar enligt lagen om statlig finansiering av forsknings- och utvecklingsverksamhet (280 miljoner euro) och den totala finansieringen av verksamheten uppgår till sammanlagt cirka 2,9 miljarder euro 2025.

Utskottet betonar att det viktigaste inte är att öka FoU-utgifterna, utan hur man genom denna helhet på ett effektivt sätt kan öka produktiviteten, välfärden och den ekonomiska tillväxten. Tilläggssatsningarna på FoU-verksamhet granskas nedan bland annat i samband med undervisnings- och kulturministeriets, arbets- och näringsministeriets och social- och hälsovårdsministeriets huvudtitlar.

På längre sikt är det också viktigt att satsa på utbildning och kompetens för att stödja tillväxten. Detta tema granskas i samband med undervisnings- och kulturministeriets huvudtitel.

Investeringsprogrammet. För det investeringspaket av engångsnatur på 4 miljarder euro som syftar till att stödja förutsättningarna för hållbar tillväxt anvisas det i budgeten för 2025 nya anslag och fullmakter till ett belopp av sammanlagt cirka 2,4 miljarder euro (varav anslagen utgör 393 miljoner euro). Dessa tillägg höjer investeringspaketets andel till cirka 3,4 miljarder euro.

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Motivering

I budgetpropositionen för 2025 framhåvs fullmakterna för nya trafikprojekt, genom vilka man genomför satsningar på arbetskraftens rörlighet, den exportdrivna industrin och näringslivet samt på minskningen av det eftersatta underhållet och främjandet av banprojekt överallt i Finland. Utskottet granskar dessa satsningar närmare i samband med kommunikationsministeriets huvudtitel.

Inom arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde föreslås en fullmakt på 400 miljoner euro för en statlig stödordning för betydande industriella investeringar som främjar omställningen till ren energi. Fullmakten medför inga utgifter 2025. Dessutom har regeringen för avsikt att påskynda stora industriella investeringar i ren omställning med hjälp av skattegottgörelser. För spetsprojekten för ren energi föreslås bland annat en fullmakt på 140 miljoner euro för tekniska sänkor.

Investeringsprogrammet ska finansieras genom statens kapitalinkomster, genom att avveckla överkapitaliseringen av onoterade statsägda bolag och genom intäktsföringar från Statens bostadsfond. För finansieringen av investeringsprogrammet finns det enligt uppgift till utskottet hittills ett belopp som motsvarar de säkerställda inkomsterna, med beaktande av den höjning av den beräknade kapitalinkomstposten som föreslås i budgetpropositionen. Investeringsprogrammet ökar således inte underskottet i statsbudgeten 2025, även om det försämrar underskottet i de offentliga finanserna enligt räkenskaperna. Avsikten är att de extra intäkter som investeringsprogrammet kräver intäktsförs före utgången av 2026.

Övriga åtgärder. För att stödja den ekonomiska tillväxten är det viktigt att värna om verksamhetsmiljön för de ekonomiska aktörerna. Utskottet anser att de pågående reformerna för att förenhetliga tillståndsförfarandena och göra tillståndprocesserna smidigare är viktiga. Smidiga tillståndsförfaranden är en viktig del av en förutsägbar investeringsmiljö.

För att stärka kapitalmarknaden för tillväxtföretag rekapiseras Finlands Industriinvestering Ab med 100 miljoner euro år 2025 (sammanlagt 300 miljoner euro under hela valperioden) genom omstrukturering av statlig egendom (se också 32.40.88). Regeringen ser också till att Finlands stamätningsbolag Fingrid Abp och bolaget för gasöverföringsnät inklusive vätgas Gasgrid Oy har den investeringskapacitet de behöver för att energinäten inte ska utgöra flaskhalsar för investeringar.

Tillväxten påskyndas i enlighet med regeringsprogrammet också av att exporten främjas på ett effektivt sätt. Dessa åtgärder granskas närmare nedan i samband med utrikesministeriets, jord- och skogsbruksministeriets samt arbets- och näringsministeriernas huvudtitlar. I samband med arbets- och näringsministeriets huvudtitel behandlar utskottet också åtgärder som hänför sig till Finlands livskraft och utvecklingen av regionerna.

Utskottet anser dessutom att det är motiverat att regeringen håller på och bereder nya tillväxtåtgärder som man beslutar om vid halvtidsöverläggningen våren 2025.

Besparingar i statsförvaltningen.

Genom statsförvaltningens produktivitetsprogram i enlighet med regeringsprogrammet siktar man på att uppnå en bestående besparing på 243 miljoner euro från och med 2027. Våren 2024

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Motivering

fattade regeringen dessutom nya beslut bland annat om att omkostnaderna ska minskas årligen med cirka 150 miljoner euro och att den planerade inbesparingen på 50 miljoner euro tidigare läggs. Besparingarna inom statsförvaltningen uppgår till ett sammanlagt belopp av cirka 274 miljoner euro i budgetpropositionen för 2025. De nya anpassningsåtgärderna riktas i enlighet med regeringens linje så att de inte minskar antalet poliser, gränsövervakare, soldater eller anställda inom rättsvårdens mest centrala uppgifter.

Utskottet välkomnar att besparingarna inom förvaltningsområdena riktas utifrån områdenas egen beredning. I ministeriernas produktivitetsprogram har man för varje ämbetsverk dragit upp riktlinjer för möjligheterna att spara i verksamheten i stället för nedskärningar enligt den så kallade osthylsprincipen. Förvaltningsområdena och ämbetsverken har tillgång till olika anpassningsmetoder, även om de delvis också är tvungna att säga upp personal. Utskottet betonar att när anslagen minskar är det också viktigt att minska statsförvaltningens uppgifter och skyldigheter på det sätt som regeringen fastställde våren 2024.

Hållbar utveckling

Det globala handlingsprogrammet för hållbar utveckling, Agenda 2030, sätter upp gemensamma mål för en hållbar utveckling för alla FN:s medlemsländer. Programmet syftar till en hållbar utveckling när det gäller ekonomin, människors välfärd och miljön.

Regeringens vision är att Finland ska bli en föregångare när det gäller ren energi och koldioxidhandavtryck. Regeringen har i enlighet med klimatlagen förbundit sig till att svara på utsläppsminskningmålen och ta steg mot målet om koldioxidneutralitet och därefter mot negativa koldioxidutsläpp så att den inte genom egna beslut eller politikåtgärder ökar finländarnas vardagliga utgifter eller försämrar näringslivets konkurrenskraft. Klimatåtgärderna genomförs på ett ekonomiskt, ekologiskt, socialt och regionalt hållbart och rättvist sätt (se även FrUU 5/2024 rd). Förlusten av biologisk mångfald hejdas som ett led i en hållbar ekonomisk politik.

Målet om klimatneutralitet främjas med sammanlagt cirka 2,2 miljarder euro 2025. Det är cirka 147 miljoner euro mer än 2024. Det som höjer anslagsnivån är i synnerhet anslagen för temat förnybar energi och energieffektivitet. Utskottet betonar att forskning, utveckling och innovationer är av central betydelse för att målet om klimatneutralitet och omställningen till ren energi ska nås. Samtidigt skapar omställningen till ren energi tillväxtmöjligheter för Finland. För att uppnå klimatneutralitet 2035 krävs ytterligare åtgärder.⁶ Därför är det enligt utskottet viktigt att regeringen på det sätt som anges i budgetpropositionen har för avsikt att fortsätta bereda och vidta åtgärder genom dess energi- och klimatstrategi för att minska utsläppen och öka sänkorna, och förbereder sig på att också vid halvtidsöversynen fatta beslut som främjar uppnåendet av klimatmålen. Samtidigt är det viktigt att se till att utsläppen inte får öka globalt genom att de flyttas utanför Finlands gränser. Utskottet behandlar frågan också i samband med jord- och skogsbruksministeriets och miljöministeriets huvudtitlar.

Utskottet fäster utöver hållbar utveckling uppmärksamhet vid barnbudgeteringen och anser det vara viktigt att budgeteringarna i fråga om bägge temana fortsätter och utvecklas

6 Klimatårsberättelse 2024. Miljöministeriets publikationer 2024:25

Betänkande FiUB 25/2024 rd Motivering

**utifrån de erfarenheter man fått. Det är också viktigt att uppföljningsuppgifterna är så hel-
täckande och jämförbara som möjligt.**

Statens finansiella åtaganden och risker

Delområdena i statens största exponeringar består av statsskuld (budgeterad skuld: 181 miljarder euro i slutet av 2025), pensionsåtagande (101,1 miljarder euro 2023) samt statsborgen och statsgarantier (69,6 miljarder euro per 30.6.2024).

Utskottet uttrycker liksom i tidigare betänkanden (t.ex. FiUB 7/2024 rd — SRR 2/2024 rd) oro över statens ökande ekonomiska åtaganden och särskilt över att statsskulden och räntekostnaderna stiger. Räntorna på statsskulden beräknas uppgå till cirka 3,2 miljarder euro år 2025. Staten kan dessutom åläggas ytterligare ansvar till exempel för att trygga kontinuiteten i samhällsfunktionerna. Åtgärderna för att balansera de offentliga finanserna är nödvändiga också ur denna synvinkel. Ekonomiska beslut som blir bindande för staten samt hanteringen av åtagandena och riskerna bör bevakas och bedömas noggrant.

Ändringar som gjorts av finansutskottet

Finansutskottet ökar budgetutgifterna med ungefär 50 miljoner euro. Ökningarna riktas bland annat till minskning av det eftersatta underhållet av trafikleder, stärkande av försvaret och den övergripande säkerheten, höjning av kompetensnivån samt främjande av uteliv och motion i naturen. Utskottet har i sitt betänkande också beaktat effekterna av de pågående förslagen till budgetlagar, de ekonomiska effekterna av de ändringar som gjorts i förslagen till budgetlagar samt några tekniska korrigeringar.

Balans och statsskuld

Storleken på statsbudgeten för 2025 är cirka 89,2 miljarder euro enligt finansutskottets förslag. Det är cirka 1,3 miljarder euro mer än i den ordinarie budgeten för 2024. Att anslagsnivån ökar jämfört med 2024 förklaras till största delen av en justering i efterhand av välfärdsområdenas finansiering (1,4 miljarder euro) samt av lagstadgade och avtalsbaserade indexjusteringar för 2025 (1,8 miljarder euro). Samtidigt sänks ändå utgiftsnivån med cirka 1,8 miljarder euro till följd av de reformer och utgiftsbesparingar som fastställts i regeringsprogrammet och på våren 2024.

År 2025 uppskattas inkomsterna i den statliga budgetekonomin utan nettoupplåning uppgå till 76,7 miljarder euro. Inkomsterna beräknas öka med cirka 0,3 miljarder euro jämfört med den ordinarie budgeten för 2024.

Budgetpropositionen för 2025 uppvisar ett underskott på cirka 12,5 miljarder euro, vilket finansieras genom ökad skuldsättning. Statsskulden (inklusive skulden inom fondekonomin) i enlighet med budgeten beräknas uppgå till cirka 181 miljarder euro vid utgången av 2025, vilket är 63 procent i förhållande till bruttonationalprodukten.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Huvudtitel 24

DETALJMOTIVERING

Huvudtitel 24

UTRIKESMINISTERIETS FÖRVALTNINGSOMRÅDE

Utrikesministeriets huvudtitel föreslås få sammanlagt 1,2 miljarder euro, vilket är knappt 68,8 miljoner euro mindre än i den ordinarie budgeten för 2024. Av anslagen under huvudtiteln riktas 56 procent till internationellt utvecklingssamarbete, 23 procent till utrikesförvaltning, 7 procent till krishantering och 14 procent till övriga utgifter.

För att anpassa statsfinanserna föreslås ytterligare besparingar på sammanlagt 115 miljoner euro för 2025. Besparingarna riktas till omkostnader, husbyggnader, utvecklingssamarbete, civil krishantering, samarbete i Östersjöområdet, Barentsregionen och den arktiska regionen samt till förvaltningsområdets frivilliga finansieringsandelar till internationella organisationer.

De viktigaste målen för Finlands utrikes- och säkerhetspolitik är enligt budgetpropositionen att trygga Finlands självständighet och territoriella integritet, förhindra att Finland hamnar i en territoriell konflikt och garantera finländarnas säkerhet och välfärd. Grunden för utrikes- och säkerhetspolitiken utgörs av rättsstatsprincipen, de mänskliga rättigheterna, jämlikhet och demokrati. Europeiska unionen och försvarsalliansen Nato utgör den samarbetsbaserade kärnan i Finlands utrikespolitik.

01. Utrikesförvaltningen

01. Utrikesförvaltningens omkostnader (reservationsanslag 2 år)

Under momentet föreslås 250,1 miljoner euro, vilket är cirka 5,9 miljoner euro mindre än i den ordinarie budgeten för 2024. För omkostnaderna anvisas en sparskyldighet på 5 miljoner euro, som i huvudsak anvisas för ministeriets verksamhet i Finland. Enligt utredning till utskottet leder sparkravet inte till uppsägningar eller permitteringar.

Beskickningarna. Finlands beskickningsnät omfattar 92 beskickningar, och för deras utgifter föreslås cirka 151,8 miljoner euro. Under regeringsperioden genomförs en reform av utrikesförvaltningen vars syfte är att stödja den nya utrikes- och säkerhetspolitiska era som inleddes i och med Rysslands anfallskrig.

Utskottet anser det vara viktigt att beskickningsnätet granskas långsiktigt och på bred front i reformen och utvecklas så att det motsvarar förändringarna i omvärlden och prioriteringarna i verksamheten, inklusive de extra skyldigheter som Natomedlemskapet medför. Ett täckande och fungerande beskickningsnät är viktigt för att främja Finlands och finländarnas intressen inom såväl statsförvaltningens som samhällets olika sektorer. För att effektivisera verksamheten och spara kostnader är det dessutom viktigt att upprätthålla och utveckla samarbetet, inte minst med de nordiska länderna och EU.

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Huvudtitel 24

Utskottet betonar också att beskickningarnas säkerhetstekniska arrangemang, fysiska säkerhetsstrukturer och en säker behandling av uppgifter bör tryggas i alla situationer. Det riktas hela tiden olaglig cyberunderrättelseverksamhet och försök till den till beskickningarna i utlandet. Dessa nödvändiga utgifter och kostnadsökningstrycket på dem måste beaktas vid beredningen av reformen av utrikesförvaltningen.

Övrigt. År 2025 innehar Finland ordförandeskapet för Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) och de nordiska ländernas N5-samarbetsgrupp samt presidentskapet för Nordiska ministerrådet. Dessutom kandiderar Finland för att bli medlem i FN:s säkerhetsråd för perioden 2029—2030. Utskottet anser att det är viktigt att dessa ordförandeskap bereds och sköts väl och att de tilldelas tillräckliga resurser, så att påverkningsmöjligheterna kan utnyttjas maximalt.

02. Tjänster för exportfrämjande för reformen av Team Finland (reservationsanslag 3 år)

Under momentet föreslås cirka 21,0 miljoner euro, som anvisas till den aktuella huvudtiteln för finansiering av Business Finlands utrikesfunktioner från arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde. Finansieringen av de inhemska verksamheterna överförs senare, då deras verksamhetsinnehåll har definierats tillräckligt noggrant. I sitt betänkande behandlar utskottet överföringen också i samband med moment 32.01.05.

Utrikeshandeln är den ekonomiska grunden för det finska samhället och Finlands välfärd. Regeringens viktigaste mål i handelspolitiken är att satsa på att främja export och investeringar och stödja finländska företags etablering på tillväxtmarknader. För att finländska företag ska få tydligare och effektivare service för att öka internationaliseringen och exporten, avvecklas Business Finlands och beskickningsnätets överlappande administration och ledningsnätverk samt separata lokaler. Av dessa orsaker överförs Business Finlands utrikesfunktioner till utrikesförvaltningen. Reformen genomförs tillsammans med näringslivet under ledning av en utsedd utredare och en arbetsgrupp.

Utskottet anser att det är nödvändigt att effektivisera verksamheten och betonar att kontinuiteten i företagens tjänster måste tryggas under övergångsperioden. Permanenta och effektiva exportfrämjande strukturer och mätbara mål för verksamheten är centrala för Finland för att vi ska klara oss i den allt hårdare globala konkurrensen. Dessutom bör man utreda möjligheterna till nya avgiftsbelagda tilläggstjänster och extern finansiering samt beakta praxis i jämförelseländerna. Också partnerskapen och EU:s gemensamma exportfrämjande åtgärder bör stärkas.

74. Husbyggen (reservationsanslag 3 år)

Under momentet föreslås 6,0 miljoner euro, som är hälften mindre än i den ordinarie budgeten för 2024. Enligt utredning till utskottet har reparationerna av beskickningsfastigheter fördröjts och det eftersatta underhållet har ökat. Det totala behovet av reparationer i beskickningsnätets ägarobjekt är cirka 120 miljoner euro, varav det omedelbara investeringsbehovet är cirka 50—70 miljoner euro.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Huvudtitel 24

Utskottet anser att situationen är oroväckande och betonar att fastighetsegendomen sammantaget måste granskas noggrant. Det är positivt att ministeriet också har lyft fram nya planer för samarbetsmodeller med privata aktörer. Sådana modeller är möjliga, särskilt när det gäller värdefulla fastighetstomter, exempelvis i fråga om ägarfastigheten i Tokyo.

10. Krishantering

20. Utgifter för underhåll av Finlands krishanteringsstyrkor (förslagsanslag)

Anslaget under momentet föreslås vara 53,1 miljoner euro, vilket motsvarar nivån i 2024 års ordinarie budget. Från försvarsministeriets förvaltningsområde (moment 27.30.20) betalas dessutom inventarie- och förvaltningsutgifter för militär krishantering till ett belopp av cirka 64,9 miljoner euro. Antalet anställda som deltar i operationerna beräknas uppgå till högst cirka 450 soldater 2025. Deltagandet i FN:s UNIFIL-insats i Libanon utgör Finlands största truppstyrka med cirka 200 soldater. Finland deltar också med en betydande insats i utbildningsstödet till Ukrainas väpnade styrkor. Andra insatser finns bland annat i Kosovo, Medelhavsområdet, Mellanöstern och Afrika, Röda havet, Somalia och Moçambique.

Utskottet anser det vara viktigt att Finland även i fortsättningen långsiktigt upprätthåller sin ställning som ansvarsfull och kompetent fredsbevarare. Deltagande i internationell militär krishantering stärker också den nationella försvarsförmågan och beredskapen. I det nuvarande säkerhetsläget är det viktigt att Finland kan fatta snabba beslut om ändringar i krishantering. Därför är det bra att det under momentet finns så kallade beredskapspengar, vars belopp efter regeringens kompletterande budgetproposition är cirka 7,8 miljoner euro.

21. Civilpersonalens deltagande i krishantering (reservationsanslag 2 år)

Under momentet föreslås 17,5 miljoner euro, alltså 2 miljoner euro mindre än i den ordinarie budgeten för 2024. Med anslaget för civil krishantering kan cirka 130 experter sändas till insatserna, vilket är tio experter färre än 2024. Största delen av Finlands deltagande i civil krishantering riktar till EU-insatser. I synnerhet stödet till Ukraina och stärkandet av landets säkerhetssektor genom civil krishantering är av högsta prioritet för Finland. Utöver Ukraina upprätthåller Finland ett starkt deltagande i Georgien, Armenien, Kosovo och Moldavien. Det är viktigt att nästan hälften av Finlands sakkunniga inom civil krishantering är kvinnor.

66. Fredsmedling (reservationsanslag 2 år)

Anslaget under momentet föreslås vara 3,9 miljoner euro, vilket motsvarar 2024 års nivå. Av anslaget används cirka 75 procent i enlighet med kriterierna för det offentliga utvecklingssamarbetet (ODA). Fredsmedling är en del av den övergripande krishantering. Finlands mål är att främja fredsmedling aktivt och konsekvent. Utrikesministeriets fredsmedlingsinitiativ kompletterar Finlands utrikes- och säkerhetspolitik samt de bilaterala relationerna. Särskilda fokusområden är västra Balkan, Mellanösternregionen och Afrikas horn.

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Huvudtitel 24

Utskottet anser det vara nödvändigt att i synnerhet kvinnors och de ungas meningsfulla delaktighet i fredsprocesserna främjas på olika sätt och att det aktiva stödet till fredsmedlingsnätverk för kvinnor fortsätter. Det är också nödvändigt att systematiskt utveckla Finlands vattendiplomati som har lett till att den internationella efterfrågan på finländsk kompetens har ökat.

30. Internationellt utvecklingssamarbete

Finlands offentliga utvecklingssamarbete beräknas i sin helhet uppgå till 1,064 miljarder euro, vilket motsvarar cirka 0,36 procent av bruttonationalinkomsten. Som ett led i åtgärderna för att balansera upp statsfinanserna slogs det fast i regeringsprogrammet att man ska spara sammanlagt 1,030 miljarder euro i anslagen för utvecklingssamarbete åren 2024—2027 och vid ramförhandlingarna våren 2024 kom man överens om ytterligare besparingar på 100 miljoner euro för år 2025. Nedskärningarna inverkar i betydande grad på planeringen av användningen av anslagen för utvecklingssamarbete och på Finlands möjligheter att uppnå FN:s gemensamma mål att 0,7 procent av bruttonationalinkomsten ska riktas till utvecklingssamarbete.

Målen för utvecklingssamarbetet baserar sig på de mål för hållbar utveckling som Finland främjar. Finansutskottet anser i likhet med utrikesutskottet (UtUU 6/2024 rd) att det är viktigt att prioriteringarna i vår utvecklingspolitik inte har ändrats enligt budgetpropositionen. Finland prioriterar kvinnors och flickors rättigheter samt stärkande av deras sexuella och reproduktiva hälsa och rättigheter samt utbildning och klimatåtgärder. När anslagen minskar blir prioriteringarnas betydelse och främjandet av dem allt viktigare också inom EU:s utvecklingspolitik, internationella finansinstitut och FN-organisationer.

Utskottet understryker att det för en resultatrik utvecklingspolitik behövs finansiering såväl i form av donationer som lån och investeringar. Därför är utskottet nöjd med det att finländska företags villkor i utvecklingsländer och företagens förutsättningar att söka finansiering av FN, EU och utvecklingsbankerna främjas. I utvecklingssamarbetet ligger fokus allt mer också i finansieringen av handelsrelaterat utvecklingssamarbete. Privata investeringar behöver backas upp med hjälp av offentlig utvecklingsfinansiering för att främja en stabil utveckling av verksamhetsmiljön.

Trots de minskande anslagen är det väsentligt att inte bara tänka på den nämnda andelen på 0,7 procent av bruttonationalinkomsten utan också på andra internationella mål, såsom de finansiella bidragen till de minst utvecklade länderna (LDC). Det är också nödvändigt att bedöma den klimatfinansiering som beviljas och stödet till den biologiska mångfalden samt att hålla fast vid att 85 procent av de nya utvecklingssamarbetsprojekten innehåller mål som främjar jämställdheten mellan könen.

Utskottet anser att effekterna av den finansiering som beviljats är viktigare än målen för procenandelarna. Det är viktigt att användningen av medel övervakas effektivt och att missbruk leder till att stödet skärs ned, dras in och återkrävs om möjligt.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Huvudtitel 24

66. Egentligt utvecklingssamarbete (reservationsanslag 3 år)

Under momentet föreslås 534,1 miljoner euro, vilket är knappt 95 miljoner euro mindre än i den ordinarie budgeten för 2024. För de följande åren föreslås det fullmakter att ingå förbindelser till ett värde av 626 miljoner euro.

De största användningsändamålen under momentet är fortfarande multilateralt utvecklingssamarbete (193 miljoner euro) och utvecklingssamarbete med enskilda länder och regioner (112 miljoner euro). De krympande medlen kommer emellertid att påverka de bilaterala landprogrammen så att antalet landprogram minskar. En större del än tidigare riktas till stödet till inhemska civilsamhällsorganisationer, och deras möjligheter att skaffa internationell finansiering (från t.ex. EU, FN, stiftelser) och delta i gemensamma projekt med flera aktörer stärks. Däremot upphör stödet för kommunikations- och utbildningsprojekt om global utveckling till organisationernas verksamhet i Finland, och det ordnas inga fler ansökningsomgångar.

Som villkor för Finlands utvecklingssamarbete fastställs i linje med regeringsprogrammet att partnerlandet tar emot sina egna medborgare och stöder den internationella regelbaserade ordningen. Finland beviljar inte heller något bistånd till regeringar eller aktörer som stöder Rysslands anfallskrig mot Ukraina.

Utskottet välkomnar att stödet till inhemska frivilligorganisationers utvecklingssamarbete kan ökas. I och med omfördelningen av anslagen ökar stödet med 10 miljoner euro (nästan 98 miljoner euro). Organisationernas arbete anses vara effektivt, resultatrikt och mångsidigt. Man anser också att det når de människor som har det sämst ställt. Därtill anser man att hjälpen från organisationerna ofta förstärker mottagarländernas egna civila samhällen och stödjer demokratiutvecklingen.

Utskottet anser också att det är viktigt att Finland fortsätter att ge humanitärt bistånd med betoning på att hjälpa de mest sårbara. Dessutom fortsätter stödet till viktiga FN-organisationer, bland dem FN:s befolkningsfond UNFPA, jämställdhetsorganisationen UN Women och barnfonden UNICEF.

Utskottet ökar momentet med 50 000 euro till Finlands Somalia-nätverk.

Momentet får följande lydelse:

Under momentet beviljas 534 105 000 euro.

(Stycke 2—7 som i RP 109/2024 rd)

Dispositionsplan (euro)

1.	Multilateralt utvecklingssamarbete	193 463 000
2.	Utvecklingssamarbete med enskilda länder och regioner ^a	112 310 000
3.	Europeiska utvecklingsfonden	22 000 000

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Huvudtitel 24

4.	Utvecklingssamarbete som inte inriktats enligt land	35 962 000
5.	Humanitärt bistånd	55 000 000
6.	Planering och stödfunktioner inom utvecklingssamarbetet	4 770 000
7.	Evaluering och intern revision inom utvecklingssamarbetet	1 600 000
8.	Stöd till civilsamhällesorganisationers utvecklingssamarbete och information om utvecklingssamarbetet	98 000 000
9.	Räntestödsinstrument	11 000 000
Sammanlagt		534 105 000

a. Inklusive 1 508 000 euro till ersättning för förluster i ministeriets och Finnfunds specialriskfinansiering.

Fullmakt

(Stycke 1—3 som i RP 109/2024 rd)

68. Samarbetsprojekt inom utvecklingssamarbete (reservationsanslag 3 år)

Under momentet föreslås 14,1 miljoner euro som får användas till betalning av utgifter för ministeriernas och andra givarländers ministeriers, beskickningars och myndigheters samt ODA-dugliga internationella organisationers och Europeiska unionens institutioners samarbetsprojekt, inom ramen för deras inkomster. Regeringen föreslår att det inrättas ett nytt moment eftersom bland annat kommissionens samarbetsprojekt ökar kraftigt i antal inom utrikesministeriets förvaltningsområde. Med tanke på bland annat transparensen är det bra att anslagen föreslås under ett separat moment.

69. Stöd till Ukraina (reservationsanslag 3 år)

Under momentet föreslås cirka 47,3 miljoner euro i anslag och 40 miljoner euro i fullmakt att ingå förbindelser. Därtill föreslås det att det överförs 10,1 miljoner euro från momentet som en kapitalökning för Europeiska banken för återuppbyggnad och utveckling (EBRD) under finansministeriets huvudtitel (moment 28.92.68) för att användas för återuppbyggnaden av Ukraina. Ukraina anvisas också mycket humanitärt bistånd (cirka 20 miljoner euro per år).

Utskottet anser att det är bra att Finlands starka stöd till Ukraina syns också i utvecklingspolitiken. Det är också viktigt att man i fråga om allt stöd tar hänsyn till stärkandet av rättsstatens strukturer och bekämpningen av korruption. Ukraina är den största mottagaren i Finlands utvecklingssamarbete under regeringsperioden.

88. Höjning av Finnfunds (Fonden för industriellt samarbete Ab) kapital (reservationsanslag 3 år)

Under momentet föreslås 5,0 miljoner euro för att teckna nya aktier, vilket är hälften mindre än den ordinarie nivån år 2024. Finnfund kommer alltså att i allt högre grad finansiera sin verksamhet med privat kapital. Anslaget står utanför ramen.

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Huvudtitel 24

År 2023 förberedde Finnfund 35 nya investeringsobjekt till ett belopp av 256 miljoner. Finnfunds investeringsportfölj uppgick vid utgången av 2023 till 1,23 miljarder euro (inklusive investeringsbeslut och betalningsförbindelser). Effektsiffrorna färdigställs med fördröjning, så enligt de senaste uppgifterna erbjöd Finnfunds verksamhet arbete och utkomst för över 270 000 personer 2022 och inverkade indirekt på upprätthållandet och skapandet av 1,5 miljoner arbetsplatser samt producerade mat i en mängd som motsvarade ett årligt kaloribehov hos 500 000 personer. Dessutom gynnade deltagandet i värdekedjorna mer än 6 miljoner småbrukarhushåll och portföljbolagen finansierade mer än 6 miljoner små företag, av vilka 68 procent ägdes av kvinnor.

Utskottet anser att Finnfunds verksamhet är verkningsfull och effektiv. De medel som investeras i Finnfund går i sin helhet direkt till utvecklingsländerna utan extra förvaltningskostnader eftersom kostnaderna betalas av rörelseintäkterna. Statens medel inklusive deras avkastning flyttas till nya projekt i enlighet med de mål som den statliga ägaren har satt och som riksdagen har godkänt. Det är också viktigt att Finnfunds verksamhet utvärderas noggrant bland annat av utrikesministeriet, Statens revisionsverk och EU.

89. Utvecklingspolitiska lån och investeringar (reservationsanslag 3 år)

Det föreslås att det stöd till utvecklingsländer som ges genom finansiering för utvecklingssamarbete i form av lån och investeringar får fortsättning med ett belopp på cirka 69,7 miljoner euro. Anslaget ska användas till objekt som inte ökar underskottet i statsfinanserna inom nationalräkenskaper och där man kan förvänta sig återbetalning. Anslaget står utanför ramen. Avsikten är att investera en del av medlen under momentet bland annat i en fond som administreras av Finnfund och som investerar i digitaliseringsfrämjande projekt i utvecklingsländer.

Utskottet anser fortfarande (såsom i FiUB 14/2023 rd) att anslaget är viktigt och betonar att privata investeringar i finansieringen av utvecklingssamarbetet är ett centralt sätt att uppnå de omfattande målen för utvecklingssamarbetet.

90. Övriga utgifter inom utrikesministeriets förvaltningsområde

50. Vissa statsunderstöd och statsbidrag (fast anslag)

Under momentet föreslås ett anslag på 1,0 miljoner euro. De statsunderstöd som beviljas ska anknyta till de utrikes- och säkerhetspolitiska riktlinjerna i regeringsprogrammet och Finlands internationella åtaganden samt allmänt till utrikesministeriets ansvarsområde. Understöd kan också beviljas sammanslutningar som främjar företags internationella företagsverksamhet och utvecklandet och produktionen av tjänster som syftar till internationalisering.

Utskottet betonar vikten av understöden för organisationer och sammanslutningar. Även små anslag ger ofta en hävstångseffekt på deras verksamhet. Det är också väsentligt att det ordnas öppna ansökningsomgångar för statsunderstöd. Av det anslag på 145 000 euro som utskottet lagt till ska följande organisationer uppmärksammas vid beviljande av understöd: Artists at Risk, Students at Risk och UN Women Finland.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Huvudtitel 24

Utskottet ökar momentet med 145 000 euro.

Momentet får följande lydelse:

Under momentet beviljas 1 145 000 euro.

(Stycke 2 som i RP 191/2024 rd)

(Stycke 3 som i RP 109/2024 rd)

Huvudtitel 25

JUSTITIEMINISTERIETS FÖRVALTNINGSOMRÅDE

För justitieministeriets förvaltningsområde föreslås anslag på sammanlagt cirka 1,2 miljarder euro, vilket är ungefär 35 miljoner euro mer än i den ordinarie budgeten för 2024, om man bortser från valutgifterna, som varierar från år till år. Anslagsnivån höjs på basis av redogörelsen för rättsvården (SRR 13/2022 rd) med sammanlagt 65 miljoner euro för uppgifter inom rättsvården. Anslagen ökar med 35 miljoner euro jämfört med 2024.

Regeringens sparbeslut berör också justitieministeriets förvaltningsområde, men sparkravet är återhållsamt, eftersom en prioritering i regeringens politik är att sörja för Finlands yttre och inre säkerhet och en fungerande rättsvård. Till justitieministeriets förvaltningsområde riktas besparingar på sammanlagt 19,8 miljoner euro. Av beloppet utgör 1,9 miljoner euro besparingar i understöd. De egentliga besparingarna i enlighet med produktivetsprogrammet uppgår till 17,9 miljoner euro, varav 13,6 miljoner euro riktas till omkostnadsmomenten. För att trygga rättsvården riktas besparingar också till andra moment än omkostnadsmomenten (arbetsgivares ersättningar i anslutning till arbeten vid öppna anstalter, IKT-utgifter, understöd). Dessutom skärs nivån på de anslag som överförs genom en engångsöverföring ned.

Med anslagen inom justitieministeriets förvaltningsområde finansieras kärnfunktionerna i vår demokratiska rättsstat. Ett stabilt och tillförlitligt rättssystem är en grundläggande förutsättning för samhällets och samhällsekonomin gynnsamma utveckling. Det är av vikt att var och en kan lita på att hans eller hennes rättigheter tillgodoses och på att alla är jämställda och lika inför lagen samt på att rättsprocesserna förlöper smidigt.

Utskottet förhåller sig därför mycket positivt till att man trots det svåra läget i statsfinanserna har satsat på resurserna för rättsvården i enlighet med redogörelsen och att justitieministeriets förvaltningsområde har skyddats från omfattande besparingar. Sammantaget utvecklas rättsvårdens verksamhetsförutsättningar gynnsamt nästa år. Det är viktigt att man fortsätter att fästa uppmärksamhet vid att förkorta handläggningstiderna. Förvaltningsområdets produktivitet kan förbättras och kvaliteten på rättsvården utvecklas genom satsningar på smidiga processer i hela rättsvårdskedjan.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Huvudtitel 25

01. Ministeriet och förvaltningen

50. Understöd (fast anslag)

Beloppet av understöd uppgår i propositionen till cirka 13,2 miljoner euro 2025. I det beloppet har en besparing på cirka 2,3 miljoner euro beaktats. Av besparingen hänför sig 325 000 euro till produktivhetsprogrammet.

Budgetpropositionen har utarbetats så att man i fråga om besparingarna har skyddat understöden till samernas kulturella autonomi och stödtjänster till brottsoffer på grund av att de är lagstadgade. I understöden har också helheterna som berör reformen av kriminalpolitiken och bekämpningen av ungdoms- och gängbrottslighet prioriterats. Finansieringen av åtgärdsprogrammet för att förebygga och bekämpa ungdoms- och gängrelaterad brottslighet till och med ökas och finansieringsnivån för programmet stiger till 1,6 miljoner euro inom justitieministeriets understöd 2025. Besparingarna har särskilt riktats till understöd för fredsarbete och understöd för hjälp till offer för människohandel, som upphör helt och hållet. Dessutom minskas anslagen för flera understöd, såsom understöd för främjande av ekonomiskt kunnande.

Utskottet fäster liksom i fjol (FiUB 14/2023 rd) uppmärksamhet vid vikten av att stödja brottsoffer och att bekämpa våld i hemmet och våld i nära relationer. Det är motiverat att man har strävat efter att skydda understöden till Brottsofferjouren, Nollinjen och Kvinnolinjen från anpassningsåtgärder. Brottsofferjouren tillhandahåller på riksnivå stöd och rådgivning för brottsoffer under tunga rättsprocesser. Därför är det positivt att endast en måttlig besparing har riktats mot understöden till Brottsofferjouren och att man håller på och bereder ett lagförslag om en höjning av brottsofferavgiften. Enligt uppgift är den finansiering som i budgetpropositionen anvisats Brottsofferjouren dock på grund av ökade kostnader och antalet klienter inte tillräcklig för att upprätthålla den nuvarande servicenivån under 2025. Även det separata bidraget till vittnesstödsverksamheten vid Brottsofferjouren upphör och finansieringsläget är osäkert också i fråga om Brottsofferjourens tjänst för offer för människohandel och relaterade brott. Utskottet har i sina tidigare betänkanden betonat vikten av bland annat understöden till hjälp för offer för människohandel och fredsarbetet, som nu helt och hållet upphör.

Utskottet ökar momentet med 250 000 euro, varav

- 150 000 euro anvisas till Brottsofferjouren för hjälp till offer för våld i nära relationer och för fortsatt vittnesstödsverksamhet
- 100 000 euro anvisas till Flyktingrådgivningen rf.

Momentet får följande lydelse:

Under momentet beviljas 13 464 000 euro.

(Stycke 2 som i RP 109/2024 rd)

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Huvudtitel 25

Dispositionsplan (1 000 euro)

Understöd till sammanslutningar som producerar stödtjänster till brottsoffer (högst)	5 610
Understöd för upprätthållande av samernas kulturella autonomi (högst)	4 895
Övriga understöd och bedömning av understödsprojektens konsekvenser (högst)	2 959
Sammanlagt	13 464

10. Domstolarna

03. Omkostnader för övriga domstolar (reservationsanslag 2 år)

Utskottet minskar momentet med 14 000 euro, eftersom riksdagen i enlighet med lagutskottets betänkande (LaUB 10/2024 rd) har godkänt regeringens proposition med förslag till lag om ändring av lagen om medling vid brott och i vissa tvister (RP 130/2024 rd) med ändringar.

Momentet får följande lydelse:

Under momentet beviljas ett nettoanslag på 346 169 000 euro.

(Stycke 2 och 3 som i RP 109/2024 rd)

30. Åklagarna

01. Åklagarväsendets omkostnader (reservationsanslag 2 år)

Utskottet minskar momentet med 4 000 euro, eftersom riksdagen i enlighet med lagutskottets betänkande (LaUB 10/2024 rd) har godkänt regeringens proposition med förslag till lag om ändring av lagen om medling vid brott och i vissa tvister (RP 130/2024 rd) med ändringar.

Momentet får följande lydelse:

Under momentet beviljas ett nettoanslag på 64 619 000 euro.

(Stycke 2 som i RP 109/2024 rd)

40. Verkställighet av straff

01. Brottspåföljdsmyndighetens omkostnader (reservationsanslag 2 år)

För Brottspåföljdsmyndigheten föreslås ett anslag på 293,9 miljoner euro, alltså 9,4 miljoner mer än i 2024 års ordinarie budget. Den höjda anslagsnivån förklaras bland annat av resursökningar inom rättsvården samt av överföringen på 1,7 miljoner euro från moment 25.40.74. till följd av omorganiseringen av arbetet vid öppna anstalter.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Huvudtitel 25

Regeringsprogrammet har som mål att förbättra säkerheten i fängelserna. För säkerhetsteknik i fängelserna och bättre säkerhet i fängelserna anvisas 6,45 miljoner euro. Säkra förhållanden är grunden för klienternas rehabilitering samt för att personalen ska kunna arbeta effektivt och må bra i arbetet. Genom en uppdatering av säkerhetstekniken tryggas också Brottspåföljdsmyndighetens möjligheter att ta emot fler fångar än tidigare.

Utskottet anser att anslagsökningen är viktig, eftersom antalet fångar särskilt i de slutna fängelserna i nuläget är mycket högt (över 100 procent av platserna) och antalet fortsätter att öka. Det dagliga antalet fångar varierar också kraftigt, framför allt på grund av antalet häktade och bötesfångar. De 200 fängplatserna i de tre nya fängelserna kommer att underlätta situationen före 2026, men enligt uppgift till utskottet räcker de nya platserna i första hand till för att undanröja den nuvarande överbeläggningen och för den ökning av fångar som eventuellt följer av tidigare lagstiftningsreformer (bland annat ändringarna i lagstiftningen om sexualbrott och häktning). Brottspåföljdsmyndigheten förutspår att antalet fångar ytterligare kommer att öka med uppskattningsvis 250 under de närmaste åren. Dessutom kommer den framtida åtstramningen av lagstiftningen enligt regeringsprogrammet sannolikt att öka antalet fångar med uppskattningsvis 300 före 2028. Enligt uppgift till utskottet tillsätter justitieministeriet en arbetsgrupp för att utreda behoven av fängelseplatser på kort och lång sikt, orsakerna bakom ökningen av antalet fångar och metoderna för att hantera de utmaningar som följer av det ökade antalet fångar.

Utskottet uttrycker liksom i fjol (FiUB 14/2023 rd) oro över hur utmaningarna som hänför sig till mängden fängplatser kan lösas. Byggandet av fängelser kräver utöver ekonomiska resurser också tid, vilket bör beaktas när beslut om lösningar fattas. Man bör också fästa uppmärksamhet vid tillgången på personal och tillräckliga personalresurser för att trygga såväl personalens välbefinnande i arbetet som säkerheten i fängelserna. Också lagutskottet (LaUB 17/2024 rd) har fäst uppmärksamhet vid Brottspåföljdsmyndighetens fängelsekapacitet och personalens tillräcklighet.

Det är vanligt att Brottspåföljdsmyndighetens klienter lider av missbruksproblem och psykiska problem, kris- och traumabakgrund, somatisk sjukdom, bostadslöshet, låg utbildningsnivå och arbetslöshet samt har behov av social- och hälsovårdstjänster. Utskottet anser det vara viktigt att trygga fångarnas missbruksrehabilitering och rehabilitering inom mentalvården samt deras tillgång till tjänster. Samarbetet med välfärdsområdena är viktigt för att säkerställa detta. Inom rusmedelsrehabiliteringen och mentalvården ska tiden före verkställigheten av straffet, den tid som straffet avtjänas och tiden efter fängelset betraktas som en helhet.

Ett brottspåföljdssystem som betonar rehabilitering och programverksamhet och har tillräckliga resurser kan minska återfallen i brott. Återfallen i brott medför betydande kostnader för samhället och skador för brottsoffren. Utskottet ser det som viktigt att förebygga återfallen i brott på ett effektivt sätt. Utvecklingen av livskompetensen och rusmedelsrehabiliteringen är viktiga delområden i det förebyggande arbetet.

Utskottet ökar momentet med 300 000 euro för rusmedelsrehabilitering för fångar.

Momentet får följande lydelse:

Under momentet beviljas ett nettoanslag på 294 201 000 euro.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Huvudtitel 26

(Stycke 2 och 3 som i RP 109/2024 rd)

Huvudtitel 26

INRIKESMINISTERIETS FÖRVALTNINGSOMRÅDE

Regeringen föreslår totalt 2,2 miljarder euro under inrikesministeriets huvudtitel. Det är cirka 356,1 miljoner euro mindre än i den ordinarie budgeten för 2024. Minskningarna beror närmast på slopandet av ökningar av engångsnatur, sänkningen av anslagen för invandring och besparingar som regeringen beslutat om. De största tilläggsanslagen föreslås för polisen och Gränsbevakningsväsendet. Av anslagen under huvudtiteln är andelen för polisväsendet (inklusive Skyddspolisen) 47 procent, andelen för Gränsbevakningsväsendet 20 procent, andelen för räddningsväsendet och Nödcentralsverket 5 procent, andelen för invandringen 15 procent och andelen för förvaltningen 13 procent.

Utskottet välkomnar att regeringen i sin proposition har beaktat det svårare läget i den säkerhetspolitiska miljön, vilket utmanar säkerhetsmyndigheternas verksamhet. De besparingar som regeringen beslutat om är mer återhållsamma i fråga om inrikesministeriets förvaltningsområde (26,9 miljoner euro) än för de flesta andra förvaltningsområden. Trots det är det svårt att genomföra besparingarna, eftersom personalkostnaderna utgör den största posten av ämbetsverkens omkostnader och det är svårt att åstadkomma betydande besparingar inom andra utgiftskategorier med beaktande av deras konsekvenser för verksamheten.

Utskottet ser det som motiverat att inrikesministeriet har börjat bereda ämbetsverksspecifika effektivitets- och sparåtgärder inom sitt förvaltningsområde. Ett centralt mål med beredningen är att dämpa kostnadsökningen genom att anpassa verksamheten till den gällande ramen och på så sätt göra det möjligt att planera verksamheten på längre sikt. På så sätt tryggar man proaktivt och målmedvetet utvecklingen och upprätthållandet av kapaciteten samt beredskapen inför oväntade förändringar och kriser. Det är också viktigt att i första hand utnyttja de möjligheter som den teknik som utvecklas erbjuder och de reformer som ändringarna i lagstiftningen tillåter, till exempel när det gäller ett mer omfattande informationsutbyte mellan myndigheterna än för närvarande. Genom förvaltningsövergripande samarbete kan betydande synergieffekter uppnås och resurser sparas in.

Utskottet fäster fortfarande (såsom i FiUB 14/2024 rd) uppmärksamhet vid hanteringen av driftskostnaderna för IKT-system under hela deras livscykel, vilket i synnerhet kräver gott projektledarskap. Den ökande förekomsten av hybridpåverkan framhäver vikten av fungerande och informationssäkra informationssystem. Dessutom bidrar den allmänna kostnadsökningen till allt större utgifter för informationssystem och lokaler, vilket medför utmaningar för alla myndigheter.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Huvudtitel 26

01. Förvaltning

50. Vissa understöd (reservationsanslag 2 år)

Utskottet ökar momentet med 80 000 euro till Sjöräddningssällskapet för utveckling av ett program för elektroniska sjökort och för skydd mot GNSS-störningar.

Momentet får följande lydelse:

Under momentet beviljas 2 360 000 euro.

(Stycke 2 som i RP 191/2024 rd)

51. Vissa investeringsunderstöd (reservationsanslag 2 år)

Under momentet föreslås ett anslag på 1,5 miljoner euro som får användas till betalning av investeringsunderstöd för stödjande av säkerhetsmyndigheternas räddnings- och skjutövningsverksamhet samt till Helsingfors stad för materiel- och materialanskaffningar för räddningsutbildning. Utskottet behandlar räddningsutbildningen i samband med moment 26.30.03.

Utskottet lyfter fram regeringsprogrammets riktlinje att trygga skjutbanornas funktion i Finland och främjar inrättandet av nya skjutbanor samt hänvisar till det sägs i samband med 27.10.50 och 30.40.50. För genomförandet av riktlinjerna har det tillsatts en arbetsgrupp och ett projekt som leds av inrikesministeriet.

Utskottet påskyndar arbetet och betonar att projektet bör ge konkreta resultat, såsom metoder för att trygga skjutbanornas verksamhet och göra miljötillstånden smidigare samt genomföra behövliga lagstiftningsändringar. Utskottet betonar att det inte i första hand är en fråga om finansiering, utan i synnerhet om att sätta i kraft miljötillstånden på det sätt som krävs.

Utskottet ökar momentet med sammanlagt 1 250 000 euro, varav

- 300 000 euro anvisas till Heinjoki skjutbana
- 300 000 euro anvisas till Aittokoski sportskyttecenter i Suomussalmi för att utveckla förhållandena för dynamiskt skytte
- 300 000 euro anvisas till Nakkila skjutbana
- 50 000 euro anvisas till Lupin Ampumaratayhdistys för byggande av bullervallar vid Lupinmäki hagelbana i Fredrikshamn
- 50 000 euro anvisas till Seppälä skjutbana i Tavastehus
- 50 000 euro anvisas till Mäntsälä skjutbana
- 50 000 euro anvisas till Ikalis skjutbana
- 50 000 euro anvisas till Kouvola skjutbana
- 50 000 euro anvisas till Kivijärvi skjutbana och
- 50 000 euro anvisas till Toramo skjutbana.

Momentet får följande lydelse:

Under momentet beviljas 2 750 000 euro.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Huvudtitel 26

(Stycke 2 som i RP 191/2024 rd)

10. Polisväsendet

01. Polisväsendets omkostnader (reservationsanslag 2 år)

Under momentet föreslås 976,2 miljoner euro, vilket är cirka 29,7 miljoner euro mer än i den ordinarie budgeten för 2024.

En betydande del av tillägget (17,5 miljoner euro) anvisas i enlighet med regeringsprogrammet för att gradvis öka antalet personer i operativa uppgifter så att det finns 8 000 årsverken före utgången av valperioden. Polisens respons och förmåga att reagera på plötsliga allvarliga situationer står i direkt proportion till antalet poliser på fältet. Det är viktigt att trygga polisens närvaro i hela landet, också i glesbygdsområden och utanför landskapscentrumen. Dessutom behövs det tillräckligt med specialsakkunniga som stöder polisverksamheten, såsom cyber- och ekonomiexperter samt forskningssekreterare.

För att öka antalet poliser krävs ett tillräckligt antal studerande som får utbildning. Utskottet välkomnar att antalet sökande har stigit och att kurserna blir fulla utan att ansökningskriterierna lindras. Inom utbildningen är det viktigt att utöver kunskaperna i de båda inhemska språken också sörja för att det i tillräcklig utsträckning finns kunskaper i andra språk när brottsligheten blir alltmer internationell. Utbildningen måste också utvecklas kontinuerligt och man måste säkerställa att branschen lockar och kan hålla kvar arbetskraft.

Budgetproposition stärker i enlighet med regeringsprogrammet brottsbekämpningen för att öka medborgarnas säkerhet och förtroendet för myndigheterna. Polisen måste förtjäna förtroende varje dag, vilket förutsätter tillräckliga resurser, i synnerhet för att upprätthålla servicenivån inom den dagliga brottsutredningsverksamheten. Myndighetsförtroendet får en allt större roll när omvärlden och säkerhetsomgivningen förändras snabbt.

Utskottet välkomnar att regeringen satsar på att förebygga och bekämpa ungdomskriminalitet (ett tillägg på sammanlagt 10 miljoner euro) och genomför ett program för förebyggande och bekämpning av ungdoms- och gängbrottslighet (ett tillägg av permanent natur på 2 miljoner euro). Programmet samordnas av justitieministeriet och polisens andel av finansieringen är 650 000 euro. Betydande är också att skolpolisverksamheten stärks med 2 miljoner euro, vilket är en avsevärd ökning av det tidigare anslaget på 0,2 miljoner euro.

Utskottet betonar att man målmedvetet och i tillräckligt god tid bör åtgärda de problem med ungdomskriminalitet som framkommit innan situationen blir okontrollerbar. Det är också viktigt att fortsätta det multidisciplinära samarbetet med andra myndigheter i rätt tid, bland annat via Ankarverksamheten.

För utredning av ekonomiska brott och förbättring av kapaciteten inom denna utredning särskilt i nätmiljöer samt för bekämpning av ekonomisk brottslighet föreslås ett tillägg på 3,5 miljoner euro. Arbetet för att bekämpa svart brottslighet bör effektiviseras och fortsättas målmedvetet. För att

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Huvudtitel 26

återfå vinningen av brott är det också väsentligt att främja ett smidigt samarbete mellan polisen och utsokningsmyndigheterna.

De besparingar i omkostnader som riktas till polisväsendet (ca 9 miljoner euro) är inte stora jämfört med inom andra ämbetsverk och förvaltningsområden. På grund av utgiftstrycket under de kommande åren är det dock oklart om anslaget räcker till eftersom polisens verksamhetsförutsättningar utgörs av en helhet. Uppgiftsfältet genomgår en kraftig omställning när brottsligheten förväntas öka och bli mer mångfacetterad på grund av internationaliseringen och den tekniska utvecklingen. Samtidigt bör man komma ihåg att antalet poliser i förhållande till folkmängden fortfarande är klart mindre i Finland än i de övriga nordiska länderna.

Utskottet anser det vara nödvändigt att också polisen har börjat bereda ett eget produktivhetsprogram för att balansera ekonomin i förhållande till den finansiering som det beslutats om. Syftet är att effektivisera och utveckla verksamheten i stället för att minska utgifterna. På så sätt förbättras polisväsendets förutsättningar att planera ekonomin på längre sikt så att den tryggar en god funktionsförmåga och en tillräcklig basfinansiering under de kommande åren.

Utskottet betonar att upprätthållandet av en god säkerhetsnivå förutsätter tillräckliga resurser för säkerhetsmyndigheterna, ett smidigt informationsutbyte, ändringar i lagstiftningen och ändringar i individernas och organisationernas arbetssätt. Det är viktigt att finna nya lösningar och polisen kommer även i fortsättningen att vara tvungen att kritiskt granska och prioritera användningen av anslagen.

Utskottet ökar momentet med 1 000 000 euro för anskaffning av en ledningsbuss till polisen.

Momentet får följande lydelse:

Under momentet beviljas ett nettoanslag på 977 182 000 euro.

(Stycke 2 som i RP 109/2024 rd)

02. Skyddspolisens omkostnader (reservationsanslag 2 år)

Under momentet föreslås 75,2 miljoner euro, vilket är cirka 8,4 miljoner euro mer än i den ordinarie budgeten för 2024. Av anslaget föranleds 10,0 miljoner euro av en ombudgetering av det anslag som anvisats för IKT-utrustning i nya lokaler. Projektet försenades och motsvarande anslag minskades under momentet i den tredje tilläggsbudgeten för 2024.

Skyddspolisens ekonomiska situation är krävande, eftersom upprätthållandet av kapaciteten och det antal anställda som krävs för de senaste årens ökade uppgifter samt höjningen av kostnadsnivån kräver anslagsökningar. Merkostnader föranleds också av bland annat Nato-samarbetet, fördröjningen av lokalprojektet och de kommande driftsutgifterna i anslutning till lokalprojektet.

Utskottet välkomnar att regeringen i den tredje tilläggsbudgeten för 2024 ökade momentet med 5 miljoner euro för att trygga de kritiska kapaciteterna och verksamheten. Tilläggsanslaget underlättar situationen tillfälligt och minskar trycket på att spara på personalutgifterna. Det innebär dock inte att de pågående samarbetsförhandlingarna skulle kunna avslutas. Åtgärderna fortsätter

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Huvudtitel 26

således i fråga om 480 personer som arbetar med sådana säkerhetsutredningar som inte bekostas med avgiftsintäkter.

Utskottet ser det som nödvändigt att regeringen tryggar skyddspolisens funktionsförmåga och ser över finansieringen för 2025 genom tilläggsbudgetförslag. Den information som skyddspolisen inhämtar är en väsentlig del av bekämpningen av hot mot den nationella säkerheten och det säkerhetspolitiska beslutsfattandet. Inhämtningen av information skapar en grund också för internationellt samarbete och informationsutbyte. Skyddspolisens verksamhetsförutsättningar, organisation och kapacitet har utvecklats systematiskt. Denna funktionsförmåga måste kunna upprätthållas när omvärlden förändras snabbt.

För att den strategiska verksamheten ska kunna planeras och utvecklas på lång sikt är det enligt utskottet också viktigt att regeringen i sitt rambeslut våren 2025 omvärderar ramnivån för skyddspolisen och huruvida den är tillräcklig.

20. Gränsbevakningsväsendet

01. Gränsbevakningsväsendets omkostnader (reservationsanslag 2 år)

Under momentet föreslås 312,7 miljoner euro, vilket är cirka 21,0 miljoner euro mindre än i den ordinarie budgeten för 2024. De minskade anslagen beror bland annat på att tillfälliga anslagsökningar slopas. Det mest betydande av dem är det beredskapspaket som beviljade 2023–2024 (29,6 miljoner euro). Tillsammans med produktivitetsfrämjande åtgärder och besparingar i omkostnaderna (2,8 miljoner euro) medför de minskade anslagen ett behov av att anpassa verksamheten betydligt, trots att verksamhetsmiljön förutsätter att det finns tillräckliga resurser och tillräcklig kapacitet för gränssäkerheten.

Utskottet välkomnar att man i propositionen har beaktat att antalet gränsbevakare inte minskas jämfört med nivån i början av innevarande år (2 572 årsverken). Regeringen föreslår också ett tillägg på 6,0 miljoner euro för nödvändiga och akuta materialanskaffningar, vilket gör det möjligt att upprätthålla det centrala operativa materialet och förbättra cybersäkerheten. Dessutom föreslås det 560 000 euro bland annat för de stigande kostnaderna för användningen av Åbo flygplats. Genom anslaget säkerställs att flygplatsen kan användas för skötseln av Gränsbevakningsväsendets uppgifter.

Enligt uppgifter till utskottet finns det dock ett betydande underskott i Gränsbevakningsväsendets omkostnader och det planeras anpassningsåtgärder som påverkar den operativa verksamheten och utbildningen och som fördröjer utvecklingsprojekt som hänför sig till Gränsbevakningsväsendets prestanda. Åtgärderna ska genomföras så att de inte äventyrar den operativa verksamheten och beredskapen. Det slutliga antalet anpassningsåtgärder påverkas av den finansiering som beviljas av EU för att förbättra Finlands säkerhet.

Utskottet ser det som nödvändigt att regeringen tryggar tillräckliga resurser för Gränsbevakningsväsendet och att dess kapaciteter kan utnyttjas och utvecklas fullt ut. Gränsbevakningsväsendets roll framhävs särskilt i det nuvarande säkerhetsläget, där Gränsbevakningsväsendet ofta är den

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Huvudtitel 26

första myndigheten att möta hot mot såväl den yttre som den inre säkerheten. Gränsförvaltning, säkerheten i havsområdena och den territoriella integriteten måste kunna tryggas under alla förhållanden. Det är också viktigt att gränssäkerheten upprätthålls och utvecklas med EU-finansiering i den mån det är möjligt.

70. Gränsbevakningsväsendets investeringar (reservationsanslag 5 år)

Under momentet föreslås 120,8 miljoner euro, vilket är cirka 58,3 miljoner euro mindre än i den ordinarie budgeten för 2024. Anslagsnivån för 2024 höjdes särskilt av det tillägg av engångsnatur (159,0 miljoner euro) som beviljats för byggandet av ett stängsel vid östgränsen. År 2025 föreslås i enlighet med rambeslutet ett tillägg på 111,5 miljoner euro för anskaffning av utsjöbevakningsfartyg och 1,25 miljoner euro för underhåll av tung fartygs- och luftfartygsutrustning och av materiel för bekämpning av olje- och kemikalieskador.

Utskottet ser positivt på att byggandet av stängsel vid östgränsen har framskridit som planerat. Det är också viktigt att hanteringen av den livscykeln för tung materiel kan finansieras under momentet och att Gränsbevakningsväsendets omkostnader inte behöver användas för detta.

30. Räddningsväsendet och nödcentralerna

01. Räddningsväsendets omkostnader (reservationsanslag 2 år)

Under momentet föreslås cirka 2,4 miljoner euro, alltså nästan hälften mindre än för 2024. Genom finansieringen stärks räddningsväsendets kapacitet att under alla förhållanden fungera som en lokal, regional och riksomfattande helhet. Räddningsväsendet hör till välfärdsområdenas ansvarsområde.

Utskottet uttrycker sin oro över att den allmänna finansieringen av räddningsväsendet inte når upp till de uppställda kriterierna i välfärdsområdena och anser det nödvändigt att inrikesministeriet noga följer upp de resurser som anvisats räddningsväsendet i områdena. Det är viktigt att ingripa om det behövs.

Utskottet betonar också att räddningsväsendets ledningssystem måste ha förmåga att utan dröjsmål påbörja och leda effektiv räddningsverksamhet och sammanställa och analysera lägesbilden. Genom ministeriets övervakning och styrning ska det säkerställas att servicenivån uppnås på ett enhetligt och kostnadseffektivt sätt både nationellt och regionalt. Ministeriet har också en viktig roll i att planera medborgarnas beredskap och förebygga olyckor, såsom att minska antalet eldsvådor med hälften före utgången av 2030. Utskottet lyfter också fram utvecklingsbehoven i fråga om befolkningsskyddet och betonar att i synnerhet den operativa kapaciteten och skyddet av viktiga funktioner bör stärkas.

Utskottet anser dessutom att det är viktigt att man fortsätter utveckla civiltjänstsystemet och att det görs en bedömning av om antalet uppgifter i anslutning till den övergripande säkerheten kan utökas.

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Huvudtitel 26

Avtalsbrandkårer. Avtalsbrandkårerna har en viktig roll när det gäller att producera tjänster för välfärdsområdena, i synnerhet på landsbygden och i glesbygdsområden. Välfärdsområdena beslutar i vilken omfattning de använder avtalsbrandkårernas tjänster.

Utskottet uttrycker oro över avtalsbrandkårernas försämrade verksamhetsförutsättningar och tillgången på personal. Bristen på räddningspersonal påverkar också avtalsbrandkårerna och det tar sig uttryck i att avtalspersonalen minskar och medelåldern blir allt högre. För att utveckla verksamheten krävs ett systematiskt samarbete mellan välfärdsområdena och brandkårsföreningarna. Man måste också satsa på att ta emot nya frivilliga till brandkårsverksamheten och säkerställa att de snabbt får utbildning, eftersom vägen till räddningsutbildning ofta går via hobbyverksamhet. Utskottet betonar att avtalsbrandkårernas ställning och funktionsförmåga bör tryggas i enlighet med regeringsprogrammet.

02. Nödcentralverkets omkostnader (reservationsanslag 2 år)

Under momentet föreslås ungefär 73,2 miljoner euro, alltså 3,8 miljoner euro mindre än för 2024. Nödcentralverkets andel av de besparingar som regeringen beslutat om är 2,3 miljoner euro.

Enligt uppgift kommer Nödcentralverket inte med nuvarande utbildningsvolym att nå det för verket uppsatta målet på 630 årsverken, eftersom personalavgången har varit större än beräknat. De två kurser för nödcentraloperatörer som ordnas årligen bör utvidgas så att de istället för 24 studerande rymmer 30 studerande. En annan utmaning är att upprätthålla servicenivån på två språk, vilket kräver regelbunden utbildning på båda språken. För att öka utbildningsvolymen krävs det tillräckliga resurser för Räddningsinstitutet (moment 26.30.03). Inte heller IKT-projekten har framskridit som planerat. Således är det belopp som överförs till Nödcentralverket 2025 större än vanligt och med hjälp av den kan man genomföra bland annat de besparingar som regeringen fastställt.

Nödcentralverkets verksamhet och prestationsförmåga tryggas av en kompetent och tillräckligt stor personal. Utskottet välkomnar att sjukfrånvaron vid verket har minskat under de senaste åren (15,6 dygn/årsverke år 2023 jämfört med 19 dygn/årsverke år 2022). Satsningarna på personalens arbetshälsa har varit lyckade och åtgärderna bör fortsätta.

Utskottet ser det som nödvändigt att regeringen sörjer för att Nödcentralverket har tillräckliga resurser. För att underlätta arbetsbördan är det också viktigt att antalet samtal som inte hör till nödcentralerna minskas genom olika åtgärder.

03. Räddningsinstitutets omkostnader (reservationsanslag 2 år)

Under momentet föreslås ungefär 21,5 miljoner euro, alltså 1,0 miljoner euro mer än för 2024. Räddningsinstitutet är en riksomfattande läroanstalt som utbildar personal inom räddningsväsendet och nödcentralverksamheten.

Utbildningen av räddningsmän. Räddningsutbildningen utökas i enlighet med regeringsprogrammet så att nivån på 2 300 utbildade räddningspersoner uppnås 2032. För ändamålet har det fastställts ett anslagstillägg som stegvis ökar från 2,5 miljoner euro till 5,5 miljoner euro 2024–

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Huvudtitel 26

2028. För ändamålet föreslås för 2025 tilläggsfinansiering till Räddningsinstitutet (0,9 miljoner euro) och Helsingfors räddningsskola (0,5 miljoner euro under moment 26.01.50). Dessutom föreslås ett extra anslag på 1 miljon euro för anskaffning av material för utbildningsändamål.

Den föreslagna anslagsnivån gör det möjligt att år 2025 öka antalet studerande inom räddningsutbildningen med 96 studerande vid Räddningsinstitutet (sammanlagt 240 studerande) och med 18 nybörjarplatser vid Helsingfors räddningsskola (sammanlagt 36 studerande) jämfört med 2023. Den svenskspråkiga utbildningen är en del av verksamheten vid Helsingfors räddningsverk. Nästa svenskspråkiga kurs ordnas 2025. Utskottet betonar att information om att kurserna inleds ska ges i god tid.

Utskottet anser att det är nödvändigt att studieplatserna fylls för att man ska kunna säkerställa högklassiga räddningstjänster i hela landet. Regeringens riktlinje att genomföra utbildningen på två olika orter kan öka utbildningens attraktionskraft, så i det avseendet anser utskottet att lösningen är motiverad. Utskottet hänvisar dock till sitt budgetbetänkande för 2024 (FiUB 14/2023 rd) och betonar att regeringen bör bevaka att finansieringen används effektivt vid de två olika organisationerna och säkerställa en enhetlig utbildning.

Övrig utbildning. Ovan nämnda (moment 26.30.02) behov av att utbilda fler nödcentralsoperatörer utvärderas i samarbete mellan ämbetsverket och institutet. Avsikten är att en tvåspråkig kurs för nödcentralsoperatörer ordnas vart tredje år. Enligt uppgift till utskottet leder inbesparingarna inom ramen för produktivitetsprogrammet och prioriteringen av räddningsutbildningen dock till att Räddningsinstitutet tvingas minska antalet övriga examina (såsom underbefäls- och befälexamina) samt utbildningen för avtalspersonal. Utskottet betonar att Räddningsinstitutets situation måste följas noggrant.

40. Invandring

Regeringen föreslår 329,4 miljoner euro för migrationsförvaltningen. Det är cirka 196,2 miljoner euro mindre än i den ordinarie budgeten för 2024. Integrationsfrågor behandlas i samband med kapitel 32.50.

Antalet personer som omfattas av mottagningsverksamheten 2025 beräknas minska och ligga på ungefär 22 000 under ramperioden. Antalet asylansökningar förväntas ligga på en låg nivå, cirka 3 000–4 000 ansökningar. Flyktingkvoten föreslås vara 500 personer. Migrationen till följd av Rysslands anfallskrig väntas fortsätta och det beräknas komma in mellan 8 000 och 12 000 ansökningar om tillfälligt skydd. I slutet av 2024 fanns det ungefär 20 300 ukrainska klienter i mottagningssystemet. Omkring 25 000 ukrainare har anvisats till kommunerna. Ansökningarna om uppehållstillstånd på grund av arbete, studier och familjeband förväntas vara på en fortsatt hög nivå 2025.

Utiifrån dessa bedömningar föreslås det att anslaget för mottagande av flyktingar och asylsökande (sammanlagt 238,8 miljoner euro under moment 26.40.21 och 26.40.63) minskas med cirka 182,5 miljoner euro. Dessutom föreslås det att Migrationsverkets och de statliga förläggningarnas omkostnader (cirka 88,3 miljoner euro under moment 26.40.01) sänks med cirka 13,7 miljoner euro.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Huvudtitel 27

Av det beloppet utgörs cirka 9,3 miljoner av de besparingar som det beslutats om för förvaltningsområdet. Behovet av att anpassa Migrationsverkets omkostnader är stort (anpassningsbehov på över 13 procent). Finansieringen av frivillig återresa (cirka 2,3 miljoner euro under moment 26.40.22) hålls på 2024 års nivå.

Enligt uppgift kan Migrationsverket trygga sin funktionsförmåga och främjandet av målen i regeringsprogrammet 2025 med hjälp av det belopp som överförs från 2024. Inbesparingen beror på att läget vid östgränsen varit lugnare än väntat.

Utskottet välkomnar att man i Migrationsverkets verksamhet eftersträvar snabbare asylutredningar med iakttagande av god förvaltningssed, eftersom förkortningen av handläggningstiderna från nio månader till sex månader i enlighet med regeringsprogrammet kan spara in mellan 15 och 20 miljoner euro i utgifterna för mottagningsverksamheten. Det är också viktigt att se till att de eftersträlvade handläggningstiderna på högst en månad för uppehållstillstånd på grund av arbete eller studier uppnås. När finansieringen minskar letar försöker ämbetsverk anpassa sin verksamhet särskilt i fråga om lokaler och dataadministrationskostnader samt höjningar av ansökningsavgifterna.

Utskottet betonar att regeringen noggrant bör följa Migrationsverkets möjligheter att utföra sina uppgifter och påminner om att flera av verkets uppgifter också hänför sig till den inre säkerheten. Den försvårade säkerhetspolitiska miljön ökar bland annat misstankarna om missbruk av uppehållstillstånds- och medborgarskapssystemet.

Huvudtitel 27

FÖRSVARSMINISTERIETS FÖRVALTNINGSOMRÅDE

För försvarsministeriets förvaltningsområde föreslås 6,5 miljarder euro, vilket är 534,196 miljoner euro mer än i den ordinarie budgeten för 2024. Tillägget föranleds främst av ändringar i betalningsprofilen för anskaffningen av jaktplan F-35 (251 miljoner euro), justeringar av pris- och kostnadsnivån (286 miljoner euro) och Natos närvaro i Finland (67 miljoner euro). De sparåtgärder som regeringen dragit upp riktas till förvaltningsområdet till ett belopp av cirka 22 miljoner euro.

Försvarsutgifternas andel av bruttonationalprodukten uppskattas vara cirka 2,5 procent. Enligt erhållen utredning förutspås försvarsutgifternas andel ligga kvar på över 2 procent under hela ramperioden, vilket går i linje med Natos rekommendation. Medlemsländerna i Nato har också förbundit sig att använda 20 procent av försvarsbudgeten för materielanskaffningar. Finland över-skrider klart också detta mål.

De viktigaste målen för Finlands utrikes- och säkerhetspolitik är att säkra Finlands självständighet och territoriella integritet, förhindra att Finland hamnar i en militär konflikt och att garantera finländarnas säkerhet och välfärd. Som medlem i Nato upprätthåller Finland en trovärdig försvarsförmåga under alla förhållanden och bereder sig på att i enlighet med sina skyldigheter stödja de övriga Natoländerna.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Huvudtitel 27

Med tanke på statsfinanserna välkomnar utskottet också att försvarssamarbetet stärker Finlands samarbetsförmåga med de viktigaste partnerna. Det ger, i enlighet med principerna för den övergripande säkerheten, beredskap inför eventuell omfattande påverkan mot Finland.

10. Militärt försvar

01. Försvarsmaktens omkostnader (reservationsanslag 2 år)

Under momentet föreslås 2,5 miljarder euro, vilket är cirka 186,0 miljoner euro mer än i den ordinarie budgeten för 2024. Under momentet föreslås också en ny beställningsfullmakt på 202,3 miljoner euro. Genom fullmakten tryggas bland annat upphandling som ersätter flygplansmaterielen Learjet och underhåll av simulatormateriel, de service- och underhållsavtal av systemen som användbarhetsmålen förutsätter, reservdelsanskaffningar med lång leveranstid samt behövliga andra tjänster 2026—2029. Utskottet tillstyrker fullmakten.

Utskottet anser det vara nödvändigt att antalet anställda som avlönas med anslag under momentet ökar med 233 årsverken jämfört med 2024. Ökningen föranleds huvudsakligen av uppgifter i anslutning till Finlands Natomedlemskap samt av den permanenta personalökning som baserar sig på statsrådets försvarsredogörelse 2021 och vars andel är 128 årsverken 2025. Enligt budgetpropositionen uppgår Försvarsmaktens personalstyrka till sammanlagt 13 289, när också kontraktsanställda militärer beaktas. Antalet kontraktsanställda militärer är cirka 500 årsverken från och med 2024.

Utskottet betonar i likhet med försvarsutskottet (FsUU 11/2024 rd) att det utöver den materiella kapaciteten också är viktigt att det finns tillräckligt med kompetent personal. Det har i flera års tid lyfts fram att det bland Försvarsmaktens personal förekommer utmaningar med att orka i arbetet, till följd av de ökande kraven och utvidgade arbetsuppgifterna. En bidragande orsak är de minskningar av antalet årsverken på omkring 25 procent som gjorts tidigare under 2000-talet. I det rådande läget välkomnar utskottet dock att den totala arbetstillfredsställelsen enligt budgetpropositionen beräknas ligga kvar på en hög nivå (4,1 på skalan 1—5). Åtgärderna för att upprätthålla välbefinnandet i arbetet bör således fortsätta. Det är också viktigt att sörja för beväringarnas välbefinnande och tillräckliga resurser för hälso- och sjukvården särskilt under epidemier, så att sjukdomsläget inte förvärras och sjukdomar sprids ännu mer till följd av långa köer.

Personaldimensioneringen bör bedömas i den försvarsredogörelse som är under beredning, och man bör också säkerställa de resurser som den militära underrättelseinhämtningen och cyberförsvaret kräver. Omvärlden förändras just nu exceptionellt, vilket kräver att planerna och de resurser som behövs för att genomföra dem uppdateras. I fråga om militär underrättelseverksamhet bör vi ha en stark egen kapacitet som också täcker de allierades informationsbehov i Finland. Det är också nödvändigt att beakta att Finland är föremål för kontinuerliga cyberattacker, så förmågan till ett aktivare och mer förutseende cyberförsvar och till övergripande motåtgärder kräver att de tillgängliga metoderna utnyttjas samordnat och att nya förmågor skapas.

Enligt budgetpropositionen kan 26 000 reservister utbildas med stöd av anslaget. Enligt uppgift till utskottet hålls antalet repetitionsövningar i enlighet med regeringsprogrammet på den nivå

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Huvudtitel 27

som kraven i verksamhetsmiljön förutsätter. Grunden för reservistutbildningen utgörs förutom av repetitionsövningar som Försvarsmakten ordnar också av frivilliga övningar (moment 27.10.50). Antalet flygtimmar och fartygsdygn hålls på 2024 års nivå.

Natomedlemskapet. Enligt erhållen utredning innehåller budgetpropositionen sammanlagt cirka 158 miljoner euro i kostnader för Natomedlemskapet. En betydande del av detta är det anslag på 67 miljoner euro som föreslås för Natos närvaro i Finland (under momenten 27.10.01 och 27.10.18). Anslagen riktas till den marktaktiska ledning som inrättas i Finland och till Natos arménärvaro, som anpassas till säkerhetsläget. Anslaget behövs dessutom för att främja förmågan att ta emot hjälp och styrkor från medlemsstaterna.

Den finansiering som tidigare beviljats för kostnaderna för Natomedlemskapet uppgår till cirka 65 miljoner euro, vilket bland annat hänför sig till ökade personalresurser och utveckling av ledningssystem. I beloppet ingår en permanent höjning på 50 miljoner euro i enlighet med regeringsprogrammet. För de egentliga Natomedlemsavgifterna föreslås cirka 26 miljoner euro (mom. 27.01.66).

Utskottet lyfter fram att Natos frestida uppgifter om vilka det fattas politiska beslut kräver tilläggsfinansiering enligt besluten. Dessa uppgifter omfattar till exempel luftbevakning och stående flottstyrkor. Beslut om finansieringen av dem fattas i samband med propositioner med förslag till tilläggsbudget. Utskottet betonar att en del av de ovannämnda Natokostnaderna är permanenta och att storleken på det anslag som behövs för finansieringen av dem bör bedömas vid beredningen av planen för de offentliga finanserna för 2026—2029.

18. Anskaffning av försvarsmateriel (reservationsanslag 5 år)

Under momentet föreslås 1,5 miljarder euro, vilket är cirka 70,6 miljoner euro mindre än i den ordinarie budgeten för 2024. Under momentet föreslås också en ny beställningsfullmakt på cirka 431,7 miljoner euro för materiell utveckling av Försvarsmakten (PVKEH 2025), vilket omfattar utveckling av bland annat militär underrättelseverksamhet, kommunikationssystem, påverkningförmåga och bekämpningsförmåga 2025—2029. Utskottet tillstyrker fullmakten.

Anslaget under momentet är centralt för Finlands försvar och tryggar anskaffningen av försvarsmateriel. Det anslag som föreslås är stort, så det är ytterst väsentligt att försvarsmaktens upphandlingssystem fungerar effektivt och säkerställer en ändamålsenlig användning av medlen. Det är också viktigt att anslaget används för att ytterligare effektivisera den inhemska försvarsindustrins verksamhet.

Den inhemska försvars- och flygindustrin. Utskottet anser det vara viktigt att upphandlingarna alltid när det är möjligt riktas till hemlandet i enlighet med de beslut och riktlinjer som fattats. På detta sätt tryggas försvarsförmågan och försörjningsberedskapen i alla lägen. Anskaffningar inom landet ökar samtidigt sysselsättningen och skatteinkomsterna, vilket innebär att de har stor samhällsekonomisk betydelse.

Finlands materiella försvarsförmåga kan också utvecklas genom krav på industriellt samarbete vid upphandling från utlandet, vilket Finland också har krävt inom projektet Flottilj 2020 och

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Huvudtitel 27

upphandlingen av F-35. Utskottet anser det nödvändigt att utreda hur man i ökad grad kan tillämpa kravet på industriellt samarbete när det gäller system som upphandlas utomlands. Det är positivt att man dock redan nu vid upphandlingar utomlands strävar efter att koppla den inhemska industrin till underhållet och omarbetningen av upphandlad materiel.

Stödjande av forskning, utveckling och innovationer. Av anslaget under momentet föreslås 10,2 miljoner euro för FoUI-verksamhet som utöver Natos och EU:s processer också görs bilateralt och i annat samarbete enligt prövning. Den inhemska och internationella FoUI-verksamheten har stor betydelse för utvecklingen av den finska försvars- och luftfartsindustrin och för det internationella nätverksbildandet. Samarbetet skapar nya affärsmöjligheter och stärker samtidigt den nationella säkerheten och försörjningsberedskapen.

Utskottet betonar att organiseringen av verksamheten och personalresurserna inte får utgöra ett hinder för industrins deltagande i internationella samprojekt. I synnerhet inom EU betonas stödet till gemensam upphandling och utveckling av kompatibla system som motsvarar flera länders behov. I bästa fall är de finansiella inflödena av internationella projekt mångdubbla jämfört med den nationella motfinansieringen.

Främjande av export. Marknaden för försvarsmateriel är fortfarande globalt överhettad och det behövs ny produktionskapacitet. Enligt utredning till utskottet har Finlands Natomedlemskap i betydande grad ökat intresset för den finländska försvarsindustrin. Också Natos upphandling har fullt ut öppnats för finländska företag.

Utskottet lyfter fram den mellanstatliga försvarsmaterielhandeln (Government to Government), som är mycket nära förknippad med det internationella industriella samarbetet. Verksamheten är ofta politisk, vilket innebär att företagen behöver stöd av den inhemska försvarsförvaltningen bland annat för att kunna delta i avtalsarrangemang och projekt mellan länderna. Handel med försvarsmateriel mellan stater är ett lockande upphandlingsalternativ också därför att det vid direktuppköp av försvarsmateriel från ett annat land inte finns någon konkurrensutsättning enligt EU:s försvars- och säkerhetsupphandlingsdirektiv (2009/81/EG). Finland tillämpar en så kallad hybridmodell där finska staten erbjuder vissa stödtjänster i samband med upphandlingen, men ändå inte är den egentliga säljaren av försvarsmateriel. Utskottet anser att modellen bör vidareutvecklas.

Utskottet anser det vara viktigt att Finland har förmåga och resurser att agera i denna miljö särskilt nu när intresset för finländska produkter och lösningar har ökat. Vi får inte hamna efter konkurrentländerna, utan Finland bör kunna delta i projekt och anbudsförfaranden som intresserar industrin. Försvarsindustrin i Finland behöver export för att bevara sin livskraft. Exportmöjligheterna för EU-länderna måste också därför vara enhetliga och konsekventa.

Stöd till Ukraina. Utskottet anser det vara viktigt att försvarsförvaltningen planerar och förbereder sig för att fortsätta med att ge materiel- och utbildningsstöd till Ukraina. Det är också nödvändigt att försvarsförvaltningen ersätts fullt ut för de kapaciteter som överläts till Ukraina. Europeiska fredsfonden (EPF) har fattat beslut om återbetalningar av materielstöd som Finland överlätit till ett belopp av sammanlagt cirka 222 miljoner euro.

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Huvudtitel 27

Utskottet välkomnar regeringens riktlinje att ersättandet av material som överlåtits till Ukraina inte minskar den anslagsnivå som annars fastställts för Försvarsmakten. Ersättningen för överlåtett material beaktas i ramnivån som en strukturell ändring som höjer ramnivån i enlighet med de kostnader som uppstått. Enligt utskottet är riktlinjen tydlig och man bör hålla fast vid den. I budgetpropositionen finns information om strukturella ändringar i ramen på sidan A30.

Justeringar av pris- och kostnadsnivån. Utskottet anser det motiverat att momentet liksom tidigare har kompletterats med en föregripande kostnadsnivåjustering på 1,5 procent enligt vedertagen praxis och en korrigering som görs på basis av den faktiska indexutvecklingen. Motsvarande praxis gäller Försvarsmaktens omkostnader (exkl. lönekostnader) samt materiel- och förvaltningsutgifter för militär krishantering. Justeringarna av pris- och kostnadsnivån ökar anslagen till förvaltningsområdet med sammanlagt cirka 286 miljoner euro.

19. Anskaffning av multirollflygplan (reservationsanslag 5 år)

Under momentet föreslås knappt 1,9 miljarder euro, vilket är cirka 350,4 miljoner euro mer än i den ordinarie budgeten för 2024. Avgifterna till Förenta staternas administration är större än under innevarande år och ökas också av justeringar av pris- och kostnadsnivån.

Utskottet konstaterar utifrån inkommen utredning att projektet framskrider planenligt och att Finland tar emot de första flygplanen 2025.

50. Stödjande av försvars- och veteranorganisationernas verksamhet (fast anslag)

Under momentet föreslås 8,9 miljoner euro, vilket är cirka 0,9 miljoner euro mindre än i den ordinarie budgeten för 2024. Anslaget har minskats med ett tillägg av engångsnatur som riksdagen gjort (1,280 miljoner euro) och det har ökats med ett understöd för vårdande av veterantraditionen (0,4 miljoner euro). Utskottet välkomnar att den inbesparing av statsunderstöd (2 miljoner euro) som regeringen beslutat om riktas till Försvarsmaktens omkostnader i stället för till det aktuella momentet. Minskningen skulle avsevärt ha försvagat det frivilliga försvarets verksamhetsförsättningar.

Avsikten är att något under 7,6 miljoner euro av anslaget ska riktas till Försvarsutbildningsföreningen (MPK) för utgifter som föranleds av offentliga förvaltningsuppgifter. Dessutom anvisas finansiering bland annat via Maanpuolustuksen Tuki ry till dess medlemsorganisationer för arbete som stöder det frivilliga försvarsarbetet och till minnesföreningen för krigsdöda Sotavainajien muiston vaalimisyhdistys ry.

Försvarsutbildningsföreningens utbildning som främjar den militära förmågan samt reservisternas frivilliga verksamhet har en central roll när det gäller att upprätthålla och utveckla reservens militära kompetens och funktionsförmåga. Också för de reservister som inte aktivt kallas till repetitionsövningar eller som för närvarande inte är placerade i organisationen under undantagsförhållanden kan delta i organisationernas verksamhet. Medborgarnas intresse för att söka sig till utbildningarna har varit fortsatt högt. Antalet utbildningsdagar inom Försvarsutbildningsföreningen har stigit till över 100 000 per år, och efterfrågan har inte helt kunnat tillgodoses.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Huvudtitel 27

Försvarsutbildningsföreningen föreslår en höjning av föreningens statsbidrag med 2 miljoner euro, vilket bland annat behövs för att upprätthålla den nuvarande utbildningsnivån och svara på Försvarsmaktens stödbehov. Föreningen har begärt tilläggsstöd bland annat för HF-radioverksamhet, cyberverksamhet och utbildning inom obemannad luftfart. Försvarsutbildningsföreningen utnyttjar Försvarsmaktens övningsområden, skjutbanor och upplag. I fortsättningen blir man i och med att den internationella verksamheten ökar tvungen att i allt högre grad ty sig till hyreslokaler. Också den allmänna kostnadsnivån har ökat utgifterna.

Utskottet betonar att finansieringen av det frivilliga försvaret och Försvarsutbildningsföreningen bör tryggas så att en tillräcklig verksamhetsnivå inte är beroende av den finansiering av engångsnatur som riksdagen årligen finansierar. Regeringen bör se till att Försvarsutbildningsföreningen har möjlighet att sköta sina uppgifter. Det frivilliga försvaret har stor betydelse för den övergripande säkerheten i samhället. Också kvinnors möjligheter att delta i det frivilliga försvaret bör vidareutvecklas så att alla medborgare kan erbjudas omfattande färdigheter att agera i krissituationer och under undantagsförhållanden.

Skjutbanor. Utskottet betonar också att regeringen bör hålla fast vid regeringsprogrammets riktlinje att trygga skjutbanornas funktion i Finland och främja inrättandet av nya skjutbanor med beaktande av det regionala behovet. Samtidigt bör man bedöma eventuella lagstiftningsbehov samt de centrala försvars-, reservist-, skytte- och jaktorganisationernas samt myndigheternas behov. Målet för antalet utomhusskjutbanor är cirka 1 000 skjutbanor före utgången av decenniet.

Försvarsmakten och det frivilliga försvaret behöver ett tillräckligt brett nätverk av skjutbanor för att kunna fullgöra sina uppgifter. Försvarsmakten har tillgång till 34 skjutbanor med giltiga miljötillstånd. Antalet civila banor i Finland är 670.

Utskottet påskyndar arbetet inom den arbetsgrupp och det projekt som tillsatts för att genomföra riktlinjerna och som leds av inrikesministeriet. Projektet bör ge konkreta resultat, såsom metoder för att trygga skjutbanornas verksamhet och göra miljötillstånden smidigare samt genomföra behövliga lagstiftningsändringar. Utskottet betonar att det inte i första hand är en fråga om finansiering, utan i synnerhet om att sätta i kraft miljötillstånden på det sätt som krävs.

Utskottet ökar momentet med 1 740 000 euro, varav

800 000 euro anvisas till Försvarsutbildningsföreningen MPK

200 000 euro till Finlands Fredsbevararförbund rf

200 000 euro till föreningen Kaatuneitten omaisten liitto ry, för utveckling av verksamheten med beaktande av bland annat situationen för krigsvärnlösa

200 000 euro till föreningen Nurmijärven Reserviupseerikerho ry för vårdande av det historiska arvet

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Huvudtitel 27

100 000 euro till Suomen Reserviupseeriliitto - Finlands Reservofficersförbund ry för internationellt utvecklande av verksamheten bland annat för främjande av samarbete och praktik mellan alliansens reserver

100 000 euro till Reserviläisliitto - Reservistförbundet ry:s för utveckling av den internationella verksamheten och för utgifter under ordförandeskapsperioden för den internationella underofficersorganisationen CISOR

50 000 euro till Vammautuneet Kriisinhallintaveteraanit ry för kamratstöd

50 000 euro till Suomen Lottaperinneyliitto - Lottatraditionsförbundet i Finland ry och

40 000 euro till Frihetskrigets Traditionsförbund rf för utredning och fortsatta åtgärder gällande minnesmärken över året 1918.

Momentet får följande lydelse:

Under momentet beviljas 10 675 000 euro.

(Stycke 2 som i RP 109/2024 rd)

Huvudtitel 28

FINANSMINISTERIETS FÖRVALTNINGSOMRÅDE

10. Beskattningen och Tullen

02. Tullens omkostnader (reservationsanslag 2 år)

Under momentet föreslås 201,7 miljoner euro, vilket är cirka 6,0 miljoner euro mindre än i den ordinarie budgeten för 2024. De viktigaste ändringarna i anslagen hänför sig till tullsystemet som helhet (cirka -2,5 miljoner euro), utvecklandet av uppgiftshanteringen (-1,6 miljoner euro) samt de sparåtgärder som fastställts för förvaltningsområdet (knappt -0,9 miljoner euro).

Utskottet välkomnar att regeringen ökade Tullens omkostnader med 1,8 miljoner euro i den tredje tilläggsbudgeten för 2024. Hälften av detta anvisades för övervakning av sanktioner och hälften för kostnaderna för stängningen av gränsövergångsställena vid östgränsen. På så sätt har Tullen fått full ersättning för de ökade resekostnaderna till följd av stängningen av östgränsen (föranleds av att personal utstationeras till andra destinationer). Utskottet välkomnar också att regeringen kompletterade sin budgetproposition och ökade Tullens omkostnader med sammanlagt cirka 3,0 miljoner euro. Propositionen innehåller till exempel ett tillägg på 818 000 euro för ibruktagnings av tjänster och terminalutrustning inom myndighetsnätet Virve2.

Den besparing som anvisats Tullen i förvaltningsområdets produktivhetsprogram ska i huvudsak riktas till IKT-utgifter och personalförmåner. Bland annat gäller ett rekryteringsförbud, vilket

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Huvudtitel 28

innebär att antalet anställda har minskat något (-30 årsverken) redan 2024 (sammanlagt 1 998 årsverken). Verksamheten utmanas dock särskilt av att IKT-utgifterna ökar och av regeringens linjedragning om att det i regel inte anvisas tilläggsfinansiering för nya uppgifter.

Utskottet fäster dock, i likhet med förvaltningsutskottet (FvUB 18/2024 rd), uppmärksamhet vid att Tullen, till skillnad från regeringsprogrammet och till exempel i den senaste redogörelsen för den inre säkerheten, inte hänförs till säkerhetsmyndigheterna då sparbesluten fattas. Utskottet anser det vara viktigt att också Tullens verksamhetsförutsättningar som central PTG-myndighet (PTG = Polisen, Tullen, Gränsbevakningsväsendet) tryggas.

Enligt utredning till utskottet bedöms Tullens disponibla anslag, inklusive reservationsanslag, räcka till för de kända nettoutgifterna 2025. Verksamheten utmanas dock av ovan nämnda omständigheter och förändringarna i omvärlden. Cirka 19 miljoner euro beräknas överföras från innevarande år till 2025. En stor del av detta belopp är bundet (bl.a. till totalreformen av tullklareringssystemet). Den obundna överföringsposten är mindre än 10 miljoner euro, vilket är av stor betydelse för Tullens verksamhet.

70. Utvecklande av statsförvaltningen

40. Säkerhetsmyndigheternas kommunikationsnät (reservationsanslag 3 år)

Under momentet föreslås ett anslag på 32,8 miljoner euro. Syftet med det anslag som beviljas under momentet är att trygga användningen och förvaltningen av den myndighetskommunikationstjänst som baserar sig på myndighetsradionätet Virve samt att utveckla en ny bredbandig myndighetskommunikationstjänst. Nätförvaltaren är Suomen Erillisverkot Oy, ett bolag med specialuppgifter som helt och hållet ägs av staten.

Det föreslås att prisstödet och underskottsstödet till myndighetsnätet Virve minskas med 4,0 miljoner euro från det nuvarande stödet på 8,1 miljoner euro 2025. Enligt utredning orsakar minskningen ett pristryck på klientavgifterna, vilket försätter säkerhetsmyndigheterna i en svår situation. I värsta fall leder detta till att användningen av Virve minskar och att man använder utrustning som inte fungerar i alla situationer. Stödet har gjort det möjligt för nätanvändarna att betala priser som är 20—30 procent lägre och det har fungerat som ett incitament för användning av nätet.

Utskottet uttrycker sin oro över situationen och anser det vara viktigt att regeringen noga följer vilka konsekvenser minskningen av stödet har och säkerställer att myndighetsnätet Virve fungerar som planerat och används i tillräcklig omfattning.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Huvudtitel 28

89. Finansiering av välfärdsområdena och HUS-sammanslutningen

Finansieringen av välfärdsområdena och HUS-sammanslutningen

Till välfärdsområdena föreslås generell finansiering till ett belopp av cirka 26,2 miljarder euro 2025, vilket är cirka 1,6 miljarder euro mer än i den ordinarie budgeten för 2024. Eftersom den finansiering som budgeterats för 2024 inkluderade 530 miljoner euro i finansiering för 2023 som betalats i efterhand, är den faktiska ökningen av välfärdsområdenas finansiering omkring 2,2 miljarder euro 2025.

Den lagstadgade efterhandsjusteringen av finansieringen på cirka 1,4 miljarder euro för 2023 har beaktats i välfärdsområdenas finansiering. Dessutom ökar indexhöjningen (3,00 %) välfärdsområdenas finansiering med cirka 800 miljoner euro och den beräknade årliga ökningen av servicebehovet inom social- och hälsovården med cirka 270 miljoner euro. Övergångsutjämnarna för 2025 minskar finansieringen med cirka 67 miljoner euro. Det föreslås också att välfärdsområdenas finansiering minskas med cirka 292 miljoner euro i överensstämmelse med ändringarna i den uppgiftsrelaterade lagstiftningen och bestämmelserna om klientavgifter.

Utöver den generella finansieringen anvisas välfärdsområdena statsunderstöd och andra ersättningar för cirka 243 miljoner euro, varav största delen kommer från social- och hälsovårdsministeriets huvudtitel (cirka 236 miljoner euro). Exempelvis fördelas 40 miljoner euro till den statliga finansieringen av forskning på universitetsnivå inom hälso- och sjukvård och socialt arbete, vilket innebär ett tillägg på 5 miljoner euro jämfört med året innan. Denna statliga forskningsfinansiering granskas i betänkandet i samband med moment 33.60.32.

Utskottet understryker att välfärdsområdenas andel är nästan 30 procent av statsbudgeten. Det svåra läget i de offentliga finanserna förutsätter anpassningsåtgärder för att trygga välfärdssamhället och dess tjänster, och i denna helhet har välfärdsområdena och finansieringen av dem en central betydelse. Som det konstateras ovan ökar välfärdsområdenas finansiering 2025 trots besparingarna, även om det också beaktas att ökningen på cirka 1,4 miljarder euro beror på efterhandsjusteringen, det vill säga korrigeringen i efterhand av skillnaden mellan utgifterna och inkomsterna.

Balansering av välfärdsområdenas ekonomi

Enligt bokslutsprognoserna skulle välfärdsområdenas sammanlagda underskott öka till cirka 1,42 miljarder euro 2024. De regionala skillnaderna är betydande (prognostiserad variation från -25 euro/invånare till -482 euro/invånare). Budgetuppgifterna för 2025 finns ännu inte tillgängliga.

Sakkunniga har framfört att det förekommer svårigheter med att balansera välfärdsområdenas ekonomi. Vid utfrågningen betonades ofta att omvärlden är svår både på grund av ökade kostnader för löner, köpta tjänster och andra liknande utgifter, tillgången på personal, gamla vårdköer och det växande servicebehovet. Man fäste också uppmärksamhet vid välfärdsområdesindexet som inte täcker den faktiska kostnadsökningen. Också utredningen i finansutskottets eget ärende (EÄ 17/2024 rd) lyfte fram samma bakgrundsfaktorer till de ekonomiska utmaningarna. Utskottet inser att omvärlden har varit svår under de första åren av social- och hälsovårdsreformen.

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Huvudtitel 28

Utskottet påpekar att man med undantag för enskilda välfärdsområden förutspår att välfärdsområdena inte kommer att kunna täcka de uppkomna underskotten före utgången av 2026. Finansministeriets kalkyl över utgiftstrycket för välfärdsområdenas inkomster och utgifter förutspår att välfärdsområdenas resultat år 2024 kommer att försvagas från året innan och uppvisa ett underskott på 1,5 miljarder euro. Också 2025 och 2026 förutspås resultatet fortfarande uppvisa ett underskott på 0,3—0,5 miljarder euro. Många välfärdsområden har föreslagit att perioden för täckande av underskottet förlängs och en del välfärdsområden anser att skyldigheten att täcka underskottet leder till orealistiska sparkrav. Päijänne-Tavastland och HUS-sammanslutningen står inför ytterligare utmaningar eftersom de på grund av underskotten 2022 måste täcka sina underskott redan 2025. Utskottet påpekar att en del välfärdsområden å andra sidan har lyckats med sina balanseringsåtgärder och att de torde kunna täcka underskotten före utgången av 2026.

Utskottet anser att det är viktigt att staten styr välfärdsområdena. Det är viktigt att budgetrestriktionen inte mjukas upp och att man håller fast vid kostnadsökningen. Uppmärksamhet bör också fästas vid att stödja långsiktiga reformer och sprida verkningsfulla lösningar så att den statliga styrningen bidrar till att välfärdsområdena lyckas i sin uppgift. I styrningen bör det betonas att välfärdsområdenas sparåtgärder inte ska leda till kortsiktiga sparåtgärder i primärvården och de förebyggande tjänsterna.

Utskottet påpekar också att ett utvärderingsförfarande inte automatiskt följer av att skyldigheten att täcka underskott inte fullgörs. Finansministeriet har prövningsrätt när det gäller att inleda ett utvärderingsförfarande i välfärdsområden som uppfyller kriterierna, och inledandet av förfarandet baserar sig på en helhetsbedömning av läget för välfärdsområdets verksamhet och ekonomi samt framtidsutsikterna. Det väsentliga är att varje välfärdsområde i det rådande läget gör sitt bästa för att anpassa sin ekonomi utan att de tjänster som tryggas i grundlagen äventyras. Om de lagstadgade tjänsterna äventyras, är det möjligt att ansöka om tilläggsfinansiering i området.

Lagen om välfärdsområden kommer också att kompletteras med ett nytt förhandlingsförfarande för situationer där välfärdsområdets ekonomiska situation äventyras på ett betydande sätt. Detta kan ses som en möjlighet att få förebyggande stöd för den ekonomiska styrningen om situationen kräver det.

Efterhandsjustering, bestämningsfaktorer och utveckling av finansieringsmodellen

Efterhandsjusteringen av välfärdsområdenas finansiering innebär inte en egentlig ökning av finansieringen utan den är en korrigering av den tidigare erhållna finansieringen för produktionen av lagstadgade tjänster för att de kalkylerade kostnaderna inte ska skilja sig från de faktiska kostnaderna. På den årliga regionala fördelningen av finansieringen inverkar bestämningsfaktorerna för finansieringsmodellen och uppdateringen av dem. Också efterhandsjusteringen fördelas utifrån bestämningsfaktorerna i finansieringslagen.

En del bestämningsfaktorer är servicebehovskoefficienter som baserar sig på sjukdomar som ingår i sjukdomsklassificeringen (cirka 120 sjukdiagnoser), befolkningens ålders- och könsstruktur och statistiska uppgifter som beskriver socioekonomisk ställning. Servicebehovskoefficienterna har förändrats avsevärt jämfört med de koefficienter som användes vid bestämmandet av finansieringen för 2024. Också uppdateringen av andra statistiska uppgifter om bestämningsfaktorer

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Huvudtitel 28

(bl.a. invånarantal) förändrar fördelningen av finansieringen mellan välfärdsområdena för 2025 jämfört med i år.

Sakkunniga har uttryckt oro över hur efterhandsjusteringen fördelas. Då man beaktar bland annat förändringarna i bestämningsfaktorerna gäller efterhandsjusteringen inte särskilt de välfärdsområden som har haft det största finansieringsunderskottet 2023. Utskottet påpekar att avsikten med modellen är att fördela finansieringen behovsbaserat. Uppdateringen av de statistiska uppgifterna om bestämningsfaktorerna medför dock beklagliga svängningar och oförutsägbarhet i finansieringen. Utskottet anser det vara viktigt att fästa särskild uppmärksamhet vid Institutet för hälsa och välfärd anvisningar samt vid kvaliteten på och enhetligheten i redovisningarna av välfärdsområdenas diagnoser och andra dataleveranser.

Enligt uppgift bereder utskottet för närvarande ändringar i den andra fasen av reformen av finansieringsmodellen för välfärdsområdena. Avsikten är att utveckla finansieringsmodellens behovsbaserade karaktär utgående från Institutet för hälsa och välfärd undersökning om behovsfaktorer. I revideringen granskas också andra omgivningsfaktorer samt koefficienten för främjande av hälsa och välfärd. Målet är att den nya lagstiftningen ska träda i kraft den 1 januari 2026. En annan reform som gäller fördelningen av finansieringen för 2026 är ändringen av efterhandsjusteringen, som för första gången tillämpas på efterhandsjusteringen 2026 som gäller året 2024. För att öka incitamenten ingår i fortsättningen i efterhandsjusteringen en självriskandel som stegvis stiger från 5 procent till 30 procent. Till denna del beaktas skillnaden mellan de faktiska och de kalkylerade kostnaderna inte i finansieringen i en situation där den kalkylerade kostnadsutvecklingen är långsammare eller snabbare.

Utskottet välkomnar att finansieringsmodellen för att stödja arbetsfreden i välfärdsområdena förblir oförändrad 2025, men att arbetet med att utveckla finansieringsmodellen framskrider i enlighet med riktlinjerna i regeringsprogrammet. Det är bra att utvecklingen av finansieringsmodellen görs på ett kontrollerat och förutsägbart sätt. Utskottet välkomnar att betydelsen av främjandet av välfärd och hälsa ökar när finansieringen fastställs. Det stärker välfärdsområdenas incitament att satsa på främjandet av välfärd och hälsa. Det är bra att stärka denna aspekt i finansieringsmodellen, eftersom en behovsprövning som betonar sjukdiagnoser inte uppmuntrar till förebyggande verksamhet.

Social- och hälsovårdsutskottet (ShUU 10/2024 rd) har i sitt utlåtande lyft fram att man vid utvecklingen av finansieringsmodellen för välfärdsområdena bör fästa uppmärksamhet vid att finansieringen och skyldigheterna är i balans och att finansieringen fördelas rättvist och förutsägbart mellan välfärdsområdena. Utskottet behandlar i sitt utlåtande också universitetssjukhuslägget samt finansieringen av andra riksomfattande specialansvar och utvecklandet av dem. I likhet med social- och hälsovårdsutskottet anser finansutskottet det vara viktigt att tillgången till tjänster som produceras i form av riksomfattande specialansvar tryggas och att finansieringen fördelas rättvist och transparent till de områden där kostnaderna uppstår.

Uppgifter och skyldigheter

I finansieringen av välfärdsområdena beaktas ändringarna i den uppgiftsrelaterade lagstiftningen och bestämmelserna om klientavgifter i enlighet med finansieringslagen. De ändringar som ingår

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Huvudtitel 28

i budgetpropositionen och den kompletterande propositionen minskar finansieringen med cirka 292 miljoner euro netto jämfört med den ordinarie budgeten för 2024. Med beaktande av de ändringar som utskottet gjort under moment 28.89.31 minskar ändringarna i uppgiftslagstiftningen och bestämmelserna om klientavgifter slutligen välfärdsområdenas finansiering med 269 miljoner euro 2025.

Som de största minskningarna har beaktats att vårdgarantin bibehålls vid 14 dygn men att den kommer att ändras till tre månader (-121,2 miljoner euro), att klientavgifterna inom hälso- och sjukvården höjs (-150 miljoner euro), att personaldimensioneringen inom heldygnssorgen för äldre sänks till 0,6 (-45 miljoner euro) och att åldersgränsen för eftervård inom barnskyddet sänks till 23 år (spareffekten ökar med -12 miljoner euro). Orsaken till flera uppgiftsändringar är att det är fråga om den svaga tillgången på personal som medför funktionella och ekonomiska svårigheter för välfärdsområdena. Avsikten är att underlätta verkställandet av lagstadgade uppgifter samt minska kostnadstrycket i anslutning till rekrytering och anskaffning av mer personal.

Som ökning av finansieringen har beaktats ändringen av lagen om funktionshindersservice (45,0 miljoner euro) och stärkandet av mentalvårdstjänsterna för barn och unga, det vill säga den så kallade terapigarantin (22,2 miljoner euro).

Utskottet anser det vara viktigt att regeringen fattar beslut om att lätta på skyldigheterna, vilket gör det möjligt för välfärdsområdena att flexibla än för närvarande bemöta servicebehovet i situationer där tillgången på personal är förenad med utmaningar. Sakkunniga har dock uttryckt oro över hur realistiska de kalkylerade besparingar som riktas till välfärdsområdena är i fråga om uppgiftsändringarna. En förlängning av väntetiderna till primärvård anses i välfärdsområdena stå i strid med målet att stärka basservicen. Många välfärdsområden upplever därför att den besparing som uppgiftsändringen medför är en allmän nedskärning i finansieringen. Dessutom är man oroad över den kalkylerade effekten av höjningen av klientavgifterna eftersom avgiftstaket kommer allt närmare samt av att betalningssvårigheterna och kreditförlusterna sannolikt ökar.

Utskottet påpekar att det är viktigt att fästa särskild uppmärksamhet vid bedömningen av de ekonomiska konsekvenserna av ändringarna i omfattningen eller kvaliteten på de uppgifter som välfärdsområdena ansvarar för att ordna, för att ändringen ska beaktas fullt ut i nivån på välfärdsområdenas finansiering. I enlighet med finansieringsprincipen ska välfärdsområdenas finansiering vara tillräcklig för de skyldigheter att tillhandahålla tjänster som lagstiftningen förutsätter.

Utskottet välkomnar att man satsar på mentalvårdstjänster för barn och unga genom att införa en terapigaranti från den 1 maj 2025 och att lindringarna av vårdgarantin inte gäller personer under 23 år. Barns och ungas välbefinnande granskas i betänkandet i samband med kapitel 33.30.

Tillgång till personal och anlitande av hyrd arbetskraft

Personalbristen gäller nästan alla personalgrupper inom social- och hälsovården, men också räddningsväsendet. Det finns dock tidsmässiga, regionala och yrkesgruppsspecifika variationer i underskottet. Inom social- och hälsovårdssektorn råder det personalbrist bland annat bland läkare, socialarbetare, psykologer, sjukskötare och närvårdare. Pensioneringen av personal, branschens delvis svaga attraktionskraft och det ökande servicebehovet medför utmaningar, även om det en-

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Huvudtitel 28

ligt uppgift till utskottet under den senaste tiden också har rapporterats en positiv utveckling av tillgången på personal från välfärdsområdena. I synnerhet i centralorterna har tillgången på social- och hälsovårdspersonal förbättrats något. Utskottet framhåller att situationen måste bevakas noga.

Utskottet påpekar att det behövs mångsidiga åtgärder på kort och lång sikt för att lösa utmaningarna med tillgången på personal. Ett led i denna helhet är Programmet för gott arbete, som behandlas i samband med moment 33.03.63. Man bör se till att det finns tillräckliga utbildningsplatser som är fördelade på ett regionalt ändamålsenligt sätt samt att det finns utbildningsmöjligheter för branschbyte eller för en motiverande karriär bland annat inom vårdarbetet. Lagstiftningen om arbetsfördelningen mellan yrkesgrupperna och yrkespersonalen bör granskas, liksom också utnyttjandet av teknik och digitalisering och förnyandet av verksamhetssätten. Man har strävat efter att öka andelen internationell rekrytering och till detta hänför sig också behovet av effektiva processer för legitimering av internationell personal inom social- och hälsovården.

Som kompensation för den svaga tillgången på personal har man utnyttjat köp av hyrd arbetskraft. Enligt uppgift har användningen av hyrd arbetskraft ökat i allt snabbare takt i välfärdsområdena under de senaste åren (särskilt under 2023) och kostnadsökningen har varit snabbare än ökningen av välfärdsområdenas egna personalkostnader. Flera välfärdsområden har av kostnads-skäl strävat efter att gallra bort den mest oändamålsenliga användningen av hyrd arbetskraft och ersätta den med egen arbetskraft genom att effektivisera rekryteringen. Enligt de uppgifter som finansministeriet samlat in har den kraftiga ökningen av användningen av hyrd arbetskraft avtagit och till och med vänt nedåt i år. Det finns dock stora regionala skillnader när det gäller lägesbilden av och kostnaderna för användningen av hyrd arbetskraft.

Utskottet välkomnar de senaste uppgifterna om utvecklingen av tillgången på personal och användningen av hyrd arbetskraft. Det är också bra att man i Finland utreder en avtalslösning enligt ”den svenska modellen”, där man fastställer gemensamma krav på den inhyrda arbetskraftens kvalitet, kompetens och kostnader samt zonbaserade priser.

Servicesystemets effektivitet

I enlighet med regeringsprogrammet ska social- och hälsovårdstjänsterna samt tjänsternas genomsnitt och kostnadseffektivitet förbättras. Målet är att inom social- och hälsovården införa metoder som är verkningsfulla och enhetligt utvärderade och som har konstaterat god kostnadsnyttoeffekt. Detta ska göras genom att man satsar på bland annat forskning, nationell utvärderingskompetens, framtagning av information om kvalitet, verkningsfullhet och kostnadseffektivitet samt utveckling av rekommendationer och förankring av dem i servicesystemet.

Utskottet anser att kunskapsledning och utveckling av en tillförlitlig kunskapsbas är centrala i utvecklingen av välfärdsområdenas verksamhet, dämpandet av kostnadsökningen och balanseringen av ekonomin. Det är bra att både regeringen och de enskilda välfärdsområdena har fäst uppmärksamhet vid den effektivitetsbaserade styrningen och den allmänna utvecklingen av effektiviteten, även om situationen varierar mellan områdena.

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Huvudtitel 28

För att utveckla effekterna av servicesystemet inom social- och hälsovården gjordes i budgeten för 2024 anslagsökningar på sammanlagt 8 miljoner euro (moment 33.01.01, 33.01.25, 33.03.04, 33.03.63), och denna finansieringsnivå fortsätter. Av anslaget för Finlands program för hållbar tillväxt (moment 33.60.61) anvisas 10 miljoner euro 2025 till att stärka den kunskapsbas och den effektivitetsbaserade styrning som stöder kostnadseffektiviteten inom social- och hälsovården och 20 miljoner euro till att införa digitala innovationer inom servicedesign i syfte att främja vårdgarantin.

Utskottet påpekar att publiceringen av enhetskostnaderna som inleds i slutet av 2024 är en god utveckling. Genom att utreda enhetskostnaderna är det möjligt att stödja ibruktagningen av verksamhetsmodeller med bästa kostnadseffektivitet i alla välfärdsområden. Utskottet anser det vara viktigt att effektivisera spridningen av information till välfärdsområdena om vilka effektiva verksamhetssätt och metoder som de kan ta i bruk och vilka onyttiga metoder som de kan avveckla. Utskottet anser att det med tanke på en jämlik tillgång till och kvalitet på social- och hälsovårdstjänsterna samt kostnadskontrollen också är viktigt att granska det nationella servicelöftet och det nationella serviceutbudet. Enligt uppgift pågår arbetet också i detta avseende och måltidtabellen för lagberedningen är att bestämmelserna ska träda i kraft den 1 januari 2027.

För att effektiviteten ska förbättras i servicesystemet är det väsentligt att det finns tillräckliga forskningsrön inom social- och hälsovården. Utskottet granskar finansieringen av forskning närmare i samband med moment 33.60.32.

Satsningar på tjänster på basnivå och tillgång till vård

År 2023 användes cirka 38 procent av kostnaderna för hälso- och sjukvård för hälso- och sjukvårdstjänster på basnivå. Inom socialvården användes 61 procent av kostnaderna för socialvården till tjänster på basnivå. Enligt uppgift har välfärdsområdena allmänt förbundit sig att stärka basnivån och enligt preliminära uppgifter har flera välfärdsområden planerat åtgärder för att stärka basnivån och beaktat detta i budgetberedningen för 2025. Också i förändringsprogrammen och sparåtgärderna betonas den specialiserade sjukvården mer än primärvården.

Utskottet ser detta som positivt. Anpassningsåtgärderna bör utnyttjas som en möjlighet för att omdirigera och organisera verksamheten på ett mer kostnadseffektivt sätt, samtidigt som basnivån betonas. I välfärdsområdena har man infört olika lösningar för att stärka basnivån, såsom en modell med husläkare och en modell med eget vårdteam. Utskottet anser det vara viktigt att välfärdsområdena målmedvetet fortsätter arbetet för att balansera ekonomin och flytta tyngdpunkten från den specialiserade nivån till basnivån. Det är viktigt att följa hur utgifterna på basnivån i fortsättningen utvecklas i förhållande till den specialiserade nivån.

Det finns fortfarande vårdköer efter coronaåren, men enligt statistiken har ökningen av antalet personer för vilka vårdgarantitiden överskridits. De regionala variationerna och variationerna inom de olika medicinska verksamhetsområdena är stora. Regeringen främjar förkortningen av köerna bland annat genom att förnya arbetsfördelningen inom den specialiserade sjukvården och utvidga produktionssätten för åtgärderna. Finansieringsmodellen möjliggör inte någon separat öronmärkt tilläggsfinansiering för att förkorta köer.

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Huvudtitel 28

När det gäller tillgången till vård påpekar utskottet att det också har skett många goda framsteg. På det hela taget har tillgången till primärvård förbättrats och vårdköerna förkortats. Dessutom har den digitala kommunikationen tagit stora steg framåt.

31. Finansiering av social- och hälsovården och räddningsväsendet inom välfärdsområdena och HUS-sammanslutningen (förslagsanslag)

Under momentet föreslås ett avdrag på 3 200 000 euro som hänför sig till regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 22 § i hälso- och sjukvårdslagen (RP 171/2024 rd), det vill säga att hälsoundersökningar för körkort lämnas utanför välfärdsområdenas organiseringsansvar.

Utskottet ökar momentet med 3 200 000 euro, eftersom behandlingen av ärendet fortfarande pågår i riksdagen.

Under momentet föreslås ett tillägg på 24 800 000 euro, som hänför sig till regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om funktionshinderservice och 4 § i socialvårdslagen (RP 122/2024 rd).

Utskottet ökar momentet med 20 200 000 euro. Således ingår i budgetpropositionen ett tillägg på totalt 45 miljoner euro i enlighet med social- och hälsovårdsutskottets betänkande (ShUB 28/2024 rd).

Momentet får följande lydelse:

Under momentet beviljas 26 254 522 000 euro.

(Stycke 2 som i RP 109/2024 rd)

90. Stöd till kommunerna

Statsbidrag till kommunerna och inverkan av statens åtgärder på den kommunala ekonomin

Strukturen på statsbidragen till kommunerna ändras 2025. De kalkylerade statsandelarna ökar huvudsakligen till följd av reformen av arbetskraftsservicen, men å andra sidan minskar statsunderstöden bland annat på grund av sänkta integrationsersättningar och andra besparingar i statsfinanserna. Utskottet granskar helheter som påverkar den kommunala ekonomin också i samband med undervisnings- och kulturministeriets samt arbets- och näringsministeriets huvudtitlar. Här bedöms främst situationen inom den kommunala ekonomin som helhet.

För statsbidrag för kommunernas driftsekonomi anvisas sammanlagt cirka 5,6 miljarder euro, varav de kalkylerade statsandelarna uppgår till cirka 4,7 miljarder euro (statsandelen för kommunal basservice uppgår till cirka 3,37 miljarder euro och statsandelarna för undervisnings- och kulturministeriet till cirka 1,3 miljarder euro). Dessutom uppgår ersättningarna för kommunernas skatteförluster till cirka 0,5 miljarder euro och övriga statsbidrag till cirka 0,4 miljarder euro.

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Huvudtitel 28

I statsandelarna har beaktats bland annat justeringen av kostnadsfördelningen mellan staten och kommunerna samt indexhöjningen (3,4 procent), även om statsandelen för basservice är föremål för en minskning på 25 miljoner euro som motsvarar en indexhöjning på en procentenhet. Nivån på statsandelen för kommunal basservice påverkas fortfarande också av de poster och lindringar av förändringen som hänför sig till preciseringen av överföringskalkylen för social- och hälsovårdsreformen — såväl temporära avdrag som ett permanent tillägg på 277 miljoner euro.

Budgetpropositionen innehåller ett flertal uppgiftsändringar som påverkar den kommunala ekonomin, av vilka de viktigaste är reformen av arbetskraftsservicen och totalreformen av integrationslagen samt förändringen i finansieringsansvaret för utkomstskyddet för arbetslösa. Dessa står för en andel på sammanlagt 874 miljoner euro av överföringarna till statsandelen för kommunal basservice.

I övrigt är nettoeffekten på statsandelen av ändringarna i kommunernas uppgifter cirka 5 miljoner euro 2025. De mest betydande uppgiftsökningarna räknat i euro är reformen av stödet för inlärning och ökningen av den grundläggande utbildningen med tre årsveckotimmar. Dessa behandlas närmare i betänkandet i samband med moment 29.10.30. De största sparåtgärderna är minskningen av sysselsättningsanslagen (begränsning av användningen av lönesubvention) och slopandet av kommunernas sysselsättningsskyldighet för arbetslösa arbetssökande som fyllt 57 år.

Åtgärderna för att avveckla kommunernas uppgifter och skyldigheter har beaktats med 4 miljoner euro. Dessutom minskar statsandelen för basservicen med 22,7 miljoner euro för att det sparmål på 100 miljoner euro för avveckling av normer som regeringen fastställde våren 2024 ska nås. Enligt utredning till utskottet fortsätter avvecklingen av normerna. Förslagen om avveckling av uppgifter och skyldigheter går igenom och de fortsatta åtgärder som följer av dem utvärderas.

Kommunalskattens effektivitet förbättras genom att förvärvsinkomstavrdraget slopas och arbetsinkomstavrdraget höjs. Till följd av detta ökar kommunernas skatteinkomster med uppskattningsvis 338 miljoner euro, men ändringen genomförs kostnadsneutralt vid tidpunkten för ikraftträdandet genom att ersättningarna för kommunernas förlorade skatteinkomster sänks under moment 28.90.35.

Utskottet påpekar att den kommunala ekonomin kommer att genomgå särskilt många förändringar 2025. Enligt regeringens kalkyl stärker den sammantagna effekten av statens åtgärder den kommunala ekonomin med cirka 270 miljoner euro 2025 jämfört med 2024. Dessutom beräknas kanaliseringsslösningen för besparingar som riktas till socialskyddsfonderna stärka den kommunala ekonomin med cirka 90 miljoner euro 2025.

Det föreligger vanligtvis osäkerhet om hur väl den statliga finansiering som riktas till nya och ändrade uppgifter motsvarar de faktiska kostnaderna. Utskottet anser liksom förvaltningsutskottet (FvUU 18/2024 rd) att det är viktigt att kommunerna får full kompensation för alla förändringar i statsandelsuppgifterna och andra uppgifter. För att statens finansieringsansvar ska kunna genomföras fullt ut förutsätts det också att det görs en realistisk bedömning av vilka följder nya eller mer omfattande uppgifter och åligganden har för den kommunala ekonomin.

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Huvudtitel 28

Utskottet påpekar att konsekvenserna av statens åtgärder för kommunernas ekonomi i ett bredare perspektiv också är förenade med osäkerhetsfaktorer bland annat när det gäller de olika direkta och indirekta konsekvenserna för kommunerna av ändringarna av de sociala trygghetsförmånerna, lönesubventionen och integrationslagen. Till exempel försvagar de ändringar som ökar utgifterna för det grundläggande utkomststödet under moment 33.10.57 kommunernas finansiering med fördröjning. Detta beror på att kommunernas finansieringsandel (50 procent) av utgifterna för det grundläggande utkomststödet genomförs genom en minskning av statsandelen för kommunal basservice med två års eftersläpning i enlighet med de slutliga utfallsuppgifterna. Förändringen i utgifterna för det grundläggande utkomststödet granskas i betänkandet i samband med huvudtitel 33. Konsekvenserna av sparbeslut som hänför sig till ändringar i integrationslagen granskas i betänkandet i samband med moment 32.50.30.

Reformen av arbetskraftsservicen och ändringar i finansieringsansvaret för arbetslöshetsförmånerna

Till statsandelen för kommunal basservice överförs sammanlagt cirka 874 miljoner euro från arbets- och näringsministeriets och social- och hälsovårdsministeriets huvudtitlar, vilket beror på de ändringar som träder i kraft vid ingången av 2025.

Arbetskraftsservicen är en ny statsandelsuppgift för kommunerna. För uppgifter som gäller ordnande av arbets- och näringstjänster och främjande av integration anvisas på riksnivå full allmän statsandelsfinansiering (cirka 658 miljoner euro). Finansieringsnivån har bestämts enligt den nivå på anslagen som hade budgeterats för tjänsterna om staten hade fortsatt att ansvara för ordnandet av tjänsterna 2025. Finansieringen till kommunerna fördelas kalkylmässigt, vilket innebär att den inte nödvändigtvis motsvarar de kostnader som överförs på en enskild kommun. Detta kompenseras av finansieringen under övergångsperioden. Överföringen av sysselsättningstjänsterna behandlas i samband med kapitel 32.30.

Också kommunernas ansvar för finansieringen av utgifterna för arbetslöshetsförmåner utvidgas, vilket ersätts med en ersättning som betalas till kommunerna i samband med statsandelen (cirka 216 miljoner euro). Ersättningen har fastställts utifrån de arbetslöshetsförmåner som betalats 2023 och den justeras inte i efterhand. Ännu i detta skede är det inte möjligt att bedöma nivån på ersättningen i förhållande till de förmånsutgifter som faktiskt överförs till kommunerna vid årsskiftet. Utskottet påpekar att sysselsättningsläget nu är svagare än 2023, men att situationen kunde ha varit den motsatta. Sysselsättningsläget förändras i takt med konjunkturerna.

Sammantaget beror effekterna av de reformer som träder i kraft 2025 på hur kommunerna lyckas med skötseln av sysselsättningen. Det är viktigt för kommunerna att reformen lyckas, eftersom kommunerna vill förbättra sysselsättningstjänsternas genomslag och stärka livskraften i området. Effektiv sysselsättning minskar förmånsutgifterna, utgifterna för arbets- och näringstjänsterna samt ökar kommunalskatteintäkterna. Reformerna kommer å andra sidan att öka den kommunala ekonomins känslighet för konjunkturväxlingar. Utskottet påpekar att det är viktigt att följa upp och vid behov utveckla reformen i samarbete med kommunerna och städerna.

Betänkande FiUB 25/2024 rd Huvudtitel 28

Utsikterna för den kommunala ekonomin och revideringen av statsandelssystemet

Läget inom den kommunala ekonomin försvagas betydligt 2024, när de exceptionella skattesänkningarna i social- och hälsovårdsreformen 2023 slopas. I den kommunala ekonomin beräknas verksamhetens och investeringarnas kassaflöde bli cirka en miljard euro negativt och situationen försämras ytterligare under de följande åren. Utgifterna inom den kommunala ekonomin ökar när kostnaderna stiger och inkomstutvecklingen i kommunsektorn är snabbare än den allmänna inkomstutvecklingen. Investeringsstrycket beräknas förbli stort bland annat på grund av byggnadsbeståndets ålder och tillväxttrycket i de stora städerna. Den kommunala ekonomin står alltså fortfarande inför en strukturell utmaning som under de senaste åren delvis har varit dold på grund av faktorer av engångsnatur och tidsmässiga faktorer som stärkt den kommunala ekonomin.

Anpassningstrycket inom den kommunala ekonomin har bedömts i kommuneekonomiprogrammet med hjälp av trycket att höja den kalkylerade kommunalskattesatsen (verksamhetens och investeringarnas kassaflöde i förhållande till intäkterna per enhet av kommunalskattesatsen). På riksnivå är höjningstrycket åren 2025—2028 något över 1 procentenhet. Granskat enligt kommunstorleksgrupp finns det största höjningstrycket i små kommuner med mindre än 5 000 invånare. I dessa kommuner är enhetsintäkterna för kommunalskattesatsen vanligtvis lägre än i stora kommuner. Dessutom är dessa kommuners möjligheter att anpassa sina funktioner ofta begränsade. Statsandelarna bestäms i första hand utifrån barnåldersklasserna, vilket försvårar situationen för de små kommuner där befolkningen domineras av äldre personer och befolkningen minskar. Det finns dock ett anpassningstryck i kommuner av alla storlekar på olika håll i Finland. I de stora städerna och deras kranskommuner ökar utgifts- och investeringsstrycket. Invandringen ökar för sin del differentieringen mellan kommunerna, eftersom den koncentreras till de stora städer som också berörs av den interna migrationen.

Statsandelssystemet revideras för närvarande kostnadsneutralt så att det motsvarar situationen efter social- och hälsovårdsreformen och arbets- och näringsreformen. Målet med statsandelsreformen är att säkerställa att kommuner av olika storlek har förutsättningar att ordna lagstadgad baservice överallt i Finland, beakta behoven hos kommuner med flyttningsförlust och den demografiska utvecklingen i olika regioner samt att stärka förutsättningarna för de växande kommunerna och städerna att investera i tillväxt och hantera sociala utmaningar. De kalkylerade statsandelarna som gäller allmän finansiering bevaras och vid fastställandet av finansieringen av kommunernas uppgifter betonas de icke-öronmärkta statsandelarna framom statsunderstöd.

Utskottet anser att det är ytterst viktigt att reformera statsandelssystemet, eftersom två tredjedelar av kommunernas utgifter på cirka 23 miljarder euro (externa driftskostnader) efter social- och hälsovårdsreformen hänför sig till bildnings- och kulturverksamhet och 8 procent till främjande av sysselsättning och näringar. Detta är en stor förändring jämfört med tidigare. I och med social- och hälsovårdsreformen har det också uppstått märkliga situationer i det nuvarande systemet, såsom kommuner med negativ statsandel. Utskottet anser det vara viktigt att man i reformen beaktar incitamenten för främjande av välfärd och hälsa. Förebyggande åtgärder och tidiga ingripanden är vanligtvis kostnadseffektiva jämfört med tyngre åtgärder.

Utskottet påpekar att det är förståeligt och nödvändigt att skjuta upp tidsplanen för reformen med ett år så att den träder i kraft vid ingången av 2027. Det finländska kommunfältet är mångsidigt

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Huvudtitel 29

och differentierat liksom utmaningarna inom det, och det behövs därför noggranna och heltäckande utredningar samt beräkningar.

I flera kommuner finns det bestående obalanser i inkomster och utgifter, vilket syns och kommer att synas bland annat i anpassningsprogram och svåra beslut om servicenätverk. Det exceptionella är att den utmanande ekonomiska situationen inte bara gäller kommuner med minskande befolkning, avses belägna kommuner och små kommuner, utan delvis också större städer. I fortsättningen kommer kommunernas ekonomiska framgång att i högre grad än tidigare bero bland annat på sysselsättningsutvecklingen och utgiftsutvecklingen inom bildningsväsendet. Utskottet betonar att hållbarheten i den kommunala ekonomin inte bara innebär en balans mellan driftsutgifter och inkomster utan också ett handlingsutrymme för investeringar och utveckling av livskraften. Det finns också skäl att bedöma hur modellen med enhetliga kommuner kunde fungera i framtiden med beaktande av differentieringsutvecklingen inom den kommunala ekonomin och till vilka delar det finns behov av att differentiera uppgifterna.

Huvudtitel 29

UNDERVISNINGS- OCH KOMMUNIKATIONSMINISTERIETS FÖRVALTNINGS-OMRÅDE

Anslagsnivån för undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde föreslås ligga på lite mindre än 8,5 miljarder euro, vilket är cirka 442 miljoner euro mer än i den ordinarie budgeten för 2024. De ökade anslagen förklaras av tilläggsatsningarna på forskning och utveckling (FoU) samt anslagsökningarna enligt regeringsprogrammet bland annat till den grundläggande utbildningen och för att stärka stödet för lärande. Finansieringen av förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen stärks stegvis under regeringsperioden så att tilläggsfinansieringen 2027 är på en nivå av 200 miljoner euro. År 2025 uppgår tilläggsfinansiering till 100 miljoner euro. Också de lagstadgade indexhöjningarna och andra justeringar av anslagsnivån höjer utgifterna under huvudtiteln.

Utskottet anser det vara ytterst viktigt att det anvisas betydande tilläggsfinansiering till utbildning och forskning och för att stärka de grundläggande färdigheterna, trots att de offentliga finanserna på det stora hela måste anpassas. Satsningar på utbildning är satsningar bland annat på individernas välbefinnande, ett framgångsrikt samhälle och tillgången på kompetent arbetskraft. På längre sikt är det viktigt att satsa på kompetens och forskning för att stödja den ekonomiska tillväxten och konsolidera de offentliga finanserna.

Anslagsnivån för undervisnings- och kulturministeriets huvudtitel höjs också av överföringen av studerande till studiestödets bostadstillägg. Ändringen ökar anslagsnivån för 2025 med cirka 160 miljoner euro, även om reformen sammantaget beräknas medföra besparingar för staten på 57 miljoner euro före 2028. En totalreform av studiestödet bereds för närvarande och utskottet behandlar inte denna helhet mer detaljerat i sitt betänkande.

Anslagsnivån för huvudtiteln sänks av de sparåtgärder som fastställts på grund av de svaga statsfinanserna, såsom besparingar inom yrkesutbildningen och i statsunderstödet. Nivån på statsun-

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Huvudtitel 29

derstöden minskar med 60 miljoner och fördelas som följer: understöd för yrkesutbildningen -20 miljoner euro, de statsunderstöd som Utbildningsstyrelsen delar ut -5 miljoner euro, finansieringen av konst och kultur -17,4 miljoner euro, statsunderstöden för främjande av vetenskap -4 miljoner euro samt ungdomsarbete och idrott -13,7 miljoner euro. Produktivitets- och omkostnadsbesparingarna för 2025 uppgår till sammanlagt 29,8 miljoner euro. Av dessa uppnås 14,6 miljoner euro genom att den särskilda finansieringen av fortbildningen för personalen inom undervisningsväsendet, 10 miljoner euro genom en minskning av engångskaraktär av de statsunderstöd som ställts till Utbildningsstyrelsens förfogande och 5,2 miljoner genom att ämbetsverkens grundläggande omkostnader minskas. På grund av den pågående reformen Bildningsförvaltningen 2030 riktas endast måttliga besparingar till ämbetsverkens utgifter. Anslagsnivån under huvudtiteln sänks också av att det anslag som beviljas för skötseln av samhällsuppgifter inom den evangelisk-lutherska kyrkan och det understöd som beviljas ortodoxa kyrkan minskas med sammanlagt 20 miljoner euro. Som motvikt till detta leder slopandet av förvärvsinkomstavrdraget och sänkningen av arbetslöshetsförsäkringspremierna till att intäkterna från kyrkoskatten för de nämnda kyrkorna ökar med sammanlagt cirka 49 miljoner euro.

Utskottet påpekar att de minskade anslagen är nödvändiga på grund av det omfattande underskottet i de offentliga finanserna. Besparingarna kommer oundvikligen att medföra utmaningar för olika aktörer, människogrupper och individer. Det behövs nya tänkesätt för att lösa utmaningarna och rikta de knappa resurserna så effektivt som möjligt. Utskottet går nedan närmare in på de viktigaste tilläggsåtgärderna och sparåtgärderna i anslutning till de moment som berörs.

01. Förvaltning, kyrkliga ärenden och gemensamma utgifter inom verksamhetsområdet

04. Omkostnader för Servicecentret för kontinuerligt lärande och sysselsättning (reservationsanslag 3 år)

När stödet för vuxenutbildning har slopats kan kompetensutvecklingen för dem som är i arbetslivet i regel genomföras vid sidan av arbetet. Det kan vara problematiskt om utbildningen till exempel omfattar obligatorisk praktik. Studier inom sådana branscher kräver nya arrangemang både på arbetsplatserna och vid utbildningsorganisationerna.

Servicecentret för kontinuerligt lärande och sysselsättning anvisas 10 miljoner euro för ett pilotprojekt och utvecklingsprojekt som gäller studier vid sidan av arbetet och som genomförs 2025-2026. Pilotprojektet tar fokus på sådana utbildningar inom branscher med brist på arbetskraft som inbegriper obligatorisk praktik eller andra studier som kräver frånvaro från arbetet och där vuxenutbildningsstödet har spelat en central roll. Pilotförsöket kommer sannolikt att bland annat omfatta personer som studerar till sjukskötare, närvårdare, socionom, lärare inom småbarnspedagogik och speciallärare. Servicecentret för kontinuerligt lärande och sysselsättning beviljar projektfinansiering till utbildningsanordnarna, som betalar en del av finansieringen vidare till arbetsgivaren som ersättning för de kostnader som uppkommer för arbetstagarens studier under arbetstid. Det är alltså inte fråga om en förmån som betalas ut till den studerande.

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Huvudtitel 29

Utskottet välkomnar att man inom servicecentrets pilotprojekt försöker hitta nya lösningar för att personer i arbetslivet ska kunna utveckla sina kompetens. Det är viktigt att olika alternativa lösningar för vidareutbildning och fortbildning för vuxna kartläggs.

Arbetslivets behov förändras i snabb takt. Vid utskottets utfrågning uttrycktes oro över slopandet av vuxenutbildningsstödet, besparingarna inom det fria bildningsarbetet och inom yrkesutbildningen påverkar möjligheterna för den vuxna befolkningen att utveckla sin kompetens och byta bransch samt i vidare bemärkelse möjligheterna att lösa samhällets kompetensbehov. Kulturskottet betonar i sitt utlåtande (KuUU 11/2024 rd) behovet av att följa de sammantagna konsekvenserna av ändringarna inom utbildningen för vuxna. Finansutskottet instämmer i den här synpunkten.

06. Riksarkivets omkostnader (reservationsanslag 2 år)

Utskottet ökar momentet med 50 000 euro för Riksarkivets digitaliseringsprojekt Vinterkriget 90.

Momentet får följande lydelse:

Under momentet beviljas ett nettoanslag på 21 704 000 euro.

Anslaget får även användas

(Stycke 2 som i RP 109/2024 rd)

21. Internationellt samarbete (reservationsanslag 2 år)

Utskottet ökar momentet med 80 000 euro för Fulbright-stiftelsens verksamhet med utbytesstipendier.

Momentet får följande lydelse:

Under momentet beviljas 2 496 000 euro.

(Stycke 2 som i RP 109/2024 rd)

31. Vissa av Utbildningsstyrelsens utgifter och understöd (reservationsanslag 2 år)

Läskunnighet. Finansutskottet framhäver liksom i betänkandet från ifjol (FiUB 14/2023 rd) vikten av läs- och skrivkunnighet. Enligt Pisa-bedömningen var läskunnigheten hos en femtedel av eleverna för svag för att de ska klara sig i samhället. Det är viktigt att stärka läskunnigheten för att var och en ska ha tillräckliga grundläggande läsfärdigheter för övergången till fortsatta studier och för att klara sig i samhället.

Andelen svaga läsare har tredubblats under detta årtusende. En bidragande orsak är att läsintresset minskar. Programmet för läskunnighet vid Utbildningsstyrelsen ansvarar för genomförandet av Nationella läskunnighetsstrategin 2030. Programmet stöder läsning och läskunnighet bland alla åldrar genom delprogram riktade till småbarnspedagogiken, skolor och kommuner. Inom ramen för programmet beviljas också statsunderstöd för läsfrämjande arbete.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Huvudtitel 29

För åtgärder som främjar läs- och skrivkunnigheten anvisas en miljon euro 2025, vilket är 200 000 euro mer än 2024. Dessutom anvisas modellen En läsagåva till barnet permanent finansiering på 350 000 euro under moment 29.80.50. Utskottet anser att läskunnighet är en grundläggande färdighet och välkomnar att man i budgetpropositionen har fäst uppmärksamhet vid att förbättra läskunnigheten.

Läromedel för personer med intellektuell funktionsnedsättning. Kehitysvammaliiton oppimateriaalikeskus (Opiké) har producerat lättlästa läromedel för skolor, bland annat för inläring av läs- och skrivfärdigheter och matematik. På grund av att understöden som beviljas för främjande av social välfärd och hälsa (STEA) upphör anvisas 315 000 euro under undervisnings- och kulturministeriets huvudtitel för produktion av läromedel för personer med intellektuell funktionsnedsättning, lättläst litteratur och andra läromedel med liten spridning.

Utskottet välkomnar att produktionen av material för personer med intellektuell funktionsnedsättning kan understödjas också i fortsättningen. Det är fråga om ett litet men mycket viktigt belopp.

Utskottet ökar momentet med 65 000 euro som anvisas FDUV:s Lärum för produktion av läromedel på svenska för personer med intellektuell funktionsnedsättning.

Momentet får följande lydelse:

Under momentet beviljas 21 600 000 euro.

Anslaget får användas

(Punkt 1 som i RP 191/2024 rd)

(Punkt 2—6 som i RP 109/2024 rd)

(Punkt 7 som i RP 191/2024 rd)

(Stycke 3 som i RP 109/2024 rd)

50. Vissa understöd (fast anslag)

Utskottet ökar momentet med 135 000 euro, varav

- 120 000 euro anvisas till Traditionsförbundet Eklövet rf för inledande och utvecklande av den regionala verksamheten inom veteran- och traditionsarbetet (100 000 euro) samt för projektet Lotta-statyn i Limingo (20 000 euro)
- 15 000 euro anvisas till Holokaustin uhrien muistio ry.

Utskottet återinför i motiveringen till momentet att anslaget också får användas för understöd till Holokaustin uhrien muisto ry.

Momentet får följande lydelse:

Under momentet beviljas 1 682 000 euro.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Huvudtitel 29

Dispositionsplan (euro)

1.	Statsunderstöd enligt lagen om Svenska Finlands folk- ting (1331/2003)	773 000
2.	Paasikivi-Samfundet	10 000
3.	Traditionsförbundet Eklövet	183 000
4.	Programmet för att vitalisera det svenska teckenspråket	131 000
5.	Understödjande av den minoritetsspråkiga tidningspres- sen	500 000
6.	Opetus-, kasvatus- ja koulutusalojen säätiö (OKKA)	60 000
7.	UKK-samfundet	10 000
8.	<i>Holokaustin uhrien muisto ry</i>	15 000
Samman- lagt		1 682 000

51. Understöd för religiös verksamhet (fast anslag)

Utskottet ökar momentet med 60 000 euro för säkerhetsarrangemang i judiska församlingen, 200 000 euro till Finlands Evangelisk-lutherska Folkmission rf, och 30 000 euro till RESA-forumet rf.

Utskottet återinför i motiveringen till momentet att anslaget också får användas för understöd till Finlands Evangelisk-lutherska Folkmission rf och RESA-forumet rf.

Momentet får följande lydelse:

Under momentet beviljas 3 442 000 euro.

Dispositionsplan (euro)

1.	Understöd till ortodoxa kyrkan (Lag 985/2006, 119 §)	2 382 000
2.	Understöd till Finlands Sjomanskyrka	134 000
	— varav i byggnadsunderstöd och understöd för skötsel av bygg- nadslån till sjömanskyrkor (högst)	52 000
3.	Understöd för skötseln av vissa av den förflyttade befolkningens hjaltegravar och istandsättning av begravningsplatser i det avträdde området	32 000
4.	Understöd till registrerade religionssamfund	584 000
5.	Understöd för främjande av dialogen mellan religioner	80 000
6.	<i>Understöd till RESA-forumet rf</i>	30 000
7.	<i>Understöd till Finlands Evangelisk-lutherska Folkmission rf</i>	200 000
Sammanlagt		3 442 000

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Huvudtitel 29

10. Småbarnspedagogik, förskoleundervisning och grundläggande utbildning och fritt bildningsarbete

20. Gemensamma utgifter för grundläggande utbildning, småbarnspedagogik och fritt bildningsarbete (reservationsanslag 3 år)

Jämlikhetsfinansiering. Regeringen har etablerat jämlikhetsfinansieringen av småbarnspedagogiken och den grundläggande utbildningen. Åren 2024–2026 uppgår anslaget till cirka 50 miljoner euro per år. Genom understödet stärks jämlikheten och likabehandlingen av barn och unga genom att stödet riktas till daghem och skolor som är belägna i socioekonomiskt svaga områden. Understödet gör det möjligt att anställa lärare och assistenter.

Enligt uppgift beviljades i april 2024 sammanlagt 280 anordnare av småbarnspedagogik och/eller grundläggande utbildning understöd för en period på fyra år. Utskottet välkomnar att understödsnivån hålls på en permanent nivå och att understödet beviljas för fyra år. Det möjliggör mer långsiktighet och genomslag i verksamheten.

Personalbristen inom småbarnspedagogiken. Regeringen strävar efter att avhjälpa personalbristen inom småbarnspedagogiken genom en ny fortbildningsmodell som anvisas 6 miljoner euro för 2025. Avsikten är att finansieringen riktas till programmet för kompetensutveckling för personalen inom småbarnspedagogiken i de sex största städerna. Genom finansieringen kan städerna av universitet och högskolor köpa uppdragsutbildning som leder till examen som lärare inom småbarnspedagogik och socionom inom småbarnspedagogik. Utgångspunkten för utvecklingsprogrammet är att utbildningarna genomförs flexibelt vid sidan av arbetet.

Småbarnspedagogiken stöder utvecklingen av de grundläggande färdigheterna och är viktig för att jämna ut senare skillnader i lärandet. Därför är det viktigt att bland annat barn med invandrarbakgrund i högre grad deltar i småbarnspedagogik. En högklassig småbarnspedagogisk verksamhet förutsätter kompetenta lärare inom småbarnspedagogik. Utskottet har redan i flera års tid (se FiUB 37/2022 rd, FiUB 14/2023 rd) fäst uppmärksamhet vid utmaningarna med tillgången på lärare och annan personal inom småbarnspedagogiken samt antalet studerande som antas till utbildning för lärare inom småbarnspedagogik. Också kulturutskottet har lyft fram frågan i olika sammanhang (se KuUU 11/2024 rd). Utskottet välkomnar det nya utvecklingsprogrammet eftersom särskilt de största städerna har utmaningar med tillgången på personal, även om bristen på lärare inom småbarnspedagogik berör hela landet. När vuxenutbildningsstöd inte längre beviljas är det viktigt att det fortfarande finns möjligheter att vidareutbilda sig eller skaffa en ny utbildning inom branschen.

Dessutom betonar utskottet att det i fråga om antalet nybörjarplatser vid högskolorna är viktigt att beakta behoven inom småbarnspedagogiken. Branschen har därför tagits i beaktande i de mål som man kommit överens om med högskolorna för perioden 2025–2028 (se kapitel 29.40).

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Huvudtitel 29

30. Statsandelar och statsunderstöd för driftkostnader för grundläggande utbildning och småbarnspedagogik (förslagsanslag)

Den tilläggsfinansiering för förskoleundervisning och grundläggande utbildning som regeringen beslutat om ökar med 50 miljoner euro 2025. Vissa centrala ändringar som hör till denna helhet behandlas nedan, även om största delen av finansieringen ingår i finansieringssystemet för kommunal basservice (moment 28.90.30).

Läget inom den kommunala ekonomin är på det stora hela utmanande och ser olika ut i olika kommuner. De allt mindre årskullarna återspeglas i statsandelarna och befolkningsförändringen utmanar ordnandet av undervisningen i såväl mindre och mer avlägsna kommuner som i de stora städerna, om än av olika orsaker. Utskottet konstaterar att till den del tilläggsfinansieringen av den grundläggande utbildningen hänför sig till statsandelen för kommunal basservice är finansieringen till kommunerna generell finansiering och kommunerna har prövningsrätt när det gäller hur finansieringen ska riktas. Därför är det viktigt att följa upp att reformen av stödet för lärande kan implementeras i kommunerna och skolorna i enlighet med målen för reformen. Också antalet årsveckotimmar måste följas upp.

Stöd för lärandet. Reformen av stödet för lärande träder i kraft den 1 augusti 2025. Utgångspunkten är att säkerställa att eleven får de stödåtgärder som han eller hon behöver och att skolorna har tillräckliga resurser för att genomföra stödet. I nuläget förekommer det att eleverna behöver vänta på att få stöd, resurserna riktas till stor del till korrigerande åtgärder och beredningen av handlingar och förvaltningsbeslut är belastande.

För genomförandet av reformen har det reserverats permanent finansiering på sammanlagt nästan 100 miljoner euro till utbildningsanordnarna, vilket i budgeten för 2025 syns som ett tillägg på cirka 38 miljoner euro i statsandelen för kommunal basservice. Syftet med reformen är att stärka de förebyggande stödåtgärderna och säkerställa att också de elever som behöver individuella stödåtgärder får tillräckligt stöd. En betydande andel av finansieringen riktas till de gruppsspecifika stödformerna, som i första hand ska ordnas för eleverna.

Utskottet anser att reformen är ytterst viktig och välkommen för att alla som går ut den grundläggande utbildningen ska ha tillräckliga kunskaper och färdigheter för studier på andra stadiet. Möjligheten att lära sig och få stöd för sitt lärande är också en central del av barns och ungas välbefinnande. Det är också välkommet att förvaltningen som hänför sig till stödåtgärderna lindras, eftersom lärarna då får mer tid för det egentliga undervisningsarbetet och för att stödja eleverna.

Kalkylmässigt kommer reformen att kräva 150 nya speciallärare. Utskottet anser det vara bra att detta har beaktats i den totala finansieringen av reformen och att det reserveras sammanlagt 1,05 miljoner euro för nya nybörjarplatser vid universiteten för perioden 2025–2027. Vidare har det reserverats sammanlagt 5,5 miljoner euro för stöd, datainsamling och uppföljning i anslutning till implementeringen av reformen 2025–2027.

Det rör sig om en stor förändring i arbetssätten och verksamhetskulturen i kommunerna och skolorna, och den strama tidtabellen för ikraftträdandet medför ytterligare utmaningar. Utskottet anser att det är viktigt att stödja implementeringen av reformen för att kommunerna och skolorna

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Huvudtitel 29

ska kunna införa gruppsspecifika stödformer på ett verkningsfullt sätt. Det är bra att det finns särskild finansiering för stödet för implementeringen av reformen, i synnerhet när den finansiering av fortbildning som Utbildningsstyrelsen beviljats slopas.

Ökning av antalet årsveckotimmar. Minimiantalet timmar inom den grundläggande utbildningen ökas med tre årsveckotimmar utan att läroplanen utvidgas. Det ökade antalet timmar träder i kraft den 1 augusti 2025 och gäller undervisning i modersmål och litteratur samt matematik. För reformen anvisas cirka 8,5 miljoner euro i budgeten för 2025.

Utskottet betonar vikten av att stärka de grundläggande kunskaperna och färdigheterna, och här spelar den grundläggande utbildningen, men också småbarnspedagogiken och förskoleundervisningen, en central roll. Grundläggande färdigheter är läs- och skrivkunighet och matematiska färdigheter, men i vid bemärkelse också färdigheter som stöder bland annat motivation, studiefärdigheter, sociala färdigheter och förmåga att ta hand om sig själv samt digital kompetens. Utskottet anser det vara viktigt att när antalet undervisningstimmar ökas får lärarna mer tid att fokusera på undervisningen och elevernas lärande under de första åren i den grundläggande utbildningen. Också den begränsning av användningen av mobila anordningar som planeras ger skolorna arbetsro i undervisningen. Utskottet granskar läskunnigheten närmare i samband med moment 29.01.31.

Utskottet förhåller sig positivt till att lagen om grundläggande utbildning kompletteras med bestämmelser om främjande av en fysiskt aktiv livsstil. Främjande av fysisk aktivitet och problem som hänför sig till fysisk inaktivitet granskas närmare i samband med kapitel 29.90.

Hemkommunersättning till privata utbildningsanordnare. Hemkommunersättningen till privata utbildningsanordnare höjs från 94 procent till 100 procent från och med den 1 augusti 2025. För åtgärden anvisas tilläggsfinansiering på 4,5 miljoner euro för 2025. Utskottet ser positivt också på denna ändring, i synnerhet med tanke på likabehandlingen av utbildningsanordnarna.

31. Statsandelar och statsunderstöd för driftskostnader för läroanstalter för fritt bildningsarbete (förslagsanslag)

Till det fria bildningsarbetet anvisas ungefär 185 miljoner euro, vilket är cirka 17 miljoner euro mer än i den ordinarie budgeten för 2024. Förändringen förklaras bland annat av indexjusteringen, men också av ett tillägg på 5 miljoner euro för utbildning av invandrarkvinnor.

Utskottet konstaterar att läroanstalter för fritt bildningsarbete, såsom folkhögskolor, spelar en viktig roll när det gäller att ordna integrations- och språkutbildning för invandrare. För språk- och integrationsutbildning inom det fria bildningsarbetet reserveras 15,8 miljoner euro för 2025 som en statsandel på 100 procent. Av beloppet riktas 3 miljoner euro till de ukrainska flyktingarnas utbildningsbehov och en miljon euro till den svenskspråkiga integrationsutbildningen. Vid utskottets utfrågning har det framförts att efterfrågan på utbildning för ukrainare har varit klart större än det finns finansiering för. I synnerhet 2023 genomfördes mer utbildning än det hade reserverats finansiering för i budgeten, vilket har lett till ett finansieringsunderskott.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Huvudtitel 29

Integrationsutbildningen vid läroanstalterna inom det fria bildningsarbetet är avgiftsfri för dem som har en gällande integrationsplan. Utskottet anser att språkkunskaper är en central förutsättning för integrationen och betonar att också invandrare som överskridit integrationstiden kan ha behov av språkutbildning. Det är motiverat att det anvisas 5 miljoner euro för att förbättra ställningen och studiemöjligheterna för invandrarkvinnor. Det minskar effekterna av de besparingar som berör integrationsfinansieringen och som granskas i samband med kapitel 32.50.

51. Statsunderstöd för organisationer (fast anslag)

Distansskolan Kulkuri och Nomadskolan är skolor på nätet för elever som bor utomlands. Kulkuri inledde sin verksamhet 1975 och har elever i totalt 60 olika länder. Enligt uppgift har man redan varit tvungen att avsevärt höja kursavgifterna och den finansieringsnivå på 148 000 euro som föreslagits för 2025 skulle leda till att verksamheten måste läggas ned 2025.

Utskottet ökar momentet med 200 000 euro till distansskolan Kulkuri.

Finlandsskolorna gör det möjligt för finländska barn och unga ute i världen att studera finska och finsk kultur samt stärker den finländska identiteten och kontakten med Finland. Det finns omkring 115 Finlandsskolor i fler än 30 länder. År 2024 anvisades 779 000 euro för Finlandsskolornas verksamhet efter riksdagens beslut om tilläggsanslag. Regeringen föreslår 429 000 euro för 2025.

Utskottet ökar momentet med 300 000 euro för Finlandsskolornas verksamhet.

Dessutom ökar utskottet momentet med 660 000 euro, varav

- 100 000 euro anvisas till vetenskapsolympiaderna
- 250 000 euro anvisas till Kristillisten koulujen ja päiväkotien liitto ry
- 180 000 euro anvisas till Iso Kirja ry för det kristliga institutets verksamhet i Keuru
- 80 000 euro anvisas till Språkambassadörerna rf:s verksamhet
- 50 000 euro anvisas för investeringar i en filial vid Kristliga folkhögskolan i Jämsä i Hausjärvi.

Utskottet ändrar motiveringen till momentet utifrån budgetmotion BM 88/2024 rd så att anslaget också kan användas för andra statsunderstöd till organisationer inom bildningsarbete och utbildning än de som nämns i punkterna 1–3 i beslutsdelen i propositionen.

Momentet får följande lydelse:

Under momentet beviljas 8 383 000 euro.

Anslaget får användas

(Punkt 1 som i RP 109/2024 rd)

2) till ett belopp av 5 217 000 euro till betalning av understöd till Maa- ja kotitalousnaisten Keskus ry, Marttaliitto ry och Förbundet för hemslöjd och hantverk TAITO rf och för vidareutdelning till dessas distrikts- och medlemsorganisationer, Finlands svenska Marthaförbund rf, Sami Duodji ry och organisationer för bildningsarbete samt för samarbets- och informationsverksam-

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Huvudtitel 29

het inom det fria bildningsarbetets forskning och för bildningsarbete och kulturverksamhet som utförs av organisationer som driver en studiecentral

3) till ett belopp av 2 248 000 euro till betalning av understöd till organisationer som handhar samarbetet mellan hem och skola, till Utvecklingscentralen Lärarik rf, till stödjande av fri hobbyverksamhet i skolor, till Förbundet för konstkolor i Finland rf, till Föreningen för miljöfostran FEE Suomi rf, till Kesälukioseura r.y., till Suomi-koulujen tuki ry, till Karjalan Liitto ry, till Sofia-opiston kannatusyhdistys ry, till Kristillinen kasvatus Omenapuu ry, Kristillisten koulujen ja päiväkotien liitto ry, Språkambassadörerna rf samt till Kriittinen korkeakoulu och till Finlands-skolornas verksamhet och utveckling samt till verksamheten kotiperuskoulu/hemgrundskola och till stödjande av verksamheten inom organisationer för utbyteselever och till stödjande av verksamheten för deltagande i vetenskapsolympiader för gymnasieelever.

20. Yrkesutbildning och gymnasieutbildning

För yrkesutbildningen och gymnasieutbildningen föreslås sammanlagt cirka 1,37 miljarder euro, vilket är 48 miljoner euro mindre än i den ordinarie budgeten för 2024. Budgetpropositionen omfattar 2,067 miljarder euro i statsandelar för yrkesutbildning och 904 miljoner euro för gymnasieutbildning (inklusive den kommunala finansieringsandelen, som är 1,095 miljarder euro för yrkesutbildningen och 570 miljoner euro för gymnasieutbildningen).

Besparingar som riktas mot utbildning på andra stadiet. År 2025 riktas anpassningsåtgärder på sammanlagt 120 miljoner euro till yrkesutbildningen, varav 20 miljoner euro förverkligas genom minskade statsunderstöd. Statens finansieringsandel minskar med 62,6 miljoner euro.

Besparingen genomförs genom att de målinriktade studerandeåren som ligger till grund för utbildningsanordnarnas finansiering minskas med 10 000 studerandeår. I enlighet med regeringens riktlinje riktas besparingen inte till utbildning för sådana unga som avslutar den grundläggande utbildningen eller för dem som saknar en yrkesinriktad grundexamen. Minskningen riktas kalkylmässigt till de utbildningsanordnare som på basis av de senaste statistiska uppgifterna som beskriver studerandenas grundutbildning har flest sådana studerande som redan har en examen sedan tidigare. Utbildningsanordnarna ansvarar för att fördela den minskade finansieringen och det minskade antalet studieplatser mellan olika utbildningsområden, examina och utbildningar med beaktande av arbetskrafts- och utbildningsbehoven inom sitt primära verksamhetsområde. Målet är också att genom anvisningar säkerställa att avdraget riktas särskilt till vuxna som redan avlagt en tidigare examen.

Dessutom minskas strategifinansieringen till yrkesutbildningen med 4 miljoner euro, projektfinansieringen till yrkesutbildningen och gymnasieutbildningen med 2 miljoner euro. Vidare minskas finansieringen av yrkesutbildningen med 4 miljoner euro och finansieringen av gymnasieutbildningen med 1 miljon euro som ett led i avvecklingen av normer.

Enligt uppgift är yrkesutbildningen i Finland till största delen vuxenutbildning. Av de studerande är omkring 65 procent över 20 år och denna grupp är väldigt heterogen. Enligt undervisnings- och kulturministeriets uppskattning har cirka 600 miljoner euro av finansieringen till yrkesutbildning-

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Huvudtitel 29

en riktats till utbildningar där de studerande har en examen sedan tidigare. Det innebär att även efter besparingarna anvisas fortfarande betydande finansiering för utbildning av denna grupp.

Vid utskottets utfrågning har det uttryckts oro över att inbesparingarna kommer att påverka all yrkesutbildning eftersom finansieringen är generell finansiering. Anslagsavdragen återspeglas oundvikligen delvis också i omfattningen och kvaliteten på undervisningen för läropliktiga eller personer utan tidigare examen, eftersom alla studerar i samma ”grupper” och använder samma lokaler och utrustning.

Utskottet anser att det med tanke på de offentliga finanserna är motiverat att sträva efter att det inte är samma personer som avlägger flera examina. Det här försöker man beakta genom det valda sättet att rikta besparingarna inom yrkesutbildningen. Det är dock viktigt att man följer vilka konsekvenser olika förändringar i yrkesutbildningen har för läropliktiga, tillgången till utbildning, utbildningens kvalitet och uppnåendet av målen för kunnandet. Utskottet betonar utbildningsanordnarnas ansvar i fråga om fördelningen av den minskade finansieringen och ser det som angeläget att beakta hur väl man får jobb inom olika branscher. Utskottet noterar också att utbudet av yrkes- och specialyrkesexamina och examensdelar också i fortsättningen bör vara tillräckligt för att tillgodose arbetslivets behov. Det finns uppgifter som man inte har behörighet för med yrkesinriktad grundexamen, utan för dem behövs yrkes- och specialyrkesexamina.

Stöd för lärandet. Den studerandes rätt till stöd för lärandet stärks inom yrkesutbildningen och gymnasieutbildningen, likaså inom utbildningen som handleder för examensutbildning (Hux). För detta ändamål föreslås en permanent tilläggsfinansiering på 10 miljoner euro för båda sektorerna. Anslagsökningen riktas till utbildningsanordnarna utan öronmärkning som en del av prestations- och finansieringsbesluten. Målet är bland annat att göra utbildningsvalen i övergångsskedet smidigare, minska avbrotten och förbättra förutsättningarna för att avlägga examen.

Målet med läropliktsreformen är att alla unga ska avlägga examen på andra stadiet. Reformen ökar jämlikheten i utbildningen, men en del studerande har svaga grundläggande färdigheter och förutsättningar att avlägga studier på andra stadiet. Enligt uppgift till utskottet hade 23 procent av de läropliktiga inom utbildning som leder till yrkesinriktad grundexamen ett beslut om särskilt stöd år 2023. Utskottet anser därför att det är viktigt att stärka stödet för lärande också vid läroanstalter på andra stadiet.

Sakkunniga har ansett att tilläggsfinansieringen på stödet för lärande inom yrkesutbildningen är ett steg i rätt riktning men att den är otillräcklig. Det har också uttryckts oro över att nyttan av tilläggsfinansieringen sannolikt kommer att försämrats på grund av besparingarna inom yrkesutbildningen. Därför finns det skäl att följa volymen av och kvaliteten på stödet för lärande.

40. Högskoleundervisning och forskning

Anslaget för högskoleundervisning och forskning föreslås uppgå till 3,95 miljarder euro, vilket är cirka 221 miljoner euro mer än i den ordinarie budgeten för 2024.

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Huvudtitel 29

FoU-finansiering. Ökningen beror till stor del på tilläggssatsningar inom forskning och utveckling, vilka granskas närmare i samband med moment 29.40.20, 29.40.50 och 29.40.51. Till aktörerna inom undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde riktas också ökningar av den nationella motfinansieringen av EU-finansierade FoU-projekt som betalas till olika aktörer.

Utskottet anser det vara viktigt att man trots trycket på anpassning inom de offentliga finanserna har hållit fast vid den parlamentariskt överenskomna tilläggsfinansieringen för FoU-verksamhet. Satsningarna på forskning, utbildning och kompetens är särskilt centrala i Finland, vars strukturella problem inom den offentliga ekonomin grundar sig på en svag produktivitetsökning. Utskottet ser det som viktigt att finansieringen fördelas på basis av genomslagskraft och strikta kriterier och att effekterna av FoU-finansieringen kontinuerligt följs upp både som helhet och i fråga om enskilda åtgärder.

För att möjliggöra högklassig FoU-verksamhet, öka produktiviteten och stödja tillväxten på lång sikt är det också nödvändigt att säkerställa tillgången på kompetent arbetskraft, tillräckliga utbildningsvolymerna och Finlands attraktionskraft för utländska experter. För att färre internationella experter som kommit till Finland ska flytta härifrån behöver man sörja för att de integreras i det finländska samhället.

Fler högskoleutbildade. Målet är att antalet högskoleutbildade unga vuxna höjs till så nära 50 procent som möjligt före 2030. För att främja nämnda mål föreslås 10,5 miljoner euro för 2025 (sammanlagt 41,3 miljoner euro under 2024–2027) i syfte att öka antalet nybörjarplatser vid högskolorna. Dessutom förbereder man åtgärder för att frigöra utbildningskapaciteten för unga sökande som avlägger sin första examen. I reformen av finansieringsmodellerna för högskolorna, som träder i kraft vid ingången av 2025, har man beaktat incitamenten att förbättra ställningen för nya förstagsstudenter, effektivisera användningen av utbildningskapaciteten och förbättra genomströmningen i utbildningen.

Utskottet betonar liksom året innan (FiUB 14/2023 rd) att målet om att 50 procent ska ha avlagt högskoleexamen kräver omfattande åtgärder, bland annat omsorg för utbildningskedjan, tryggad basfinansiering, tillräckliga och ändamålsenligt riktade nybörjarplatser, tidigareläggning av studierna och påskyndande av studiernas framskridande, minskning av så kallad ackumulering av examina och att fler utländska studenter ska stanna kvar i landet. Utskottet anser att de åtgärder som regeringen beslutat om är ett steg i rätt riktning.

Enligt uppgift till utskottet har det genom olika åtgärder finansierats cirka 12 000 nybörjarplatser vid högskolorna mellan 2020 och 2022, huvudsakligen inom social- och hälsovårdsområdet, teknik, IKT samt handel, förvaltning och juridik. Dessutom riktades finansiering för att öka utbildningen inom vissa branscher (bl.a. utbildning inom småbarnspedagogik och utbildning för speciallärare). Högskolorna har också på eget initiativ ökat antalet nybörjarplatser för perioden 2021–2024.

Alla högskolor har förbundit sig att avsevärt höja examensmålen för perioden 2025–2028, vilket stöder uppnåendet av målet på 50 procent högskoleutbildade. Examensmålen är mycket ambitiösa. Enligt uppgift har undervisnings- och kulturministeriet betonat att målen ska kunna nås inom ramen för finansieringen och det nuvarande utbildningsansvaret så att utbildningens kvalitet inte

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Huvudtitel 29

äventyras. För att målen ska nås krävs det förändringar i genomströmningen i utbildningen inom nästan alla områden samt att utbildningen i högre grad än tidigare riktas till dem som avlägger en första examen.

Dessutom har det avtalats om årliga mål för vissa utbildningsområden för perioden 2025–2028 (t.ex. lärare inom småbarnspedagogik, speciallärare och specialklasslärare). Nybörjarplatserna inom medicin och veterinärmedicin ökas permanent. Också antagningen av studerande till bland annat tandläkarutbildning, psykologutbildning och sjukskötarutbildning hålls på minst 2022 års nivå.

Utskottet framhåller att det är viktigt att man inte ger avkall på kvaliteten på högskoleundervisningen, trots de ambitiösa examensmålen. När antalet studerande ökar bör man också fästa uppmärksamhet bland annat vid möjligheterna till praktik och tillgången till handledning. Det är mycket positivt att man satsar på utbildningsvolymerna och att man under perioden 2025–2028 har strävat efter att beakta utbildningsbehoven inom branscher som lider brist på arbetskraft. Det är också bra att fästa uppmärksamhet vid hur nybörjarplatserna fördelas regionalt, eftersom det i huvudstadsregionen normalt finns relativt många fler sökande till högskolorna än det finns nybörjarplatser. Behovet av lärare inom småbarnspedagogik behandlas också i samband med moment 29.10.20 och behovet av speciallärare i samband med moment 29.10.30.

20. Gemensamma utgifter inom högskoleväsendet och vetenskapens område (reservationsanslag 3 år)

Staten har berett sig på att ersätta EuroHPC LUMI med en ny superdator. För detta ändamål anvisas 50 miljoner euro år 2025. Sammanlagt har det reserverats 250 miljoner euro för 2025–2028.

Utskottet anser det vara viktigt att man bland annat med beaktande av utvecklingen inom artificiell intelligens utvecklar och tryggar tillgången på högpresterande datorsystem som en del av satsningarna på forskning och utveckling. Forsknings- och utvecklingsinfrastruktur som kan samutnyttjas spelar en viktig roll inom FoU-verksamheten, även när det gäller att locka internationellt kunnande och samarbete.

Utskottet ökar momentet med 1 100 000 euro varav:

- 500 000 euro anvisas för utveckling av infrastrukturen vid Kvarken Space Center som finns i anslutning till Vasa universitet
- 300 000 euro anvisas som en ettårig startfinansiering för inledande av ett magisterprogram inom teknologier för hållbart utnyttjande av förnybara naturresurser för vid agrikultur–forstvetenskapliga fakulteten vid Helsingfors universitet
- 300 000 euro anvisas till Define innovation Hub vid Hämeen Ammattikorkeakoulu i Riihimäki för genomförande av ett laboratorium som möjliggör utveckling av teknik med dubbla användningsområden.

Momentet får följande lydelse:

Under momentet beviljas 94 591 000 euro.

Anslaget får användas

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Huvudtitel 29

(stycke 2 som i RP 109/2024 rd)

50. Statlig finansiering av universitetens verksamhet (reservationsanslag 2 år)

Den statliga finansieringen av universitetens verksamhet uppgår till nästan 2,3 miljarder euro 2025, vilket är cirka 96 miljoner euro mer än i den ordinarie budgeten för 2024. I anslaget beaktas en indexhöjning på 2,7 procent (cirka 51,8 miljoner euro). Utskottet förhåller sig positivt till att finansieringen av universiteten indexjusteras på normalt sätt, även om indexjusteringarna inom andra förvaltningsområden har frysts. Den ökade FoU-finansieringen gagnar också forskningsverksamheten och undervisningen vid högskolorna, även om den finansieringen inte direkt har riktats till högskolornas basfinansiering.

Anslagsnivån för universiteten omfattar den FoU-finansiering som anvisats för ett pilotförsök där målet är att utbilda tusen nya doktorer och öka antalet nybörjarplatser inom den vetenskapliga påbyggnadsutbildningen. Universiteten föreslås få 86 miljoner euro 2025 för pilotförsöket. Det är 46 miljoner euro mer än 2024. För det tidsbundna pilotförsöket anvisas sammanlagt 262 miljoner euro 2024—2027. Tilläggsfinansieringen riktas till 1 000 doktorander som anställs vid universiteten för tre år. Enligt uppgift har pilotförsökets start hösten 2024 varit lovande och det har kommit in många ansökningar till doktorandplatserna.

Utskottet välkomnar pilotförsöket, eftersom Finland behöver experter inom FoU-verksamheten. Enligt uppgift till utskottet har 800 av platserna i pilotförsöket riktats till forskningsområden inom Finlands Akademis flaggskeppsprogram. Dessa områden har nära kontakt med näringslivet. Detta anser utskottet motiverat för att kompetensen hos nya doktorer bättre ska kunna stödja också företagssektorn och företagssamarbetet. Undervisnings- och kulturministeriet har startat ett forsknings- och uppföljningsprojekt i anslutning till doktorandförsöket. Det är enligt utskottet viktigt för att få man ska få information om hur pilotförsöket lyckats och om dess genomslag.

51. Finlands Akademis forskningsanslag (förslagsanslag)

För Finlands Akademi föreslås en fullmakt för forskningsprojekt till ett belopp av sammanlagt ungefär 515 miljoner euro, vilket är 55 miljoner euro mer än i den ordinarie budgeten för 2024. Dessutom föreslås en finansieringsfullmakt på 49,6 miljoner euro för rådet för strategisk forskning. Det är 6 miljoner euro mindre än år 2024.

Målen i den fleråriga planen för användningen av statlig FoU-finansiering är för Finlands Akademis del att stödja konkurrensutsatt forskning av hög kvalitet som producerar ny information, att öka samarbetet mellan privata och offentliga FoU-aktörer, se till att det finns tillräckligt med FoU-kunniga, stödja forsknings- och teknikinfrastrukturerna i större utsträckning samt främja europeiskt och internationellt samarbete.

Fullmaktsökningarna 2025 riktas till ökad finansiering för forskningsprojekt (22 miljoner euro), tematiska forskningsinfrastrukturer (15 miljoner euro), finansiering av klinisk prövning (10 miljoner euro) och till stärkande av välfärdsområdenas FoU-åtgärder (8 miljoner euro). Den ökade forskningsfinansieringen gör formerna för och mottagarna av finansieringen vid Finlands Akademi mångsidigare. Utskottet anser att tilläggsfinansieringen för Finlands Akademis projekt är mo-

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Huvudtitel 29

tiverad. Utskottet granskar finansieringstilläggen för välfärdsområdenas FoU-åtgärder och klinisk forskning i samband med moment 33.60.32.

55. Statlig finansiering av yrkeshögskolornas verksamhet (reservationsanslag 2 år)

Under momentet föreslås 1,0 miljarder euro, vilket är cirka 19 miljoner euro mer än i den ordinarie budgeten för 2024. Den största orsaken till ändringen är indexhöjningen på 2,7 procent (cirka 25 miljoner euro). Utskottet anser det vara viktigt att indexjusteringarna i anslutning till finansieringen av yrkeshögskolorna genomförs fullt ut.

Yrkeshögskolorna har en viktig roll när det gäller att öka antalet högskoleutbildade. Vid yrkeshögskolorna inleder årligen dubbelt så många nya studenter som vid universiteten, och de studerande vid yrkeshögskolorna går också snabbare vidare till arbetslivet.

Även yrkeshögskolorna drar indirekt nytta av den ökade FoU-finansieringen, även om tilläggsfinansiering inte riktas till deras basfinansiering. Den FoU-finansiering som delas ut via Business Finland riktas till företagets och forskningsorganisationernas samarbete. Business Finland har också ålagts att utveckla en mekanism för att finansieringen ska kanaliseras till tillämpad forskning som yrkeshögskolorna bedriver i samarbete med företag. Utskottet påpekar att den FoU-verksamhet som genomförs i samarbete med yrkeshögskolorna har stor potential bland annat inom servicebranschen, inom små och medelstora företag och inom verksamhet som stöder den regionala näringsstrukturen.

80. Konst och kultur

För anslagen för konst och kultur föreslås ungefär 535 miljoner euro, vilket är 21 miljoner euro mindre än i den ordinarie budgeten för 2024. Om också ämbetsverken inom kultur- och konstbranschen beaktas, är minskningen 23,8 miljoner euro.

Besparingarna i statsunderstöden för konst och kultur till ett belopp av 17,4 miljoner euro fördelas mellan driftkostnaderna och understöden enligt prövning för scenkonst och museer (cirka -10,9 miljoner euro under moment 29.80.31) och statsunderstöden för främjande av konst och kultur (cirka -6,5 miljoner euro under moment 29.80.50).

Å andra sidan genomförs de lagstadgade indexhöjningarna i statsandelarna för konst och kultur. Höjningarna gäller nationella konstinstitutioner samt teatrar och grupper som finansieras via statsandelssystemet för scenkonst. Indexhöjningar genomförs också i de extra konstnärspensionerna och i de lagstadgade konstnärsstipendierna görs de höjningar som motsvarar justeringarna av lönerna för statstjänstemän.

Museer. Genom statsandelssystemet stöds bevarandet och utvecklandet av ett regionalt heltäckande nätverk av kulturtjänster. Till nätverket hör 125 museer runtom i landet. Museernas statsandelar under moment 29.80.31 uppgår till sammanlagt cirka 52,2 miljoner euro 2025, vilket med beaktande av besparingar och andra beräkningsfaktorer är 1,8 miljoner euro mindre än 2024. Dessutom riktas understöd till museer på olika håll i Finland under moment 29.80.50.

Betänkande FiUB 25/2024 rd Huvudtitel 29

Museiverkets finansiering täcks med anslag under omkostnadsmomentet 29.01.12. Till Museiverket hör också Finlands nationalmuseum, som förvaltar tio museiojekt. Enligt uppgifter till utskottet har Museiverkets ekonomiska situation varit utmanande redan i flera års tid. Det bror bland annat på inkomstbortfall till följd av utvidgningen av Nationalmuseet och fördröjningen av den samt det ekonomiska underskottet under tidigare år. I den tredje tilläggsbudgeten för 2024 anvisades ett tillägg på 0,8 miljoner euro för utgifter för programproduktionen i anslutning till Nationalmuseets tillbyggnad. I budgeten för 2025 överförs dessutom 1 miljon euro till Museiverket för att Fölisöns friluftsmuseum, Villnäs slott, Hvitträsk och den kejserliga fiskestugan i Langinkoski ska kunna hållas öppna för allmänheten 2025.

Scenkonst. Med beaktande av besparingarna i statsunderstöden och andra beräkningsfaktorer anvisas det under moment 29.80.31. cirka 95 miljoner euro till statsandelar för scenkonst. Av detta är musikens andel 24,2 miljoner euro och den övriga scenkonstens andel cirka 70,8 miljoner euro. Besparingarna riktar sig inte till barnteatrar, barnmusikaktörer eller enheter som bedriver eller står värd för turnéverksamhet.

Sakkunniga har framfört att besparingar i statsandelarna för utövande konst försvårar verksamhetsförutsättningarna för teater, dans, cirkus och orkestrar. Exempelvis teaterverksamheten är långsiktig och planmässig, och avtal om produktioner ingås upp till två år på förhand. Det kan därför vara svårt att snabbt vidta anpassningsåtgärder. Minskningen av det offentliga stödet leder tillsammans med höjningen av momssatserna till ett tryck på att höja biljettpriserna, vilket försämrar tillgången till scenkonst.

Aktörer inom det fria fältet. Effekterna av kulturverksamhetens besparingar drabbar till stor del det fria konst- och kulturfältet. Enligt uppgift kommer Centret för konstfrämjande (Taika) att få cirka 4,9 miljoner euro mindre i understöd 2025 än 2024. Besparingen motsvarar cirka 18 procent av centrets icke-lagstadgade statsunderstöd. Avsikten är att skydda verksamhetsunderstöden till konstområdena och rikta besparingarna så att de återstående understödens genomslag säkerställs.

Vid utskottets sakkunnigutfrågning konstaterades det att inbesparingarna medför att verksamheten för många mindre aktörer inom konstbranschen försvåras eller läggs ned samt att mångfalden av konst och kultur minskar och den regionala tillgången till konst och kultur försämras. Det finns risk för att konsekvenserna av besparingarna mångdubblas för aktörerna inom branschen. Den statliga finansieringen sätter ofta fart på kommunernas och de privata aktörernas finansiering och tyvärr är effekten den motsatta när den statliga finansieringen minskar. Också den minskade kompensationen för privatkopiering (moment 29.80.41) återspeglas på det fria fältet.

FoU-tillägg och produktionsincitament för den audiovisuella branschen. Business Finland får 2025 ett separat FoU-tillägg på 9 miljoner euro för de kreativa branscherna (moment 32.20.40). Sakkunniga har lyft fram att särskild uppmärksamhet bör fästas vid fördelningen av finansieringen, kriterierna, kundrådgivningen och uppföljningen av stödformens effekter, eftersom företagen inom de kreativa branscherna med undantag av spelbranschen nästan inte alls har kunnat utnyttja statlig FoU-finansiering. Inom branschen har man främst utnyttjat andra stöd från Business Finland, såsom innovations- och internationaliseringsstöd, som nu omfattas av besparingar.

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Huvudtitel 29

Produktionsincitamentet för den audiovisuella branschen bibehålls på 10 miljoner euro (moment 32.20.40). Enligt uppgift till utskottet är den finländska modellen konkurrenskraftig jämfört med övriga Norden och de baltiska länderna. Sakkunniga har dock uttryckt oro över att de nya finansieringsvillkoren gör det svårt för inhemska företag att utnyttja incitamentet. Utskottet har å andra sidan också fäst uppmärksamhet vid att det som en del av den lösning som gäller Yle har skrivits in att Yle i högre grad bör köpa inhemska produktioner, vilket har positiva konsekvenser för branschen.

De samlade konsekvenserna för den kreativa sektorn. Utskottet konstaterar att det inte är möjligt att undvika besparingar när läget inom de offentliga finanserna är svårt. Det är nödvändigt att inom samhällets olika delområden finna nya finansieringslösningar och sätt att effektivisera verksamheten.

Utskottet påpekar dock att den kreativa sektorn och kultursektorn direkt eller indirekt påverkas av flera olika sparåtgärder, vilket gör det svårt att bedöma de samlade konsekvenserna. Utöver de ändringar som konstaterats ovan påverkas de kreativa sektorn och kulturbranschen åtminstone av de besparingar som infördes inom det fria bildningsarbetet 2024, den minskade Yle-finansieringen och höjningen av mervärdesskattesatserna. Vidare påverkar också förändringar i samhället, befolkningsstrukturen och kundbeteendet. Utskottet konstaterar att kultursektorn är mycket arbetskraftsintensiv. Man bör följa hur arbetsmöjligheterna inom den kulturella och den kreativa sektorn utvecklas i framtiden.

Utskottet anser det vara viktigt att indexhöjningarna inom kultur- och konstbranschen som normalt. Det tryggar bland annat på ett heltäckande sätt ekonomin för teatrar, orkestrar och andra verksamhetsenheter för scenkonst runtom i Finland som får statsandelar, även om dessa aktörer också drabbas av anpassningsåtgärder. Utskottet välkomnar att inga besparingar riktas till turnéverksamhet och barnkultur, vilket stöder den regionala tillgången och olika målgruppers möjligheter att ta del av verksamheten.

Kriställigheten och finansieringsmöjligheterna inom det fria fältet och kulturbranschen är allmänt taget bättre i tillväxtorterna än utanför dem. Utskottet uttrycker därför oro över att de regionala strukturerna inom kulturfältet är sköra. Sparåtgärderna i kombination med andra förändringsfaktorer i samhället kan ha bestående negativa konsekvenser för den regionala tillgången på kultur. Utskottet konstaterar dock att kommunerna har en lagstadgad skyldighet och med tanke på livskraften och turismen också ett rätt stort intresse att upprätthålla kulturtjänsterna inom sin region. De försämrade utsikterna för den kommunala ekonomin kan dock inverka på kommunernas finansieringsmöjligheter.

Det är bra att den kreativa sektorn har beaktats i FoU-helheten. Utskottet betonar att det i riktlinjerna för kriterierna för FoU-finansiering är viktigt att beakta den kreativa sektorns särdrag för att aktörerna ska kunna söka och beviljas FoU-finansiering. Tyvärr har mikroföretag och småföretag, som är typiska inom den kreativa sektorn, sällan egen kompetens eller egna resurser för verksamhet som uppfyller definitionen på FoU-verksamhet. Utskottet uppmuntrar aktörerna inom den kreativa sektorn att bilda nätverk med olika forsknings- och utvecklingsprojekt som drivs av företag och forskningsinstitut för att utnyttja den nya finansieringsformen.

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Huvudtitel 29

Utskottet anser liksom kulturutskottet (KuUU 11/2024 rd) att det är viktigt att värna om den finländska kulturpolitikens långsiktiga mål att sörja för kulturens livskraft och tillgänglighet samt tillgången till kultur. Utskottet påpekar att efterfrågan på kultur inte är på väg att minska, eftersom människorna värdesätter sin fritid allt högre. Uppmärksamhet bör fästas vid att det också i fortsättningen runtom i Finland finns tillgång till högklassig och mångsidig inhemsk kultur.

Utskottet anser att den kulturpolitiska redogörelsen är viktig. I framtiden måste man finna lösningar för att reformera strukturerna inom den kreativa sektorn och dess möjligheter till finansiering när den statliga finansieringen minskar.

41. Vissa dispositionsrättsersättningar (reservationsanslag 3 år)

Kompensation för kopiering för enskilt bruk. I enlighet med rambeslutet riktas en besparing på 5,5 miljoner euro till kompensation för kopiering för enskilt bruk, vilket minskar anslagsnivån med hälften, det vill säga till 5,5 miljoner euro. Det minskade anslaget har stor inverkan på bland annat författare och översättare samt på musik- och filmbranschen. En del av anslaget riktas direkt till upphovsmännen och en del bland annat som stipendier via Musiikin edistämissäätiö till yrkesutbildade personer inom musikbranschen och via Centret för främjande av audiovisuell kultur (AVEK) till produktioner inom den audiovisuella branschen.

Utskottet konstaterar att kompensationen för kopiering för enskilt bruk grundar sig på EU-direktivet och upphovsrättslagen. Det är inte ett separat behovsprövat understöd, utan en lagstadgad ersättning till upphovsmännen inom den kreativa sektorn. Det är utmanande att besparingen genomförs i denna skala i en situation där en ny finansieringsmodell för kompensation för enskilt bruk fortfarande utreds. Det bör dock noteras att kompensationsanslaget i flera år har legat på 11 miljoner euro, trots att kopieringsvolymerna har minskat kontinuerligt och betydligt sedan 2013. Finansutskottet anser i likhet med kulturutskottet (KuUU 11/2024 rd) att det är viktigt att se till att kompensationen för kopiering för enskilt bruk även i fortsättningen på ett hållbart sätt bemöter kravet på lämplig kompensation.

Utlåningsersättningar. Det föreslås ungefär 17,2 miljoner euro för ersättningar till upphovsmän för utlåning av skyddade verk och för de utgifter som föranleds av detta. Beloppet är 530 000 euro större än 2024. Genom anslagsökningen kompenseras höjningen av mervärdesskattesatsen. Av anslaget riktas en miljon euro till ersättning för biblioteksanvändning av e-böcker och e-ljudböcker och till betalning av utgifter som föranleds av detta.

Utskottet uttrycker sin oro över författarnas och översättarnas situation och konstaterar att ersättningen för utlåning är en väsentlig del av deras inkomster. Det är således bra att höjningen av mervärdesskattesatsen har beaktats i anslagsnivån. Utskottet lyfter fram att nedladdningen av litteratur som tillhandahålls av det statliga specialbiblioteket Celia fortfarande inte omfattas av ersättningen och att Celias beslut att frånga ljudböcker på cd-skiva år 2025 leder till att också de återstående utlåningarna faller utanför ersättningen.

Utskottet ökar momentet med 200 000 euro för ersättning för utlåning till upphovsmännen och ersättning för användning av e-böcker och e-ljudböcker på bibliotek.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Huvudtitel 29

Momentet får följande lydelse:

Under momentet beviljas 22 878 000 euro.

Anslaget får användas

(Punkt 1 som i RP 109/2024 rd)

2) till ett belopp av högst 17 378 000 euro till betalning av ersättning till upphovsmän för utlåning av skyddade verk och ersättning för användning av e-böcker och e-ljudböcker på bibliotek samt av utgifter som föranleds av detta.

50. Understöd för främjande av konst och kultur (reservationsanslag 3 år)

Under momentet föreslås 88,5 miljoner euro, vilket är cirka 11 miljoner euro mindre än i den ordinarie budgeten för 2024. Förändringen förklaras förutom av besparingarna i statsunderstöd också av att tillägg av engångsnatur slopas.

Utskottet konstaterar att staten i enlighet med tidigare beslut är beredd att finansiera projektet Europas Kulturhuvudstad 2026 med högst 20 miljoner euro, varav 5 miljoner euro anvisas för 2025. Modellen En läsgåva till barnet etableras med en permanent årlig finansiering på 350 000 euro.

Utskottet ökar momentet med 2 865 000 euro som riktas till främjande av konst och kultur enligt följande:

- 200 000 euro till Parola pansarmuseum, skyddstak för pansartåg
- 50 000 euro till Kollaa ja Simo Häyhä museo
- 50 000 euro till Rukajärven suunnan historyyhdistys
- 10 000 euro till stödföreningen för Mannerheim-ristin ritarien museo Ritarigalleria ry
- 50 000 euro till Kuntoutumis- ja liikuntasäätiö Peurunka, underhåll av och mindre anskaffningar till korusmuseet i Laukaa
- 50 000 euro till Hallinportti flygmuseum
- 50 000 euro till Suomen sotilasmuseosäätiö för verksamheten vid Sotilaslääketieteen museo i Lahtis
- 100 000 euro till Kymminlinnan Linnoitusalueen ystävät ry för istandsättning av området
- 100 000 euro för att rusta upp Ristijärvi skyddskårs- och lottamuseum
- 100 000 euro till Viestimuseo Lokki, för att rusta upp museilokalens grottor
- 30 000 euro till Siirtolaisuusmuseon Tuki ry för att utveckla och uppdatera utställningsverksamheten
- 10 000 euro till stiftelsen I. Klingan säätiö, för att flytta utställningen Holokaust
- 150 000 euro till Kultamuseo i Tankavaara, Sodankylä
- 35 000 euro till Suomen asutusmuseo
- 60 000 till Agricola-sällskapet i Pernå rf för renovering av Pernå Agricolamuseum
- 50 000 euro för utställningsverksamheten vid museet Kallioniemi, Kalle Päätalos barn-
domshem
- 50 000 euro till Finlands lantbruksmuseum Sarka
- 50 000 euro till Ristiina-seura för verksamheten vid Pien-Toijola allmogemuseum
- 20 000 euro till Museorautatieyhdistys ry i Jokioinen
- 40 000 euro till Visavuoren museosäätiö för renovering

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Huvudtitel 29

- 50 000 euro för Tempo-orkesterverksamheten vid Vakka-Suomen musiikkiopisto
- 150 000 euro till operafestivalen i Nyslott för åtgärder i anslutning till tillgänglighet och utveckling
- 50 000 euro för att utveckla folkmusikfestivalen Kihaus Folk i Rääkkylä
- 50 000 euro till Tapahtuma- ja kulttuurikeskus Hermannin ry för att rusta upp Hermannitalo i Syvänniemi
- 60 000 euro till Svenska teatern för utveckling av teatertekniken
- 190 000 euro till Oravais teater för att förnya Kyröboas läktare
- 50 000 euro till Vekkuliteatteri ry:s verksamhet
- 50 000 euro till Konstfabrikens dansskola i Borgå, understöd för grundläggande konstnärsvärdskap i dans — särskilt för inledande av verksamheten i Lovisa
- 50 000 euro till Oulun elokuvakeskus ry för anordnande av Uleåborgs 44:e internationella barn- och ungdomsfilmfestival
- 250 000 euro till Suomalaisuuden liitto
- 60 000 euro till Finland-Centralamerika Föreningarnas Förbund rf
- 50 000 euro till Ukrainalaisten yhdistys Suomessa ry
- 10 000 euro till European Coalition for Israel (ECI) Finland rf
- 250 000 euro till Pro Suomen eteläisen Afrikan tiede ja kulttuuri-instituutti ry för grundande av ett vetenskaps- och kulturinstitut
- 50 000 euro till Suomen Kalakirjasto ry
- 70 000 euro till Pro Allegro rf för utveckling av kulturutbildningen vid Campus Allegro, Jakobstad
- 20 000 euro för projektet Ingå kulturcenter, investeringsunderstöd
- 20 000 euro till Hurja piruetti – Västra nylands dansinstitut, Karis
- 50 000 euro till stiftelsen Aholansaarisäätiö, särskilt för musei- och kulturarvsverksamhet
- 20 000 euro till Hangö museum
- 20 000 euro till Föreningen kulturhuset Karelia i Ekenäs rf
- 40 000 euro till Vaasa Baroque.

Momentet får följande lydelse:

Under momentet beviljas 91 366 000 euro.

Anslaget får användas

(stycke 2 som i RP 109/2024 rd)

90. Idrottsverksamhet

Med anslagen för idrottsverksamhet finansieras såväl kommunernas idrottstjänster och byggande av idrottsanläggningar, medborgarverksamhet, elitidrott, utbildning och forskning inom idrott som främjande av olika befolkningsgruppers fysiska aktivitet och olika utvecklingsprojekt. För idrottsverksamheten föreslås cirka 155 miljoner euro, vilket är 11 miljoner euro mindre än i den ordinarie budgeten för 2024.

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Huvudtitel 29

Besparingar i statsunderstöd

Den sänkta anslagsnivån förklaras till stor del av de besparingar i statsunderstöden som riktas till moment 29.90.51 till ett belopp av ungefär 10 miljoner euro. Understöden för byggande av idrottsanläggningar sänks med cirka 9,5 miljoner euro till ungefär 15,5 miljoner euro och stödet för utveckling av föreningsverksamhet med 0,5 miljoner euro till 2 miljoner euro.

Enligt uppgift till utskottet ses villkoren för ansökningsomgången 2025 över till följd av de minskade understöden för byggande av idrottsanläggningar så att finansieringen också i fortsättningen ska räcka till flera projekt. Trots detta kommer antalet objekt som beviljas understöd att minska, vilket med beaktande av de försämrade utsikterna för den kommunala ekonomin sannolikt fördröjer genomförandet av kommunernas planer för byggande av idrottsanläggningar. Sakkunniga har uttryckt oro över vilka samlade konsekvenser sparåtgärderna i de offentliga finanserna får i fråga om främjandet av den fysiska aktiviteten (bland annat minskade anslag för att främja gång och cykling).

Med beaktande av helhetsbilden anser utskottet att det är en bra lösning att besparingarna i idrottsverksamheten 2025 riktas till byggandet av idrottsanläggningar, eftersom det inte försämrar den befintliga nivån och servicen. Höjningen av mervärdesskattesatserna kommer att ha konsekvenser för idrottsföreningarna och därför är det positivt att idrottsorganisationernas allmänna understöd i nuläget inte är föremål för anpassningsåtgärder. Det ger organisationerna tid att utvärdera och utveckla verksamhetsstrukturerna före 2026 då idrottsväsendets sannolikt berörs av mer omfattande besparingar.

Problemen med fysisk inaktivitet

För 2025 har det reserverats 20 miljoner euro för programmet Finland i rörelse. Syftet med programmet är att öka den fysiska aktiviteten och förbättra funktionsförmågan inom alla åldersgrupper. Enligt uppgift har ett flertal projekt inletts under innevarande år och nästa år utvidgas verksamheten till förvaltningsområdena för sex ministerier. Inom undervisnings- och kulturministeriets område riktas finansiering 2025 bland annat till åtgärdshelheterna Skola i rörelse och Studier i rörelse (4 miljoner euro), för att öka motionsrådgivningen (2,8 miljoner euro) och till modellen för utövande av idrott (2,6 miljoner euro). Inom ramen för programmet riktas dessutom finansiering exempelvis inom kommunikationsministeriets förvaltningsområde till främjande av trygga skolresor och inom social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde till främjande av fysisk aktivitet hos personer i yrkesverksam ålder, familjer och äldre.

Utskottet betonar vikten av att främja den fysiska aktiviteten hos hela befolkningen och behovet av ändringar i verksamhetskulturen och rutinerna i vardagen. Fysisk inaktivitet är en av de centrala utmaningarna i vårt samhälle, och de negativa konsekvenserna av fysisk inaktivitet tar sig i stor utsträckning uttryck i de olika delområdena i samhället. Enligt utredning till utskottet rör sig endast en tredjedel av barnen och de unga, en fjärdedel av de vuxna och bara några procent av de äldre tillräckligt mycket med tanke på hälsan. Den fysiska inaktiviteten kostar årligen samhället över 3 miljarder euro. För lite motion orsakar merkostnader bland annat inom hälso- och sjukvården, förlorade arbetsinsatser, ökade vårdkostnader för äldre och ökade sociala förmåner. Att röra

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Huvudtitel 29

på sig är ett förmånligt sätt att främja hälsan samt arbets- och funktionsförmågan. Fysisk aktivitet har en viktig roll i förebyggandet av många sjukdomar och problem med den psykiska hälsan.

Utskottet anser det vara viktigt att programmet Finland i rörelse leder till ett intensivt förvaltningsövergripande samarbete och att åtgärdernas genomslag utvärderas och följs upp. Det är viktigt att programmets effekter också sträcker sig över tiden efter projektfinansieringens slut.

Utskottet anser det vara särskilt viktigt att få barn och unga att röra på sig mer och välkomnar att inga besparingar görs i statsunderstöden för Finlandsmodellen för hobbyverksamhet (moment 29.01.30) och att det ur programmet Finland i rörelse riktas finansiering för motion och idrott samt motionsrådgivning för barn och unga. Det är också motiverat att bedöma vilka verksamhetsformer och finansieringskanaler som får mest genomslag när det gäller att främja den fysiska aktiviteten bland barn och unga och samtidigt också förebygga utslagning. I nuläget finns det väldigt många olika finansieringskällor och arbetssätt. Utskottet välkomnar att man som en del av programmet Finland i rörelse också har för avsikt att till lagen om grundläggande utbildning foga bestämmelser om främjande av en fysiskt aktiv livsstil.

50. Främjande av motion och idrott (fast anslag)

Utskottet ökar momentet med 300 000 euro, varav 50 000 euro anvisas Suomen Hiihtoliitto för att genom ett projekt samla information om vintergrenarnas förhållanden och snökunnande samt utveckla exportmöjligheterna, 100 000 euro anvisas som understöd till Finlands innebandyförbund rf för ansvarsarbete och 150 000 euro anvisas som understöd till Finlands Ryttarförbund rf för ordnande av Helsinki International Horse show.

Momentet får följande lydelse:

Under momentet beviljas 56 523 000 euro.

(Stycke 2 och 3 som i RP 109/2024 rd)

(Stycke 4 som i RP 191/2024 rd)

(Stycke 5 som i RP 109/2024 rd)

91. Ungdomsarbete

Regeringen föreslår ungefär 71 miljoner euro till ungdomsarbetet. Anslaget berörs av en besparing på 4 miljoner euro som en del av regeringens anpassningsåtgärder. Samtidigt fortsätter regeringen att stödja ungas välbefinnande och förebyggandet av utslagning. Vid vårens ramförhandlingar drogs det upp riktlinjer för en åtgärdshelhet som hänför sig till barn och unga. Som en del av helheten beslutades det om ett tillägg på 1 miljon euro för ungdomsarbetet i skolor och läroanstalter. Dessutom beslutade regeringen om ett nytt anslag på 5 miljoner euro under moment 29.10.20 för antimobbingsarbetet i skolor.

Merparten av de unga mår bra, men skillnaderna i de ungas välmående ökar hela tiden. Ansvaret för ärenden som gäller de ungas välbefinnande, förebyggande av utslagning och korrigering av åt-

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Huvudtitel 29

gärder är fördelat på flera ministrar och ministerier. Vid utskottets utfrågning framfördes det att huvudansvaret för helheten inte är tydligt, men att man i och med utnämmandet av ungdomsministern och styrgruppen för det riksomfattande programmet för ungdomsarbete och ungdomspolitik (RUNGPO) har tagit ett steg i rätt riktning i det övergripande ledarskapet för de ungas välbefinnande.

Utskottet konstaterar att tryggheten av de ungas välbefinnande och ingripandet i bristerna i välbefinnandet och i marginalisering är ett omfattande tema som förutsätter ett tväradministrativt och multidisciplinärt grepp mellan olika förvaltningsområden, kommuner och välfärdsområden. Ungdomsarbetet spelar en viktig roll i samhället när det gäller att främja de ungas utveckling, självständighet och delaktighet i samhället. Barns och ungas välbefinnande granskas särskilt i samband med kapitel 33.30 med avseende på mentalvårdshjälp och mentalvårdstjänster för unga.

50. Främjande av ungdomsarbete (reservationsanslag 3 år)

Besparingen 2025 har riktats så att 3 miljoner euro riktas till kompetenscentrum som strategiskt utvecklar ungdomssektorn. Kompetenscentrumens verksamhet för perioden 2024–2027 har ännu inte inletts, och därför kan besparingen genomföras genom att antalet kompetenscentrum och deras uppgifter minskas. Avsikten är att med anslaget i budgeten för 2024 (3 miljoner euro) täcka finansieringsbehoven under hela perioden. Återstoden av besparingen på 1 miljon euro berör andra projektbidrag.

Enligt uppgift till utskottet har man vid fördelningen av besparingarna hört budskapen från aktörerna inom ungdomsarbetet om vikten av att trygga den grundläggande verksamheten inom sektorn. Sakkunniga har ansett att fördelningen av besparingen är väl genomtänkt och motiverad och utskottet instämmer i detta. Vid utfrågningen av sakkunniga uttrycktes större oro över vilka konsekvenser besparingarna 2026 kommer att ha.

För att stödja barns och ungas välbefinnande framhåller utskottet att det är viktigt att varje barn och ung person har möjlighet till hobbyverksamhet. Det är viktigt att det finns tillgång till motions- och konsthobbyer samt annan hobbyverksamhet till rimligt pris och avgiftsfritt. Frågan behandlas också i samband med kapitel 29.90.

Utskottet ökar momentet med ett anslag på 570 000 euro som riktas till ungdomsverksamhet, ungdomsarbete, lokal hobbyverksamhet för unga och främjande av företags- och ekonomiska färdigheter enligt följande:

- 230 000 euro till Finlands Ungdomscentrum för att trygga fortsättningen för Nuotta-verksamheten
- 80 000 euro till Ung företagsamhet och ekonomi NYT
- 60 000 euro till Börsstiftelsen för Pörssilähetiläät-verksamheten
- 50 000 euro till Unga europeer rf för evenemang under jubileumsåret Finland 30 år i EU
- 50 000 euro till Åbolands ungdomsförening för att starta det tvååriga projektet Ungnyckel, för att utveckla nätverk för ungdomsaktörer och för att ordna konkret verksamhet
- 30 000 euro till ungdomsverkstaden i Joensuu för att förebygga utslagning av unga
- 30 000 euro till Regnbågsallians Svenskfinland rf för socialt ungdomsarbete
- 20 000 euro till Seta rf för socialt ungdomsarbete

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Huvudtitel 29

— 20 000 euro till verksamheten Nopee Garage i Sibbo.

Momentet får följande lydelse:

Under momentet beviljas 32 095 000 euro.

Anslaget får användas

(stycke 2 som i RP 109/2024 rd)

51. Verkstadsverksamhet för unga, uppsökande ungdomsarbete samt skol- och läroanstaltsungdomsarbete (reservationsanslag 3 år)

Regeringen satsar på att främja ungdomsarbetet i skolor och läroanstalter och har höjt finansieringen för detta till 4 miljoner euro för 2025. Ungdomsarbetet i skolor och läroanstalter medför att det finns fler trygga vuxna på plats i skolan för barn och unga. Arbetet har positiva effekter på välbefinnandet och trivseln i skolan, intensifierar kontakten mellan skolan och ungdomsarbetet och minskar mobbningen i skolan.

Arbetsverkstadsverksamheten för unga och det uppsökande ungdomsarbetet har en central roll när det gäller att nå sådana unga som på grund av sin livssituation inte går direkt från studierna in i arbetslivet. Uppsökande ungdomsarbete utförs i nästan alla kommuner i Finland och är ett effektivt sätt att förebygga marginalisering genom att hitta de unga som inte omfattas av andra tjänster i samhället. Arbetsverkstadsverksamhet finns i nästan 90 procent av kommunerna och de erbjuder bland annat stöd för arbetslivsfärdigheter och yrkesval.

Finansieringen av det uppsökande ungdomsarbetet uppgår till 13 miljoner euro, det vill säga till samma nivå som i den ordinarie budgeten för 2024. Också finansieringen av arbetsverkstadsverksamheten för unga ligger på samma nivå som i den ordinarie budgeten för 2024, alltså 14 miljoner euro. Det har uttryckts oro över hur man på grund av de stigande kostnaderna och det försämrade ekonomiska läget i kommunerna i fortsättningen ska kunna trygga den nuvarande täckningen. Enligt uppgift till utskottet kommer det tillägg på 3 miljoner euro som gjorts i den första tilläggsbudgeten för i år att delas ut i samband med statsunderstöden för arbetsverkstadsverksamhet och uppsökande ungdomsarbete nästa år. Avsikten är att lindra konsekvenserna av att de tillfälliga anslagsökningarna under den föregående regeringsperioden upphör.

Huvudtitel 30

JORD- OCH SKOGSBRUKSMINISTERIETS FÖRVALTNINGSOMRÅDE

För jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområde föreslås sammanlagt 2,6 miljarder euro, alltså 30,9 miljoner euro mindre än i den ordinarie budgeten för 2024. De av regeringen fastställda sparbetingen under huvudtiteln uppgår till sammanlagt 56,9 miljoner euro jämfört med 2024.

I det rådande globala läget finns det en bred förståelse för hur fundamentala förvaltningsområdets uppgifter är för samhället. Också utskottet betonar att Finland måste ta hand om livsmedels-

Betänkande FiUB 25/2024 rd Huvudtitel 30

tryggheten och livsmedelssäkerheten, garantera ett konkurrenskraftigt inhemskt livsmedelssystem, försörjningsberedskap och rent vatten, hantera djur- och växtsjukdomar, säkerställa naturresursekonomins hållbarhet och konkurrenskraften hos näringar som baserar sig på dem samt utveckla landsbygdens livskraft.

Jordbrukets lönsamhet

Utskottet anser att det är rätt lösning att förvaltningsområdets besparingar inte riktas till livsmedelsproduktionen och att jordbruksstöden ligger kvar på 2024 års nivå. Regeringen har således identifierat jordbrukets långvariga svåra situation och dess konsekvenser för den livsmedelsproduktion som försörjningsberedskapen grundar sig på. Ett grundläggande problem har dock blivit att inkomsterna från gårdsbruket är otillräckliga för att täcka de relativt sett snabbare växande kostnaderna.

Nuläget. Enligt prognosen var gårdarnas genomsnittliga företagarinkomst 20 500 euro 2023 och 21 000 euro 2024. Enligt Pellervo ekonomiska forskningsinstitut sjunker företagarinkomsten med 8 procent i år. Samtidigt försämrar också inflationen det verkliga värdet av företagarinkomsten. Stödets andel av de totala intäkterna är i genomsnitt 28 procent, vilket innebär att stödets betydelse är central för företagarinkomsten.

Gårdarnas likviditet och investeringsförmåga försvagas utöver inkomstutvecklingen också av bankernas skärpta kreditpraxis, kraven på säkerheter samt kraven på ansvarsfull och hållbar finansiering. Jordbrukarnas ställning försämras också av att värdet på gårdarna sjunker som en del av prisutvecklingen i områden utanför tillväxtcentrumen.

Utskottet anser liksom jord- och skogsbruksutskottet (JsUU 19/2024 rd) att situationen är mycket allvarlig. Den nationella försörjningsberedskapen i fråga om livsmedel hotas av att antalet gårdar minskar, generationsväxlingarna minskar och jordbrukarna åldras. I Finland finns det 40 871 gårdar år 2024, dvs. 1 400 gårdar färre än året innan⁷. Särskilt snabbt har antalet mjölkgårdar sjunkit. Även i övrigt har skillnaderna mellan produktionsinriktningar och gårdar ökat.

Åtgärder. Utskottet betonar att företagarinkomsten från jordbruket måste fås att växa och att den nedåtgående spiralen måste brytas för att branschen ska bli mer attraktiv och produktionsvolymerna säkerställas i framtiden. Lönsamheten inom jordbruksproduktionen är en förutsättning för att jordbruket ska kunna fortsätta och utvecklas på lång sikt samt för en hållbar inhemsk livsmedelsproduktion. För att underlätta situationen behövs ett brett urval metoder.

Utskottet välkomnar att regeringen genast i början av sin mandatperiod inledde genomförandet av den parlamentariska utvärderingsgruppens⁸ förslag. Dessutom har jord- och skogsbruksministeriet tillsatt en styrgrupp för att främja och styra genomförandet av åtgärderna i strategin för livsmedelsproduktionen och tillväxtprogrammet för livsmedelssektorn samt identifierade lagstiftningsprojekt och andra åtgärder som kräver tväradministrativt samarbete.

⁷ Struktur hos jordbruks- och trädgårdsföretag (preliminära uppgifter 2024). Naturresursinstitutet 27.11.2024.

⁸ Slutrapporten från den parlamentariska gruppen för bedömning av jordbrukets resultat- och utvecklingsutsikter. Statsrådets publikationer 2023:20.

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Huvudtitel 30

För att jordbruket ska klara av sina lönsamhetsproblem krävs bland annat en bättre fungerande livsmedelsmarknad, såsom en jämnare fördelning av parternas förhandlingsposition. Regeringen har redan stärkt livsmedelsmarknadsombudsmannens ställning när det gäller tillgången till information. Det är viktigt att denna reform fortsätter och genomförs under livsmedelsmarknadslagens andra fas och att konkurrenslagstiftningen utvecklas. Det är också viktigt att stärka lagstiftningen om försörjningsberedskapen och upphandlingarna i enlighet med regeringsprogrammet.

Utskottet välkomnar också att regeringen genomförde en lindring av kravet på företagarkomster från jordbruket i fråga om startstödet till unga jordbrukare, som träder i kraft i början av 2025, och att regeringen permanentade verksamhetsmodellen för projektet Ta hand om bonden.

Utskottet betonar att jordbruksförvaltningen bör skapa en så stabil och förutsägbar omvärld som möjligt med tanke på offentliga stöd och marknaden. Detta underlättar jordbrukarnas möjligheter att anpassa sin produktion i önskad riktning. Jordbruksstöden bör på ett verkningsfullt och noggrant avgränsat sätt riktas till aktiv odling. Jordbrukarnas breda kompetens behöver bibehållas och utvecklas i fråga om både grundutbildning och fortbildning inom jordbruksbranschen. I enlighet med regeringsprogrammet ska det inte fattas några nationella beslut som medför ökade kostnader för jordbruket. En viktig aspekt när det gäller att förbättra lönsamheten är dessutom bland annat rikstäckande rådgivning (moment 30.10.50) och fungerande exportfrämjande (30.01.40).

01. Förvaltning och forskning

05. Naturresursinstitutets omkostnader (reservationsanslag 2 år)

Under momentet föreslås 90,9 miljoner euro, vilket är cirka 5,9 miljoner euro mer än i den ordinarie budgeten för 2024.

Utskottet välkomnar att anslaget innehåller tillskott för investeringar i Jockis nya forskningsladugård (4 miljoner euro) och för EU-medfinansiering (2,6 miljoner euro). Investeringarna säkerställer en modern och konkurrenskraftig forskningsmiljö, som har stor betydelse också vid anskaffningen av extern finansiering (66,4 miljoner euro 2023). De av regeringen fastställda sparbetingen under momentet uppgår till sammanlagt 7,8 miljoner euro 2025—2027. Anpassningsbehovet ökas dessutom av indexhöjningar av lokalyrorna och allmänna löneförhöjningar samt regeringens riktlinje enligt vilken tilläggsfinansiering i regel inte anvisas för nya uppgifter. Enligt utredning står Naturresursinstitutet inför betydande utmaningar när det gäller att få verksamheten och ekonomin i balans.

Utskottet betonar att naturresursforskningen spelar en viktig roll i att hitta lösningar på samhälls- och ekonomiska utmaningar till underlag för beslut. Långsiktig och lösningsfokuserad FoUI-verksamhet bör främjas bland annat för att höja det mervärde som nämns i strategin för bioekonomin och stärka konkurrenskraften för den finländska matproduktionen.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Huvudtitel 30

40. Stärkande av försörjningsberedskapen, främjande av exporten och utveckling av förädlingsvärdet inom sektorerna jordbruk, livsmedelsekonomi och naturresursekonomi (reservationsanslag 3 år)

Under momentet föreslås 700 000 euro. Vid kompletteringen av budgeten minskade regeringen anslaget med 9,3 miljoner euro under momentet för att direkt via andra moment användas för exportfrämjande och utveckling av livsmedelssektorns värdekedjor (sammanlagt 5,0 miljoner euro under moment 30.01.22 och 30.20.47), för trygghet av tillgången på växttorv och torvströ (2,4 miljoner euro under moment 30.20.49) och för ökning av förädlingsvärdet inom skogs- och bioekonomin (1,9 miljoner euro under moment 30.40.22). Anslaget under momentet får dock fortfarande användas också för dessa ändamål och dessutom för främjande av försörjningsberedskapen i fråga om energitorv.

Exportfrämjande insatser. Utskottet konstaterar att regeringsprogrammets mål att fördubbla livsmedelsexporten fram till 2031 är ambitiöst. Finlands matexport har inte börjat öka stadigt trots de senaste årens åtgärder, bland annat Food from Finland-programmet och en lång rad utredningar. Under 2024 förde jord- och skogsbruksministeriet en omfattande dialog med livsmedelsföretagen och exportörerna, vilket på ett förtjänstfullt sätt har aktiverat företagen att organisera sig bland annat inom Föreningen Matinformation för att skapa en tillväxtstrategi för livsmedelskedjan.

Utskottet anser att det är nödvändigt att utveckla exportfrämjandet för att målen ska nås. Utskottet betonar att omvärlden måste vara förutsebar och att finansieringen av exporten måste vara långsiktig. Det behövs tydliga riktade verksamhetsmodeller för att aktörerna lätt ska få den hjälp de behöver samt tillräckligt med forsknings-, utvecklings- och investeringsfinansiering för att påskynda nya innovationer och investeringar i syfte att öka mervärdet. Åtgärderna bidrar till att förbättra sysselsättningen, vilket samtidigt kräver att tillgången på kompetent arbetskraft tillgodoses.

Utskottet välkomnar att jord- och skogsbruksministeriet har tillsatt en styrgrupp som ska följa och styra hur helheten framskrider. Men utskottet befarar att det kan dröja årtal innan nya initiativ realiseras som lönsam export. Även spänningarna inom den internationella handeln ökar riskerna i anslutning till exporten. Utöver att ha intressanta produkter måste Finland således kunna profilera sig på marknaden med en koncis vision.

Bekämpning av salmonella. Utskottet lyfter dessutom fram det omfattande arbetet för att bekämpa salmonella, vilket har haft en värdefull betydelse inte bara för folkhälsan utan också för livsmedelsexporten. Det är dock svårt att upprätthålla salmonellastatusen och producenternas salmonellaförsäkringar blir dyrare varje år. Enligt utredning skulle situationen underlättas om en nationell salmonellafond inrättades. Utskottet ser positivt på detta och påskyndar en närmare utredning av frågan.

Energitorv, växttorv och strötorv. Utöver att torven säkerställer försörjningsberedskapen i fråga om inhemsk energi har den många egenskaper som har gjort den till bland annat ett perfekt växtunderlag för plantor och som strö inom djurproduktionen. I och med att torven är anticeptisk har användningen av torv som strö märkbart ökat djurens välbefinnande och minskat behovet av anti-

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Huvudtitel 30

biotika. Det är viktigt att utveckla nya ersättande material, men det tar tid att få ut sådana på marknaden. Sakkunniga lyfte fram bland annat en nationell färdplan för ströförsörjning med konkreta kort- och långsiktiga planer för att trygga en hållbar ströförsörjning.

Utskottet anser därför att anslaget behöver användas för att främja försörjningsberedskapen för växttorv och strötorv (också moment 30.20.49) och energitorv för att trygga kontinuiteten. Det är också viktigt att se till att det finns tillgång till råvaror för nya torvprodukter med högre förädlingsgrad, såsom aktivt kol och biostimulerande medel. Med biostimulerande medel förbättras bland annat människors, djurs och växters motståndskraft samt upptaget av näringsämnen. En ekonomiskt lönsam produktion av specialtorv är kopplad till uttag av energitorv, så tillstånd för projekt måste granskas också ur denna synvinkel. Utskottet noterar dessutom att fortsatt tillgång till torvråvara också främjar livsmedelsexporten.

10. Utveckling av landsbygden

40. Start- och investeringsbidrag för jordbruket (reservationsanslag 3 år)

Under momentet föreslås ett anslag på 122,2 miljoner euro, med vilket en stor del av Finlands CAP-plan genomförs. EU:s bestämmelser om den gemensamma jordbrukspolitiken (CAP) bestämmer i hög grad förutsättningarna och målen för beviljande av jordbruksstöd.

Utskottet betonar att produktiva investeringar är en förutsättning för jordbrukets och livsmedelsproduktionens kontinuitet. De höga produktionskostnaderna för den finländska jordbruksproduktionen är en konkurrensnackdel och i och med gårdarnas strukturella utveckling blir investeringarna allt större och dyrare. Genom investeringar börjar gårdarna använda också ny teknik för att förbättra produktionens effektivitet och nya, mer hållbara produktionssätt.

Utskottet fäster dock uppmärksamhet vid Statens revisionsverks rapport om investeringsstöd till jordbruket⁹. Vid revisionen var det inte möjligt att bedöma investeringarnas effekter som planerat. Det behövs ny information om effekterna av investeringsstöden för att användningen av stödet ska kunna bedömas noggrannare än för närvarande och för att de politiska åtgärderna för nästa CAP-period ska kunna utvecklas. När anslagen minskar måste stödet kunna styras till mer noggrant avgränsade och genomslagskraftiga objekt än tidigare.

Främjande av biogasproduktion. Utskottet anser det vara nödvändigt att det under momentet betalas investeringsstöd också för biogasproduktion. Decentraliserad, gårdsbaserad biogasproduktion förbättrar försörjningsberedskapen i fråga om el, värme och drivmedel. Den bidrar också till att göra näringsämnena i stallgödsel mer användbara och ökar självförsörjningen av näringsämnen.

I enlighet med regeringsprogrammet bör vi se till att det finns finansiering som incitament för att öka biogasproduktionen. Användningen av biogas kan ökas särskilt inom den tunga trafiken och

⁹ Statens revisionsverk. Investeringsstöd för jordbruket – Utveckling av lönsamheten och konkurrenskraften. Statens revisionsverks revisionsberättelser 7/2024.

Betänkande FiUB 25/2024 rd Huvudtitel 30

sjöfarten. Det är också viktigt att se till att biogasanläggningarnas administrativa börda och avgifter minimeras och att fördelningen av det administrativa ansvaret mellan olika förvaltningsområden inte försvårar utnyttjandet av stöden.

Stöd för näringscirkulation. Utskottet lyfter dessutom fram stödet för näringscirkulation¹⁰ (moment 30.20.49). Det är verksamhetsstöd till biogasanläggningar som tar emot gödsel från husdjur och biomassa från vattenväxter och av dem framställer biogas och förädlade gödselprodukt som släpps ut på marknaden. Syftet med stödet är bland annat att från områden som är koncentrerade på husdjursproduktion (såsom Skärgårdshavets avrinningsområde) överföra överskott av näringsämnen för användning i områdena och göra återvinningsgödsel tillgänglig för en bredare användarkrets. Samtidigt minskar beroendet av importerade gödselmedel.

Utskottet betonar att stödets funktion bör följas upp och eventuella behov av ändringar i förordningen bedömas, till exempel i fråga om teknikneutralitet, innan resten av anslaget får sökas. I den nya ansökningsomgången ska man beakta de erfarenheter som fåtts och eventuella behov av korrigeringar.

Skärgårdshavsprogrammet

Utskottet anser det vara nödvändigt att regeringen fortsätter att finansiera Skärgårdshavsprogrammet. Syftet är att minska den diffusa belastningen på avrinningsområdet så att området kan strykas på Östersjökommissionens (HELCOM) lista över de värsta belastningskällorna (hot spot) senast 2027. Programmet genomförs tillsammans med miljöministeriet, så utskottet behandlar frågan också under huvudtitel 35 i sitt betänkande (moment 35.10.61). Syftet med åtgärderna inom jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområde är bland annat att minska belastningen, få ett näringskretslopp av animaliska näringsämnen och förbättra markens absorptionsförmåga.

För att öka genomslaget betonar utskottet vikten av att aktivera och ge råd till de aktörer som bedriver verksamhet i största skala, eftersom det är frivilligt att vidta åtgärderna. Det är också viktigt att understöden styrs med kriterier som lägger tyngdpunkten på investeringar som stöder de uppställda målen.

50. Statsunderstöd för jordbruksrådgivningstjänster och vissa andra utvecklingsåtgärder (reservationsanslag 3 år)

Under momentet föreslås knappt 4,1 miljoner euro, vilket är nästan 1,2 miljoner euro mindre än i den ordinarie budgeten för 2024. Sänkningen beror främst på slopandet av riksdagens tillägg (cirka 0,9 miljoner euro) och de besparingar som fastställts för förvaltningsområdet (0,3 miljoner euro).

Utskottet anser att det är viktigt att med anslaget under momentet ge rikstäckande rådgivning för att bland annat utveckla jordbrukets lönsamhet och säkerställa den hållbara produktionen av in-

¹⁰ Statsrådets förordning om stöd som beviljas biogasanläggningar för främjande av produktionen av återvunnen gödsel åren 2024–2026 (81/2024).

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Huvudtitel 30

hemsk mat. I och med den långvariga lönsamhetskrisen inom branschen behöver allt fler gårdar experthjälp inom produktion och ekonomi för att klara av sina svårigheter.

Med hjälp av rådgivningen förmedlas nyaste forskningsresultat och bästa praxis till gårdar av alla storlekar för att förbättra lönsamheten och öka tillförsikten. Rådgivning på gårdsnivå behövs också till exempel för beredskap inför extrema väderfenomen, för klimatåtgärder och för att öka cirkulär ekonomi. I det försvårade marknadsläget finns det också behov av att fästa uppmärksamhet vid den ekologiska branschens situation. Utskottet betonar att rådgivningen kan främja fortsatt verksamhet på livsdugliga gårdar och därmed också i framtiden trygga Finlands självförsörjningsgrad i fråga om livsmedel och försörjningsberedskap.

Utskottet ökar momentet med 575 000 euro, varav

- 400 000 euro för rådgivningstjänster för främjande av den inhemska matproduktionen (ProAgria)
- 65 000 euro till Maitoyrittäjät ry
- 60 000 euro till Svenska trädgårdsförbundet rf och
- 50 000 euro till Suomen Hevostietokeskus ry.

Momentet får följande lydelse:

Under momentet beviljas 4 651 000 euro.

(Stycke 2 och 3 som i RP 109/2024 rd)

54. Främjande av hästhushållningen (reservationsanslag 3 år)

Under momentet föreslås ungefär 30,7 miljoner euro, alltså 8,5 miljoner euro mindre än för 2024. Enligt erhållen utredning blir avdraget dock mindre än vad som föreslagits i praktiken tack vare den post som överförs från 2024.

Utskottet uttrycker sin oro över framtiden för aktörerna inom hästsport och branschen samt för den finska hästen. Deras framtid påverkas av antalet travbanor i landskapen och av storleken på prisstödet. Enligt utredning till utskottet har den minskade finansieringen ökat aktörernas intresse för att flytta träningen, uppfödningen och ägandet av hästar till Sverige. Den finska hästen har dock i princip möjligheter att tävla bara i Finland och artens livskraft stötts av travsporten. I enlighet med regeringsprogrammet anser utskottet det viktigt att den finska hästens ställning som nationalras tryggas och att verksamhetsförutsättningarna för hästhushållningen säkerställs. För att minimera de negativa konsekvenserna av anpassningsåtgärderna bör förvaltningen söka lösningar tillsammans med aktörerna.

Utskottet ökar momentet med 400 000 euro för att säkerställa den finska hästens ställning via systemet för stöd till uppfödare.

Momentet får följande lydelse:

Under momentet beviljas 31 092 000 euro.

(Stycke 2 och 3 som i RP 109/2024 rd)

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Huvudtitel 30

55. Statsbidrag för 4H-verksamhet (reservationsanslag 2 år)

Under momentet föreslås omkring 3,8 miljoner euro, alltså 150 000 euro mindre än i den ordinarie budgeten för 2024. Nivån höjs av det tillägg på 500 000 euro som regeringen föreslår och den sjunker till följd av slopandet av tillägg av engångsnatur (650 000 euro, varav regeringens tillägg var 500 000 euro och riksdagens 150 000 euro).

I 4H-organisationens verksamhet deltog 181 000 barn och unga år 2023. Organisationen bedriver ungdomsarbete genom 183 finskspråkiga och 18 svenskspråkiga lokala föreningar runt om i landet. Den skapar hobbymöjligheter, främjar barns och ungas välbefinnande samt arbetslivsfärdigheter och företagsamhet. År 2023 förmedlades till exempel över 400 000 kilogram lingon inom 4H Satosankarit-verksamheten och omkring 900 000 plantor planterades inom Taimiteko-verksamheten.

Utskottet anser att 4H-organisationens verksamhet är viktig och konstaterar att verksamheten svarar väl mot existerande behov. Organisationens betalningar uppgår till mer än 29 miljoner euro per år, varav statsbidragets andel är liten. Statsbidraget har dock en avgörande hävstångseffekt på det grundläggande arbetet på olika håll i Finland.

Utskottet ökar momentet med 200 000 euro.

Momentet får följande lydelse:

Under momentet beviljas 4 005 000 euro.

(Stycke 2 som i RP 109/2024 rd)

63. Utveckling av landsbygden (reservationsanslag 3 år)

Under momentet föreslås ett anslag på 3,0 miljoner euro. Riksdagens tillägg av engångsnatur som anvisats för stöd till bybutiker (250 000 euro) och statsunderstöd för byaverksamhet (200 000 euro) har strukits ur anslaget. Båda formerna av stöd behövs enligt utskottet fortfarande för att främja byarnas livskraft och öka samhörigheten.

Utskottet ökar momentet med 350 000 euro, varav 200 000 euro för statsunderstöd till byaverksamhet och 150 000 euro till stöd för bybutiker.

Momentet får följande lydelse:

Under momentet beviljas 3 350 000 euro.

(Stycke 2 och 3 som i RP 109/2024 rd)

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Huvudtitel 30

20. Jordbruk och livsmedelsekonomi

01. Livsmedelsverkets omkostnader (reservationsanslag 2 år)

Under momentet föreslås 78,9 miljoner euro, vilket är cirka 0,8 miljoner euro mindre än i den ordinarie budgeten för 2024. I anslaget ingår ett tillägg av engångsnatur på 4,1 miljoner euro för att stärka verkets verksamhet. Men anpassningsbehovet har fastställts till totalt 10 miljoner euro för 2024–2028. Livsmedelsverket har därför permitterat nästan hela sin personal för två veckor 2024 och säger upp en del av personalen. Också verkets uppgifter och åtgärder måste inskränkas.

Utbetalning av stöd. Trots det svåra läget anser utskottet att det är nödvändigt att Livsmedelsverket betalar ut jordbruksstöden för 2025 enligt det målsatta tidsschemat. I den svaga lönsamhets-situationen inom jordbruket accentueras stödets betydelse för tryggheten av likviditeten. Betalningstidpunkterna ska i god tid vara kända på ett konsekvent och tillförlitligt sätt.

Stödsystemet blir mer invecklat. Enligt uppgift komplicerade de nationella politikmålen Finlands stödsystem avsevärt 2023–2027, vilket försvårar utbetalningen av stöden. De nationella målen grundar sig på det nordliga jordbruket och dess särdrag, på balans mellan regioner och produktionsinriktningar samt på strävan att i möjligaste mån bevara den tidigare stödallokeringen. Dessutom är stödsystemen i södra och norra Finland olika i AB- och C-regionerna och de måste samordnas. Finlands CAP-planer innehåller sammanlagt 125 så kallade interventionskoder, medan det till exempel i Sverige finns endast 50 sådana.

Utbetalningsprocessen kräver också ett smidigt samarbete mellan flera aktörer (Livsmedelsverkets personal för genomförandet av CAP-perioden, resurserna för utveckling och underhåll av informationssystem, landsbygdsförvaltningens samarbetsområden, NTM-centralerna, RFV och aktörerna på Åland) och samtidigt ska de ramvillkor som kommissionen ställt för stödbetalningarna iakttas.

Utskottet beklagar situationen, eftersom Finlands långsiktiga mål har varit att förenkla systemet. Med tanke på systemets funktion är det viktigt att förenkla systemet, så planeringen av nästa CAP-period bör inledas i god tid för att de nationella målen ska nås.

Tryggande av utbetalningar. Utskottet betonar att resurserna och kompetensen hos det utbetalande organet måste säkerställas i nuläget. På så sätt kan Finlands finansieringsandel till fullt belopp tas hem för att trygga den inhemska jordbruksproduktionens kontinuitet, landsbygdens livskraft och den försörjningsberedskap som är kritisk för den övergripande säkerheten. En tillförlitlig och fungerande stödförvaltning tryggar gårdarnas anpassning till varierande ekonomiska konjunktu-rer.

47. Utvecklande av livsmedelskedjan (reservationsanslag 3 år)

Under momentet föreslås 7,6 miljoner euro, vilket är cirka 1,3 miljoner euro mer än i den ordinarie budgeten för 2024. Anslaget används för finansiering av livsmedelsmarknadsåtgärder och åtgärder som stöder målen i den livsmedelspolitiska redogörelsen, för beredning och genomförande av ett tillväxtprogram och en strategi för livsmedelsproduktionen samt för stärkande av export-

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Huvudtitel 30

förutsättningarna. Utskottet tar upp frågan om främjande av exporten inom förvaltningsområdet under moment 30.01.40.

Utskottet anser det viktigt att finansieringen också stöder åtgärderna enligt utvecklingsprogrammet för ekologisk och närproducerad mat och utvecklingen av naturproduktsbranschen. Den ekologiska marknaden måste börja fungera för att primärproduktionen och den ekologiska kompetensen ska kunna tryggas. Exportfrämjandet är också för den ekologiska sektorn en nyckelfaktor som höjer producentpriset.

Samtidigt är det dock viktigt att främja korta leveranskedjor och användningen av närproducerad mat i offentliga professionella kök. Framför allt när det gäller offentlig upphandling och professionella kök behövs det bättre upphandlingskompetens för att målen och de konkreta åtgärderna ska matcha varandra.

62. Vissa statsunderstöd (reservationsanslag 2 år)

Afrikansk svinpest är en allvarlig djursjukdom som enligt lag ska bekämpas och som utgör ett stort ekonomiskt hot mot svinhushållningen och köttindustrin i Finland. Bekämpningen av sjukdomen kräver långsiktigt internationellt och tvärsektoriellt samarbete mellan myndigheter, näringsliv, viltexperter och jägare.

Utskottet ökar momentet med 100 000 euro för att minska risken för afrikansk svinpest, som orsakas av vildsvin.

Momentet får följande lydelse:

Under momentet beviljas 6 467 000 euro.

(Stycke 2 och 3 som i RP 109/2024 rd)

40. Naturresursekonomi

22. Främjande av naturresurs- och bioekonomi (reservationsanslag 3 år)

Under momentet föreslås 6,0 miljoner euro, vilket är cirka 4 miljoner euro mer än i den ordinarie budgeten för 2024. Momentet har stor betydelse för genomförandet av tvärsektoriella projekt för utveckling av bioekonomin, såsom genomförandet av tillväxtprogrammet för matbranschen.

Klimatmål för markanvändningssektorn

Anslaget används också för genomförandet av klimatlagen (0,8 miljoner euro) och med anslaget förbättras naturresursernas tillstånd och användning samt anpassningen till klimatförändringen. Anslaget gör det möjligt att genomföra halvtidsutvärderingarna av den klimatplan för markanvändningssektorn (MISU) och den nationella anpassningsplanen för klimatförändringen (KISS2030) som jord- och skogsbruksministeriet ansvarar för.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Huvudtitel 30

Enligt budgetpropositionen ska regeringen fortsätta bereda och fastställa åtgärder genom dess energi- och klimatstrategi för att minska utsläppen och öka sänkorna, och förbereder sig på att också vid ramförhandlingarna våren 2025 fatta beslut som främjar uppnåendet av klimatmålen.

Utskottet betonar att åtgärderna i enlighet med riktlinjerna i regeringsprogrammet ska vara ekonomiskt förnuftiga så att de inte försämrar verksamhetsförutsättningarna för det inhemska jordbruket och skogsbranschen. Under regeringsperioden bör det heller inte fattas några nationella beslut som medför ökade kostnader för jordbruket. Dessutom betonar utskottet att ändringarna bör grunda sig på frivillighet och vid behov bör man se till att det finns tillräckliga kompensationer, men de får inte försämra användningen av ekonomiskogar och tillgången på virke. Man bör också beakta att utsläppen inte får öka globalt genom att de flyttas utanför Finlands gränser.

31. Stödjande av vattenhushållnings- och fiskeriprojekt (reservationsanslag 3 år)

Under momentet föreslås 6,4 miljoner euro, vilket är cirka 0,9 miljoner euro mindre än i den ordinarie budgeten för 2024. För riskhanterings-, istandsättnings-, utvecklings- och försöksprojekt inom vattenhushållningen används cirka 3,7 miljoner euro. I och med att extrema väderfenomen ökar riktas det ökande finansieringsbehovet under momentet till exempel till projekt för att skydda bosättning mot översvämningar. Utgifterna för nyttjandet och vården av vattentillgångarna finansieras dessutom under moment 30.40.21 (14,2 miljoner euro).

Vattentjänsternas funktionssäkerhet. Utskottet lyfter fram anslaget på 2,5 miljoner euro under momentet 2023 för att förbättra driftsäkerheten och cybersäkerheten inom vattentjänsterna. Projekten pågår och de tillgodoser många cybersäkerhetsbehov. För att förbättra vattentjänstverkens beredskap genomförs också en omstrukturering, där små vattentjänstverk och vattenandelslag ansluter sig till större enheter och samarbetet mellan verken intensifieras.

Stimulans av vandringsfiskbestånden. Anslaget under momentet (1 miljon euro) behöver fortfarande användas också för att genomföra ett nationellt program för vandringsfisk, genom vilket levnadsförhållandena för vandringsfiskbestånden förbättras och man strävar efter att återställa den naturliga ökningen av vandringsfiskbestånden i strömmande vatten i Finland.

Utskottet ökar momentet med 610 000 euro, varav

- 200 000 euro för fisktrappor i Haarakajoki
- 110 000 euro för projektet för restaurering av Siikajoki å i Siikajoki, Siikalahti och Pyhäntä
- 100 000 euro till Tornio-Muonijokiseura för att återställa laxbestånd
- 100 000 euro för restaurering och vandringsfiskprojekt i vattendragen i övre loppet av Vanajavesi
- 100 000 euro för Vårdförening för strömvatten rf för vandringsfiskprojekt i åar som mynnar ut i Finska viken.

Momentet får följande lydelse:

Under momentet beviljas 7 016 000 euro.

Anslaget får användas

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Huvudtitel 30

(Punkt 1 och 2 som i RP 109/2024 rd)

(Punkt 3 som i RP 191/2024 rd)

(Punkt 4 och 5 som i RP 109/2024 rd)

(Stycke 3 som i RP 109/2024 rd)

42. Ersättning för rovdjurs skadegörelse (reservationsanslag 2 år)

Anslaget under momentet föreslås vara knappt 8,9 miljoner euro, vilket motsvarar nivån i 2024 års ordinarie budget. Ersättningarna för skador på ren betalas inom ramen för budgeten och EU:s kostnadstak. Däremot ersätts skador på husdjur, lösöre och bin till fullt belopp allteftersom de uppkommer (cirka 0,6–0,7 miljoner euro per år).

Enligt uppgift beräknas de ackumulerade skadorna på ren stiga till cirka 11 miljoner euro 2024 (10 miljoner euro 2023), vilket överstiger EU:s kostnadstak på 10 miljoner euro. Med det föreslagna anslaget blir mer än 30 procent av skadorna inte ersatta. Över 90 procent av skadorna på ren orsakas av stora rovdjur (järv 45 procent, varg 20 procent, lodjur 18 procent och björn 16 procent).

Utskottet anser att det är nödvändigt att använda statens medel på ett verkningsfullt sätt och betonar att rovdjursskadorna och ersättningarna för dem måste fås att börja minska snabbt. Problemen med stora rovdjur har tillspetsats i hela landet. Regeringen bör fästa allvarlig uppmärksamhet vid den rådande situationen som starkt delar medborgarnas åsikter. Medborgarnas trygghetskänsla bör förbättras, egendomsskyddet tillgodoses och förutsättningarna för näringsverksamhet säkerställas. De skador som orsakats till följd av rovdjurspolitiken måste i princip ersättas fullt ut. För trovärdighetens skull måste skadorna entydigt bevisas. För första gången befinner sig Finland dock i en situation där EU:s kostnadstak begränsar fullständiga ersättningar trots att anslagen eventuellt ökar.

Utskottet påskyndar också överföringen av vitkindad gås och skarv till jaktlagen i enlighet med regeringsprogrammet samt åtgärder på EU-nivå för att överföra arterna till bilaga II till fågeldirektivet. Ekonomiska skador bör också i fråga om dessa arter gå att reducera när stammarna växer.

44. Stöd för trygghet av en hållbar virkesproduktion (förslagsanslag)

Under momentet föreslås knappt 37,3 miljoner euro, vilket är 1,1 miljoner euro mindre än i den ordinarie budgeten för 2024. Som bevilningsfullmakt föreslås nivån för 2024, dvs. 15 miljoner euro. Anslaget får användas till betalning av stöd som beviljas med stöd av den temporära lagen om finansiering av hållbart skogsbruk (34/2015, gäller gamla ansökningar) och lagen om ett temporärt incitamentsystem för skogsbruket (71/2023).

Enligt uppgift kommer anslagen för 2024 sannolikt inte att räcka till för alla utbetalningar. Avgifterna beräknas uppgå till cirka 10 miljoner euro 2025, vilket försämrar finansieringen. Stödsystemet anpassas dock till de minskade anslagen, så 2025 kan stöd inte längre sökas för byggan-

Betänkande FiUB 25/2024 rd Huvudtitel 30

de av en ny skogsväg eller för en ny väg som byggs i samband med ett projekt för grundlig förbättring av en enskild väg. Vid ingången av 2026 gäller ändringarna dessutom stöd villkoren för vård av plantbestånd och ungskog, insamling av klenvirke och stödnivån för grundlig förbättring av enskild väg.

Skogsbruket

Utskottet betonar att anslaget under momentet är ett centralt sätt att trygga ett hållbart skogsbruk och aktivera aktörerna inom skogsbranschen. Genom skogsvård i rätt tid främjas skogarnas hälsa och tillväxt, till exempel försummelse av vård av plantbestånd och ungskog försämrar skogarnas växttillstånd och därigenom skogarnas kolbindning och ökar risken för skadeinsekter. I fortsättningen måste man se till att de åtgärder som stöds fortfarande är tillräckligt intressanta och sporrande för att påskynda arbetet. Det är också behövligt att införa vård- och gödslingskampanjer i fråga om eftersatt skogsvård.

Enligt regeringsprogrammet är det viktigt att verksamhetsmiljön inom skogsbranschen är konkurrenskraftig och sporrar skogsägarna, och användningen av skogarna ska inte begränsas. Den nationella skogsstrategin 2035 bör genomföras i enlighet med statsrådets principbeslut från december 2023.

Utskottet betonar att friska, förnybara och växande skogar skapar arbete, välfärd och stärker kol-sänkorna på lång sikt. Även genom att höja industrins förädlingsvärde kan både samhällsekonomin och kollagen stärkas utan att användningen av virke ökar. Med tanke på skogsbruket är det dessutom väsentligt att se till att det sekundära vägnätet fungerar och att det finns ett tillräckligt antal skogsmaskinsförare.

45. Främjande av vården av skogsnatur (reservationsanslag 3 år)

Under momentet föreslås cirka 11,0 miljoner euro, vilket motsvarar 2024 års nivå. Med anslaget finansieras miljöstödsavtal, vård av skogsnaturen och hyggesbränning samt genomförs programmet för mångfalden i skogarna i södra Finland (METSO) och livsmiljöprogrammet Helmi tillsammans med miljöministeriet (behandlats under moment 35.10.21 i betänkandet).

Det sammantagna målet för *Metso-programmet* är att genom frivilliga beslut av skogsägarna skydda sammanlagt 82 000 hektar skog 2014—2025. Enligt utredning beräknas genomförandet av programmet stanna på 85–90 procent av det målsatta inom jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområde. Utskottet ser det som behövligt att beredningen av följande programperiod har inletts och att den nya programperioden avses träda i kraft vid ingången av 2026.

Det föreslås att åtgärderna i *livsmiljöprogrammet Helmi* finansieras med sammanlagt 4,2 miljoner euro inom jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområde. Under momentet restaureras bland annat fågelvåtmarker, återleds vatten till skyddsmyrar och restaureras myrar på enskilda markägares mark (1,7 miljoner euro). Dessutom finansieras projektet Sotka (förbättring av andfåglarnas tillstånd, 1,0 miljoner euro under moment 30.40.50) och naturvårdsåtgärderna med Forststyrelsens Metsätalous Oy:s inkomstfinansiering (cirka 1,5 miljoner euro under moment 30.64.50).

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Huvudtitel 30

Utskottet betonar att Metso- och Helmi-programmen är nyckelmetoder för att öka den biologiska mångfalden och bidra till att stoppa förlusten av biologisk mångfald i enlighet med de uppställda målen och åtagandena.

46. Statsbidrag till Finlands skogscentral (reservationsanslag 2 år)

Under momentet föreslås 41,4 miljoner euro, vilket är cirka 1,6 miljoner euro mindre än i den ordinarie budgeten för 2024. Skogscentralen anpassar sin verksamhet till de sjunkande anslagen genom att minska personalen med över 100 personer (cirka 23 procent av det totala antalet) och antalet verksamhetsställen från 60 till 25 år 2023–2025.

Under momentet har det inte längre anvisats särskild finansiering för genomförandet av Metso- och Helmi-programmen, trots att programmens mål fortfarande är höga. Ekonomin belastas också av höjningen av mervärdesskatten. Skogscentralen är mervärdesskattskyldig, men den har inte rätt att bokföra mervärdesskatt under förvaltningsområdets gemensamma mervärdesskattemoment. Utmaningar orsakas dessutom särskilt av verkställigheten av förordningarna om avskogning och restaurering samt av driften av datasystem.

Utskottet anser att Skogscentralens arbete är viktigt för att främja en hållbar virkesproduktion och för naturvården. Centralen administrerar också högkvalitativ information om skogstillgångarna i Finland. Informationen tjänar både branschens ekonomiska behov och stärkandet av den biologiska mångfalden.

50. Främjande av vilthushållningen (reservationsanslag 3 år)

Utskottet välkomnar att det anslag som beviljades 2024 (0,96 miljoner euro) gör det möjligt att förlänga miljötillståndprojektet för skjutbanor 2024–2026. Inom projektet görs det med stöd av sakkunniga upp ansökningar om miljötillstånd för cirka 150–180 skjutbanor och dessutom tillhandahålls bistånd vid översynen av gällande tillståndsvillkor. Utskottet anser att sakkunnigarbetet inom projektet är ytterst nödvändigt också för att göra miljötillståndprocesserna och lagstiftningen om skjutbanor smidigare i enlighet med regeringsprogrammet.

Utskottet hänvisar till momenten 26.01.51 och 27.10.50 i sitt betänkande och anser att skrivningen i regeringsprogrammet om tryggnad av skjutbanor och inrättande av nya skjutbanor behövs också med tanke på jakten som hobby. Utskottet påskyndar också ur denna synvinkel arbetet i den arbetsgrupp och det projekt som leds av inrikesministeriet samt genomförandet av behövliga lagstiftningsändringar.

51. Främjande av fiskerihushållningen (reservationsanslag 3 år)

Under momentet föreslås 9,9 miljoner euro, vilket är cirka 0,2 miljoner euro mindre än i den ordinarie budgeten för 2024. Ändringen baserar sig på det ökade inflödet av fiskevårdsavgifter (cirka 0,2 miljoner euro) och på avskaffandet av riksdagens ökningar av engångsnatur (0,4 miljoner euro). Anslaget används främst på det sätt som föreskrivs i 82 § i lagen om fiske (379/2015) och ett konkret beslut om fördelningen av medlen för olika ändamål fattas årligen i statsrådets finansutskott. Medlen används bland annat för ersättningar till ägarna av vattenområden, hållbart nytt-

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Huvudtitel 30

jande och hållbar vård av fiskevattnen, rådgivningstjänster inom fiskerisektorn, fiskeriområdenas verksamhet och för att täcka kostnaderna för insamlandet av avgiften.

Utskottet betonar att man vid beslut om fördelningen av de medel som influtit av fiskevårdsavgifterna särskilt bör beakta tryggheten av vården av fiskbestånd och utplanteringen. Detta förut-sattes också i den ändring av den åldersbaserade befrielsen från fiskevårdsavgiften som genom-fördes enligt regeringsprogrammet (JsUB 4/2023 rd — RP 49/2023 rd).

Utskottet anser det viktigt att säkerställa ett livskraftigt yrkesfiske så att det är attraktivt också för unga. Det är bland annat också viktigt att ersätta kostnaderna för avlägsnande av sälar som orsakar skador (0,5 miljoner euro under moment 30.40.62) och att utöver skador som orsakas av säl minska de skador som storskarvar orsakar.

Av betydelse är också yrkesfiskarnas eget arbete för att trygga verksamhetsförutsättningarna för yrkesutövningen samt branschorganisationernas verksamhet för att främja fiskerihushållningen. Utskottet anser dessutom att det är viktigt att fortsätta vårdfisket, som effektivt kan avlägsna fosfor från eutrofierade vattendrag, och ytterligare främja användningen av reduktionsfisk som livs-medel och foder. Dessutom återställer utskottet i momentets beslutsdel omnämmandet att anslaget får användas för bidrag till Finlands Yrkesfiskarförbund FYFF rf.

Utskottet ökar momentet med 440 000 euro, varav

- 100 000 euro till Finlands Yrkesfiskarförbund rf
- 100 000 euro till Finlands Fritidsfiskares Centralorganisation rf
- 100 000 euro till Pyhäjärvi-institutet för vårdfiske
- 70 000 euro till Centralförbundet för Fiskerihushållning och
- 70 000 euro till Finlands Fiskodlarförbund rf.

Momentet får följande lydelse:

Under momentet beviljas 10 360 000 euro.

(Stycke 2 som i RP 109/2024 rd)

Av anslaget används 100 000 euro till bidrag till Finlands Yrkesfiskarförbund FYFF rf. (Nytt)

(Stycke 4 som stycke 3 i RP 109/2024 rd)

62. Främjande av fiskerinäringen (reservationsanslag 3 år)

Under momentet föreslås cirka 22,9 miljoner euro, som huvudsakligen används för lagstadgade utgifter för Europeiska havs-, fiskeri- och vattenbruksfonden (EMKVR). Det totala beloppet för Finlands program uppgår till cirka 140 miljoner euro 2021–2027. Programmet stöder utvecklings- och investeringsprojekt inom fiskerinäringarna, dvs. fisket, vattenbruket, fiskhandeln och fiskförädlingen samt miljöåtgärder inom fiskerinäringen.

Utskottet välkomnar att programmet för främjande av inhemsk fisk kan finansieras genom EM-KVR-programmet. Målet är att öka konsumtionen av finsk fisk till den nivå som anges i närings-

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Huvudtitel 30

rekommendationerna och höja den inhemska fiskens relativa andel samt att påskynda exporten av fiskeriprodukter och förbättra handelsbalansen för fiskeriprodukter.

Ett mål är också att produktionen av inhemsk odlad fisk ska tredubblas utan att uppnåendet av en god vattenmiljöstatus äventyras. Detta kräver en klar förbättring av förutsättningarna för vattenbruk och framför allt snabbare förfaranden för miljötillstånd i enlighet med regeringsprogrammet. Samtidigt bör man se till att produktionen inte flyttas över gränserna till länder där miljöproblemen är större än i Finland. Utskottet anser att odlad fisk har stor potential när det gäller att öka exporten av fisk. Utskottet betonar att tillgången på inhemsk fiskråvara tryggas av ett tillräckligt antal yrkesfiskare och fiskodlare.

Utskottet ökar momentet med 50 000 euro till Savo-Karjalan vesiensuojeluyhdistys för att främja näringsfiske.

Momentet får följande lydelse:

Under momentet beviljas 22 995 000 euro.

(Stycke 2—4 som i RP 109/2024 rd)

64. Forststyrelsen

Jord- och skogsbruksministeriet har preliminärt ställt upp ett resultatmål för Forststyrelsens affärsverksamhet: 135,3 miljoner euro 2025. Målet motsvarar en avkastning på 5,4 procent på det kapital som investerats i Forststyrelsens affärsverksamhet. Enligt utredning förutsätter en höjning av avkastningsmålet inte att de avverkningsmål som ställts upp för Forststyrelsen höjs. Statsrådet fattar beslut om det belopp som ska intäktsföras i samband med fastställandet av bokslutet för 2025.

Utskottet välkomnar målet, som motsvarar skrivningen i regeringsprogrammet enligt vilken Forststyrelsen utnyttjar hållbara avverkningsmöjligheter optimalt och målet är att de avverkningsmöjligheter som överenskommits med intressentgrupperna ska bibehållas på nuvarande nivå eller ökas måttligt.

50. Vissa av Forststyrelsens offentliga förvaltningsuppgifter (reservationsanslag 3 år)

Under momentet föreslås ungefär 7,1 miljoner euro, vilket är 0,1 miljoner euro mindre än i den ordinarie budgeten för 2024. Forststyrelsens offentliga förvaltningsuppgifter övervakas av jord- och skogsbruksministeriet och miljöministeriet (48,7 miljoner euro under moment 35.10.52). Till jord- och skogsbruksministeriets ansvarsområde hör skötsel av rekreationsområden och statens strövområden som är i Forststyrelsens besittning, jakt- och fiskeövervakning samt ansvar för fröförsörjningen i norra Finland. Skötseln av uppgifterna täcks förutom med statens budgetfinansiering också med inkomster från tillstånd (6,9 miljoner euro), inkomster från fröförsäljning (0,5 miljoner euro) samt projektfinansiering.

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Huvudtitel 31

Utskottet lyfter fram att i synnerhet behovet av jakt- och fiskeövervakning har ökat när rekrea-tionsanvändningen av naturen har ökat. Genom övervakningen tryggas lagligheten och lovligheten i användningen av statens mark och vatten samt förebyggs naturresursbrottslighet.

Huvudtitel 31

KOMMUNIKATIONSMINISTERIETS FÖRVALTNINGSOMRÅDE

För kommunikationsministeriets förvaltningsområde föreslås anslag på sammanlagt 3,8 miljarder euro, vilket är cirka 193 miljoner euro mer än i den ordinarie budgeten för 2024. Budgeten för 2025 följer riktlinjerna i regeringsprogrammet. En betydande del av satsningarna på förvaltningsområdet anvisas för att utveckla trafikledsnätet och bromsa ökningen av det eftersatta underhållet.

Långsiktig trafikplanering

Den riksomfattande trafiksystemplanen Trafik 12 revideras för närvarande för perioden 2025–2036. Planen innehåller ett åtgärdsprogram samt ett statligt finansieringsprogram och en konsekvensbedömning. Den parlamentariska arbetsgruppen har för avsikt att inom kort sända utkastet till planen på remiss.

Utskottet anser det vara viktigt att Trafik 12 ses över och att man vid revideringen beaktar de förändringar som skett i verksamhetsmiljön sedan den föregående planen godkändes samt det svåra läget i de offentliga finanserna. Det parlamentariska och långsiktiga arbetet med den riksomfattande trafiksystemplanen är viktigt bland annat med tanke på en förutsägbar finansieringsnivå. Med tanke på kostnadseffektiviteten i fråga om trafikledshållningen och utvecklingen av trafikledsnätet är det viktigt med en så förutsägbar och jämn finansieringsnivå som möjligt samt att objekten ställs i prioritetsordning. En tillräcklig och jämn finansieringsnivå kunde uppmuntra aktörerna inom branschen att investera i moderna fordon och uppdatera sitt kunnande. Det skulle dessutom kunna locka nya företag till branschen, vilket skulle öka konkurrensen. Tillräcklig konkurrens är en viktig faktor för att dämpa kostnadsökningen inom branschen.

Utskottet påpekar att också upphandlingskompetensen och konkurrensutsättningen bör utvecklas i hela landet för att dämpa kostnaderna och förbättra kvaliteten. Enligt uppgift till utskottet är Trafikledsverkets mål under denna regeringsperiod att förbättra produktiviteten bland annat genom att utveckla upphandlingarna.

Försörjningsberedskap och övergripande säkerhet

Utskottet anser det vara viktigt att försörjningsberedskapen beaktas vid upprätthållandet och utvecklingen av transportinfrastrukturen. Trafikledsnätet är en del av den infrastruktur som är kritisk för landets försörjningsberedskap. Det är viktigt att säkerställa att trafikledsnätet är i användbart skick med tanke på transporter som är nödvändiga för befolkningen, näringslivet och försvaret under normala förhållanden och undantagsförhållanden. Det är också viktigt att sjötransporterna kan förlöpa smidigt och utan störningar året om samt att det finns alternativa förbindelser, eftersom 96 procent av handeln med utlandet i nuläget går sjövägen.

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Huvudtitel 31

Utskottet framhäver också mer allmänt betydelsen av övergripande säkerhet och funktionssäkerhet. I ett osäkert och geopolitiskt spänt läge är det viktigt att förbereda sig på och skydda de viktiga tjänsterna i samhället mot olika hot, störningar och cyberattacker. Utskottet lyfter fram det GPS-störningarna som ökat avsevärt under det gångna året och som har gett behov av att fästa uppmärksamhet vid bland annat tryggandet av säkerheten inom flygtrafiken och sjöfarten.

Utskottet välkomnar inrättandet av ett centrum för rymdlägesbild i anslutning till Meteorologiska institutet och Försvarsmakten. Centrumet stöder cybersäkerheten och försörjningsberedskapen. Cybersäkerhet behandlas också i samband med moment 31.01.02.

Datakommunikationsförbindelser

Utskottet lyfter fram betydelsen av fungerande datakommunikationsförbindelser. Kommunikationsnäten i Finland har med undantag av glesbygdsområdena i huvudsak byggts på marknadsvillkor. Utbyggnaden av bredbandsförbindelserna i dessa områden har sedan flera år tillbaka genomförts med hjälp av stödprogram. Även i nuläget pågår ett program som har anknytning till Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling.

I internationell jämförelse är datakommunikationsförbindelserna och -tjänsterna i Finland högklassiga och heltäckande. Hushållen har i stor utsträckning tillgång till allt snabbare och effektivare 4G- och 5G-nät än tidigare. Utskottet uttrycker dock oro över om tillgången och nätets täckning är på tillräcklig nivå i hela landet. Enligt uppgift till utskottet är kvaliteten på och tillgången till mobilnät beroende av bland annat antalet samtidiga användare, områden med radioskugga samt byggnadernas egenskaper. Också nedmonteringen av 3G-nätet påverkar kunderna och tvingar dem att uppdatera sina enheter. Utskottet konstaterar att operatörerna bör fästa uppmärksamhet vid uppbyggnaden av ersättande nät innan de befintliga monteras ned. Som ett skyddsnät för kommunikationsförbindelserna har alla på basis av den så kallade skyldigheten att tillhandahålla samhällsomfattande tjänster rätt att få vissa grundläggande kommunikationstjänster till överkomliga priser.

01. Förvaltning och verksamhetsområdets gemensamma utgifter

02. Transport- och kommunikationsverkets omkostnader (reservationsanslag 2 år)

Till kommunikationsministeriets förvaltningsområde riktas 2025 omkostnads- och produktivetsbesparingar på sammanlagt 20,4 miljoner euro som en del av regeringens samlade anpassningsåtgärder. De största besparingarna, både i euro och procentuellt, hänför sig till Transport- och kommunikationsverkets omkostnader.

Kommunikationsutskottet uttrycker i sitt utlåtande (KoUU 13/2024 rd) oro över cybersäkerheten i Finland och resurserna för den, också med beaktande ovan nämnda besparingar i omkostnaderna. Också finansutskottet anser att det är viktigt att cybersäkerheten tas i beaktande. Cybersäkerheten är en viktig del av den övergripande säkerheten i samhället och kostnaderna för försumelse av den kan vara mångdubbla i förhållande till satsningarna. Utskottet välkomnar att det för att förbättra cybersäkerheten föreslås ett tillägg på sammanlagt 2 miljoner euro för tekniska ob-

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Huvudtitel 31

servationssystem (Hyöky och Havaro). Tilläggsfinansiering anvisas också för det nationella genomförandet av EU:s cybersäkerhetsdirektiv (NIS2) och för att utveckla informationssystemen.

88. Aktieförvärv (reservationsanslag 3 år)

Investeringarna i trafikledsnätet stöder både städernas tillväxt och i större utsträckning hela Finlands livskraft. De stora banprojekten Västbanan, flygbanan och Östbanan är strategiskt viktiga projekt för hela Finland. De projektplaneringsbolag som grundats för dessa har i uppgift att planera den järnvägsinfrastruktur som behövs för projektet ända fram till byggskedet. Bolaget Västbanan Ab har framskridit längst med arbetet och får under 2024 tekniskt sett färdigt sina järnvägsplaner. Staten och de kommuner som är delägare i Västbanan Ab har förhandlat om villkoren i föravtalet, utifrån vilka man kan övergå till byggfasen. Förhandlingarna pågår fortfarande.

I budgeten för 2025 föreslås det att kommunikationsministeriet bemyndigas att underteckna aktieägaravtalet om byggfasen för Västbanan Ab, så att statens finansieringsandel av kostnaderna för projektet är högst 400 miljoner euro, förutsatt att de övriga ägarna finansierar projektet med minst 400 miljoner euro. Statens andel finansieras med medel ur regeringens investeringsprogram.

Utskottet konstaterar att den reserverade statliga finansieringen inte täcker byggandet av hela bansträckan och att helheten därför är uppdelad på flera delprojekt. Övergången till byggnadsfasen gäller delprojekten Esbo—Lojo samt förbindelserna Salo—Hajala och Nunna—Kuppis. Byggandet kan inledas 2027.

10. Trafik- och kommunikationsnäten

20. Basunderhåll av transportinfrastrukturen (reservationsanslag 3 år)

För bastrafikledshållningen föreslås 1,575 miljarder euro, vilket är nästan 10 miljoner euro mer än i den ordinarie budgeten för 2024. Ur regeringens investeringsprogram anvisas 200 miljoner euro för bastrafikledshållningen 2025. Denna tilläggsfinansiering ska riktas till vägnätet på så sätt att åtgärderna ger största möjliga nytta för vägtrafikanterna och näringslivet. Den höjda anslagsnivån beror dessutom på finansieringen på cirka 79 miljoner euro enligt MBT-avtalen bland annat för små kostnadseffektiva (s.k. Kuha-projekt) i stadsregionerna. MBT-helheten finansieras via investeringsprogrammet.

Av anslagen för bastrafikledshållningen har 904 miljoner euro budgeterats för väghållning, 390 miljoner euro för banhållning, 113 miljoner euro för farledshållning samt 168 miljoner euro för köp av trafikstyrnings- och informationstjänster. Som inkomster beaktas banavgiftens grundavgift på uppskattningsvis 55 miljoner euro, som riktas till banhållningen. Av finansieringen av bastrafikledshållningen riktas cirka hälften till trygghet av den dagliga trafiken på nätet och hälften till reparation, förbättring och planering av näten. I trafikledshållningen prioriteras åtgärder för att säkerställa den dagliga framkomligheten i trafiknätet, kvaliteten på högtrafikerade och för näringslivet viktiga delar av trafiknätet samt trafiksäkerheten och de möjligheter som digitaliseringen medför.

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Huvudtitel 31

Enligt uppgift till utskottet möjliggör finansieringsnivån för farledshållningen den dagliga framkomligheten och servicenivån motsvarar i huvudsak också näringslivets behov. Vintersjöfarten är den största utgiftsposten. De nuvarande avtalen upphör 2025 och behoven av att förnya isbrytarna kommer sannolikt att höja kostnaderna för isbrytningen under följande avtalsperiod.

Eftersatt underhåll

En central utmaning för trafikledsnätet är det eftersatta underhållet. Med eftersatt underhåll avses det sammanlagda belopp som skulle krävas för att reparera dåliga trafikleder. Vid ingången av 2024 uppgick det eftersatta underhållet av statens trafikledsegendom till nästan 4,2 miljarder euro, varav 61 procent berör vägnätet, 38 procent bannätet och 1 procent farlederna. Så lite som under tio procent av det eftersatta underhållet inom vägnätet uppkommer från huvudlederna, men på bannätet utgör huvudledningarnas andel av det eftersatta underhållet mer än hälften.

Vägnätet med beläggning omfattar cirka 51 000 kilometer. I och med tilläggsfinansieringen på 250 miljoner euro ur investeringsprogrammet kommer beläggningsprogrammet att nå upp till cirka 4 000 kilometer 2024 (endast 1 500 kilometer 2023), vilket förhindrar att det belagda vägnätets skick försämras. Det eftersatta underhållet ökar en aning under 2024 (uppskattningsvis med cirka 60 miljoner euro), främst på grund av skicket på broar, banornas överbyggnader och det sekundära vägnätet.

I budgeten för 2025 anvisas från investeringsprogrammet en tilläggsfinansiering på 200 miljoner euro för bastrafikledshållningen. Med finansieringen kan man hålla det centrala vägnätets skick på nuvarande nivå och beläggningar i dåligt skick på det övriga vägnätet ökar endast en aning. Beläggningsprogrammet 2025 beräknas nå upp till cirka 3 200–3 300 kilometer, när nivån som krävs för att upprätthålla vägnätets nuvarande skick är cirka 4 000 kilometer. Det eftersatta underhållet av trafikledsnätet fortsätter 2025 att öka med uppskattningsvis cirka 80 miljoner euro.

Det eftersatta underhållet leder till hastighets- och viktbegränsningar på såväl bannätet som vägnätet, vilket leder till längre och mindre förutsägbara restider. Samtidigt ökar risken för störningar och transportkostnaderna för näringslivet. Utskottet anser att det är ytterst viktigt att de satsningar som riktas med medel ur investeringsprogrammet syftar till att dämpa ökningen av det eftersatta underhållet. Det är bra att satsningarna riktas mot det belagda vägnätet och broarna. För broarnas del är situationen dock fortfarande svår på alla nivåer av vägnätet.

Utskottet anser det vara viktigt att se till att det lägre vägnätet är i skick och att underhållet av det håller hög kvalitet. Det bör finnas tillgång till högkvalitativa arbetsmetoder för skötseln grusvägar, däribland väghyvlar. Ställvis är vägarna i så dåligt skick att de utgör en säkerhetsrisk. Det lägre vägnätet utgör 63 procent av hela vägnätets längd och är viktigt för dem som bor i dessa områden, men också för transporterna inom bland annat matproduktionen, energisektorn, skogsindustrin och turismen — och därmed för hela Finland och landets övergripande säkerhet.

Utskottet påpekar att det är viktigt att säkerställa finansieringsnivån för bastrafikledshållningen också under de följande åren. Utan tilläggsfinansiering återgår det eftersatta underhållet av landsvägarna efter 2026 till att öka med cirka 100–130 miljoner euro per år och det eftersatta under-

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Huvudtitel 31

hållet av bannätet med cirka 70–75 miljoner euro på årsnivå. Det innebär att det eftersatta underhållet 2029 uppgår till uppskattningsvis över 5 miljarder euro.

Det eftersatta underhållet av trafikledsnätet är ett problem som sträcker sig över valperioderna och som är svårlöst. Utskottet påpekat att det i fråga om det eftersatta underhållet är bra att komma ihåg att kostnadsökningen för markbyggnad direkt inverkar på beloppet av det eftersatta underhållet. Kostnadsnivån steg med nästan 30 procent mellan 2020 och 2023. Nu har ökningen avtagit, men kostnaderna är fortfarande höga. Enbart kostnadsökningen 2021–2023 har kalkylmässigt ökat det eftersatta underhållet med nästan en miljard euro.

I beloppet av det eftersatta underhållet syns också att vägnätet är i allt sämre skick, varvid kostnaderna för reparationsarbeten är större. I likhet med kommunikationsutskottet (KoUU 13/2024 rd) påpekar finansutskottet att man på lång sikt genom åtgärder i rätt tid kan optimera reparationskostnaderna och åstadkomma inbesparingar när skadorna repareras innan de skadar de grundläggande konstruktionerna. Skador i infrastrukturen och akuta reparationer ökar kostnaderna.

Projekt och anslag inom basunderhåll av transportinfrastrukturen

Utskottet ökar momentet med 30 055 000 euro och anvisar tillägget till mindre projekt som bland annat förbättrar trafiksäkerheten och verksamhetsmöjligheterna för näringslivet på olika håll i landet enligt följande:

- 330 000 euro anvisas för att komplettera vägbelysningen längs riksväg 25 på sträckan Lv 1050 Vanha Rannikkotie—Leppi
- 70 000 euro anvisas för planering av anslutningen mellan Kabelvägen och stamväg 51
- 70 000 euro anvisas för planering av anslutningen mellan Lv 11129 Täktervägen och stamväg 51
- 500 000 euro anvisas för förbättring och beläggning av Lv 12703 Vanhakyläntie
- 100 000 euro anvisas för planering av trafikljus i den planskilda anslutningen mellan riksväg 11 och riksväg 2
- 400 000 euro anvisas för ny beläggning på Lv 11861 Ylikevägen, sträckan Örnviksvägen—Hyssvägen och förbättring av kurvan vid anslutningen till Bosgårdsvägen
- 380 000 anvisas för ny beläggning på Lv 6780 Petalaxvägen på de vägvägnitt som är i sämst skick
- 100 000 euro anvisas för att påbörja planering av bullerskydd vid riksväg 4 sträckan Metsola—Jokivarsi
- 300 000 anvisas för ombyggnad av förbindelseväg 7715 på en 3 kilometers sträcka mellan Leskelä och Lohtaja
- 350 000 euro anvisas för beläggning av reservägbasen vid Hiirola på stamväg 72
- 700 000 euro anvisas för E18 och Riksväg 1 Makarla rastområde och långtradarparkering i St Karins
- 900 000 euro anvisas för ny beläggning av Lv 9271 Arpela—Sattajärvi
- 200 000 euro anvisas för fortsatt beläggning av Lv 310 Valkeakoski—Kangasala
- 200 000 euro anvisas för beläggning av en 1,5 km lång sträcka på Rannankyläntie i Jurva, Kurikka, som ett samprojekt med kommunen
- 150 000 euro anvisas till Akaa stad för att förnya vägskyltningen
- 450 000 euro anvisas för Lv 13838 Viralantie, cirka 3 km från riksväg 3

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Huvudtitel 31

- 500 000 euro anvisas för reparation av Lv 11231 Kylmäläntie
- 200 000 euro anvisas för fortsatt planering av Harjalavalta bangård
- 400 000 euro anvisas för att förbättra vägbelysningen på riksväg 13, Saarijärvi
- 400 000 euro anvisas för beläggning av Lv 941 Ranua—Pitkäperä
- 700 000 euro anvisas för förbättring av avfarten i riktning mot Helsingfors vid den planskilda anslutningen längs riksväg 2 i Nakkila
- 300 000 euro anvisas för beläggning av en 2 km sträcka på Lv 13845 Lastuvuorentie
- 500 000 euro anvisas för förbättring av Lv 2774 Asuntilantie—Antaverkantie
- 150 000 euro anvisas för en 0,9 km sträcka på 13814, Haminankyläntie
- 500 000 euro anvisas för planering av bullerskydd på riksväg 4, Lahtisleden, Vik
- 540 000 euro anvisas för en led för gång-, cykel- och mopedtrafik längs Lv 787 Pohjanpuolentie och Lv 7770 Jokiniitentie på sträckan Pohjanpuolentie—Someronkyläntie
- 700 000 euro anvisas Oulainen för reparation och ny beläggning av lederna för gång- och cykeltrafik
- 100 000 euro anvisas för planering av en led för gång-, cykel- och mopedtrafik på riksväg 5, Kontiomäki
- 500 000 euro anvisas till statens finansieringsandel för byggandet av en led för gång-, cykel- och mopedtrafik längs Lv för Lv 18031 Mt 18031 Pohjoinen Satamatie på sträckan Puojilahti—Pikku-Mansikan saari
- 700 000 euro anvisas för beläggning av en 3,7 km lång sträcka på Lv 3192 Liesontie
- 300 000 euro anvisas för byggande av vägbelysning längst Lv 192 Kustavintie på sträckan Mietoinen—Y-tie
- 1 000 000 euro anvisas för beläggning av Lv 13609 Pilpalantie från och med Pilpala
- 250 000 euro anvisas för planering och byggande av en väg för gång-, cykel- och mopedtrafik längs Keljonkankaantie
- 450 000 euro anvisas för en led för gång-, cykel- och mopedtrafik på sträckan Tohmajärvi—Tikkala
- 150 000 euro anvisas för utarbetande av en vägplan för en gång- och cykelväg på landsväg 176 sträckan Gislom—Lurensvägen
- 200 000 euro anvisas för förlängning av viltstängslet på en 3,0 km lång sträcka längs stamväg 54 från Sajatie i riktning mot Tammela
- 400 000 euro anvisas för förbättring av beläggningen på de vägpartier som är i sämst skick på Lv 5640 Vianta—Kattaalankylä
- 800 000 euro anvisas för första fasen av reparationen av Lv 542 Luostarintie
- 350 000 euro anvisas för planering av en planskild anslutning vid Road House på riksväg 19
- 95 000 euro anvisas för planering av en underfart vid MSK-Group på riksväg 19
- 660 000 euro anvisas för beläggning av Lv 17979 Västerbyvägen, Larsmo
- 450 000 euro anvisas för byggande av en led för gång-, cykel- och mopedtrafik längs Kuurna—Kulhontie och Puntarikoskentie
- 800 000 anvisas för beläggning av stamväg 13311 Alkkiantie
- 500 000 euro anvisas för byggande av vägbelysning längs riksväg 11 Häijää—Nokia som ett samprojekt mellan kommunerna i regionen
- 800 000 anvisas för en vägplan för Tuusniemi och Outokumpu på riksväg 9
- 275 000 euro anvisas för reparation av Kalliojärventie på Vetil industriområde som ett samprojekt med kommunen

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Huvudtitel 31

- 150 000 euro anvisas för en projektbeskrivning för en led för gång-, cykel- och mopedtrafik på sträckan Nickby—Söderkulla
- 500 000 euro anvisas för beläggning av Lv 11697 Massbyvägen som ett samprojekt mellan företag och kommuner i området
- 600 000 euro anvisas för punktreparation på en 6 km lång sträcka på Lv 892 Ämmänsaari—Kytömäki
- 100 000 euro anvisas för förbättring av trafiksäkerheten på Lv 1571, Lv 1580 i omgivning-
en kring Isnäs skola och idrottsplanen
- 20 000 euro anvisas för en utredning i anslutning till byggande av en led för gång-, cykel-
och mopedtrafik längs Lv 11891 (på sträckan Backgårdavägen—Heikantbacken)
- 175 000 euro anvisas för utarbetande av en vägplan för en led för gång-, cykel- och mo-
pedtrafik längst Lv 170 Forsby—Greggböle
- 100 000 euro anvisas för beläggning av Lv 11915 Labbyvägen, första fasen
- 350 000 euro anvisas för reparation av Lv 1930 Kirkonsalmen silta—Velkuan tienhaara/
Rauduinen
- 400 000 euro anvisas för reparation av Lv 15282 Linnatie
- 140 000 euro anvisas för beläggning av Lv 7450 Södra Terjärvvägen
- 410 000 euro anvisas för beläggning av Lv 7260 Maxmovägen
- 310 000 euro anvisas för beläggning av Petsmovägen på de vägasnitt i sämst skick på en 3
km lång sträcka
- 270 000 anvisas för ny beläggning av Lv 6765 Rangsbysvägen på de vägasnitt som är i
sämst skick
- 500 000 euro anvisas för byggande av en led för gång-, cykel- och mopedtrafik längs Lv
484 i Hammaslahti som ett samprojekt med kommunen
- 240 000 euro anvisas för ny beläggning på Lv 7240 Björköbyvägen på de vägasnitt som
är i sämst skick
- 400 000 euro anvisas för förbättring av Lv 11141 Stenbrovägen
- 100 000 euro anvisas för ny beläggning av leden för gång-, cykel- och mopedtrafik längs
Rantatie på sträckan Messilä—kyrkbyn som ett samprojekt med kommunen
- 40 000 euro anvisas för reparation av de sämsta vägasnitten på Lv 17220 Lohiluomantie
- 450 000 euro för förbättring av Lv 577 Mäntyrinne—Valkeiskylä
- 630 000 euro anvisas för att slutföra beläggningen av Lv 2951 Lammintie på en 5,5 km
lång sträcka
- 350 000 euro anvisas för ny beläggning av början av Lv 13610 Kalamajantie på en 3 km
lång sträcka (Pilpalantie)
- 500 000 euro anvisas för reparation av Lv 16279 Kehvontie
- 1 000 000 euro anvisas planering och genomförande av en underfart vid Lv 816 Varjan-
kantie som ett samprojekt med staden
- 305 000 euro anvisas för byggande av en led för gång-, cykel- och mopedtrafik på sträckan
Jokioinen—Vaulammi som ett samprojekt med kommunen
- 200 000 euro anvisas för hållplatsarrangemang på Lv190 Ahtialantie
- 300 000 euro anvisas för beläggning av lederna för gång-, cykel- och mopedtrafik i Padas-
joki centrum på Lv 3134, Lv 14173, Lv 14174
- 225 000 euro anvisas för förbättring av Lv 357 vid Keltakalliontie som ett samprojekt med
staden
- 1 420 000 euro anvisas för förbättring av Lv 4081 på sträckan Sudensalmi—Vehkataipale

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Huvudtitel 31

— 1 000 000 euro anvisas för byggande av en led för gång-, cykel- och mopedtrafik längs Lv 1960 på sträckan Unaja—Voiluoto som ett samprojekt med kommunen.

Momentet får följande lydelse:

Under momentet beviljas ett nettoanslag på 1 605 411 000 euro.

(Stycke 2 som i RP 109/2024 rd)

(Stycke 3 som i RP 191/2024 rd)

(Stycke 4 och 5 som i RP 109/2024 rd)

Fullmakt

(Som i RP 109/2024 rd)

(Tabell som i RP 109/2024 rd)

30. Understöd för trafik- och kommunikationsnät (reservationsanslag 3 år)

MBT-förhandlingarna för perioden 2024–2035 har slutförts inom alla sju regioner (Helsingfors, Tammerfors, Åbo, Uleåborg, Jyväskylä, Lahtis och Kuopio). Av MBT-helheten beaktas under momentet befogenheterna för följande projekt: 1) Vanda spårväg (högst 144,1 miljoner euro, dock högst 30 procent av sådana kostnader som har nära anknytning till byggandet av spårvägen), 2) planering och byggande av spårvägar i Tammerforsregionen (högst 55,5 miljoner euro, dock högst 30 procent av det sammanlagda beloppet av planerings- och byggkostnaderna) samt 3) planering och byggande i anslutning till ombyggnad av tågstationer och metrostationer i Helsingfors (högst 15 miljoner euro, dock högst 30 procent av det sammanlagda beloppet av planerings- och byggkostnaderna per station).

Anslagsbehovet för projekten är 29,4 miljoner euro 2025 och finansieringen täcks ur investeringsprogrammet. En förutsättning för alla projekt är att kommunerna i Åboregionen förbinder sig till målen och åtgärderna i MBT-avtalet för 2024–2035 och finansieringen av dem, så som de har fastställts i förhandlingsresultatet.

Utskottet anser det vara viktigt att MBT-förhandlingarna har slutförts. Statlig finansiering riktas till projekt som stöder stadsregionernas livskraft och tillväxt, utveckling av markanvändningen, tillgänglighet och trafiksäkerhet. Det är bra att man redan i början av valperioden hade förberett sig på statsandelarna för MBT-projekten inom ramen för regeringens investeringsprogram.

Till MBT-projekten allokeras statlig finansiering också under moment 31.10.20 och 31.10.77.

31. Vissa understöd (reservationsanslag 3 år)

Det svåra läget inom statsfinanserna kräver anpassningsåtgärder. Jämfört med den ordinarie budgeten för 2024 riktas besparingar på sammanlagt 3 miljoner euro till främjandet av gång och cykling och till understöden för enskilda vägar.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Huvudtitel 31

För projekt som främjar gång och cykling anvisas 1,8 miljoner euro för 2025, medan understöd beviljades till ett belopp av 5,2 miljoner euro 2024. På grund av den låga anslagsnivån 2025 har sakkunniga framfört att ett förnuftigt alternativ med tanke på resursanvändningen och resurseffektiviteten kan vara att understöd i fortsättningen beviljas endast vartannat år. Utskottet instämmer i detta.

För understöd till enskilda vägar reserveras 6,8 miljoner euro. Anslaget för enskilda vägar minskade betydligt redan 2024 och enligt uppgift har man varit tvungen att prioritera och gallra bland de projekt som understöds för att säkerställa att kritiska broprojekt framskrider. Med anslagen för 2025 är det i första hand möjligt att understöda de mest brådskande broprojekten. Utskottet uttrycker sin oro över vägnätets skick och anser att anslagsutvecklingen är beklaglig men dock förståelig med beaktande av anpassningsåtgärderna som helhet.

För understöd för trafikflygplatser och flygplatser som ligger utanför Finavias flygplatsnät föreslås 1,14 miljoner euro. I beloppet beaktas höjningen på 240 000 euro av verksamhetsunderstödet för Enontekis flygplats. I Finland finns det utöver Finavias flygplatsnät fyra andra trafikflygplatser och över 70 mindre flygplatser. Transport- och kommunikationsverket kan inom ramen för detta anslag kan bevilja dessa trafikflygplatser och flygplatser understöd med beaktande av Europeiska kommissionens allmänna gruppundantagsförordning 651/2014 och bestämmelserna om de minimis-stöd. Utskottet konstaterar att nätet av trafikflygplatser och flygplatser är viktigt för logistiken, näringslivet och försörjningsberedskapen. Det är också bra att det befintliga nätverket hålls funktionsdugligt med tanke på hur elektrifieringen av flygtrafiken eventuellt utvecklas i framtiden.

Utskottet ökar momentet med 360 000 euro, varav 200 000 euro anvisas för ombyggnad av Kytökylä flygplats i Haapavesi, 100 000 euro anvisas för ombyggnad av Rengonharju flygplats och 60 000 euro anvisas till Pyöräliitto för att etablera Bikeland-projektet.

Momentet får följande lydelse:

Under momentet beviljas 10 100 000 euro.

(Stycke 2 och 3 som i RP 109/2024 rd)

Dispositionsplan (euro)

Trafikflygplatser och flygplatser utanför Finavias flygplatsnät	1 440 000
Understöd för enskilda vägar och konsumtionsutgifter som föranleds av rådgivning till väglag	6 800 000
Främjande av gång och cykling samt kommunernas kollektivtrafikprojekt	1 860 000
Sammanlagt	10 100 000

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Huvudtitel 31

77. Utveckling av trafikledsnätet (reservationsanslag 3 år)

Nya trafikledsprojekt

År 2025 är avsikten att inleda sex nya vägprojekt (fullmakter sammanlagt 225 miljoner euro), av vilka de största är riksväg 15 Rantahaka (Kotka)—Kouvola (fullmakt 122 miljoner euro), riksväg 21 Palojoensuu—Maunu (fullmakt 30 miljoner euro) samt riksväg 8 och stamväg 724 Vasa förbindelseväg, första fasen (fullmakt 31 miljoner euro).

Dessutom inleds två nya banprojekt: Utveckling av karelska banan (fullmakt 90 miljoner euro) och planering och reparation av Sydbottenbanan (fullmakt 15 miljoner euro). För utvecklingen av kustbanan på sträckan Karis—Köklax föreslås en höjning av fullmakten med 50 miljoner euro till 80 miljoner euro.

Under momentet för utveckling av trafikledsnätet anvisas dessutom fullmakter på sammanlagt 533,9 miljoner euro för trafikledsprojekt och planeringsanslag som inleds med stöd av MBT-avtal. En förutsättning för användningen av fullmakter och anslag är att stadsregionernas MBT-avtal undertecknats.

De största projekten inom Helsingforsregionen är riksväg 4 Lahtisleden mellan Ring I och Ring III och en planskild anslutning vid Luftbron (fullmakt 64 miljoner euro) och Ring I, planskild anslutning vid Marknuten, Esbo (fullmakt 33,7 miljoner euro). De största projekten inom Åboregionen är E18 Åbo ringväg i centrum av Reso (fullmakt 190 miljoner euro) och landsväg 180 avsnittet Kurkela—Kustö, västra omfartsvägen i S:t Karins (fullmakt 103,2 miljoner euro). Inom Uleåborgsregionen inleds bland annat projektet personbangården i Uleåborg (fullmakt 24,5 miljoner euro). Dessutom inleds i Jyväskyläregionen projektet riksväg 4 vid Palokka (fullmakt 15,5 miljoner euro) och i Lahtisregionen projektet riksväg 12 Mankala—Tillola (fullmakt 92 miljoner euro).

Utskottet konstaterar att alla nämnda nya projekt finansieras med medel ur regeringens investeringsprogram. För utvecklingen av trafikledsnätet anvisas ur investeringsprogrammet sammanlagt cirka 1,52 miljarder euro för perioden för 2024–2031. Finansieringen ur investeringsprogrammet täcker alltid hela projektet, även om genomförandet av projektet och dess anslagseffekter skulle sträcka sig över regeringsperioden. Utskottet anser det vara viktigt att projektkostnaderna i sin helhet täcks med statens kapitalinkomster redan under innevarande valperiod.

Utskottet betonar att läget med fullmakter och anslag för nya och pågående projekt samt finansieringens tillräcklighet bör följas noggrant. Bland annat har kostnadsökningen under de senaste åren medfört utmaningar i fråga om hur de finansieringsfullmakter som beviljats projekten räcker till, även om kostnadsökningen nu lyckligtvis har upphört.

Systemet för kontroll

Trafikledsverket och Fintraffic Raide Oy inleder genomförandet av projektet Digispåret. Det är fråga om modernisering och ombyggnad av systemet för tågkontroll inom järnvägstrafiken. För

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Huvudtitel 31

att påbörja genomförandet föreslås en fullmakt på 10 miljoner euro och ett anslag på 1 miljon euro för 2025.

Utskottet konstaterar att det är fråga om en viktig och nödvändig investering som stegvis ersätter och moderniserar den nuvarande säkerhetsanordningen och systemet för kontroll, som oundvikligen närmar sig slutet av sin livscykel. Kostnadskalkylen uppgår till sammanlagt cirka 1,2 miljarder euro 2025–2040 och projektet har också beviljats EU-finansiering på cirka 100 miljoner euro. De fullmakter och anslag som behövs för genomförandet av projektet beaktas i följande budgetar i enlighet med hur projektet framskrider. Enligt uppgift blir det dyrare att upprätthålla de nuvarande, föråldrade anordningarna än att bygga nya. Reformen garanterar också säkerheten inom järnvägstrafiken och gör det möjligt att öka tågtrafiken när kapaciteten förbättras.

Anslagsnivån under momentet

Under 2025 pågår sammanlagt 26 vägprojekt, 13 banprojekt och ett farledsprojekt, när också tidigare påbörjade projekt beaktas. Det finns fyra särskilt utsedda planeringsprojekt.

Anslagsnivån under momentet är 405,1 miljoner euro 2025. I beloppet beaktas sänkningen av finansieringsramen med sammanlagt 200 miljoner euro i enlighet med regeringsprogrammet och rambeslutet våren 2024. Å andra sidan täcks 165,9 miljoner euro av anslaget för 2025 med medel ur investeringsprogrammet. I budgeten för 2025 finns en anslagsreservering på 25,3 miljoner euro som inte är specificerad.

Utskottet välkomnar att man utöver underhållet av trafikledsnätet också utvecklar nätet så att det motsvarar samhällets behov. Det är viktigt att finansieringen för att utveckla trafikledsnätet är tillräcklig, eftersom det också är en drivkraft som stöder hållbar tillväxt. Utskottet anser det vara viktigt att alla EU:s finansieringsinstrument utnyttjas i så stor omfattning som möjligt för finansieringen av utvecklingen av trafikledsnätet och infrastrukturen och att man satsar på EU-påverkan.

20. Tjänster inom trafik, transport och kommunikation

21. Köp och utvecklande av tjänster inom den offentliga persontrafiken (reservationsanslag 3 år)

Stöd för den offentliga persontrafiken. Närings-, trafik- och miljöcentralerna anvisas cirka 32,3 miljoner euro för anskaffningar inom och utveckling av regional och lokal trafik. Kollektivtrafiken i de stora stadsregionerna stöds med ett belopp på cirka 9,3 miljoner euro och i de medelstora stadsregionerna med cirka 8,1 miljoner euro. Anslagen motsvarar nivån för 2024.

Sakkunniga har framfört att den kraftiga kostnadsutvecklingen, den försvagade efterfrågan på kollektivtrafik som ordnas på marknadsvillkor och den kommande höjningen av mervärdesskatten försvårar ordnandet av passagerartrafiken med den nuvarande finansieringen. Den utmanande situationen kommer att synas i höjda biljettpriser samt i inverkan på servicenivån (rutter, antalet avgångar, servicetider). Utmaningarna berör såväl trafiken i stadsregionerna som den trafik som närings-, trafik- och miljöcentralerna ansvarar för, det vill säga i busstrafiken inom och mellan landskapen.

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Huvudtitel 31

Utskottet konstaterar att en fungerande och tillräckligt heltäckande kollektivtrafik är viktig för trafikbehoven på basnivå, den regionala livskraften och tillgången på arbetskraft samt klimatmålen. Den stigande prisnivån kan minska efterfrågan på kollektivtrafik, försvåra utvecklandet av kollektivtrafiken och öka den så kallade transportfattigdomen. Utskottet lyfter fram att också kommunerna har en central roll i finansieringen av kollektivtrafiken. Kollektivtrafiken utvecklas i första hand utifrån lokala behov och den gynnar de lokala förhållandena.

Köp av persontågstrafik. Utbudet av tjänster inom persontågstrafiken är en viktig del av det riksomfattande trafiksystemet och tillgängligheten mellan regionerna. Staten köper de tjänster som anses nödvändiga på de rutter som inte är kommersiellt lönsamma. Avtalet om upphandlad trafik mellan kommunikationsministeriet och VR gäller åren 2022—2030 och utgifterna i anslutning till avtalet årligen till cirka 35 miljoner euro. Den upphandlade trafiken omfattar i nuläget utöver regionaltågstrafiken i södra Finland också fjärrtrafik med nattåg, rälsbussar och enskilda IC- och Pendolino-rutter.

Flera regioner har varit intresserade av att införa tågtrafik eller utvidga utbudet av rutter. Ovan nämnda avtal täcker dock inte annan trafik än den som nämns i avtalet, utan det behövs tilläggsfinansiering av staten eller kommunerna. Enligt uppgift har kommunerna i Tammerforsregionen fattat beslut om att finansiera extra tågturer i regionaltrafiken. Dessutom genomför kommunerna i Kemijärviregionen ett pilotförsök med anskaffning av extra tågavgångar för de livligaste semesterperioderna.

Utskottet välkomnar att regionerna och kommunerna har varit aktiva i fråga om sina egna behov. Regeringen bereder också en proposition med förslag till lag om ändring av lagen om transport-service. Syftet är att förtydliga bestämmelserna enligt vilka kommuner och regioner kan ansöka om behörighet att ordna persontågstrafik inom sitt område. Detta främjar också konkurrensen inom spårtrafiken. Efter gällande avtalsperioden för den upphandlade trafiken ska de anskaffningar av tjänster inom persontågstrafiken som får offentligt stöd konkurrensutsättas i enlighet med EU:s lagstiftning. Det rör sig om en stor förändring som kräver omfattande beredning och ett brett kunskapsunderlag om ordnandet av persontågstrafiken. Förberedelserna och utredningarna pågår bland annat i fråga om inrättandet av ett materielbolag. Utskottet anser det vara viktigt att beredningen görs på bred front i god tid före 2030-talet.

Flygtrafiken. För flygtrafiken föreslås ett anslag på 21 miljoner euro, alltså 5 miljoner mer än i 2024 års ordinarie budget. Före coronapandemin köptes flygtrafik endast till Nyslott i samarbete med staden. Sedan 2021 har staten köpt flygtrafik också till Jyväskylä, Joensuu, Kajana, Kemi och Karleby. Målet har varit att dessa förbindelser ska fungera på marknadsvillkor från och med 2026. I avtalen finns dock omnämnanden av optionsperioder. I fråga om dem är även kommunerna, med undantag av Karleby-Jakobstad, potentiella upphandlande parter. Från och med 2025 köps också flygtrafik till Björneborg.

Enligt uppgift är det mycket möjligt att fem av förbindelserna inom den upphandlade flygtrafiken inte kommer att nå gränsen för lönsamhet på marknadsvillkor. Korta perioder av avtalstrafik försvårar konkurrensutsättningen och skapar osäkerhet i regionerna i fråga om den fortsatta verksamheten. Enligt uppgifter till utskottet kommer regeringen vid halvtidsöverläggningen att med beaktande av jämlikheten att granska städernas tillgänglighet i fråga om den inrikes flygtrafiken.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Huvudtitel 32

Utskottet konstaterar att statens deltagande på nuvarande sätt inte är jämbördigt i fråga om olika regioner, och därför är det motiverat att bedöma helhetsbilden innan det fattas beslut om fortsättningen. Det behövs långsiktiga lösningar i samråd med landskapen.

Huvudtitel 32

ARBETS- OCH NÄRINGSMINISTERIETS FÖRVALTNINGSOMRÅDE

Arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde får sammanlagt närmare 3,7 miljarder euro, vilket är cirka 536 miljoner euro mindre än i den ordinarie budgeten för 2024. Cirka 494 miljoner euro av minskningen föranleds av arbets- och näringsreformen, genom vilken den offentliga arbetskraftsservicen överförs på kommunerna och anslagen flyttas till moment 28.90.30. Anslagsnivån påverkas väsentligt av vissa förändringar i uppskattningarna och utbetalningstidpunkterna, såsom den uppskattade nivån på produktionsstödet för förnybar energi och utbetalningsplanen för stöd från EU:s strukturfonder. En produktivitetsbesparing på 24,7 miljoner euro riktas till förvaltningsområdets ämbetsverk.

01. Förvaltning

05. Omkostnader för Innovationsfinansieringsverket Business Finland (reservationsanslag 3 år)

Under momentet föreslås ett anslag på cirka 71,7 miljoner euro, vilket är cirka 27,6 miljoner euro mindre än i den ordinarie budgeten för 2024. Av minskningen beror cirka 21,0 miljoner euro på att budgetanslaget för Business Finlands utrikesfunktioner överförs till utrikesförvaltningen. Överföringen hänför sig till reformen av ledningen inom nätverket Team Finland, som utskottet också behandlar under huvudtitel 24 (moment 24.01.02). Utskottet betonar vikten av att säkerställa kontinuiteten i tjänsterna för företag under övergångsperioden.

I detta sammanhang fäster utskottet särskild uppmärksamhet vid att resurserna för exportfrämjande har stor betydelse för i vilken grad de ökande satsningarna på forskning och utveckling realiserar i konkret ekonomisk tillväxt. Enligt utredning till utskottet har över 60 procent av de företag som utnyttjar exportfrämjande tjänster fått FoU-finansiering eller andra tjänster av Business Finland före exportfrämjandet. Utskottet anser det viktigt att det för företagens internationella tillväxt finns en oavbruten servicekanal mellan utrikesförvaltningens Team Finland-tjänster och Business Finlands inhemska tjänster samt närings-, trafik- och miljöcentralernas tjänster. För att denna princip om att hjälpa företagen från landskapen ut i världen ska kunna förverkligas krävs det att staten i egenskap av arbetsgivare kan behålla Business Finlands experter, trots den rådande osäkerheten och förändringarna som väcker delade åsikter.

För att tillväxtmålet för FoU-utgifterna enligt lagen om finansiering av forskning och utveckling ska nås krävs det att företagssektorns satsningar är dubbelt så stora som de statliga bidragen. Utskottet betonar att detta mål kräver att Business Finland vidtar åtgärder för att aktivera företagsfältet, så att företag av olika storlek investerar mer i FoU-verksamhet än tidigare. Utskottet anser liksom de sakkunniga att det är viktigt att Business Finland har tillräcklig och kompetent perso-

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Huvudtitel 32

nal som känner till företagsfältet, vilket är en förutsättning för bedömningen av företagens förmågor och för en ändamålsenlig allokering av FoU-finansieringen.

Enligt sakkunniga från företagsfältet har Business Finlands serviceprocesser blivit långsammare och mer byråkratiska under de senaste åren, vilket är oroväckande. Den ovan behandlade överföringen av utrikesfunktioner till utrikesförvaltningen orsakar ytterligare oro för huruvida processerna kommer att vara tillräckligt smidiga och dimensioneringen av resurser tillräcklig. Beredningen och genomförandet av överföringen påverkar all verksamhet vid Business Finland. Dessutom kommer organisationen att sysselsättas av genomförandet av skattegottgörelsen för investeringar i omställningen till ren energi och av den nya fullmakt på 400 miljoner euro (32.20.40) som föreslås för 2025 för industriella investeringar i omställningen till ren energi. Personalvolymen är dock inte i sig en avgörande faktor, utan utskottet betonar vikten av att förtydliga Business Finlands roll, fokusera verksamheten och effektivisera behandlingsprocesserna (se även moment 32.20.40 Stödjande av forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamhet).

Business Finlands funktion Visit Finland svarar för tillväxten och utvecklingen av turismen från utlandet till Finland. Anslagen för främjande av turismen minskar med 4 miljoner euro till 7,8 miljoner euro, vilket också leder till personalminskningar. Utskottet beklagar nedskärningarna, men betonar samtidigt vikten av långsiktigt lokalt arbete och samarbete med och mellan regionala aktörer. Utskottet betonar att utveckling av turismen är en möjlighet som kan stärka livskraften i hela Finland. Det gäller särskilt i östra Finland, som drabbats av kriget i Ukraina och vars turistpotential har underutnyttjats. Utskottet välkomnar tillväxtprogrammet för hållbar turism i östra Finland, som fastställdes vid statsrådets allmänna sammanträde den 10 oktober 2024. För programmet anvisades 3 miljoner euro ur en post från 2022 som överförs från moment 32.30.40. Utskottet betonar att ett bättre utnyttjande av turistnäringens möjligheter förutsätter satsningar på infrastruktur och högklassiga turistkoncept. Tillgängligheten är av väsentlig betydelse för såväl turismen som placeringen av industriella investeringar.

40. Statsunderstöd till aktörer som främjar en hållbar tillväxtpolitik (reservationsanslag 3 år)

Under momentet föreslås ett anslag på cirka 2,9 miljoner euro, vilket är cirka 0,3 miljoner euro mindre än i den ordinarie budgeten för innevarande år. Utskottet ökar momentet med 630 000 euro, varav

— 200 000 euro till stiftelsen Räyskälä-Säätiö för utveckling av Räyskälä flygcenter bl.a. i fråga om byggnadsbeståndet

— 100 000 euro till Konsumentförbundet rf

— 100 000 euro till Music Finland ry för exportfrämjande

— 100 000 euro till Västra Nylands handelskammare för strategisk utveckling av Joddböle industriområde. Syftet med det regionala projektet är att skapa ett ekosystem av olika aktörer i området och främja utvecklingen av ett regionalt betydelsefullt företagsområde.

— 80 000 euro till Finlands Företagsmentorer rf för mentoreringsverksamheten

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Huvudtitel 32

— 30 000 euro till Mikro- och ensamföretagare rf

— 20 000 euro till föreningen Ympäristömerkintä Suomi ry

Momentet får följande lydelse:

Under momentet beviljas 3 543 000 euro.

(Stycke 2—4 som i RP 109/2024 rd)

20. Förnyelse och koldioxidsnålhet

Under kapitlet anvisas totalt 1,6 miljarder euro för att bland annat främja att näringslivet förnyas och att den internationella konkurrenskraften stärks med stöd av forskning, utveckling och innovationer, att lösningar för energieffektiv industriell produktion införs samt i vidare bemärkelse att samhället utvecklas så att det blir koldioxidneutralt. Utskottet betonar i likhet med miljöutskottet (MiUU 16/2024 rd) att forskning, utveckling och innovationer är av central betydelse för att målet om klimatneutralitet och omställningen till ren energi ska nås. Omställningen till ren energi skapar också tillväxtpotentialer för Finlands ekonomi.

Investeringsvolymen i Finland har inte i tillräcklig grad förnyat industrin. För att den rena omställningen och tillväxtpotentialen i anslutning till den ska lyckas krävs en förutsägbar investeringsmiljö som i hög grad är förknippad med fungerande tillståndprocesser. Utskottet anser att regeringens reform av statens regionförvaltning är viktig. Genom reformen kan tillståndspraxisen förenhetligas och tillståndprocesserna göras smidigare. Dessutom framskrider utvecklingen i anknytning till principen om ett enda serviceställe för miljörelaterade tillståndsförfaranden som planerat (se även 35.01). Utskottet påpekar dock att investeringsprojekten också är beroende av rättsväsendets resurser och processer i de fall där tillståndsbeslutet överklagas. Till exempel år 2023 kunde regionförvaltningsverken behandla tillståndsärenden enligt miljöskyddslagen och vattenlagen inom i genomsnitt 11,6 månader, medan den genomsnittliga behandlingstiden i förvaltningsdomstolarna var cirka två år i ärenden som gäller miljöskydd och vattenhushållning. Utskottet konstaterar att också närings-, trafik- och miljöcentralernas resurser avgör hur smidig eller styv tillståndsgivningen och tillsynen över investeringsprojekt är.

40. Stödjande av forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamhet (förslagsanslag)

De sammanlagda utgifterna för forskning och utveckling (FoU-utgifterna) anges i den allmänna motiveringen till betänkandet. Under moment 32.20.40 fastställs Business Finlands anslagsnivå och fullmakt att bevilja understöd.

Under momentet föreslås cirka 538,0 miljoner euro, varav cirka 100,8 miljoner euro till helheter som finansieras via EU:s återhämtningsinstrument. För fullmakten anvisas cirka 940,5 miljoner euro, varav 400 miljoner euro är den fullmakt på 400 miljoner euro som i den kompletterande budgetpropositionen föreslås för en statlig stödordning för betydande industriella investeringar som främjar omställningen till ren energi. Det är fråga om användning av den i regeringens in-

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Huvudtitel 32

vesteringsprogram nämnda näringspolitiska reserveringen för förbindelser som ingås 2025 och som inte beräknas medföra utgifter ännu 2025.

För understödsfullmakten för FoU-verksamhet föreslås cirka 486 miljoner euro, vilket är en ökning med cirka 94 miljoner euro jämfört med ramen från våren 2024. Av ökningen riktas cirka 45 miljoner euro till företagens FoU-verksamhet, cirka 40 miljoner euro till universitetens, högskolornas, forskningsinstitutens och andra offentliga organisationers företagsnära forskning och resterande 9 miljoner euro anvisas till de kreativa branschernas FoU-verksamhet. Enligt utredning till utskottet bereds utlysningen av ansökan om finansiering av FoU-stöd för de kreativa branscherna hösten 2024 i samarbete mellan aktörerna inom förvaltningsområdet och branschen. Utskottet anser det viktigt att kriterierna för ansökan om finansiering identifierar särdrag inom de kreativa branscherna. Frågan behandlas närmare i kapitel 29.80 i betänkandet.

För FoU-verksamhet anvisas medel under arbets- och näringsministeriets huvudtitel också under moment 32.20.83, där lånefullmakten för Business Finlands forsknings- och innovationsverksamhet uppgår till uppskattningsvis 145 miljoner euro. Dessutom riktas FoU-finansiering inom förvaltningsområdet till Teknologiska forskningscentralen VTT Ab:s verksamhet som allmänt understöd (under moment 32.01.49) och som specialunderstöd för forskningsinfrastrukturen (under moment 32.01.41). Av det allmänna understödet används cirka 109,5 miljoner euro för forskning- och utveckling. Forskningscentralen anvisas cirka 47,8 miljoner euro i specialunderstöd för anskaffning av en kvantdator och för investeringar i gemensamma forsknings- och teknikinfrastukturer.

Dessutom innehåller den finansiering från EU:s strukturfonder som behandlas under moment 32.30.64 cirka 100 miljoner euro för FoU-verksamhet som i huvudsak riktas till Östra och Norra Finland via närings-, trafik- och miljöcentralerna. Anslaget riktas särskilt till små och medelstora företag som har innovations- och internationaliseringspotential. Business Finlands finansiering är konkurrensutsatt på riksnivå och riktar sig huvudsakligen till företag i södra och västra Finland som eftersträvar internationell tillväxt.

Sakkunniga framförde kritik mot hur Business Finland riktar finansieringen. Det ansågs att finansieringen i alltför hög grad styr resurserna till stöd för befintliga företagsstrukturer i stället för att stödja ambitiös tillväxt och innovationer. Utskottet anser det viktigt att utreda om styrningen av finansieringen till stora, globala lokomotivföretag är det mest ändamålsenliga och kostnadseffektiva alternativet och om lokomotivets ekosystemsamarbete ger mindre företag de väntade fördelarna. Utskottet välkomnar att de små och medelstora företagens andel av Business Finlands FoU-finansiering är större än de stora företagens andel. Ur de allra minsta företagens och de av ekosystemen beroende uppstartsfirmors synvinkel tillgodoser Business Finlands finansieringsformer dock inte det upplevda behovet av att också stödja ekosystemen och uppkomsten av företag. De samlade finansiella instrument som står till företagens förfogande upplevs utgöra ett splittrat och oförutsägbart myller som det är svårt att hantera utan konsult hjälp. Det kan bidra till att små företag inte deltar i ansökningar om finansiering.

Vid utskottets sakkunnigutfrågning framkom oro över statsförvaltningens roll i valet av så kallade vinnarbranscher på marknaden. Utskottet anser det vara viktigt att staten skapar förutsättningar för förnyelse och utveckling och överlåter valet av vinnare till marknaden.

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Huvudtitel 32

Utskottet välkomnar att man enligt riktlinjerna från ramförhandlingarna våren 2024 bereder en finansieringsmekanism för de kommande livskraftscentralerna, som ska främja en målmedveten FoU-verksamhet i små och medelstora företag. Flertalet av företagen i Finland hör till kategorin mikroföretag eller små och medelstora företag, och en del av dem växer till stora företag. Utskottet välkomnar att man i den fleråriga planen för statlig forsknings- och utvecklingsfinansiering som publicerades våren 2024 gått in för att det via Business Finland ska anvisas FoU-finansiering genom konkurrensmässiga förfaranden till företag som inleder FoU-verksamhet samt till små och medelstora företag som på lång sikt förbinder sig att bygga ut FoU-verksamheten. Småföretagen har stor regional betydelse och kan bidra med innovationer som baserar sig på regionernas egna starka sidor.

Utskottet anser i likhet med ekonomiutskottet (EkUU 24/2024 rd) att det är viktigt att säkerställa en sammanhängande innovationsväg från forskning till teknisk utveckling, produktutveckling och kommersialisering. Sakkunniga har påpekat att ett negativt drag i de senaste årens FoU-satsningar har varit att satsningarna på slutfasen av innovationsprocessen varit mindre än tidigare. Syftet med innovationsfinansieringen är att säkerställa att resultaten av FoU-verksamheten kan kommersialiseras och nåt ut på exportmarknaden. Därför beklagar utskottet nedskärningen av innovationsfinansieringen med 20 miljoner euro i Business Finlands understödsfullmakt (cirka 50,5 miljoner euro) för annan verksamhet än forskning och utveckling. Minskningen av innovationsfinansieringen, till exempel slopandet av innovationssedeln för små företag, är en utmaning särskilt för SMF-sektorn, där möjligheterna att stödja kommersialiseringen försämras.

41. Energistöd (förslagsanslag)

Momentet innehåller utöver det egentliga energistödet också RRF-stöd för energiinvesteringar, som finansieras med medel ur EU:s facilitet för återhämtning och resiliens. Under momentet föreslås cirka 443,8 miljoner euro, varav cirka 245,1 miljoner euro är RRF-stöd för investeringar i omställningen till ren energi. För den nationella bevilningsfullmakten föreslås i enlighet med den nivå som avtalats i regeringsprogrammet 14,1 miljoner euro, vilket är på samma nivå som i år, men betydligt mindre än 2020—2023. Energistöd används särskilt för att främja införandet och kommersialiseringen av ny teknik och för att stödja investeringar i energieffektivitet.

Utöver energistödsmomentet anvisas cirka 51,6 miljoner euro ur faciliteten för återhämtning och resiliens under moment 32.20.44 som investeringsstöd för främjande av avskiljning och återvinning av koldioxidsnålt väte och koldioxid. Som en del av regeringens investeringsprogram anvisas för spetsprojekt för ren energi en fullmakt på 140 miljoner euro (moment 32.20.42), som ännu 2025 inte har några anslagseffekter. Under momentet kan stöd anvisas för investeringsbidrag till tekniska sänkor och främjande av den infrastruktur som dessa förutsätter samt till incitament för att avskilja och utnyttja biogen koldioxid.

För produktionsstöd för förnybar energi (moment 32.40.48) föreslås dessutom ett anslag på cirka 234,1 miljoner euro, vilket är cirka 75 miljoner euro mindre än i budgeten för 2024. Största delen av stödet för förnybar energi hänförs sig till stöden till vindkraftverk. Stödnivån beror i synnerhet på utvecklingen av marknadspriset på el. Största delen av anslagsminskningen beror på en ändring i uppskattningen av marknadspriset på el.

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Huvudtitel 32

Enligt utredning till utskottet fokuserar merparten av de pågående investeringsprojekten på energiproduktion, särskilt havs- och landbaserad vindkraft. Det finns ett överskott på investeringar i energiproduktion, medan det i stället råder brist på investeringar som kräver energi och i synnerhet el. Den gröna omställningen kan bli en källa till ekonomisk tillväxt. Utskottet betonar i likhet med de sakkunniga att de möjligheter som detta ger kräver ökade investeringar i industri med högt förädlingsvärde samt att industriella investeringar som behöver el påskyndas och lockas till Finland.

Enligt utredning till utskottet har arbets- och näringsministeriet under 2024 berett en industripolitisk strategi i samarbete med intressentgrupperna. Utskottet anser att staten måste ha en aktiv roll i industripolitiken såväl för att bidra till att etablerade industrier lyckas förnya sig som för att stärka de nya branscherna. En lyckad industripolitik kräver att tillgången på experter säkerställs och att man lyckas locka till sig investeringar. När det gäller branscher med högt förädlingsvärde och tillväxtpotential lyfter utskottet fram livsmedels- och skogsindustrin som exempel.

47. Främjande av en offentlig infrastruktur för laddning av el och tankning av gas i trafiken (förslagsanslag)

Utskottet kompletterar utifrån inkommen utredning beslutsdelen under momentet med ett stycke som beskriver ändamålet med anslaget.

Momentet får följande lydelse:

(Stycke 1 som i RP 191/2024 rd)

Fullmakt

(Stycke 1 som i RP 191/2024 rd)

Anslaget och fullmakten får användas i enlighet med förordningen om infrastrukturstöd för främjande av eltrafik och för användning av biogas och förnybart väte i trafiken 2022—2025 (178/2022). (Nytt)

(Utesl.)

(Stycke 3 som i RP 191/2024 rd)

(Stycke 4 som i RP 109/2024 rd)

30. Sysselsättning och företagsamhet

Ansvaret för att ordna offentlig arbetskraftsservice överförs den 1 januari 2025 från de statliga arbets- och näringsbyråerna till kommunerna och de samarbetsområden som kommunerna bildar. Samtidigt läggs arbets- och näringsbyråerna ned. Det kommer att finnas sammanlagt 45 sysselsättningsområden. Finansieringen av arbetskraftsservicen riktas till kommunerna via statsandelen för basservicen. Statsandelarna är allmänna och arbetskraftsservicen är inte i någon betydande utsträckning förknippad med subjektiva rättigheter, vilket innebär att kommunerna har en tämligen omfattande prövningsrätt i fråga om genomförandet av arbetskraftsservicen. Kommunerna

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Huvudtitel 32

kan själva välja att kalkylmässigt budgetera ett större eller mindre belopp än statsandelen för arbetskraftsservice för att ordna servicen.

I samband med beslutet om överföring av organiseringsansvaret har det fastställts att det anslag som i ramen reserverats för ordnande av arbetskraftsservice överförs oförändrat till statsandelarerna för kommunal basservice. Det kan dock inte entydigt fastställas hur stora kostnader anordnandet av arbetskraftsservicen bör medföra. År 2023 uppgick de faktiska kostnaderna för arbetskraftsservicen till cirka 685 miljoner euro, vilket omfattade sådan arbetskraftsservice som har slopats eller håller på att slopas (sysselsättningsskyldighet och lönesubvention till kommunerna). Enligt uppgift till utskottet var de faktiska kostnaderna för 2023 med beaktande av de slopade uppgifterna cirka 624,7 miljoner euro på riksnivå.

Enligt uppgift uppgår de anslag för arbetskraftsservice som överförs till cirka 589,3 miljoner euro, varvid uppgiftsförändringarna beaktats. Beloppet innefattar utöver finansieringen inom arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde också utgifter i anknytning till lönesubvention och startpeng under social- och hälsovårdsministeriets huvudtitel. Skillnaden mellan de faktiska kostnaderna och de anslag som överförs är cirka 35 miljoner euro, varav cirka 20 miljoner euro förklaras av skillnaden mellan överföringen av anslag under omkostnadsmomenten och cirka 15 miljoner euro av skillnaden mellan överföringen av anslag som budgeterats för arbetskraftsservice. Skillnaderna uppstår av att största delen av utgifterna för arbetskraftsservicen under statens organiseringsansvar har budgeterats under moment för reservationsanslag, vars dimensionering påverkas av anslaget från föregående år. Jämförelsen mellan olika år försvåras också av de lagändringar som påverkar servicesystemet, periodiseringarna av utgifterna samt av ökning och minskningar enligt prövning under tidigare år. Dessutom bör det noteras att en del av arbets- och näringsbyråernas och i synnerhet närings-, trafik- och miljöcentralernas och utvecklings- och förvaltningscentrets uppgifter kvarstår hos staten, varvid också en del av deras anslag kvarstår under huvudtitel 32.

Från och med ingången av 2025 överförs cirka 494,3 miljoner euro från arbets- och näringsministeriets huvudtitel till kommunernas statsandelar (moment 28.90.30). Överföringen från arbets- och näringsbyråernas omkostnader (moment 32.01.03) uppgår till cirka 246 miljoner euro, överföringen från finansieringen av offentlig arbetskrafts- och företagsservice (moment 32.30.51) till cirka 202,7 miljoner euro och överföringen av anslag för åtgärder för förlängning av tiden i arbetslivet (moment 32.30.55) till cirka 38,7 miljoner euro. Momenten i fråga stryks ur budgeten. Dessutom överförs cirka 6,9 miljoner euro från närings-, trafik- och miljöcentralernas omkostnader till statsandelsmomentet.

Sammantaget överförs cirka 874 miljoner euro från arbets- och näringsministeriets och social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområden till statsandelen för kommunal basservice. Siffran innefattar reformen av arbetskraftsservicen och reformen av integrationsfrämjandet samt de ändringar i finansieringsansvaret för arbetslöshetsförmåner som hänför sig till dem. Frågan behandlas i samband med kapitel 28.90.

Syftet med överföringen av arbetskraftsservicen är att föra tjänsterna närmare kunderna samt att erbjuda kommunerna möjlighet att också ordna och utveckla kommunernas egna tjänster som kompletterar de lagstadgade tjänsterna och svarar mot regionens och kommunernas behov.

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Huvudtitel 32

Utskottet välkomnar att regionerna i den nya modellen har bättre möjligheter än tidigare att utveckla företagssamarbetet och samarbetet med lokala utbildningsanordnare. Vid genomförandet av reformen är det enligt utskottet viktigt att säkerställa samarbetet mellan sysselsättningsområdena och i fortsättningen också att lära sig av bästa praxis i andra regioner. Dessutom har sakkunniga lyft fram att det bland långtidsarbetslösa finns ett betydande antal svårsysselsatta som framför allt behöver social-, hälsovårds- och rehabiliteringstjänster. Därför är det viktigt med ett fungerande samarbete och en fungerande informationsgång mellan välfärdsområdena, sysselsättningsområdena och FPA.

Överföringen av organiseringsansvaret är en betydande reform. Utskottet betonar i likhet med arbetslivs- och jämställdhetsutskottet (AjUU 12/2024 rd) att övergångsperioden i fråga om organiseringsansvaret för arbetskraftsservice måste genomföras så att den så lite som möjligt inverkar på den service som kunderna får. Dessutom anser finansutskottet att det är viktigt att följa reformens konsekvenser särskilt med tanke på kostnadseffektiviteten. I den fortsatta utvecklingen betonar utskottet vikten av att göra serviceprocesserna lättare och möjliggöra lokal prövning. Inom sysselsättningsområdena bör man också beakta att digitaliseringen och artificiell intelligens kan bidra till att förbättra tjänsternas kvalitet och effektivitet. Utvecklings- och förvaltningscentret kan utgöra en samarbetspartner i detta avseende.

Utskottet välkomnar att regeringen fäster uppmärksamhet vid att förbättra sysselsättningen bland äldre. Det är positivt att det relativa sysselsättningstalet för 55—64-åringar har stigit under de senaste decennierna. Det behövs dock åtgärder för att ytterligare förlänga tiden i arbetslivet. Utskottet fäster särskild uppmärksamhet vid att det relativa sysselsättningstalet för män i åldern 50—69 i Norden var allra svagast i Finland 2022.¹¹ I en nordisk jämförelse låg det relativa sysselsättningstalet för kvinnor på en låg nivå bara i åldersgruppen 65—69 år.

40. Stödjande av en hållbar tillväxt och livskraft i regionerna (reservationsanslag 3 år)

Under momentet föreslås cirka 11,8 miljoner euro. Utskottet ökar momentet med 665 000 euro, varav

- 300 000 euro anvisas för byggande av en rullskidbana på Salpausselkä skidstadion i Lahti stad,
- 200 000 euro för byggande av skidskytteinfrastruktur i Ahvenisto i Tavastehus stad,
- 125 000 euro för de fortsatta åtgärder som föreslås i slutrapporten för förstudien om ett laxcenterprojekt i Utsjoki och fortsatt planering av laxcentret samt
- 40 000 euro för utveckling av Omakylä Vuolenkoskis gästhamn tillsammans med kommunen.

I beslutdelen i motiveringen till momentet återinför utskottet en punkt, enligt vilken anslaget i enlighet med statsunderstödslagen (688/2001) får användas till understöd för tidsbegränsade projekt som främjar regional livskraft.

¹¹ Statistikcentralen 16.4.2024. <https://stat.fi/tietotrendit/blogit/2024/suomi-on-kirinyt-ikaantyneiden-tyol-lisyydessa-miehet-edelleen-jaljessa-pohjoismaisessa-vertailussa>

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Huvudtitel 32

Momentet får följande lydelse:

Under momentet beviljas 12 497 000 euro.

Anslaget får i enlighet med statsunderstödslagen (688/2001) användas

(Punkt 1—3 som i RP 109/2024 rd)

4) till understöd för tidsbegränsade projekt som främjar regional livskraft. (Nytt)

Fullmakt

(Som i RP 109/2024 rd)

Anslaget och fullmakten får i enlighet med lagen om finansiering av projekt inom regionutveckling och Europeiska unionens regional- och strukturpolitik (757/2021) användas

5) för projekt som främjar utveckling, hållbar tillväxt och livskraft i regionerna och för investeringar som ingår i dem

6) för kommunala och samkommunala infrastrukturella investeringsprojekt som stöder företagens verksamhetsförutsättningar

7) för regionutvecklingsprojekt som gäller fler än en region eller som är nationellt viktiga samt för avtalsbaserat samarbete.

Dessutom får anslaget och fullmakten användas

8) till betalning av konsumtionsutgifter enligt 1—7 punkten

9) för avlönande av visstidsanställd personal motsvarande högst fem årsverken och till betalning av kostnader för lokaler och andra kostnader som föranleds av avlönandet av personal

10) till betalning av stöd i förskott, om detta är motiverat med tanke på genomförandet av projektet.

(Stycke 4 som i RP 109/2024 rd)

64. EU-medfinansiering och statlig medfinansiering i EU:s regional- och strukturpolitiska program och andra program inom sammanhållningspolitiken (förslagsanslag)

Under momentet föreslås cirka 619,3 miljoner euro, varav 67 procent används till betalning av finansieringsandelen från EU:s regional- och strukturpolitiska fonder och resten till betalning av statens finansieringsandel. För fullmakten föreslås cirka 376,5 miljoner euro, varav 31 procent är nationell medfinansiering. Till de helheter som finansieras under momentet hör EU:s och statens finansieringsandelar av programmet ”Ett förnybart och kompetent Finland 2021–2027” (ERUF, ESF+ och JTF) och InvestEU-programmet samt statens medfinansieringsandelar av Interreg-programmen.

Utbetalningarna för den föregående programperioden för de region- och strukturpolitiska programmen avslutades den 30 juni 2024. Utskottet välkomnar att Finland ser ut att få full EU-medfinansiering för det föregående programmet ”Hållbar tillväxt och jobb 2014–2020”. Detta under-

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Huvudtitel 32

lättades av den interna flexibilitet som medgavs i programmets slutskede och av möjligheten till hundra procentig EU-finansiering i det senaste räkenskapsårets begäranden om utbetalning.

40. Specialfinansiering till företag

Till specialfinansiering till företag anvisas sammanlagt cirka 262,1 miljarder euro, vilket är cirka 50,4 miljoner euro mer än i den ordinarie budgeten för 2024. Regeringen föreslår att arbets- och näringsministeriet med stöd av lagen om statliga exportgarantier (422/2001) ska kunna ersätta Finnvera Abp för kreditförluster av exportgarantier som 2025 beviljas för främjande av export till och investeringar i Ukraina till ett belopp av högst 100 miljoner euro. Utskottet tillstyrker det föreslagna samtycket, som ingår i Finlands nationella plan för stöd till återuppbyggnaden av Ukraina.

88. Kapitalinvestering i Finlands Industriinvestering Ab (reservationsanslag 3 år)

Under momentet föreslås 100 miljoner euro för höjning av Finlands Industriinvestering Ab:s egna kapital. Det är fråga om en åtgärd i det tillväxtpaket som man kom överens om vid regeringens ramförhandlingar, enligt vilken Finlands Industriinvestering under tre år får extra kapital för direkta investeringar enligt marknadsmässiga principer till ett belopp av sammanlagt 300 miljoner euro. Syftet med denna statliga tilläggssatsning är att kanalisera minst det tredubbla beloppet privat kapital till investeringsobjekten. Enligt utredning till utskottet används tilläggssatsningen särskilt för så kallade uppskalningsföretag, det vill säga tillväxtföretag som växer snabbt och för vilka det inte finns tillräcklig privat finansiering. Detta marknadsspöke gör sig gällande i hela Europa, men enligt de sakkunniga som utskottet hört är situationen särskilt utmanande i Finland. Enligt uppgift har beredningen av Finlands Industriinvesteringens nya strategi framskridit till den fas där remissvaren analyseras. Utskottet anser det vara ytterst viktigt att Finlands Industriinvestering fortsätter sin verksamhet på marknadsvillkor och i så stor utsträckning som möjligt som katalysator för privat finansiering.

Hösten 2024 behandlar riksdagen lagstiftningsändringar som syftar till att förnya Finlands Industriinvestering-koncernen (RP 86/2024 rd) och som innebär att ett nytt kapitalinvesteringsbolag bildas. Utskottet behandlar inte den frågan i någon större detalj i detta betänkande, men välkomnar att Finlands Industriinvesteringens industripolitiska uppgift framhävs i reformen i samarbete med andra aktörer, såsom Finnvera och Business Finland. Även i vidare bemärkelse är det viktigt att samordna olika aktörers verksamhet för att undvika döda vinklar och överlappningar.

50. Integration och internationell kompetens

03. Främjande av integration och arbetskraftsinvandring (reservationsanslag 2 år)

Under momentet föreslås cirka 2,2 miljoner euro för främjande av invandrares integration och sysselsättning samt av internationell kompetens och arbetsrelaterad invandring, vilket är cirka 2,6 miljoner euro mindre än i den ordinarie budgeten för 2024. Dimensioneringen av anslaget beaktar såväl totalreformen av integrationslagen och produktivitetsåtgärderna enligt regeringspro-

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Huvudtitel 32

grammet som överföringen av 0,35 miljoner euro till närings-, trafik- och miljöcentralerna för utgifter i anslutning till integrationen (moment 32.01.02).

För främjande av arbetskraftsinvandring anvisas dessutom anslag för Work in Finland-verksamhet i kapitel 32.01, där Business Finland för detta ändamål anvisas 2,9 miljoner euro (under moment 32.01.05) och utvecklings- och förvaltningscentret cirka 2,5 miljoner euro (under moment 32.01.02). För Talent-finansiering beviljas uppskattningsvis 1,5 miljoner euro ur fullmakten att bevilja understöd för forskning och utveckling (moment 32.20.40).

Utskottet anser att kombinationen av integrationsutbildning och så snabb sysselsättning som möjligt är ett effektivt sätt att integrera invandrarna i det finländska samhället.

30. Statlig ersättning för integrationsfrämjande verksamhet (förslagsanslag)

Under momentet föreslås sammanlagt 382,2 miljoner euro, vilket är på nästan samma nivå som i år. Anslagsfördelningen ändras dock på många sätt, varav den största i euro (cirka 169 miljoner euro) är att personer som flytt från Ukraina och fått tillfälligt skydd börjar omfattas av de kostnadsersättningar som betalas till kommunerna och välfärdsområdena.

Den totalreform av lagen om främjande av integration som träder i kraft vid ingången av 2025 ökar kommunernas ansvar för främjandet av integration. De lagstadgade tjänsterna för integrationsfrämjande finansieras i fortsättningen delvis genom statsandelen för kommunal basservice under moment 28.90.30 och delvis under moment 32.50.30. Integrationsutbildning har tidigare finansierats under momentet för offentlig arbetskrafts- och företagsservice (32.30.51), som slopas vid ingången av 2025. Dessutom upphör finansieringen av det grundläggande utkomststödet med stöd av lagen om främjande av integration, varvid cirka 112,5 miljoner euro överförs till moment 33.10.57 (grundläggande utkomststöd) och cirka 4,1 miljoner euro i anslag för kompletterande och förebyggande utkomststöd till moment 28.89.31. Förändringarna i utgifterna för utkomststöd behandlas under huvudtitel 33.

Under momentet finns dessutom regeringens beslutsgrundade åtgärder som sänker anslagen med cirka 74,2 miljoner euro, delvis genom att minska kommunernas skyldigheter och i huvudsak genom en nivåsenkning som görs på basis av produktivitetsbesparingar. Den största enskilda åtgärden är nedskärningen av de kalkylerade ersättningarna med 58 miljoner euro, om vilket beslut fattades vid budgetförhandlingarna efter att det framkommit att de besparingar som förkortningen av ersättningsperioden för utkomststöd medför i huvudsak realiseras först från och med 2027. I och med nedskärningen får kommunerna betydligt mindre kalkylerad ersättning än tidigare för de personer som omfattas av ersättningen, till exempel personer som får internationellt skydd och personer som får tillfälligt skydd och har en hemkommun. Nedskärningen påverkar särskilt de kommuner som har tagit emot många ukrainare som får tillfälligt skydd. I huvudstadsregionens tre största kommuner beräknas nedskärningen av den kalkylerade ersättningen uppgå till sammanlagt 12,4 miljoner euro 2025 (RP 192/2024 rd).

De sakkunniga som utskottet hörde var eniga om att nedskärningen av anslagen för integration har en negativ inverkan på kommunernas ekonomi. Kommunerna kan reagera på den sjunkande finansieringen bland annat genom att höja skatterna eller dra in på antingen integrationstjänster

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Huvudtitel 33

eller andra tjänster. Enligt erhållen utredning kan försämringen av integrationstjänsterna fördröja integrationen och sysselsättningen och på lång sikt också medföra kostnader. Utskottet betonar att kommunerna har prövningsrätt när det gäller att rikta besparingarna så att de får så små negativa konsekvenser som möjligt. Utskottet välkomnar att nedskärningen av de kalkylerade ersättningarna är avsedd att vara temporär. Avsikten är alltså att höja ersättningarna när besparingarna i utkomststödet börjar realiseras.

Huvudtitel 33

SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDSMINISTERIETS FÖRVALTNINGSOMRÅDE

Anslagen under social- och hälsovårdsministeriets huvudtitel ligger på cirka 15,3 miljarder euro. Det är ungefär 17 procent av statsbudgeten. Anslagsnivån minskar med lite mindre än en miljard euro jämfört med den ordinarie budgeten för 2024. Nettoeffekten av regeringens sparbeslut förklarar att anslagsnivån sjunker med cirka 470 miljoner euro, varav cirka 300 miljoner euro förändras av de reformer som träder i kraft 2025 och 170 miljoner euro av de reformer som trädde i kraft 2024. Den så kallade lösningen för kanalisering minskar anslagsbehovet med ett nettobelopp på sammanlagt 575 miljoner euro. Genom lösningen styrs besparingarna i den sociala tryggheten till fullt belopp till att minska skuldsättningen¹². Utöver det som sägs ovan påverkas anslagsnivån under huvudtiteln av ändringar i behovskalkylerna.

För utjämning av familje- och boendekostnader, grundläggande utkomststöd samt vissa tjänster (kapitel 33.10) föreslås cirka 4,7 miljarder euro, vilket är 126 miljoner euro mindre än i den ordinarie budgeten för 2024. Anslagsnivån sänks bland annat till följd av de ändringar som gäller bostadsbidraget. Å andra sidan ökar anslagen för det grundläggande utkomststödet (moment 33.10.57) med 237 miljoner euro jämfört med den ordinarie budgeten för 2024. Drygt hälften av beloppet uppkommer av de återverkningar som reformerna av bostadsbidraget och utkomstskyddet för arbetslösa har. Däremot är 112,5 miljoner euro en överföring från moment 32.50.30 i anslutning till ändringarna i integrationslagen.

Anslaget för utkomstskyddet för arbetslösa (kapitel 33.20) ligger på cirka 1,9 miljarder euro, vilket är 340 miljoner euro mindre än i den ordinarie budgeten för 2024. Det minskade anslaget förklaras till stor del av överföringen på cirka 370 miljoner euro till statsandelen för kommunal bas-service under moment 28.90.30. Anslaget minskas också till följd av bland annat slopandet av förhöjningsdelarna inom utkomstskyddet.

Sjukförsäkringsanslagen (kapitel 33.30) ligger på cirka 1,84 miljarder euro, när man beaktar utskottets ändringar under moment 33.30.60. Anslagsnivån är 474 miljoner euro lägre än i den ordinarie budgeten för 2024. Anslagsnivån sjunker bland annat på grund av besparingar i läkemedelsersättningarna och reformen av den yrkesinriktade rehabiliteringen av unga. Den ovan nämnda kanaliseringslösningen har dock en särskilt stor sänkande effekt på anslagsnivån.

¹² Kanaliseringen genomförs eftersom de reformer som gäller den sociala tryggheten sänker socialskyddsfondernas kostnader, vilket i normala fall också sänker de försäkringspremier som fonderna tar ut. Statens andelar i fonderna minskar och därmed sjunker försäkringspremierna som helhet inte i och med reformerna.

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Huvudtitel 33

Indexfrysningen för valperioden gäller förmåner som är bundna till folkpensionsindex och konsumentprisindex, med undantag av utkomststöd, pensioner, fronttillägg, handikappförmåner, underhållsstöd, årssjälvrisk för läkemedel, grundunderstöd för militärunderstöd och avträdelsestödet kompletteringsdel. Indexfrysningarnas inverkan beräknas vara cirka 250 miljoner euro. Kostnaderna för 2025 är alltså 250 miljoner euro mindre än om höjningarna hade genomförts normalt 2024–2025.

För att trygga det finländska välfärdssamhället är det nödvändigt att stärka de offentliga finanserna och sysselsättningen samt höja sysselsättningsgraden, påpekar utskottet. Dessa mål är också knutna till beslut om inbesparingar av sociala förmåner, av vilka en stor del är inriktade på att skapa incitament för sysselsättning. De sysselsättningsåtgärder som regeringen beslutat om ska ge ungefär 73 000—74 000 nya sysselsatta.

Utskottet håller med social- och hälsovårdsutskottet (ShUU 10/2024 rd) om att det är viktigt att bevaka hur de samlade konsekvenserna av anpassningsåtgärderna inom den sociala tryggheten och servicen påverkar tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättigheterna samt försörjningen och välbefinnandet för olika grupper av människor. Det är därför bra att social- och hälsovårdsministeriet hösten 2024 publicerade två promemorior¹³ om de samlade konsekvenserna av de ändringar som regeringen genomfört åren 2024—2025. Enligt ministeriets bedömning ökar förändringarna den ekonomiska utsattheten och inkomstskillnaderna. Den ekonomiska utsattheten bland hela befolkningen ökar med 1,7 procentenheter (ungefär 100 000 personer). En iakttagelse var att förändringarna i huvudsak är en följd av de reformer i den sociala tryggheten som genomfördes redan 2024. De ändringar som genomförs 2025 har endast en liten inverkan. Konsekvensbedömningarna är statiska, alltså beaktar de inte eventuella beteendeeffekter, såsom sysselsättningen. Utskottet konstaterar att om sysselsättningseffekterna togs med i konsekvensbedömningen skulle bedömningen vara lindrigare, vilket framhäver vilken betydelse sysselsättningen har för att förbättra den ekonomiska ställningen och öka välfärden.

Enligt uppgift till utskottet kan de ändringar i förmånerna som det fattats beslut om påverka behovet av utkomststöd och stegvis öka antalet mottagare av utkomststöd. Effekterna har tills vidare varit att stödbeloppet i de hushåll som redan får utkomststöd har ökat under 2024. Antalet personer som får utkomststöd har dock ökat endast en aning. Ökningen beror till största delen på att personer som flytt från Ukraina och beviljats tillfälligt skydd har blivit kommuninvånare som omfattas av det grundläggande utkomststödet. Utskottet anser det vara viktigt att behovet av det utkomststöd som ges i sista hand och förändringarna i stödutgifterna bevakas. Det är viktigt att följa vilka konsekvenser ändringarna i förmånerna har bland annat för barn och unga i familjer med låga inkomster. Behovet av utkomststöd och barnfamiljsfattigdom har konstaterats ha betydande generationsöverskridande konsekvenser. Utskottet lyfter också fram social- och hälsovårdsutskottets synpunkt (ShUU 10/2024 rd) på att det med tanke på incitamenten för arbete och den övergripande sociala tryggheten inte är ändamålsenligt att öka användningen och beroendet av utkomststöd genom ändringar i de primära förmånerna.

¹³ Bedömning av de sammantagna konsekvenserna för hushållens inkomstbildning av ändringarna i utkomstskyddet (SHM 2024, på finska, svenskt sammandrag) och bedömningen av sammantagna konsekvenser av ändringar i lagstiftningen om social trygghet 2024 och 2025 (SHM 2024).

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Huvudtitel 33

Utskottet anser att främjandet av jämställdhet är övergripande tema i arbetet med budgetpropositionen. Finansutskottet anser liksom arbetslivs- och jämställdhetsutskottet (AjUU 12/2024 rd) att det är viktigt att man fortsätter utveckla granskningarna som gäller jämställdhet i budgetpropositionen.

02. Tillsyn

05. Omkostnader för Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (reservationsanslag 2 år)

Behandlingen i riksdagen pågår fortfarande i fråga om regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av alkohollagen (RP 173/2024 rd). I samband med ändringen föreslås det i budgetpropositionen för 2025 att anslaget för Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården under moment 33.02.05 ökas med 80 000 euro och anslaget för regionförvaltningsverket under moment 28.40.01 med 160 000 euro.

Enligt uppgift till utskottet är det ändamålsenligt att tilläggsresurserna för ämbetsverken tas in i budgeten för 2025 så att ämbetsverken kan förbereda sig på ändringarna, även om behandlingen av förslaget till ändringar i lagstiftningen pågår. Om den föreslagna ändringen av någon anledning inte genomförs, ska regeringen senare stryka dessa anslag ur budgeten.

03. Forskning och utveckling

04. Omkostnader för Institutet för hälsa och välfärd (reservationsanslag 2 år)

Besparingar i omkostnaderna. Till omkostnaderna för ämbetsverken och inrättningarna inom social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde riktas besparingar på sammanlagt 28,7 miljoner euro och till övriga moment besparingar på 0,6 miljoner euro. Institutet för hälsa och välfärds (THL) andel av besparingarna i omkostnaderna är 3 miljoner euro 2025 och institutet har redan proaktivt anpassat sin verksamhet till en sjunkande anslagsnivå i början av 2024. Den största besparingen i euro i anslutning till produktivetsprogrammen hänför sig till omkostnaderna för Folkpensionsanstaltens socialskyddsfonder (20 miljoner euro).

Kvalitetsregister. Inom ramen för kvalitetsregisterverksamheten samlar man in och analyserar uppgifter för att få en bild av effekterna och kostnadsnyttan av åtgärderna inom social- och hälsovården inom specifika sjukdomsområden. Verksamheten omfattar nio kvalitetsregister. Den nationella kvalitetsregisterverksamheten anvisas tilläggsfinansiering för ett genomslags- och kostnadseffektivitetsprojekt samt genom riksdagens tillägg. Finansieringen för den nationella kvalitetsregisterverksamheten uppgick till 2,4 miljoner euro 2024. Under det gångna året har dataproduktionen, rapporteringen av uppgifter och utnyttjandet av resultaten utvecklats särskilt med hjälp av kollegialt utvecklingsarbete. Dessutom har kvalitetsdata om cancerbehandlingar utvecklats tillsammans med bland annat cancerregistret och ett arbete för att systematisera insamlingen av uppgifter om cancerbehandlingarnas effekt och kvalitet pågår. För att utveckla och utvidga kvalitetsregisterverksamheten har man börjat formulera konkreta effektmål med hjälp av vilka

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Huvudtitel 33

man strävar efter att få in nya företeelser och/eller sjukdomsgrupper i kvalitetsregisterverksamheten. Inrättandet av nya kvalitetsregister är en dyr och långsiktig investering och därför måste man noggrant bedöma valet av kategorier som ska registreras.

Utskottet anser att kvalitetsregisterverksamheten är ytterst viktig (se även FiUB 14/2023 rd) med tanke på social- och hälsovårdens kvalitet, genomslag och dämpningen av kostnaderna. Utskottet anser att det är viktigt att utveckla och utvidga registerverksamheten. Det riksomfattande effektivitetsarbetet och utvecklingen av kvalitetsregistren bör också omfatta vårdarbetets kvalitet och genomslag.

Utskottet ökar momentet med 400 000 euro för att utveckla och utvidga kvalitetsregisterverksamheten.

Forskning i vårdarbete. Statsunderstödet till Hoitotyön Tutkimussäätiö (Hotus) uppgår till 720 000 euro, vilket är 80 000 euro mindre än 2024, men överskrider 2023 års nivå. Velfärdsområdena har ett växande behov av att utveckla tjänsterna utifrån forsknings- och evidensbaserad kunskap samt att förbättra tjänsternas kvalitet, genomslag och kostnadseffektivitet. Eftersom vårdpersonalen utgör en stor del av personalen inom social- och hälsovården har deras arbete en betydande inverkan på kvaliteten på och kostnaderna för vården. Enligt uppgift till utskottet syns detta också i att det är allt fler som tar kontakt med Hoitotyön Tutkimussäätiö.

Utskottet anser att den vårdvetenskapliga forskningen och utvecklingen av evidensbaserat vårdarbete är centrala faktorer när det gäller att förbättra rutinerna i vårdarbetet, öka kostnadseffektiviteten, balansera kvaliteten på vården och utveckla hela vårdkedjan. De nationella vårdrekommendationerna som Hoitotyön Tutkimussäätiö har fastställt har etablerat sin ställning. Utskottet har upprepade gånger höjt finansieringen till forskningen i vårdarbete, men förslaget i budgeten för 2025 är något lägre än det anslag som beviljades för innevarande år.

Utskottet ökar momentet med 200 000 euro till Hoitotyön tutkimussäätiö för forskning i vårdarbete.

Utskottet behandlar finansieringen av forskning som hänför sig till social- och hälsovården i samband med moment 33.60.32 och vårdens genomslag i samband med kapitel 28.89.

Momentet får följande lydelse:

Under momentet beviljas ett nettoanslag på 80 833 000 euro.

(Stycke 2 som i RP 109/2024 rd)

31. Främjande av hälsa och välfärd (reservationsanslag 3 år)

Ur regeringens investeringsprogram anvisas sammanlagt 9 miljoner euro till det nationella programmet för hälsa och välfärd under valperioden. Anslagen i budgeten för 2025 uppgår till 3,5 miljoner euro. Syftet med programmet är att åtgärda de brister i välbefinnandet och den sjukdomsburden som de vanligaste folksjukdomarna och riskfaktorer i anslutning till dem har orsakat. Vidare är syftet att öka arbets- och funktionsförmågan samt minska hälso- och välfärdsskillna-

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Huvudtitel 33

derna mellan befolkningsgrupperna. I genomförandet av programmet deltar i stor utsträckning aktörer i anslutning till främjandet av hälsa och välfärd och även kommunerna och allmännyttiga organisationer.

Utskottet anser att det är viktigt att satsa på förebyggande verksamhet som främjar hälsa och välbefinnande. Här har staten, kommunerna och organisationerna alla en viktig roll. Enligt uppgift kommer programmet också att samarbeta med programmet Finland i rörelse genom pilotförsök som syftar till att främja folkhälsan. Programmet Finland i rörelse behandlas i samband med kapitel 29.90.

63. Vissa specialprojekt (reservationsanslag 3 år)

Mathjälp. Finansutskottet har flera gånger riktat extra resurser för mathjälpsverksamheten och ansett det vara viktigt att verksamheten etableras så att den inte är beroende av den tilläggsfinansiering som riksdagen årligen beviljar. Det är positivt att man i fråga om verksamheten har uppnått en jämn finansieringsnivå på 3 miljoner euro och att anslaget anvisas under ett eget moment (33.70.54).

Programmet för bra arbete. Programmet för ett gott arbete anvisas sammanlagt 9 miljoner euro under regeringsperioden 2024–2027. Programmet inbegriper åtgärder såväl på lång sikt som på kort sikt för att underlätta personalbristen inom social- och hälsovården och räddningsbranschen. Programmet anvisas 2,5 miljoner euro 2025. Programmet omfattar åtgärder för att förbättra tillgången på utbildad personal, för att främja kompetensen, välbefinnandet i arbetet och god ledning samt för att möjliggöra ett smidigt samarbete mellan yrkesutbildade personer. Åtgärderna förtydligar också arbetsfördelningen mellan välfärdsområdena och stärker samarbetet och samordningen mellan områdena i frågor som berör tillgången till specialkompetens. Målet med programmet är att stödja välfärdsområdena i utvecklingen av en vikariepool. Det ska också göras en bedömning av möjligheterna att stävja dyr användning av kortvarig hyrd arbetskraft.

Utskottet anser att programmet är ett bra verktyg för att lösa utmaningarna med tillgången på kompetent personal. Utmaningarna i fråga om tillgången på social- och hälsovårdspersonal behandlas i samband med kapitel 28.89.

Utbildning för kliniska specialistsjukskötare. År 2024 utreddes hur många sjukskötare med klinisk specialkompetens välfärdsområdena kommer att behöva per verksamhetsområde inom den specialiserade sjukvården¹⁴. Uppskattningen är att det behövs sammanlagt ungefär 8 000 sjukskötare med klinisk specialkompetens före 2028. Målet är att ordnandet av specialiseringsutbildning inom kliniskt vårdarbete för sjukskötare ska inledas nationellt samt att det införs en regional verksamhetsmodell för framsyns- och utbildningssamarbete mellan välfärdsområdena och högskolorna. År 2025 är det möjligt att med statlig finansiering möjligt att baserat på befolkningens behovet av service och välfärdsområdenas bedömning planera och inleda 1–2 specialiseringsutbildningar inom kliniskt vårdarbete. För att förbättra kvaliteten på vårdarbetet och branschens

14 Social- och hälsovårdsministeriets publikationer 2024:9: Uppskattat behov av sjukskötare med klinisk specialisering åren 2024–2028. Utredning (på finska, svensk sammanfattning).

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Huvudtitel 33

förmåga att attrahera och hålla kvar arbetskraft anser utskottet det vara viktigt att man fortsätter utveckla möjligheterna för sjukskötare att specialisera sig inom kliniskt vårdarbete.

Utskottet ökar momentet med 500 000 euro för ovan nämnda ändamål.

Nationell cancerstrategi. Ett avtal om utarbetande av en nationell cancerstrategi ingicks med Nationellt cancercentrum (FICAN) våren 2024. I strategin lägger man baserat på evidensbaserad kunskap fram förslag bland annat till stöd för förebyggande, tidig upptäckt och rehabilitering av cancer. Enligt uppgift till utskottet är det möjligt att stödja genomförandet av strategin genom tillväxtprogrammet för hälso- och välfärdssektorn. Utskottet anser att det är viktigt att strategin färdigställs och genomförs bland annat för att stödja lika tillgång till kostnadseffektiva behandlingar.

Utskottet ökar momentet med 80 000 euro för genomförandet av en nationell cancerstrategi.

Projektet för kartläggning av familjevården. Familjevården har för många äldre visat sig vara en fungerande lösning för att svara på behoven av service. I regeringsprogrammet har fastställts att familjevården för äldre ska utökas. Det förekommer skillnader mellan välfärdsområdena i fråga om ordnandet och utvecklingen av familjevård. Det är därför nödvändigt att kartlägga nuläget inom familjevården (även ambulerande familjevård) och sammanställa de goda modeller som finns i områdena.

Utskottet ökar momentet med 30 000 euro till projektet för kartläggning av familjevården för äldre.

Dessutom ökar utskottet anslaget under momentet med 935 000 euro, som riktas som statsunderstöd enligt följande:

- 200 000 euro till Frälsningsarméns KOHO-utbildning
- 150 000 euro till Finlands svenska psykoteraförening rf för utveckling av den svenskspråkiga psykoteraföreläsningen i samarbete med Helsingfors universitet
- 80 000 euro för Nuorten Mielenterveysseura Yeesi ry:s projekt Muudi för att stödja unga som utsatts för rasism
- 70 000 euro till Pro Lappviken förening för mental hälsa rf, för krishemsverksamheten vid Lappviken
- 50 000 euro till Socialpsykiatriska föreningen i östra Nyland rf, fristående projekt för att stärka den svenskspråkiga och tvåspråkiga verksamheten vid Lovisa och Borgå klubbhus
- 50 000 euro till Kiusaamisesta Kipu ry, Vanda
- 50 000 euro till Finlands Hjärtförbunde rf för upprätthållande av registret över defibrillatorer (DEFI-tjänsten)
- 50 000 euro till Tampereen NNKY för ITU-projektverksamheten vid huvudstadsregionens verksamhetsställe
- 50 000 euro till Tampereen NMKY för familjestödjande arbete för föräldrar och barn
- 50 000 euro till Vammaisperheyhdistys Jaatinen ry för att utveckla den riksomfattande verksamheten
- 35 000 euro till Klubbhus Fontana i Karis för att utveckla lokalerna och verksamheten
- 30 000 euro till Finlands Röda Kors Åbolands distrikt
- 30 000 euro till Caritas Finland rf för invandrararbete

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Huvudtitel 33

- 20 000 euro till Hämeen Mokia ry och
- 20 000 euro till Kaippari mielenterveys ry.

Momentet får följande lydelse:

Under momentet beviljas 6 082 000 euro.

(Stycke 2 som i RP 109/2024 rd)

30. Sjukförsäkring

Barns och ungas välbefinnande

Största delen av barnen och ungdomarna mår bra. Den psykiska ohälsan har dock ökat och personer som lider av psykisk ohälsa har ofta svåra problem. Ofta är det familjebakgrunden som avgör barnens möjligheter i livet. Barns och ungas välbefinnande påverkas av åtgärder inom många olika sektorer. Undervisnings- och kulturministeriet har det övergripande ansvaret för att leda arbetet som främjar ungas välbefinnande och för det riksomfattande programmet för ungdomsarbete och ungdomspolitik (RUNGPO). Kommunernas och välfärdsområdenas åtgärder har stor betydelse, liksom också den tredje sektorn. Nedan granskas vissa helheter och regeringens anslags-satsningar som berör barns och ungas psykiska hälsa och välbefinnande.

Mentalvårdstjänster på basnivå. De ungas psykiska belastning och symptom har ökat och det diagnostiseras allt fler psykiska störningar. Enligt uppgifter till utskottet har efterfrågan på och användningen av mentalvårdstjänster ökat stadigt redan i flera år. I förhållande till åldersklassen använder unga i tjugoårsåldern mest tjänster. Tyngdpunkten för besök som hänför sig till den mentala hälsan håller i enlighet med målet på att förskjutas till primärvård, vilket syns i hälso- och sjukvårdens registeruppgifter.

Lika tillgång till tjänster på basnivå för barn och unga under 23 år tryggas av att den längsta väntetiden för icke-brådskande primärvård också i fortsättningen är 14 dygn. Terapigarantin som träder i kraft den 1 maj 2025 förbättrar dessutom tillgången till korttidspsykoterapi på basnivå eller annan effektiv psykosocial behandling. För genomförandet av terapigarantin har det på årsnivå reserverats 35 miljoner euro (den generella finansieringen till välfärdsområdena under moment 28.89.31). Det är en betydande satsning och förbättring jämfört med nuläget.

Mentalvårdshjälp med låg tröskel. Tilläggssatsningarna på mentalvårdshjälp med låg tröskel kompletterar terapigarantin för barn och unga. Under moment 33.60.39 anvisas 2 miljoner euro för tillgång till mentalvårdshjälp och mentalvårdstjänster med låg tröskel. Anslaget för mentalvårdshjälp och mentalvårds- tjänster med låg tröskel får beviljas som statsunderstöd för försöks- och utvecklingsprojekt för mentalvårdshjälp och mentalvårdstjänster enligt en verksamhetsmodell med låg tröskel. Försöken och utvecklingsprojekten ska pågå i 1—3 år. Under moment 33.90.50 finns dessutom ett tilläggsanslag på 500 000 euro för chattjänster med låg tröskel. Anonyma chattjänster är viktiga kanaler för stöd och hjälp, särskilt för unga.

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Huvudtitel 33

Utveckling av tjänster för unga med allvarliga symtom. Avsikten är att för 2025–2027 anvisa sammanlagt 7,5 miljoner euro för åtgärder som inriktas på att hjälpa barn och unga med allvarliga symtom som tar sig uttryck i rusmedelsbruk, brottslighet och våld. I anslutning till detta har det under moment 33.01.05 gjorts ett tillägg på 2,5 miljoner euro för att inrätta rehabiliterande service för dessa barn. Dessa barn och unga har behov av mångprofessionell hjälp, och för att vardagen ska vara trygg behöver också risken för våld tas i beaktande.

I budgetpropositionen föreslås också 500 000 euro (moment 33.60.39) för utveckling av den så kallade hybridmodellen inom barnskyddet. Finansieringen för 2025 riktas som statsunderstöd för kostnader som uppkommer av utvecklingen och införandet av hybridmodellen inom den offentliga sektorn. Det är fråga om en barnskyddstjänst som är avsedd för våldsamma och självdestruktiva barn. Modellen kombinerar tjänster inom barnskyddet, barn- och/eller ungdomspsykiatri och elevvården. Barnskyddslagstiftningen ska revideras och enligt uppgift till utskottet är avsikten att de författningsändringar en hybridmodell för barnskyddet förutsätter ska bedömas och bedras som en del av den övergripande reformen.

För förebyggande av narkotikadödsfall bland unga har det reserverats 3,5 miljoner euro under moment 33.60.31. Enligt uppgift pågår planeringen av det förebyggande arbetets innehåll och riktlinjerna fastställs i slutet av året. Vid planeringen beaktas bland annat Otkes utredningar kring temat samt rekommendationerna från Institutet för hälsa och välfärds arbetsgrupp för förebyggande av narkotikadödsfall. Förebyggandet av narkotikadödsfall bland unga kräver omfattande åtgärder. Dessutom föreslås det i budgeten ett nytt anslag på 500 000 euro under moment 33.70.50 för narkotikaförebyggande arbete. Under samma moment föreslås dessutom 2,5 miljoner euro för särskild omsorg som gäller unga.

Rehabiliteringsförmåner. Regeringen har beslutat att åldersgränserna för Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner ändras så att de motsvarar den tidpunkt då läroplikten för unga personer enligt läropliktslagen senast upphör. Yrkesinriktad rehabilitering för unga riktas i fortsättningen i enlighet med lagstiftarens ursprungliga syfte till unga som står utanför studier och arbetslivet eller annars löper risk för utslagning. Preciseringsen av målgruppen tryggar tillgången till rehabilitering för dessa personer. Sakkunniga har framfört att rehabiliteringen har positiva konsekvenser för de ungas funktionsförmåga och övergripande situation. Vid utfrågningen har det uttryckts oro över att ändringarna kan öka risken för utslagning och ojämlikheten.

Regeringen har i budgetpropositionen tryggt finansieringen av Folkpensionsanstaltens behovsprövade rehabiliteringspenning så att 80,8 miljoner euro står till förfogande för ändamålet 2025. Utskottet anser att detta är motiverat, eftersom det har funnits efterfrågan på bland annat familjerehabilitering (LAKU) och Min egen väg-rehabilitering för barn och unga.

Beaktande av helheten. I de sakkunnigytranden som utskottet fått har man välkomnat satsningarna på de ungas välbefinnande och tillgången till mentalvårdstjänster, men uttryckt oro över om den permanenta finansieringen av åtgärderna är tillräcklig och för att systemet för mentalvårdshjälp och -tjänster är splittrat. Utskottet delar dessa åsikter. Utskottet anser att det är viktigt att förbättra barns och ungas välbefinnande och en snabb och jämlik tillgång till mentalvårdstjänster och att beslutet om terapigaranti är viktigt. Sammantaget behövs såväl förebyggande tjänster med

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Huvudtitel 33

låg tröskel, tjänster på basnivå som tjänster på specialiserad nivå. Vikten av att tjänsterna är övergripande framhävs bland barn och unga som behöver mångprofessionellt stöd.

60. Statens andel i de utgifter som föranleds av sjukförsäkringslagen (förslagsanslag)

Följande regeringspropositioner har överlämnats till riksdagen: regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 3 kap. 3 § i sjukförsäkringslagen (RP 174/2024 rd) och regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 2 och 3 kap. i sjukförsäkringslagen (RP 195/2024 rd). Statens finansieringsandel av dessa uppgår till sammanlagt 18,5 miljoner euro 2025. Avsikten var att anslagen skulle täckas genom regeringens investeringsprogram.

Utskottet minskar momentet med 18 500 000 euro av anslagen för att reformera FPA-ersättningsarna, eftersom behandlingen av ovan nämnda propositioner fortfarande pågår i riksdagen.

Dessutom korrigerar utskottet beslutsdelen så att den motsvarar det tillägg till Folkpensionsanstaltens behovsprövade rehabilitering som gjordes i den kompletterande budgetpropositionen. I beslutsdelen i momentet i regeringens proposition (RP 191/2024 rd) har det av misstag lagts till endast en ökning av statsandelen, trots att siffran beskriver Folkpensionsanstaltens kostnader, där också de försäkrades finansieringsandel har beaktats. I propositionen är beloppet felaktigt 72 780 000 euro, medan det ska vara 80 800 000 euro.

Momentet får följande lydelse:

Under momentet beviljas 1 832 880 000 euro.

(Stycke 2 som i RP 109/2024 rd)

Folkpensionsanstalten får använda högst 80 800 000 euro till finansiering av behovsprövad individuell rehabilitering enligt lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner och högst 10 300 000 euro till finansiering enligt samma lag av utvecklingsprojekt för individuell rehabilitering, förebyggande av sjukdomar samt sådana forsknings- och utvecklingsprojekt som gäller rehabilitering, förebyggande av sjukdomar och sjukförsäkringen, av vilken summa 2 500 000 euro riktas till uppdelning av årssjälvrisk för läkemedel.

(Stycke 4 som i RP 109/2024 rd)

50. Stöd till veteraner

54. Frontunderstöd till vissa utländska frivilliga frontmän (reservationsanslag 2 år)

Utskottet stryker moment 33.50.54 och det anslag på 4 000 euro som anvisats under momentet. Enligt uppgift finns det inte längre några mottagare av understöd under momentet i fråga, vilket innebär att momentet och anslaget inte behövs.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Huvudtitel 33

Momentet får följande lydelse:

(Utesl.)

60. Stödjande av social- och hälsovården

32. Statlig finansiering till hälso- och sjukvårdsenheter för forskning på universitetsnivå samt forskning på universitetsnivå inom socialt arbete (fast anslag)

Utskottet anser det vara viktigt att tilläggssatsningarna på FoU-finansieringen riktas till forskning inom social- och hälsovården. Nedan granskar utskottet sektorns FoU-verksamhet också i fråga om finansieringen under andra moment.

Statlig forskningsfinansiering. Under moment 33.60.32 föreslås 40 miljoner euro, alltså 5 miljoner euro mer än i den ordinarie budgeten för 2024. Tillägget är en fortsättning på den anslagsökning som gjorts under tidigare år. Anslaget fördelas mellan forskning på universitetsnivå inom hälso- och sjukvård och socialt arbete.

Höjning av fullmakterna för Finlands Akademi. För att stärka välfärdsområdenas FoU-verksamhet anvisas en bevilningsfullmakt på 8 miljoner euro av engångsnatur under Finlands Akademis moment 29.40.51. Universitetssjukhusen i samarbetsområdena kan ansöka om finansiering våren 2025. Avsikten är att finansiering beviljas treåriga (2026–2028) projekt.

För finansiering av klinisk forskning av hög kvalitet anvisas dessutom ett permanent tilläggsanslag på 10 miljoner euro. Tilläggsanslaget kompletterar finansieringen av Finlands Akademis uppgifter inom klinisk forskning (3 miljoner euro per år). Avsikten är att genomföra ambitiösa forskningsprojekt vars resultat kan utnyttjas i stor utsträckning inom social- och hälsovården med omfattande genomslag. Avsikten är att den första ansökningsomgången inleds våren 2025.

Tillväxtprogram för sektorn för hälsa och välbefinnande. Helheten kompletteras av en finansiering på 5 miljoner euro (moment 33.03.25) för ett forsknings-, utvecklings- och innovationsprogram för att påskynda tillväxten och förnyelsen inom sektorn för hälsa och välbefinnande. Inom ramen för programmet anvisas finansiering bland annat till nationella kompetenscentrum. Syftet med arbets- och näringsministeriets, undervisnings- och kulturministeriets samt social- och hälsovårdsministeriets samarbetsprogram är att ta fram lösningar på de globala utmaningarna inom sektorn för hälsa och välbefinnande, såsom tillgången till tjänster, tjänsternas genomslag och kostnadseffektivitet samt tillgången på personal. Genom programmets åtgärder vill man stärka samarbetet mellan FoUI-aktörer och göra det finländska kunnandet synligt också för internationella företag.

Nationella forskningsinstitut. Trots besparingar i omkostnaderna är utsikterna för FoU-verksamheten vid förvaltningsområdets forskningsinstitut (Institutet för hälsa och välfärd, Arbetshälsoinstitutet, Strålsäkerhetscentralen, Säkerhets- och utvecklingscentret för läkemedelsområdet) relativt goda. I finansieringen av forskningsinstitutet ingår anslagen för Post Doc-programmet och av dem riktas cirka 5,4 miljoner euro till forskningsinstitutet inom social- och hälsovårdsministeriet.

Betänkande FiUB 25/2024 rd Huvudtitel 33

ets förvaltningsområde 2025–2027. Den ökade medfinansieringen av EU-projekt som gäller välfärdsområdena och forsknings- och expertorganisationerna sporrar till att delta också i EU-finansierad FoU-verksamhet. År 2025 riktas cirka 6 miljoner euro till forskningsinstituten och ungefär 1 miljon euro till välfärdsområdena.

Utskottet välkomnar tilläggsatsningarna inom forskningen i social- och hälsovård. Med hjälp av forskningsdata och nya innovationer kan man öka produktiviteten och förbättra genomslaget och kvaliteten på vården. Inom FoU-verksamheten kan man ta fram nya tjänster och produkter och bättre vårdpraxis baserad på vetenskaplig evidens. Genom verksamheten kan man också skapa större samarbetsnätverk och sprida informationen brett. Detta har också betydelse för att dämpa kostnadsökningen inom branschen.

Det är viktigt att följa effekterna av de projekt som finansieras och i de beslut om tilläggsfinansiering för FoU som fattas under de följande åren bör man för att öka genomslaget överväga att rikta FoU-finansieringen vidare till forsknings- och utvecklingsverksamhet inom social- och hälsovården, vilket också stöder målen för social- och hälsovårdsreformen och tillväxtstrategin för hälsovården. Utskottet noterar också att utvecklingen av finansieringsnivån för forskningen i vårdarbete fortfarande inte pekar uppåt.

Utvecklingen av social- och hälsovårdens genomslag behandlas i samband med kapitel 28.89.

52. Statlig finansiering av utgifterna för skyddshemsverksamhet (reservationsanslag 2 år)

I Finland utsätts var tredje kvinna i åldern 15–74 år för våld eller hot om våld i sina nära relationer. Också ett stort antal barn är inblandade i dessa situationer. Finland har förbundit sig till Istanbulkonventionen¹⁵ och kommissionen för bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet svarar för samordningen, uppföljningen och utvärderingen av konventionens verkställande. Generalsekreteraren för kommissionen för bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet arbetar vid Institutet för hälsa och välfärd och för samordningen av Istanbulkonventionens genomförande riktas årligen 150 000 euro (moment 33.03.04). Utgångspunkten är att konventionen verkställs inom budgetramarna som en del av ministeriernas och andra ansvariga aktörers arbete. Telefontjänsten Nollinjen, som hänför sig till Istanbulkonventionen, finansieras under moment 25.01.50.

I och med ratificeringen av Istanbulkonventionen har staten ansvar för finansieringen av skyddshemsverksamheten. Lagen om skyddshem samt internationella fördrag och direktiv förpliktar Finland att säkerställa att det finns tillräckligt med skyddshemsplatser. I början av 2024 fanns det sammanlagt 29 skyddshem (totalt 235 familjeplatser). Enligt Institutet för hälsa och välfärds uppskattning behövs det dock minst 262 familjeplatser i Finland. Skyddshemmen är avsedda för både kvinnor och män och för deras barn. Det ständigt ökande antalet boende vid skyddshemmen visar att det finns ett stort behov av dem. För skyddshemsverksamheten anvisas ett anslag på cirka 27,55 miljoner euro, vilket är 1 miljon euro mer än i den ordinarie budgeten för 2024. Den föregående nivåhöjningen gjordes för 2024 (tillägg på 2 miljoner euro). Utskottet anser liksom året

¹⁵ Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Huvudtitel 33

innan (FiUB 14/2023 rd) att det är viktigt att det finns tillräcklig finansiering för att upprätthålla och utveckla nätet av skyddshem.

*63. Statsunderstöd för verksamheten vid kompetenscentrum inom det sociala området
(fast anslag)*

Kompetenscentrumen inom det sociala området har till uppgift att utveckla kompetensen inom området samt trygga en mångsidig växelverkan mellan grundutbildningen, påbyggnadsutbildningen och fortbildningen och det praktiska arbetet inom det sociala området. Riksdagen har flera år kompletterat nivån på den finansiering som föreslås för kompetenscentren inom det sociala området och finansieringen för 2024 var 2,45 miljoner euro efter riksdagens tillägg. Regeringen har dragit upp riktlinjer för besparingar under momentet och statsunderstödet till kompetenscentrumen 2025 uppgår till 1,25 miljoner euro, alltså minskar det till nästan hälften av det tidigare understödet.

För närvarande finns det tio kompetenscentrum inom det sociala området, men deras antal och distrikt ska ändras så att det inom varje samarbetsområde finns ett kompetenscentrum. Dessutom finns det ett svenskspråkigt kompetenscentrum vars verksamhetsområde omfattar hela landet. Kompetenscentrumens verksamhetsområden motsvarar således de strukturer som skapats för samarbetet inom social- och hälsovården, vilket möjliggör ett närmare samarbete med hälso- och sjukvården, socialservicen och utbildningssystemet i området. Avsikten är att ändringen träder i kraft den 1 juli 2025.

Utskottet välkomnar ändringen av antalet kompetenscentrum inom det sociala området och deras verksamhetsområden, men anser att sparbeslutet är utmanande. Det är viktigt att trygga kompetensen inom det sociala området för att säkerställa en kostnadseffektiv verksamhet. Enligt uppgift kommer besparingen att försvåra centrumens verksamhet, särskilt i början av året när strukturerna ännu inte har förändrats.

Utskottet ökar momentet med 200 000 euro.

Momentet får följande lydelse:

Under momentet beviljas 1 450 000 euro.

(Stycke 2 som i RP 109/2024 rd)

70. Främjande av hälsa och funktionsförmåga

50. Främjande av hälsa (reservationsanslag 3 år)

Som en del av regeringens investeringsprogram fortsätter stödet för äldre personers funktionsförmåga och förmåga att klara sig hemma samt förnärståendevårdare med ett anslag på 6,5 miljoner euro. Utskottet anser att anslaget är viktigt, liksom också det arbete med att utveckla närstående-vården, som utförs i samarbete mellan social- och hälsovårdsministeriet, välfärdsområdena och

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Huvudtitel 33

Institutet för hälsa och välfärd 2024–2026. Man eftersträvar enhetligare grunder för beviljande av stöd för närståendevård och enhetligare praxis.

90. Understöd för främjande av hälsa och social välfärd

50. Understöd till föreningar och stiftelser för främjande av hälsa och social välfärd (förslagsanslag)

Social- och hälsovårdsföreningar och stiftelser beviljas understöd för allmännyttig verksamhet som främjar social välfärd och hälsa (STEA). Anslaget för understöden minskar 2025 till cirka 304 miljoner euro, vilket är 79,5 miljoner euro mindre än i den ordinarie budgeten för 2024.

Enligt uppgift är avsikten att besparingarna 2025 i huvudsak ska riktas till nya understödsobjekt så att nya understöd beviljas till ett belopp av högst 20 miljoner euro i projektunderstöd för vissa understödsprogram eller prioriterade områden (bl.a. fokus på stöd för psykisk hälsa och förebyggande av rusmedelsbruk). Det eftersträvas också besparingar på 18—21 miljoner euro inom den kontinuerliga verksamheten som finansieras med allmänna understöd och riktade allmänna understöd. Besparingarna ska riktas i etapper särskilt till de största understöden och funktioner som det särskilt beslutats om. Avsikten är att en stor del av besparingarna ska riktas till organisationernas förvaltning, utvecklingsverksamhet, intressebevakning, kommunikation och verksamhet som riktas till yrkesutbildade personer.

Vid utfrågningen i utskottet har det uttryckts oro över hur besparingarna i understöden till organisationerna kommer att påverka det civila samhället, främjandet av välfärd och hälsa samt den förebyggande verksamheten, när också kommunerna och välfärdsområdena tvingas spara. Utskottet anser dock att det är motiverat att anpassningen av de offentliga finanserna också omfattar organisationsunderstöden. Också organisationsfältet kan hitta nya lösningar för att effektivisera verksamheten och till exempel slopa överlappande funktioner. Utskottet anser det vara viktigt att man i fråga om besparingarna skyddar organisationernas mest effektiva mötesverksamhet, både inom det förebyggande arbetet och inom arbetet för de mest utsatta.

Huvudtitel 35

MILJÖMINISTERIETS FÖRVALTNINGSOMRÅDE

För miljöministeriets förvaltningsområde föreslås sammanlagt 253,1 miljoner euro, alltså 10,2 miljoner euro mer än i den ordinarie budgeten för 2024. Tillägg anvisas bland annat för den nationella medfinansieringen av InvestEU-programmet (5,8 miljoner euro), översynen av systemet för vatteninformation och övervakningen inom vattenvården (3,6 miljoner euro) samt för Metso- och Helmi-programmen (1,75 miljoner euro). De av regeringen fastställda sparbetingen under huvudtiteln uppgår till 4,8 miljoner euro, och dessutom sänks Statens bostadsfonds fullmakter. Den stora förändringen i anslagsnivån (cirka -130 miljoner euro) skedde redan 2024, då de temporära tilläggsresurserna för föregående valperiod upphörde.

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Huvudtitel 35

Utskottet välkomnar att det i den svåra situationen inom statsfinanserna föreslås att anslagen under huvudtiteln ökas något jämfört med 2024, eftersom handlingsutrymmet är litet inom det minsta förvaltningsområdet i budgeten. Detta framgår också av att det enligt utredning är en svår riktlinje för förvaltningsområdet att det i regel inte anvisas tilläggsfinansiering för nya uppgifter som tillkommer genom lagstiftning. Det kommer bland annat att bli aktuellt att genomföra omfattande EU-lagstiftningsreformer (såsom restaureringsförordningen). Det är också oklart hur de besparingar som riktas till projektf finansieringen inom förvaltningsområdet påverkar genomförandet och uppföljningen av miljöpolitiken.

Utskottet betonar att miljöministeriets förvaltningsområde i och med sin styrande roll har större betydelse än dess omfattning antyder när det gäller att uppnå klimat- och klimatneutralitetsmålen, stoppa förlusten av biologisk mångfald, utöka ren teknik och åstadkomma hållbar stadsutveckling. För att målen ska nås krävs ett intensivt förvaltningsövergripande samarbete och finansiering också från andra huvudtitlar i budgeten.

Utskottet lyfter i likhet med miljöutskottet (MiUU 16/2024 rd) fram att i synnerhet för att klimatmålen ska nås krävs ytterligare åtgärder inom ansvarsfördelningssektorn, dvs. utöver miljöministeriets förvaltningsområde även inom arbets- och närings-, jord- och skogsbruksministeriets samt kommunikationsministeriets förvaltningsområden och markanvändningssektorn, dvs. inom jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområde. För att målen ska nås är det angeläget att regeringen i enlighet med budgetpropositionen fortsätter bereda och vidta åtgärder genom dess energi- och klimatstrategi för att minska utsläppen och öka kolsänkorna, och förbereder sig på att också vid halvtidsöversynen våren 2025 fatta beslut som främjar uppnåendet av klimatmålen. Det är också viktigt att beredningen av en ny klimatplan på medellång sikt har inletts under ledning av miljöministeriet. Utskottet betonar att man i riktlinjerna för åtgärderna bör se till att åtgärderna inte leder till att produktionen flyttas till utlandet och att utsläppen ökar globalt.

01. Miljöförvaltningens omkostnader

Utskottet välkomnar att utvecklingen av samservice inom miljötillståndsförfarandena framskrider som planerat. Tillståndsbehandlingen kan effektiviseras, behandlingstiden förkortas och kvaliteten förbättras genom att utveckla den riksomfattande behörigheten, samordningen av förfarandena och tillhörande rutiner samt lagstiftningen. Målet är att de lagändringar som behövs ska vara i kraft i början av 2026 tillsammans med ämbetsverksreformen. För att säkerställa en smidig och högkvalitativ tillståndsprocess är det viktigt att myndigheterna också har tillräckligt med kompetens och insikter i de lokala förhållandena.

65. Understöd till organisationer och miljövard (reservationsanslag 3 år)

Under momentet föreslås 2,0 miljoner euro, alltså ungefär 550 000 euro mindre än för 2024. Anslaget får användas till allmänna understöd bland annat till riksomfattande organisationer inom naturvård, miljö, bostäder och byggbranschen samt till frivilligarbete för att bekämpa miljöskador. Från anslaget har avdrag gjorts för regeringens omkostnadsbesparing (400 000 euro) och tillägg för riksdagens ökning av engångsnatur (150 000 euro). Utskottet välkomnar att regeringen i

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Huvudtitel 35

sin proposition har inkluderat 235 000 euro till Håll Skärgården Ren rf, vilket motsvarar riksdagens tillägg till budgeten för 2024.

Utskottet betonar att de organisationer som får understöd utför ett betydelsefullt och värdefullt arbete. Organisationernas verksamhet och projekt når ofta bättre ut till medborgarna än myndigheternas verksamhet. De tjänster som de tillhandahåller är också effektiva och billiga. I det rådande statsfinansiella läget uppmuntrar utskottet dock också organisationerna att utveckla sin egen medelsanskaffning och att söka nya samarbetspartner. Dessutom bör regeringen i personbeskattningen överväga att utvidga användningen av donationsavdrag till att omfatta miljö- och naturskyddsorganisationer.

Utskottet ökar momentet med 150 000 euro till Finlands Jägarförbund rf för miljövårdsarbeten.

Momentet får följande lydelse:

Under momentet beviljas 2 175 000 euro.

(Stycke 2 som i RP 109/2024 rd)

10. Miljö- och naturvård

För miljö- och naturvård föreslås anslag på cirka 135,7 miljoner euro, vilket är cirka 3,2 miljoner euro mer än i den ordinarie budgeten för 2024. För naturvård och rekreationsanvändning av naturen har det reserverats sammanlagt cirka 104 miljoner euro (momenten 35.10.21, 35.10.52 och 35.10.63).

Utskottet lyfter fram EU:s restaureringsförfordning som trädde i kraft den 18 augusti 2024 och vars mål har identifierats som centrala för att stoppa förlusten av biologisk mångfald. En nationell restaureringsplan ska upprättas inom två år. Enligt nuvarande besked kommer det inte att finnas någon separat EU-finansiering för ändamålet. Finansutskottet betonar i likhet med miljöutskottet (MiUU 16/2024 rd) att en grundlig bedömning av planens totala konsekvenser bör göras för att minimera oförutsedda, oönskade konsekvenser och säkerställa att åtgärderna riktas optimalt.

21. Vissa utgifter för naturvård (reservationsanslag 3 år)

Under momentet föreslås ungefär 15,5 miljoner euro, vilket är nästan lika mycket som i den ordinarie budgeten för 2024. Anslaget under momentet används bland annat för Metso- och Helmi-programmen, som genomförs tillsammans med jord- och skogsbruksministeriet (se moment 30.40.45).

För Metso-programmet föreslås sammanlagt cirka 21,3 miljoner euro (även moment 35.10.63). Genomförandet av programmet har pågått sedan 2014 och inom miljöministeriets förvaltningsområde är det övergripande målet att skydda 96 000 hektar skog före utgången av 2025. Enligt uppgift har genomförandet framskridit enligt tidsplanen. Utskottet ser det som behövligt att be-

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Huvudtitel 35

redningen av följande programperiod har inletts och att den nya programperioden avses träda i kraft vid ingången av 2026.

För genomförandet av *livsmiljöprogrammet Helmi* föreslås inom förvaltningsområdet sammanlagt cirka 21,5 miljoner euro (också moment 35.10.52 och 35.10.63). Syftet med programmet är att förbättra tillståndet för försämrade naturtyper och arters livsmiljöer i hela landet. Av de åtgärder som förvaltningsområdet ansvarar för beräknas något under en tredjedel bli genomförda före utgången av 2024. Men med den föreslagna finansieringsnivån kommer målen inte att nås fram till 2030.

Utskottet anser att dessa program som bygger på frivillighet är ett viktigt led i genomförandet av målen för skyddet av den biologiska mångfalden.

Vård av vilda djur. Under momentet beviljas också understöd för att ordna vård av skadade vilda djur. Enligt utredning finns det 220 000 euro att använda för ändamålet. Utskottet anser att anslaget är viktigt och att behovet är större än vad som föreslagits.

Utskottet ökar momentet med 30 000 euro till Heinolan Lintutarha för vård av vilda djur.

Momentet får följande lydelse:

Under momentet beviljas 15 570 000 euro.

(Stycke 2—4 som i RP 109/2024 rd)

22. Vissa utgifter för miljövård (reservationsanslag 3 år)

Under momentet föreslås 4,3 miljoner euro, vilket är cirka 2,8 miljoner euro mindre än i den ordinarie budgeten för 2024.

Utskottet anser det viktigt att man med anslaget under momentet (0,52 miljoner euro) fortsätter med det nationella programmet för cirkulär ekonomi, som miljöministeriet genomför i samarbete med den övriga offentliga förvaltningen, branschorganisationerna och företagen. Syftet med programmet är att förbättra resursproduktiviteten och den cirkulära materialanvändningen samt att få förbrukningen av icke-förnybara naturresurser att minska före 2035. Avsikten är att skapa en ram som gör det möjligt att ingå, genomföra och utvärdera frivilliga åtaganden inom cirkulär ekonomi inom ramen för Green deal. Med anslaget finansieras också konsekvensbedömningar som stöder en utvidgning av styrmedlen för cirkulär ekonomi, såsom lagen om cirkulär ekonomi och avfallsskatten. Utskottet betonar att det finns behov av ytterligare åtgärder, att företagsverksamheten inom cirkulär ekonomi har stor tillväxtpotential och att den samtidigt stöder företagens självförsörjning.

23. Främjande av skyddet av Östersjön och vattendragen (reservationsanslag 3 år)

Under momentet föreslås ungefär 15,3 miljoner euro, alltså 3,6 miljoner euro mer än för 2024. Tillägget anvisas för en översyn av informationssystemet Pisara för vatten och havsvård och för

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Huvudtitel 35

uppföljning av vattenvården. Avsikten är bland annat att förbättra tillgången till information om tillståndssökande och tillsyn.

Finland har förbundit sig att uppnå en god vattenstatus enligt EU:s ramdirektiv för vatten senast 2027. Det ursprungliga målet var att uppnå en god status i yt- och grundvattnet senast 2015 och i den marina miljön senast 2020. Enligt utredning till utskottet når 13 procent av sjöarnas areal, 32 procent av åarna och älvarna och 2 procent av grundvattnet inte upp till god status i nuläget. För kustvattnen är situationen sämre eftersom 87 procent av områdena ligger under det uppställda målet. Övergödningen är fortfarande det största problemet.

Med anslaget under momentet fortsätter bland annat genomförandet av vatten- och havsförvaltningsplanerna (2022–2027), genom vilka målet är att uppnå och upprätthålla god status i vattnen och Östersjön. Åtgärderna finansieras med sammanlagt cirka 19,9 miljoner euro (inklusive finansiering under moment 35.10.61).

Utskottet betonar att de krympande resurserna bör fördelas kostnadseffektivt utifrån effekterna och att man bör sträva efter en permanent minskning av belastningen. Också lagstiftningen och de ekonomiska styrmedlen bör vara konsekventa, så som Statens revisionsverk konstaterar i sin rapport om styrningen av vatten- och havsvården¹⁶. Utskottet påskyndar genomförandet av resultatförbättrande åtgärder och välkomnar att utredningen av ibruktagandet av effektivitetsbaserade finansieringsmodeller har inletts i samarbete mellan miljöministeriet och jord- och skogsbruksministeriet.

Utskottet anser det viktigt att vatten- och havsförvaltningsplanerna fortfarande också genomför Skärgårdshavsprogrammet och aktionsplanen för Östersjön (Baltic Sea Action plan, HELCOM). Skärgårdshavet är Finlands enda objekt på Skyddskommissionen för Östersjöns (HELCOM) så kallade hot spot-lista över de värsta belastarna.

Utskottet välkomnar att den totala belastningen av näringsämnen i Skärgårdshavet har minskat åren 1995–2023. Minskningen av den totala belastningen beror i synnerhet på att punktbelastningen har minskat, främst på grund av att reningen av avloppsvatten från tätbebyggelse förbättrats. Också den diffusa fosforbelastningen, som huvudsakligen härstammar från jordbruket, går nedåt och enligt belastningsuppgifterna för 2023 är det den första gången som nedgången är mer permanent. Däremot finns det inga tecken på att den diffusa kvävebelastningen skulle minska. Miljöministeriet har för avsikt att i början av 2025 lämna en lägesbedömning till Skyddskommissionen för Östersjön om att stryka Skärgårdshavets avrinningsområde från listan över de värsta belastningskällorna i Östersjön före utgången av 2027.

Utskottet betonar att en strykning från hot spot-listan förutsätter att Skärgårdshavsprogrammet fortsätter i enlighet med regeringsprogrammet bland annat med tonvikt på åtgärder av betydande dimension som ska leda till bättre näringskretslopp. Belastningsminskande åtgärder i avrinningsområdet är bland annat miljöåtgärder inom jordbrukspolitiken (CAP-planen), återvinning av näringsämnen, gipsbehandling av åkrar och restaurering av vattendrag. Genom Ahti-programmet

¹⁶ Vatten- och havsvårdens styrning, finansiering och effektivitet – Minskning av näringsbelastningen från jordbruket. Statens revisionsverks revisionsberättelser 10/2024.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Huvudtitel 35

(2023–2027) för förbättring av vattendragens och havets tillstånd beviljar staten också understöd och möjliggör expertstöd för åtgärderna samt främjar samarbetet mellan aktörerna, såsom kommuner, företag och föreningar.

Vid sidan av havsområdena är det viktigt att påskynda förbättringen av insjöarnas status, vilket också förutsätter massiva åtgärder inte bara inom miljöministeriets förvaltningsområde utan också bland annat inom jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområde.

52. Forststyrelsens offentliga förvaltningsuppgifter (reservationsanslag 3 år)

Under momentet föreslås ungefär 48,7 miljoner euro, alltså 0,9 miljoner euro mindre än för 2024. Anslaget ska användas för skötseln av nationalparker, andra naturskyddsområden, områden som reserverats för naturskydd, kulturarvsobjekt samt skyddet av arter och biotoper. Anslagsnivån sänks främst på grund av slopandet av riksdagens tillägg (cirka 1,5 miljoner euro) och de besparingar som fastställts för förvaltningsområdet (0,2 miljoner euro). Vissa av Forststyrelsens offentliga förvaltningsuppgifter finansieras med ungefär 7,1 miljoner euro under jord- och skogsbruksministeriets huvudtitel (moment 30.64.50).

Forststyrelsens naturtjänster har fått ökat ansvar under årens lopp bland annat i och med inrättandet av nya nationalparker. Många av de nya uppgifterna har getts i uppdrag utan permanent finansiering. I framtiden måste basfinansieringen dock räcka till för allt, inklusive egenandelarna av EU-projekt.

Utskottet lyfter fram arbetsinsatsen av fångar i öppna anstalter, som har möjliggjort en betydande del av skötseln av infrastrukturen i strövområden i södra Finland. Enligt en utredning från justitieministeriet är fångarna fortfarande gratis arbetskraft för beställarna. I de ersättningar som betalas till samarbetsparterna föreslås dock besparingar som ökar behovet av Forststyrelsens basfinansiering. Forststyrelsen har meddelat att den avstår från att sysselsätta fångar från öppna anstalter. Utskottet beklagar situationen, eftersom användningen av arbetskraft enligt erhållen utredning har varit till ömsesidig nytta, trots att verksamheten å andra sidan har varit osäker ibland och krävt mer tillsyn än normalt.

I det svaga läget i statsfinanserna är det viktigt att prioritera uppgifter och att kritiskt utvärdera Forststyrelsens servicenätverk. Under de senaste två åren har exempelvis antalet anställda nästan halverats (till 350 årsverken), organisationsstrukturen förenklats och upphandlingen av tjänster centraliserats. Dessutom pågår en utvärdering av fastighetsegendomen (cirka 2 500 byggnader), genom vilken man söker besparingar i underhållskostnaderna, samt en omfattande datasystems- och arkitekturöversyn. Utskottet anser i likhet med miljöutskottet (MiUU 16/2024 rd) att det är behövligt att utöver den knappa basfinansieringen också ordna andra finansieringsalternativ, såsom frivilliga besöksavgifter och företagspartnerskap.

Utskottet välkomnar att det eftersatta underhållet av rekreations- och naturobjekt har åtgärdats med särskild finansiering. Efter att tilläggsfinansieringen upphört har man gått över till en underhållsfas som ska skötas med hjälp av basfinansieringen. Också det eftersatta underhållet av kulturhistoriskt betydande byggnadsobjekt måste avhjälpas. Frågan har behandlats i en arbetsgrupp för statliga strategiska fastigheter utan full beläggning (Strava). Arbetsgruppen föreslog att natur-

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Huvudtitel 35

tjänsterna avstår från tre objekt (slottsruinerna i Kajana, sjöfästningen Svartholm och statens andel av Kärnäkoski fästning). Åtgärderna för överlåtelsen beräknas kräva cirka 2 miljoner euro. Dessutom uppskattades skötseln av andra objekt kräva ett tillägg på knappt 2,8 miljoner euro per år.

Utskottet betonar Forststyrelsens viktiga roll när det gäller att främja medborgarnas välfärd och friluftsliv och anser det vara viktigt att ta hand om ett heltäckande och säkert nät av strövområden i nationalparker och skyddsområden. Det är också viktigt att ha tillräckliga tillgänglighetsanpassade rutter. Forststyrelsens skyddsområden bidrar också till att nå mångfaldsmålen. Restaurerings- och naturvårdsarbeten utförs kostnadseffektivt.

Utskottet ökar momentet med 1 410 000 euro, varav

- 340 000 euro för grundlig reparation av väggarna i utsiktstornet i Aulanko
- 220 000 euro för istandsättning av byggnader på Säppi fyrholme
- 200 000 euro för utveckling av Unesco Global Geopark-objekten på Forststyrelsens mark
- 150 000 euro för reparation av Tiilikajärvi nationalpark och Hataanmäki bro i Rautavaara
- 150 000 euro för att rusta upp basrutterna i Evo strövområde
- 100 000 euro för ombyggnad av Raseborgs slottsruiner
- 100 000 euro för serviceutrustning och utveckling av området vid sjöfästningen Svartholm
- 100 000 euro för att åtgärda det eftersatta underhållet av raststugor i Urho Kekkonens nationalpark i Saariselkä och
- 50 000 euro för att utveckla energiekonomin vid naturstationerna i världsarvsområdet.

Momentet får följande lydelse:

Under momentet beviljas 50 133 000 euro.

Anslaget får användas för de offentliga förvaltningsuppgifter som Forststyrelsen utför under ledning av miljöministeriet enligt följande:

(Punkt 1 som i RP 109/2024 rd)

(Punkt 2 som i RP 191/2024 rd)

(Punkt 3—5 som i RP 109/2024 rd)

(Stycke 3—5 som i RP 109/2024 rd)

61. Stöd för vatten- och miljövård (reservationsanslag 3 år)

Under momentet föreslås ungefär 6,0 miljoner euro, alltså 0,25 miljoner euro mindre än för 2024. År 2023 var anslaget fortfarande ungefär 47,9 miljoner euro.

Utskottet anser att anslaget är viktigt, eftersom det finansierar vatten- och havsförvaltningsplanerna och de understöds- och stödprojekt som främjar dem och som genomför Ahti-programmet. Statsunderstöden hjälper till att engagera regionala aktörer och kanalisera privat finansiering till vårdåtgärder som förbättrar vattnens och havets tillstånd. För att en god status ska nås i vattendrag och hav krävs det i flera hundra insjöar, älvar, stränder och småvatten att den yttre belastningen minskas och att vatten istandsätts.

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Huvudtitel 35

För iståndsättning av förorenade områden föreslås cirka 1,5 miljoner euro, med vilket man i enlighet med den anknyttande stödlagen (246/2019) bland annat finansierar iståndsättning av riskobjekt som prioriterats nationellt. Under moment 35.10.22 föreslås dessutom anslag på cirka 1,3 miljoner euro som täcker till exempel genomförandet av ett program för identifiering av förorenade områden (Maaperä kuntoon, utredning och expertarbete kring förorening av herrelösa prioriterade riskobjekt).

Utskottet anser det viktigt att utredandet och saneringen av ett förorenat område i första hand betalas av den som orsakat föroreningen. I andra hand är områdets innehavare eller markägaren ansvarig och först i sista hand staten. Anslagen är knappa i förhållande till behovet, så det är nödvändigt att slå samman anslagen för olika år för att sanera de objekt som är mest betydande med tanke på effekterna och miljön. Behovet kommer sannolikt att förstärkas ytterligare av det EU-direktiv om markövervakning och markens uthållighet som är under beredning.

20. Samhällen, byggande och boende

Bostadspolitiska åtgärder genomförs både med anslag i kapitel 35.20 och med medel ur Statens bostadsfond. Det kommer att ske betydande förändringar i denna helhet.

Finanspolitiska ministerutskottet fastställde den 24 juni 2024 att ARA Finansierings- och utvecklingscentralen för boendets uppgifter ska överföras till miljöministeriet 2025. Vid miljöministeriet inleds den 1 mars 2025 en central för statligt stött bostadsbyggande, som ska svara för de lagstadgade uppgifter i samband med verkställigheten av statens bostadspolitik som tidigare ankommit på ARA. Ändringen medför en anslagsöverföring från ARA:s omkostnadsmoment (35.20.01) till miljöministeriets omkostnader (35.01.01). Ministerutskottet fastställde också att bostadsfondens verksamhet som fond utanför budgeten ska avvecklas och fonden blir en del av statsbudgeten från och med ingången av 2026.

Överföringen av ARA:s uppgifter genomförs relativt snabbt, vilket kan försvåra ett kontrollerat genomförande av ändringen bland annat med tanke på personalen och systemen. Utskottet välkomnar att man i november 2024 beslutade senarelägga överföringen med två månader, vilket tryggar ARA:s funktionsförmåga i slutet av 2024 vid genomförandet av statens bostadspolitik och beredningen av beslut.

Enligt besked till utskottet håller författningsberedningen kring nedläggningen först på att inledas. Nedläggningen av fonden kopplas dock för sin del till en extra intäktsföring på 200 miljoner euro i statsbudgeten 2025 för finansiering av regeringens investeringsprogram.

Utskottet konstaterar att det redan länge har varit känt att bostadsfondens kassa kommer att sina i och med att aravalånestocken minskar, fondens avkastning minskar och räntenivån stiger. Intäktsföringarna till budgeten för denna valperiod påskyndar bara förändringen. Fondens eventuella nya inkomstkällor har diskuterats länge, men man har inte hittat några genomförbara alternativ. I och med att fonden avvecklas blir räntestöd, borgen och understöd en del av statsbudgeten. Sakkunniga har uttryckt oro över att ändringen kan försämra både förutsägbarheten i statens bostadspolitik och möjligheten till kontracykliska stimulansåtgärder inom byggbranschen.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Huvudtitel 35

31. Utveckling och utvidgning av boenderådgivningen (reservationsanslag 3 år)

Av anslaget under momentet beviljas kommunerna stöd för boenderådgivning för understöd enligt lagen (1036/2022) 2023–2027. Anslagsnivån 2025 föreslås bli 2 miljoner euro, vilket motsvarar nivån i 2024 års ordinarie budget.

Under 2024 söktes 3,5 miljoner euro i stöd. I och med att anslaget sjönk och antalet sökande ökade var understödsandelarna lägre än året innan. År 2024 omfattar understödet sammanlagt 89 boenderådgivare i 39 kommuner.

Utskottet anser att boenderådgivning är ett viktigt och verkningsfullt sätt att förebygga boendeproblem. Enligt utredning till utskottet har antalet kontakter till boenderådgivning ökat på olika håll i landet och de beräknas fortsätta att öka bland annat med beaktande av den stigande kostnadsnivån, det ökade antalet vräkningar och förändringarna i villkoren för den sociala tryggheten. Enligt Utsökningsverkets statistik ökade antalet verkställda vräkningar med 13 procent 2023 och i slutet av september 2024 hade antalet vräkningar åter ökat med cirka 14 procent jämfört med 2023 (t.ex. i Helsingfors rentav med 33 procent).

De ekonomiska utmaningarna inom boendet har ökat bland både sysselsatta och arbetslösa, särskilt i de stora städerna. På grund av ändringarna i bostadsbidraget och utkomststödet försöker allt fler flytta till billigare bostäder. Men det finns inte nödvändigtvis tillräckligt många sådana bostäder i de största städerna jämfört med efterfrågan. Detta skapar ett tryck på boenderådgivning och hotar också att öka bostadslösheten.

Utskottet uttrycker sin oro över det ökade antalet vräkningar och över huruvida det finns tillräckligt med boenderådgivning i förhållande till behovet. Utskottet har fått kännedom om att man i synnerhet i mindre kommuner måste överväga om tjänsten i fortsättningen kan produceras när självfinansieringsandelen har stigit.

Utskottet välkomnar däremot att inkomstgränser införs vid valet av boende till statligt stödda hyresbostäder vid ingången av 2025 (statsrådets förordning om ändring av statsrådets förordning om val av hyresgäster till arava- och räntestödshyresbostäder 172/2024). Utskottet konstaterar att ARA-hyresbostäderna i fortsättningen tydligare än för närvarande riktas till hushåll med låga inkomster, vilket sannolikt gör det lättare att hitta en bostad.

33. Program för att eliminera långvarig bostadslöshet (reservationsanslag 3 år)

Miljöministeriet har i enlighet med regeringsprogrammet startat ett tidsbegränsat program för att eliminera långtidsbostadslöshet. De största städerna och välfärdsområdena i deras områden har bjudits in till programmet. För dessa samprojekt har det reserverats 3,65 miljoner euro i budgeten för 2025. Avsikten är att ta fram permanenta verksamhetsmodeller och verksamhetsstrukturer för att eliminera långtidsbostadslösheten.

Enligt utredning till utskottet befinner sig samarbetet mellan städerna och välfärdsområdena i olika faser av bostadslöshetsarbetet på olika håll. Variationerna är stora i områdena när det gäller hur

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Huvudtitel 35

boendeservicen som motsvarar bostadslösas behov räcker till, likaså situationen när det gäller utbudet av hyresbostäder till rimligt pris.

Utskottet konstaterar att statistiken över bostadslöshet utvecklades positivt så sent som 2023, men som det konstateras i samband med moment 35.20.31 förebådar årets vräkningsstatistik en vändning till det sämre. Utskottet välkomnar således att man i samarbete mellan kommunerna och välfärdsområdena söker bestående lösningar för att eliminera långtidsbostadslösheten. Allmänt taget har också andra åtgärder, såsom tillräcklig tillgång till hyresbostäder till rimligt pris i tillväxtcentrumen, en central roll när det gäller att lösa bostadslöshetsproblemen.

60. Överföring till Statens bostadsfond

Läget på bostadsmarknaden

Byggnadsinvesteringarna har minskat oavbrutet fram till slutet av 2022 och antalet bygglov minskar ytterligare. År 2023 uppgick antalet påbörjade bostadsbyggen till omkring 18 000 och i slutet av juni 2024 uppgick det glidande antalet påbörjade bostadsbyggen under 12 månader till omkring 16 000. För 2024 prognostiserade Byggnadsindustrin RT 20 000 byggstarter.

Bostadsbyggandet stöder sig för närvarande starkt på ARA-produktion, där antalet påbörjade bostäder 2024 uppgår till uppskattningsvis 10 000. ARA-produktionens andel beräknas vara rentav 60 procent av bostadsbyggandet 2024 (år 2022 var andelen cirka 15 procent och år 2023 cirka 48 procent). År 2025 beräknas antalet ARA-byggstarter minska till cirka 6 000–7 000 bostäder i och med att investeringsunderstöden för grupper med särskilda behov minskar och räntestödsfullmakten minskar.

Handeln med begagnade bostäder har vaknat till liv under hösten 2024 i och med att konsumenternas förtroende ökar, räntenivån sjunker, inflationen avtar och köpkraften ökar. Byggbranschen kommer enligt prognoser att vända uppåt under 2025. Bostadsbyggandet ökar dock långsamt, eftersom det finns många osålda nya bostäder. Bostadsrenoveringarna väntas öka något mot slutet av 2024 och ökningen väntas fortsätta nästa år. I sysselsättningen inom byggbranschen väntas en vändning 2025.

Fullmakt att bevilja räntestöds- och borgenslån

Räntestödsfullmakterna för den statsunderstödda sociala bostadsproduktionen uppgår till 1,75 miljarder euro, borgenslånefullmakterna till 100 miljoner euro och statsborgen för ombyggnadslån för bostadsaktiebolag till 100 miljoner euro. Största delen av den statligt understödda bostadsproduktionen riktas till de stora stadsregionerna.

Utskottet anser liksom de sakkunniga att det är viktigt att den statligt subventionerade bostadsproduktionen dimensioneras i enlighet med konjunkturläget under stigande och nedåtgående konjunkturer. Det är således bra att fullmakten för räntestödslån för i år höjdes till 2,25 miljarder euro i tilläggsbudgeten och att man beslutade att förlänga godkännandet av räntestödslån för bostadsrättsbostäder till den 31 december 2025. Bostadsrättsbostäderna har haft en viktig roll bland annat när det gäller att förebygga segregation.

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Huvudtitel 35

Enligt utredning till utskottet har det i år fattats klart fler beslut om användning av fullmakten att bevilja räntestödslån än under motsvarande period 2023. ARA har dock tvingats avslå eller skjuta upp behandlingen av ansökningar om lån med kort räntestöd, eftersom hyror för objekten på nuvarande räntenivå kommer att ligga på minst samma nivå som marknadshyrorna. Det finns potential att använda hela fullmakten på 2,25 miljarder euro, men genomförandet kan påverkas både av situationen när ARA avvecklas och av kundernas aktivitet.

Fullmakten för räntestödslån 2025 (1,75 miljarder euro) är fortfarande relativt hög, även om den minskar med 500 miljoner euro jämfört med 2024. Utskottet anser att nivån är god i förhållande till konjunkturläget, men läget inom bostadsbyggandet och fullmakten att bevilja räntestödslån bör följas upp ytterligare under 2025.

Regeringens utgångspunkt är att överkomligt boende inte uppkommer enbart genom statligt subventionerad bostadsproduktion, utan också genom fri finansiering. Överkomliga priser på fritt finansierad produktion främjas bland annat genom att byggreglering avvecklas och planläggningslagstiftningen blir smidigare. Syftet med de MBT-avtal som förhandlats fram med städerna är att öka bostadsproduktionen.

Investeringsunderstöd för grupper med särskilda behov

Staten stöder gruppernas boende med räntestödslån och investeringsunderstöd. Avsikten är att understöden ska täcka merkostnader som föranleds av de speciallösningar som behövs i objekten. Som en del av de övergripande besparingarna i statsfinanserna har man varit tvungen att sänka nivån på investeringsunderstödet. Däremot är nivån på räntestödslånen för statligt subventionerad bostadsproduktion fortfarande hög på grund av det svåra konjunkturläget.

För investeringsunderstöd för grupper med särskilda behov anvisas 15 miljoner euro. Understöden riktas särskilt till stöd för boende för långtidsbostadslösa och personer med funktionsnedsättning så att de projekt som hänför sig till boende för personer med funktionsnedsättning tryggas.

Utskottet beklagar att investeringsunderstödet för grupper med särskilda behov sjunker betydligt (nivån var 63 miljoner euro 2024 och 120 miljoner euro 2023). Enligt uppgift till utskottet behandlar ARA mångdubbelt fler projekt för grupper med särskilda behov jämfört med understödsfullmakten. Ansökningen är för närvarande stängd och kommer inte att öppnas förrän situationen för de nuvarande projekten klarnar. Understödsfullmaktens nivå är så låg att den i fortsättningen inte längre räcker till för att stödja äldres och studerandes boende.

Utskottet fäster särskild uppmärksamhet vid investeringsbehoven inom de äldres boende, som är centrala på grund av befolkningens åldrande och skyldigheten att avveckla institutionsvård. Välfärdsområdena har press på sig att ordna såväl heldygnsboende som i synnerhet lättare gemenskapsboende, och det finns många projekt för äldres boende i behandling hos ARA. I de största städerna byggs det också fritt finansierade bostäder som lämpar sig för äldre, vilket till viss del underlättar situationen särskilt i fråga om personer som har betalningsförmåga. Utskottet anser det vara viktigt att man finner totalekonomiskt hållbara lösningar på de äldres boendeproblematik.

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Avdelning 15

Det finns också många pågående projekt inom studerandeboendet. Utan investeringsunderstöd kan projekten fortfarande främjas med räntestödslån, förutsatt att det egna kapital (5 procent) som behövs för projekten kan ordnas. Sakkunniga har uttryckt oro över huruvida det finns tillräcklig tillgång till studentbostäder. Dessutom har det lyfts fram att man bör överväga möjligheten att höja räntestödslånets andel i projekten och att jämna ut hyrorna för studentbostäder som byggs med och utan understöd.

Utskottet konstaterar att arbetsgruppen för utveckling av det statligt stödda bostadsbyggandet (1 maj 2024–31 december 2024) bland annat behandlar de ovan nämnda frågorna som gäller boende för grupper med särskilda behov.

Avdelning 15

LÅN

03. Statens nettouplåning och skuldhantering

01. Nettouplåning och skuldhantering

Utskottet föreslår att momentet ökas med 54 878 000 euro för nettouplåning till nominellt värde. Beloppet för nettouplåning till nominellt värde är då 12 500 021 000 euro.

Ökningen beror på de ändringar som utskottet föreslår under utgiftsmomenten.

Momentet får följande lydelse:

Under momentet antecknas 12 500 021 000 euro i nettoinkomster.

(Stycke 2 och 3 som i RP 109/2024 rd)

SAMMANDRAG

Enligt utskottets förslag uppgår inkomstposterna och anslagen till 89 213 031 000 euro.

Utskottet har ökat anslagen med 54 878 000 euro. Ett motsvarande tillägg har gjorts i inkomstposterna under moment 15.03.01.

Skillnaderna mellan inkomsterna i propositionen och betänkandet framgår av följande tabell:

	Propositionen €	Utskottet €
Avd. 11	67 229 150 000	67 229 150 000
Avd. 12	6 804 563 000	6 804 563 000

Betänkande FiUB 25/2024 rd

	Propositionen €	Utskottet €
Avd. 13	2 602 111 000	2 602 111 000
Avd. 15	12 522 329 000	12 577 207 000
Sammanlagt	89 158 153 000	89 213 031 000

Skillnaderna mellan anslagen i propositionen och betänkandet framgår av följande tabell:

	Propositionen €	Utskottet €
Ht 21	147 890 000	147 890 000
Ht 22	47 456 000	47 456 000
Ht 23	246 565 000	246 565 000
Ht 24	1 221 021 000	1 221 216 000
Ht 25	1 211 754 000	1 212 286 000
Ht 26	2 222 690 000	2 225 020 000
Ht 27	6 507 171 000	6 508 911 000
Ht 28	40 198 238 000	40 221 638 000
Ht 29	8 482 129 000	8 488 944 000
Ht 30	2 623 901 000	2 626 626 000
Ht 31	3 808 957 000	3 839 372 000
Ht 32	3 668 151 000	3 669 446 000
Ht 33	15 327 938 000	15 311 779 000
Ht 35	253 059 000	254 649 000
Ht 36	3 191 233 000	3 191 233 000
Sammanlagt	89 158 153 000	89 213 031 000

UTSKOTTETS FÖRSLAG TILL BESLUT

Finansutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner förslaget till statsbudget för 2025 i enlighet med proposition RP 109/2024 rd och den kompletterande propositionen RP 191/2024 rd med de föreslagna ändringarna.

Riksdagen godkänner budgetmotion BM 88/2024 rd.

Riksdagen forkastar budgetmotionerna BM 1—87, 89—280 och 282—333/2024 rd.

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Riksdagen beslutar att budgeten för 2025 ska tillämpas från och med den 1 januari 2025.

Helsingfors 11.12.2024

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Markus Lohi cent
vice ordförande Inka Hopsu gröna
medlem Otto Andersson sv
medlem Markku Eestilä saml
medlem Seppo Eskelinen sd
medlem Janne Heikkinen saml
medlem Timo Heinonen saml
medlem Marko Kilpi saml
medlem Jari Koskela saf
medlem Suna Kymäläinen sd
medlem Aki Lindén sd
medlem Mika Lintilä cent
medlem Laura Meriluoto vänst
medlem Minna Reijonen saf
medlem Jari Ronkainen saf
medlem Joona Räsänen sd
medlem Sari Sarkomaa saml
medlem Sami Savio saf
medlem Ville Valkonen saml
medlem Pia Viitanen sd
medlem Ville Vähämäki saf
ersättare Pauli Aalto-Setälä saml
ersättare Sanna Antikainen saf
ersättare Hannu Hoskonen cent
ersättare Janne Jukkola saml
ersättare Eeva Kalli cent
ersättare Jukka Kopra saml
ersättare Minja Koskela vänst
ersättare Mikko Lundén saf
ersättare Lauri Lyly sd
ersättare Krista Mikkonen gröna
ersättare Juha Mäenpää saf
ersättare Riitta Mäkinen sd
ersättare Saku Nikkanen sd
ersättare Nasima Razmyar sd
ersättare Jaana Strandman saf
ersättare Henrik Wickström sv
ersättare Timo Vornanen tv
ersättare Ville Väyrynen saml

Betänkande FiUB 25/2024 rd

ersättare Peter Östman kd.

Sekreterare var

utskottsråd Mari Nuutila
utskottsråd Jonna Berghäll
revisionsråd Minna Tiili
utskottsråd Tarja Järvinen.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 1 /sd

Reservation 1 /sd

Allmän motivering

De ekonomiska utsikterna är fortfarande utmanande. Inflationen och räntenivån har vänt nedåt, men den ekonomiska utvecklingen och sysselsättningsutvecklingen i Finland är trots det fortsatt svag. På en liten öppen ekonomi som Finland inverkar också de internationella konjunkturerna kraftigt, och regeringens politik som kraftigt försvagar köpkraften just bland dem som har de lägsta inkomsterna har knappt alls stött efterfrågan på hemmamarknaden.

Den långsamma tillväxten hotar regeringens anpassningsmål både på kort och på lång sikt. Arbetslösheten växer oroväckande, och samtidigt ökar också långtidsarbetslösheten, som är svår att åtgärda. Samtidigt hotar en oambitiös finanspolitik att på lång sikt försvaga de tillväxtförutsättningar som den gemensamma välfärden och de offentliga finansernas hållbarhet är beroende av.

För ett år sedan sade SDP följande i sin reservation till budgetbetänkandet: Om det viktigaste målet för finanspolitiken i stället för att skapa tillväxt är att stärka de offentliga finanserna genom att skära ner oavsett konjunkturriskerna, finns det stor risk för att någotdera målet inte uppnås. Den långsammare tillväxten urholkar effekterna av nedskärningarna och avsaknaden av tillväxtsatsningar leder till permanent avtagande tillväxt.

Det är tyvärr så det har gått.

Den långvariga låga nativiteten i kombination med den låga nivån på arbetskraftsinvandringen fram till de senaste åren har lett till en åldersstruktur som är mer utmanande än i våra jämförelseländer. En mindre andel personer i arbetsför ålder tvingas bära de ökande åldersrelaterade utgifterna.

Men allt är ändå inte bekmörkt. Arbetskraftsinvandringen, som förbättrar försörjningskvoten och åldersstrukturen i Finland, har tills vidare fortsatt på en hög nivå. Men det har skett trots regeringens åtgärder, inte tack vare regeringen. Regeringens motstridiga åtgärder och att de uppmärksammas också utomlands hotar att försvaga Finlands attraktionskraft för och Finlandsbilden hos de experter som är kritiska för tillväxtförutsättningarna.

Det långvariga problemet med tillgången till arbetskraft förvärras av den låga investeringsgraden och den sjunkande utbildningsnivån, som tillsammans har lett till en svag produktivitetstillväxt.

På senare tid har det också rapporterats dåliga nyheter om att vissa stora investeringar har ställts in eller skjutits upp, åtminstone delvis på grund av regeringens ryckiga skattepolitik.

Det är nödvändigt att balansera de offentliga finanserna, men man måste komma ihåg att balansen inte löser de allvarligaste långsiktiga ekonomiska utmaningarna.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 1 /sd

Finländarna behöver kunna lita på ekonomin och på att de själva har en framtid. Förtroendet skulle stärkas av vetskapen om att regeringen har en fungerande plan som pekar i rätt riktning. Tyvärr saknas just nu en sådan plan.

SDP föreslår ett rättvisare och starkare framtidsinriktat alternativ till regeringens politik. I SDP:s alternativ balanseras ekonomin i samma omfattning som i regeringens budgetproposition, men så att ingen åläggs en oskälig börda. Samtidigt håller SDP fast vid Finlands klimatmål och bekämpningen av förlusten av biologisk mångfald, säkrandet av tillgång till hälso- och sjukvård och äldreomsorg samt tillräckliga resurser för utbildningen.

Framtidstron kan stärkas genom att trygga vardagstjänsterna, samtidigt som tillväxten stöds genom sänkt beskattning för låg- och medelinkomsttagare och en rättvis balansering av ekonomin.

Och kulturens betydelse för människornas välfärd, framtidstro och tillväxt kan inte förringas. Inom kultursektorn medför anpassningsåtgärderna endast minimala inbesparingar, men orsakar omfattande negativa spridningseffekter över hela samhället.

För närvarande kämpar många finländare med försvagad köpkraft och upplever att den ekonomiska bördan läggs särskilt på de svagare. Finland behöver tillväxt, arbetstillfällen och hopp om framtiden — tilltro till att de tjänster som är viktiga för alla bibehålls och att var och en deltar i finansieringen av välfärdssamhället.

Hållbara lösningar måste hittas för att bekämpa klimatförändringen och förlusten av biologisk mångfald. Det finns redan planer på miljardinvesteringar i grön industri och ren energi. Men investeringarna måste realiseras, nya gröna jobb måste skapas.

Den framtida tillväxten vilar uttryckligen på ny teknik. Den ger möjlighet till helt nya industrier och innovationer som vi inte ens kan föreställa oss. Trots de lovande utsikterna når vi inte upp till potentialen, och investeringarna och tillväxten sackar efter.

SDP skulle satsa stort på säkerheten. Om vi inte kan säkra våra gränser kan vi inte heller upprätthålla ett välfärdssamhälle innanför gränserna. De yttre hoten har tyvärr ökat, så också den hårda säkerheten måste stärkas. Till den övergripande säkerheten hör dock också välfärd och säkerhet i vardagen.

Finland har haft världens högsta kompetens. Tyvärr är det inte så längre. Utbildningsnivån och inlärningsresultaten sjunker. Vi måste få denna trend att vända. Vi klarar oss inte utan kunskapskapital.

Mitt i alla kriser och utmaningar saknar människorna utsikter till en bättre morgondag. Det är dags att lägga om kursen och bygga en ljusare framtid.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 1 /sd

Reservationens förslag till uttalande 1

Riksdagen förutsätter att regeringen korrigerar planen för de offentliga finanserna så att bördan för den nödvändiga anpassningen av de offentliga finanserna fördelas jämnare mellan befolkningsgrupperna.

Reservationens förslag till uttalande 2

Riksdagen förutsätter att den anpassning av de offentliga finanserna som genomförs genom beskattningen korrigeras så att den behandlar olika befolkningsgrupper mer jämlikt och att tyngdpunkten i beskattningen flyttas från inkomstskatt till miljöskatter. Samtidigt bör luckorna i skattebasen täckas och kringgående av skatt försvåras.

Reservationens förslag till uttalande 3

Riksdagen förutsätter att regeringen ger välfärdsområdena arbetsro och reserverar tillräcklig finansiering för ordnandet av social- och hälsovårdstjänsterna.

Reservationens förslag till uttalande 4

Riksdagen förutsätter att regeringen stärker tillväxtfaktorerna genom åtgärder som ökar investeringarna, arbetskraftsinvandringen och vidtar målmedvetna åtgärder för att stoppa nedgången i de ungas utbildningsnivå.

Reservationens förslag till uttalande 5

Riksdagen förutsätter att regeringen korrigerar planen för de offentliga finanserna så att behövliga investeringar kan göras i människors hälsa och välfärd.

Reservationens förslag till uttalande 6

Riksdagen förutsätter att regeringen inleder en reform som berör arbetsoförmågan och söker fungerande modeller för att underlätta återgången till arbetet och upprätthålla arbetsförmågan.

Reservationens förslag till uttalande 7

Riksdagen förutsätter att Finland håller fast vid sina klimatåtaganden och dämpar förlusten av biologisk mångfald genom ett målmedvetet åtgärdsprogram.

Reservationens förslag till uttalande 8

Riksdagen förutsätter att regeringen inleder ett övergripande handlingsprogram för att trygga de ungas välbefinnande

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 1 /sd

Reservationens förslag till uttalande 9

Riksdagen förutsätter att regeringen slopar sina överdimensionerade nedskärningar i kulturfältet och sina andra åtgärder som försvårar förutsättningarna att bedriva verksamhet inom kultursektorn.

Reservationens förslag till misstroendeförklaring

Riksdagen konstaterar att regeringens ekonomiska politik har misslyckats och att regeringen inte lyckas nå sina egna mål. Under denna regeringsperiod har sysselsättningsutvecklingen i Finland varit den sämsta i Europa och skuldsättningen har ökat snabbast i hela Europa i år. Finland har förlorat över 50 000 sysselsatta och antalet företagskonkurser är det högsta under hela millenniet. Folket har förlorat förtroendet för regeringen. I en färsk enkät uppskattade hälften av finländarna att den nuvarande regeringen gör Finland till ett sämre land att leva i. Riksdagen konstaterar att regeringen har misslyckats och därför inte har riksdagens förtroende.

Detaljmotivering

ANSLAG

Huvudtitel 24

UTRIKESMINISTERIETS FÖRVALTNINGSOMRÅDE

01. Utrikesförvaltningen

01. Utrikesförvaltningens omkostnader (reservationsanslag 2 år)

Regeringen har beslutat att slopa utrikesministeriets stöd för kommunikation och global fostran helt och hållet från och med nästa år. Med stödet har man finansierat projekt som syftar till att öka finländarnas medvetenhet om utvecklingsfrågor och involvera medborgarna i utvecklingssamarbetet. Stödet har främjat genomförandet av målen i FN:s Agenda 2030 för hållbar utveckling. Frivilligorganisationernas projekt för utvecklingsinformation och global fostran har i hög grad bidragit till att öka finländarnas medvetenhet om utvecklingsfrågor, globala utmaningar och frågor som gäller företagsansvar.

Stödet för kommunikation och global fostran har ingått i det årliga anslaget för utrikesministeriets enhet för det civila samhället.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 1 /sd

Reservationens förslag till uttalande 10

Riksdagen förutsätter att regeringen återtar slopandet av stödet för kommunikation och global fostran och att stödet till frivilligorganisationernas projekt för utvecklingskommunikation och global fostran stärks.

30. Internationellt utvecklingssamarbete

66. Egentligt utvecklingssamarbete (reservationsanslag 3 år)

Vi lever i en utmanande tid med tanke på utrikes- och säkerhetspolitiken. Konkurrenten mellan stormakterna växer, konflikterna i världen ökar och det internationella regelbaserade systemet utmanas från många håll. Nu om någonsin är det nödvändigt att hela det internationella samfundet tillsammans samarbetar för ett internationellt regelbaserat system och internationell stabilitet och för att vapnen ska tystna.

Utvecklingssamarbetet är en viktig del av Finlands utrikes- och säkerhetspolitik och ett centralt verktyg i strävan efter ökad internationell stabilitet. Utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd spelar vid sidan av internationell handel en viktig roll i arbetet för en stabilare, livskraftigare och mer hållbar värld.

Regeringen genomför under denna period omfattande nedskärningar i utvecklingssamarbetet. År 2025 minskar anslagen för egentligt utvecklingssamarbete med nästan hundra miljoner euro. Genom dessa massiva nedskärningar försvagar regeringen effekterna av Finlands utvecklingssamarbete ute i världen. Tyngdpunkten i utvecklingssamarbetet styrs i enlighet med den färskta redogörelsen om internationella ekonomiska relationer och utvecklingssamarbete i högre grad till verksamhet och finansiering som stöder handeln. Det innebär samtidigt att strävan att minska fattigdomen får mindre tyngd. Det är en betydande omställning i den finländska utvecklingspolitiken. Bekämpningen av fattigdom är det första av målen i FN:s Agenda 2030 för hållbar utveckling.

Finland har länge i enlighet med FN:s rekommendation förbundit sig till målet att lägga 0,7 procent av vår bruttonationalinkomst på utvecklingssamarbete och 0,2 procent på att stödja de minst utvecklade länderna. Målen har inte uppnåtts, men det betyder inte att vi borde slopa dem. Tvärtom bör det utarbetas en långsiktig plan för hur målen kan nås. Det är viktigt att Finland i enlighet med FN:s mål fortfarande eftersträvar att 0,7 procent av bruttonationalinkomsten används för utvecklingssamarbete och 0,2 procent för samarbete med och bistånd till de minst utvecklade länderna (LDC-länderna).

Därför anser vi att det för det egentliga utvecklingssamarbetet 2025 bör anvisas 50 miljoner euro mer än i budgetpropositionen. Som riksdagens utrikesutskott tidigare har förutsatt bör uppföljningen av finansieringen till LDC-länderna dessutom återföras till statsbudgeten.

Vi föreslår

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 1 /sd

att riksdagen ökar moment 24.30.66 med 50 000 000 euro för egentligt utvecklingssamarbete och att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 11

Riksdagen förutsätter att regeringen i statsbudgeten återinför uppföljningen av den utvecklingsfinansiering som går till stöd till de minst utvecklade länderna (LDC-länderna).

90. Övriga utgifter inom utrikesministeriets förvaltningsområde

20. Samarbete i Östersjöområdet, Barentsregionen och den arktiska regionen (reservationsanslag 3 år)

Utöver de omfattande nedskärningar som drabbar utvecklingssamarbetet och organisationsfältet har regeringen beslutat att slopa finansieringen av samarbetet kring Östersjön, Barentsregionen och Arktis. Den nordliga och arktiska regionens politiska betydelse ökar, och under de kommande åren kommer denna utveckling att tillta. Särskilt klimatförändringen och förlusten av biologisk mångfald hotar de nordliga områdena och deras natur och påverkar därigenom också deras ekonomiska utveckling och livskraft. När klimatförändringen framskrider kommer dessutom i synnerhet den arktiska regionens säkerhetspolitiska betydelse att öka i och med att stormakternas blickar vänds mot Nordostpassagen.

Med hjälp av den så kallade IBA-finansieringen har Finland tidigare genom regionalt projektsamarbete kunnat främja stabilitet, säkerhet, hållbar utveckling och ekonomiska samarbetsmöjligheter i Östersjöområdet, Barentsregionen och den arktiska regionen samt bidra till att lösa exempelvis utmaningar i samband med bekämpningen av klimatförändringen och anpassningen till den. I budgetpropositionen för 2025 föreslås det nu att hela momentet slopas. Av de orsaker som nämns ovan är det dock viktigt att finansieringsmomentet för IBA-projektsamarbetet återförs till statsbudgeten och att det anvisas tillräcklig finansiering för samarbetet.

Vi föreslår

att moment 24.90.20 återinförs i statsbudgeten, att det under momentet beviljas 1 500 000 euro för samarbete i Östersjöregionen, Barentsregionen och den arktiska regionen och att följande uttalande godkänns:

Reservationens förslag till uttalande 12

Riksdagen förutsätter att regeringen stärker samarbetet för att främja stabilitet, säkerhet, hållbar utveckling och ekonomiska samarbetsmöjligheter i Östersjöregionen, Barentsregionen och den arktiska regionen.

50. Vissa statsunderstöd och statsbidrag (fast anslag)

Det civila samhället och aktörerna på organisationsfältet utför ett betydande arbete som stöder Finlands utrikespolitiska mål. Inom statsförvaltningen finns sällan samma sakkunskap som inom

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 1 /sd

frivilligorganisationerna eller sådan verksamhet på gräsrotsnivå som de internationella nätverken bedriver. Regeringen har dock gjort betydande nedskärningar i statsbidragen för frivilligorganisationernas utrikes- och säkerhetspolitiska verksamhet. För nästa år föreslås bara 1,0 miljoner euro under momentet ”Vissa statsunderstöd och statsbidrag”, medan anslaget år 2024 var 1,3 miljoner euro. Många organisationer som stöder och utvecklar Finlands internationella politik, däribland Finlands FN-förbund, har fått understöd och bidrag för sin verksamhet. Om statsunderstöden skärs ned ytterligare äventyras många organisationers verksamhet. Därigenom begränsas det civila samhällets verksamhetsmöjligheter.

Vi föreslår

att moment 24.90.50 ökas med 500 000 euro till stöd för organisationer som arbetar med frågor som anknyter till viktiga teman inom Finlands utrikespolitik.

Huvudtitel 25

JUSTITIEMINISTERIETS FÖRVALTNINGSOMRÅDE

Det krävs tillräckliga resurser för att trygga rättsstaten. Vi är oroade över de betydande bristerna i budgetpropositionen som gäller finansieringen av rättsvården och Brottsförhållandenmyndigheten samt det civila samhällets verksamhetsförutsättningar. Tillräckliga resurser inom justitieministeriets förvaltningsområde är viktiga inte bara för att upprätthålla individernas rättsskydd utan också för stabiliteten i hela samhället. Stärkandet av rättsstaten och rättsvården är framför allt ett principiellt värdeval som visar riktningen för samhället och att vi värnar om de demokratiska grundpelarna. Tryggandet av Finlands rättssystem och rättsstatsprinciperna kräver tillräckliga resurser för att rättsvårdens olika delområden ska kunna fungera effektivt. Vi påminner om redogörelsen för rättsvården, där man parlamentariskt betonade vikten av att trygga resurserna för rättsvården på lång sikt.

01. Ministeriet och förvaltningen

01. Justitieministeriets omkostnader (reservationsanslag 2 år)

Tillräckliga resurser inom justitieministeriets förvaltningsområde är viktiga inte bara för att upprätthålla individernas rättsskydd utan också för stabiliteten i hela samhället.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 25.01.01 med 3 000 000 euro för justitieministeriets allmänna omkostnader, och

att riksdagen ökar moment 25.01.01 med 3 000 000 euro för att besparingarna inom förvaltningen inte ska bli oskäligen och för att trygga en smidig verksamhet.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 1 /sd

50. Understöd (fast anslag)

Tillräckliga verksamhetsförutsättningar för det civila samhället bör tryggas under alla förhållanden.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 25.01.50 med 1 900 000 euro för att stärka organisationernas verksamhetsförutsättningar och trygga kontinuiteten i de tjänster som organisationerna erbjuder.

10. Domstolar och rättshjälp

02. Högsta förvaltningsdomstolens omkostnader (reservationsanslag 2 år)

Medborgarnas rättssäkerhet kräver ett fungerande rättsväsende med tillräckliga resurser.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 25.10.02 med 300 000 euro för att täcka högsta förvaltningsdomstolens växande kostnader och säkerställa funktionssäkerheten.

15. Rättstjänster

01. Rättstjänstverkets omkostnader (reservationsanslag 2 år)

Medborgarnas rättssäkerhet kräver att Rättstjänstverket har tillräckliga resurser.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 25.15.01 med 2 000 000 euro för att upprätthålla Rättstjänstverkets funktionsförmåga och hålla de tjänster som verket erbjuder tillgängliga.

40. Verkställighet av straff

Verkställigheten av straff kräver tillräckliga resurser och det ligger inte i samhällets helhetsintresse att pruta på rehabiliteringen av fångar.

01. Brottspåföljdsmyndighetens omkostnader (reservationsanslag 2 år)

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 25.40.01 med 2 000 000 euro för att genomföra Brottspåföljdsmyndighetens lagstadgade uppgifter och säkerställa att myndigheten har tillräckligt med personal.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 1 /sd

Vi föreslår

att riksdagen återinför moment 25.40.74 i budgeten och ökar momentet med 4 700 000 euro för att stärka rehabiliteringen av fångar och stödja deras integration i samhället.

Huvudtitel 26

INRIKESMINISTERIETS FÖRVALTNINGSOMRÅDE

Med tanke på utmaningarna i omvärlden för de myndigheter som svarar för den inre säkerheten är det värdefullt att statsminister Orpos regering som en del av balanseringsåtgärderna inom statsfinanserna ställer upp mildare sparmål för dessa myndigheters produktivitetåtgärder och omkostnader än för andra förvaltningsområden. De facto medför regeringens mål för produktivitets- och omkostnadsbesparingarna utmaningar också för myndigheterna inom den inre säkerheten när kostnaderna samtidigt ökar. Därför bör omkostnadsbesparingarna göras skäligare och myndigheternas funktionsförmåga tryggas.

Socialdemokraterna kräver att Gränsbevakningsväsendets resurser tryggas. Det säkerhetspolitiska läget och osäkerheten om Rysslands åtgärder vid Finlands östgräns innebär att det är mycket viktigt att Gränsbevakningsväsendet tillförsäkras tillräcklig funktionsförmåga och tillräckliga resurser under hela ramperioden. Detta måste göras på ett sätt som tryggar både antalet anställda och den tekniska kapaciteten. Socialdemokraterna föreslår att anslaget för Gränsbevakningsväsendet ökas med 10 miljoner euro för att Gränsbevakningsväsendet inte ska drabbas av kortsiktiga nedskärningar under de kommande åren på grund av otillräcklig basfinansiering.

Regeringen har som mål att öka antalet räddningspersoner som utbildas så att det 2032 finns 1 000 nya räddningspersoner. Vi vill att bristen på räddningspersoner ska åtgärdas snabbare än vad regeringen har som mål. Vi föreslår att antalet utbildade räddningspersoner utökas så att målet på 1 000 nya räddningspersoner uppnås redan 2030. Samtidigt är vi oroade över att Räddningsinstitutet är föremål för en betydande anslagsminskning i en situation där man försöker lösa bristen på räddningspersonal. Därför föreslår vi att Räddningsinstitutets omkostnadsbesparingar lindras med 200 000 euro och att institutet beviljas ett tilläggsanslag på 800 000 euro för att öka antalet räddningspersoner snabbare än enligt regeringens tidsplan. Samtidigt är det viktigt att regeringen sörjer för avtalsbrandkårernas verksamhetsförutsättningar.

Invandringspolitiken måste alltid vara kontrollerad och socialt rättvis. En lyckad migrationspolitik förutsätter också tillräckliga myndighetsresurser och smidiga tillstånds- och myndighetsprocesser. Anpassningarna inom den offentliga förvaltningen försvagar avsevärt Migrationsverkets förmåga att sköta dessa uppgifter. Byråkratin vid Migrationsverket hotar att växa till följd av att regeringen påför verket nya uppgifter och skyldigheter, men inte säkerställer tillräcklig finansiering. Försummelsen av Migrationsverkets resurser försvårar en kontrollerad, smidig och effektiv arbetskraftsinvandring och invandring på humanitära grunder.

Socialdemokraterna stöder inte regeringen Orpos beslut att sänka flyktingkvoten till 500 kvotflyktingar. Kvotflyktningssystemet är det mest verkningsfulla sättet att rikta internationellt skydd till dem som behöver det, såsom kvinnor, barn och familjer i krisområden. De som anländer till

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 1 /sd

Finland som kvotflyktingar har redan definierats som flyktingar av FN:s flyktingorganisation UNHCR och de kommer ofta från mycket svåra förhållanden. Socialdemokraterna anser att Finlands flyktingkvot för 2025 bör vara 850—1 050 flyktingar. Eftersom beslut om nivån på flyktingkvoten fattas årligen i samband med statsbudgeten, bör Finland bevara möjligheten att ställa antalet flyktingar som tas emot i relation till den globala flyktingsituationen, såsom man har gjort under hela 2000-talet.

SDP anser det viktigt att flyktingarnas dagliga liv under mottagningstiden tryggas på ett skäligt sätt och att de grundläggande behoven tryggas. På så sätt kan den som omfattas av mottagningen på bästa möjliga sätt också börja bygga sitt nya liv i Finland. Därför vill SDP återta regeringens nedskärning av mottagningspenningen, som oskäligt försämrar situationen för redan mycket utsatta personer. Nedskärningen av mottagningspenningen riktas också mot dem som flytt från Ukraina och som omfattas av mottagningstjänsterna.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 13

Riksdagen förutsätter att regeringen säkerställer tillräckliga resurser och tillräcklig funktionsförmåga för alla myndigheter inom den inre säkerheten och noga följer vilka konsekvenser kostnadsökningen har för myndigheternas verksamhetsförutsättningar.

10. Polisväsendet

01. Polisväsendets omkostnader (reservationsanslag 2 år)

Det är särskilt viktigt att trygga polisens fulla funktionsförmåga i det spända internationella läget. Därför bör skyddspolisens produktivitetsmål jämkas.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 26.10.01 med 1 000 000 euro.

02. Skyddspolisens omkostnader (reservationsanslag 2 år)

Det är särskilt viktigt att trygga skyddspolisens fulla funktionsförmåga i det spända internationella läget. Därför bör polisens produktivitetsmål jämkas.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 26.10.02 med 2 000 000 euro.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 1 /sd

20. Gränsbevakningsväsendet

01. Gränsbevakningsväsendets omkostnader (reservationsanslag 2 år)

Det är särskilt viktigt att trygga Gränsbevakningsväsendets fulla funktionsförmåga i det spända internationella läget.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 26.20.01 med 10 000 000 euro.

30. Räddningsväsendet och nödcentralerna

03. Räddningsinstitutets omkostnader (reservationsanslag 2 år)

Vi vill snabbt åtgärda bristen på räddningspersoner för att förbättra den allmänna säkerheten.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 26.30.03 med 1 000 000 euro.

40. Migration

21. Mottagande av flyktingar och asylsökande (förslagsanslag)

En lyckad invandringspolitik förutsätter tillräckliga myndighetsresurser.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 26.40.21 med 5 000 000 euro för att ställa in besparingarna i statsunderstöd, och att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 14

Riksdagen förutsätter att regeringen inte sänker Finlands flyktingkvot för 2025 till 500 flyktingar. Finland måste bära sitt ansvar för den globala flyktingsituationen och hålla flyktingkvoten på 850—1 050 flyktingar. För detta bör regeringen anvisa ett tillräckligt tilläggsanslag i budgetpropositionen för 2025.

Reservationens förslag till uttalande 15

Riksdagen förutsätter att den föreslagna nedskärningen av mottagningspenningen återtogs.

63. Stöd till mottagningsverksamhetens kunder (förslagsanslag)

De som omfattas av mottagningen ska garanteras förutsättningar att bygga ett nytt liv i Finland.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 1 /sd

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 16

Riksdagen förutsätter att regeringen lämnar riksdagen en proposition med förslag till höjning av stöden för mottagningsverksamhet så att kostnaderna ökar med 9 200 000 euro.

Huvudtitel 27

FÖRSVARSMINISTERIETS FÖRVALTNINGSOMRÅDE

Det säkerhetspolitiska läget är utmanande både i Finlands närområden och globalt. Finland är för närvarande inte föremål för något direkt militärt hot. Det är dock viktigt att vi i det rådande läget på alla sätt sörjer för vår nationella försvarsförmåga. Finlands starka och trovärdiga försvarslösning baserar sig på allmän värnplikt, en bred och utbildad reserv, försvar av hela landet, en hög försvarsvilja och vårt medlemskap i försvarssalliansen Nato.

Nato förutsätter för närvarande att medlemsländerna anvisar två procent av sin bruttonationalprodukt till försvarsanslagen. Finland måste förbinda sig att uppnå minst detta försvarsbudgetmål också under de kommande åren. Samtidigt finns det anledning att i Finland förbereda sig på att Natos mål för försvarsbudgeten höjs från nuvarande två procent av bruttonationalprodukten.

10. Militärt försvar

01. Försvarsmaktens omkostnader (reservationsanslag 2 år)

Försvarsmaktens personal

På grund av det rådande säkerhetspolitiska läget och vårt färskas Natomedlemskap har Försvarsmaktens arbetsbörda och uppgifter ökat betydligt under de senaste åren. Under de kommande åren kommer projektet för att utveckla värnplikten dessutom att medföra extra arbete. Likaså måste vi i framtiden se till att det finns tillräckligt med personal också för internationella uppdrag.

Personalen intar en nyckelroll med tanke på Försvarsmaktens prestationsförmåga, utbildningen av värnpliktiga och reservister och försvaret i stort. Försvarsanslagen har under de senaste åren med fog ökat särskilt för att genomföra behövliga materiellinvesteringar och svara mot de behov Natomedlemskapet medfört. Också personalanslagen bör höjas under de kommande åren.

Det är nödvändigt att ytterligare öka försvarsmaktens personal planmässigt och målmedvetet under de kommande åren för att vi bättre ska kunna svara på utmaningarna i den förändrade omvärlden och se till att personalen orkar med arbetet. Den kommande försvarsredogörelsen bör utifrån ett parlamentariskt grepp dra upp riktlinjer för hur personalstyrkan ska utvecklas på lång sikt. Medel för detta bör också reserveras i statsbudgeten.

Allmän värnplikt, ekonomiska förmåner som tillkommer värnpliktiga och utvecklande av värnplikten

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 1 /sd

Den allmänna värnplikten är en av hörnstenarna i Finlands försvarslösning. Värnpliktssystemets primära uppgift är att producera en reserv som gör det möjligt att försvara hela landet. Systemet bidrar i hög grad till att upprätthålla vårt starka nationella försvar. Därför är det viktigt att värna om värnpliktens och beväringstjänstens attraktionskraft.

För att säkerställa att beväringarna även i fortsättningen får goda erfarenheter av tjänstgöringen, måste vi se till att de får yrkeskunnig utbildning, att de lokaler där tjänstgöringen utförs är sunda och att de ekonomiska förmånerna för värnpliktiga ligger på en lämplig nivå. De ekonomiska förmåner som tillkommer värnpliktiga bör därför ses över och uppdateras i enlighet med riksdagens vilja.

Värnpliktssystemet måste under de kommande åren utvecklas så att det blir mer jämställt, i enlighet med den parlamentariska arbetsgruppens rekommendationer. Reformen av systemet kräver en bred beredning som beaktar den övergripande säkerheten. Utvecklingen av värnplikten kommer under de kommande åren att medföra extra arbete och kostnader för försvarsförvaltningen och Försvarsmakten. Reformen är förenad med behov av tilläggsåtgärder särskilt för att trygga tillräckligt med utbildare och lokaler.

Antalet repetitionsövningar

Reservisterna utgör 95 procent av Finlands krigstida styrka. Det är därför viktigt att försvarsbudgeten årligen reserverar tillräckliga anslag för repetitionsövningar, så att reservkompetensen kan upprätthållas och utbildningsvolymerna hållas på den nivå som situationen i omvärlden kräver. Behovet framhävs särskilt i det rådande säkerhetsläget. Det förutsätter också ett tillräckligt antal utbildade utbildare. Kontraktsanställda militärer har inte samma kompetens och rättigheter som yrkesmilitärer, vilket innebär att kontraktsanställda militärer inte helt kan kompensera för behovet av fast personal.

Försvarsindustrin

Det är särskilt i det rådande säkerhetsläget viktigt att vi tryggar verksamhetsförutsättningarna för den inhemska försvarsindustrin och försörjningsberedskapen. Det är nödvändigt att trygga en tillräcklig försvarsmaterielförproduktion både med tanke på vårt eget försvar och med tanke på stödet till Ukraina.

I och med Finlands Natomedlemskap har också den inhemska försvarsindustrins exportförutsättningar förbättrats. Det här måste också kunna utnyttjas. Exportutsikterna förbättrar verksamhetsförutsättningarna och livskraften för vår försvarsindustri i vidare bemärkelse och främjar därigenom också vår egen säkerhet och försörjningsberedskap. Samtidigt gynnar det hela Finlands ekonomi.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 1 /sd

Reservationens förslag till uttalande 17

Riksdagen förutsätter att regeringen utan dröjsmål vidtar behövliga åtgärder för att målmedvetet öka antalet anställda inom Försvarsmakten.

Reservationens förslag till uttalande 18

Riksdagen förutsätter att regeringen inleder arbetet för att reformera och uppdatera de ekonomiska förmånerna för värnpliktiga i enlighet med riksdagens vilja.

Reservationens förslag till uttalande 19

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar behövliga åtgärder för att öka antalet utbildade underofficersutbildare för att också repetitionsövningarna ska kunna hållas på den nivå som det rådande säkerhetsläget förutsätter.

Reservationens förslag till uttalande 20

Riksdagen förutsätter att regeringen stärker verksamhetsbetingelserna för den inhemska försvarsmaterielindustrin och försörjningsberedskapen samt påskyndar exporten inom sektorn.

50. Stödjande av försvars- och veteranorganisationernas verksamhet (fast anslag)

I det nuvarande säkerhetsläget är det viktigt att sörja för det frivilliga försvarets verksamhetsbetingelser. Det frivilliga försvaret har en viktig roll när det gäller att upprätthålla den övergripande säkerheten i samhället. Intresset för frivillig försvarsverksamhet har ökat och allt fler reservister upprätthåller sina färdigheter genom frivilliga övningar. Särskilt Försvarsutbildningsföreningens (MPK) anslagsbehov har under den senaste tiden ökat till följd av den ökande efterfrågan och den allmänna höjningen av kostnadsnivån. I det rådande läget är det viktigt att Försvarsutbildningsföreningen och andra organisationer för frivilligt försvar redan i budgetpropositionen garanteras tillräckliga anslag, så att aktörerna bättre kan förutse vilka medel de får och så att finansieringen inte behöver kompletteras senare.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 21

Riksdagen förutsätter att regeringen sörjer för verksamhetsförutsättningarna för det frivilliga försvaret och tryggar de anslag som behövs för organisationer inom det frivilliga försvaret.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 1 /sd

Huvudtitel 28

FINANSMINISTERIETS FÖRVALTNINGSOMRÅDE

Den kommunala ekonomins trångmål måste åtgärdas

Det är nödvändigt att kommunernas förutsättningar att ordna och producera tjänster och förmåga att investera tryggas också efter vård- och räddningsreformen. Kommunernas förutsättningar efter reformerna måste stärkas. Situationen inom den kommunala ekonomin kommer att vara utmanande under de kommande åren. Situationen underlättas inte av att regeringen har beslutat att framskjuta genomförandet av statsandelsreformen som har stor betydelse för kommunerna. Beslutet om att senarelägga reformen minskar nog inte de många utmaningarna med att förutse kommunernas framtidsutsikter. Socialdemokraterna påskyndar beredningen av reformen. Samtidigt skulle tillväxten i Finland stödjas av mer ambitiösa åtgärder än regeringen erbjuder också i fråga kommunernas ekonomi, eftersom de i allt högre grad är beroende av de skatteinkomster som de fastställt. Grunden för regeringens kommunpolitik hotar att ge vika, när nödvändiga reformer och åtgärder skjuts fram i tiden. Utöver statsandelsreformen är också bland annat fastighetsbeskattningen av betydelse ur kommunernas synvinkel.

Från början av 2025 överförs ansvaret för ordnandet av sysselsättnings- och näringstjänsterna på kommunerna. Socialdemokraterna stöder reformen som syftar till att föra sysselsättnings-, närings- och företagstjänsterna närmare kommuninvånarna och arbetsgivarna. Reformen kan dock inte lyckas utan att staten aktivt stöder kommunerna i genomförandet av reformen. För att kommunerna inte genast i början av året ska bli tvungna att välja om de vidtar anpassningsåtgärder inom sysselsättningstjänsterna eller någon annanstans föreslår vi en avsevärd ökning av sysselsättningsanslagen som överförs från staten till kommunerna. Kommunerna måste stödjas i genomförandet av arbets- och näringsreformen. Nu finns det risk för att regeringen överför finansieringen av de tjänster som hänför sig till arbets- och näringsreformen underdimensionerad till kommunerna. Också kommunernas ansvar för finansieringen av arbetslöshetsförmånerna ökar. Genom statsandelarna ersätts kommunerna för det utvidgade finansieringsansvaret för arbetslöshetsförmånerna, men sysselsättningsläget har försämrats betydligt sedan året 2023, som har använts som grund för beräkningen av finansieringsansvaret. Också kommunernas utgifter för utkomststöd har ökat betydligt, eftersom behovet har ökat när regeringen skurit ned på de sociala förmånerna.

Socialdemokraterna är också oroade över de betydande försämringar i finansieringen av integrationsfrämjande tjänster som regeringen Orpo har gjort. De kalkylerade integrationsersättningarna till kommunerna minskas med cirka 60 miljoner euro. Dessa nedskärningar drabbar direkt kommunerna och välfärdsområdena, och de har också indirekta konsekvenser som på längre sikt kan bli dyra för samhället. Finland har inte råd med den misslyckade integrationspolitik som regeringen verkar ha valt i strävan efter kortsiktiga besparingar. Från början av 2025 övergår huvudansvaret för främjandet av integration på kommunerna när lagstiftningen om främjande av integration förnyas.

Kommunernas situation försvåras också av de direkta nedskärningarna. Nedskärningen med en procentenhet av indexhöjningen av statsandelen för kommunal basservice bör därför återtals för

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 1 /sd

att förbättra kommunernas situation med cirka 25 miljoner euro. Dessutom skär regeringen ned statsandelarna till kommunerna med 23 miljoner euro och åberopar avreglering, vilket inte sker i verkligheten. Socialdemokraterna anser att kommunernas finansiering inte bör minskas utan besked om att kommunerna befrias från uppgifter i samma proportion. Vi stöder målet om hållbar avveckling av kommunala normer. Avvecklingen bör dock ske så att både de normer som avvecklas och den finansiering som minskas går hand i hand. Men regeringens avveckling av normer lämnar kommunerna åt deras öde.

Välfärdsområdena behöver arbetsro

Välfärdsområdenas ekonomi har under de första verksamhetsåren präglats av bland annat hög inflation, snabbt ökade kostnader för köpta tjänster, personalbrist samt verkställda löneförhöjningar. Socialdemokraterna kan inte acceptera att regeringen har kastat in handduken när det gäller att stödja välfärdsområdena under de första svåra åren. Välfärdsområdena får inte lämnas ensamma med utmaningarna.

Socialdemokraterna förutsätter att välfärdsområdena garanteras genuina förutsättningar att ordna högkvalitativa, rättidiga och kostnadseffektiva social-, hälsovårds- och räddningstjänster för medborgarna. Det är ett välkänt faktum att en stor del av kostnadsökningen i välfärdsområdena beror på löneutvecklingen inom social- och hälsovårdssektorn under de senaste åren, den allmänna prisstegringen och på den ökade användningen av inhyrd arbetskraft till följd av den dåliga tillgången på personal. Att som regeringen skylla på social- och hälsovårdsreform hjälper inte, utan nu behövs det konkreta handlingar.

Enligt lagen om välfärdsområden ska ett underskott i välfärdsområdets balansräkning täckas inom högst två år från ingången av det år som följer efter det att bokslutet fastställdes. Detta innebär att välfärdsområdenas underskott enligt gällande lagstiftning måste täckas senast 2026. Socialdemokraterna föreslår att välfärdsområdena ges mer tid för att täcka underskotten. På så sätt ges välfärdsområdena arbetsro för genomförandet av anpassningarna och möjlighet att undvika kortsiktiga nedskärningar och genomföra strukturella reformer inom en genomförbar och tillräcklig tidsplan.

När den ursprungliga lagen om välfärdsområdenas finansiering stiftades kunde man inte veta att det skulle ske så här stora förändringar i omvärlden under områdenas första år. Också av detta skäl är det motiverat att förlänga skyldigheten att täcka underskott. Det är också viktigt att notera att välfärdsområdena själva har föreslagit tilläggstid flera gånger. Vi betonar behovet av en aktiv uppföljning av lagstiftningen om finansieringen av välfärdsområdena. Det måste också vara möjligt att reagera på särskilda problempunkter som uppstår genom lagändringarna, om det finns ett klart behov av detta. För medborgarna är det dock fråga om de allra viktigaste tjänsterna med tanke på hälsan och välfärden.

Tullens och Skatteförvaltningens verksamhetsförutsättningar måste tryggas

Regeringens plan för de offentliga finanserna för de kommande åren innehåller ett betydande program för effektivisering av den offentliga förvaltningen. De första konsekvenserna av programmet realiseras nu i statsbudgeten för 2025. Produktivitets- och omkostnadsbesparingarna kom-

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 1 /sd

mer att ha en negativ inverkan på de olika sektorerna inom den offentliga förvaltningen. De myndigheter som svarar för den inre säkerheten är inte heller helt skyddade mot produktivitets- och omkostnadsbesparingar. Regeringens nedskärningar i den offentliga förvaltningen bör jämkas så att den erkänt effektiva finländska statsförvaltningen förblir funktionsduglig och att till exempel den inre säkerheten inte äventyras. Vi är oroade över bland annat skatteförvaltningens uppskattningar av de skadliga ekonomiska konsekvenserna av sparåtgärder inom skatteförvaltningen. Det är ohållbart om besparingarna leder till minskad skatteuppbörd eller ökad grå ekonomi. Det har samhället inte råd med.

Vi anser i och för sig att det är motiverat och värt att understöda att regeringen i samband med effektiviseringen av den offentliga förvaltningen i någon mån har lindrat anpassningsbehovet hos myndigheterna för den inre säkerheten jämfört med andra förvaltningsområden. Alla myndigheter som ansvarar för den inre säkerheten får dock inte detta vindskydd på lika villkor. Socialdemokraterna anser att Tullens produktivitets- och omkostnadsbesparingar bör sänkas till samma nivå som gäller för de andra myndigheterna inom den inre säkerheten. För närvarande blir Tullen föremål för ett anpassningskrav som motsvarar de andra myndigheter som lyder under finansministeriet. Detta trots att Tullen i likhet med polisen och Gränsbevakningsväsendet är en central myndighet som svarar för den inre säkerheten. Regeringen bör därför behandla alla PTG-myndigheter jämlikt i sina effektivitetsmål.

10. Beskattningen och Tullen

01. Skatteförvaltningens omkostnader (reservationsanslag 2 år)

Regeringens nedskärningar i den offentliga förvaltningen bör göras skäligare så att den erkänt effektiva finländska statsförvaltningen förblir funktionsduglig och så att Skatteförvaltningens möjligheter att ingripa mot grå ekonomi inte äventyras.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 28.10.01 med 4 000 000 euro och

att riksdagen ökar moment 28.10.01 med 2 000 000 euro för bekämpning av svart ekonomi och godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 22

Riksdagen förutsätter att målen för produktivitets- och omkostnadsbesparingar vid Skatteförvaltningen sänks för att trygga en effektiv skatteuppbörd och Skatteförvaltningens verksamhetsförutsättningar samt bekämpa grå ekonomi.

02. Tullens omkostnader (reservationsanslag 2 år)

Tullens produktivitets- och omkostnadsbesparingar bör sänkas till samma nivå som gäller för de andra myndigheterna inom den inre säkerheten.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 1 /sd

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 28.10.02 med 2 500 000

89. Finansieringen av välfärdsområdena och HUS-sammanslutningen

31. Finansiering av social- och hälsovården och räddningsväsendet inom välfärdsområdena och HUS-sammanslutningen (förslagsanslag)

Vi säkerställer fungerande social- och hälsovårdstjänster för finländarna

Regeringen fortsätter sin hårda nedskärning av de social- och hälsovårdstjänster som är viktiga för människorna i välfärdsområdena och fördjupar också skillnaderna i välfärd och hälsa mellan människorna. Besparingar görs i fråga om tillgång till vård i rätt tid, trygg och heltäckande sjukhusjour, mänsklig äldreomsorg och kvaliteten på barnskyddet. Dessutom höjer regeringen klientavgifterna inom social- och hälsovården kraftigt och tvingar i praktiken välfärdsområdena att höja avgifterna genom att skära ner finansieringen till områdena i motsvarande grad. Den knappa finansieringen av välfärdsområdena försvårar redan ordnandet av de tillräckliga, jämlika och högklassiga tjänster som grundlagen och människorättskonventionerna förutsätter. Också regeringens satsning på terapigarantin för barn och unga har visat sig vara mycket begränsad både i fråga om metoder och målgrupper.

Vi förutsätter att regeringen tryggar tillgången till och kvaliteten på de så viktiga social- och hälsovårdstjänsterna. Vi föreslår att man i stället för nedskärningar i social- och hälsovården håller fast vid målen i social- och hälsovårdssektorns viktiga innehållslagar. Genom att satsa på tjänster och förebyggande åtgärder på basnivå kan vi dämpa ökningen av servicebehovet och kostnadsstrycket inom jouren och den specialiserade sjukvården samt utveckla den specialiserade sjukvården. Genom att trygga tillgången till och kvaliteten på social service ökar vi välfärden och minskar också efterfrågan på hälsovårdstjänster och kostnadsökningen. Genom att hålla kundavgifterna på en skälig nivå tryggas var och en tillgång till social- och hälsovårdstjänster. Till skillnad från regeringen försöker vi inte minska kostnadsökningen för social- och hälsovården genom att skära ned finansieringen, utan genom att satsa på tidig, rätttidig och effektiv tillgång till tjänster.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 23

Riksdagen förutsätter att välfärdsområdena ges arbetsro och tilläggstid för att täcka underskott.

Reservationens förslag till uttalande 24

Riksdagen förutsätter att regeringen reserverar tillräcklig finansiering och utan dröjsmål lämnar en proposition om en vårdgaranti på fjorton dagar inom primärvården.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 1 /sd

Reservationens förslag till uttalande 25

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att stärka kontinuiteten i vårdrelationen inom primärvårdens öppna sjukvård genom att införa eller utvidga användningen av en modell med husläkare och egen skötare, en modell med ett eget vårdteam eller en modell med familjeläkare.

Reservationens förslag till uttalande 26

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att begränsa användningen av inhyrd arbetskraft och dyra köpta tjänster i välfärdsområdena.

Reservationens förslag till uttalande 27

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att stärka mentalvårdstjänsterna i enlighet med strategin för psykisk hälsa och genomför en mentalvårdsgaranti, vilket innebär att man får vård enligt behov inom skälig tid.

Reservationens förslag till uttalande 28

Riksdagen förutsätter att regeringen tryggar tillräckliga mentalvårdstjänster i rätt tid också för sådana barn och unga under 23 år som inte omfattas av terapigarantin.

Reservationens förslag till uttalande 29

Riksdagen förutsätter att regeringen reserverar tillräcklig finansiering och utan dröjsmål lämnar riksdagen en proposition om en personaldimensionering på 0,7 inom heldygnsomsorgen för äldre.

Reservationens förslag till uttalande 30

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att se till att socialarbetarnas vikarier har tillräcklig behörighet med tanke på kraven i arbetet och klienternas rättsskydd.

Reservationens förslag till uttalande 31

Riksdagen förutsätter att regeringen reserverar tillräcklig finansiering och utan dröjsmål lämnar en proposition om att i enlighet med FN:s funktionshinderkonvention trygga tjänsterna till och ställningen för personer med funktionsnedsättning.

Reservationens förslag till uttalande 32

Riksdagen förutsätter att regeringen reserverar tillräckliga resurser för ett likvärdigt, tillgängligt och fungerande sjukhusnät som tryggar människornas tillgång till tjänster i rätt tid och att det finns tillräcklig kompetens i välfärdsområdena.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 1 /sd

Reservationens förslag till uttalande 33

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att välfärdsområdena inte ska behöva höja klientavgifterna inom social- och hälsovården med 22,5—45 procent.

90. Stöd till kommunerna

30. Statsandel till kommunerna för ordnande av basservicen (förslagsanslag)

Arbets- och närings tjänsterna överförs till kommunerna vid ingången av 2025. Reformen har till centrala delar beretts i samband med särskilda kommunförsök. Trots löftena får inte kommunerna alla de verktyg för att hantera arbetslöshet som arbets- och näringsbyråerna haft tillgång till. För att rätta till situationen och trygga den kommunala basservicen föreslår vi tilläggsfinansiering till kommunerna.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 34

Riksdagen förutsätter att regeringen lämnar riksdagen propositioner genom vilka förutsättningarna för att hantera arbetslösheten stärks inom den kommunala ekonomin och statsandelen för kommunal basservice höjs med 62 miljoner euro.

Reservationens förslag till uttalande 35

Riksdagen förutsätter att regeringen håller sitt löfte om en kostnadsneutral överföring av arbets- och närings tjänsterna till kommunerna. För att kommunerna inte genast i början av året ska bli tvungna att välja om de vidtar anpassningsåtgärder inom sysselsättningstjänsterna eller någon annanstans föreslår vi en avsevärd ökning av sysselsättningsanslagen.

Reservationens förslag till uttalande 36

Riksdagen förutsätter att regeringen inte oskäligt försvårar situationen inom den kommunala ekonomin genom direkta eller indirekta nedskärningar i finansieringen av kommunerna.

Reservationens förslag till uttalande 37

Riksdagen förutsätter att regeringen återtar den nedskärning på en procentenhet som rikstats mot indexhöjningen av statsandelen för kommunal basservice.

Reservationens förslag till uttalande 38

Riksdagen förutsätter att kommunernas finansiering när normerna avvecklas inte skärs ner utan visshet om att uppgifterna kommer att minska i samma utsträckning. Avregleringen gällande kommunerna får inte bli enbart en nedskärning av kommunernas finansiering.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 1 /sd

Huvudtitel 29

UNDERVISNINGS- OCH KULTURMINISTERIETS FÖRVALTNINGSOMRÅDE

Trygga en god småbarnspedagogik och grundläggande utbildning

De nationella utvärderingarna av inlärningsresultaten inom den grundläggande utbildningen visar att skillnaderna i elevernas kunskaper på olika håll i Finland är små. Däremot kan det finnas stora skillnader mellan skolorna särskilt inom städerna.

Grundskolan kan inte ensam lösa problem i anslutning till sänkta inlärningsresultat, eftersom utvecklingen i större utsträckning anknyter till lärande, välbefinnande och andra samhälleliga bakomliggande faktorer. I stället för enskilda orsaker bör man därför fokusera på en övergripande utveckling av utbildningssystemet och till exempel på hur de utmaningar som hänför sig till välfärd, tillväxt och lärande kan bemötas redan inom småbarnspedagogiken.

Nedskärningarna inom UKM:s förvaltningsområde leder exempelvis till att personal sägs upp, de olika ämbetsverkens lagstadgade uppgifter försvåras och lärarnas personalutbildning slopas. Vi uppmuntrar regeringen att trygga nivån på småbarnspedagogiken och den grundläggande utbildningen samt att hålla fast vid personalen och kompetensen inom UKM:s förvaltningsområde.

Utbildningen på andra stadiet måste stärkas – inte skäras ned

Samtidigt görs det nedskärningar i gymnasiefinansieringen. Statsunderstödsbesparingen uppgår till 1,7 miljoner euro och i avregleringens namn skär regeringen ned gymnasiefinansieringen med 1 miljon euro. Även om tilläggsanslag riktas till gymnasier via stödet för lärande, kan man med fog påstå att gymnasierna i verkligheten inte kommer att få några pengar alls för skötseln av de nya skyldigheterna. Vi föreslår ett anslag på 2 miljoner euro till gymnasieutbildningen.

När man till nedskärningen i finansieringen av yrkesutbildningen på 120 miljoner lägger till de anpassningar i strategi- och utvecklingsfinansieringen på 6 miljoner euro som ska sparas för att ersätta de avgiftsfria läromedlen och de nedskärningar på 4 miljoner euro som motiveras med avregleringsprojektet, minskar finansieringen av yrkesutbildningen med cirka 130 miljoner euro år 2025. Efter nedskärningen uppgår finansieringen av yrkesutbildningen till cirka två miljarder euro inklusive kommunandelen.

Sammantaget når nedskärningarna upp till en sådan nivå att det är motiverat att konstatera att regeringen har svikit sitt löfte om att skydda utbildningen.

Även om inbesparingarna inom yrkesutbildningen har motiverats som utgiftsbesparingar inom vuxenutbildningen, riktas inbesparingarna i verkligheten inte bara till vuxenutbildningen, utan de görs på det sätt utbildningsanordnaren anser vara bäst och drabbar därför oundvikligen också dem som fullgör läroplikt.

Nedskärningarna inom yrkesutbildningen är skadliga för fortbildningen och omskolningen av vuxna och med tanke på byte av bransch eller yrke. Arbetslivet har ett allt större behov av exa-

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 1 /sd

mensdelar och mindre, kompletterande kompetensblock (bland annat mikroexamen och kompetensmärken). Den nedskärning som nu görs gäller också helheter som är kortare än examen. I vissa fall kapar den helt och hållet möjligheterna att utveckla kunnandet. När samhället förändras måste yrkesutbildningens kvalitet och omfattning tryggas. Vi föreslår att nedskärningarna på 120 miljoner euro inom yrkesutbildningen återtass.

Finland har brist på högutbildade arbetstagare

Regeringens mål är att höja den högskoleutbildade befolkningsandelen till 50 procent före 2035. Målet är ambitiöst men kräver en betydande ökning av anslagen till universiteten jämfört med nu läget.

Senast vid ramförhandlingarna 2025 behövs det beslut om en långsiktig och bestående höjning av finansieringsnivån för universitetens verksamhet. Det är nödvändigt att stärka universitetens FoU-finansiering för att finländsk forskning inom alla sektorer hålls i skick och för att FoUI-målen ska uppnås. Det enklaste vore att anvisa tilläggsfinansiering för basfinansieringen av universiteten och rikta finansieringen till FoU-verksamhet genom en skrivning i budgeten. Den ökande FoUI-finansieringen riktas nu ineffektivt. I slutrapporten från den parlamentariska FoUI-arbetsgruppen föreslogs det entydigt att finansiering bör riktas också direkt till högskolorna i en form som påminner om basfinansieringen.

Konsten och kulturen är nationens viktigaste kapital

Regeringen Orpos nedskärningar inom UKM:s förvaltningsområde gäller till största delen konst och kultur. I de redan tidigare låga anslagen för konst och kultur är även små ändringar relativt stora och har stora och vittgående konsekvenser för konsten och kulturen och dess livskraft.

Nedskärningarna i främjandet av konst och kultur (6,5 miljoner euro) har stora konsekvenser och de riktas särskilt till det så kallade fria fältet, det vill säga små aktörer och enskilda konstnärer som inte omfattas av statsandelssystemet.

Nästa år minskar statsandelarna för teatrar, orkestrar och museer med omkring 11 miljoner euro, varav omkring 8 miljoner euro riktas till scenkonst och 3 miljoner euro till museer. Nedskärningarna i statsandelarna till teatrar och orkestrar kan leda till en nedåtgående spiral av försämringar för konstinstitutionerna.

Konsekvenserna är ödesdigra också för museibranschen, som redan har knappa resurser.

Produktionsincitamentet för den audiovisuella branschen minskas från 12 miljoner euro till 10 miljoner euro, vilket minskar i synnerhet mängden tv-produktioner. Det är inte vettigt att skära ned i produktionsincitamentet, eftersom det genererar mer för staten än vad staten satsar på det.

Anslaget för den lagstadgade kompensationen för kopiering för enskilt bruk sänks från 11 miljoner euro till 5,5 miljoner euro. Nedskärningen av kompensationen innebär mindre upphovsrättsersättningar till upphovsmän inom den audiovisuella branschen i en situation där arbetslösheten ökar och försörjningsproblemen också annars är stora.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 1 /sd

Dessutom påverkas konst- och kulturfältets verksamhetsförutsättningar av höjningen av mervärdesskatten: böcker, biografbiljetter och inträdesbiljetter till underhållning och kultur beläggs med 14 procents moms. Det är en ekvation som blir orimligt svår att lösa för kulturaktörerna.

Kultursektorn är en viktig och sysselsättande del av näringslivet. I internationell jämförelse är de kreativa branschernas andel av BNP liten i Finland, vilket innebär att tillväxtpotentialen är stor. SDP föreslår att nedskärningarna på 17,4 miljoner euro för konst och kultur och 5,5 miljoner euro för kompensation för kopiering för enskilt bruk återtass.

Det är förnuftigt att stödja de ungas välbefinnande så tidigt som möjligt

Den totala finansieringen på ungdomsområdet fördelas på flera olika objekt mellan organisationer, kommuner och andra aktörer. År 2023 uppgick finansieringen till cirka 85 miljoner euro, vilket inbegrep tidsbundna satsningar på ungdomsarbete under coronatiden. I den ordinarie budgetpropositionen för 2024 uppgick den totala finansieringen till cirka 74 miljoner euro. I regeringens budgetproposition för 2025 är den totala finansieringen på ungdomsområdet cirka 70,9 miljoner euro. Finansieringen av ungdomsarbetet minskar år 2025 med mer än 15 procent jämfört med 2023 i och med de nedskärningar som regeringen redan gjort och som den föreslår för nästa år samt på grund av att tidsbundna understöd upphör.

Vi föreslår ett anslag på 4 miljoner euro för ungdomsarbetet.

Fler idrottsanläggningar

De samhälleliga kostnaderna för att befolkningen motionerar för lite uppgår på årsnivå till över tre miljarder euro. Motion och idrott har betydande effekter på hälsan och välbefinnandet och därmed för hållbarheten i de offentliga finanserna. Den enskildes livskvalitet kan förbättras avsevärt genom satsningar på främjande av hälsa och välfärd samt stärkande av vardagsmotion och motion.

I budgetmotionen för 2025 föreslås idrottsväsendet få cirka 154,5 miljoner i anslag, vilket är cirka 11 miljoner euro mindre än i den ordinarie budgeten för 2024 (165 miljoner euro).

Vi föreslår ett anslag på 7 miljoner euro för byggande av idrottsanläggningar.

01. Förvaltning, kyrkliga ärenden och gemensamma utgifter inom ansvarsområdet

01. Undervisnings- och kulturministeriets omkostnader (reservationsanslag 2 år)

De alltför häftiga och snabba effektiviseringsåtgärderna äventyrar en god förvaltning.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 29.01.01 med 5 200 000 euro.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 1 /sd

31. Vissa av Utbildningsstyrelsens utgifter och understöd (reservationsanslag 2 år)

De stora nedskärningarna i Utbildningsstyrelsens understöd äventyrar många värdefulla funktioner.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 29.01.31 med 4 000 000 euro.

10. Småbarnspedagogik, förskoleundervisning och grundläggande utbildning och fritt bildningsarbete

30. Statsandelar och statsunderstöd för driftskostnader för grundläggande utbildning och småbarnspedagogik (förslagsanslag)

Utbildningen måste få tillräckliga resurser.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 29.10.30 med 2 000 000 euro för betalning av understöd.

51. Statsunderstöd för organisationer (fast anslag)

Tillräckliga verksamhetsförutsättningar för organisationerna måste tryggas.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 29.10.51 med 950 000 euro.

20. Yrkesutbildning och gymnasieutbildning

35. Statsandel och statsunderstöd för driftskostnader för gymnasieutbildning (förslagsanslag)

När alla poster räknas samman görs det nedskärningar i anslagen för gymnasieutbildningens driftskostnader, trots att gymnasiernas uppgifter ökar. Nedskärningen bör återtass.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 29.20.35 med 2 000 000 euro till statsunderstöd.

30. Statsandel och statsunderstöd för yrkesutbildningen (förslagsanslag)

Nedskärningarna i yrkesutbildningen begränsar sig i verkligheten inte till enbart vuxenutbildningen. Utbildningsnedskärningar är överlag en osund politik, eftersom det snarare behövs en höjning av kompetensnivån.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 1 /sd

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 29.20.30 med 62 600 000 euro för att ställa in besparingarna i statsunderstöd, och att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 39

Riksdagen förutsätter att regeringen lämnar en proposition till riksdagen om att slopa nedskärningarna i yrkesutbildningen.

40. Högskoleundervisning och forskning

Högskolornas relativa andel av FoUI-finansieringen bör ökas för att öka effekterna på lång sikt.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 40

Riksdagen förutsätter att regeringen anvisar FoU-finansiering i enlighet med den parlamentariska FoUI-arbetsgruppens riktlinjer direkt till högskolorna i en form som motsvarar basfinansieringen.

56. Främjande av forskningspolitiska mål (reservationsanslag 3 år)

Finlands framtid förutsätter hög kompetens, forskning och undervisning. Det betyder att högskolorna måste få tillräcklig finansiering.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 29.40.56 med 4 000 000 euro för att främja de forskningspolitiska målen.

70. Studiestöd

55. Studiepenning och bostadstillägg (förslagsanslag)

Reservationens förslag till uttalande 41

Riksdagen förutsätter att regeringen lämnar en proposition till riksdagen om att slopa överföringen av studerande från det allmänna bostadsbidraget till studiestödets bostadstillägg.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 1 /sd

80. Konst och kultur

31. Statsandel och statsunderstöd för driftskostnader för scenkonst och museer (förslagsanslag)

Nästa år minskar statsandelarna för teatrar, orkestrar och museer med omkring 11 miljoner euro, varav omkring 8 miljoner euro riktas till scenkonst och tre miljoner till museer. Nedskärningarna i statsandelarna till teatrar och orkestrar kan leda till en nedåtgående spiral av försämringar för konstinstitutionerna.

Konsekvenserna är ödesdigra också för museibranschen, som redan har knappa resurser.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 29.80.31 med 10 900 000 euro för scenkonst och museer.

41. Vissa dispositionsrättsersättningar (reservationsanslag 3 år)

Anslaget för den lagstadgade kompensationen för kopiering för enskilt bruk sänks från 11 miljoner euro till 5,5 miljoner euro. Nedskärningen av kompensationen innebär mindre upphovsrättsersättningar till upphovsmän inom den audiovisuella branschen i en situation där arbetslösheten ökar och försörjningsproblemen också annars är stora.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 29.80.41 med 5 500 000 euro för kompensation för kopiering för enskilt bruk.

50. Understöd för främjande av konst och kultur (reservationsanslag 3 år)

Nedskärningarna i främjandet av konst och kultur har stora konsekvenser och de riktas särskilt till det så kallade fria fältet, det vill säga aktörer som inte omfattas av statsandelssystemet och som typiskt är små aktörer och enskilda konstnärer. Kultursektorn är en viktig och sysselsättande del av näringslivet. I internationell jämförelse är de kreativa branschernas andel av BNP liten i Finland, vilket innebär att tillväxtpotentialen är stor.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 29.80.50 med 6 500 000 euro för att främja konst och kultur.

90. Idrottsverksamhet

50. Främjande av idrott och motion (fast anslag)

De samhälleliga kostnaderna för att befolkningen motionerar för lite uppgår på årsnivå till över tre miljarder euro. Motion och idrott har betydande effekter på hälsan och välbefinnandet och där-

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 1 /sd

med för hållbarheten i de offentliga finanserna. Momentet ökas med 7 miljoner euro för byggande av idrottsanläggningar.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 29.90.50 med 7 000 000 euro för byggande av idrottsanläggningar.

91. Ungdomsarbete

50. Främjande av ungdomsarbete (reservationsanslag 3 år)

Finansieringen av ungdomsarbetet minskar år 2025 med mer än 15 procent jämfört med 2023 i och med de nedskärningar som regeringen redan gjort och som den föreslår för nästa år samt på grund av att tidsbundna understöd upphör. Det är viktigt att satsa tillräckliga resurser på ungdomsarbetet.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 29.91.50 med 4 000 000 euro för ungdomsarbete.

Huvudtitel 30

JORD- OCH SKOGSBRUKSMINISTERIETS FÖRVALTNINGSOMRÅDE

Jordbrukets lönsamhet

SDP anser att det är viktigt att livsmedelsproduktionen är och förblir kärnan i jordbrukspolitiken, och att detta bör synas bättre i allokeringen av jordbruksstöden. SDP vill närmare utreda stödpolitiken för passiva gårdar och rikta stöden till gårdar med genuina inkomster från matproduktion. I en situation där statsfinanserna anpassas inom varje sektor får det inte vara så att 86 miljoner euro i stöd per år betalas till gårdar som inte har inkomster från jordbruk. Frågan måste utredas närmare och åtgärdas.

Lönsamheten inom jordbruket har länge varit svag och företagarinkomsten från jordbruket sjunker ytterligare. De utmaningar som energiomställningen och klimatförändringen medför påverkar direkt hållbarheten i Finlands livsmedelssystem.

Enligt Naturresursinstitutets uppskattning hade 13 100 gårdar inga försäljningsinkomster från jordbruket år 2020. Cirka 10 000 av dessa gårdar har ändå fått statligt eller annat stöd för sammanlagt cirka 86 miljoner euro. Enligt samma utredning hade 3 200 gårdar (7 procent) ingen försäljning och inga inkomster t.ex. från turismen under femårsperioden 2016—2020. Siffrorna är häpnadsväckande. I en situation där statsfinanserna anpassas inom varje sektor får det inte vara så att 86 miljoner euro i stöd per år betalas till gårdar som inte har inkomster från jordbruk. Frågan måste utredas närmare och åtgärdas.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 1 /sd

Regeringens satsningar på att förbättra jordbrukets lönsamhet, rikta stöden mer rättvist och förbättra livsmedelssystemets hållbarhet är dock obetydliga. Regeringen arbetar inte tillräckligt med att utveckla lagstiftningen eller omfördela anslagen.

Regeringen bör fortsätta att reformera det inhemska jordbruket när det gäller såväl återvinning av näringsämnen som produktionsdjurens välbefinnande, jordbruk och livsmedelsekonomin, forsknings- och utvecklingsverksamheten och livsmedelsexporten. Till exempel kan stöd till uppstarts företag som fokuserar på utveckling av nya livsmedel vara en nyckel till inkomstökning inom jordbruket. Det väsentliga är att livsmedelsproduktionens marknadsorientering, förädlingsvärdet och stödpolitiken samtidigt utvecklas. Även om reformen av stöden är en del av en större helhet och till många delar avgörs på EU-nivå, kan kostnadseffektiviteten i stöden ökas också genom inhemska lösningar.

Fortsatt nationell hantering av vattenförsörjningen

Vattenförsörjningen är en av de sektorer som är viktigast och mest sårbara med tanke på försörjningsberedskapen. Utan vatten finns det inget liv och det är den mest kritiska infrastrukturen i vårt samhälle. Till följd av detta är det av största vikt att en säker vattenförsörjning och cybersäkerhet främjas och att tillräckliga resurser avsätts för detta. Lagstiftningen om vattentjänster håller på att revideras. Vi måste stifta en lag som fullföljer riksdagens uttalade vilja att fortsatt låta den offentliga sektorn ha hand om infrastrukturen för vattenförsörjningen och som sätter totalt stopp för möjligheterna att privatisera infrastrukturen.

Pälsdjursuppfödningen måste avvecklas under en övergångsperiod och djurskyddet effektiviseras

Pälsdjursuppfödningen är en oetisk näring som orsakar lidande och som måste förbjudas i Finland och EU-länderna under en tillräcklig övergångsperiod. Regeringen bör bereda en lag om förbud mot pälsdjursuppfödning i Finland. Det behövs också en socialt hållbar övergång för pälsfarmarna, vilket innebär en möjlighet att utbilda sig till ett nytt yrke. På lång sikt medför ett förbud mot pälsdjursuppfödning betydande besparingar för statsfinanserna, eftersom till exempel ersättningar enligt lagen om djursjukdomar inte längre behöver betalas ut. År 2024 beräknas Livsmedelsverket betala sammanlagt 50,7 miljoner euro i ersättningar för pälsdjur som avlivats av en myndighet.

Regeringen försvårar tillgången på arbetskraft inom skogsbranschen och livsmedelsbranschen

Regeringens nedskärningar inom utbildningssektorn gör det svårare för dem som vill byta yrke att utbilda sig både inom naturbruk och livsmedel. Dessa beslut påverkar i hög grad tillgången på arbetskraft. Yrkesbyttarnas betydelse har hela tiden ökat, till exempel när det gäller att utbilda maskinförare inom skogsmaskinsbranschen. Den kontinuerliga ansökan till yrkesskolorna är en viktig kanal för att på ett kostnadseffektivt sätt få högt motiverad arbetskraft till branschen.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 1 /sd

Reservationens förslag till uttalande 42

Riksdagen förutsätter att regeringen inleder en reform som innebär att utbetalningen av jordbruksstöd till de gårdar som inte har jordbruksinkomster upphör.

Reservationens förslag till uttalande 43

Riksdagen förutsätter att regeringen effektiviserar åtgärderna för att reformera det inhemska jordbruket, förbättra dess lönsamhet och effektivisera livsmedelsexporten.

Reservationens förslag till uttalande 44

Riksdagen förutsätter att regeringen iakttar riksdagens vilja och inte under några omständigheter privatiserar vattentjänster i Finland.

Reservationens förslag till uttalande 45

Riksdagen förutsätter att regeringen genom lag förbjuder pälsdjursuppfödning och fastställer en tillräckligt lång övergångsperiod så att farmarna kan omskola sig.

Reservationens förslag till uttalande 46

Riksdagen förutsätter att regeringen tryggar tillgången på arbetskraft inom naturbruk och livsmedelsbranschen genom att utveckla utbildningen inom branschen och göra det möjligt att byta bransch flexibelt.

01. Förvaltning och forskning

01. Jord- och skogsbruksministeriets omkostnader (reservationsanslag 2 år)

Djurskyddsombudsmannen

Regeringen tänker inte förlänga tjänsten som djurskyddsombudsman, som ursprungligen varit avsedd att vara temporär, utan den upphörde i slutet av 2023. Tjänsten inrättades 2011 på initiativ av SDP för att samordna den riksomfattande djurskyddspolitiken. En visstidstjänst eller en tjänst som avbryts varje valperiod främjar inte kontinuiteten i arbetet. Tjänsten som djurskyddsombud bör bli permanent.

Vi föreslår

att riksdagen ändrar motiveringen till moment 30.20.01 så att anslaget kan användas för inrättande av en tjänst som djurskyddsombud och inom momentet anvisar 180 000 euro för kostnaderna för inrättande av tjänsten.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 1 /sd

10. Utveckling av landsbygden

50. Statsunderstöd för jordbruksrådgivningstjänster och vissa andra utvecklingsåtgärder (reservationsanslag 3 år)

Särskilt små och medelstora gårdar har svårigheter att lämna in rapporterings- och ansvarsinformation, som nu krävs i allt större utsträckning. Jordbrukarna behöver stöd och redovisnings- och rådgivningstjänster för att kunna lämna in de uppgifter som krävs, till exempel för att få banklån. Rådgivning och handledning behövs också för att trygga en rättvis behandling av säsongarbetare på gårdarna. Inom jordbruket är det vanligt med utländsk säsongarbetskraft. I budgeten skärs finansieringen av rådgivningstjänsterna ner.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 30.10.50 med 500 000 euro för jordbruksrådgivningstjänster.

55. Statsunderstöd för 4H-verksamhet (reservationsanslag 2 år)

4H-verksamheten erbjuder miljö- och företagarlostran för unga. Organisationens ungdomsverksamhet förebygger utslagning, ger möjligheter till fritidsaktiviteter, främjar de ungas arbetslivsfärdigheter och företagande samt sysselsätter årligen tusentals unga. Statsunderstödet för 4H-verksamhet sjunker nästa år med 0,15 miljoner euro.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 30.10.55 med 200 000 euro för 4H-verksamhet.

63. Utveckling av landsbygden (reservationsanslag 3 år)

Byaverksamhet i Finland rf arbetar för landsbygdens livskraft, en trygg boendemiljö och invårnarnas välfärd. Föreningen har byggt upp en effektiv verksamhet runt om i Finland. Statsbidraget för byaverksamhet minskas i budgetpropositionen från 1,4 miljoner euro till 1,1 miljoner år 2025.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 30.10.63 med 300 000 euro för statsunderstöd till byaverksamhet.

20. Jordbruk och livsmedelsekonomi

01. Livsmedelsverkets omkostnader (reservationsanslag 2 år)

Livsmedelsverket svarar för tjänsten som livsmedelsmarknadsombudsman och för dess omkostnader. Det är ett knappt anslag, trots att de lagstadgade uppgifterna ökar. Det är viktigt att resurserna ökar i takt med de lagstadgade uppgifterna.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 1 /sd

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 30.20.01 med 1 000 000 euro för Livsmedelsverkets lagstadgade uppgifter.

40. Naturresursekonomi

31. Stödjande av vattenhushållnings- och fiskeriprojekt (reservationsanslag 3 år)

Finansieringen av programmet Nousu, som är ett viktigt och framgångsrikt program för att skydda vandringsfisk, är knapp och minskar med cirka en miljon euro jämfört med året innan. Nästan all vandringsfisk i Finland är hotad eller nära hotad. Programmet Nousu och dess självfinansieringsandel är ett bra exempel på hur privat finansiering kan utnyttjas i naturskyddet. Med hjälp av programmet har privat finansiering kanaliserats för att riva vandringshinder, eftersom den självfinansieringsandel som behövs för projekten är 50 procent. Den privata finansieringens betydelse för vattenskyddet accentueras i framtiden och därför bör man också se till att de offentliga finanserna räcker till. Finansieringen av programmet bör stärkas.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 30.40.31 med 7 000 000 euro för att skydda vandringsfisk och undanröja vandringshinder.

45. Främjande av vården av skogsnatur (reservationsanslag 3 år)

Främjandet av mångfalden är för närvarande en av de viktigaste utmaningarna för skogsbruket. Trycket på användningen av skogarna blir allt hårdare och skogarnas mångfald måste stärkas. Den natur- och miljövård som utförs i samband med skötseln av ekonomiskogarna bör utökas. Industrins virkesförbrukning kan antas öka under de närmaste åren i och med den ekonomiska återhämtningen. När den träbaserade industrin skapar ekonomisk välfärd i Finland ökar naturligtvis samtidigt virkesleveransvolymerna, vilket kan försvaga mångfalden i skogarna. Vi behöver aktiva åtgärder för att trygga skogarnas mångfald.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 30.40.45 med 4 000 000 euro för att främja vården av skogsnaturen.

Huvudtitel 31

KOMMUNIKATIONSMINISTERIETS FÖRVALTNINGSOMRÅDE

Regeringens trafikpolitik verkar handla om att lämna de svåra lösningarna till kommande regeringar. Nu fokuserar regeringen på skenbara handlingar och suboptimering. Vi önskar att regeringen också ska klara av att svara på framtida utmaningar inom finansieringen av transportsystemet, elektrifieringen och utsläppsminskningarna. Regeringen verkar sakna en helhetsbild av ut-

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 1 /sd

vecklingen av transportsystemet och den långsiktiga beredningen har begravts i arbetsgrupper som ska tillsättas någon gång. Regeringen har bland annat i fråga om projektbolag betonat att den endast fattar egna beslut och att de framtida utmaningarna inom de stora projekten hör till de kommande regeringarna.

Som en del av saneringen av de offentliga finanserna föreslår regeringen en nedskärning på sammanlagt 100 miljoner euro i finansieringen av utvecklingsprojekt. Regeringen Orpo kommer dock inte själv att drabbas av nedskärningen, utan finansierar sina egna transportprojekt som investeringsprogram med hjälp av engångsfinansiering från försäljning av statliga bolag. De permanenta nedskärningarna i regeringsprogrammet får kommande regeringar svara för. Med tanke på den långsiktiga utvecklingen av transportnäten är detta inte en hållbar lösning, utan leder i praktiken till att finansieringsproblemen senareläggs. Detta verkar dock vara regeringens linje, vare sig det är fråga om behovet av utsläppsminskning, beskattningen av trafiken eller finansieringslösningarna för byggandet av Västbanan.

Det är klart att den finansieringsmodell som regeringen driver för att finansiera trafikprojekt genom att realisera statens produktiva egendom inte är en hållbar lösning för framtiden. Vi uppmuntrar därför regeringen att återgå till ramfinansieringen. Investeringsskulden inom trafiken ökar i vilket fall som helst i framtiden, och många investeringsobjekt, också de som föreslås som tillväxtåtgärder i regeringens budgetproposition, kan inte inledas förrän 2026 på grund av de obetydliga anslag som föreslås för 2025.

Vi tackar dock regeringen för att många av de investeringar som lades fram, åtminstone i samband med den aktuella budgeten, också bedömdes som brådskande och effektiva av Trafikledsverket på grundval av det parlamentariska Trafik 12-arbetet. Regeringsprogrammets projektlista, som beretts i Ständerhuset, har uppenbarligen omprövats i enlighet med transportsystemets behov.

Den sammanlagda summan av fullmakterna och anslagen för investeringsprogrammet, som finansieras genom försäljning av statlig egendom, uppgår i och med den kompletterande budgetpropositionen till cirka 3,4 miljarder euro. Enligt uppgift från ministeriet uppgår dessa trafikinvesteringar till 2,67 miljarder euro. Regeringen har alltså fattat betydande budgetbeslut om användningen av pengar under de närmaste åren, men själva pengarna saknas fortfarande. Regeringen har för avsikt att återgå till penningfrågan i senare budgetpropositioner, före utgången av 2026. De anslag som föreslås för nästa år är små också jämfört med fullmakterna för trafikledsprojekten.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 47

Riksdagen förutsätter att regeringen i sin transportpolitik återgår till den handlingsmodell som den parlamentariska gruppen Trafik 12 har lagt fram.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 1 /sd

Reservationens förslag till uttalande 48

Riksdagen förutsätter att regeringen återgår till en hållbar, långsiktig ramfinansiering i fråga om trafikledsprojekt och avvecklar sitt nuvarande engångsfinansierade investeringsprogram.

Reservationens förslag till uttalande 49

Riksdagen förutsätter att regeringen håller fast vid utvecklingen av trafikledsnäten utifrån den riksomfattande trafiksystemplanen, främjar parlamentarisk beredning som överskrider valperioderna samt sörjer för ett öppet beslutsfattande som baserar sig på bästa tillgängliga uppgifter.

10. Trafik- och kommunikationsnäten

20. Basunderhåll av transportinfrastrukturen (reservationsanslag 3 år)

Det eftersatta underhållet beräknas redan uppgå till 4,2 miljarder euro och förutspås stiga till cirka 5 miljarder euro i slutet av valperioden, trots regeringens åtgärder. Trafikledsverket har tidigare bedömt att det omedelbart behövs en årlig tilläggsfinansiering på 600 miljoner euro för att det eftersatta underhållet ska kunna bevaras ens på nuvarande nivå 2036. Av den tilläggsfinansiering på 520 miljoner euro som reserverats för regeringens investeringsprogram kommer 200 miljoner euro att användas nästa år. Med beaktande av att tilläggsfinansieringen 2024 uppgår till 250 miljoner euro, skulle finansieringen av bastrafikledshållningen alltså minska utan den kompletterande budgetens finansiering av MBT-avtalsobjekten. Av den tilläggsfinansiering till investeringsprogrammet som regeringen reserverat återstår endast 70 miljoner euro för återstoden av perioden.

På grund av den ökade efterfrågan efter covidepidemin och i synnerhet på grund av Rysslands angrepp har det stigande energipriset lett till en höjning av kostnadsnivån också i fråga om infrastrukturbyggandet. Enligt ministeriets uppskattning kostade det program för beläggning av 4 000 kilometer väg som regeringen genomförde 2024 med tilläggsfinansiering cirka 170 miljoner euro mer än motsvarande beläggningsmängd 2020. Även om ökningen av kostnadsnivån har avstannat, verkar den nya prisnivån vara permanent. Därför hamnar regeringens rekordstora satsningar i euro i skuggan av Rinnes och Marins föregående regerings satsningar när det gäller köpkraft.

Regeringen har i sin kommunikation betonat att den satsar på vägnätet, trots att regeringen kraftigt skär ner den permanenta finansieringen av trafiken och genom finansiering av engångsnatur har bedrivit en ryckig trafikpolitik som ställer olika transportformer mot varandra. Åtgärdandet av det eftersatta underhållet kräver jämn finansiering och nya metoder för att på ett övergripande sätt sköta trafikledsnäten. Det hjälper inte att bromsa upp det eftersatta underhållet av beläggningarna en tid, om förfallet samtidigt fortsätter i fråga om vägkonstruktioner, broar och bannät. Företagen runt om i Finland är också särskilt oroade över det sekundära vägnätets skick, som är viktigt för godstrafiken, även om trafikmängderna är låga jämfört med huvudvägarna. Det finländska bronätets skick försämrar också snabbt, vilket har stor betydelse för en smidig trafik samt för de transporter som är viktiga med tanke på näringslivet och försörjningsberedskapen.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 1 /sd

Vi föreslår

att riksdagen ändrar motiveringen till moment 31.10.20 så att 100 000 000 euro av anslagen reserveras för att reparera det sekundära vägnätet och reparera broar i syfte att säkerställa trafikförbindelserna.

31. Vissa understöd (reservationsanslag 3 år)

Effektiv användning av den tid som använts för arbetsresor förutsätter fungerande kommunikationsförbindelser som förbättrar arbetskraftens rörlighet, som är betydande med tanke på den ekonomiska tillväxten, minskar trycket på bostadsbyggande i tillväxtcentra samt stöder tillväxtmålet för spårtrafikens färdmedelsandel. Regeringen skär ned anslaget för att bygga nya basstationer och uppgradera kommersiella mobila nät i skuggområden av järnvägsnätet. VR har redan förbundit sig att förbättra bland annat de interna näten i tågagnarna. Bannätets optiska och mobila förbindelser måste i vilket fall som helst inom den närmaste framtiden byggas ut till hushåll i glesbygdsområden, med tanke på ibruktagandet av ett nytt myndighetsnät samt behoven hos det styrsystem för spårtrafiken som utvecklas, dvs. Digirata. Samtidigt som regeringen förbereder en konkurrensutsättning av tågtrafiken kan det inte heller vara tågoperatörens uppgift att bygga nätinfrastruktur på kommersiellt olönsamma sträckor, även om detta har påståtts.

De enskilda vägarnas skick är av betydelse särskilt för tillgången till träråvara för industrin efter att importen stannat av och för att säkerställa livsmedelstransporter som är viktiga med tanke på försörjningsberedskapen. Den höjda kostnadsnivån inverkar också på kostnaderna för att reparera vägarna. Statsandelsprocenten för understöd för enskilda vägar höjdes temporärt genom förordning 1018/2022 för åren 2023—2025 för att man skulle kunna inleda reparations- och ombyggnadsprojekt, särskilt stora och dyra sådana, som senarelagts av vägarnas delägarlag. Regeringens stegvisa nedskärningar i finansieringen av enskilda vägar i detta läge är på många sätt problematiska.

Ökad gång och cykling löser många problem, samtidigt som man har kunnat stödja vardagsmobilitet som är viktig med tanke på folkhälsan, förbättra trafiksäkerheten via lederna för gång-, cykel- och mopedtrafik samt främja pendling och turism. Kommunernas betalningsandel på 50 procent av understödet har fördubblat effekterna av den statliga finansieringen. Ett fungerande och säkert nätverk för gång-, cykel- och mopedtrafik är en del av en god samhällsstruktur som på korta sträckor främjar lätt trafik och gör det möjligt för de boende att självständigt och miljövänligt ta sig till arbetet, skolan eller hobbyer. Tyvärr har regeringens nedskärningar fört finansieringen till en så låg nivå att det enligt utredning inte lönar sig att ordna ansökan om understöd ens årligen.

Vi föreslår

att riksdagen ändrar motiveringen till moment 31.10.31 så att det är möjligt att betala statsunderstöd för byggande av mobila nät i ett pilotprojekt för att förbättra hörbarheten på tågen i bannätets skuggområden (medför en ny 6 punkt i beslutsdelen),

att riksdagen ökar moment 31.10.1931 med 4 700 000 euro för att förbättra hörbarheten på tågen,

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 1 /sd

att riksdagen ökar moment 31.10.31 med 6 800 000 för understöd till enskilda vägar och

att riksdagen ökar moment 31.10.31 med 6 200 000 euro för att främja gång och cykling.

Huvudtitel 32

ARBETS- OCH NÄRINGSMINISTERIETS FÖRVALTNINGSOMRÅDE

SDP har under hela regeringsperioden efterlyst och lagt fram förslag till genuina tillväxtåtgärder. Vi varnade för att avsaknaden av tillväxtåtgärder driver in Finland i en nedskärningsspiral. Så har det också gått. I SDP:s alternativ bygger tillväxten på utbildning, FoUI och tillgången på kompetent arbetskraft. SDP uppmanar regeringen att vidta snabba åtgärder för att få fart på tillväxten.

I tillväxtpolitiken nöjer sig regeringen med att öka FoU-satsningarna i enlighet med det parlamentariska samförstånd som nåddes under regeringen Marin. Men till skillnad från den parlamentariska överenskommelsen fokuseras finansieringen mycket starkt på företagsstöd samtidigt som den långsiktiga finansieringen av grundforskningen får en mindre del än vad som avtalats. Man strävar efter att påskynda investeringarna också genom särskilda åtgärder bland annat genom att lindra samfundsskatten för gröna investeringar som inleds 2025. Gottgörelsens stimulerande effekt på investeringarna hotar dock att bli liten på grund av den alltför snäva tidsgränsen. Det kan därför befaras att stödet i stor utsträckning riktas till redan långt framskridna projekt som skulle genomföras också utan stöd. Dessutom är den nedre gränsen för investeringar alltför hög.

SDP föreslår därför i sin egen alternativa modell att tidsgränsen förlängs och att den nedre gränsen för investeringen sänks så att genuint nya projekt kan startas i större omfattning och i hela Finland.

En del av regeringens tillväxtåtgärder är välkomna. Till exempel överför regeringen 300 miljoner euro till Finlands Industriinvestering, varav 100 miljoner euro 2025. Effekterna av denna åtgärd, som i sig är ett steg i rätt riktning, kommer att klarna när Industriinvesteringens nya industripolitiska uppdrag fastställs i större detalj.

Genom de ambitiösa klimatmålen skapas ny tillväxt och en marknad för teknik och lösningar med låga koldioxidutsläpp. Det är vad Finland verkligen behöver. För att de gröna investeringarna ska kunna genomföras krävs det dock en konsekvent och förutsägbar politik, inte spretiga styrmedel och en nyckfull omvärld som regeringen har skapat genom sin politik.

Mer forskning, utveckling och utbildning samt nationell och internationell arbetskraft

Regeringen har förbundit sig till det nationella målet att öka Finlands utgifter för forskning och utveckling (FoU-utgifterna) till 4 procent av bruttonationalprodukten (bnp) senast 2030. I enlighet med det nationella målet och den gällande FoU-finansieringslagen kommer statens FoU-finansiering att ökas till 1,2 procent i förhållande till bnp fram till 2030, under förutsättning att den privata sektorns insatser ökar till 2,67 procent av bnp. Bakgrunden till detta är den finansieringslag som godkändes under Marins regeringsperiod och som Orpos regering lyckligtvis inte har börjat skrota i sin sparkampanj. En genomslagskraftig allokering av FoU-satsningarna är en av de

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 1 /sd

viktigaste åtgärderna under regeringsperioden med tanke på tillväxt och förnyelse. Vi har inte råd att misslyckas med det.

Regeringens FoU-politik hindras dock av bristen på kompetent arbetskraft. En ökning av antalet FoU-expertiser är en förutsättning för att utöka en ambitiös FoU-verksamhet och utnyttja finansieringen effektivt. Uppskattningsvis behövs det årligen 2000 nya doktorer för forsknings- och utvecklingsuppgifter åren 2024—2030. Regeringen har inlett ett temporärt pilotförsök avseende doktorer för att tillgodose behovet. Visstidsresurserna för pilotförsöket är den enda post som universitetet får av den ökande FoU-finansieringen och är därmed otillräcklig. Universitetens och yrkeshögskolornas basfinansiering måste stärkas i samma proportion som basfinansieringen till andra FoU-aktörer.

Regeringen måste också se till att arbetskraftsinvandringen är på en tillräcklig nivå för att bristen på kompetent arbetskraft inte ska bli en tillväxtbegränsande faktor efter konjunkturedgången. Regeringens politik understryker dock det motsatta, det vill säga att utländska experter inte är välkomna. Det vore ett förnuftigt mål att stabilisera arbets- och studieinvandringen vid cirka 40 000 personer per år. SDP föreslår 10 miljoner euro för främjande av arbetskraftsinvandring.

Senast vid ramförhandlingarna 2025 behövs det beslut om en långsiktig och bestående höjning av finansieringsnivån för universitetens verksamhet. Det är nödvändigt att stärka universitetens FoU-finansiering för att finländsk forskning inom alla sektorer hålls i skick och för att FoUI-målen ska uppnås. Det enklaste vore att anvisa tilläggsfinansiering för basfinansieringen av universitetet och rikta finansieringen till FoU-verksamhet genom en skrivning i budgeten. Den ökande FoUI-finansieringen riktas nu ineffektivt. Grundforskningen kräver tilläggsresurser.

I slutrapporten från den parlamentariska FoUI-arbetsgruppen föreslogs det att finansiering bör riktas också direkt till högskolorna i en form som påminner om basfinansieringen. En betydande ökning av FoU-satsningar på FoUI-verksamheten innan utbildningsnivån höjs leder till att investeringarna rinner ut i löner eller i dåligt genomförda projekt på grund av otillräcklig kompetens.

Vuxenutbildningsstödet 2.0

Finland kan varken i dag eller i framtiden klara sig i den globala konkurrensen utan kompetent arbetskraft. Därför måste man se till att utbildningsmöjligheterna inte försämrats och att människorna kan uppdatera sitt kunnande också under arbetskariärens gång. Regeringens beslut om att försvaga yrkesutbildningen och dra in vuxenutbildningsstödet främjar inte arbetstagarnas möjligheter att klara sig i ett föränderligt arbetsliv. Dessutom slopar regeringen utbildningsavdraget för arbetsgivare 2025.

När det gäller det slopade vuxenutbildningsstödet har regeringen erbjudit en mycket lättviktig ersättning. SDP anser att nedläggningsbeslutet var mycket dåligt. Tack vare vuxenutbildningsstödet har arbetstagarna kunnat fördjupa sin kompetens och vidareutbilda sig inom det nuvarande yrket eller skaffa utbildning inom ett helt nytt yrke. Fler än 30 000 personer fick vuxenutbildningsstöd år 2022.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 1 /sd

SDP föreslår att det bereds ett vuxenutbildningsstöd 2.0 i stället. Där har alla rätt till heltidsstudier i minst sex månader, i första hand vid sidan av arbetet, på deltid och under en längre period. Studierna kan också ombildas till heltidsstudier, om studierna eller arbetspraktiken kräver det. Antalet hela stödmånader är sex månader. Personer med låg utbildningsnivå, dvs. på andra stadiet eller lägre, och i yrken eller branscher med brist på arbetskraft, skulle ha rätt till 15 stödmånader. Sysselsättningsfonden skulle fastställa branscherna i fråga utifrån Arbetskraftsmyndighetens utlåtande. Stödet skulle finansieras med arbetslöshetsförsäkringspremier och Sysselsättningsfonden skulle administrera stödet.

Ja till ett bättre arbetsliv

Det finländska arbetslivet behöver byggas tillsammans, i förtroende och genom avtal. SDP anser att förändringarna i arbetslivet även i fortsättningen måste ske genom förhandlingar mellan arbetsgivarförbunden och arbetstagarförbunden, och staten bör stödja denna process genom sina egna åtgärder.

I stället för regeringens så kallade exportdrivna lönomodell bör förlikningssystemet utvecklas enligt en genuin nordisk modell. Det innebär att riksmedlarens byrå får en större roll så att den mer aktivt än i nuläget kan stödja möjligheterna att komma överens i de olika skedena av kollektivavtalsförhandlingarna.

Riksmedlarens byrå kunde redan i inledningsskedet hjälpa arbetsmarknadsparterna att skapa en gemensam lägesbild genom att framföra objektiv information om exempelvis den ekonomiska utvecklingen och löne- och jämställdhetsutvecklingen. Genom ett större stöd från riksmedlarens byrå under hela avtalsprocessen kan parterna i så stor utsträckning som möjligt söka samförstånd sinsemellan. SDP föreslår därför att resurserna för riksmedlarens byrå stärks med 0,5 miljoner euro.

Arbetarskyddet och bekämpningen av grå ekonomi kräver större satsningar

Arbetarskyddsmyndigheternas insats, i samarbete med andra myndigheter, är viktig i bekämpningen av arbetsrelaterade fenomen inom den grå ekonomin. Mängden tillsynsuppgifter ökar men arbetarskyddsmyndigheterna tvingas till följd av regeringen Orpos beslut agera med färre resurser när antalet anställda minskar. Det är viktigt att särskilt fästa vikt vid arbetarskyddsmyndigheternas rätt till information och redskap för att upptäcka lönedumpning.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 50

Riksdagen förutsätter att regeringen utan dröjsmål bereder ett förslag om ett reviderat vuxenutbildningsstöd.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 1 /sd

Reservationens förslag till uttalande 51

Riksdagen förutsätter att regeringen vid beredningen av arbetsmarknadsreformerna återgår till en genuin trepartsmodell och i sina propositioner på ett mer balanserat sätt beaktar de olika parternas synpunkter.

01. Förvaltning

01. Arbets- och näringsministeriets omkostnader (reservationsanslag 2 år)

I stället för regeringens så kallade exportdrivna lönomodell bör förlikningssystemet utvecklas enligt en genuin nordisk modell. Det innebär att riksmedlarens byrå får en större roll så att den mer aktivt än i nuläget kan stödja möjligheterna att komma överens i de olika skedena av kollektivavtalsförhandlingarna.

Riksmedlarens byrå kunde redan i inledningsskedet hjälpa arbetsmarknadsparterna att skapa en gemensam lägesbild genom att framföra objektiv information om exempelvis den ekonomiska utvecklingen och löne- och jämställdhetsutvecklingen. Genom ett större stöd från riksmedlarens byrå under hela avtalsprocessen kan parterna i så stor utsträckning som möjligt söka samförstånd sinsemellan. Vi föreslår att resurserna för riksmedlarens byrå stärka med 0,5 miljoner euro.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 32.01.01 med 500 000 euro för att ställa in besparingarna i statsunderstöd, och att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 52

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att höja anslaget för riksmedlarens byrå för att förbättra medlingsarbetet och främja kollektivförhandlingarna genom en mer proaktiv roll än tidigare.

20. Förnyelse och koldioxidsnålhet

41. Energistöd (förslagsanslag)

Regeringen gallrar ut de bästa stöden, såsom energistödet, samtidigt som de mest ineffektiva stöden ställs utanför anpassningstvånget. Energistöd behövs särskilt för att främja införandet och kommersialiseringen av ny teknik och för att stödja investeringar i energieffektivitet. Energistödet uppgår inom investeringsprojekten till högst 30 procent och inom utredningsprojekten till högst 40 procent av de godtagbara kostnaderna. Dessutom kan stödet inom ett investeringsprojekt höjas med 10 procentenheter i fråga om ny teknik som ingår i projektet. Det behövs inget stöd för produktionsformer som utvecklats på den konkurrensutsatta marknaden, men utöver satsningar på forskning och utveckling är det viktigt att anslå medel till kommersialisering och demonstrationsprojekt som gäller ny teknik. Energistödet bör i fortsättningen utsträckas teknikneutralt exempelvis till utveckling av småskalig kärnkraft. Till grund för energistödsmodellen bör det

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 1 /sd

framöver beredas ett mer omfattande teknikstöd för exempelvis investeringar i artificiell intelligens eller kvantberäkning.

Vi föreslår

att riksdagen under moment 32.20.41 lägger till en fullmakt på 15 000 000 euro, vilket beräknas medföra utgifter på 1 500 000 euro för staten under budgetåret, och att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 53

Riksdagen förutsätter att regeringen reformerar energistödet så att det i fortsättningen teknikneutralt utsträcks exempelvis till utveckling av småskalig kärnkraft och att regeringen utifrån modellen för energistöd bereder ett mer omfattande teknikstöd som kan stödja exempelvis investeringar i artificiell intelligens eller kvantberäkning.

43. Elektrifieringsstöd till den energiintensiva industrin (förslagsanslag)

Särskild uppmärksamhet bör fästas vid kontinuiteten och kostnadseffektiviteten i finansieringen av den gröna omställningen. Det måste skapas utrymme för förnyande och tillväxtstödjande FoUI-satsningar genom utgallring av bevarande och ineffektiva stöd, såsom elektrifieringsstödet till den energiintensiva industrin. Stödet för elektrifiering av den energiintensiva industrin, som nu ligger på 150 miljoner euro, styr inte i någon betydande grad till minskade utsläpp, utan fungerar snarare som ett direkt produktionsstöd. När elpriset åter är lågt har den energiintensiva industrin ett incitament att elektrifiera sina processer och stödet kan dras in i förtid. Den starka marknadsstyrningen och den tekniska utvecklingen uppfyller målen för stödet för elektrifiering, och det finns inte längre någon grund för offentligt stöd av samma slag som tidigare.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 54

Riksdagen förutsätter att regeringen lämnar riksdagen en proposition om att slopa elektrifieringsstödet för energiintensiv industri.

50. Integration och internationell kompetens

03. Främjande av integration och arbetskraftsinvandring (reservationsanslag 2 år)

Det är en ödesfråga för ett åldrande Finland att vi lyckas med arbetskraftsinvandringen. Regeringens agerande främjar inte tillgången till internationell kompetens och gör det inte heller lätt att hålla kvar de utländska experter vi nu har i Finland. Regeln om 3/6 månader träffar kärnan i regeringens politik: regeringen är beredd att stöta ut de internationella experter som redan valt Finland så snart de varit arbetslösa en kort tid. Propositionen beaktar inte att det till exempel i det rådande trängda konjunkturläget är svårare än normalt att hitta arbete.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 1 /sd

Det finns många andra länder som behöver internationella experter. Regeringen måste vakna och genuint börja främja arbetskraftsinvandring. Regeringens åtgärder försvagar Finlands rykte i de internationella experternas ögon. Då är det inte till någon hjälp att vidta åtgärder för arbetskraftsinvandring.

För att arbetskraftsinvandringen ska lyckas måste den stödas genom adekvata metoder som förebygger arbetskraftsexploatering. Arbetskraftsinvandringen bör vara kontrollerad och tillståndprocesserna smidiga. Samtidigt måste vi hålla fast vid prövningen av tillgången på arbetskraft. I Finland måste arbetsvillkoren vara desamma för alla och ohederliga företagare ska inte kunna fika efter konkurrensfördelar genom att bryta mot arbetsvillkoren. Bekämpningen av arbetsrelaterat utnyttjande kräver också nya åtgärder, såsom kriminalisering av lönedumpning och rätt att väcka organisationstalan.

Vi föreslår ett tillägg på 10 miljoner euro för att främja arbetskraftsinvandringen nästa år. Målet är att stärka sysselsättningen bland internationella studerande och makar till internationella experter, utveckla ett arbetslivspass som stöder invandrades integration i arbetslivet och stödja Finlands marknadsföring för att hitta internationella experter.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 32.50.03 med 10 000 000 euro för att främja vården av skogsnaturen.

30. Statlig ersättning för integrationsfrämjande verksamhet (förslagsanslag)

Huvudansvaret för integrationsfrämjandet överförs till kommunerna i början av 2025. I detta läge är det inte ändamålsenligt att skära ned kommunernas resurser för en högklassig integration.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 55

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att återta nedskärningarna i kommunernas integrationsersättningar.

Huvudtitel 33

SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDSMINISTERIETS FÖRVALTNINGSOMRÅDE

Regeringen fortsätter att försämra socialskyddsförmånerna. Utkomsten för arbetslösa personer minskas genom att den förhöjda förmånen för tiden för aktiva åtgärder slopas. Rehabiliteringsförmånerna skärs ned för de mest utsatta ungdomarna och det partiella arbetsmarknadsstödet försvagas. Människornas boendeförhållanden och möjligheter att klara sig i vardagen försvagas genom att det allmänna bostadsbidraget skärs ned ytterligare och nedskärningarna riktas nu också till de pensionärer som har de allra lägsta inkomsterna och som får bostadsbidrag för pensionstagare. Dessutom upphör utbetalningen av folkpension till utlandet (EU). De sjukas betalningsbör-

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 1 /sd

da ökas genom att initialsjälvrisken för och momsens på läkemedel höjs och nivån på sjukdagpenningen och rehabiliteringsdagpenningen sänks. Också indexjusteringar som frysts för fyra år försvagar ytterligare köpkraften hos flera förmåner. Till följd av regeringens nedskärningar ökar det sociala hållbarhetsunderskottet och medför i fortsättningen större kostnader. Att öka ojämlikheten i samhället och fördjupa skillnaderna i hälsa och välfärd blir dyrt. Vi accepterar inte dessa orättvisa nedskärningar i människors sociala trygghet.

Som en del av de krav på att balansera statsfinanserna som regeringen riktar mot låginkomsttagarna slopas de lagstadgade indexjusteringarna av flera sociala förmåner under 2024—2027. Frysningarna gäller bland annat utkomstskydd för arbetslösa, allmänt bostadsbidrag, bostadsbidrag för pensionstagare, studiepenning, studiepenningens försörjarförhöjning och läromaterialtillägg samt sjuk- och föräldradagpenningar till minimibelopp och FPA:s rehabiliteringsförmåner. Frysningen av indexjusteringarna har begränsats till högst 10,2 procent. Enligt finansministeriets bedömningspromemoria är indexfrysningarnas sysselsättningseffekt cirka 18 600 sysselsatta. För den överlägset största delen av förmånstagarna innebär frysningen av indexen dock bara en nedskärning i vardagsförsörjningen, medan sysselsättningseffekterna lyser med sin frånvaro. Enligt propositionen ökar antalet låginkomsttagare med 41 600 personer, av vilka 3 900 är barn.

Enligt en rapport från gruppen för bedömning av grundtrygghetens tillräcklighet räcker Finlands grundskyddsförmåner tillsammans med bostadsbidraget inte till för att täcka konsumtionsnivån enligt referensbudgetarna, med undantag för garantipensionen. Också Europeiska kommittén för sociala rättigheter har upprepade gånger redan tidigare bedömt att nivån på Finlands grundtrygghet är för låg för att uppfylla kriterierna för ett tillräckligt minimiskydd. Finland har fått flera anmärkningar av kommittén. Regeringens proposition om att frysa indexen för grundtrygghetsförmåner under flera år försvagar avsevärt och varaktigt nivån på grundtryggheten och försämrar den också i förhållande till utkomststöd som är avsett som sista utväg. En indexhöjning säkerställer köpkraften i anslutning till grundtrygghetsförmånerna och pengarna används för konsumtion samtidigt som de ger välfärd i vardagen. Vi anser att indexjusteringarna av grundtrygghetsförmånerna bör genomföras på det sätt som förutsätts i den normala lagstiftningen.

Regeringen sparar inom hela den offentliga social- och hälsovårdssektorn och lämnar välfärdsområdena utan tillräcklig finansiering. Samtidigt placerar regeringen stora summor i den privata hälsovårdsbranschen, vilket ytterligare försämrar den offentliga sektorns möjligheter att rekrytera tillräckligt med kompetent social- och hälsovårdspersonal. Regeringen splittrar ansvaret för att ordna och finansiera social- och hälsovårdstjänsterna, vilket försvagar tjänsternas genomslag. Regeringens åtgärder främjar inte målen för social- och hälsovårdsreformen och hotar att ytterligare fördjupa skillnaderna i hälsa och välfärd. Samtidigt har regeringen inte gjort något för att dämpa prisutvecklingen för och behovet av dyra köpta tjänster och inhyrd personal i välfärdsområdena.

Vi behöver effektiva metoder för att stävja ofoget med dyra köpta tjänster och användningen av inhyrd arbetskraft i välfärdsområdena. Användningen av inhyrd arbetskraft måste minskas genom att regionernas egen serviceproduktion stärks (t.ex. effektivare rekrytering, mer flexibla och arbetstagarvänliga villkor för utförande av arbete) och genom att prissättningen av hyrd arbetskraft regleras exempelvis genom pristak och genom att användningen av och varaktigheten för inhyrd arbetskraft begränsas genom lagstiftning. Vårt mål är en fungerande marknad där den pri-

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 1 /sd

vata tjänsteproduktionen stöder den offentliga tjänsteproduktionen och priserna på köpta tjänster inte stiger okontrollerat.

Hösten 2023 tillsatte social- och hälsovårdsministeriet ett nätverk för att skapa en lägesbild av användningen av hyrd arbetskraft och köptjänster samt planera åtgärder för att minska användningen av hyrd arbetskraft. Nätverket beräknar att kostnaderna för användningen av hyrd arbetskraft 2023 uppgår till cirka 600—700 miljoner euro.

Mot denna bakgrund är det häpnadsväckande att de åtgärder som nätverket föreslår inte har främjats av regeringen.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 56

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att köpkraften för de förmåner som är knutna till folkpensionsindex och konsumentprisindex tryggas i enlighet med hur levnadskostnadsindexet utvecklas.

02. Tillsyn

07. Omkostnader för regionförvaltningsmyndigheternas ansvarsområden för arbetarskyddet (reservationsanslag 2 år)

Arbetarskyddsmyndigheternas insats, i samarbete med andra myndigheter, är viktig i bekämpningen av arbetsrelaterade fenomen inom den grå ekonomin. Mängden tillsynsuppgifter ökar men arbetarskyddsmyndigheterna tvingas till följd av regeringen Orpos beslut agera med färre resurser när antalet anställda minskar. Det är viktigt att särskilt fästa vikt vid arbetarskyddsmyndigheternas rätt till information och redskap för att upptäcka lönedumpning.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 33.02.07 med 1 000 000 euro och att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 57

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att permanent höja anslaget till regionförvaltningsverken när deras tillsynsuppgifter ökar bland annat på grund av regeringens föreslagna utvidgning av lokala avtal.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 1 /sd

10. Utjämning av familje- och boendekostnader, grundläggande utkomststöd samt vissa tjänster

54. Bostadsbidrag (förslagsanslag)

Regeringen fortsätter sina nedskärningar av det allmänna bostadsbidraget. Förmögenhetsprövningen återinförs för det allmänna bostadsbidraget, vissa kommuner förläggs till en lägre stödgrupp och de studerande överförs till studiestödets bostadstillägg. Effekterna av nedskärningarna syns i försämrade utkomst, ökat behov av utkomststöd, försämrade boendeförhållanden, fler vräkningar och bostadslöshet. Nedskärningarna backas inte upp av forskningsrönen. Regeringens nedskärningar ökar inte bara kostnaderna för utkomststödet utan också FPA:s omkostnader och byråkrati.

Att de studerande överförs till studiestödets bostadstillägg minskar de studerandes inkomster med upp till 2 065 euro per år. Studiestödets bostadstillägg är kopplat till studieprestationer, medan det allmänna bostadsbidraget betalas året runt. Med beaktande också av regeringens alla andra försämringar av de studiesociala förmånerna är det oskäligt att skära ner bostadsbidraget för de studerande.

De sammantagna konsekvenserna av nedskärningarna har inte bedömts tillräckligt trots att de ackumuleras hos samma hushåll och personer. Dessutom minskar slopandet av den så kallade skyddsdelen incitamenten att arbeta för dem som får bostadsbidrag.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 58

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att bostadsbidraget tryggas på den tidigare nivån.

Reservationens förslag till uttalande 59

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att återinföra förvärvsinkomstavgiften i anknytning till bostadsbidraget.

57. Grundläggande utkomststöd (förslagsanslag)

Nedskärningarna i de primära grundtrygghetsförmånerna ökar antalet mottagare av utkomststöd. Enligt propositionen ökar utgifterna för utkomststödet till följd av nedskärningarna i de primära förmånerna och sparförslagen. Också de stigande läkemedelskostnaderna och social- och hälsovårdsklientavgifterna ökar behovet av att använda utkomststöd. Folkpensionsanstalten har i sitt yttrande om skrotningen av vårdgarantin bedömt att fördröjd tillgång till vård också fördröjer beslutsfattandet om socialskyddsförmåner och kan hänvisa klienterna till utkomststödet.

Det bör noteras att utkomststödet är en starkt kontrollerad och behovsprövad förmån i sista hand. En ökning av användningen av förmånen är inte förnuftig social- eller sysselsättningspolitik. När

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 1 /sd

behovet av utkomststöd blir långvarigt, ökar också problemen inom välfärd och hälsa samt den generationsöverskridande utsattheten. I synnerhet när behovet av utkomststöd drar ut på tiden blir problemen med barnens välbefinnande vanligare.

Också grundlagsutskottet har konstaterat att det är oroväckande med lagstiftning som beräknas styra dem som får sociala förmåner till att bli mottagare av utkomststöd, som är en förmån som kommer i sista hand.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 60

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att dämpa ökningen av utgifterna för utkomststödet genom att trygga en tillräcklig nivå på de primära förmånerna.

20. Utkomstskyddet för arbetslösa

Regeringen fortsätter sina nedskärningar i den nödvändiga utkomsten för arbetslösa. De sysselsättningseffekter som regeringen beräknat för sina tidigare nedskärningar har synts närmast varit negativa, och de nya nedskärningarna kommer säkert inte att ge fler sysselsatta. Tvärtom slopar regeringen stöden för dem som deltar i aktiva åtgärder, det vill säga förhöjningsdelen till grunddagpenning och arbetsmarknadsstöd som betalas för tiden för sysselsättningsfrämjande service och den förhöjda förtjänst delen för inkomstrelaterad dagpenning. Dessutom stryks möjligheten att betala förhöjt rörlighetsunderstöd. Minimibeloppet av det partiella arbetsmarknadsstödet sänks också från 50 procent till 35 procent av fullt arbetsmarknadsstöd.

Nedskärningarna försämrar människornas försörjning och ökar behovet av utkomststöd och försvårar sysselsättningen. Slopandet av förhöjningsdelen för aktiv tid innebär att den som får arbetsmarknadsstöd eller grunddagpenning får sin försörjning försämrad varje månad med cirka 114 euro. För den som förtjänar 3 000 euro i månaden uppgår försämringen i den inkomstrelaterade dagpenningen till cirka 208 euro i månaden.

Vi kan inte godta regeringens linje att försvåra försörjningen för dem som blir arbetslösa och också styra dem till bidragsfällan.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 61

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att förtjänstskyddet inte ska försämras.

Reservationens förslag till uttalande 62

Riksdagen förutsätter att regeringen börjar bereda en totalreform av förtjänstskyddet för att skapa ett rättvisare system som bättre betjänar det nuvarande arbetslivet.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 1 /sd

Reservationens förslag till uttalande 63

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att grundskyddet inte ska försämraras.

30. Sjukförsäkring

60. Statens andel i de utgifter som föranleds av sjukförsäkringslagen (förslagsanslag)

Regeringen har valt att satsa på privat hälso- och sjukvård genom att satsa 335 miljoner euro i statlig finansiering på FPA-ersättningar för privat vård under regeringsperioden. Höjningen i år tredubblade den finansiering som använts för ersättningar, men ökade besöken med ett par procent. Läkarföretagens mottagningsavgifter och kontorsavgifter steg också betydligt, liksom deras resultat. Genom dessa nya modeller fortsätter regeringen att driva på den privata affärsverksamheten också nästa år. Enligt sakkunnigbedömningar medför förslagen inte någon verkningsfull hälsonytta och det vore förnuftigare att förbättra tillgången till tjänster genom att satsa pengar på välfärdsområdena, som har organiseringsansvar för hälso- och sjukvården.

Regeringen ökar kostnaderna för ohälsa bland människor genom att höja initialsjälvrisken för läkemedelsersättningar från nuvarande 50 euro till 70 euro och binda den till folkpensionsindex. Dessutom höjs momsen på läkemedel. Vi anser att avgiftsbördan för låginkomsttagare, äldre och personer med många sjukdomar inte bör höjas, i synnerhet som inflationsutvecklingen de senaste åren har lett till att det ekonomiska handlingsutrymmet för hushållen har minskat till ett minimum och regeringen på många sätt har försvårat människors försörjning och ökat sjukkostnaderna. Det är allmänt känt att stigande läkemedelskostnader kan försvaga genomförandet av nödvändig läkemedelsbehandling och på så sätt förvärra sjukdomarna. De ökade sjukdomskostnaderna ger också ökad stress och kan orsaka eller fördjupa psykiska problem och på så sätt leda till extra kostnader. Inköpen av nödvändiga läkemedel innebär redan nu för många att de måste pruta på mat eller andra nödvändiga utgifter. Att dämpa ökningen av läkemedelskostnaderna är i sig ett viktigt mål, men vi kan inte acceptera nedskärningar som slår mot läkemedelsanvändarna. Därför måste initialsjälvrisken bibehållas oförändrad på nuvarande 50 euro.

Regeringen har fortsatt att försämma rehabiliterings- och rehabiliteringspenningförmånerna för unga och höjt åldersgränserna för vissa förmåner, trots att propositionerna vid behandlingen i riksdagen har fått betydande kritik för att situationen för barn och unga som är utsatta, har funktionsnedsättning eller är långtidssjuka har försvårats. Regeringen har inte i tillräcklig utsträckning säkerställt att de unga som blir föremål för besparingar får tillräckligt stöd genom något annat servicesystem.

Regeringen skär också ner sjuk- och rehabiliteringsdagpenningarna genom att sänka brytningspunkten och ersättningsprocenten för ersättningen. Nedskärningen drabbar alla med en årsinkomst på över 27 633 euro, och för medelinkomsttagare är nedskärningen 300—400 euro i månaden. Konsekvenserna är betydande särskilt för personer som tvingas till en längre sjukledighet. I stället för nedskärningar bör man sträva efter att minska sjukfrånvaron genom att satsa på tjänster i rätt tid och genom att ingripa i arbetsbelastningen.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 1 /sd

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 64

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att den tilläggsfinansiering som sätts på privat hälsovårdsbusiness styrs till välfärdsområdena för att främja tillgången till tjänster, samtidigt som marknaden utnyttjas på ett förnuftigt och kostnadseffektivt sätt.

Reservationens förslag till uttalande 65

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att inte höja självrisken för läkemedel.

Reservationens förslag till uttalande 66

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att inte försämra förmånerna för utsatta barn och unga och säkerställa ett tillräckligt stöd för servicesystemet.

Reservationens förslag till uttalande 67

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att sjukdagpenningens nivå bevaras och sjukledighetsperioderna förkortas genom att tjänsterna förbättras och tidigareläggs.

40. Pensioner

60. Statens andel i de utgifter som föranleds av folkpensionslagen och vissa andra lagar (förslagsanslag)

Regeringen skär i strid med sina tidigare löften också ned för dem som har de allra lägsta inkomsterna. Bostadsbidraget för pensionstagare minskas genom att förmögenhetens inverkan på den förmån som beviljas skärps. Dessutom höjs tilläggssjälvriskandelen för bostadsbidraget för pensionstagare, vilket innebär en nedskärning för alla 203 000 mottagare av bostadsbidrag för pensionstagare. Dessutom fortsätter indexfrysningen av bostadsbidraget för pensionstagare i enlighet med tidigare beslut. Bostadsbidraget för pensionstagare har stor betydelse som komplement till en liten pension. Det bör också beaktas att pensionstagarna har begränsade möjligheter att få extra inkomster.

Regeringen upphör också med att betala folkpension till personer som är bosatta i EU- och EES-länder samt Schweiz från och med den 1 februari 2024. Nedskärningen gäller 24 000 pensionärer med låga inkomster som bor utomlands. I enskilda fall kan nedskärningen vara upp till 600 euro per månad, vilket leder till oskäliga situationer och kan tvinga personerna att flytta tillbaka till Finland.

Pensionstagare med låga inkomster belastas också bland annat av höjningen av initialsjälvriskerna för läkemedel, av momsen på läkemedel och av social- och hälsovårdsklientavgifterna. Tillsam-

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 1 /sd

mans försvagar dessa åtgärder ytterligare villkoren för pensionärerna med de allra lägsta inkomsterna.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 68

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att trygga nivån på bostadsbidraget för pensionstagare och i enlighet med förändringen i folkpensionsindex.

Reservationens förslag till uttalande 69

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att trygga betalningen av folkpension till finländare som är bosatta i ett EU- eller EES-land på lika villkor som för dem som får arbetspension eller som får folkpension och bor i ett land med vilket en överenskomst om social trygghet har ingåtts.

60. Stödjande av social- och hälsovården

63. Statsunderstöd för verksamheten vid kompetenscentrum inom det sociala området (fast anslag)

Regeringen föreslår en betydande nedskärning i finansieringen av kompetenscentrum inom det sociala området, trots att en av regeringsprogrammets prioriteringar är FoUI-verksamhet. I detta sammanhang spelar kompetenscentrumen på det sociala området en viktig roll och har ett nära samarbete med forskningsinstitut och universitet. Kompetenscentrumens uppgifter motsvarar också universitetssjukhusens verksamhetsstrukturer inom socialvårdssektorn till stöd för utvecklingen av tjänster, forskningen och utbildningen och som förutsattes när social- och hälsovårdsreformen godkändes. Verksamhetsmöjligheterna för kompetenscentrumen inom det sociala området måste tryggas.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 33.60.63 med 1 000 000 euro för att trygga verksamheten vid kompetenscentren inom det sociala området.

90. Understöd för främjande av hälsa och social välfärd

50. Understöd till föreningar och stiftelser för främjande av hälsa och social välfärd (förslagsanslag)

Organisationerna inom social- och hälsovården stärker delaktigheten och utför ett betydande förebyggande arbete för att främja välfärd och hälsa, vilket minskar kostnadstrycket för den offentliga social- och hälsovårdssektorn. Värdet av frivilligarbete som ökar välbefinnandet har i Finland beräknats till nästan 3,2 miljarder euro per år.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 1 /sd

Regeringens nedskärningar drabbar organisationernas kärnverksamhet, såsom rådgivning och förmedling av information om sjukdomar, skador eller livssituationen, utbildning, möten samt förebyggande verksamhetsformer. Det ser särskilt hotfullt ut för fortbeståndet av kamratstödet och frivilligverksamheten och för att mötesplatserna med låg tröskel bevaras. Nedskärningarna i fältet för social- och hälsoorganisationer riktar sig till de svagaste i samhället och hotar därför att rubba hela samhällets välfärd.

Vi anser att nivån på statsunderstöden bör tryggas på lång sikt och med framförhållning för att trygga organisationernas verksamhetsförutsättningar. Bidragssystemet måste utvecklas och den administrativa bördan minskas. Konsekvensbedömningarna av nedskärningarna i organisationerna måste göras på ett heltäckande sätt med beaktande av att behoven ökar på andra håll i systemet för social- och hälsovårdstjänster samt med beaktande av de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 33.90.50 med 32 000 000 euro för finansiering av organisationerna inom social- och hälsovården.

Huvudtitel 35

MILJÖMINISTERIETS FÖRVALTNINGSOMRÅDE

Regeringens klimatåtgärder är inte i linje med de åtgärder som enligt klimatlagen skrivits in i klimatplanen på medellång sikt (KAISU) och de gör det svårare att minska utsläppen inom ansvarsfördelningssektorn, det vill säga till exempel utsläppen från trafiken. Regeringens proposition med förslag till budgetlag om att bromsa upp höjningen av distributionsskyldigheten för biodrivmedel bedöms öka utsläppen avsevärt i förhållande till den utveckling av distributionsskyldigheten som det beslutats om tidigare. Dessutom hotar de kollapsade sänkorna inom markanvändningssektorn att generera en miljardnota för Finland, när vi i framtiden blir tvungna att köpa utsläppsenheter av andra EU-länder. Ökningen av klimatskulden oroar inte Orpos regering, utan det blir en fråga för framtida regeringar och i sista hand för de finländska skattebetalarna.

Regeringen Orpos inkonsekventa klimat- och naturpolitik försämrar inte bara verksamhetsmiljön i Finland utan också bilden av Finland som en främjare av rena investeringar och en föregångare i världen. Det här torde intressera regeringen som är ute efter tillväxt.

För att Finlands nationella klimatförpliktelser och de klimatförpliktelser som avtalats inom EU ska nås och målet om klimatneutralitet ska uppfyllas krävs målmedvetna och konsekventa åtgärder i hela samhället. Ytterligare åtgärder behövs särskilt inom ansvarsfördelningssektorn och markanvändningssektorn. Enligt den gällande bedömningen håller Finland på att halka långt efter skyldigheterna inom markanvändningssektorn under perioden 2021—2025. Dessutom ser det ut att bli svårt att nå de trafikrelaterade klimatmålen på grund av regeringens ändringar i lagen om distributionsskyldighet.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 1 /sd

Utöver de förvaltningsområdesspecifika åtgärderna och anslagen behövs det ett brett förvaltningsövergripande samarbete och engagemang samt helt ny reglering som baserar sig på ekonomiska styrmedel. Regeringens inkonsekvens och bromsningen i klimatpolitiken försvagar den ekonomiska tillväxten och investeringarna och äventyrar samtidigt kommande generationers möjligheter till ett gott liv, stabilitet och en hållbar livsmiljö.

Under den här regeringen hotar klimat- och naturskulden att öka. Utan tillräckliga satsningar framskrider klimatförändringen och förlusten av biologisk mångfald och ökar de skador som dessa leder till. Det leder till ytterligare ökade kostnader för att bekämpa klimat- och naturkrisen och anpassa sig till konsekvenserna. Vid halvtidsöverläggningarna framgår det om regeringen har för avsikt att uppfylla sina löften och besluta om klimatpolitiska åtgärder som verkligen betyder något. Även om nya beslut fattas kommer de ett par år för sent. Varje förlorat år på en allt varmare jordglob försvagar möjligheterna att uppnå målen i klimatavtalet från Paris och hejda förlusten av biologisk mångfald.

Vi anser att de viktigaste planerna enligt klimatlagen bör uppdateras snabbt. Klimatplanen för markanvändningssektorn måste ses över så att den motsvarar nuläget både på grund av det förändrade läget i fråga om kolsänkorna och på grund av Orporegeringens politik för att öka utsläppen. I planerna bör storleken på utsläppsgapet anges och nödvändiga tilläggsåtgärder utstakas. Bara så får vi en klar bild av det klimatarv som regeringen Orpo lämnar till kommande regeringar att åtgärda.

Dessutom behövs det en effektivare styrning av utsläppen och nya styrmedel för klimat- och naturpolitiken. Ett sätt som har utretts flera gånger är en avgift för ändring av markanvändningen, som dämpar avskogningen och utsläppen. Vi föreslår införande av en avgift för ändring av markanvändningen för att effektivisera styrningen av utsläppen och förverkligandet av principen att förorenaren betalar. Vi anser att distributionsskyldigheten för biobränslen inom transportsektorn inte bör sänkas.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 70

Riksdagen förutsätter att regeringen snabbt uppdaterar de centrala klimatplanerna, inklusive klimatplanen för markanvändningssektorn, så att de motsvarar nuläget i fråga om utsläpp och sänkor och så att Finlands klimatneutralitetsmål kan säkerställas.

Reservationens förslag till uttalande 71

Riksdagen förutsätter att regeringen i klimatlagen återinför kommunernas skyldighet att göra upp klimatplaner.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 1 /sd

Reservationens förslag till uttalande 72

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder en proposition om utvidgning av rätten till skatteavdrag för donationer till organisationer som främjar miljö- och naturskyddet och djurens välbefinnande.

10. Miljö- och naturvård

Enligt regeringsprogrammet för Petteri Orpos regering fullgör Finland sina internationella åtaganden och strävar efter att stoppa förlusten av biologisk mångfald. Dessutom bör minst 20 procent av land- och havsområdena enligt EU:s restaureringsförordning restaureras före 2030. Skyddsområdena har en betydande roll när det gäller att uppnå målen. Särskilt målen för livsmiljöprogrammet Helmi kommer inte att nås med nuvarande finansiering. Metso-programmet löper ut 2025 och dess kvantitativa mål för 2014 kommer att nås. Det är av högsta vikt att Metso-programmet fortsätter efter 2025 och att programmets målnivå, kriterier och finansiering fastställs i enlighet med EU:s och internationella åtaganden och på ett regionalt täckande sätt. Trycket på att öka naturvårdsfinansieringen är hårt och genomförandet av restaureringsförordningen medför sina särskilda behov. Förlusten av biologisk mångfald bör bekämpas inte bara med tillräcklig finansiering utan också med lagstiftningsmetoder. För att skydda naturen bör det stiftas en lag i stil med klimatlagen.

Statens gamla skogar och skogar i naturtillstånd måste skyddas utifrån vetenskapliga kriterier. Det är en positiv natur- och klimatåtgärd som också regeringen har förbundit sig till.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 73

Riksdagen förutsätter att regeringen inför den nya programperioden uppdaterar Metso-programmet utifrån ambitiösa mål och tilldelar programmet regionalt täckande och tillräckliga resurser.

Reservationens förslag till uttalande 74

Riksdagen förutsätter att regeringen stiftar en naturlag av samma typ som klimatlagen för att skydda naturen.

Reservationens förslag till uttalande 75

Riksdagen förutsätter att regeringen skyddar statens gamla skogar och skogar i naturtillstånd utifrån vetenskapliga kriterier och för att uppfylla löftena i regeringsprogrammet.

Reservationens förslag till uttalande 76

Riksdagen förutsätter att regeringen tryggar levnadsförhållandena för den utrotningshotade flodpärlmusslan genom att föreskriva om skyddszoner.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 1 /sd

52. Forststyrelsens offentliga förvaltningsuppgifter (reservationsanslag 3 år)

Forststyrelsens naturtjänster måste stärkas för att infrastrukturen för friluftsliv ska kunna restaureras och medborgarnas förhållande till naturen stärkas.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 35.10.52 med 5 000 000 euro för upprustning av friluftsleder och infrastruktur i anknytning till lederna.

61. Stöd för vatten- och miljövård (reservationsanslag 3 år)

Effektiv återvinning av näringsämnen kan täcka 90 procent av behovet av ökande fosforgödsling. Satsningarna på återvinning av näringsämnen kan vara en betydande försörjningsberedskapsåtgärd som också kan främja produktionen av biogas från jordbrukets sidoströmmar.

De viktigaste åtgärderna med tanke på vatten- och havsvården är de som effektivt förebygger tillförsel av näringsämnen från åkrarna till vattendragen samt de som främjar flyttning av gödselnäring från områden med överskott till områden med behov av näring på ett ekonomiskt och miljömässigt hållbart sätt. Dessutom bör man beakta möjligheterna att införa resultatbaserade incitament.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 35.10.61 med 7 000 000 euro för effektivisering av vattenskyddet och återvinning av näringsämnen, och att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 77

Riksdagen förutsätter att regeringen ser över vattenlagen så att små vattendrag såsom kalkdammar och källor samt bäckar som finns någon annanstans än i landskapet Lappland inkluderas i skyddet för naturtyper. Dessutom bör vattenlagen ändras så att fiskevårdsskyldigheterna kan fogas också till gamla vattenhushållningstillstånd och skyddet av utrotningshotade vandringsfiskbestånd därigenom ökas.

Reservationens förslag till uttalande 78

Riksdagen förutsätter att ekologisk kompensation möjliggörs också i projekt enligt vattenlagen och miljöskyddslagen.

63. Utgifter för förvärv av och ersättning för naturskyddsområden (reservationsanslag 3 år)

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 35.10.63 med 10 000 000 euro för att genomföra livsmiljöprogrammet Helmi.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 1 /sd

20. Samhällen, byggande och boende

Bostadspolitiken bör syfta till att möjliggöra ett hälsosamt, tryggt, trivsamt och hållbart boende för människor i olika livssituationer överallt i Finland. En hållbar och rättvis bostadspolitik är ett viktigt sätt att förebygga segregering också i regionerna. Vårt mål är en bostadsmarknad där efterfrågan, utbud och pris möts. Dessutom bör man se till att finansieringsinstrumenten är i skick och tillgängliga. Allt detta kan påverkas på politisk väg, om viljan finns.

En tillräcklig statligt stödd bostadsproduktion har visat sig vara det bästa sättet att säkerställa att det byggs tillräckligt många bostäder till rimligt pris i huvudstadsregionen och andra stora städer. I synnerhet i tillväxtcentrumen får bostadsmarknaden inte enbart vara beroende av konjunkturberoende, marknadsbaserad bostadsproduktion. Därför behöver man i nuläget konjunktursäkert fortsätta med det statligt stödda bostadsbyggandet. Regeringen höjde den fullmakt som beviljats Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet 2024, dock så att höjningen stryks från fullmakten för 2026 och 2027. Då blir fullmakten för 2026 och 2027 bara sammanlagt 2 miljarder euro. Beloppet bör granskas utifrån konjunkturläget 2026 och 2027 och vid behov höjas.

Den statligt stödda bostadsproduktionen fungerar fortfarande konjunktursäkert 2025, men när räntestödsfullmakten sjunker med 500 miljoner euro jämfört med 2024, minskar också antalet påbörjade bostadsbyggen i motsvarande grad. Genom räntestödsfullmakterna för 2024 kommer vi upp till 9 000—10 000 nya bostäder att stödjas, men nästa år torde nivån ligga på omkring 7 000—7 500 bostäder. Fullmakterna att bevilja räntestödslån och borgenslån för statligt subventionerad bostadsproduktion bör alltid dimensioneras så att de återspeglar det övriga konjunkturläget inom byggbranschen. Bostadspolitiken bör föras på lång sikt och lämpar sig inte som ett redskap för regeringens kortsiktiga budgetpolitik.

Regeringen Orpo förstör redskapen och verktygen för boende till överkomligt pris

Statens bostadsfond är en fond utanför budgeten genom vilken bostadspolitiska projekt kan finansieras. Statens bostadsfonds medel ska användas till förmån för hyresboende och hyresgäster genom att ombyggnation och nybyggnation av hyresbostäder till skäligt pris utökas och boendet görs bekvämare och mer trivsamt och de anknyttande sociala problemen reduceras. Regeringen Orpo har dock beslutat att avveckla bostadsfonden, överföra den till ramarna, intäktsföra 800 miljoner euro av fonden i budgeten under valperioden och lägga ned Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet Ara. SDP motsätter sig dessa åtgärder och anser att bostadsfonden bör kvarstå som en fond utanför ramarna och att dess verksamhet och inkomstflöden bör tryggas.

Bostadsrättsboende behövs fortfarande

Regeringen Orpo har lagt ned byggandet av nya bostadsrättsbostäder. Vi motsätter oss beslutet, eftersom bostadsrättsboende är en nödvändig och eftertraktad mellanmodell mellan hyres- och ägarboende. Bostadsrättsbostäder byggs utgående från efterfrågan och i synnerhet i tillväxtorterna köar man till bostäderna. Vid sidan av det behövs det också andra mellanmodeller för boende till överkomligt pris. Bostadsrättsboendet måste hållas kvar bland boendeformerna och det bör utvecklas.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 1 /sd

Bevara A-Kruunu Oy

Regeringen har beslutat sälja A-Kruunu Oy, som är ett bolag med statliga specialuppgifter. Det är ett dåligt beslut. A-Kruunu Oy har främjat och utvecklat lösningar för bostadsbyggande till överkomligt pris och äger cirka 3 000 bostäder i tillväxtorter. De senaste åren har bolaget kommit att bli en betydande ägare av hyresbostäder till överkomligt pris i de största urbana regionerna. Bolaget knoppades av från Kruunuasunnot för drygt 10 år sedan med syftet att börja bygga hyresbostäder till överkomligt pris i de största urbana regionerna och på så sätt förbättra tillgången till bostäder med skäliga boendekostnader.

De statligt stödda bostäderna går redan nu till låginkomsttagare

Vid valet av hyresgäster till statligt stödda hyresbostäder införs maximiinkomstgränser vid ingången av 2025. Till skillnad från vad utskottet säger anser vi inte att det är förnuftigt att införa inkomstgränser. Aras hyresbostäder går redan nu till största delen till hushåll med låga inkomster. Valet av hyresgäster till arava- och räntestödshyresbostäder baserar sig redan nu på en samlad bedömning där man som urvalskriterier beaktar hushållets bostadsbehov, förmögenhet och inkomster. De övre inkomstgränserna skapar onödig byråkrati. Inkomstgränser har använts tidigare men slopats. Maximiinkomstgränserna var i bruk i tillväxtcentra, deras omgivningar och nya färdigställda bostäder fram till år 2008. I övriga kommuner slopades de år 2004. Maximiinkomstgränserna användes på nytt vid valet av hyresgäster till arava- och räntestödshyresbostäder 1.1.2017—1.3.2018 i huvudstadsregionens kommuner.

MBT-avtalens mål i fråga om statligt stödd produktion

Staten har uppnått förhandlingsresultat med de största urbana regionerna om avtalen om markanvändning, boende och trafik för 2024—2027. De nya avtalen har inte längre några mål för den statligt stödda bostadsproduktionen, vilket är ett bakslag för stadsregionerna och deras invånare. Regeringen avstår frivilligt från ett av sina viktigaste instrument för att styra bostadsbyggandet. Regeringen beviljar inte heller startbidrag till MBT-områdena. Aras hyresbostadsproduktion minskar i de växande stadsregioner i och med besluten, vilket försämrar tillgången till boende till rimligt pris i framtiden.

Satsningar på byggbranschen tryggar tillväxten och livskraften i framtiden

Byggandet minskade historiskt mycket 2023, med hela 16 procent, och med ytterligare 7 procent 2024. Sysselsättningen inom byggsektorn förutspås fortsätta att minska; upp till 22 000 arbetstillfällen väntas gå förlorade före utgången av 2025.

Byggbranschen har drabbats av en aldrig tidigare skådad kris, då försäljningen av nya bostäder i praktiken har avstannat och mängden inledda bostadsbyggen har stannat på en historiskt låg nivå. Åtstramningen av finansieringen, det stora antalet färdiga och osålda bostäder i kombination med nedgången i priserna på gamla bostäder möjliggör knappast någon snabb återhämtning inom bostadsbyggandet.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 1 /sd

Även om det nu har förutspåtts att den värsta djupdykningen inom branschen är över, kommer mängden påbörjade bostadsbyggen att stanna på en låg nivå i förhållande till behovet i flera år framåt. Vi är redan för sent ute, men det är fortfarande viktigt att öka den statligt stödda produktionen, med tanke på både möjligheterna till boende till överkomligt pris och konjunkturen inom byggbranschen. Byggbranschen måste nu stödjas med tidsbundna, noggrant avgränsade och effektiva åtgärder för att sysselsättningen och skatteinkomsterna inom branschen ska kunna tryckas.

Enligt en studie om behovet av bostadsproduktion 2040 bör det årligen byggas upp till 35 000 bostäder i Finland fram till 2040. De fjorton största urbana regionerna står för 90 procent av behovet, Helsingforsregionen för nästan hälften. Efterfrågan på bostäder till rimligt pris fortsätter alltså att öka i stadsregionerna, särskilt i de största städerna. Att bostadsmarknaden fungerar är också viktigt för den övriga ekonomiska utvecklingen i ett område. I synnerhet i de växande urbana regionerna möjliggör tillgången till hyres- och bostadsrättsbostäder till överkomligt pris arbetskraftens rörlighet och den ekonomiska tillväxten. I kombination med de kraftiga nedskärningarna i bostadsbidraget och andra förmåner har boendekostnaderna för en del hushåll ökat oskäligt mycket. Det finns en stark efterfrågan på förmånliga bostäder och regeringens politik tvingar människor att flytta längre bort från arbetsplatserna för att hitta billigare bostäder. Regeringens bostadspolitik försvagar livskraften och tillväxten i de urbana regionerna. Regeringen lägger i budgetpropositionen inte fram några verktyg för att stödja byggmarknaden.

35.20.60 Överföring till Statens bostadsfond

Investeringsunderstödet för grupper med särskilda behov bör höjas

Regeringen har kraftigt skurit ned investeringsunderstödet för grupper med särskilda behov, genom vilket bostäder byggs för äldre, personer med funktionsnedsättning och studerande, och föreslår att understödsnivån 2025 ska vara 15 miljoner euro. Ännu 2023 uppgick stödet till 120 miljoner euro. Efterfrågan på understöd är fortfarande stor. Eftersom fullmakten att bevilja investeringsunderstöd är så pass liten minskar välfärdsområdenas möjligheter att stävja utgiftstrycket på ett väsentligt sätt. Det beror på att bostadsprojekt för gemenskapsboende där det inte finns någon lagstadgad personaldimensionering inte kan påbörjas. Det här leder till att de totala utgifterna för samhället ökar på annat sätt och blir betydligt dyrare. Investeringsunderstödet har varit 15 procent av kostnaderna för byggandet. Eftersom byggandet är arbetskraftsintensivt och bland annat genererar momsintäkter betalar stödet tillbaka sig självt.

Hos Ara behandlas mångfald fler investeringsunderstödsprojekt för grupper med särskilda behov jämfört med fullmakten att bevilja understöd under regeringsperioden. Ara behandlar ansökningar till ett belopp av cirka 139 miljoner euro för vilka det har utfärdats ett villkorligt förbehållsbeslut. Utöver reserveringarna för understöd har Ara fått nya ansökningar om investeringsunderstöd för sammanlagt cirka 125 miljoner euro. Största delen av de nya ansökningarna (91 miljoner euro) är bostadsprojekt för äldre. Det ser i nuläget ut som om projekt för att bygga studentbostäder inte kommer att beviljas finansiering. Genom att höja fullmakten att bevilja understöd kan byggbranschen stödjas och grupper med särskilda behov få fler bostäder. Vi föreslår att fullmakten för investeringsunderstöd för grupper med särskilda behov höjs till minst 100 miljoner euro och att fullmaktens tillräcklighet följs upp och höjs vid behov.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 1 /sd

Konjunkturbaserat stödinstrument för reparationsbyggande

Under en lågkonjunktur kan man genom att satsa på reparationsbyggande öka aktiviteten inom byggbranschen och på så sätt stödja sysselsättningen inom branschen. Reparationsskulden i Finlands byggbestånd är betydande. Beloppet av de traditionella reparationsunderstöden minskar ytterligare 2025. Anslaget uppgick ännu 2022 till cirka 36,5 miljoner euro och 2023 till cirka 25 miljoner euro (främst som fullmakter för Statens bostadsfond). År 2024 uppgår det nya anslaget för installation av hissar i efterhand, tillgänglighetsreparation och reparation av bostäder för äldre och personer med funktionsnedsättning till endast 9,55 miljoner euro. Det föreslagna anslaget för 2025 uppgår till endast 7,55 miljoner euro.

Vi föreslår ett konjunkturbaserat och tidsbestämt stödinstrument för energieffektivt reparationsbyggande. Konjunkturrelaterade bidrag har också beviljats under finanskrisen 2009—2010 samt 2014—2015. När det gäller reparationsbyggande var den kalkylerade effekten av återhämtningsåtgärderna under finanskrisen cirka 46 900 årsverken. Reparationsbyggandet till och med ökade på grund av stimulansåtgärderna under krisåret 2009, vilket var ett undantag från annat byggande eller nästan vilken sektor som helst.

Understöden för energirenoveringar beräknas ha en stor hävstångseffekt. Med ett understöd på en miljon euro åstadkoms energirenoveringar till ett värde av 4,8 miljoner euro samt 56 årsverken. Understödet återbetalar sig alltså, eftersom reparationsprojekten genererar direkta inkomstskatter och indirekta mervärdesskatter till staten. Vi kräver att det för reparationsbyggande, ombyggnad som höjer energieffektiviteten och stöd för hushållens energiomställning skapas en verkningsfull och konjunkturmässig visstidsfullmakt på 140 miljoner euro för Statens bostadsfond.

Fortsättning för förortsprogrammet

Hela 1,5 miljoner finländare bor i förorter. Förortsprogrammet behövs för att man även i fortsättningen kan förbättra boendet för dessa människor och trivseln och tryggheten i bostadsområdena samt ingripa i segregationen. Regeringen Orpo har lagt ned förortsprogrammet, vars främsta mål var att motverka segregation i bostadsområden, främja serviceutbudet och näringsverksamheten i bostadsområdena, stärka invånarnas delaktighet, hälsa och välbefinnande, förbättra kommunikationen mellan olika grupper av invånare och skapa trivsamma, trygga och intressanta boendemiljöer. Vi föreslår att programmet återupptas och anvisas 15 miljoner euro 2025—2027.

Boenderådgivningen förebygger vräkning

Regeringen Orpo har halverat stödet för boenderådgivning, trots att behovet ökar när regeringens nedskärningar i social trygghet, det svaga sysselsättningsläget och möjligheterna till boende till rimligt pris minskar. Anslaget för boenderådgivningen är 2 miljoner euro för nästa år. Cirka 40 kommuner utnyttjar stödet för att ordna boenderådgivning, och rådgivningen har varit framgångsrik. Boenderådgivningen kan bidra till att minska kostnaderna för problem med boendet, minska antalet vräkningar, förbättra boendetrivseln, lösa interna konflikter inom bland de boende, främja det kulturella umgänget och förebygga utslagning. Vi föreslår att 2 miljoner euro av de anslag som regeringen Orpo skurit ned i bostadsfonden riktas till boenderådgivning.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 1 /sd

Vi föreslår

att riksdagen ändrar motiveringen till moment 35.20.60 så att det år 2025 är tillåtet att av Statens bostadsfonds medel bevilja understöd enligt lagen om understöd för förbättring av bostadsförhållandena för grupper med särskilda behov (1281/2004) för sammanlagt högst 100 000 000 euro,

att riksdagen ändrar motiveringen till moment 35.20.60 ändras så att det år 2025 får beviljas startbidrag för ombyggnad av bostäder, reparations- och energiunderstöd och understöd för ändringar i uppvärmningssätt till ett belopp av sammanlagt högst 140 000 000 euro, (Nytt)

att riksdagen ändrar motiveringen till moment 35.20.60 ändras så att det år 2025 får beviljas tidsbundna startbidrag till ett belopp av sammanlagt högst 30 000 000 euro, (Nytt)

att riksdagen ändrar motiveringen till moment 35.20.60 ändras så att det år 2025 får beviljas tidsbundna understöd för att främja livskraften i förorter och för att förebygga segregation till ett belopp av sammanlagt högst 5 000 000 euro, och (Nytt)

att riksdagen ändrar motiveringen till moment 35.20.60 så att det år 2025 får beviljas understöd för boenderådgivningsverksamhet till ett belopp av sammanlagt högst 2 000 000 euro. (Nytt)

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 79

Riksdagen förutsätter att Statens bostadsfond också i fortsättningen kvarstår som en fond utanför budgeten och att dess medel endast används för boendeutgifter, reparationsbyggnad och utveckling av bostadsområden och att det måste hittas nya inkomstkällor för fonden.

INKOMSTPOSTER

Avdelning 11

SKATTER OCH INKOMSTER AV SKATTENATUR

SDP föreslår i enlighet med principerna för god beskattning en skattepolitik som kan bidra till att balansera de offentliga finanserna. Målet är en tät skattebas som möjliggör rimliga skattesatser. Skatterna ska tas ut där det är minst skadligt för den ekonomiska verksamheten samtidigt som skatterna sänks där nyttan för sysselsättningen och tillväxten är störst. Regeringen har inte använt beskattningen som ett verktyg för att balansera eller reformera ekonomin. Tvärtom hotar regeringens reformer den gröna omställningen och Finlands klimatmål. Regeringen har i sina skattepolitiska avgöranden glömt de främsta principerna för ett gott skattesystem: rättvisa och ekonomisk effektivitet.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 1 /sd

I beskattningen förverkligas rättvisan bäst genom att betalningsförmågan beaktas i skattelösningarna. Den ekonomiska effektiviteten fullföljs när beskattningen är jämlik, skattebaserna täta, skattesatserna skäliga och skattelagstiftningen exakt. Den allra nyttigaste verksamheten ska beskattas minst. Det gäller både förvärvsarbetet som grund för samhället och de ekologiskt bästa alternativen som förutsättning för att mänskligheten ska bevaras. Att tyngdpunkten i beskattningen flyttas från beskattning av arbete till beskattning av miljöskador, konsumtion och ackumulerat kapital höjer sysselsättningen och medelinkomstnivån i Finland och erbjuder en stark grund för en bred välfärdsstat.

Regeringen ökar inkomstskillnaderna, särskilt när man betraktar dem sammantaget: regeringen har försummat att täppa till luckorna i beskattningen av höginkomsttagare och skapar i stället nya skattelättnader särskilt för dem, samtidigt som regeringen har beslutat skärpa beskattningen av låg- och medelinkomsttagare bland annat genom att höja mervärdesskatten. I stället för att täta till skattebasen gör regeringen nya hål i den eller förstprar gamla hål. Regeringen har inte förmått följa neutralitetsprincipen, utan den riktar skattenedsättningar och subventioner slumpmässigt till dess närstående intressegrupper och strävar efter att gynna gamla dieselbilar, öl och nikotinpåsar på bekostnad av läkemedel, litteratur och sport.

SDP skulle lindra beskattningen av arbete och pensioner för låg- och medelinkomsttagare och förskjuta tyngdpunkten i beskattningen till beskattning av ägande och verksamhet som belastar miljön framför allt genom att täppa till luckorna i skattebasen och utvidga skattebasen för företagsbeskattningen och försvaga möjligheterna till internationell skatteplanering för välbärgade företag och enskilda. En rättvisare beskattning stöder också den ekonomiska tillväxten genom att stärka den inhemska köpkraften och sysselsättningen och på så sätt uppmuntra till företagande. Med färre fripassagerare stärks välfärdsstatens legitimitet samtidigt som drivkraften för populism försvinner.

Socialdemokraterna är inte beredda att höja mervärdesskatten på tjänster och produkter som omfattas av skattesatsen på 10 procent, eftersom det är motiverat att de har ett lägre pris. Kultur, konst och idrott är centrala finländska näringar som har en betydande roll för medborgarnas välfärd och dessutom har en betydande tillväxtpotential. De har också ett värde för medborgarnas välfärd. Højningen av mervärdesskatten på läkemedel är grotesk i ett läge där befolkningen åldras, precis som prishøjningarna inom kollektivtrafiken mitt i den gröna omställningen. Att skattelösningarna samtidigt främja öl och bilism är oacceptabelt i hälsovårds-, välfärds-, ekonomi- och allmänpolitiskt hänseende mitt i den tunga anpassningen.

I vår alternativa budget lindras beskattningen för löntagare med små och medelstora inkomster och pensionärer mer än i propositionen. Efter den höga inflationen betonar vi vikten av att stärka barnfamiljernas köpkraft. När skattebasen koncentreras genom att svart ekonomi och internationell skatteflykt motverkas bidrar det till en rättvis konkurrens och förutsättningar för ekonomisk tillväxt.

Skatteändringar som främjar företagsverksamhet, sysselsättning och export

SDP vill stödja företagsverksamheten och sysselsättningen genom att i betydande grad lindra förvärvsinkomstbeskattningen. En skattenedsättning för löntagare med små och medelstora inkom-

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Reservation 1 /sd

ster kompenserar den försvagade köpkraften och förbättrar alltså den inhemska efterfrågan. Som en del av denna helhet utvidgar SDP hushållsavdraget i fråga om omsorgs- och vårdarbete till en klass med högre ersättning, vilket ökar efterfrågan hos serviceföretagarna och underlättar vanliga människors vardag. Barnfamiljernas inkomstnivå bör höjas när vardagskostnaderna ökar. Den skatteåttstramning som riktas till pensionärerna är oproportionell och bör helt återtass. SDP skulle till skillnad från regeringen för andra året i rad göra indexjusteringar till fullt belopp i inkomstskattetabellen och skulle alltså inte sträva efter att göra ekonomisk politik av en vanlig inflationsjustering.

I stället för nya kryphål i beskattningen förespråkar SDP täta skattebaser, vilket garanterar en rättvis konkurrens. Små och medelstora företag på hemmamarknaden får den största nyttan av att den internationella skatteflykten tyglas. Samtidigt är det dock klart att behovet av att anpassa statsfinanserna är av den arten att ingen kan åka snålskjuts, och därför måste också de som har de största inkomsterna delta. En skälig höjning av arvsskatten på arv på över en miljon euro, en modernisering av skattelättnaden för utdelning till förmögna onoterade företag i enlighet med finansministeriets förslag och ett återinförande av solidaritetsskatten till sin tidigare nivå skulle säkerställa att också den befolkningsdel som har de högsta inkomsterna deltar i större omfattning.

Uppbyggnaden av energiskatterna ska ses över för att stöden ska inriktas på energieffektivitet, produktivitet och nya energisnåla investeringar. Socialdemokraterna föreslår en kraftig nedskärning av subventionerna till energianvändning: en sänkning av skattestöden för trä och torv. De bevarande och förevarande skattestöden ligger inte vårt nationella intresse, och i en tid av anpassningar kan inte subvention av föreningar räknas som en nyckeluppgift för staten.

Det behövs effektiva åtgärder mot svart ekonomi och aggressiv skatteplanering

Kampen mot svart ekonomi har avancerat på socialdemokraternas initiativ och under partiets ledning. Det är viktigt att förebygga skattefusk, höja risken att åka fast och snabba upp myndigheternas möjligheter att ingripa vid misstanke om brott. Programmet får bättre genomslag, om följder blir allvarigare och vinning av brott kan beslagstas effektivare. Målet bör vara att Finland ligger i framkant i kampen mot svart ekonomi och ekonomisk brottslighet. SDP föreslår i sin alternativa budget att resurserna för bekämpning av svart ekonomi ökas med 2 miljoner euro.

Effekterna av åtgärder mot svart ekonomi och internationell skatteplanering är svåra att förutse exakt. På basis av undersökningarna i ämnet uppskattar vi att statens skatteinkomster kommer att öka mycket när Skatteförvaltningen garanteras tillräckliga resurser och arbetsro att koncentrera sig på sin huvudsakliga uppgift, skatteuppbörden.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 80

Riksdagen förutsätter att regeringen effektiviserar sin bekämpning av svart ekonomi och lämnar propositioner för att bekämpa svart ekonomi och således också öka skatteinkomsterna.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 1 /sd

01. Skatter på grund av inkomst och förmögenhet

01. Skatt på förvärvs- och kapitalinkomster

Vi föreslår rättvisa ändringar i inkomstskatteskalorna och inkomstskattelagen för att bidra till sysselsättning och tillväxt. Skattelättnader ska införas för löntagare med små och medelstora inkomster, pensionärer och förmånstagare. Däremot vill vi skärpa beskattningen av förvärvsinkomster på mer än 91 200 euro med två procent. Det skulle göras genom att arbetsinkomstavdraget förbättras och åtstramningen av pensionsinkomstavdraget återtas. Dessutom skulle vi komplettera arbetsinkomstavdraget med ett barnspecifikt avdrag på 75 euro för familjerna. Genom att höja arbetsinkomstavdraget för långtidsarbetslösa, unga och personer över 65 år kan incitamenten för sysselsättning förbättras för grupper med stor potential att delta i arbetslivet.

I fråga om hushållsavdraget föreslår SDP att ersättningen för vård- och omsorgsarbete fortsatt är 60 procent, att den årliga självriskén sänks med hundra euro och att den allmänna ersättningsnivån hålls kvar på 40 procent.

SDP föreslår också att avdraget för resekostnader hålls på 2023 års nivå så att självriskén förblir 750 euro per år och maximibeloppet 8 400 euro per år.

Resultaten av skattelättnaden för lågmissionstjänstebilar är delvis motstridiga. Skattestödet riktar främst till bilar som skulle skaffas också annars och det har därför ingen större effekt på förnyelsen av fordonsparken i förhållande till förmånens pris. Därför är det motiverat att slopa förmånen.

En stor del av de extra skatteintäkter som vår alternativa budget medför bygger på att koncentrera skattebasen i stället för att höja skattesatserna. För att skattebasen ska bli tätare föreslår vi bland annat följande reformer av beskattningen av innehav.

Vi vill beskatta avkastning som samlas i placeringsförsäkringar och försäkringsskal genom att introducera en måttlig skatt som baserar sig på försäkringarnas värde och bottnar i Sveriges skattemodell. Skatteintäkterna skulle således öka med cirka 150 miljoner euro. Vi vill beskatta också den faktiska avkastningen på placeringarna när dessa lyfts eller överläts, så att stor avkastning inte ska beskattas lättare än liten. Samtidigt vill vi se till att eventuella placeringsförluster i fråga om försäkringar kan dras av från motsvarande avkastning. På längre sikt bör beskattningen av försäkringsskal och andra motsvarande investeringsprodukter bli densamma som för direkta investeringar. Då kan försäkringsskal inte användas för kringgående av skatt eller aggressiv skatteplanering. Samtidigt säkerställs det att förlusterna för dessa investeringsprodukter kan dras av från placeringsavkastningen.

SDP vill också återta höjningen av insättningsgränsen för aktiesparkonton till 100 000 euro eftersom det är en orättvis försämring av skattebasen som gynnar en mycket liten grupp. SDP föreslår också att den finländska skattebasen förtätas genom att säkerställa att man genom att flytta ut ur landet inte kan undvika beskattning av värdestegring på egendom som skett i Finland under boendetiden.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 1 /sd

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 81

Riksdagen förutsätter att regeringen lämnar behövliga propositioner till riksdagen med förslag till att indexjusteringar av inkomstskatteskalen görs till fullt belopp 2025.

Reservationens förslag till uttalande 82

Riksdagen förutsätter regeringen lämnar behövliga propositioner om att avdraget för resekostnader hålls på 2023 års nivå så att självrisken förblir 750 euro per år och maximibeloppet 8 400 euro per år.

Reservationens förslag till uttalande 83

Riksdagen förutsätter att regeringen förbättrar köpkraften för löntagare med små och medelstora inkomster genom att öka arbetsinkomstavdraget och förbättra arbetsinkomstavdraget för barnfamiljer med ett barnspecifikt tilläggsavdrag.

Reservationens förslag till uttalande 84

Riksdagen förutsätter att regeringen förbättrar incitamenten för unga, långtidsarbetslösa och personer över 65 år att arbeta genom att rikta en förbättring av arbetsinkomstavdraget till dem.

Reservationens förslag till uttalande 85

Riksdagen förutsätter att regeringen slopar skattestödet för tjänstebilar med låga utsläpp på grund av stödets ineffektivitet.

Reservationens förslag till uttalande 86

Riksdagen förutsätter att regeringen återtar skattehöjningarna på medelstora pensioner genom ändringar i pensionsinkomstavdraget.

Reservationens förslag till uttalande 87

Riksdagen förutsätter att regeringen förbättrar hushållsavdraget genom att sänka dess självrisk, höja den allmänna avdragsprocenten till 40 procent och beakta företagen inom servicebranschen och de vanliga hushållen genom att höja avdragsrätten för vård- och omsorgstjänster till 60 procent.

Reservationens förslag till uttalande 88

Riksdagen förutsätter att regeringen lämnar en proposition om återinförande av insättningsgränsen för aktiesparkonton till 50 000 euro.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 1 /sd

Reservationens förslag till uttalande 89

Riksdagen förutsätter att regeringen lämnar behövliga propositioner med förslag till ändring av inkomstskatteskalen så att skattesatsen för förvärvsinkomster i fråga om inkomster över 91 200 euro höjs med två procentenheter upp till 150 000 euro.

Reservationens förslag till uttalande 90

Riksdagen förutsätter att regeringen med det snaraste bereder ett lagförslag om beskattning av placeringsförsäkringar och försäkringsskal för att beskattningen ska bli mer jämlik i förhållande till direktinvesteringar.

Reservationens förslag till uttalande 91

Riksdagen förutsätter att regeringen lämnar behövliga propositioner om att utsträcka hushållsavdraget till att omfatta sådana renoveringar i flervåningshus och radhus som delägarna i bostadsaktiebolaget har finansieringsansvar för.

Reservationens förslag till uttalande 92

Riksdagen förutsätter att regeringen tryggar den finska skattebasens täthet genom att skapa en värdestegringsskatt som säkerställer att värdet av egendom som ökat när ägaren bodde i Finland beskattas när den realiseras, även om den skattskyldige har flyttat från Finland.

02. Samfundsskatt

SDP skulle skärpa ränteavdragsbegränsningarna för stora företag för att stävja aggressiv skatteplanering. Den nedre gränsen för tillämpning av ränteavdragsbegränsningen skulle sänkas, balansbefrielsen slopas och undantagen för finansbranschen slopas.

Vi vill koncentrera skattebasen genom att införa en källskatt på fem procent för vinstutdelning i utländska fonder och andra samfund som befriats från skatt på utdelning. De beräknade skatteintäkterna till staten blir då 80 miljoner euro. SDP vill se över beskattningen av onoterade aktiebolag på det sätt som en expertgrupp vid finansministeriet föreslår. Uppskattat enligt SISU-modellen skulle reformen ge 294 miljoner euro i skatteintäkter.

SDP föreslår utifrån remissvaren att regeringens modell för den gröna omställningen ändras så att den bättre främjar omställningen. Investeringskravet på 50 miljoner euro bör sänkas till 25 miljoner euro, varvid stödet främjar fler investeringar inom energisektorn. Dessutom bör man bättre erkänna Mankalabolagens särdrag och förlänga investeringstiden till minst två år för att maximera projekten.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 1 /sd

Reservationens förslag till uttalande 93

Riksdagen förutsätter att regeringen lämnar en proposition till riksdagen med förslag till ränteavdragsbegränsningar för samfund, där balansbefrielsen för ränteavdragen slopas, undantagen för finansbranschen slopas och den nedre gränsen för tillämpning av ränteavdraget sänks.

Reservationens förslag till uttalande 94

Riksdagen förutsätter att regeringen lämnar en proposition till riksdagen om källskatt på vinstutdelning gällande samfund som är befriade från skatt på utdelning, enligt Tysklands modell för skatt som gäller utländska och inhemska fonder.

Reservationens förslag till uttalande 95

Riksdagen förutsätter att regeringen beaktar remissvaren i fråga om skattegottgörelse som främjar den gröna omställningen och skapar en modell som beaktar investeringar på 25 miljoner euro och beaktar Mankalabolagens särdrag och där man strävar efter att förlänga investeringstiden till två år.

04. Arvs- och gåvoskatt

SDP anser att de finländska arvsskattesatserna gynnar stora arv för vilka det betalas påfallande litet arvsskatt i förhållande till arvsandelens storlek. Därför bör skatten på arv på över en miljon euro höjas med 3 procentenheter.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 96

Riksdagen förutsätter att regeringen lämnar riksdagen behövliga propositioner om en höjning av arvs- och gåvoskatten med 3 procentenheter för arv och gåvor på över en miljon euro.

04. Skatter och avgifter på grund av omsättning

01. Mervärdesskatt

Det beslut som fattades i regeringsprogrammet om att höja den reducerade mervärdesskattesatsen på 10 procent till 14 procent är dåligt motiverat och försvagar den inhemska köpkraften. Dessutom drabbar beslutet produkter och tjänster vars konsumtion är önskvärd snarare än klandervärd. Ändringen gäller persontrafik, inkvarteringsverksamhet, gästhamnsverksamhet och läkemedel. Ändringen ska också gälla kultur- och idrottsverksamhet, såsom böcker, idrotts- och motionstjänster, tillträde till kulturella evenemang och anläggningar samt idrottsevenemang, utnyttjande av idrottsanläggningar, framträdanden av utövande konstnärer, idrottsmän eller andra offentligt uppträdande, importerade konstverk, konstverk som säljs av upphovsmannen eller en

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Reservation 1 /sd

tillfällig försäljare samt de ersättningar som hänför sig till upphovsrätten och som en organisation som företräder innehavarna av upphovsrätten får.

Kulturverksamheten och evenemangsbranschen samt turismen i anslutning till dem kommer att drabbas hårt av skattehöjningen. Dessa branscher har stor betydelse för Finlands ekonomi och de beräknas ha en betydande tillväxtpotential. Skattehöjningen tvingar dock dem att höja sina priser, vilket sannolikt kommer att leda till att branscherna krymper och arbetsplatser försvinner. I propositionen motiveras åtgärden som en sysselsättningsåtgärd. Det är ingen trovärdig förklaring och ändringen har inte heller beräknats ha några positiva sysselsättningseffekter. Om propositionen genomförs försämras konsumtionen av många arbetskraftsintensiva tjänster vilket snarare leder till att sysselsättningen minskar. Höjningen av mervärdesskatten för persontransporter höjer dessutom priserna inom kollektivtrafiken, vilket försvagar incitamenten att arbeta, särskilt i stadsregionerna.

Socialdemokraterna motsätter sig den föreslagna höjningen av den nedsatta momssatsen och föreslår att regeringen avstår från sina planer på att höja beskattningen av produkter och tjänster som omfattas av den nedsatta skattesatsen. För att utveckla konsumtionsbeskattningen krävs en omfattande bedömning, men regeringens skattepolitik som berör konsumtion verkar i första hand bygga på kortsiktiga fiskala mål och på att bevaka intressena för de parter som står regeringspartierna nära.

Socialdemokraterna anser att regeringens beslut att inte kompensera slopandet av lättnaden vid den nedre gränsen för momsen genom att höja den nedre gränsen för momsskyldigheten till 30 000 euro är ett misstag som försvårar småföretagandet genom att öka företagarnas administrativa börda och skattebörda oskäligt. SDP föreslår att gränsen höjs till 30 000 euro.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 97

Riksdagen förutsätter att regeringen återtar höjningen av den reducerade momssatsen på 10 procent.

Reservationens förslag till uttalande 98

Riksdagen förutsätter att regeringen omedelbart bereder en höjning av den nedre gränsen för momsskyldigheten till en omsättning på 30 000 euro per år och lämnar propositioner om saken till riksdagen.

08. Punktskatter

01. Punktskatt på tobak

Bedömningen av de hälsopolitiska konsekvenserna bör stå i centrum för skatten på berusningsmedel. Den av regeringen föreslagna samtidiga höjningen av tobaksskatten på andra nikotinprodukter och uteslutandet av nikotinpåsar och nikotinvätskor från skattehöjningarna leder till en

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 1 /sd

snedvridning av marknaden mellan å ena sidan de traditionella nikotinprodukterna och å andra sidan nikotinpåsar och e-cigarett. En fördjupning av skatteskillnaden mellan två produkttyper som konkurrerar inom samma produktkategori försvagar neutraliteten i konsumtionsskatten och styr konsumenterna att använda lägre beskattade produkter, trots att målet borde vara ett nikotinfritt Finland.

De skador som användningen av nikotin medför för finländarna är betydande, och det saknas tillräcklig klarhet om huruvida de nya produkterna är ofarliga eller inte. Nikotin är en starkt beroendeframkallande produkt och historiskt är det ett återkommande fenomen att nikotinföretagen lockar unga användare med hjälp av nya produktkategorier. Nu håller detta i hög grad på att ske genom de allt populärare nikotinpåsarna och elektroniska cigaretterna. Denna utveckling kan bromsas upp genom en höjning av skatterna på dessa produkter, vilket vi föreslår.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 99

Riksdagen förutsätter att regeringen utan dröjsmål lämnar riksdagen behövliga propositioner genom vilka punktskatten på nikotinpåsar och nikotinvätskor höjs till samma nivå som punktskatten på andra tobaksprodukter.

04. Punktskatt på alkoholdrycker

Bedömningen av de hälsopolitiska konsekvenserna bör stå i centrum för skatten på berusningsmedel. Den samtidiga höjning av andra alkoholskatter och den sänkning av skatten på öl som regeringen föreslår ökar snedvridningen av marknaden mellan öl och andra alkoholdrycker samtidigt som den sammantagna beskattningen av öl minskar. En fördjupning av skatteskillnaden mellan två typer av produkter som konkurrerar inom produktkategorin alkoholdrycker försvagar neutraliteten i konsumtionsskatten och styr konsumenterna till ökad konsumtion av öl på bekostnad av annan alkohol samt till en allmän ökning av ölkonsumtionen.

Det finns omfattande dokumentation om alkoholens negativa effekter på folkhälsan i Finland. I det finska samhället används ur hälsosynpunkt för mycket alkohol och de hälsoproblem och sociala problem som är kopplade till alkoholbruket syns både i konsumenternas och deras närståendes liv. Alkoholkonsumtionen korrelerar med sociala problem och hälsoproblem, särskilt bland befolkningen med lägre inkomster. Ohälsan ackumuleras till stor del hos män. Omkring 10 procent av befolkningen använder hälften av all alkohol i Finland. Alkoholens negativa effekter på hälsan och samhället koncentreras till denna befolkning. Alkoholpriset styr alkoholkonsumtionen och sänkningen av skatten på öl ökar då ölkonsumtionen, vilket ytterligare ökar ohälsan, särskilt bland riskanvändarna. Problemen med alkoholkonsumtionen hänför sig till mängden, inte till typen av alkohol. Hälsopolitiskt sett är det inte motiverat att sänka skatten på alkohol över huvud taget.

Sänkningen av alkoholskatten på öl minskar statens skatteinkomster, vilket grovt strider mot det ekonomiska anpassningsmålet. De hälsomässiga konsekvenserna av sänkningen av skatten på öl är negativa och leder till sociala problem. Skattenedsättningen för öl bör därför slopas.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 1 /sd

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 100

Riksdagen förutsätter att regeringen utan dröjsmål lämnar riksdagen behövliga propositioner genom vilka alkoholbeskattningen i fråga om öl höjs i samma förhållande som i fråga om andra alkoholdrycker och den skattelättnad som infördes 2023 återtas.

07. Energiskatter

I energibeskattningen föreslår SDP en modell där skattestöd som är skadliga för miljön eller som bidrar till att bevara miljön snabbare gallras ut. Vi förhåller oss mest kritiskt till stöd som sporrar till ökad användning av fossil energi samt till företagsstöd och skattelättnader som ökar utsläppen.

Beskattningen av trafiken är en av de största källorna till skatteinkomster för finska staten och bör granskas som en helhet där man beskattar anskaffning av bilar med bils katt, ägande med fordonskatt och drivkraftsskatt samt körsträckor med punktskatter på bränslen. En av de viktigaste trenderna i trafikbeskattningen under 2020-talet är att skattebasen för trafiken försvagats i och med elbilarnas inträde. Skatteinkomsterna från trafiken sjunker också utan besluten med hundratals miljoner euro per år 2023–2027. Propositionerna om att sänka fordonsskatten och punktskatten på bränsle ytterligare främjar denna skattebaserosion, vilket uppenbart strider mot regeringens anpassningsmål. Enligt forskningslitteraturen överförs endast en del av sänkningen av bränsleskatterna till slutförbrukarens pris, och den föreslagna sänkningen på 3,7–3,8 cent blir eventuellt ofullständig på grund av detta.

Socialdemokraterna anser att det effektivaste sättet att stödja den behövliga pendlingstrafiken är genom avdrag för arbetsresor. I forskningslitteraturen är det osäkert om sänkningen av punktskatten på bränsle överförs till bränslepriserna. Dessutom övergår en betydande del av förbrukningen av billigare bränsle till annan trafik än pendlingstrafik. Åtgärden riktar sig inte särskilt noggrant till den förvärvsarbetande befolkningen och är därför inte en effektiv åtgärd som uppmuntrar till arbete. Det bör noteras att den reella bränslebeskattningen redan har sjunkit betydligt eftersom punktskatterna inte har indexerats.

Socialdemokraternas uttalade ståndpunkt är att vi ska ha ett klimatneutralt Finland 2035 och halvera utsläppen från trafiken fram till 2030 jämfört med 2005 års nivå. Elektrifieringen av trafiken är avgörande för att detta mål ska nås. Propositionen fördröjer elektrifieringen av bilbeståndet i Finland och gör det väsentligt svårare att minska utsläppen från trafiken, vilket i framtiden innebär sanktioner mot Finland på grund av försummade utsläppsminskningar.

Vi vill sänka skatten på arbete så att det blir ett incitament att ta emot arbete. Den modell för trafikbeskattnings som socialdemokraterna föreslår minskar i högre grad hindren för att arbeta och med mindre totala skatteförluster jämfört med regeringens skattenedsättning. Regeringen bör dra tillbaka sin proposition om sänkning av punktskatten på flytande bränslen genom att ha kvar skatten på 2023 års nivå.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 1 /sd

Vårt energiskattesystem uppmuntrar ställvis till för mycket föroreningar. Genom att med skatte-
stöd stödja uppvärmning med träbränslen och torv ökar regeringen avverkningen i Finland, mins-
kar tillgången på virke till skogsindustrins processer, bromsar elektrifieringen av vårt energisys-
tem och försvagar vår gröna omställning samtidigt som vedförbränningen utgör en betydande ut-
släppskälla. Socialdemokraterna föreslår en skälig energiskatt på förbränning av ved i industriell
skala så att beskattningen inte snedvrider vårt energisystem. Samtidigt föreslår vi att skattestödet
för torv slopas och att återbäringen av energiskatt för jordbruket slopas.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 101

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder en proposition där skattestödet för torv slopas
till den del det överskrider den nedre gränsen för skattefri användning.

Reservationens förslag till uttalande 102

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder en proposition med bestämmelser om energi-
skatt för industriell förbränning av ved.

Reservationens förslag till uttalande 103

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder en proposition om slopande av energiskatte-
återbäringar till jordbruket för fossila bränslen.

10. Övriga skatter

Hälsobaserad skatt

Genom miljöskatter kan man främja hälsan, men regeringens föreslagna höjning av mervär-
desskatten på enbart sötsaker är en orättvis åtstramning av skatten på en produktkategori och
innefattar tydliga EU-rättsliga problem och en alltför snäv skattebas. I stället för sötsaksskatten
bör det beredas en ny hälsobaserad skatt som ska samla in 150 miljoner euro.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 104

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder en proposition med förslag till en hälsoskatt
som på ett genomgripande sätt tar hänsyn till hälsopåverkande delfaktorer.

05. Överlåtelseskatt

Socialdemokratiska partiet motsätter sig slopandet av befrielsen från överlåtelseskatt för en för-
sta bostad. Finlands bostadsförmögenhet är starkt koncentrerad till befolkningen över 40 år. Vid
anskaffning av bostad ökar förmögenheten konsumtionsmöjligheterna och försätter därmed den

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 1 /sd

äldre och förmögnare befolkningen i en fördelaktigare ställning. Befrielsen från överlåtelseskatt jämnar ut denna konstellation något till förmån för den som köper sin första bostad. En central faktor vid anskaffning av första bostad är dessutom anskaffning av tillräckligt startkapital, till vilket hör bostadslånets handpenning, överlåtelseskatt och flyttkostnader. Slopandet av befrielsen från överlåtelseskatt på den första bostaden höjer på en gång det inbesparade startkapital som krävs för anskaffning av den första bostaden med tusentals euro, vilket kan fördröja anskaffningen av den första bostaden med flera år och på så sätt senarelägga övergången till ägarboende. Utbredningen av ägarboende bland unga har ställvis ökat till hälften under 2010-talet och den föreslagna avskaffandet av skattefriheten försvagar denna utveckling. Ägarboende genererar vanligen förmögenhet för invånare i arbetsför ålder, och en senareläggning av övergången till ägarboende fördröjer inledandet av detta inflöde av förmögenhet bland unga. De föreslagna ändringarna som helhet leder till förmögenhetsinflöde hos de åldersklasser som redan har mest.

Överlåtelseskatten på boendeförmögenhet har negativa konsekvenser för befolkningens rörlighet och den arbetsrelaterade flyttningen inom landet. Överlåtelseskatten höjer friktionskostnaderna vid flyttning för personer som bor i ägarbostäder och minskar därmed de ekonomiska incitamenten för att ta emot arbete, om det kräver flyttning för personer som bor i ägarbostäder. Eftersom ägarboendet är vanligast bland den äldre landsbygdsbefolkningen kan en sänkning av överlåtelseskatten på boendeförmögenhet förväntas ha sysselsättningseffekter som delvis kompenserar den skatteförlust som de sänkta skattesatserna medför. Däremot har förvärv av bostadsförmögenhet för annat än stadigvarande eget bruk ingen motsvarande sysselsättningseffekt, eftersom det är fråga om investeringsbostäder, andrahandsbostäder eller fritidsbostäder vars förvärv inte främjar arbetskraftens rörlighet. Skattesänkningens ekonomiska effekt är sammantaget negativ för de offentliga finanserna, vilket försämrar anpassningsmålet för Finlands ekonomi. Socialdemokraterna föreslår att skattesänkningen begränsas till bostäder för eget stadigvarande boende i stället för att utsträckas till hela boendeförmögenheten.

De sänkta fastighetsskattesatserna enligt den gällande lagstiftningen skulle tillämpas från och med 2025 på bostadsaktier och fastigheter som förvärfvas för eget bruk. Avgränsningen utgår från samma principer som för dem som köper sin första bostad. För övriga överlåtelseskattskyldiga bibehålls skattesatserna för 2023.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 105

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att återinföra friheten från överlåtelseskatt för den som köper sin första bostad i enlighet med den lagstiftning som gällde 2023.

07. Fordonsskatt

Regeringen föreslår att grundskatten för fordon sänks med 50 miljoner euro. Skattelättnaden riktar till person- och paketbilar med medelhög och hög utsläppsnivå. Det görs inga ändringar i beskattningen av nyare bilar. Det här leder till att förnyelsen av bilbeståndet bromsas upp och utsläppen ökar. Propositionen strider alltså mot målet att dämpa utsläppen från trafiken. Finland har

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 1 /sd

som mål att minska utsläppen från trafiken med hälften från 2005 års nivå fram till 2030. Trafiken har också en central betydelse för uppnåendet av det mål om minskade utsläppet som ställts upp för den så kallade ansvarsfördelningssektorn.

Det allmänna ska genom sin egen politik skapa möjligheter för människorna att genom sina egna sätt att färdas minska klimatavtrycket och delta i de gemensamma klimatåtgärderna som berör trafiken. Det förutsätter stöd för utsläppsfria och utsläppssnåla färdssätt samt prissättning av de olägenheter som trafiken orsakar för klimatet. Beskattningen är ett av de effektivaste sätten att påskynda utsläppsminskningarna från trafiken, och beskattningens inverkan på utsläppsstyrningen får inte försvagas. Det är oerhört oansvarigt att i dagens läge medvetet bedriva en politik som gör det svårare att såväl på nationell nivå som på EU-nivå uppnå de mål och skyldigheter som gäller minskade utsläpp.

Skattelättnaden minskar skatteinkomsterna och försämrar de offentliga finanserna. Som det också konstateras i utskottets betänkande är den föreslagna skattesänkningen ”dyr för statsfinanserna i förhållande till att nyttan för hushållen i genomsnitt är liten”. En betydande del av nyttan som fås av skattesänkningen riktas till hushåll med höga inkomster. Det är betydligt vanligare i de lägre inkomstklasserna att man inte har bil.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 106

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder en proposition där den sänkning av fordonskatten för bilar med stora utsläpp som föreskrevs 2023 återtogs.

09. Gruvmineralskatt

Den gruvmineralskatt som infördes under förra valperioden är anmärkningsvärt låg jämfört med i andra länder. Med beaktande av anpassningsbehoven inom de offentliga finanserna är det inte motiverat att så här kraftigt avvika från beskattningsnivån i jämförelseländerna.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 107

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder en proposition om att höja royaltyskatten på gruvmineraler till två procent.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 1 /sd

Avdelning 12

INKOMSTER AV BLANDAD NATUR

28. Finansministeriets förvaltningsområde

99. Övriga inkomster inom finansministeriets förvaltningsområde

Intäktsföring från Sitras balansräkning

SDP föreslår att 200 miljoner euro av Sitras balansräkning intäktsförs i budgeten för utgifter som föranleds av SDP:s investeringspaket av engångsnatur.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 12.28.99 med 200 000 000 euro.

35. Miljöministeriets förvaltningsområde

20. Överföring från Statens bostadsfond

Medlen i statens bostadsfond ska användas för boende

Statens bostadsfond (VAR) är en fond utanför statsbudgeten, vars medel inflyter av tidigare beviljade aravalån, ränteintäkter och borgensavgifter. Medlen är avsedda för beviljande av lån och annat stödande av bostadsfinansieringen.

SDP anser att medlen i statens bostadsfond även i fortsättningen endast bör användas för de ändamål som anges i fondens stadgar, såsom främjande av bostadsproduktion till överkomligt pris och reparation och underhåll av bostäder samt utveckling av bostadsområden till exempel genom förortsprogrammet.

Vi föreslår

att riksdagen minskar moment 12.35.20 minskas med 200 000 000 euro.

99. Övriga inkomster inom miljöministeriets förvaltningsområde

Avgift för ändring av markanvändningen

Regeringsprogrammet saknar ambitiösa klimatåtgärder. Däremot försvagas lagstiftningen i strid med klimat- och naturmålen, till exempel när klimatlagen öppnas och utsläppsminskningarna från trafiken slopas. SDP föreslår att det snabbt införs en avgift för ändring av markanvändningen.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 1 /sd

Reservationens förslag till uttalande 108

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder en proposition om en avgift för ändring av markanvändningen med vilken det eftersträvas årliga intäkter på 100 000 000 euro.

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen godkänner förslaget till budget för 2025 enligt betänkandet men med de ändringar som föreslås i reservationen,

att riksdagen godkänner de 108 uttalandena ovan och

att riksdagen godkänner misstroendeförklaringen i den allmänna motiveringen.

Helsingfors 11.12.2024

Joona Räsänen sd
Pia Viitanen sd
Seppo Eskelinen sd
Aki Lindén sd
Lauri Lyly sd
Riitta Mäkinen sd
Saku Nikkanen sd
Nasima Razmyar sd
Suna Kymäläinen sd

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 2 /cent

Reservation 2 /cent

Allmän motivering

Vi fördubblar den ekonomiska tillväxten och räddar tjänsterna

I en demokrati är det oppositionens uppgift att lägga fram alternativ.

Centerns alternativ har tagits fram genom att vi har lyssnat till finländarna, till vanliga människor. Det aktuella läget väcker oro i hushållen och på arbetsplatserna.

Räcker pengarna till, finns det arbete, får man läkarvård och är vardagen trygg?

Många upplever också att Finland är på väg åt fel håll. Det överraskar inte. Det blir dyrare att leva och skatterna stiger. Vi är inne i en lågkonjunktur, arbetslösheten förvärras och företag går i konkurs.

Samtidigt körs hälsocentraler, vårdhem och annan närservice och basservice ned.

Centerns alternativ är förankrat i verkligheten. Vi står på de vanliga människornas sida. Det är viktigt för oss att skapa hopp om en bättre framtid i hela landet.

Därför vill vi reformera beskattningen så att pengarna räcker till bättre i vardagen. Vi skulle bryta den onda cirkeln och få ekonomin att växa. Finland fås inte på fötter enbart genom nedskärningar och skattehöjningar.

Vi hjälper familjerna, tar hand om de svagaste och räddar social- och hälsovårdstjänsterna.

Fosterlandet behöver en ny riktning. Osäkra tider och en oförutsägbar omvärld understryker vikten av att ändra kurs. Ju bättre ställt vi har det i Finland, desto bättre klarar vi också allt som händer i världen och som påverkar oss.

Det är också en fråga om ledarskap.

Nu driver Finland omkring. Det finns inget förtroende, motsättningarna blir kraftigare och allt fler faller utanför. Vi måste kunna enas och samarbeta för att lösa gemensamma problem. Det börjar med reformen av arbetslivet.

Centern vill stärka finländarnas tillit till framtiden. Det handlar framför allt om ekonomi, sysselsättning, försörjning och säkerhet. Vårt mål är att skapa bättre framtidsutsikter för Finland. Vi vill i vår alternativa budget också ge människorna hopp om att det finns något bättre.

Även om läget i de offentliga finanserna kräver anpassning och nedskärningar, är det alltid ett politiskt val hur besparingarna styrs. Centern skär inte i finansieringen till yrkesutbildningen och vi genomför besparingarna inom kulturområdet till ett mindre belopp än regeringen planerar. Vi sat-

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 2 /cent

sar på att familjerna ska klara sig ekonomiskt samt på försvaret och social- och hälsovårdstjänsterna.

Det handlar om val, värderingar och framtidstro. Vi behöver ett mer positivt grepp både när det gäller människors och företags ekonomiska tänkande. Vi klarar oss tillsammans och tillsammans skapar vi förutsättningar för en hållbar framtid också för kommande generationer. Man måste ta ansvar. Det finns alltid hopp.

Centern anser att det mest hållbara sättet att agera är att lära sig förstå sin egen situation och på så sätt också förstå andras. Finland står vid ett vägskäl. Ska vi gå till vänster, till höger eller längs mitten?

Centerns alternativ är ett tryggt Finland. Försörjning, arbete, närservice och basservice samt trygghet i vardagen. För vanligt folk i hela landet.

Tillväxten ökar med det dubbla – Centerns tillväxtlista

Vi måste fördubbla den ekonomiska tillväxten, vi har inte tid att vänta längre

Centern anser att det inte längre är ett alternativ utan en nödvändighet att påskynda den ekonomiska tillväxten i Finland. Tillväxten måste vara minst dubbelt så stor som prognoserna och det måste ske snart. Om regeringen inte vidtar tillväxtåtgärder kommer konsekvenserna för vanliga människors vardag samt för företagens situation och utsikter att bli mycket svåra.

Nu går läget i vårt land i en dålig riktning. Det ekonomiska läget och sysselsättningsläget blir allt allvarigare. Kreditvärderingsföretagen sänker sina bedömningar av Finlands ekonomi, vilket hotar att höja räntorna i framtiden.

Arbetslösheten, konkurserna, skulden, skatterna och kostnaderna i människornas vardag ökar för snabbt. Finland har den tredje största arbetslösheten i Europa, och den förvärras näst snabbast. Redan nu är cirka 300 000 finländare utan arbete.

Den överdimensionerade höjningen av den allmänna mervärdesskatten, som trädde i kraft i början av september, stramar åt ekonomin framför allt för de sysselsättande småföretagarna och hotar att ytterligare dämpa den inhemska efterfrågan.

Det är nödvändigt att skapa balans mellan utgifter och inkomster. Men enbart genom nedskärningar får vi inte ordning på ekonomin och det blir ingen uppgång för Finland. Det här visas av att regeringens budgetproposition för 2025 har ett underskott på över 12 miljarder euro trots nedskärningarna.

Regeringen har i över ett år passivt bevittnat den branta nedgången i landets ekonomi. Det är häpnadsväckande att regeringen inte ens har något mål för en framtida ekonomisk tillväxt. Det räcker inte med att nöja sig med den prognostiserade nolltillväxten eller en närmast obefintlig tillväxt. Vi kan inte förlita oss på en from förhoppning om att tillväxten kanske kommer att börja. Finland är förtjänt av någonting bättre. Vi måste vidta åtgärder för att skapa tillväxt.

Betänkande FiUB 25/2024 rd Reservation 2 /cent

Centerns tillväxtlista syftar till att fördubbla den ekonomiska tillväxten jämfört med vad som nu prognostiserats. Så som Centern ser på saken så är ekonomisk tillväxt inte att man använder naturresurser på ett ohållbart sätt, utan tillväxten är hållbar och baserar sig på grön teknik och beaktar naturens bärkraft.

Det samhälleliga klimatet måste ändras så att man går från ihållande lidande till att på ett positivt sätt hungra efter tillväxt. Genom att bryta polariseringen av samhället kan man skapa förutsägbarhet och tillförlitlighet i beslutsfattandet och på så sätt minska risken för snabba vändningar i politiken.

Vårt tillväxtrecept lyder så här: planerat i Finland, tillverkat i Finland och ägt i Finland. Människornas förtroende för ekonomin måste återställas och tillväxtutsikterna ändras från dåliga till goda.

Tio viktiga tillväxtåtgärder

1. **Beskattning som uppmuntrar till investeringar – tillämpning av Estlands skattemodell.** Samfundsskatten ändras i riktning mot den estniska skattemodellen. De vinster som blir kvar i företagen beskattas mindre och de vinster som delas ut beskattas mer. Den investerings-skattegottgörelse som regeringen bereder utsträcks till att också gälla små och medelstora företag.
2. **Avgifter av skattenatur sänks.** Arbetstagarnas avgifter av skattenatur sänks med 1,43 procentenheter för dem som tjänar mer än 4 000 euro i månaden. På motsvarande sätt föreskrivs ett tak för utkomstskyddet för arbetslösa och andra dagpenningar för dem som tjänar mer än 4 000 euro i månaden. Samtidigt sänks också bostadsbidragen för de företagare som har anställda.
3. **Föräldraledigheten blir skattefri.** Det genomförs stegvis en reform av föräldraledigheten så att den inte omfattas av skattskyldighet. Denna åtgärd stöder småbarnsfamiljer.
4. **Hushållsavgiften förbättras.** Hushållsavgiften höjs till en nivå som är högre än den som regeringen fastställt. Minskningen hålls på 2024 års nivå. Rätten till avdrag ökas med det dubbla för ensamboende.
5. **Inkomstbeskattningen av pensionärer sänks.** För dem som uppnått den lägsta pensionsåldern blir 20 procent av arbetsinkomsterna helt skattefria, om personerna fortsatt arbetar kvar. Beskattningen av pensionärer som arbetar lindras också.
6. **Tillväxtprogram för turismen.** Vi gör upp en ambitiös tillväxtstrategi för turismen. Målet är att öka turismen med det dubbla före 2030 och återställa turismbalansen.
7. **40 000 nya arbetstagare till Finland årligen.** Vi välkomnar flitiga och ivriga invandrare till landet och stoppar försämringen av försörjningskvoten genom att öka nettoinvandringen till 40 000 personer per år. Det införs ett poängsystem enligt kanadensisk och australiensisk modell som säkerställer fördelarna för de offentliga finanserna. Företagen bedömer själva sina behov av utländsk arbetskraft utan att tjänstemännen och politikerna beslutar om dem. Dessutom garanteras specialisterna och deras familjer ett två veckor långt servicelöfte som täcker identifiering, arbetstillstånd och praktiska frågor, såsom bankkonton och barnavård.
8. **Tioårigt försök med en särskild ekonomisk zon i östra Finland inleds.** Centern föreslår ett tioårigt försök med en särskild ekonomisk region i östra Finland. Försöket omfattar till exempel lättnader i företagens samfundsskatt, studielånskompensation, flyttningsstöd, lättnader i

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Reservation 2 /cent

elbeskattningen, lättnader i socialskyddsavgifterna samt snabbare tillståndprocesser. Dessutom satsas det på FoUI-verksamhet och utbildningsplatser.

9. **Skatt på snabbmode och krimskrams införs.** Vi inför en skatt på snabbmode och krimskrams och lindrar i motsvarande mån beskattningen av varor som återanvänds, såsom mervärdesskatten på kläder och skomakartjänster samt begagnade produkter.

10. **Vi har den snabbaste tillståndprocessen i Europa.** Vi gör tillståndsförfarandena till en konkurrensfaktor för Finland. Vi ställer som mål att Finland ska ha de snabbaste tillståndprocesserna i Europa före 2027 (garantitider för handläggningen och all service från en ett enda ställe). Vi inför de ändringar i lagstiftningen och arbetssätten som förutsätts för detta.

Åtgärder för att stärka tillväxten och näringslivets verksamhetsförutsättningar

Åtgärderna på Centerns tillväxtlista gäller flera år och finansieras enligt följande.

- a) Vi övergår till en licensmodell för penningsspelet så att man kan samla in mer intäkter som omfattas av lotteriskatten.
- b) I budgetpropositionen för 2025 riktar vi det handlingsutrymme som de av Centern föreslagna ändringarna ger till finansieringen av tillväxtåtgärder.

Genom ändringarna inflyter sammanlagt cirka 300 miljoner euro per år för att finansiera tillväxtåtgärder.

- a) Genom att låta bli att genomföra projektet med entimmetåget sparar vi 400 miljoner euro enbart under denna valperiod.

Tillväxtåtgärderna ingår i denna reservation antingen i den allmänna motiveringen eller i huvudtitlarna och deras moment beroende på om de gäller flera eller en punkt i budgeten. Åtgärderna (55 st.) finns i sin helhet i bilagan (Tuplataan talouskasvu, pelastetaan palvelut- Keskustaan vaihtoehto Suomelle) till Centerns riksdagsgrupps alternativa budget för 2025 (DI 27/2024 rd).

Vi inför ett maximibelopp för utkomstskyddet och gör det lönsamt att arbeta

Den progressiva beskattningen av arbetsinkomsterna lindras genom att arbetstagarens sjukförsäkringsavgift minskar med 0,84 procent och arbetslöshetsförsäkringspremien med 0,59 procent i fråga om inkomster som överstiger 4 000 euro i månaden. Avgifterna av skattenatur minskar på så sätt med 1,43 procentenheter i fråga om arbetsinkomster som överstiger 4 000 euro.

I praktiken kommer exempelvis det inkomstrelaterade utkomstskyddet för arbetslösa att få ett maximibelopp på cirka 2 400 euro per månad.

På motsvarande sätt får den inkomstbundna dagpenningen ett tak så att den inte inflyter i fråga om månadsinkomster som överstiger 4 000 euro. När det gäller den överstigande delen kan människorna i fortsättningen själva bedöma hurdant tilläggsskydd de behöver. Också arbetsgivarnas betalningsandel lindras i fråga om månadsinkomster över 4 000 euro så att reformen sammanlagt är budgetneutral. År 2025 är sjukförsäkringsavgiften 1,88 procent och arbetslöshetsförsäkringspremien i genomsnitt 0,61 procent, det vill säga sammanlagt 2,49 procent. Dessa avgifter kan minskas, men inte helt slopas för dem vars månatliga inkomster överstiger 4 000 euro.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 2 /cent

De övriga nya skatteincitamenten behandlas i avsnittet om inkomster i den alternativa budgeten.

Det behövs en särskild ekonomisk zon i östra Finland

Vi inrättar en särskild ekonomisk zon i östra Finland. Vi föreslår ett tioårigt försök med en särskild ekonomisk zon i östra Finland, eftersom området lider av konsekvenserna av Rysslands anfallskrig mot Ukraina. Den särskilda ekonomiska zonen skulle till exempel ha följande verktyg till sitt förfogande: temporär befrielse från samfundsskatt för investerande företag, studielånekompensation, flyttbidrag för att locka kompetent arbetskraft, regionalt lindrigare elskatt, sänkta socialskyddsavgifter, snabbare handläggning av tillstånd, slopad prövning av tillgången på arbetskraft och särskild fokus på östra Finland i fråga om tilläggssatsningar på FoUI och utbildningsplatser.

Vi skulle också vara lyhörda för det gemensamma förslaget från sex landskap om åtgärder inom programmet för östra Finland och reservera medel för detta.

Centern vill underlätta situationen i östra Finland med 130 miljoner euro och rikta 30 miljoner euro till norra Finland. Genom åtgärds paketet skapas det tillväxtutsikter för landskapen vid östgränsen som lider av följderna av Rysslands krigföring och inleds genomförandet av det så kallade programmet för norra Finland. Finansieringen fås genom att rekapitaliseringen av snabbjärnvägen mellan Åbo och Helsingfors på 400 miljoner euro återtas.

Konsekvensbedömning av östra Finland. Vi vill granska varje beslut inom de olika förvaltningsområdena med avseende på att de inte var för sig eller tillsammans försämrar östra Finlands ställning i förhållande till det övriga Finland.

Målet är en regionalekonomisk modell. Östra Finlands särskilda ekonomiska zon är ett pilotprojekt som ger människorna och företagen i regionen mera valfrihet och ansvar. I fortsättningen kan de ekonomiska regionerna själva lokalt komma överens om och skräddarsy lösningar som stärker deras livskraft. Överföringen av arbets- och näringstjänsterna från staten är ett steg mot att fokusera mer på de ekonomiska regionernas livskraft.

Målet är en regionalekonomisk modell till exempel i enlighet med modellen för de självstyrande landskapen i Schweiz så att regionerna har möjlighet till exempelvis en form av företagsbeskattning.

Starta det parlamentariska arbetet för tillväxt. Inom ramen för det parlamentariska samarbetet bereds ett åtagande för flera valperioder framåt att på lång sikt sanera de offentliga finanserna och satsa på ambitiösa tillväxtåtgärder.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 2 /cent

Reservationens förslag till uttalande 1

Riksdagen förutsätter att regeringen ställer upp ett ambitiöst mål för att fördubbla den ekonomiska tillväxten jämfört med prognosen och utarbetar ett ambitiöst reformprogram för att nå detta mål.

Reservationens förslag till uttalande 2

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder och lämnar propositioner genom vilka de avgifter av skattenatur som tas ut utöver den höga beskattningen av arbetsinkomster lindras så att arbetstagarens sjukförsäkringspremie och arbetslöshetsförsäkringspremie slopas i fråga om månatliga inkomster som överstiger 4 000 euro, och genom vilka arbetsgivarnas motsvarande bikostnader lindras.

Reservationens förslag till uttalande 3

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder och lämnar propositioner om ett tak för inkomstrelaterad dagpenning så att rätten till inkomstrelaterad förmån inte intjänas i fråga om månadsinkomster som överstiger 4 000 euro och att reformen i sin helhet tillsammans med lindringen av avgifter av skattenatur bereds så att den är kostnadsneutral för de offentliga finanserna.

Reservationens förslag till uttalande 4

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder och lämnar de propositioner som behövs för att inleda ett tioårigt försök med en särskild ekonomisk zon i östra Finland.

Reservationens förslag till uttalande 5

Riksdagen förutsätter att regeringen snabbt bereder åtgärder för att stärka livskraften i östra Finland och inleder ett program för norra Finland samt anvisar betydande finansiering för dessa.

Reservationens förslag till uttalande 6

Riksdagen förutsätter att regeringen granskar att de olika förvaltningsområdenas beslut inte tillsammans eller var för sig ytterligare försämrar östra Finlands ställning i förhållande till det övriga Finland.

Reservationens förslag till uttalande 7

Riksdagen förutsätter att ett parlamentariskt samarbete inleds om ett åtagande som sträcker sig över flera valperioder för att konsolidera de offentliga finanserna och påskynda den ekonomiska tillväxten.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 2 /cent

Reservationens förslag till misstroendeförklaring

Riksdagen konstaterar att arbetslösheten, konkurserna, utsikterna, skatterna för vanligt folk och statsskulden alltjämt ökar i Finland och att botten därför håller på att gå ur regeringens politik. Dessutom skrotas de tjänster som människorna behöver. Finland måste byta riktning. Vi måste hitta en riktning som stärker människornas och företagens framtidstro och bygger samarbete. En riktning som återställer förtroendet och hängivenheten för samt tron på Finland. Den ekonomiska tillväxten måste fördubblas och tjänsterna räddas. Regeringen Orpo för nu Finland i fel riktning och har därför inte riksdagens förtroende.

Detaljmotivering

ANSLAG

Huvudtitel 23

STATSRÅDETS KANSLI

01. Förvaltning

02. Avlöningar till ministrar och deras statssekreterare och specialmedarbetare (förslagsanslag)

Centern godkänner regeringens sparpaket för statsförvaltningens uppgifter och skyldigheter. Det är möjligt att öka produktiviteten också vid ministerierna och i synnerhet vid statens centrala ämbetsverk. Centern vill inkludera dessa i sparåtgärderna i större utsträckning än staten har planerat. På så sätt kan man rikta mer pengar till klient- och rådgivningsarbete och till att säkerställa statens närvaro i regionerna.

I förhållande till regeringen är Centern beredd att skära ner i antalet specialmedarbetare och statssekreterare vid ministerierna. Regeringsprogrammet innehöll helt oväntat ett anslag för specialmedarbetarna och statssekreterarna som var två miljoner högre än i den tekniska ramen vid slutet av förra valperioden, alltså den nivå som på tjänstemannakårens försorg hade planerats för den kommande valperioden. Antalet specialmedarbetare är visserligen färre under innevarande period än under förra mandatperioden, då också regeringspartierna är färre.

Centern föreslår att regeringen föregår med gott exempel genom att spara in på de politiska kostnaderna för regeringens verksamhet. Centern anser inte att tillägget på två miljoner euro enligt regeringsprogrammet är motiverat och föreslår att utgifterna minskas med detta belopp.

Vi föreslår

att riksdagen minskar moment 23.01.02 med 2 000 000 euro från anslaget för löneutgifter för specialmedarbetare och statssekreterare.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 2 /cent

Huvudtitel 24

UTRIKESMINISTERIETS FÖRVALTNINGSOMRÅDE

90. Övriga utgifter inom utrikesministeriets förvaltningsområde

50. Vissa statsunderstöd och statsbidrag (fast anslag)

Minskningen av finansieringen till organisationerna inom utrikesministeriets förvaltningsområde måste återtas.

Centern föreslår att de nedskärningar på 300 000 euro som regeringen Orpo föreslår för organisationer inom utrikesministeriets förvaltningsområde återtas. Understöden som beviljas på ansökan har varit viktiga för att främja utrikes- och säkerhetspolitiska samt internationella åtaganden vid bland annat Finlands FN-förbund, UN Women Finland och några ungdoms- och studerandeorganisationer. Vi vill rikta 500 000 euro till detta genom att återta nedskärningen och istället höja anslagsnivån.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 24.90.50 med 500 000 euro för statsunderstöd till organisationer inom utrikesministeriets ansvarsområde.

Huvudtitel 25

JUSTITIEMINISTERIETS FÖRVALTNINGSOMRÅDE

Arbetsmängden har ökat vid myndigheterna inom justitieministeriets förvaltningsområde (domstolar, Åklagarmyndigheten, Utsökningsväsendet, rättstjänsten och fängvården). Flera av de lagstiftningsprojekt eller författningsändringar som bereds eller redan har trätt i kraft ökar arbetsbördan ytterligare. Arbetsbördan ökar också till följd av det förändrade internationella säkerhetsläget, sanktionerna mot Ryssland, den alltmer internationaliserade brottsligheten, den ökade ungdomsbrottsligheten, gängbrottsligheten och organiserade brottsligheten samt den ökande differentieringen, värdepluralismen och sårbarheten i samhället.

Finansieringen av rättsvårdskedjan har varit instabil (den har minskats och ökats och minskats på nytt). Så fortsätter det också i budgetpropositionen för nästa år — finansieringen ökas bland annat på basis av skrivningarna i regeringsprogrammet och ökade uppgifter, men samtidigt minskas också finansieringen i enlighet med spar- och produktivitetsprogrammet. Det här har vid alla ämbetsverk upplevts utmana hanteringen av arbetet och arbetsbelastningen. Det har inte varit möjligt att med hjälp av de temporära anslagsökningarna planera verksamheten på ett ändamålsenligt och långsiktigt sätt, eftersom basfinansieringen fortfarande är bristfällig.

Särskilt domstolarna och Åklagarmyndigheten anser att den relativa finansieringen av hela rättsvårdskedjan inte är i balans. Regeringen planera öka antalet poliser till det eftersträlvade 8 000 årsverken. Det innebär att arbetsbördan för åklagarna och domstolarna ökar, men det har inte be-

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 2 /cent

aktats i finansieringen till dem. I praktiken finns det en risk för att handläggningen av mål drar ut på tiden, åklagare och domare blir utmattade och brottsoffer blir tvungna att vänta oskäligt länge på rättegångar.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 8

Riksdagen förutsätter att regeringen ser till att hela rättsvårdskedjan (polisen, åklagarna, domstolarna och brottspåföljden) har tillräckliga och balanserade resurser.

Reservationens förslag till uttalande 9

Riksdagen förutsätter att eventuella sparförpliktelser och anpassningsåtgärder inte bör täckas på bekostnad av personalresurserna i rättsvårdskedjan.

01. Ministeriet och förvaltningen

50. Understöd (fast anslag)

Centern föreslår ett tilläggsanslag på 130 000 euro för att trygga understöden enligt samiska språklagen. Det är samma summa som regeringen planerar skära ner. Regeringen försämrar därigenom tillgången till tjänster på samiska. Med hjälp av det tillägg som vi föreslår stannar det totala beloppet av språkundrustödet på 250 000 euro, vilket tryggar samiskans livskraft i Finland.

Tillägget finansieras genom en omfördelning av anslagen för sametingets verksamhet till motsvarande belopp. Effekten av åtgärden skulle alltså vara kostnadsneutral.

I dispositionsplanen för 2025 beaktas då att det 2025 får beviljas understöd för upprätthållande av samernas kulturella autonomi till ett belopp av sammanlagt högst 4 895 000 euro, varav sametingets verksamhetsunderstöd till ett belopp av högst 4 645 000 euro och understöden enligt samiska språklagen till ett belopp av högst 250 000 euro.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 10

Riksdagen förutsätter att statsrådet vid verkställandet av dispositionsplanen beaktar att understödsbeloppet enligt samiska språklagen bör hållas oförändrat och att understödsminskningen i anslagen för upprätthållande av samernas kulturella autonomi riktas till sametingets verksamhetsunderstöd.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 2 /cent

20. Utsökning

01. Utsökningsverkets omkostnader (reservationsanslag 2 år)

Under trycket på att snabbt åstadkomma inbesparingar har Riksfogdeämbetet planerat att minska antalet verksamhetsställen inom utsökningsväsendet från nuvarande 64 verksamhetsställen till endast 27 verksamhetsställen. Vid de 37 verksamhetsställen som föreslås bli nedlagda arbetar sammanlagt 164 tjänstemän. Om det genomförs så omfattande nedskärningar av verksamhetsnätet innebär det längre tjänste- och arbetsresor för personalen, vilket oundvikligen påverkar resultatet av utsökningsverksamheten.

Personalen vid Utsökningsverket är redan nu överbelastad, vilket syns i en ökande sjukfrånvaro. Det utlovas inga tilläggssatsningar. Enligt de uppskattningar som vi fått hotar indrivningen av offentligrättsliga fordringar minska nästan sju gånger mer än den besparing genom uteblivna hyresutgifter (1,6 miljoner euro) som eftersträvas när verksamhetsställena läggs ner. Vi ser en verklig risk för att staten de facto inte kommer att spara, även om det uppstår en "besparing" i fråga om Utsökningsverkets hyresutgifter.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 11

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att det vid beredningen av planen för utveckling av Utsökningsverkets nätverk av verksamhetsställen görs tillräckligt noggranna konsekvensbedömningar av alla verksamhetsområden för omfattande indrivning och för att besluten om nätverket av verksamhetsställen ska grunda sig på tillräcklig information bland annat om indrivningens resultat, tjänstemännens säkerhet i arbetet och arbetsmotivationen.

40. Verkställighet av straff

01. Brottspåföljdsmyndighetens omkostnader (reservationsanslag 2 år)

Beläggingsgraden i de finska fängelserna är rentav 108 procent, alltså är fängelserna redan överbelastade. Antalet fångar beräknas öka jämfört med nuläget bland annat på grund av regeringens lagstiftningsändringar och det ökade antalet allvarliga brott.

De 200 nya fängelseplatser som fås när tre nya fängelser blir färdiga senast 2026 behövs i första hand för att undanröja den nuvarande överbeläggningen och för den ökning av fångar som följer av tidigare lagstiftningsreformer.

Brottspåföljdsmyndigheten har förutsett att antalet fångar kommer att öka ytterligare de närmaste åren med cirka 250 fångar, även om det inte görs några nya åtstramningar i lagstiftningen som skulle öka antalet fångar. Särskild uppmärksamhet bör därför fästas vid tillgången på personal och ett tillräckligt antal årsverken.

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Reservation 2 /cent

I budgetpropositionen ställs det som mål för Brottspåföljdsmyndigheten att antalet personer som frigges på prov under övervakning ska öka med 25 procent, medan uppskattningen för 2024 var 23 procent. Dessutom är målet i propositionen att också antalet fångar i öppna anstalter ökas till 46 procent, medan uppskattningen 2024 var 44 procent. Det här får en att undra om avsaknaden av tillräckliga resurser ökar antalet fångar som frigges på prov eller placeras i öppna anstalter.

Vi anser att vi i en svår ekonomisk situation inte får pruta på kriterierna för frihet på prov eller placering i öppen anstalt av den orsaken att det skulle kosta mindre för samhället. I nuläget finns det väldigt många sådana fångar som avtjänar fängelsestraff i öppna anstalter, trots att det inte ännu är rätt plats för dem.

Fångarnas arbete i nationalparkerna bör fortsätta

Forststyrelsens naturtjänster har kunnat få hjälp av fångar för att underhålla nationalparkernas strövområden. Exempel på arbete som utförts är vedtransporter, tömning av toaletter och reparation av spångar. Denna verksamhet upphör dock på grund av regeringens besparingar. Verksamheten är betydelsefull för fångarna och förbättrar friluftsupplevelserna för många som rör sig i strövområdena.

Centern godkänner inte förslaget om att slopa detta arbete, som fångar i öppna anstalter utför inom naturtjänsterna, och anvisar därför 1,3 miljoner euro för att verksamheten ska kunna fortsätta.

Vi föreslår

att riksdagen återinför moment 25.40.74 i budgeten och ökar momentet med 1 300 000 euro för att möjliggöra arbeten vid öppna anstalter för Forststyrelsens naturtjänster i tidigare omfattning, och att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 12

Riksdagen förutsätter att regeringen ser till att Brottspåföljdsmyndigheten har tillräckliga resurser och att det finns tillräckligt många fängplatser och fängvaktare.

Reservationens förslag till uttalande 13

Riksdagen förutsätter att regeringen ser till att det finländska fängelsenätverket är decentraliserat också i framtiden. Justitieministern ska vid behov utöva sin styrningsrätt i ärendet.

Huvudtitel 26

INRIKESMINISTERIETS FÖRVALTNINGSOMRÅDE

Säkerhetsläget i Finland är allvarigare än på länge på grund av förändringar i världspolitiken, cyberhot och narkotikabrottslighet. Säkerhetsmyndigheternas arbete försvåras inte bara av allt mer

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Reservation 2 /cent

omfattande och komplicerade uppgifter utan också av den allmänna kostnadsökningen. Också regeringen Orpo har genom sina nedskärningar som drabbar säkerhetsmyndigheterna del i att trycket ökar.

De snabba kraven på inbesparingar har redan lett till samarbetsförhandlingar vid åtminstone Skyddspolisen och Räddningsinstitutet i Kuopio, som utbildar brandmän och nödcentralsoptörer.

Vid Skyddspolisen är minskningsbehovet rentav 60 årsverken, det vill säga var tionde arbetstare. Inom Gränsbevakningsväsendet kan produktivhetsprogrammet leda till bland annat personalminskningar, stängning av gränsövergångsställen, gallring av behövliga materialanskaffningar samt sparande i bränslekostnaderna.

För att trygga säkerhetsmyndigheternas funktionsförmåga och personalens ork och välbefinnande i arbetet föreslår Centern ett tilläggsanslag på 10 miljoner euro för Skyddspolisen. Ytterligare 10 miljoner euro föreslås för gränsmyndigheterna. Vi föreslår vidare tilläggsfinansiering på 4,5 miljoner euro till Räddningsinstitutet i Kuopio.

Bekämpningen av svart ekonomi måste tas på allvar

Samlingspartiets och Sannfinländarnas regering är den första regeringen under detta årtusende som inte har ett program för bekämpning av svart ekonomi i regeringsprogrammet. I budgeten för i år skar regeringen ned sammanlagt 3,3 miljoner euro från bekämpningen av svart ekonomi, varav 1,9 miljoner euro gällde Skatteförvaltningen.

Efter den offentliga debatten förra vintern ändrade sig regeringen dock och inledde ett programarbete för bekämpning av svart ekonomi i mars 2024. Det har inte anvisats någon särskild finansiering för detta i nästa budget.

Vi anser att bekämpningen av svart ekonomi bör tas på allvar. Svart ekonomi består av brottslig verksamhet som leder till att staten går miste om skatteinkomster och att företag får en ojämlig ställning. Den likgiltighet som regeringen ursprungligen visade undergräver samhällsmoralen.

Bekämpningen av svart ekonomi handlar om att hitta dem som fuskar. Enligt Skatteförvaltningen förekommer det bland annat i plattformsekonomin sådan skatteflykt som en effektiv bekämpning av svart ekonomi kan upptäcka. Dessutom rentav ökar risken för svart ekonomi till följd av regeringens nedskärningar i hushållsavdraget och höjningar av mervärdesbeskattningen.

Centerns utskottsgrupp betonar att det för bekämpningen av svart ekonomi behövs ett smidigt samarbete mellan Skatteförvaltningen, polisen, Tullen, åklagarna och domstolarna, och att det måste finnas tillräcklig finansiering för detta. Enligt tidigare års erfarenheter har den tilläggsfinansiering som riktats till bekämpningen gett staten mångfaldiga inkomster. Behovet av öronmärkt tilläggsfinansiering ökar av att regeringens produktivhetsprogram tvingar de ovan nämnda centrala myndigheterna för bekämpning av svart ekonomi att göra betydande besparingar.

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Reservation 2 /cent

I den svarta ekonomin, inklusive brottslig verksamhet och penningtvätt, rör sig enorma summor. Enligt Skatteförvaltningens uppskattningar betalas enbart svarta löner årligen för över en miljard euro, vilket medför skatteinkomstbortfall på hundratals miljoner euro för staten och kommunerna.

När skattemyndigheterna råkar ut för intäktsbortfall, känner de som lydigt betalar sina skatter det i skinnet i form av skärpt beskattning. Också ärliga företagare lider av den svarta ekonomin i form av osund konkurrens.

Centern vill bekämpa svart ekonomi på alla tänkbara sätt. Till skillnad från regeringen föreslår Centern 20 miljoner euro för polisen, Tullen, Skatteförvaltningen, Utsökningsverket, domstolarna och åklagarna för bekämpning av svart ekonomi. Den förebyggande effekten av detta skulle tillsammans med den direkta effekten av åtgärderna mot svart ekonomi ge en intäkt på 120 miljoner euro och en nettoeffekt på 100 miljoner i statsfinanserna.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 14

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder en helhet för bekämpning av svart ekonomi och anvisar polisen, Tullen, Skatteförvaltningen, Utsökningsverket, domstolarna och åklagarna finansiering för att bekämpa svart ekonomi på så sätt att man som en förebyggande effekt och som en direkt effekt av åtgärderna kan åstadkomma betydande intäkter för staten.

10. Polisväsendet

01. Polisväsendets omkostnader (reservationsanslag 2 år)

Centern stöder regeringens mål att polisens resurser ska stärkas till 8 000 årsverken före utgången av valperioden, vilket inleddes under förra valperioden. Vi betonar också att det ökade antalet poliser måste leda till att nya tjänster inrättas också i glesbygden.

Under förra valperioden utfördes grundliga utredningar för att fastställa den maximala utryckningstiden vid polislarm i syfte att stärka de svagare serviceområdena för polisen på fältet. För den inre säkerhetens skull uppmuntrar vi regeringen att styra Polisstyrelsen till en jämnare fördelning av de nya tjänsterna.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 15

Riksdagen förutsätter att regeringen ser till att polisens tilläggstjänster fördelas jämnare än för närvarande i Finland med beaktande av den maximala responstiden för larmuppdrag och andra säkerhetsmyndigheters möjligheter att få handräckning exempelvis vid östgränsen.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 2 /cent

02. Skyddspolisens omkostnader (reservationsanslag 2 år)

Enligt sakkunniga har alla våra säkerhetsmyndigheter (polisen, Skyddspolisen, Gränsbevakningsväsendet, räddningsväsendet och nödcentralerna) i olika grad svårigheter i fråga om den ökade arbetsmängden och de allt svårare arbetsuppgifterna.

Regeringens beslut vid budgetförhandlingarna att inom ramen för det så kallade produktivetsprogrammet rikta stora sparkrav också till alla säkerhetsmyndigheter inom inrikesministeriets förvaltningsområde för åren 2025—2028 hotar redan deras prestationsförmåga. Vi påpekar att produktivetsprogrammet i praktiken innebär en nedskärning i varje säkerhetsmyndighets basfinansiering. Den ersätts inte av tidsbundna tillägg. Detta förhindrar det långsiktiga utvecklingsarbetet hos säkerhetsmyndigheterna.

Kraven på snabba sparåtgärder har redan lett till samarbetsförhandlingar åtminstone vid Skyddspolisen, men de besparingar som planeras kan åtminstone den här gången genomföras utan uppsägningar och permitteringar.

Det sparmål som ursprungligen gällde personalen var 4,4 miljoner euro, vilket motsvarar 60 årsverken. Skyddspolisen beviljades dock fem miljoner euro i den tredje tilläggsbudgeten för 2024. I och med det minskade sparmålet i fråga om personalen till 1,4 miljoner. Förhandlingarna gällde finansieringen för 2025.

Enligt Skyddspolisen är finansieringsläget ännu svårare från och med 2026. Risken är att personalen 2026 behöver minskas med upp till 100 årsverken om ingen tilläggsfinansiering beviljas. En sådan minskning inverkar oundvikligen på Skyddspolisens förmåga att inhämta och analysera information. Ett så stort finansieringsunderskott gör det svårt, om inte omöjligt, för Skyddspolisen att utveckla sitt arbete långsiktigt.

Centern anser att Skyddspolisen bör ha ändamålsenliga och stabila resurser och de ska vara tillräckliga för de nya uppgifter som ålagts Skyddspolisen. Centern ökar Skyddspolisens finansiering med 10 miljoner euro.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 26.10.02 med 10 000 000 euro för att stärka Skyddspolisens prestationsförmåga och godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 16

Riksdagen förutsätter att regeringen tryggar en tillräcklig och långsiktig finansiering för Skyddspolisen.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 2 /cent

20. Gränsbevakningsväsendet

01. Gränsbevakningsväsendets omkostnader (reservationsanslag 2 år)

Inom Gränsbevakningsväsendet kan produktivhetsprogrammet leda till bland annat personalminskningar, stängning av gränsövergångsställen, gallring av behövliga materialanskaffningar samt sparande i bränslekostnaderna. Dessutom uppkommer det vid varje säkerhetsmyndighet utmaningar för personalens ork och välbefinnande i arbetet. Gränsbevakningsväsendet bör anvisas ett anslagstillägg på 10 miljoner euro.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 26.20.01 med 10 000 000 euro för att stärka Gränsbevakningsväsendets prestationsförmåga.

30. Räddningsväsendet och nödcentralerna

03. Räddningsinstitutets omkostnader (reservationsanslag 2 år)

Bakgrunden till finansieringssvårigheterna vid Räddningsinstitutet i Kuopio är regeringens beslut att börja finansiera Helsingfors räddningsskola ur statsbudgeten. Fram till i år finansierades den av Helsingfors stad och utbildade brandmän för huvudstadsregionens behov.

En del av den tilläggsfinansiering som reserverats för Räddningsinstitutet i Kuopio styrdes till Helsingfors räddningsskola. Båda utbildningsanordnarna har sin egen administration, även om det minsta man kunde göra är att sammanslå Helsingfors räddningsskola, som är betydligt mindre, med Räddningsinstitutet i Kuopio, och på så sätt spara i administrationskostnaderna.

Vi föreslår

att moment 26.30.03 ökas med 4 500 000 euro för att trygga finansieringen av Räddningsinstitutet i Kuopio.

40. Invandring

Vi välkomnar alla invandrare som inte är arbetsskygga.

Försämringen av försörjningskvoten kan stoppas med 40 000 nettoinflyttare på årsnivå.

Det motsvarar uppskattningen i Statistikcentralens nya befolkningsprognos. Finansministeriet har uppskattat att hållbarhetsgapet minskar med 0,3 procent i förhållande till bnp när nettoinvandringen ökar med 7 500 personer. Ministeriet utgår i sin beräkning av hållbarhetsgapet från att en ökning inte leder till förändringar i befolkningens genomsnittliga inkomstnivå, användningen av offentliga tjänster och förmåner eller i sysselsättningsgraden.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 2 /cent

I den tidigare befolkningsprognosen för 2021 var antagandet att nettoinvandringen ökar med 15 000 personer per år. När invandringen antas öka med 25 000 personer jämfört med den tidigare uppskattningen, är inverkan på hållbarhetsgapet cirka 1 procent i förhållande till bruttonationalprodukten. Det innebär ungefär tre miljarder euro. Av det återstående hållbarhetsgapet på 2,0 procent enligt finansministeriets uppskattning kan således cirka hälften täckas genom arbetskraftsinvandring.

Invandrarna bör bli lika väl sysselsatta och få samma uppgifter och samma lön som majoritetsbefolkningen. Vi behöver ett poängsystem enligt kanadensisk och australiensisk modell för att säkerställa att migrationen bidrar till att sanera de offentliga finanserna.

Vi behöver övergå till företagsspecifik behovsprövning, det vill säga företaget bedömer självt om det behöver utländsk arbetskraft. I stället för att tjänstemän eller politiker gör det.

Utländska experter och deras familjer ska erbjudas och garanteras ett servicelöfte på två veckor från den tidpunkt då sökanden lämnar in sin ansökan till systemet. Hit hör identifiering, erhållande av arbetstillstånd och alla andra konkreta angelägenheter, allt från att öppna bankkonto till personnummer och vårdplats för barn.

Propositionen om tremånadersregeln, som försvårar arbetskraftsinvandringen, återtas.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 17

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att få arbetskraften att öka och för att täppa till hållbarhetsgapet och att man eftersträvar 40 000 nettoinflyttare till Finland årligen genom att invandrarna blir lika väl sysselsatta och får samma uppgifter och samma lön som majoritetsbefolkningen.

Reservationens förslag till uttalande 18

Riksdagen förutsätter att regeringen för att säkerställa konsolideringen av de offentliga finanserna bereder ett poängsystem för migration enligt kanadensisk och australiensisk modell.

Reservationens förslag till uttalande 19

Riksdagen förutsätter av det införs företagsspecifik behovsprövning så att företaget självt bedömer om det behöver utländsk arbetskraft.

Reservationens förslag till uttalande 20

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder en verksamhetsmodell för utländska experter och deras familjer för att säkerställa ett två veckors servicelöfte från den tidpunkt då sökanden lämnar in sin ansökan i systemet, så att servicelöftet inbegriper identifiering, erhåll-

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 2 /cent

lande av arbetstillstånd och alla andra praktiska åtgärder från öppnande av bankkonto till personbeteckning och vårdplats för barn.

Reservationens förslag till uttalande 21

Riksdagen förutsätter att regeringen återtar sin proposition med förslag till en tremånadersregel som försvårar arbetskraftsinvandringen.

01. Migrationsverkets och statliga förläggningars omkostnader (reservationsanslag 2 år)

21. Mottagande av flyktingar och asylsökande (förslagsanslag)

Finansministeriet har konstaterat att en besparing på 100 miljoner euro kan uppnås genom en reform av mottagningen av flyktingar och asylsökande och effektivisering av uppehållstillståndsförfarandet.

Centern anser att regeringen bör ta denna möjlighet på allvar och effektivisera mottagningstjänsterna. Det kan göras till exempel genom att öka inkvarteringen i kommunernas hyresbostäder eller i privatbostäder i stället för att upprätthålla dyra förläggningar.

Regeringens linje verkar vara den motsatta, eftersom den år 2024 till och med har begärt mer pengar för mottagningsutgifter för flyktingar och asylsökande och för betalning av mottagningspenning. Centern förstår ukrainarnas situation och de måste få hjälp, men i första hand genom kostnadseffektiva inkvarteringslösningar.

I årets tredje tilläggsbudgetproposition bad regeringen riksdagen om mer (låne)pengar för mottagningsutgifter för flyktingar och asylsökande och för betalning av mottagningspenning, eftersom det utdragna kriget i Ukraina leder till att de som beviljats asyl ska flyttas från privat inkvartering till förläggningar med högre kostnader. Det är en utveckling i en märklig riktning.

Utifrån det som sägs ovan föreslår Centern i sin alternativa budget en besparing på sammanlagt 110 miljoner euro i inkvarteringskostnaderna för asylsökande och flyktingkvoten.

Vi föreslår

att riksdagen minskar moment 26.40.21 med 110 000 000 euro från anslaget för mottagningsverksamhet i syfte att effektivisera verksamheten, och att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 22

Riksdagen förutsätter att regeringen utan dröjsmål ser över mottagandet av flyktingar och asylsökande så att det blir mer kostnadseffektivt och effektiviserar uppehållstillståndsförfarandet, genom vilka man utifrån finansministeriets bedömningar kan uppnå en besparing på cirka 100 miljoner euro.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 2 /cent

Huvudtitel 27

FÖRSVARSMINISTERIETS FÖRVALTNINGSOMRÅDE

10. Militärt försvar

01. Försvarsmaktens omkostnader (reservationsanslag 2 år)

Försvarsmaktens personalstyrka har minskat med omkring 25 procent under 2000-talet, från över 16 000 till drygt 12 000 personer. Förändringarna i den säkerhetspolitiska omvärlden och uppgifterna i anslutning till Natomedlemskapet förutsätter att Försvarsmaktens personal utökas. Särskild uppmärksamhet bör fästas vid arbetshälsan och anställningsvillkoren för de anställda vid Försvarsmakten.

För att upprätthålla försvarsfärdigheterna ska 30 000 reservister årligen få utbildning genom repetitionsövningar. För att upprätthålla försvarsfärdigheterna krävs det också att antalet skjutbanor i Finland stiger till 1 000 stycken.

Förslaget om att helt förbjuda blyhagel och blykulor i civilt bruk skulle medföra en risk för försvaret och hela Europas säkerhet, eftersom det skulle leda till att den europeiska kapaciteten att producera blykulor minskar avsevärt.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 23

Riksdagen förutsätter att statsrådet sörjer för Försvarsmaktens tillgång på personal och personalens arbetshälsa.

Reservationens förslag till uttalande 24

Riksdagen förutsätter att statsrådet ser till att 30 000 reservister årligen får utbildning inom repetitionsövningsverksamheten.

Reservationens förslag till uttalande 25

Riksdagen förutsätter att antalet skjutbanor i Finland ökar till 1 000 stycken i syfte att upprätthålla försvarsfärdigheterna.

Reservationens förslag till uttalande 26

Riksdagen förutsätter att statsrådet ser till att förordningen om förbud mot blyhagel inte äventyrar försvaret.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 2 /cent

50. Stödjande av försvars- och veteranorganisationernas verksamhet (fast anslag)

Försvars- och veteranorganisationerna förtjänar ersättning för sitt värdefulla arbete. Antalet repetitionsövningar för reservister har målmedvetet höjts under de senaste valperioderna. Trots det finns det inte möjlighet att regelbundet ordna repetitionsövningar för alla krigsplacerade reservister.

Genom det frivilliga försvaret har reservister och andra finska medborgare med hög försvarsvilja kunnat utöva sina färdigheter och upprätthålla sitt kunnande genom försvarsorganisationernas verksamhet och de övningar och kurser som Försvarsutbildningsföreningen (MPK) ordnar.

Det frivilliga försvarsarbetet behöver tillräckliga resurser för att upprätthålla nivån på verksamheten och för att alla intresserade ska kunna delta i den. För att säkerställa detta föreslår Centern 1,2 miljoner euro för att stödja försvarsorganisationernas verksamhet och för statsunderstöd som beviljas Försvarsutbildningsföreningen (MPK).

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 27.10.50 med 1 200 000 euro för att stödja försvarsorganisationernas verksamhet och för statsunderstöd till Försvarsutbildningsföreningen (MPK).

Huvudtitel 28

FINANSMINISTERIETS FÖRVALTNINGSOMRÅDE

När i sig motiverade besparingar inom den offentliga förvaltningen genomförs ser vi till att det inte inom någon sektor orsakar dröjsmål eller andra olägenheter för företagens verksamhet.

Vi räddar tjänsterna

Människor har enligt grundlagen rätt till lagstadgad basservice oberoende av boningsort. I fråga om de ytterligare nedskärningarna i social- och hälsovårdstjänsterna lurar regeringen dock både sig själv och finländarna. Nedskärningarna avhjälper inte välfärdsområdenas ekonomiska svårigheter på något sätt, eftersom regeringen håvar in alla kalkylerade besparingar för att täppa till hålen i statsfinanserna.

I Finland ansvarar kommunerna och välfärdsområdena för den basservice som människorna behöver. Kommunerna har också betydande uppgifter med anknytning till områdets livskraft, såsom planläggning, trafikinfrastruktur och fritidstjänster för invånarna.

Kommunernas och välfärdsområdenas ekonomiska situation är svår av många orsaker. Situationen har förvärrats ytterligare av regeringens misslyckade ekonomiska politik och sysselsättningspolitik, nedskärningarna i finansieringen och den direkta likgiltigheten när det gäller att trygga de tjänster som människorna behöver.

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Reservation 2 /cent

Med stöd av vår grundlag har statsmakten det yttersta ansvaret för att tillförsäkra var och en den lagstadgade basservicen oberoende av boningsort. Med stöd av principen om finansieringsansvar måste kommunerna och välfärdsområdena garanteras tillräckliga resurser för att sköta de lagstadgade uppgifterna.

Centern anser inte att situationen i kommunerna och välfärdsområdena är hopplös. Vi erbjuder ett alternativ till regeringens kortsiktiga politik som behandlar finländarna ojämlikt beroende på förmögenhet och boningsort. Det måste fås ett stopp på den ökande ojämlikheten mellan kommunerna och mellan kommuninvånarna.

Vi skär inte i social- och hälsovårdstjänsterna

Nedskärningar i social- och hälsovårdstjänsterna blir dyra, i såväl mänskligt som ekonomiskt hänseende. Till skillnad från regeringen skär Centern inte i social- och hälsovårdstjänsterna – vare sig nu eller i framtiden. Det är ett val som motsvarar vår linje och våra värderingar.

Vi ger områdena tid att få ordning på ekonomin

Vi ger välfärdsområdena mera tid att få ordning på sin ekonomi. Vi förlänger tiden för att täcka underskotten med två år. Regeringens kortsiktiga linje tvingar välfärdsområdena att köra ner närservicen.

Vi reformera kommunernas finansieringssystem så att basservicen tryggas

Statsandelsreformen genomförs med målet att var och en oberoende av boningsort ska ha rätt till kommunal basservice genom en skälig skatte- och betalningsbörda.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 27

Riksdagen förutsätter att regeringen inte anpassar statsfinanserna genom att skära ned finansieringen av den lagstadgade basservice som människorna behöver (kommunal basservice och social- och hälsovård).

Reservationens förslag till uttalande 28

Riksdagen förutsätter att regeringen inom alla förvaltningsområden som en del av de administrativa besparingsåtgärderna inom statsfinanserna säkerställer en fungerande och smidig förvaltning inom företagstjänsterna och att finansministeriet, som ansvarar för utvecklingen av statsförvaltningen och ledningen av personalresurserna, beaktar detta när besparingar inom statsförvaltningen verkställs.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 2 /cent

89. Finansieringen av välfärdsområdena och HUS-sammanslutningen

31. Finansiering av social- och hälsovården och räddningsväsendet inom välfärdsområdena och HUS-sammanslutningen (förslagsanslag)

Regeringen har valt att göra de social- och hälsovårdstjänster som människorna behöver till ett sparobjekt. De ändringar som gjorts i lagen om välfärdsområdenas finansiering har inte haft något att göra med att dämpa kostnadsökningen eller på ett kontrollerat sätt förbättra finansieringens sporrande och styrande egenskaper, för att inte tala om att de föreslagna ändringarna skulle genomföras på ett kontrollerat och förutsägbart sätt så att de grundlagsfästa tjänsterna säkerställs.

Regeringen har tillägnat sig en dålig lagstiftningskultur när den bitvis överlämnar flera förslag till lagändringar som gäller samma frågekomplex. Riksdagen kan inte bilda sig en samlad uppfattning av konsekvenserna av åtstramningen av välfärdsområdenas finansiering med avseende på 19 § 3 mom. i grundlagen. Enligt bestämmelsen ska det allmänna, det vill säga den sittande regeringen, tillförsäkra var och en tillräckliga social- och hälsovårdstjänster och främja befolkningens hälsa.

Det är också förvånande att regeringen ständigt vill öka finansieringen av besök hos privatläkare genom att sälja statens egendom, samtidigt som den genom nedskärningar i finansieringen skrotar de offentliga social- och hälsovårdstjänsterna och tvingar social- och hälsovårdspersonalen i välfärdsområdena till kontinuerliga omställningsförhandlingar.

Regeringen kommer genom sin kortsynta spariver att orsaka långvarig allvarig skada för dem som behöver tjänster och för den offentliga ekonomin samt eventuellt också juridiska problem som det tar lång tid att utreda genom rättegångar.

Utgångspunkten för välfärdsområdenas finansiering

Under riksdagsdebatten om statsministerns upplysning (SU 4/2024) i oktober 2024 ansåg statsminister Orpo och regeringspartierna att utgångspunkten för bedömningen av välfärdsområdenas utgiftsökning var 22,5 miljarder euro i finansiering som överförts från kommunerna. Det har dock redan tidigare visat sig att det inte har varit en rättvis och skälig utgångspunkt för välfärdsområdena.

Det verkar som om regeringen antingen har glömt, inte har förstått eller inte vill förstå att den kraftiga höjningen av löner, räntor, energi och pris på förnödenheter, särskilt 2022–2023, också har gällt välfärdsområdena. Dessutom ökar utgifterna för läkemedel och hälsoteknik historiskt sett dubbelt så snabbt som övriga utgifter. Den åldrande befolkningen ökar utgifterna med omkring en procent varje år. Om det här säger regeringen inte ett ord.

Därför fanns det redan i utgångsläget en miljardlucka i den statliga finansieringen av välfärdsområdena för 2023. Ingen kan anklagas för detta, eftersom orsakerna till snedvridningen har inträffat efter juni 2021, då riksdagen godkände ett lagpaket på över 1 600 sidor som innehöll sammanlagt 52 lagar om välfärdsområden och reform av social- och hälsovården och räddningsväsendet.

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Reservation 2 /cent

Den enhälliga slutsatsen av en utredning som riksdagens finansutskott låtit göra med sakkunniga vintern 2024 (EÄ 17/2024 rd) var att orsakerna till kostnadsökningen och underskotten sammanhänger särskilt med den kraftiga inflation som började med Rysslands anfallskrig mot Ukraina, den dyra löneuppgörelsen inom social- och hälsovården samt stafettläkarfirmornas ockerarvoden.

Kostnadsutvecklingen snedvreds också av covidpandemin, då staten betalade utgifterna till kommunerna till följd av pandemin. Under denna tid tillhandahölls inga icke-brådskande social- och hälsovårdstjänster. Resultatet blev att nettoökningen av de social- och hälsovårdsutgifter som kommunerna betalade avtog 2021–2022.

Av de orsaker som anges ovan och enligt en statistisk granskning var ökningen av nettodriftskostnaderna under pandemin 290–350 miljoner mindre än ökningen av servicebehovet. Velfärdsområdesindexet, som justerade utgifterna för 2023, var underdimensionerat för att korrigera så kraftiga och samtidiga faktorer i anslutning till kostnadsökningen. Enligt de sakkunnigas bedömning täckte velfärdsområdesindexet endast 17 procent av den faktiska förändringen i kostnadsökningen i velfärdsområdena.

Under övergångsperioden för social- och hälsovårdstjänsterna från kommunerna till de nya velfärdsområdena 2023 var inflationen högre än vad alla prognoser visat. I konsumentpriserna var den 6,3 procent, men social- och hälsovårdsutgifterna höjdes med procentsatser som var hälften lägre. Enligt lagen om velfärdsområden ska områdena dessutom hyra alla social- och hälsovårdsfastigheter för minst tre år fram till utgången av 2025. De hyresgrunder som fastställts för fastigheter höjde velfärdsområdenas kostnader med hundratals miljoner jämfört med 2022.

Av ovan nämnda orsaker var velfärdsområdenas statliga finansiering för 2023 minst en miljard euro mindre än det faktiska finansieringsbehovet. Velfärdsområdena kunde inte på något sätt påverka denna situation. Nu har de fått ansvaret för att täcka finansieringsunderskottet, som har synts som stora underskott i alla velfärdsområden. Regeringen har reagerat på nöden främst genom att klandra velfärdsområdena och klandra den förra regeringen utan att göra någonting själv.

Vid bedömningen av ökningen och stävjandet av velfärdsområdenas utgifter bör utgångsnivån vara de faktiska nettoutgifterna 2023, dvs. 24,6 miljarder, medan regeringen använder siffran 22,5 miljarder euro, som av ovan motiverade skäl är felaktig.

Utvecklingsutsikterna för velfärdsområdenas finansiering

Enligt nuvarande prognos uppgår velfärdsområdenas nettoutgifter i år till 25,6 miljarder euro. Om det förverkligas, ökar nettoutgifterna med 4,1 procent. Det är en bra prestation med beaktande av ökningen av social- och hälsovårdsutgifterna historiskt sett och också med tanke på att det normalt tar minst fem år att genomföra stora reformer. Enligt statistiken ökade social- och hälsovårdsutgifterna reellt med 2,1 procent 2010–2018, före social- och hälsovårdsreformen och pandemin. Med beaktande av den årliga inflationen var ökningen således i genomsnitt omkring 4 procent.

Om velfärdsområdena lyckas pressa ner utgiftsökningen till mindre än 3 procent 2025, nås 26,2 miljarder euro, det vill säga en balans på riksnivå, som har reserverats i statsbudgeten för 2025.

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Reservation 2 /cent

Det är fortfarande osäkert, men inte omöjligt. Balansen förutsätter att de områden som senare har inlett stora saneringar når sina mål. Klyftan mellan områdena förblir dock fortfarande stor, vilket är ytterligare ett orosmoment. Centern bekymrar sig, men det verkar inte regeringen göra.

Av de orsaker som anges ovan har välfärdsområdenas ekonomiska situation redan från början varit svår och obehandlad blir den allvarlig för dem som behöver tjänster. Vi är också oroade över hur den yrkeskunniga social- och hälsovårdspersonalen ska orka i en spiral av ständiga omställningsförhandlingar.

Normalt ska regeringarna för att lösa svåra situationer göra upp ett åtgärdsprogram, som den av Samlingspartiet och Sannfinländarna ledda regeringen saknar. Det verkar som om regeringen har fastnat i regeringsprogrammet från juni 2023 och skrivningarna i det och inte kan leva i tiden eller reagera på de krav som den aktuella situationen ställer. Det beror i sin tur på att regeringen saknar ett helhetsgrepp om ledningen där det har blivit en dygd att vara hårdhänt. Regeringen ser i huvudsak ut att fokusera på stora ord och tomma löften samt på skuldbeläggande av andra. Men när det kommer till handlingar sysslar regeringen mest som en kamrer och ägnar sig åt fänig populism (t.ex. prat om för stort antal välfärdsområden och nedläggning av välfärdsområdesfullmäktige) och sporadiska experimentidéer som syftar till att hölja den egentliga frågan i dunkel. Å andra sidan är det inte nytt för regeringar ledda av samlingspartiet, när man ser tillbaka på historien.

Regeringen har dock bevisligen genom denna proposition gjort ett värdeval där kortvariga besparingar helt och hållet åsidosätter tryggheten av social- och hälsovårdstjänsterna och en kontrollerad reform, även om de inte i kunnigare händer skulle vara alternativ till varandra. Som exempel på detta har välfärdsområdenas styrningsmakt koncentrerats till finansministeriet på bekostnad av servicestyrningen inom social- och hälsovården.

Vi är väl medvetna om att situationen inte är lätt för regeringen. Det underlättas dock inte av att regeringen rycker på axlarna och säger ”går inte” till allt, skär obegränsat i finansieringen och överlåter ansvaret på välfärdsområdena eller den föregående regeringen utan att göra någonting själv. Det finns alltid lösningar på utmaningarna om det bara finns vilja. Hittills har det inte funnits någon vilja.

Regeringen har visserligen beslutat om enskilda lättnader med tanke på välfärdsområdena (t.ex. uppluckringar av vårdgarantin och dimensioneringen av äldreomsorgen), men samtidigt har regeringen lagt tassarna på de resulterande besparingarna. Detsamma gäller också påtvingade höjningar av klientavgifterna.

Höjning av klientavgifterna

Regeringen Orpo har beslutat att höja klientavgifterna inom hälso- och sjukvården med upp till 45 procent. Enligt uppskattningar stiger klientavgifterna för ungefär varannan finländare nästa år på grund av höjningarna. Höjningarna gäller särskilt äldre, låginkomsttagare och kvinnor, eftersom de i genomsnitt anlitar offentliga hälsovårdstjänster mer. Maximibeloppen för klientavgifter inom poliklinikbesök, dagkirurgi, seriebehandling och fysioterapi stiger med 45 procent. Maxi-

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Reservation 2 /cent

mibeloppen för avgifterna för läkarbesök på hälsovårdscentraler, mun- och tandvård, kortvarig anstaltsvård och tillfällig hemsjukvård stiger med 22,5 procent.

De påtvingade höjningarna av klientavgifterna underlättar inte välfärdsområdenas finansieringsutmaningar eller skapar funktionella incitament. Den kraftiga höjningen av avgifterna kommer att synas som betalningssvårigheter för dem som behöver tjänster samt som kreditförluster för välfärdsområdena. I bästa fall syns höjningen med fördröjning i avgiftsinkomsterna, men regeringen vill omedelbart häva in ett belopp som motsvarar höjningen.

Centern anser att höjningarna av klientavgifterna är oskäligen. Alla kostnader har stigit betydligt under de senaste åren och en så här stor höjning av klientavgifterna kan leda till att alla människor inte har möjlighet att söka vård i tid. Då kan de totala kostnaderna stiga när besvären förvärras och skötseln av dem försvåras och blir dyrare. Det finns också en risk för att klientavgifterna i allt högre grad överförs till individer, även om välfärdsområdena enligt lag ska se till att avgifterna sänks och att avgiften inte alls tas ut, om klienten behöver ansöka om utkomststöd för att kunna betala avgiften.

Centern anvisar 150 miljoner euro till välfärdsområdena för att återta regeringens förslag.

Nuläget för välfärdsområdenas finansiering

Regeringen har också berömt tillägget på 2,2 miljarder euro i välfärdsområdenas finansiering nästa år utan att berätta att cirka 1,5 miljarder består av lagenlig ersättning för finansieringsunderskottet för 2023 och resten av indexhöjning. I praktiken ger regeringen inte välfärdsområdena något äkta tillskott, utan korrigerar utifrån den gällande finansieringslagen den underdimensionerade finansieringen enligt utgångsnivån för 2023. Detsamma upprepas också 2026 och därefter, visserligen genom nedskärning av efterhandsfinansieringen, om propositionen godkänns.

Utifrån det som sägs ovan är det klart att underskottet 2023 och 2024, uppskattningsvis cirka 3 miljarder euro, inte kan täckas inom den tidsfrist på två år som föreskrivs i lagen, förutom i fråga om på sin höjd några enstaka välfärdsområden. Var och en, också regeringen, bör kunna sluta sig till att det inom den tiden är omöjligt att omvandla resultaträkningarna för 2025 och 2026 till ett så stort överskott att de täcker underskottet under de två första åren. Tiden är alldeles för kort, särskilt som regeringen i denna proposition skär ner finansieringen av välfärdsområdena i efterhand och själv håvar in alla ekonomiska lättnader som ändringarna i lagstiftningen medför för välfärdsområdena. Regeringen gör exakt tvärtom jämfört med vad situationen kräver.

Därför är en temporär ändring av skyldigheten att täcka underskott så att den träder i kraft först från och med 2025 en nödvändig åtgärd. Det finns inget hinder för detta med tanke på planen för de offentliga finanserna, eftersom en tidsbegränsad förlängning inte ökar den totala statliga finansieringen 2023–2027. Centerns riksdagsgrupp lämnade en lagmotion om detta redan för drygt ett år sedan (LM 6/2023 rd).

Om regeringen inte mer aktivt deltar i att lösa välfärdsområdenas underskottsproblem 2023 och 2024, utan fortsätter med nedskärningarna i finansieringen och inte går med på att skyldigheten att täcka kostnaderna överförs för viss tid under antagandet att välfärdsområdena minskar sina ut-

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Reservation 2 /cent

gifter så att underskotten blir täckta, hamnar största delen av områdena i ett läge som strider mot grundlagen.

Till exempel kommer Södra Karelen välfärdsområde på grund av tiden för att täcka underskott att minska sin personal inom social- och hälsovården med 40 procent, och HUS kommer att inledda omställningsförhandlingar som syftar till att minska personalen med 800 personer inom social- och hälsovården. Problemet gäller alltså både stora och små områden. Inte heller det här har fått regeringen att vakna.

Oundvikligen kan det vid så kraftiga personalminskningar uppstå fall där medborgarna inte har fått de social- och hälsovårdstjänster som de har rätt till enligt grundlagen. Politikerna i välfärdsområdena försätts då i en omöjlig situation samtidigt som regeringen står handfallen. För att följa lagbestämmelserna om tidsfristen för att täcka underskott blir välfärdsområdena antingen tvungna att köra ner social- och hälsovårdstjänsterna för mycket och ställs då till svars för det, eller så kan det bli svårt för dem att få ansvarsfrihet, om de har prioriterat de tjänster som människorna behöver och underskotten inte har kunnat täckas inom den tid som skrivits in i lagen. I sista hand riktas fingret alltid mot statsmakten, det vill säga den ansvariga regeringen. I värsta fall kan det uppstå en ond cirkel och kaos och en serie rättegångar som inte skulle vara till heder för någon.

Vad regeringen bör fästa uppmärksamhet vid och den bakomliggande orsaken till välfärdsområdenas finansieringsproblem är underdimensioneringen av finansieringen för 2023, som syns som ackumulerat underskott. Och hur ska underskotten kunna täckas utan att de social- och hälsovårdstjänster som människorna behöver riskeras? Underskotten beror i sin tur på anhopning av flera faktorer som kraftigt höjt kostnaderna, vilket vi redogjort för ovan. Situationen har blivit lugnare på den här punkten, trots att kostnaderna har förblivit höga. Den spänning på arbetsmarknaden som regeringen förorsakar kan dock medföra nya finansieringsutmaningar för välfärdsområdena efter de förestående löneförhandlingarna.

Centern skulle förlänga tiden för att täcka välfärdsområdenas underskott, och vi har föreslagit det redan hösten 2023. Detta skulle göra det möjligt att stabilisera välfärdsområdenas ekonomi på ett kontrollerat sätt utan att närservicen och basservicen plötsligt och felaktigt körs ned.

Centerns linje för att rädda social- och hälsovårdstjänsterna

Den största åsiktsskillnaden mellan Centern och regeringen Orpo gäller social- och hälsovårdstjänsterna för finländarna. Centern skulle inte skära ned de kalkylmässiga spareffekterna av lagändringarna från välfärdsområdenas finansiering. Centerns grundprincip är att de lagändringar som bedömts vara ändamålsenliga och som dämpar kostnadstrycket på välfärdsområdena kan genomföras, men välfärdsområdena ska få behålla den finansiering som reserverats för dessa uppgifter och skyldigheter och den ska inte sugas upp till staten. När regeringen Orpo till exempel lindrar vårdgarantin och sänker personaldimensioneringen tar den samtidigt pengarna av välfärdsområdena. Centern vill i sin tur ha avreglering, men vi skulle låta områdena behålla pengarna för att förbättra tjänsterna.

På basis av detta anvisar Centern i sin alternativa budget ett tillägg på 165,7 miljoner euro till välfärdsområdena jämfört med propositionen. Finansieringslagen bör ändras så att välfärdsområde-

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Reservation 2 /cent

nas finansiering inte automatiskt minskar när uppgifter och skyldigheter avvecklas. På så sätt kan välfärdsområdena täcka sitt underskott.

Enligt Centern kan välfärdsområdena minska kostnaderna genom att utnyttja nya rutiner, men regeringens tidsplan och målnivå för välfärdsområdenas besparingar är helt orealistisk.

Centerns riksdagsgrupp har utarbetat ett konkret åtgärdsprogram till stöd för regeringen. Det innehåller sammanlagt cirka femton konkreta åtgärdsförslag. Tyvärr har inget av våra förslag varit bra för regeringen, även om de flesta av dem inte kostar någonting. Förslagen som gäller social- och hälsovårdstjänsterna behandlas under social- och hälsovårdsministeriets huvudtitel.

Vi sätter stopp för inhyrd arbetskraft

Vi vill få bukt på användningen av inhyrda läkare som nu är utom all kontroll. En lösning är att förplikta medicinstuderande att arbeta endast på sjukhus eller hälsocentraler, eftersom deras utbildning betalas av skattebetalarna.

Vi ökar utbudet av elektroniska tjänster

Allt fler hälsorelaterade ärenden måste kunna skötas elektroniskt, oberoende av tid och plats. Samtidigt frigörs det tid för personliga möten vid ett fysiskt verksamhetsställe för den som behöver det. Det ska dock alltid också vara möjligt att besöka sjukskötare, läkare eller annan yrkesutbildad vårdpersonal.

En yrkesutövarmodell införs med snabb tidtabell i hela landet.

Med yrkesutövning avses sådan verksamhet där en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården inte innehar en offentlig tjänst eller något annat anställningsförhållande, utan producerar tjänsterna självständigt direkt för kunden. Syftet med yrkesutövarmodellen är att koppla läkare i den privata sektorn till långvariga vårdförhållanden som omfattas av välfärdsområdets organiseringsansvar.

Vi inleder ett åtgärdsprogram för att göra lagstiftningen smidigare, avveckla normer och uppnå ändamålsenliga besparingar i välfärdsområdena

Välfärdsområdena omfattas nu av en stark statlig författnings- och finansieringsstyrning, så områdena kan och bör ges handlingsfrihet när det gäller organiseringen av tjänsterna.

Principen borde vara att staten ställer upp mål och att välfärdsområdet inom ramen för en flexibel reglering själv får välja de metoder som i området är mest ändamålsenliga och lämpliga.

Vi återställer kompetenskravet för socionomer till samma nivå som före reformen av dimensioneringen inom småbarnspedagogiken. Skyldigheten att ansöka om dispens för sjukhus med färre än tusen förlossningar slopas. Transporter av avlidna underlättas. Lagstiftningen om underentreprenad, vars beredning framskred långt under förra valperioden, genomförs.

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Reservation 2 /cent

Besparingar inom social- och hälsovårdstjänsterna eftersträvas i hela landet. Hit hör bland annat att se över vilka paragrafer eller bestämmelser som kan strykas, lättas upp eller automatiseras. Servicestyrningen måste vara fungerande och vårduppläggen sammanhängande. Ineffektiva behandlingar faller bort och god praxis sprids effektivt mellan välfärdsområdena.

Centern anser att det är rätt åtgärd att rikta FPA-ersättningar till mun- och tandhälsa, kvinnosjukdomar och assisterad befruktning och vill att regeringens anslag för FPA-ersättningar anvisas endast till dessa områden. I tider med historiskt låg nativitet behövs alla metoder för att finländarnas önskan att få barn ska kunna uppfyllas.

Centern tar i detta skede inte ställning till regeringens planerade modell för FPA-ersättning till personer över 65 år, eftersom det ännu inte finns exakta uppgifter om modellen. Vi varnar dock regeringen för att utlova sådant som man inte kan hålla. År 2023 besökte klienterna inom välfärdsområdena allmänläkare totalt 6,2 miljoner gånger (4,5 miljoner var fysiska besök och 1,6 miljoner distanstjänster). Av dessa gjordes drygt 2,4 miljoner besök (39 %) av personer över 65 år (1,65 miljoner fysiska besök och 779 206 distanstjänster).

Vi vill underlätta användningen av teknik bland annat genom att beakta den vid personaldimensioneringen inom vården. Välfärdsområdena måste modigt söka metoder för att stärka produktiviteten. Det behövs nya förfaranden, till exempel fördomsfri användning av artificiell intelligens och robotteknik. Också lagen om sekundär användning av personuppgifter inom social- och hälsovården måste bli smidigare. Införandet av e-tjänster och digitalisering frigör tid för möten ansikte mot ansikte och gör att man snabbare kan upptäcka och ta tag i hälsoproblem.

Ett servicelöfte för social- och hälsovården

Centern anser att finländarna har rätt att få reda på vilket servicelöfte som samhället ger om de högklassiga tjänster som den offentliga hälso- och sjukvården kan erbjuda. Det är fråga om vilka tjänster finländarna kan förvänta sig i utbyte mot sina skattepengar.

Vi vill öppna en offentlig debatt om vilka tjänster det offentliga social- och hälsovårdssystemet ska producera och vilka tjänster som helt eller delvis överförs på människornas eget ansvar. Faktum är att varken skattepengarna eller arbetskraften räcker till för att täcka de befintliga åtagandena.

Samhällets servicelöfte kan preciseras till exempel så att vaccinationer av turister slopas bland välfärdsområdenas uppgifter, att de läkarintyg som krävs för körkort i sin helhet överförs till den privata sektorn och att den offentliga finansieringen av läkarintyg som hänför sig till vapenlicenser slopas.

För att genomföra servicelöftet behövs det också ett systematiskt sätt att kartlägga effekterna av social- och hälsovårdstjänsterna samt att prioritera dessa enligt tjänster som finansieras av skattebetalarna och tjänster som människorna skaffar själva. Klassificeringen skulle göras som expertarbete och uppdateras regelbundet.

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Reservation 2 /cent

Centern vill rädda finländarnas social- och hälsovårdstjänster, som bekostas med gemensamma skattepengar. Det finns ingen tid att förlora utan regeringen måste agera nu.

Dessutom godkänner Centern inte regeringens planerade nedskärningar i servicen för personer med funktionsnedsättning. Det var från första början ett ohållbart beslut av regeringen Orpo att senarelägga ikraftträdandet av den lag som godkändes i riksdagen redan 2023 och som har beretts under flera valperioder. Beslutat att senarelägga ikraftträdandet var inte mänskligt för personer med funktionsnedsättning och har försvagat villkoren och de grundläggande fri- och rättigheter-na för dem. Man blir ledsen över regeringens beslut.

Den lag som nu träder i kraft vid ingången av 2025 kommer dock också att drabbas av regeringens nedskärningar. Centern i sin tur föreslår 30 miljoner euro mer än i regeringens budgetproposition till tjänster för personer med funktionsnedsättning.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 29

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder och lämnar riksdagen förslag till ändringar i lagen om välfärdsområdenas finansiering så att finansieringsnivån inte automatiskt sänks om välfärdsområdenas uppgifter och skyldigheter avvecklas.

Reservationens förslag till uttalande 30

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder och lämnar riksdagen de propositioner som behövs för att öka välfärdsområdenas finansiering med ett belopp som motsvarar den minskning av välfärdsområdenas uppgifter och skyldigheter som genomförs i budgeten för 2025.

Reservationens förslag till uttalande 31

Riksdagen förutsätter att regeringen återtar höjningen av klientavgifterna inom hälso- och sjukvården samt bereder och lämnar riksdagen de propositioner som behövs för att öka välfärdsområdenas finansiering med ett belopp som motsvarar återtagandet av avgiftshöjningarna.

Reservationens förslag till uttalande 32

Riksdagen förutsätter att regeringen i fortsättningen inte genomför nedskärningar i välfärdsområdenas finansiering som sparåtgärder, utan tryggar en tillräcklig finansieringsnivå för medborgarnas social- och hälsovårdstjänster.

Reservationens förslag till uttalande 33

Riksdagen förutsätter att regeringen utarbetar ett konkret åtgärdsprogram med tidsplaner för att stabilisera välfärdsområdenas finansiering och trygga tjänsterna.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 2 /cent

Reservationens förslag till uttalande 34

Riksdagen förutsätter att regeringen utan dröjsmål utreder det rättsliga ansvaret för välfärdsområdenas förtroendevalda och tjänsteinnehavare i en situation där välfärdsområdena inte kan täcka sina ekonomiska underskott inom den tid som skrivits in i lagen och samtidigt uppfylla grundlagens krav på tillräckliga social-, hälsovårds- och sjukvårdstjänster.

Reservationens förslag till uttalande 35

Riksdagen förutsätter att regeringen ger välfärdsområdena mer tid att balansera sin ekonomi genom att tiden för att täcka underskottet förlängs med två år samt att regeringen utan dröjsmål bereder och lämnar en proposition om detta.

Reservationens förslag till uttalande 36

Riksdagen förutsätter att regeringen för att förbättra kostnadsjämförbarheten överför en post för ersättningar för resekostnader relaterade till social- och hälso-tjänster från Folkpensionsanstalten till välfärdsområdena.

Reservationens förslag till uttalande 37

Riksdagen förutsätter att regeringen tar med oppositionspartierna i beredningen av reformen av finansieringsmodellen för social- och hälsovårdstjänsterna.

Reservationens förslag till uttalande 38

Riksdagen förutsätter att regeringen utan dröjsmål genomför en riksomfattande lösning för att eliminera överdriven användning av inhyrd arbetskraft i välfärdsområdena.

Reservationens förslag till uttalande 39

Riksdagen förutsätter att regeringen utan dröjsmål gör det möjligt att med tillräcklig finansiering utveckla välfärdsområdenas digitala tjänster.

Reservationens förslag till uttalande 40

Riksdagen förutsätter att regeringen utan dröjsmål inför den yrkesutövarmodell som skrivits in i regeringsprogrammet.

Reservationens förslag till uttalande 41

Riksdagen förutsätter att regeringen inleder ett riksomfattande åtgärdsprogram för att jaga besparingar i välfärdsområdena. I samband med programmet granskas vilka bestämmelser som kan slopas eller förenklas, vilka funktioner som kan automatiseras, hur ineffektiva behandlingar kan lämnas bort och hur goda modeller kan spridas mellan välfärdsområdena.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 2 /cent

Reservationens förslag till uttalande 42

Riksdagen förutsätter att regeringen tar initiativ till en parlamentarisk debatt om ett servicelöfte för social- och hälsovården.

Reservationens förslag till uttalande 43

Riksdagen förutsätter att regeringen inte längre minskar finansieringen av tjänster för personer med funktionsnedsättning.

90. Stöd till kommunerna

30. Statsandel till kommunerna för ordnande av basservicen (förslagsanslag)

Det måste fås ett stopp på den ökande ojämlikheten mellan kommunerna, som ansvarar för vår grundläggande bildning och den regionala livskraften. Problemet tar sig framför allt uttryck i att den ekonomiska differentieringen mellan kommunerna ökar. Trenden kan brytas genom att det skapas förutsättningar för ekonomisk tillväxt i hela landet, men detta försummar regeringen Orpo.

Mest oroväckande är att den ekonomiska differentieringen mellan kommunerna ökar. Differentieringen syns tydligast i kommunernas inkomstskattesatser. År 2024 är skillnaden mellan kommunerna mätt med kommunalskattebördan redan över sex procentenheter. Ytterligheterna är 4,4 procent och 10,8 procent.

Inför nästa år har nästan alla kommuner i Finland talat om trycket på att genomföra medelstora eller betydande anpassningsåtgärder, antingen genom att skära ner tjänsterna eller höja skatterna. Till skillnad från tidigare krissituationer har statsmakten den här gången inte på något sätt hjälpt kommunerna.

Kommunernas finansieringssystem

Den effektivaste och snabbaste medicinen för att minska de ekonomiska skillnaderna mellan kommunerna är statsandelssystemet för kommunal basservice. Regeringen var i färd med att reformera statsandelssystemet men beslutade senarelägga reformen till slutet av valperioden, antagligen på grund av det kommande kommunalvalet. Det är ohållbart att tio finländska kommuner på grund av detta beslut av regeringen blir tvungna att under en ännu längre tid betala negativa statsandelar för att ordna offentliga tjänster. Regeringen har inte gjort något för att rätta till denna orättvisa, utan tvärtom drar man ut på situationen genom att senarelägga det för kommunerna viktigaste lagstiftningsprojektet, reformen av statsandelen för kommunal basservice, med ett år.

Kommunerna har också genomgått stora förändringar. Social- och hälsovårdsreformen, som genomfördes 2023 och som var nödvändig, förändrade i betydande grad kommunernas uppgifter och finansiering. Kommunernas befolkningsstruktur har också differentierats och utmaningarna är olika i växande kommuner och kommuner som förlorar sitt inkomstunderlag. Reformen av

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 2 /cent

kommunernas finansieringssystem är brådskande och nödvändig. Regeringen genomför dock inte den reform av kommunernas finansieringssystem den utlovat i sitt program.

Arbets- och näringsreformen och kommunernas uppgifter

En annan stor förändring som påverkar kommunerna är den arbets- och näringsreform som genomförs 2025. I praktiken genomförs personkund-, arbetsgivar- och företagstjänsterna som när-service för kommuninvånarna. I kommunen, där man har bäst kännedom om områdets arbetssökande och företag. Att sysselsättningen förbättras är viktigt inte bara för den arbetssökande och hans eller hennes familj utan också för kommunernas livskraft och ekonomi. Regeringen har dock i strid med målen för arbets- och näringsreformen försvagat möjligheterna att verkställa reformen bland annat genom att skärpa arbetsvillkoret, slopa utbildningsstödet och skära ned kommunernas finansiering.

Regeringen skär i kommunernas finansiering samtidigt som överföringen av sysselsättnings- och näringstjänsterna från staten till kommunerna träder i kraft den 1 januari 2025. Regeringen borde ha lättat på kommunernas uppgifter när finansieringen minskar, men nu gör man det motsatta.

Regeringen handlar inte heller snabbt för att lindra kommunernas uppgifter och skyldigheter, trots att kommunerna har lagt fram cirka 500 förslag om hur man kan avveckla normer och cirka 60 förslag till försök. Genom sin inaktivitet fördjupar regeringen skillnaderna mellan kommuner och kommuninvånare.

Skrivningarna i regeringsprogrammet verkade lovande för kommunerna. Regeringen lovade att trygga bland annat de växande stadsregionernas investeringsförmåga samt att sörja för förmågan att producera tjänster i de områden som går back. Tyvärr haltar genomförandet av regeringsprogrammet kraftigt.

Däremot håller regeringen på att underminera den kommunala självstyrelsen. Regeringen vill diktera för kommunerna hur de ska producera tjänsterna och vad de får äga. Den grundskolereform som för närvarande är under utredning samt kraven på underlag för ordnande av grundläggande utbildning ger indikationer på de kommande minimikraven på elevgränser, där det dikteras rätt och fel sätt att ordna tjänster. Inget av exemplen innehåller något erkännande av olikheter mellan kommunerna på det sätt som utlovades i regeringsprogrammet.

Regeringen har alltså begravt kommunernas viktigaste serviceuppgift, den grundläggande utbildningen och tryggheten av den för varje barn och ung person, i två olika utredningsprojekt. Det är fullständigt oklart om regeringen kommer att få något till stånd i den här frågan heller. I kommuner med långa avstånd tvingas barnen till långa skolskjutsar varje dag eftersom närskolorna har lagts ned på grund av sparkrav och ett lågt antal barn. På alla ställen har man inte uppnått eller kunnat bevisa att man uppnått några verkliga besparingar genom att lägga ner skolor.

Löftena håller på att bli tomma ord. Regeringen har under sina ett och ett halvt år vid makten tvingat kommunerna att höja fastighetsskatterna, vilket egentligen har gynnat endast sådana kommuner som har värdefulla fastigheter och vars fastighetsskatt har legat under den nuvarande nedre gränsen.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 2 /cent

Sammanfattning av kommunekonomin

Sammanfattningsvis kan det konstateras att regeringen har lämnat kommunerna åt sitt öde. Regeringen genomför inte den reform av kommunernas finansieringssystem som den utlovat i sitt program, den utlovade avvecklingen av kommunernas uppgifter och skyldigheter går trögt och regeringen sviker sitt löfte om att finansiera de nya uppgifterna och skyldigheterna fullt ut.

Regeringen skär nästa år ner i den allmänna statsandelen till kommunerna med 145 miljoner euro utan att kommunernas uppgifter minskar i motsvarande grad. Som en sparåtgärd inom statsfinanserna överför regeringen däremot kostnaderna för integration av invandrare på kommunerna.

Som det nu ser ut förbereder sig inför sin halvtidsöverläggning i april i en situation där regeringsprogrammets samtliga skrivningar och löften som gäller kommunerna är ogenomförda. Indexfrysningen på en procentenhet som bara är en sparåtgärd har genomförts.

Mot bakgrund av det ovan anförda måste vi konstatera att situationen för kommunerna håller på att bli ohållbar. Inaktivitet vittnar antingen om regeringens ledningsproblem, okunskap eller likgiltighet eller om alla dessa problem. I sista hand blir regeringens inaktivitet en förlust för kommuninvånarna antingen genom högre beskattning eller försvagade tjänster.

Därför finns det grundad anledning att misstänka att regeringen under ledning av Samlingspartiet håller på att förverkliga Samlingspartiets eviga ideologiska mål där det är ett egenvärde att minska antalet kommuner och koncentrera boende, service och beslutsfattande. Det är oacceptabelt att det huvudsakliga regeringspartiet ensamt diktar, medan det andra huvudsakliga regeringspartiet passivt följer med, var människan får leva, bo och bedriva företagsverksamhet. Eftersom målet att minska antalet kommuner med fler än 200 inte uppnåddes genom den föregående samlingspartileda regeringens aktiva lagstiftningsåtgärder under valperioden 2011–2015, försöker regeringen nu rita om kommunkartan genom att vara passiv och utan att göra någonting alls. Vi anser att detta är oansvarigt, eftersom det i slutändan drabbar dem som behöver tjänster: tjänsterna blir sämre och skatterna stiger. Med beaktande av kommunernas uppgifter drabbas framför allt unga och barn.

Till skillnad från regeringen värdesätter Centern de finländska kommunerna och deras invånare. Den kommunala självstyrelsen har under hela vår tid av självständighet var en garanti för att klara av olika kriser. Kommunerna har utfört underverk. Centern vill att besluten ska fattas nära människorna och att människorna ska ha möjligheter att påverka och vara delaktiga i frågor som gäller dem själva och deras närmaste omgivning.

Trots löftena i regeringsprogrammet syns tyvärr de största regeringspartiernas ideologiska iver att centralisera boende, tjänster och beslutsfattande också i genomförandet av kommunpolitiken.

Den hårdnackade och arroganta regeringen är på väg att minska den kommunala självstyrelsen. Regeringen kommer bland annat att lämna lagförslag till riksdagen om hur kommunerna ska producera tjänster för sina invånare. Samtidigt kommer regeringen att tillåta försäljningen av ett naturligt monopol till investerare, till exempel i fråga om vattentjänster.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 2 /cent

Centerns lösningar för att trygga kommunalservicen

- En övergripande reform av kommunernas finansieringssystem måste inledas utan dröjsmål.
- Statsandelsreformen genomförs med målet att var och en oberoende av boningsort ska ha rätt till kommunal basservice genom en skälig skatte- och betalningsbörda. Uppmärksamhet ska fästas vid att jämna ut inkomstunderlaget samt skillnaderna i förhållandena och servicebehovet.
- Kommunernas behovsprövade finansieringsunderstöd för 2025 måste höjas.
- Kommunerna måste stödjas i genomförandet av arbets- och näringsreformen genom att deras förutsättningar att betjäna arbetssökande och företag tryggas.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 28.90.30 med 27 000 000 euro för höjning enligt prövning till kommunerna för att hjälpa kommuner med så kallade negativa statsandelar och att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 44

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att kommunerna inte ska bli tvungna att betala staten för de tjänster som staten har ålagt kommunerna och lovat att finansiera (kommunerna med så kallade negativa statsandelar).

Reservationens förslag till uttalande 45

Riksdagen förutsätter att regeringen avstår från att återkräva så kallade negativa statsandelsfordringar som förfallit till betalning.

Reservationens förslag till uttalande 46

Riksdagen förutsätter att regeringen utan dröjsmål genomför den reform av kommunernas finansieringssystem som regeringen utlovat i sitt program.

Reservationens förslag till uttalande 47

Riksdagen förutsätter att regeringen genomför den statsandelsreform för kommunerna som träder i kraft vid ingången av 2027 så att var och en har rätt till lagstadgad kommunal basservice oberoende av bostadsort med en skälig skatte- och avgiftsbörda.

Reservationens förslag till uttalande 48

Riksdagen förutsätter att reformen av statsandelssystemet för kommunerna baserar sig på kommunernas nuvarande uppgifter och att regeringen i samband med reformen av statsandelssystemet granskar också den sammantagna statsandelsfinansieringen och huruvida kommunernas skatteinkomstunderlag är tillräckligt.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 2 /cent

Reservationens förslag till uttalande 49

Riksdagen förutsätter att regeringen i samband med reformen av statsandelssystemet fullständigt jämnar ut skillnaderna mellan kommunerna när det gäller koefficienterna för förhållanden och servicebehov samt skatteinkomstunderlag.

Reservationens förslag till uttalande 50

Riksdagen förutsätter att regeringen inte som vid statsandelsreformen 2015 tar in oändamålsenliga fördelningskriterier för statsandelarna i det nya statsandelssystemet (t.ex. pendlingskoefficient samt kommunernas självriskandel i skatteinkomstutjämnningen).

Reservationens förslag till uttalande 51

Riksdagen förutsätter att regeringen granskar hur principen om finansieringsansvar uppfylls för att trygga lika kommunala tjänster och vid behov ökar statens finansieringsandel senast i samband med statsandelsreformen.

Reservationens förslag till uttalande 52

Riksdagen förutsätter att regeringen kompenserar kommunerna till fullt belopp för kostnaderna för arbets- och näringsreformen 2025.

Reservationens förslag till uttalande 53

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder en avveckling av kommunernas normer och skyldigheter i enlighet med kommunernas egna förslag.

Reservationens förslag till uttalande 54

Riksdagen förutsätter att regeringen respekterar den kommunala självstyrelsen och inte dikterar och styr hur kommunerna ska agera.

Huvudtitel 29

UNDERVISNINGS- OCH KULTURMINISTERIETS FÖRVALTNINGSOMRÅDE

Utbildning är människans viktigaste kapital, ända från småbarnspedagogiken till högskoleutbildning och livslångt lärande. Möjligheten till jämlik utbildning av hög kvalitet tillkommer alla barn och unga i hela Finland oberoende av familjens förmögenhet och socioekonomiska bakgrund. Utöver undervisning och forskning har utbildningen och dess tillgänglighet en viktig betydelse för regionernas företagsverksamhet, sysselsättning och livskraft i hela vårt land.

Centern vill få humankapitalet att växa snabbt. För att humankapitalet ska växa på lång sikt görs en motsvarande parlamentarisk överenskommelse mellan partierna som den som ingåtts för FoUI-satsningarna.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 2 /cent

Ytterligare satsningar på utbildning för de unga åldersklasserna, livslångt lärande och invandring av experter. För att finansiera de här utbildningsinvesteringarna kan man också avyttra en del av statens icke-strategiska egendom i de fall där man uppskattar att den på lång sikt ger bättre avkastning som investering i utbildning.

Vi vill öka studier som stärker de grundläggande färdigheterna i den grundläggande utbildningen och höja kunskapsnivån inom naturvetenskaper och matematik. Åtgärderna enligt Luma-strategin för naturvetenskaper och matematik genomförs. Utbildning i entreprenörskap ska genomföras på alla utbildningsnivåer bland annat genom att ta med företagsfaddrar i skolans verksamhet.

I stället för det indragna vuxenutbildningsstödet ska det omedelbart beredas ett nytt incitament för vuxenstudier, och det görs ingen nedskärning i yrkesutbildningen. Det görs en utvärdering av införandet av ett kompetenskonto för att främja kontinuerligt lärande, där man med hjälp av det kapital som samlas in kan skaffa utbildning.

Utbildning i entreprenörskap stärks på alla utbildningsstadier. På så sätt stärks det finländska samhällets företagarevänlighet och entreprenörskapets betydelse som ett karriäralternativ.

Det införs incitament för att locka studerande som kommer till Finland att stanna kvar efter studierna för att arbeta.

Runt om i världen ska det inrättas finländska språk- och kulturskolor, där de som lärt sig finska och finsk kultur kan beviljas uppehållstillstånd för att arbeta i Finland.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 55

Riksdagen förutsätter att ett parlamentariskt arbete inleds för att trygga Finlands humankapital.

Reservationens förslag till uttalande 56

Riksdagen förutsätter att regeringen för att finansiera utbildningsinvesteringar utreder försäljningen av statlig icke-strategisk egendom så att man kan satsa på utbildning för de unga årskullarna, livslångt lärande och invandring av experter.

Reservationens förslag till uttalande 57

Riksdagen förutsätter att regeringen inleder genomförandet av Luma-strategin.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 2 /cent

Reservationens förslag till uttalande 58

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder ett nytt stöd för vuxenstudier i stället för det nedlagda vuxenutbildningsstödet och samtidigt utreder ibruktagandet av ett kompetenskonto.

Reservationens förslag till uttalande 59

Riksdagen förutsätter att regeringen satsar på utbildning i entreprenörskap inom alla utbildningsstadier.

Reservationens förslag till uttalande 60

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder incitament för internationella studerande som kommer till Finland att stanna kvar för att arbeta efter studierna.

Reservationens förslag till uttalande 61

Riksdagen förutsätter att regeringen utreder möjligheterna att inrätta finska språk- och kulturskolor i andra länder.

01. Förvaltning, kyrkliga ärenden och gemensamma utgifter inom ansvarsområdet

31. Vissa av Utbildningsstyrelsens utgifter och understöd (reservationsanslag 2 år)

Centern föreslår att produktionen av lättlästa läromedel för barn med intellektuell funktionsnedsättning och andra barn som behöver mycket stöd ska bevaras. Finansieringen för 2025 säkerställdes först i samband med den kompletterande budgeten i fråga om lättläst material på finska och genom riksdagens tillägg även i fråga om lättläst material på svenska. Frågan hann redan skapa oro innan beslut om finansieringen slutligen fattades.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 62

Riksdagen förutsätter att regeringen i fortsättningen redan i sin budgetproposition tryggar understödet för produktion av läromedel för personer med intellektuell funktionsnedsättning och andra som har ett stort behov av stöd.

52. Statlig finansiering av evangelisk-lutherska kyrkans samhällsuppgifter (förslagsanslag)

Kyrkorna bör ersättas för begravningskostnaderna

Förhållandet mellan kyrkorna och staten är unikt och inbegriper att kyrkorna har hand om att sköta samhällsuppgifter, såsom begravningar. Arrangemanget är betydande också med tanke på religionsfriheten och de religiösa samfundens autonomi.

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Reservation 2 /cent

Regeringens förslag om en nedskärning på cirka 20 miljoner euro är ett ensidigt beslut som minskar finansieringen för skötseln av de samhällsuppgifter som ingår i kyrkornas och statens avtal. Regeringens beslut kommer att leda till att allt fler medlemmar i kyrkan blir tvungna att genom den kyrkoskatt de själva betalar finansiera exempelvis begravningskostnaderna för personer som inte hör till kyrkan. Det är problematiskt med tanke på religionsfriheten och jämlikheten.

Minskningen av finansieringen fördelas i statsbudgeten för 2025 grovt mellan den evangelisk-lutherska och den ortodoxa kyrkan på basis av fördelningen av kyrkoskatteintäkterna.

Centern accepterar inte denna nedskärning och reserverar i sin alternativa budget 20 miljoner euro för att återta nedskärningen.

Centern anser att begravningskostnaderna för personer som inte hör till kyrkan i sin helhet ska täckas enligt självkostnadsprincipen och inte alls med intäkterna från den kyrkoskatt som församlingsmedlemmarna har betalat.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 63

Riksdagen förutsätter att regeringen återtar nedskärningen i den statliga finansieringen till evangelisk-lutherska kyrkan och i det statsunderstöd som beviljas ortodoxa kyrkan för skötseln av vissa samhällsuppgifter.

Reservationens förslag till uttalande 64

Riksdagen förutsätter att regeringen utreder en reform av grunderna för betalning av begravningskostnader så att begravningskostnaderna för personer som inte hör till kyrkan täcks enligt självkostnadsprincipen och inte alls på bekostnad av dem som hör till kyrkan och således betalar kyrkoskatt.

10. Småbarnspedagogik, förskoleundervisning och grundläggande utbildning och fritt bildningsarbete

30. Statsandelar och statsunderstöd för driftkostnader för grundläggande utbildning och småbarnspedagogik (förslagsanslag)

Den finländska grundskolan har varit en framgångssaga. Den har ökat barns och ungas förutsättningar för livet och stött hemmens fostrande uppdrag. Grundskolan har också lagt grunden för Finlands framgång som nation. För närvarande är dock allt inte i sin ordning i fråga om skolor och inläring. Inlärningsresultaten har försämrats. Enligt de senaste Pisa-resultaten har skillnaderna mellan eleverna också ökat och beroendet mellan elevernas socioekonomiska bakgrund och inlärningsresultat har stärkts. Utbildningen går ganska kraftigt i arv i 2020-talets Finland. Skillnaderna mellan skolorna ökar. Utbildningsnivån bland unga vuxna har sjunkit. En del av barnen och ungdomarna mår dåligt i skolan.

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Reservation 2 /cent

Det är nödvändigt att bedöma var den grundläggande utbildningen har lyckats och vad som kan förbättras. På grundval av detta måste nödvändiga korrigerande åtgärder vidtas. En bra skola och utbildning kan vara avgörande för att komma på rätt väg för resten av livet.

Man får inte tillåta att grundskolorna och undervisningen i dem differentieras. Skolavhopp måste förebyggas i tid. Samarbetet mellan hemmet och skolan måste utvecklas vidare. Barnens och de ungas välbefinnande måste stödjas på bred front och mångprofessionellt. Kompetensen hos yrkesutbildade personer inom fostran och undervisning att i ett tidigt skede identifiera barns och ungas problem måste stärkas och metoderna för att hjälpa barn i tid måste förbättras. Lärarna ska ges möjlighet att sköta sina grundläggande uppgifter på ett bra sätt. Skolorna behöver arbetsro i stället för kontinuerliga reformer.

Mobbning och våld i skolan måste stoppas. Det måste säkerställas att programmen för förebyggande av mobbning används och är fungerande i alla läroanstalter. Inläringen av emotionella färdigheter och sociala färdigheter måste stärkas i undervisningen.

Lärarna ska ges sådan utbildning som följer förändringarna i samhället och möjlighet att sköta sina grundläggande uppgifter på ett bra sätt. Skolorna behöver arbetsro i stället för kontinuerliga reformer.

De allt mindre årskullarna skapar utmaningar för servicenätet inom utbildningen. Man måste dock finna lösningar som tryggar humankapitalet och jämlika utbildningsmöjligheter i hela landet. Särskild uppmärksamhet bör fästas vid utbildningens övergångsskeden och utbildningens grundläggande uppgift — bildning.

Den grundläggande utbildningen och närskoletillägget

Centerns mål är att förbättra utbildningens tillgänglighet. Vi är särskilt oroad över de förlängda skolresorna för yngre skolelever. Den tid som används för dagliga skolresor får inte bli oskälig och belasta barnet.

Vi föreslår att ett närskoletillägg tas i bruk som en del av finansieringen av den grundläggande utbildningen. Närskoletillägget stärker verksamhetsförutsättningarna för mindre skolor. Målet är att den grundläggande utbildningen ska kunna ordnas för alla barn som lika närservice runt om i Finland. I en liten skolenhet kan man bygga upp gemenskap, hålla grupperna mindre och beakta varje barns individuella behov.

Centern anvisar 3 miljoner euro för närskoletillägg till små skolor. Finansieringen för detta måste omfördelas som en del av tilläggsbudgeten genom att man vid undervisnings- och kulturministeriet söker besparingar till motsvarande belopp på annat håll än inom utbildningen.

Totalreform av klientavgifterna inom småbarnspedagogiken

Centern föreslår en totalreform av klientavgifterna inom småbarnspedagogiken och en revidering av grunderna för bestämmande av klientavgifterna. Vi föreslår att klientavgifterna inom småbarnspedagogiken som en del av den svåra sparkuren inom de offentliga finanserna höjs för bar-

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 2 /cent

nen i de familjer som har de högsta inkomsterna. Samtidigt bör avgifterna för barn i familjer med endast en inkomsttagare sänkas i förhållande till avgifterna för småbarnspedagogik för barn i familjer med två inkomsttagare.

De sänkta klientavgifterna inom småbarnspedagogiken har lett till att allt färre familjer betalar för småbarnspedagogiken för sina barn, även om de skulle ha möjlighet och barnen deltar på heltid i den offentliga småbarnspedagogiken.

I fjol togs det inte ut någon avgift alls för 53,6 procent av barnen inom småbarnspedagogiken. Även om det i många kommuner är allt fler barn som deltar i småbarnspedagogik, återspeglas det inte i kommunernas avgiftsintäkter. Uttaget av avgifterna kan medföra betydande kostnader i förhållande till de intäkter som fås från avgifterna. Av kommunerna tillhandahöll 36 stycken helt och hållet avgiftsfri småbarnspedagogik för alla barn. Flertalet av dessa kommuner är små med färre än 5 000 invånare. Genom att höja avgifterna för småbarnspedagogik eftersträvar Centern tilläggsintäkter på uppskattningsvis 50 miljoner euro.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 29.10.30 med 3 000 000 euro att riktas som understöd till närskoletillägg för små skolor och godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 65

Riksdagen förutsätter att regeringen främjar varje barns möjligheter till jämlik och tillgänglig grundutbildning.

Reservationens förslag till uttalande 66

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder och lämnar riksdagen de propositioner som behövs för en totalreform av klientavgifterna inom småbarnspedagogiken och för revideering av grunderna för bestämmande av klientavgifterna.

20. Yrkesutbildning och gymnasieutbildning

30. Statsandel och statsunderstöd för yrkesutbildningen (förslagsanslag)

Centerns linje främjar ett bildat och kulturellt Finland. Det mänskliga kapitalet är en konkurrensfördel som vi måste skydda för att landet ska klara sig. Om vi inte sörjer för vårt kunskapskapital genom att se till att varje finländare avlägger examen åtminstone på andra stadiet och en majoritet även högskoleexamen, kommer vårt humankapital enligt Finlands Bank att börja minska redan på 2040-talet.

Centern godkänner inte regeringens nedskärningar på 120 miljoner euro i yrkesutbildningen. Yrkesutbildad arbetskraft är hörnstenen för landets kunnande och behövs i hög grad inom såväl den finländska exportindustrin som servicebranscherna och social- och hälsovården. Det är obegripligt och ohållbart att regeringen Orpo efter att ha slopat vuxenutbildningsstödet ytterligare försvårar

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Reservation 2 /cent

rar möjligheterna för vuxna att utbilda sig och byta bransch genom nedskärningar i yrkesutbildningen och stödet för skolresor för andra än läropliktiga studerande.

Regeringen motiverar nedskärningarna genom att rikta dem till utbildningen för personer som redan har avlagt examen. I verkligheten inverkar detta också på unga studerande som omfattas av läroplikt, eftersom de minskade resurserna kommer att påverka utbudet av och tillgången till utbildning samt undervisningens mängd och kvalitet och investeringsanslagen för den utrustning och apparatur som behövs i undervisningen. Läroanstalterna har redan fört omfattande samarbetsförhandlingar, sagt upp personal och lagt ned hela utbildningsområden. Det leder till att tillgängligheten till utbildning i regionerna försämras och tillgången på arbetskraft försvåras inom dessa branscher.

På det stora hela försvagar en så stor nedskärning på ett oskäligt sätt verksamhetsförutsättningarna för de utbildningsanordnare som tillhandahåller utbildning för vuxna som behöver kompetens i arbetslivet eller ny utbildning. De föreslagna nedskärningarna försämrar verksamhetsförutsättningarna i synnerhet för de små utbildningsanordnarna och försvagar tillgången till yrkesutbildning utanför tillväxtorterna. Nedskärningarna i yrkesutbildningen drabbar de specialiserade utbildningsanordnarna så att budgeten för yrkesutbildning minskas med mer än 10 procent vid en del läroanstalter.

Centern vill slopa alla dessa nedskärningar, det vill säga rikta 120 miljoner euro till yrkesutbildningen.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 67

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder och lämnar behövliga propositioner till riksdagen för att återkalla nedskärningen i finansieringen av yrkesutbildningen och på så sätt trygga en tillräcklig finansieringsnivå för yrkesutbildningen.

40. Högskoleundervisning och forskning

55. Statlig finansiering av yrkeshögskolornas verksamhet (reservationsanslag 2 år)

Yrkeshögskolorna har tidigare betalat ersättning för praktik till de anordnare av social- och hälsovårdstjänster och småbarnspedagogik som har erbjudit praktikplatser för studerande. Betalningen av dessa ersättningar för praktik inom social- och hälsovården (12 mn euro) överfördes till staten i budgeten för 2023. Regeringen Orpo och Purra skar ner yrkeshögskolornas finansiering med motsvarande belopp i budgeten för i år. Nedskärningen försämrar finansieringen av social- och hälsovårdsutbildningarna, vilket leder till sämre kvalitet på utbildningen och färre utbildningsplatser.

Centern föreslår en ökning av yrkeshögskolornas finansiering med 12 miljoner euro, vilket motsvarar regeringens nedskärning i yrkeshögskolornas basfinansieringen när ersättningarna för praktik inom social- och hälsovården överfördes till ministeriet.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 2 /cent

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 68

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder och lämnar behövliga propositioner till riksdagen för att återta sina besparingar i ersättningarna för social- och hälsovårdspraktik och för att trygga yrkeshögskolornas finansiering för ersättningarna praktik inom social- och hälsovården.

70. Studiestöd

52. Statsborgen för studielån (förslagsanslag)

Centern föreslår att studielånskompensationen, det vill säga den andel av studielånet som Folkpensionsanstalten betalar om examen avläggs inom utsatt tid, ska höjas med 10 procentenheter för varje barn som den studerande har. En studerande med familj ska också ha möjlighet att överskrida den utsatta tiden för att slutföra studierna utan att förlora rätten till studielånskompensation. Centern anvisar 5 miljoner euro för detta i sin alternativa budget.

Vi föreslår ett försök med regional studielånskompensation. Syftet med försöket är att få information om hur den regionala studielånskompensationen inverkar exempelvis på tillgången på arbetskraften och livskraften inom det område som försöket omfattar. Försöket genomförs i östra och norra Finland som en del av ett tioårigt försök med en särskild ekonomisk zon. Genom åtgärds paketet skapas det tillväxtutsikter för landskapen vid östgränsen som lider av följderna av Rysslands krigföring och inleds genomförandet av det så kallade programmet för norra Finland.

Vi föreslår att de personer som valts med i försöksgruppen och som avlagt högskoleexamen och som bor inom försöksområdet, under på förhand fastställda förutsättningar och på ansökan beviljas regional studielånskompensation. Regional studielånskompensation kan beviljas i högst tre poster och uppgår till sammanlagt högst 8 800 euro, dock så att kompensationen sammanlagt utgör högst 60 procent av lånebeloppet den sista terminsdagen för låntagarens avläggande av en examen som berättigar till regional studielånskompensation. Den regionala studielånskompensationen är skattefri inkomst för mottagaren.

Syftet med den regionala studielånskompensationen är att förbättra tillgången på kompetent arbetskraft och förbättra livskraften på glesbygden. Det råder parlamentariskt samförstånd om försöket och målet. Den av statsrådet tillsatta parlamentariska arbetsgruppen för glesbygdsområden har övervägt konkreta förslag till lösningar på problemen i glesbygdsområden i Finland, av vilka arbetsgruppen i sin slutrapport i oktober 2019 lade fram en regional modell för studielånskompensation som bygger på en norsk modell. För att få kompensationen krävs det att man bor och arbetar tillräckligt eller utövar därmed jämförbar verksamhet inom en viss kommuns område.

Vid undervisnings- och kulturministeriet bereddes under förra valperioden en proposition med förslag till lagar om ett försök med regional studielånskompensation och om temporär ändring av 92 § i inkomstskattelagen.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 2 /cent

Centern anvisar 6 miljoner euro för försöket med regional studielånskompensation.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 69

Riksdagen förutsätter att regeringen lämnar riksdagen behövliga propositioner om tillägget för barn i studielånskompensationen.

Reservationens förslag till uttalande 70

Riksdagen förutsätter att regeringen lämnar riksdagen behövliga propositioner om ett försök med regional studielånskompensation.

55. Studiepenning och bostadstillägg (förslagsanslag)

Centern strävar efter att familjerna ska kunna skaffa så många barn de vill. Människor måste få stöd för att bilda familj och ha möjlighet att skaffa så många barn de själva önskar. För Centern är varje barn värdefullt. Vi respekterar människornas valfrihet i familjeplanering och barnlöshet. Vi står fast vid kvinnors och barns mänskliga rättigheter. Vi förstår att det finns en mångfald av familjer.

Centern vill bygga ett bra Finland. Det lyckas inte om inte det uppfostrande arbetet och familjerna uppskattas mer såväl inom politiken som i arbetslivet och ekonomin. Tillgodoseendet av familjernas önskemål om att få barn är en investering i miljardklassen för Finland. Ett barnlöst Finland förtvinar, medan ett Finland med familjer har framtidsutsikter.

Därför föreslår Centern i sin alternativa budget ekonomiska åtgärder till stöd för familjebildning. Allt prat om stöd för familjebildning får inte bli på utredningsnivå.

Studiepenningens försörjarförhöjning

Sipiläs regering återinförde 2018 studiestödets försörjarförhöjning, som hade slopats 1994. Försörjarförhöjningen stöder studerande med familj och hjälper dem fokusera på studierna på heltid. För närvarande betalas försörjarförhöjningen till en studerande med familj till samma belopp oberoende av antalet barn.

Studerandeorganisationerna och högskolorna bör erbjuda en familjevänlig studiekultur, flexibla studiesätt och stöd för barnomsorgen. Tillräcklig grundtrygghet och flexibilitet är centrala faktorer för att man ska våga drömma om en familj också under studietiden.

För att öka de ekonomiska incitamenten för familjebildning redan under studietiden föreslår Centern att studiestödets försörjarförhöjning i fortsättningen betalas för varje barn. Det innebär en årlig satsning på 10 miljoner euro i statsbudgeten.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 2 /cent

Reservationens förslag till uttalande 71

Riksdagen förutsätter att regeringen lämnar riksdagen behövliga propositioner genom vilka studiestödets försörjarförhöjning betalas för varje minderårigt barn som en studerande med familj ska försörja.

59. Stöd för skolresor (förslagsanslag)

Centern accepterar inte att stödet för skolresor begränsas till studerande som deltar i avgiftsfri läroplanutbildning. Enligt propositionen upphör stödet för skolresor för cirka 12 000 studerande på andra stadiet. Slopandet av stödet ökar risken för att jämlikheten och möjligheterna att studera försämrats för de studerande som inte deltar i avgiftsfri utbildning. Utbildningens tillgänglighet försämrats särskilt i områden där utbildningsnivån i genomsnitt är lägre redan nu.

Nedskärningarna i yrkesutbildningen kommer att minska antalet läroanstalter och utbildningsområden, förlänga avstånden och försämma utbildningens tillgänglighet. Det är viktigt att notera att alla som slutar ha rätt till stödet för skolresor inte kan flytta närmare studieorten.

Bristfälliga eller dåliga kollektivtrafikförbindelser tvingar studerande i glesbygdssområdena att ordna skolskjuts själva, dvs. i regel att använda egen bil under skolresor. Stödet har beviljats för en skolresa i en riktning på högst 100 kilometer, vilket innebär att rätten till stöd inte heller tidigare har varit obegränsad.

Centern föreslår ett extra anslag för skolresor på 8 miljoner euro.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 72

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder och lämnar riksdagen behövliga propositioner för att garantera stöd för skolresor för studerande på andra stadiet.

80. Konst och kultur

Centern anser att det är viktigt med kulturverksamhet som förenar medborgarna och folkbildning som är tillgänglig för alla. Vi behöver verksamhet som bidrar till att immateriellt och materiellt kulturkapital överförs till nya generationer. Det är till stor del kommunerna och organisationerna samt institut och folkhögskolor som bedriver fritt bildningsarbete som upprätthåller och utvecklar det finländska kulturarvet.

Kultur kan bidra till integration av invandrare och sammanhållning bland ungdomar samt motverka ensamhet i synnerhet bland äldre. Kulturverksamheten främjar det psykiska och fysiska välbefinnandet hos personer i olika åldrar. Olika verksamhetsmodeller kan stärka möjligheterna för personer i olika livssituationer att få tillgång till kulturtjänster. Man måste värna om den regionala tillgången till kultur och kulturens tillgänglighet överallt i Finland och också inom städerna. Nedskärningarna i kulturen och höjningen av den lägsta momssatsen, som höjer biljettpriiser-

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 2 /cent

na för kulturevenemang, försämrar tillgången till kultur och försätter människorna i en ojämlik ställning. Kulturen tillhör alla oberoende av bostadsort eller förmögenhet.

Regeringens redan genomförda och planerade sparåtgärder försvagar verksamhetsförutsättningarna för kultursektorn och är fyrdubbla i förhållande till sektorn inom undervisnings- och kulturministeriet. Nedskärningarna i kulturbranschen och höjningen av mervärdesskatten leder till att stadsteatrar, orkestrar och museer läggs ned och alla kulturformer lider. Aktörerna inom det fria fältet kommer att befinna sig i en mycket svår situation. Gruppernas verksamhet kommer att försvåras och delvis säkert också upphöra när det ekonomiska stödet minskar.

Centern är oroad över den våg av nedläggningar bland aktörer inom kultur- och konstbranschen som kommer att genomföras genom beslut av undervisnings- och kulturministeriet och Centret för konstfrämjande. I detta ekonomiska läge har kommunerna inte möjlighet att stödja aktörer inom kultur- och konstbranschen i och med att det statliga stödet minskar. Allt detta har stor inverkan på framtiden för hela den finländska kulturen, branschens attraktionskraft samt sysselsättningsmöjligheterna inom branschen och utbudet på kulturtjänster.

50. Understöd för främjande av konst och kultur (reservationsanslag 3 år)

Centern vill minska nedskärningarna som drabbar de organisationer som lyder under undervisnings- och kulturministeriet. På regeringen Orpo-Purras skärbräda finns nu till exempel teatrar, orkestrar och museer i både landskap och städer.

Centern föreslår 5 miljoner euro mer för dessa aktörer än regeringen. Tillägget anvisas under moment 29.80.50, men är i större utsträckning avsett för att minska besparingarna i undervisnings- och kulturministeriets understöd. Regeringen bör i början av året i samband med tilläggsbudgeten minska besparingarna i organisationsunderstöden inom undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde i fråga om såväl konst, kultur, idrott som ungdomsarbete.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 29.80.50 med 5 000 000 euro för statsunderstöd, och godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 73

Riksdagen förutsätter att regeringen jämkar nedskärningarna i organisationsunderstöden inom undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde i fråga om konst, kultur, idrott och ungdomsarbete.

90. Idrottsverksamhet

Från motionens och idrottens förvaltningsområde kommer man att skära ned byggandet av idrottsanläggningar, vilket minskar förutsättningarna för motion och idrott på de orter där det vore nödvändigt att renovera grundligt eller bygga nya idrottsanläggningar.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 2 /cent

Regeringen satsar 20 miljoner euro på projektet Finland i rörelse, medan man samtidigt måste spara på organisationernas omkostnader. Centern skulle satsa på redan befintlig och etablerad verksamhet i stället för på projektet.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 74

Riksdagen förutsätter att regeringen konsekvent arbetar för att främja motion och idrott och att regeringen inte genom ett beslut ökar finansieringen och genom ett annat minskar finansieringen och höjer beskattningen av motions- och idrottstjänster.

Huvudtitel 30

JORD- OCH SKOGSBRUKSMINISTERIETS FÖRVALTNINGSOMRÅDE

Trots löftena har jordbruksinkomsten och lönsamheten inom jordbruket inte vänt uppåt under Orpos regering. Lönsamheten är fortfarande svag för största delen av gårdarna, och regeringens åtgärder skapar inga bättre utsikter. I budgetpropositionen saknas de behövliga åtgärderna för att stärka jordbrukets lönsamhet.

Konkreta förslag som minskar kostnaderna för jordbruket, såsom att slopa fastighetsskatten på produktionsbyggnader, lyser fortfarande med sin frånvaro. Kostnaderna för jordbruket kommer att stiga i och med regeringens beslut. Regeringen har beslutat att nationellt utvidga utsläppshandeln till att gälla också jord- och skogsbruket.

Den svaga lönsamhetsutvecklingen syns i en alarmerande nedgång i antalet generationsväxlingar. För att trygga kontinuiteten i den inhemska matproduktionen vill vi främja generationsväxlingar genom att lägga till de vid beskattningen beaktade biinkomsterna från jordbruket i beräkningen av företagarinkomsten för unga jordbrukare och genom att utvidga räntestödslånen och statsborgen också till gårdar i aktiebolagsform.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 75

Riksdagen förutsätter att regeringen återgår till att följa regeringsprogrammet och inte ökar kostnaderna för jordbruket genom sina egna beslut.

Reservationens förslag till uttalande 76

Riksdagen förutsätter att regeringen inleder beredningen av lagförslag som kan dämpa den ökande kostnadsutvecklingen inom jordbruket.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 2 /cent

Reservationens förslag till uttalande 77

Riksdagen förutsätter att regeringen underlättar generationsväxlingar på jordbruksföretag genom att göra beräkningen av företagarinkomsten för unga jordbrukare smidigare.

Reservationens förslag till uttalande 78

Riksdagen förutsätter att regeringen utvidgar räntestödslånen och statsborgen till att gälla också lokaler i aktiebolagsform.

01. Förvaltning och forskning

Centern anser att det är nödvändigt att ta itu med de långvariga problemen inom jordbruksförvaltningen.

Att datasystemen inte fungerar äventyrar jordbrukarens rättssäkerhet. Till exempel får det inte på något sätt bli jordbrukaren som ska stå för de kostnader som uppkommit av att Hyrrä-systemet på ett oförståeligt sätt inte fungerar som det ska. Jordbrukaren måste alltid kunna lita på att jordbruksförvaltningen bär ansvaret för fel i informationssystemen.

Centern kräver att lagstiftningen om jordbruksförvaltningen lättas upp och att onödig byråkrati undanröjs. Överreglering har betydande negativa konsekvenser för jordbruket. Den bristande logiken och orättvisorna i stödet för ekologisk produktion bör korrigeras utan dröjsmål. Särskild uppmärksamhet ska fästas vid den ökade byråkratin inom ekologisk produktion och de betydande höjningarna av kontrollavgifterna.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 79

Riksdagen förutsätter att regeringen ser till att jordbrukarens rättsskydd tillgodoses i alla situationer och säkerställer att de program som används för ansökan om, övervakning av och utbetalning av stöd fungerar.

Reservationens förslag till uttalande 80

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder förslag för att minska den administrativa bördan för jordbrukarna och förbinder sig att sänka de kostnader för jordbruksförvaltningen som blivit oskäligen.

40. Stärkande av försörjningsberedskapen, främjande av exporten och utveckling av förädlingsvärdet inom sektorerna jordbruk, livsmedelsekonomi och naturresursekonomi (reservationsanslag 3 år)

Exportvillkoren inom livsmedelssektorn stärks. Centern anser att livsmedelsexporten kan tillföra mervärde till hela den finländska livsmedelskedjan. Under ledning av jord- och skogsbruksminis-

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 2 /cent

teriet bör vi stärka rollen och ansvaret för livsmedelsexporten, särskilt för att aktörerna inom livsmedelsbranschen ska samordna exporten. För närvarande är satsningarna på export för små både i euro och i fråga om åtgärder.

Vi kräver resurser för exportinsatser enligt regeringsprogrammet och också att exportverksamheten omorganiseras och effektiviseras. Utöver en bättre samordning inom landet måste vårt lands ambassader och konsulat utomlands anlitas för exportverksamhet, så som man framgångsrikt har gjort i till exempel Irland och Danmark.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 81

Riksdagen förutsätter att regeringen börjar bereda en exportmodell där Finlands ambassader och konsulat i högre grad än för närvarande är inriktade på exportåtgärder.

10. Utveckling av landsbygden

Den finländska landsbygden behöver vid sidan av jord- och skogsbruket ny tillväxtskapande näringsverksamhet. Centern anser att produktionen av förnybar energi och i en ökad biogasproduktion är betydande med tanke på livskraften på hela den finländska landsbygden.

Vi stöder inte en försämring av finansieringen till biogasprojekt och inte heller beslut som ökar byråkratin inom biogasproduktionen, till exempel kravet på en dyr verifieringsskyldighet. Regeringens proposition om att sänka tilläggsskyldigheten inom distributionsskyldigheten ökar osäkerheten inom biogasproduktionen. Investeringsmiljön ser för närvarande inte attraktiv ut. En politik som strider mot löftena är skadlig såväl med tanke på utvecklingen av marknaden för hållbara bränslen som med tanke på försörjningsberedskapen.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 82

Riksdagen förutsätter att regeringen slopar sin biogasfientliga politik och börjar främja produktionen av inhemsk förnybar energi som en del av utvecklingen av landsbygdens livskraft.

Reservationens förslag till uttalande 83

Riksdagen förutsätter att regeringen återtar sitt beslut om att utvidga den dyra verifieringsskyldigheten till biogasanläggningar av ett gårdsbruks storleksklass.

Reservationens förslag till uttalande 84

Riksdagen förutsätter att regeringen återgår till att följa regeringsprogrammets skrivning om en stabil investeringsmiljö för biogasproduktionen.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 2 /cent

20. Jordbruk och livsmedelsekonomi

01. Livsmedelsverkets omkostnader (reservationsanslag 2 år)

Centern anser att det är nödvändigt att ta itu med de långvariga problemen inom jordbruksförvaltningen. Livsmedelsverket drabbas i betydande grad av uppsägningar och verket kommer inte att kunna tillhandahålla alla tjänster som tidigare. Utöver de försämrade personalresurserna pekar vi på behovet att reformera de datasystem som används inom jordbruksförvaltningen.

Livsmedelsmarknadsombudsmannens resurser måste tryggas. Centern efterlyser en rättvis livsmedelsmarknad genom strukturella reformer. Kärnan i jordbrukets lönsamhet är att korrigera obalanser i den inhemska livsmedelskedjan.

Utöver att det andra paketet för översyn av livsmedelsmarknadslagen påskyndas kräver vi också att konkurrens- och upphandlingslagarna revideras. Livsmedelsmarknadsombudsmannens befogenheter utvidgas, men samtidigt bör vi se till att den byrå som leds av ombudsmannen har tillräckliga resurser för tillsynsarbetet.

Centern anvisar tilläggsfinansiering på 2 miljoner euro till livsmedelsmarknadsombudsmannen.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 30.20.01 med 2 000 000 euro för omkostnaderna för Livsmedelsmarknadsombudsmannens byrå, och godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 85

Riksdagen förutsätter att regeringen tryggar Livsmedelsverkets funktionsförmåga för att kärnuppgifterna, såsom utbetalningen av stöd, ska kunna utföras i tid.

Reservationens förslag till uttalande 86

Riksdagen förutsätter att regeringen åtgärdar obalansen på livsmedelsmarknaden och under våren 2025 utöver den andra delen av lagstiftningspaketet som gäller livsmedelsmarknadslagen även lämnar riksdagen förslag till ändring av konkurrenslagen och upphandlingslagen.

40. Naturresursekonomi

Vi anser att stamvårdande jakt på storvilt bör tillåtas igen. På grund av högsta domstolens tolkning av lagen är stamvårdande jakt i praktiken omöjliggjord. För att stamvårdande jakt ska bli tillåten krävs det att den nationella lagstiftningen ses över.

Centern är besviken över de åtgärder som arbetsgruppen för stora rovdjur, som tillsatts av jord- och skogsbruksministern, föreslagit i sin rapport. Trots löftena föreslås det inte att en gynnsam bevarandestatus för stora rovdjur ska skrivas in i lagen. Vi påminner om att ersättningarna för rov-

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 2 /cent

djursskadegörelse ökar och ersättningsbeloppet närmar sig redan den övre gränsen för den betalningsfullmakt som EU beviljar. Om stamvårdande jakt möjliggörs minskar avsevärt kostnaderna för statsfinanserna i och med att ersättningarna för skadegörelse och behovet av olika vargprojekt minskar.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 87

Riksdagen förutsätter att regeringen förbinder sig att återställa finländarnas förtroende och trygghetskänsla och lämnar riksdagen lagförslag enligt EU-åtagandena för att jakt på stora rovdjur ska kunna inledas hösten 2025.

Reservationens förslag till uttalande 88

Riksdagen förutsätter att regeringen omedelbart börjar bereda att en gynnsam bevarandestatus för stora rovdjur skrivs in i lagen enligt svensk modell.

Huvudtitel 31

KOMMUNIKATIONSMINISTERIETS FÖRVALTNINGSOMRÅDE

01. Förvaltning och verksamhetsområdets gemensamma utgifter

Som en sparåtgärd har regeringen ställt stora sparkrav på alla ämbetsverk inom varje förvaltningsområde åren 2025—2028. De är till sin natur nedskärningar i basfinansieringen.

Inom Transport- och kommunikationsverkets förvaltningsområde är sparkravet för nästa år sammanlagt 20,4 miljoner euro. När sparkrav införs med så kort varsel går det inte att undvika omställningsförhandlingar, uppsägningar av personal och negativa konsekvenser för skötseln av lagstadgade uppgifter.

Regeringen ställer upp stora ämbetsverksspecifika sparkrav samtidigt som den genom lagändringar ökar ämbetsverkens uppgifter. Inom kommunikationsministeriets förvaltningsområde gäller sådana lagändringar bland annat elsparkcyklar och taxibilar samt ökade och mer krävande säkerhetsuppgifter till följd av det instabila världspolitiska läget särskilt inom cybersäkerheten. Enligt utskottets sakkunnigutfrågning uppkommer de största utmaningarna inom kommunikationsministeriets förvaltningsområde vid Transport- och kommunikationsverket och Meteorologiska institutet.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 2 /cent

Reservationens förslag till uttalande 89

Riksdagen förutsätter att regeringen ser till att de myndigheter som är viktiga med tanke på Finlands säkerhet och cybersäkerhet har tillräckliga resurser för att sköta sina uppgifter.

88. Aktieförvärv (reservationsanslag 3 år)

Under regeringsperioden ökar det eftersatta underhållet av landsvägarna i Finland med cirka 500 miljoner euro före utgången av 2027. Samtidigt som skicket på de befintliga järnvägarna och vägarna försämras ytterligare verkar regeringen ändå ha tillräckligt med pengar för att främja entimmeståget. Man kan inte annat än förundras.

Regeringen planerar föreslå att kommunikationsministeriet bemyndigas att underteckna aktieägaravtalet om byggfasen för Västbanan Ab, så att statens finansieringsandel av kostnaderna för projektet är högst 400 miljoner euro, förutsatt att de övriga ägarna finansierar projektet med minst 400 miljoner euro. Av skattebetalarnas pengar riktas redan under denna valperiod 800 miljoner euro till projekt, och av dem kommer hälften från staten. Det kan Centern inte godkänna. Centern ser inga förutsättningar för att bygga entimmeståget, det vill säga Västbanan.

Regeringen har försummat att hjälpa östra Finland, trots att Rysslands olagliga krig mot Ukraina har störst inverkan på områdena nära Finlands östgräns. Centern vill underlätta situationen i östra Finland med 130 miljoner euro och rikta 30 miljoner euro till norra Finland. Genom åtgärds paketet skapas det tillväxtutsikter för landskapen vid östgränsen som lider av följderna av Rysslands krigföring och inleds genomförandet av det så kallade programmet för norra Finland. Finansieringen fås genom att rekapitaliseringen av snabbjärnvägen mellan Åbo och Helsingfors på 400 miljoner euro återtass.

Vi föreslår

att riksdagen minskar moment 31.01.88 med 10 550 000 euro, det vill säga statens andel i rekapitaliseringen av Västbanan Ab, och

att riksdagen minskar fullmakten under moment 31.01.88 med 400 000 000 euro och

att riksdagen under moment 31.01.88 inte bemyndigar kommunikationsministeriet att underteckna aktieägaravtalet om byggfasen för Västbanan Ab.

10. Trafik- och kommunikationsnäten

20. Basunderhåll av transportinfrastrukturen (reservationsanslag 3 år)

En stor utmaning för den finländska trafikledspolitiken har varit att den inte haft någon klar linje. Syftet med den gällande trafiksystemplanen Trafik 12 har varit att göra trafikledspolitiken mer långsiktig och förutsägbart samt att trygga tillräcklig finansiering för utveckling, underhåll och reparation av de finländska trafiklederna. Tyvärr urvattnar regeringen genom sitt program genomförandet av Trafik 12.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 2 /cent

Regeringen har för avsikt att åtgärda det eftersatta underhållet av trafikleder i dåligt skick (vägnät, järnvägar och hamnar) genom att sänka utgiftsramen för bastrafikledshållningen, som regeringen försöker ersätta med försäljningsintäkter från statens egendom. En satsning av engångsnatur under valperioden skulle uppgå till sammanlagt 520 miljoner euro. Trots detta är den totala finansieringen av basunderhållet av transportinfrastrukturen enligt våra kalkyler på väg att minska med cirka 110 miljoner euro jämfört med finansieringen för 2019–2023. Den är också betydligt mindre än vad som har skrivits in i den riksomfattande 12-åriga trafiksystemplanen.

I bästa fall fortsätter reparationerna av de vägar som är i sämst skick i lika ryckig takt som tidigare. Regeringen har under sina två första budgetår nästan helt använt den särskilda finansieringen på 520 miljoner euro för att reparera dåliga trafikleder. Pengarna är avsedda att användas helt och hållet för beläggning av vägnätet i de livligaste trafiklederna. Det så kallade sekundära vägnätet, som är viktigt för näringslivets transporter och försörjningsberedskap, låter man förfalla.

Trots tilläggsfinansieringen förblir det eftersatta underhållet oförändrat i år. Nästa år kommer det att öka med omkring 100 miljoner euro. Under valperiodens två sista år kommer det inte längre att finnas någon tilläggsfinansiering, varvid det eftersatta underhållet av vägnätet vänder kraftigt uppåt. Enligt Trafikledsverkets uppskattning uppgår det eftersatta underhållet av vägnätet i slutet av 2027 till 3,1 miljarder euro, vilket är 500 miljoner euro mer än vid regeringsperiodens början.

Centern betonar att de investerings- och utvecklingsprojekt för farlederna som regeringen beslutat om och inlett genom sitt investeringsprogram automatiskt kommer att öka behovet av finansiering för basunderhållet av transportinfrastrukturen, eftersom antalet nya leder som kräver underhållning kommer att öka. Regeringen har inte på något sätt förberett sig på detta i sin plan för de offentliga finanserna. Tvärtom minskar finansieringsramen för basunderhåll av transportinfrastrukturen.

Det arv som samlingspartiets och sannfinländarnas regering genom sin trafikledspolitik lämnar efter sig för nästa regeringsperiod är bedrövligt: minskade ramar för trafikledsfinansieringen och ett eftersatt underhåll som ökat kraftigt.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 90

Riksdagen förutsätter att regeringen utarbetar en genomförbar plan för att åtgärda det eftersatta underhållet av trafiklederna senast i samband med uppdateringen av den 12-åriga trafiksystemplanen.

Reservationens förslag till uttalande 91

Riksdagen förutsätter att regeringen för att dämpa trycket på att reparera trafikleder ökar finansieringen av bastrafikledshållningen alltid när den beslutar om nya projekt för byggnade eller utveckling av trafikleder.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 2 /cent

Reservationens förslag till uttalande 92

Riksdagen förutsätter att regeringen inte finansierar sitt investeringsprogram genom att sälja finländsk grundläggande infrastruktur som för närvarande sköts av bolag som helt och hållet ägs av staten, såsom Finavia, som upprätthåller flygplatsnätet i Finland, och VR, som sköter persontågstrafiken.

31. Vissa understöd (reservationsanslag 3 år)

Finansieringsnivån för enskilda vägar måste tryggas

Vi har cirka 370 000 kilometer enskilda vägar i vårt land. Invid dem finns det uppskattningsvis cirka 30 000 företag, 40 000 lantbruksföretag, 250 000 egnahemshus och 190 000 fritidshus samt ett stort antal skogslägenheter.

Regeringen Orpo har redan skurit i understöden till enskilda vägar. Nu föreslås det att understöden minskas ytterligare, varvid anslaget för 2025 är endast 6,2 miljoner euro. År 2023 beslutade den föregående regeringen att statsunderstödet för enskilda vägar ännu uppgick till 25 miljoner euro för att trygga virkesförsörjningen.

Behovet av satsningar på enskilda vägar har inte försvunnit. Däremot håller regeringen målmedvetet på att försvaga den infrastruktur som är kritisk med tanke på försörjningsberedskapen och låta väglagens delägare bekosta statsmaktens centrala skyldighet att stärka och underhålla enskilda vägar som är viktiga för försörjningsberedskapen och funktionssäkerheten i hela Finland.

På grund av sanktionerna mot Ryssland och motsanktionerna är det viktigare än någonsin att se till att transporterna fungerar. Till exempel de råvaror som jord- och skogsindustrin behöver finns ofta invid enskilda vägar. Med beaktande av den svåra situationen inom den finländska skogsindustrin kommer det framtida behovet att vara minst lika stort.

Centern föreslår 1,8 miljoner euro mer än regeringen för understöden till enskilda vägar.

Vi förbättrar trafiksäkerheten genom att främja gång och cykling

Kommunerna har beviljats statsunderstöd för infrastrukturprojekt som främjar gång och cykling och andra projekt som främjar förhållandena för gång och cykling. Kommunerna har aktivt utnyttjat stödet.

Regeringen föreslår en nedskärning på 0,5 miljoner euro nästa år, även om regeringen i sitt eget program har förbundit sig att främja den fysiska aktiviteten.

Regeringen har dock redan riktat nedskärningar också mot den fysiska aktiviteten, och det finns risk för att finansieringen minskas till nästan hälften för 2025. Anslaget ligger således endast på 1,8 miljoner euro.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 2 /cent

För att säkerställa att människor kan röra sig tryggt föreslår Centern därför ett tillägg på 1 miljon euro för att främja gång och cykling. Lederna för gång-, cykel- och mopedtrafik är en viktig del av en trygg vardag och främjandet av hållbar mobilitet.

Ett annat problem har varit att stöd för byggande av gång- och cykelleder endast har kunnat beviljas för trafikleder som ägs av kommunen. I Finland finns det dock många landsbygdskommuner som ligger invid det statsägda vägnätet. Stöd har inte kunnat beviljas sådana områden, trots att det skulle behövas för att förbättra trafiksäkerheten och främja möjligheterna att röra sig. Även dessa områden bör kunna få stöd.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 31.10.31 med 1 800 000 euro för understöd till enskilda vägar, och

att riksdagen ökar moment 31.10.31 med 1 000 000 euro för att främja gång och cykling, och att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 93

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder de ändringar som behövs för att i fortsättningen möjliggöra ett flexibelt genomförande av statens och kommunernas samfinansierade projekt som främjar gång och cykling också på statens vägnät.

77. Utveckling av trafikledsnätet (reservationsanslag 3 år)

Regeringen har i sitt regeringsprogram och i sina ram- och budgetförslag utsett nya investerings- och utvecklingsprojekt samt projekt vars planering måste inledas i brådskande ordning. Alla beslut om genomförande via investeringsprogrammet och normal rambudgetering har nästan fattats.

Det största investeringsprojektet är entimmeståget till Åbo, som på alla sätt konstaterats vara en onödig investering, och som regeringen rekapitaliserar med 400 miljoner euro. De sex delägarlagens andel är ungefär lika stor. Dessutom ska projektbolaget ta ett lån på 500 miljoner euro. EU har inte beviljat någon finansiering för projektet. Delägarlagen har ansett att deras betalningsandelar är för stora.

Centern anser att det med tanke på en långsiktig trafikledspolitik är ytterst problematiskt att i en situation där finansieringsramen pekar neråt och kostnaderna stiger i så stor utsträckning inleda nya och stora investeringsprojekt vars slutfinansiering inte på något sätt kan anses vara garanterad. De trafikledsprojekt på sammanlagt cirka tre miljarder euro som det fattats beslut om genom investeringsprogrammet finansieras i huvudsak med försäljningsintäkter av statens egendom, medan den normala budgetfinansieringen är mycket liten. Regeringen håller således på att vältra över ansvaret för finansieringsproblemet i fråga om projekt för utveckling av trafikledsnätet till kommande regeringar.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 2 /cent

I detta läge är det rentav oansvarigt att sätta satsa betydande summor på ett entimmeståg (Västbanan) till Åbo, som vid sakkunnigbedömningar har klassificerats som en onödig investering, när det med samma pengar hade varit nationalekonomiskt betydligt nyttigare att åtgärda det eftersatta underhållet av trafiklederna i hela Finland. I fråga om entimmeståget bör man också notera att regeringen främjar och finansierar byggandet av nya spår på sträckorna Åbo—Salo och Lojo—Esbo. Regeringen har inte för avsikt att alls främja den dyraste delen av projektet (1,9 md euro), alltså direktbanan Salo—Lojo, som de facto skulle möjliggöra ett entimmeståg till Åbo.

Centern fäster också med allvar uppmärksamhet vid att nya utvecklingsprojekt endast riktas till stora stadsområden i södra Finland och till västra Finland. För hela det vidsträckta östra Finland, som med tanke på försörjningsberedskapen och säkerheten är viktigare än förr, har regeringen förmått anvisa endast ett vägprojekt till Norra Savolax, ett vägprojekt till sydöstra Finland, ett broprojekt till Norra Karelen, ett banprojekt till Södra Karelen och anslag för planering av den långa Savolaxbanan. Regeringen främjar inte alternativa rutter som är livsviktiga för utrikeshandeln och försörjningsberedskapen ifall fartygstrafiken på Östersjön störs eller avbryts helt och hållet.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 94

Riksdagen förutsätter att regeringen utvecklar trafiklederna i hela Finland.

Reservationens förslag till uttalande 95

Riksdagen förutsätter att regeringen gör noggranna kalkyler över den totala finansieringen av nya utvecklingsprojekt för trafikleder utan att överföra de finansieringsproblem som redan är i sikte till nästa regering för avgörande i en situation där regeringen skär ner ramfinansieringen genom att ersätta den med finansiering av engångsnatur genom att sälja statlig egendom som ger god avkastning.

Reservationens förslag till uttalande 96

Riksdagen förutsätter att regeringen använder den finansiering som reserverats för Västbanan, det vill säga det så kallade entimmeståget till Åbo, till att förbättra och reparera vägar och järnvägar som är vitala för Finlands försörjningsberedskap.

20. Tjänster inom trafik, transport och kommunikation

43. Förbättrande av konkurrenskraften för fartyg som används för sjötransport (förslagsanslag)

Rederistöd endast till arbete som hänför sig till egentlig sjöfart

Centern föreslår en nedskärning av rederistödet i fråga om underhållningstjänster, eftersom stödet snedvrider konkurrensen, eftersom hotell- och restaurangbranschen på fastlandet inte får motsvarande stöd. Stödet kan bevaras i fråga om uppgifter som hänför sig till den egentliga sjöfarten.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 2 /cent

Enligt finansministeriets utgiftskartläggning är besparingen 30 miljoner euro om stödet riktas endast till arbete som hänför sig till egentlig sjöfart.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 97

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder ett lagförslag genom vilket regeringen förnyar stödet för att förbättra konkurrenskraften för fartyg som används för sjötransport så att det i fortsättningen endast riktas till egentligt sjöfartsarbete och så att stödet inte längre beviljas för underhållningstjänster, eftersom stödet snedvrider konkurrensen inom turist- och restaurangbranschen.

50. Statsunderstöd för genomförande av det riksomfattande bredbandsprojektet (reservationsanslag 3 år)

Samlingspartiets och Sannfinländarnas regering lade i år ned det riksomfattande bredbandsprogrammet. Beslutet är helt absurt i en tid där fungerande nätförbindelser ger grundläggande trygghet i vardagen och digitaliseringen går allt snabbare framåt i samhället. Beslutet fattades samtidigt som man började lägga ner 3G-nätet för att bereda rum för nyare generationers nät.

Regeringen beslutade alltså i praktiken att slopa det statliga stödet för byggande av bredband i år och stryka understödsmomentet i fråga ur budgetpropositionen, varvid det är omöjligt att föreslå anslagsfinansiering i fortsättningen.

Centern anser att regeringens handlingar kraftigt strider mot regeringens eget program. Regeringsprogrammet utarbetades innan regeringen hade låtit göra en bedömning utifrån den aktuella utredningen. Dessutom ska regeringen enligt sitt program främja digitaliseringen av de offentliga tjänsterna. I den pågående reformen av social- och hälsovårdstjänsterna har man i hög grad förlitat sig på digitaliseringen. Myndighetskommunikationen håller också på att digitaliseras.

Centern påminner om att 3G-nätet körs ned från de frekvenser som krävs för det nya 5G-nätet som är under utbyggnad. Detta kommer att leda till att människors terminalutrustning och telefoner slutar fungera utan att regeringen visar något intresse, vare sig för att främja en ökad tillgång till fungerande bredbandsanslutningar, eller för att säkerställa bredbandsanslutningar för dem vars terminalutrustning har upphört att fungera i och med nedläggningen av 3G-nätet. Således är det väsentligt att stödet fortsätter också med tanke på jämlikheten.

Den bredbandsutredning som skrivits in i regeringsprogrammet blev klar i mars 2024. Av den utvärdering som gjordes i efterhand framgick att de tidigare stödprogram som fanns mellan 2010 och 2023 var framgångsrika. I utredningen konstateras också att stödordningarna inte ansågs störa byggandet på marknadsvillkor. Man har lyckats med att rikta stöden till områden där näten inte skulle ha byggts på marknadsvillkor. I utredningen sägs det rakt ut att telekommunikationsnät inte kommer att byggas på marknadsvillkor i alla glesbygdsområden. Samhälleligt sett är de dock ytterst viktiga bland annat för turister och stugägare samt för Finlands säkerhet och försörjningsberedskap.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 2 /cent

I motsats till vad som utlovades i kommunikationsministeriets meddelande av den 13 mars 2024 har det ingenting sagts i offentligheten om vilken slutsats ministerarbetsgruppen för samhällsförnyelse, som leds av kommunikationsminister Lulu Ranne, drog på basis av utredningen den 15 mars 2024. Däremot har man under året fått budskap från olika håll i Finland om telefonnät och datakommunikationsförbindelser som inte fungerar. Folk har bland annat tvingats klättra upp på sina hustak för att tala i telefon. Man har inte lyckats nå nödcentralerna i nödsituationer. Trots detta har den ansvariga ministern avfärdat problemet och menat att allt är bra i Finland.

Vi accepterar inte en sådan linje. Det är inte rätt att man försämrar vardagen för vanliga människor på basis av deras boningsort. Vi återinför stödet för bredband och reserverar 5 miljoner euro för detta i vår alternativa budget.

Samtidigt beslutade regeringen Orpo att stoppa ett projekt för att förbättra nätets täckning på tågen, som påbörjats av den förra regeringen. Alla som arbetat ombord på tåget vet att nätförbindelserna kunde vara mycket bättre. Också telefonsamtalen bryts. Detta problem har regeringen överfört på VR, trots att problemet gäller brister i bredbandsnätet och VR inte är den som har ansvaret för byggandet av nätanslutningarna.

Center föreslår i sin tur ett extra anslag på 5 miljoner euro för att förbättra nätets täckning på tågen. Vi stöder pendlarna och en fungerande kollektivtrafik.

Problemen med täckningen har alltså bara förvärrats i och med regeringens linje. I en nationell bredbandsutredning sägs det rent ut att näten i de minst bebyggda områdena sannolikt inte byggs på marknadsvillkor, utan att det behövs ytterligare åtgärder för att bygga dem. Jämlika möjligheter till kommunikation och digitala tjänster verkar inte vara viktiga för regeringen. Därför behöver Finland även i fortsättningen ett riksomfattande bredbandsprogram.

Centern anvisar sammanlagt 10 000 000 euro för genomförandet av det riksomfattande bredbandsprojektet, varav 5 miljoner euro för byggande av fungerande bredbandsförbindelser och 5 miljoner euro för förbättrande av hörbarheten på tågen.

Vi föreslår

att riksdagen tar in moment 31.20.50 (Statsunderstöd för genomförande av det riksomfattande bredbandsprojektet, reservationsanslag 3 år) i statsbudgeten och ökar momentet med 5 000 000 miljoner euro för byggande av bredbandsförbindelser, och

att riksdagen ökar moment 31.20.50 med 5 000 000 euro för att förbättra nätets täckning på tågen, och att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 98

Riksdagen förutsätter att regeringen på nytt inleder det riksomfattande bredbandsprogrammet utifrån den utredning som gjordes i mars 2024.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 2 /cent

Huvudtitel 32

ARBETS- OCH NÄRINGSMINISTERIETS FÖRVALTNINGSOMRÅDE

För att de offentliga finanserna ska kunna saneras krävs det inte bara att arbetsmarknaden reformeras och anpassas utan också att förutsättningarna för ekonomisk tillväxt stärks. Så som Centern ser på saken så är ekonomisk tillväxt inte att man använder naturresurser på ett ohållbart sätt, utan tillväxten är hållbar och baserar sig på grön teknik och beaktar naturens bärkraft.

Centern stöder regeringens linje att målmedvetet öka satsningarna på forskning och utveckling (FoU) på det sätt som riksdagspartierna parlamentariskt kom överens om under den föregående valperioden. Regeringens mål att göra tillståndsförfarandena smidigare är också ett steg i rätt riktning. Genomslagskraften för forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamhet (FoUI) bör ökas och stöden för det bör riktas till hela landet. Det förutsätter ett aktivt samarbete mellan företag och högskolor överallt i Finland. Det räcker dock inte enbart med satsningar på FoU-verksamhet, om inte regeringen samtidigt säkerställer att det finns tillgång till kompetent arbetskraft.

Utöver att öka humankapitalet måste Finland också öka företagsamheten bland alla åldersgrupper. Centern kräver bättre förutsättningar för personer med små barn att starta upp företag och stödåtgärder från regeringen för företagare med barn.

Finland måste ta ett produktivitetssprång genom att bli ett stort land inom utnyttjandet och tillämpningen av artificiell intelligens. Målet är att bli föregångare på etisk användning av artificiell intelligens.

I arbetslivet måste man säkerställa att chefer och direktörer erbjuds utbildning i internationella arbetsgemenskaper och att det inte förekommer rasism på de finländska arbetsplatserna eller i det finländska samhället.

Biogasproduktionen bör påskyndas

I regeringsprogrammet lovar man att utveckla och inleda biogasproduktion samt främja en mångsidig användning av biogas. För att det här ska lyckas behövs på en och samma gång åtgärder för att främja både produktionen och användningen av biogas. Budgeten för 2025 förbättrar inte incitamenten för biogasproduktion.

Det är väsentligt att regeringen ser till att man med de anslag som reserverats i budgeten verkligen kan genomföra nya investeringar i biogasanläggningar och återvinningsgödsel i Finland. Vi har efterlyst en samlad bedömning av biogasproduktionen och användningen av biogas.

Produktionen av biogas måste påskyndas och man måste se till att elnäten möjliggör diversifierad produktion av förnybar energi i hela landet.

Särdragen hos näringslivet i de olika regionerna måste beaktas.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 2 /cent

Regeringen bör återta ändringen av stödregionskartan och bygga upp en hållbarare modell för fördelningen av regionstöden. Finland bör påverka i EU för att sätta stopp för nollsummespelet på kartan över stödområden och erkänna regionernas särdrag i fråga om befolkningsutvecklingen, näringslivets behov och strukturomvandlingen.

Nu stryker regeringen följande kommuner ur stödområde II: Alavo, Kuortane, Etseri, Alajärvi, Evijärvi, Lappajärvi, Soini, Vindala, Hartola, Heinola, Sysmä, Padasjoki och Juupajoki. Dessa kommuner togs med i stödområde II år 2022. Regeringens osammanhängande linje möjliggör inte några långsiktiga utsikter för näringsverksamhet i företag och kommuner i en utmanande omvärld och försämrar således regionernas möjligheter ytterligare.

Ambitioner att påskynda tillståndsprocesserna

Vi gör tillståndsförfarandena till en konkurrensfaktor för Finland genom att ställa som mål att **Finland ska ha de snabbaste tillståndsprocesserna i Europa före 2027** (garantitider för handläggningen och all service från en ett enda ställe). Storstädning inleds för att effektivisera förvaltningen och avveckla onödig reglering.

Färdplaner behövs för tillväxtbranscherna

Vi utarbetar parlamentariskt långsiktiga färdplaner för tillväxtbranscherna för att aktörerna i tillväxtbranschernas ekosystem ska kunna lita på stöd för den offentliga sektorn och att det finns vilja att påskynda utvecklingen av branscherna över valperioderna. Företagsutvecklingen har försvårats av programarbete som varierar varje valperiod och av att sammanslutningar som redan varit fungerande har splittrats och arbetet gått förlorat.

Vi gör upp en ambitiös tillväxtstrategi för turismen. Målet är att fördubbla turismen före 2030 och återställa resebalansen så att det skulle komma lika mycket pengar från turismen i Finland som finländska turister för utomlands. Underskottet i Finlands resebalans var 1,6 miljarder euro 2023.

Centern godkänner inte en nedskärning i finansieringen av Business Finlands omkostnader eftersom det skulle inverka menligt på utsikterna för en av våra tillväxtbranscher. Vi accepterar inte heller en höjning av den nedsatta mervärdesskattesatsen. En starkare turism medför omfattande inkomster för regionen och människorna, inklusive biinkomster. Resebranschen kan också utvecklas i större helheter.

Vi inleder ett tillväxtprogram för byggande i trä och i synnerhet byggande i timmer eftersom vi på så sätt samtidigt kan bidra till att minska utsläppen och få Finlands exportindustri att öka. Samtidigt börjar också byggandet på den inhemska marknaden öka.

Vi genomför en färdplan för de kreativa branscherna och påverkar en förnuftig reglering i EU för att också små europeiska företag ska klara sig på marknaden mot stora multinationella företag, bland annat företag inom de kreativa branscherna och bolagsjättar inom sociala medier och digitalisering.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 2 /cent

Svart ekonomi

Regeringen Orpo vaknade upp till att bekämpa den svarta ekonomin först mitt under valperioden. Vid arbets- och näringsministeriet har det tillsatts en arbetsgrupp för att revidera programmet för bekämpning av svart ekonomi, men arbetet dröjer. Det är oroväckande att detta arbete har förse-nats. Centern föreslår att programmet för bekämpning av svart ekonomi ska fortsätta. Det är då viktigt att de ansvariga myndigheterna anvisas tillräckliga resurser för att få fast bedragare och återkräva vinningen av brottslig verksamhet.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 99

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder stödåtgärder för företagare med barn och för att göra det lättare för personer med små barn att starta företag.

Reservationens förslag till uttalande 100

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar stödåtgärder för att påskynda utnyttjandet av artificiell intelligens och utvecklingen av kompetens i artificiell intelligens i det finländska arbets- och näringslivet.

Reservationens förslag till uttalande 101

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att säkerställa att det inte förekommer rasism i det finländska samhället och att arbets- och näringslivet kan få utbildning i ledning av internationella arbetsgemenskaper.

Reservationens förslag till uttalande 102

Riksdagen förutsätter att regeringen påskyndar produktionen av biogas och säkerställer att elnäten möjliggör diversifierad produktion av förnybar energi i hela landet.

Reservationens förslag till uttalande 103

Riksdagen förutsätter att regeringen återtar ändringen av kartan över stödområden och inte stryker kommuner från stödområde II och att regeringen skapar en hållbarare modell för fördelningen av regionstöden.

Reservationens förslag till uttalande 104

Riksdagen förutsätter att regeringen ställer som mål att Finland har den snabbaste tillståndsprocessen i Europa före 2027 och för att främja målet bereder garantitider för handläggningen och inför en modell med service från ett enda ställe för företagens tillståndsprocesser.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 2 /cent

Reservationens förslag till uttalande 105

Riksdagen förutsätter att regeringen inleder ett parlamentariskt arbete för att göra upp långsiktiga färdplaner för tillväxtbranscherna så att aktörerna inom branscherna kan lita på att det finns vilja att utveckla branscherna över valperioderna.

Reservationens förslag till uttalande 106

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder och inleder ett tillväxtprogram för träbyggnad, särskilt byggande i timmer, genom vilket verksamheten på den inhemska marknaden stärks, Finland får en växande exportindustri och klimatutsläppen minskas.

Reservationens förslag till uttalande 107

Riksdagen förutsätter att regeringen genomför en färdplan för de kreativa branscherna och påverkar en förnuftig reglering i EU för att också små europeiska företag ska klara sig på marknaden i konkurrens mot multinationella företag, bland annat inom de kreativa branscherna.

Reservationens förslag till uttalande 108

Riksdagen förutsätter att regeringen snabbt offentliggör det uppdaterade programmet för bekämpning av svart ekonomi och omedelbart inleder genomförandet av det.

01. Förvaltning

05. Omkostnader för Innovationsfinansieringsverket Business Finland (reservationsanslag 3 år)

Det lönar sig att främja turismen i hela Finland.

Turismen är en bransch som borde växa i hela Finland från havsstränderna till Insjöfinland, Lappland inte att förglömma. Vi godkänner inte regeringens nedskärning i Visit Finlands finansiering för främjande av turism, utan anvisar 2 miljoner euro för detta.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 32.01.05 med 2 000 000 euro för finansiering som främjar turismen, och godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 109

Riksdagen förutsätter att regeringen utarbetar en ambitiös tillväxtstrategi för turismen som strävar efter att fördubbla turismen fram till 2030 och jämna ut resebalansen.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 2 /cent

20. Förnyelse och koldioxidsnålhet

40. Stödjande av forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamhet (förslagsanslag)

Forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamhet stöder tillväxt

Vi ökar målmedvetet satsningarna på forskning, utveckling och innovationer. Vi inriktar dem inte enbart på forskning och produktutveckling utan också på innovationer så att resultatet av utvecklingsarbetet syns konkret i form av tillväxt.

Vi riktar en större del av FoU-finansieringen till små och medelstora företag. Vi inkluderar startfinansieringen i högskolesamfundens verksamhet. Livskraftscentralernas roll i att möjliggöra tillväxt för små och medelstora företag stärks.

FoU-satsningar inriktas på tillämpning av omstörtande teknik inom olika sektorer, till exempel väte, förnybara energikällor och cirkulär ekonomi, kvantteknik, bioteknologi, artificiell intelligens och rymden. Vi reserverar finansiering för demor och pilotprojekt.

Vi anvisar FoU-finansiering för att på ett kostnadseffektivt sätt lösa vårt lands social- och hälsoutmaningar med hjälp av forskning och utveckling i välfärdsområdena och säkerställer att lösningarna tas i bruk runt om i Finland.

Främjandet av forskning, produktutveckling och innovationer bör beaktas vid offentlig upphandling i högre grad än för närvarande. I Finland görs det årligen upphandlingar till ett belopp av tiotals miljarder euro inom den offentliga sektorn. Det är således av stor betydelse hur upphandlingarna görs.

Genom att utnyttja innovationer kan den offentliga sektorn producera bättre tjänster för medborgarna till lägre kostnader. Därför bör man också kräva fler nya innovationer av dem som levererar tjänster och produkter. I bästa fall kan den offentliga sektorn genom att erbjuda en utvecklingsmiljö och fungera som första köpare av en lösning i bästa fall bidra till att skapa en ny marknad när man stöder uppkomsten av innovationer.

Business Finlands beslut att upphöra med ansökningen till de finansiella tjänsterna Innovationsedel och Group Explorer är en påtaglig försämring, särskilt när det gäller små och medelstora företags möjligheter att inleda innovationsverksamhet. Genom beslutet bereder man sig på en ändring av tyngdpunkten i Business Finlands finansieringsfullmakt från ingången av 2025. Vi anser inte att det är vettigt att glömma de små och medelstora företagens FoUI-arbete. FoUI-satsningar bör möjliggöras för företag av alla storlekar.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 110

Riksdagen förutsätter att regeringen målmedvetet genomför den parlamentariskt överenskomna ökningen av FoUI-satsningarna och att finansiering inte bara riktas till forskning

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 2 /cent

och produktutveckling utan också till finansiering av innovationer som syftar till kommersialisering av utvecklingsarbetet.

Reservationens förslag till uttalande 111

Riksdagen förutsätter att regeringen riktar en större del av FoUI-finansieringen än för närvarande till små och medelstora företag.

Reservationens förslag till uttalande 112

Riksdagen förutsätter att regeringen inkluderar startfinansieringen i högskolesamfundens verksamhet och samtidigt stärker livskraftscentralernas roll i att möjliggöra tillväxt för små och medelstora företag.

Reservationens förslag till uttalande 113

Riksdagen förutsätter att regeringen riktar FoUI-satsningar för tillämpning av omstörtande teknik inom olika branscher och att det reserveras finansiering för demor och pilotprojekt.

Reservationens förslag till uttalande 114

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar behövliga åtgärder för att offentlig upphandling i högre grad utnyttjas som en del av en innovativ tillväxtpolitik.

Reservationens förslag till uttalande 115

Riksdagen förutsätter att regeringen riktar FoU-finansiering till metoder för att på ett kostnadseffektivt sätt lösa vårt lands social- och hälsoutmaningar med hjälp av forskning och utveckling i välfärdsområdena och att man säkerställer att lösningarna tas i bruk runt om i Finland.

Reservationens förslag till uttalande 116

Riksdagen förutsätter att Business Finlands finansiering för innovationsverksamhet också tillhandahålls små och medelstora företag.

30. Sysselsättning och företagsamhet

44. Regionalt transportstöd (reservationsanslag 3 år)

Med hjälp av regionalt transportstöd minskas transportkostnader som föranleds av långa transportsträckor för varor som tillverkas av små och medelstora företag i glesbygden. På så sätt förbättras förutsättningarna för företagsverksamhet och företagets konkurrenskraft. Stödet beviljas till största delen till östra och norra Finland där avstånden är långa.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 2 /cent

Centern godkänner inte att det regionala transportstödet minskas, eftersom det försvårar läget för exportindustrin i och med att transportkostnaderna stiger i vårt land med långa avstånd.

Vi anvisar ett tillägg på 1 miljon euro för stödet, genom vilket stödet bibehålls på 2024 års nivå.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 32.30.44 med 1 000 000 euro för regionalt transportstöd.

Huvudtitel 33

SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDSMINISTERIETS FÖRVALTNINGSOMRÅDE

Rådgivningsbyråerna, familjecentralerna, hälsostationerna, vårdhemmen, bäddavdelningarna och andra för finländarna viktiga social- och hälsovårdstjänster är närtjänster som ger trygghet i vardagen. Centern försvårar människornas rätt till dessa tjänster och vill rädda dem.

Det är viktigt att tjänsterna sköts gemensamt av såväl den offentliga sektorn som i synnerhet små och medelstora företag och organisationer inom vård- och omsorgssektorn. Det är i sista hand landets regering som bär ansvaret för jämlika tjänster.

I välfärdsområdena har man därför väntat på att regeringen vidtar konkreta åtgärder för att hjälpa områdena klara av det svåra ekonomiska läget så att man kan börja utveckla tjänsterna. Några sådana åtgärder ser inte ut att vara på väg. Däremot skär regeringen ner finansieringen till välfärdsområdena. Nedskärningen av finansieringen leder inom välfärdsområdena till en nedåtgående spiral av försämringar när välfärdsområdena blir tvungna att lägga ned verksamhetsställen, begränsa tillgången till tjänster och minska den värdefulla personalen.

Det leder till att man måste vänta längre än tidigare på att få vård eftersom vårdköerna blir längre och tidsfristerna för att få vård förlängs. Många människors sjukdomar förvärras och behandlingen blir dyrare. När man inte får vård i tid och problemen försvåras under väntetiden, ökar behovet av tjänster på specialnivå.

Tillgången till tjänster försvåras också när närservicen slopas i hopp om snabba besparingar och människornas resor till serviceställena blir längre. På grund av de allt längre resorna söker sig en del av dem som behöver hjälp inte i tillräckligt god tid till vård, vilket försvårar problemen och gör det ännu dyrare att sköta dem. En del av besvären förblir obehandlade helt och hållet. Tillgången till vård fördröjs också när jourmottagningarna dras in och patienterna tvingas åka längre för att få akut vård.

Likaså försvåras förnyandet av produktionssätten för tjänster när det inte är möjligt att reservera tillräcklig finansiering för investeringar. Till exempel införandet av digitala tjänster och mobila tjänster kräver betydande inledande investeringar. Det skulle dock vara möjligt att både förnya och förbättra tjänsterna, föra tjänsterna närmare människorna oberoende av tid och plats. På så sätt kan det också uppstå betydande besparingar på längre sikt.

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Reservation 2 /cent

Centern accepterar inte regeringens linje som utarmar social- och hälsovården. Centern har sedan början av valperioden gett regeringen ett flertal åtgärdsförslag som kan trygga en tillräcklig finansiering av välfärdsområdena, svara på bristen på arbetstagare inom social- och hälsovården samt ge välfärdsområdenas anställda och förtroendevalda arbetsro och förutsättningar att förnya tjänsterna. Våra förslag har fått gensvar också av välfärdsområdena. Det finns ett alternativ till regeringens nedskärnings- och centraliseringspolitik.

Vi övergår till en modell med familjeläkare

Vi inför en modell med husläkare och egen sjukskötare. Det går snabbt att komma till husläkaren samtidigt som det skapas kontinuitet i vården och man vet vilken läkare som behandlar en när det behövs. Därför ska läkarna i välfärdsområdena i huvudsak stå i tjänsteförhållande.

Centerns mål är att varje finländare ska kunna välja sin egen familjeläkare under välfärdsområdesfullmäktiges inkommande mandatperiod. De pengar som reserverats för att öka FPA-ersättningarna ska användas för att införa systemet med familjeläkare på riksnivå.

Lagstiftningen lättas upp. Vi vill lätta upp lagstiftningen om social- och hälsovårdstjänsterna. Det ger välfärdsområdena ekonomiskt spelrum. Samtidigt ges regionerna större beslutanderätt till exempel när det gäller skötseln av tjänster inom den specialiserade sjukvården.

Vi förbättrar primärvården. De pengar som nu används för att stödja privata vårdjättar använder vi för att förbättra den offentliga social- och hälsovården på basnivå. På så sätt kan vårdköerna förkortas och överbelastningen på jourmottagningarna lindras.

Vi vill att pensionstillgångar används för samhällsekonomisk tillväxt i Finland genom att stärka förutsättningarna att investera i företag i tillväxtfasen.

I nuläget är de finländska pensionsbolagen så stora aktörer att de finländska tillväxtföretagen är för små som investeringsobjekt. Man bör tillsammans med pensionsbolagen finna redskap för att kapital ens i lite högre grad än i nuläget ska kanaliseras till finländska uppstartsföretag och andra tillväxtföretag.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 117

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder och lämnar riksdagen propositioner med förslag till en modell med husläkare som förbättrar vårdkontinuiteten för människor i hela landet.

Reservationens förslag till uttalande 118

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder ett program för att lätta upp lagstiftningen som berör välfärdsområdena och ge områdena frihet att bestämma hur tjänsterna organiseras.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 2 /cent

Reservationens förslag till uttalande 119

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder och lämnar propositioner till riksdagen med förslag till slopande av skyldigheten att ansöka om dispens för sjukhus med färre än tusen förlossningar.

Reservationens förslag till uttalande 120

Riksdagen förutsätter att regeringen underlättar transporten av avlidna.

Reservationens förslag till uttalande 121

Riksdagen förutsätter att regeringen underlättar användningen av teknik, robotteknik och artificiell intelligens smidigare i välfärdsområdena genom att beakta den i lagstiftningen som berör områdena och vården.

Reservationens förslag till uttalande 122

Riksdagen förutsätter att regeringen utreder, bereder och lämnar riksdagen behövliga propositioner för att pensionsbolagen i högre grad än i nuläget ska investera i sådana finländska företag i tillväxtfasen som är viktiga för den samhällsekonomiska tillväxten.

10. Utjämning av familje- och boendekostnader, grundläggande utkomststöd samt vissa tjänster

50. Familjeförmåner (förslagsanslag)

För att befolkningens välbefinnande ska öka snabbare föreslår Centern att det för varje nyfött barn öppnas ett placeringskonto till vilket staten kanaliserar ett startkapital.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 123

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder och lämnar riksdagen de propositioner som behövs för att det för varje nyfött barn öppnas ett placeringskonto vars startkapital staten står för.

54. Bostadsbidrag (förslagsanslag)

Det allmänna bostadsbidraget måste reformeras

Det allmänna bostadsbidraget behöver ses över i sin helhet så att bidraget sänks med hänsyn till dem som har de lägsta inkomsterna och som behöver bidraget mest. Genom reformen skulle Centern eftersträva besparingar på 125 miljoner i stödet. Dessutom vill Centern överföra kommun-

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 2 /cent

grupp I till samma nivå som kommungrupp II, vilket ger besparingar på 36 miljoner euro. Centern riktar inga nedskärningar i bostadsbidraget för barnfamiljer.

Bostadsbidraget för pensionstagare måste reformeras

Bostadsbidraget för pensionstagare behöver reformeras i fråga om de förmögna pensionärerna samt genom en allmän nedskärning av nivån på bostadsbidraget till ett belopp av 75 miljoner euro.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 124

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder och lämnar riksdagen de propositioner som behövs för att reformera bostadsbidraget så att kommungrupp I överförs till samma stödnivå som kommungrupp II.

Reservationens förslag till uttalande 125

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder och lämnar behövliga propositioner till riksdagen om en reform av bostadsbidraget så att stödnivån sänks i syfte att konsolidera de offentliga finanserna, dock så att sänkningen inte drabbar barnfamiljer och så att de låginkomsttagare som har störst behov av bidraget tas i beaktande.

Reservationens förslag till uttalande 126

Riksdagen förutsätter att regeringen reformerar bostadsbidraget för pensionstagare i syfte att konsolidera de offentliga finanserna så att besparingar uppnås.

30. Sjukförsäkring

60. Statens andel i de utgifter som föranleds av sjukförsäkringslagen (förslagsanslag)

De flesta personer som betalar höga läkemedelskostnader och får ett läkemedelstak är tvungna att i stor utsträckning använda också olika hälsovårdstjänster. Således träffar regeringens beslut att höja klientavgifterna inom hälso- och sjukvården samma personer. Många långtidssjuka människor med låga inkomster har redan nu varit tvungna att pruta på att köpa läkemedel när kostnaderna stiger. En del som använder mycket läkemedel kan behöva välja mellan köp av läkemedel och andra nödvändiga inköp eller fakturor när regeringen samtidigt höjer mervärdesskatten på läkemedel. Centern skulle inte höja den nedsatta mervärdesskattesatsen för läkemedel.

Centerns mål är att varje finländare ska kunna välja sin egen familjeläkare under välfärdsområdesfullmäktiges inkommande mandatperiod. De pengar som reserverats för att öka FPA-ersättningarna ska användas för att införa systemet med familjeläkare på riksnivå.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 2 /cent

Centern ogillar regeringspartiernas sätt att rikta finansieringen till privata läkarcentraler genom att höja deras FPA-ersättningar i stället för att stärka finansieringen av välfärdsområdena. Detta är ett medvetet värdeval: att gynna privat tjänsteproduktion på bekostnad av offentlig tjänsteproduktion. Tvärtemot regeringens planer har läget med vårdköerna inte lindrats och antalet privata besök har inte ökat. Trots högre ersättning har alla inte råd med privatläkare.

FPA-ersättningarnas genomslag ökas på ett riktat sätt

Centern vill genomföra en strukturell förändring i FPA-ersättningarna för privat sjukvård genom att den befintliga finansieringen skulle omfördelas så att den begränsas till tandvård, kvinnosjukdomar och assisterad befruktning och så att ersättningsnivån skulle stiga jämfört med nuläget. Övriga tjänster skulle helt och hållet falla utanför FPA-ersättningen.

Vi minskar på taxiåkandet och håller tjänsterna nära människorna

Vi vill överföra Folkpensionsanstaltens reseersättningar till välfärdsområdena. En okontrollerad användning av taxi kostar pengar. Det är på alla sätt bättre att hålla tjänsterna nära människorna än att i värsta fall transportera hundratals kilometer för att få vård.

Apoteksnätverket måste tryggas

Enligt regeringsprogrammet ska apoteksregleringen reformeras ansvarsfullt så att högklassiga och trygga apotekstjänster säkerställs i hela Finland. Det finländska apoteksnätverket är för närvarande tämligen täckande. Centern uttrycker sin oro över regeringens sätt att till riksdagen lämna separata propositioner om apoteksregleringen, varvid det finns risk för att de totala konsekvenserna inte bedöms och för att det heltäckande apoteksnätverket kan äventyras.

Nedskärningarna i apoteksekonomin är på väg att leda till att en del apotek inte kan fullgöra sina lagstadgade skyldigheter. Ett fungerande apotekssystem och tillgången på läkemedel måste tryggas i hela landet också i fortsättningen, också i glesbygdsområden och såväl i normala situationer som vid störningar och exceptionella situationer. Regeringens nedskärningar som gäller apoteken och författningsändringar som gäller apoteksverksamheten bör bedömas utifrån de samlade konsekvenserna.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 127

Riksdagen förutsätter att regeringen utan dröjsmål bereder och lämnar riksdagen propositioner genom vilka regeringen på ett kostnadsneutralt sätt genomför den fördelning av års-självrisk för läkemedelsersättning som skrivits in i regeringsprogrammet.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 2 /cent

Reservationens förslag till uttalande 128

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder och utan dröjsmål lämna riksdagen behövliga propositioner genom vilken den nedsatta mervärdesskattesatsen för läkemedel hålls på samma nivå som 2024, det vill säga på 10 procent.

Reservationens förslag till uttalande 129

Riksdagen förutsätter att regeringen riktar de medel som reserverats för att öka FPA-ersättningarna till att införa systemet med husläkare och familjeläkare och således till att förbättra primärvården i välfärdsområdena.

Reservationens förslag till uttalande 130

Riksdagen förutsätter att regeringen utan dröjsmål bereder och lämnar riksdagen propositioner om en reform av FPA-ersättningarna så att den befintliga permanenta finansieringen riktas till tandvård, kvinnosjukdomar och assisterad befruktning, så att ersättningsnivån stiger jämfört med nuläget och övriga tjänster helt och hållet faller utanför FPA-ersättning.

Reservationens förslag till uttalande 131

Riksdagen förutsätter att regeringen utan dröjsmål gör en bedömning av de samlade konsekvenserna av reformerna av bestämmelserna om apotek och apoteksekonomin samt av besparingarna i läkemedelsersättningarna och gör de ändringar som behövs för att trygga apotekens verksamhetsbetingelser i hela Finland.

40. Pensioner

Finland har med framgång fattat beslut om att höja pensionsåldern, men det finns fortfarande vissa möjligheter till tidig pensionering. Beslut om sjukpension för 60 år fyllda arbetstagare inom den privata sektorn fattas på lindrigare villkor än i fråga om yngre åldersgrupper.

Genom att slopa de särskilda bestämmelserna om sjukpension för äldre kan sysselsättningen öka med cirka 2 800 personer i enlighet med finansministeriets kostnads- och strukturkartläggning för den offentliga ekonomin. Centern framför detta i sin alternativa budget, vilket skulle stärka de offentliga finanserna med nästan 80 miljoner euro.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 132

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder och lämnar riksdagen propositioner om slopande av de särskilda bestämmelserna om sjukpension för äldre.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 2 /cent

90. Understöd för främjande av hälsa och social välfärd

50. Understöd till föreningar och stiftelser för främjande av hälsa och social välfärd (förslagsanslag)

Centern uttrycker också oro över de stora nedskärningarna i understöden till organisationerna inom social- och hälsovården. Nedskärningarna kommer att ta sig uttryck i välfärdsområdena i form av ett ökat servicebehov när organisationerna blir tvungna att lägga ned eller gallra bland sina tjänster.

Centern vill jämka denna svåra nedskärning och anvisar organisationerna 15 miljoner euro mer finansiering 2025.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 33.90.50 med 15 000 000 euro för statsunderstöd, och godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 133

Riksdagen förutsätter att regeringen jämkar nedskärningarna i de organisationsunderstöd som hör till social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde.

Huvudtitel 35

MILJÖMINISTERIETS FÖRVALTNINGSOMRÅDE

10. Miljö- och naturvård

52. Forststyrelsens offentliga förvaltningsuppgifter (reservationsanslag 3 år)

Nedskärningarna i nationalparkerna och Forststyrelsens verksamhet riskerar att avsevärt försämra finländarnas möjligheter till friluftsliv och främjandet av naturturismen.

Centern går inte med på detta och därför anvisar vi 1,54 miljoner euro mer för nationalparkerna än regeringen.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 35.10.52 med 1 540 000 euro för finansiering av nationalparkernas natur- och kulturobjekt.

63. Utgifter för förvärv av och ersättning för naturskyddsområden (reservationsanslag 3 år)

Vi anvisar tilläggsfinansiering till programmen Metso och Helmi för att stödja skyddet. Vi uttrycker vår oro över skogsägarnas egendomsskydd och rättssäkerhet. Vi godtar inte grått skydd

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 2 /cent

där man avtalar om skyddsförpliktelserna utan att involvera skogsägaren och dessutom utan ersättning.

Vi måste se till att värdefulla naturobjekt och livsmiljöer skyddas. Skyddet ska dock i första hand grunda sig på frivillighet och alltid på fullständig ersättning till markägaren.

Centern anser att en minskning av finansieringen av de frivilliga och omtyckta programmen Metso och Helmi samtidigt kan äventyra acceptabiliteten för ett hållbart skogsbruk.

Därför föreslår vi 3 miljoner euro mer än regeringen finansieringen av Metso- och Helmi-programmen.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 35.10.63 med 3 000 000 euro för åtgärdsprogrammet för den biologiska mångfalden i skogarna i Södra Finland (Metso) och handlingsprogrammet för att förbättra tillståndet i försvagade livsmiljöer (Helmi) som beräknas medföra utgifter på 3 000 000 euro för staten under budgetåret, och att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 134

Riksdagen förutsätter att regeringen tar avstånd från grått skydd och att skyddsbesluten alltid fattas i samråd med markägarna och så att markägarna får full ersättning.

20. Samhällen, byggande och boende

Regeringen har inte beaktat vilken inverkan den offentliga skuldsättningen har haft på att byggbranschen har gått in i en lågkonjunktur. Centern föreslår att byggbranschen ska fås på fötter med räntestödslån.

Under åren 2009–2010 påbörjades byggandet av sammanlagt 7 400 nya hyresbostäder med tioåriga räntestödslån, det vill säga den så kallade mellanmodellen. Vi inför denna lösning på nytt för att snabbt återuppliva byggandet.

Bland annat arbetspensions- och försäkringsbolagen, som inte investerar i traditionell ARA-produktion, började bygga hyresbostäder enligt mellanmodellen. Dessutom bidrog modellen till inrättandet och utvidgningen av fastighetsfonder som investerar i bostäder. Modellen gjorde det möjligt att med statligt stöd bygga hyresbostäder utan begränsningar som hänför sig till hyror eller val av boende.

Med hjälp av ARA-mellanmodellen byggdes det 7 400 bostäder åren 2009–2010. Effekten av en sådan modell på de offentliga finanserna kan vara cirka 500–600 miljoner euro i form av skatter och skatteliknande inkomster, när man beräknar att det skulle byggas 333 000 kvadratmeter bostadsyta om den genomsnittliga storleken på en bostad är 45 kvadratmeter. En investering av den storleksklassen skulle ligga på omkring 1,3 miljarder euro. Av beloppet återbetalas 40–46 procent i skatter och andra avgifter till den offentliga sektorn. När byggverksamheten uppgår till en

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 2 /cent

miljard euro, medför det arbetstillfällen inom byggbranschen motsvarande omkring 10 000 årsverken.

För en jämlik utveckling av markanvändningen, boendet och trafiken (MBT) är det nödvändigt att se över samarbetet mellan staten och stadsregionerna. Centern föreslår att det i fortsättningen införs tillväxtavtal för de ekonomiska regionerna för att endast ersätta MBT-avtal som ingåtts med några stadsregioner. Då skulle staten delta på ett rättvisare sätt i utvecklingen av hela Finland.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 135

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder en modell för räntestödslån för byggande av hyresbostäder genom vilken byggbranschen fås på fötter och ett tillräckligt utbud av hyresbostäder säkerställs.

Reservationens förslag till uttalande 136

Riksdagen förutsätter att regeringen omedelbart vidtar åtgärder för att utvidga MBT-avtalen till tillväxtavtal för de ekonomiska regionerna.

INKOMSTPOSTER

Avdelning 11

SKATTER OCH INKOMSTER AV SKATTENATUR

Balansering av ekonomin genom måttliga, hållbara och mänskliga skatteanpassningar – Centern säger nej till regeringens oförutsägbara och ivriga sätt att öka höja skatterna för vanliga människor.

När budgeten utarbetades för ett år sedan förklarade regeringen Orpo-Purra att den inte behöver göra några större justeringar i beskattningen som en del av balanseringen av de offentliga finanserna. Däremot ansåg regeringen att det var viktigt att rentav sänka beskattningen av öl och lindra inkomstbeskattningen för dem som har de högsta inkomsterna.

Regeringens ord åldrades inte med värdighet. Det tog några månader till finansministern blev tvungen att äta upp sina ord i fråga om att skattepolitiken inte skulle inverka negativt på den ekonomiska aktiviteten. Den bild som man har målat upp för finländarna är dyster och hushållen vågar inte konsumera. Åtgärderna för att öka den ekonomiska tillväxten har glömts bort när man har viftat med saxen.

Regeringen började alltså mitt under budgetåret söka besparingar på tre miljarder euro. Således trädde till och med en del av skatteskärpningarna i kraft mitt under året. Många företagare och finländare blev upprörda: är detta Samlingspartiets och Sannfinländarnas ekonomiska politik?

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Reservation 2 /cent

Regeringen tryckte på panikknappen och började gå åt beskattningen i strid mot vad man ursprungligen utlovat. Mervärdesskatten höjdes mitt under året till den högsta nivån i Europa, då den allmänna momssatsen steg till 25,5 procent den 1 september 2024. Den relativt sett tyngsta bördan av denna höjning bärs av finländare med låga inkomster samt mikroföretag och små och medelstora företag.

Den skattecocktail som Orpos regering blandat till är särskilt bitter för små och medelstora företag. De sammantagna konsekvenserna av skattebesluten för exempelvis sysselsättningen kan vara oförutsägbara, med tanke på att regeringen håller fast vid sitt beslut om kraftiga skattehöjningar för inkvartering, taxi- och kollektivtrafik, kultur, idrott, böcker och läkemedel.

Centern visade redan i våras att det också finns en väg till rättvis tillväxt. Det är uppenbart att det behövs åtgärder såväl i fråga om beskattningen som utgifterna för att balansera statsfinanserna. Regeringens oberäkneliga linje utarmar finländarnas basservice och företagsamheten i vårt land och kommer ännu att bli dyr.

Centern skulle bära ansvaret för att balansera statsfinanserna och använda en måttfull skatteanpassning som ett verktyg för att åtgärda det kroniska underskottet i de offentliga finanserna. Skattepolitiken måste dock vara stabil och förutsägbar. Som en del av den alternativa budgeten föreslår Centern därför inte längre någon ändring i den allmänna mervärdesskattesatsen, eftersom den ändring som regeringen föreslagit redan har trätt i kraft.

Finland står vid en vägkorsning och Centerns val är den väg som leder till arbete och tillväxt.

Vi förlänger tiden för avdrag av förluster

Tiden för avdrag av förluster förlängs från nuvarande 10 år till exempelvis 20 år. Finlands gräns på 10 år är rätt så sträng i förhållande till jämförelseländerna.

Gränsen för förlustutjämningen är ofördelaktig för företag vars resultat varierar kraftigt från år till år, eftersom deras effektiva beskattning i praktiken är strängare än för företag med jämn vinst. Ett otillräckligt system för förlustutjämning kan alltså styra investeringarna till stabila företag och branscher i stället för till företag och branscher som är förenade med en större risk.

Skattefrihet för allmännyttiga samfunds riskkapitalfonder i kb-form

Skattefrihet för de allmännyttiga samfundens investeringar i riskkapitalfonder i kb-form genomförs omedelbart, vilket underlättar investeringar i icke-noterade tillväxtbolag.

I nuläget kan finländska allmännyttiga samfund inte skatteneutralt investera i inhemska kapitalplaceringsfonder i kommanditbolagsform.

Det försvagar möjligheterna för finländska allmännyttiga aktörer att finansiera i tillväxten för finländska företag.

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Reservation 2 /cent

Vid investeringar i fonder i kb-form tas det ut en näringskatt på 20 procent på avkastningen av investeringen. Detta sker inte vid investeringar i andra placeringsfonder eller i börsnoterade och onoterade bolag.

Vi inför en skatt på ultrasnabbt mode och krimskrams

Vi utreder en miljöskatt för ultrasnabbt mode (enligt fransk modell) och billiga importvaror från Kina och lindrar på motsvarande sätt beskattningen av återanvändbara produkter, såsom mervärdesskatten på kläder och tjänster för reparation av skor samt begagnade produkter.

Dessutom vill vi förbjuda marknadsföring på nätet av företag som säljer ultrasnabbt mode, till exempel Shein och Temu. Målet är att skydda den finländska klädindustrin och främja mer ansvarsfulla konsumtionsval.

Dessa åtgärder syftar till att begränsa snabbmodets negativa konsekvenser för miljön och den inhemska ekonomin.

Försök med turismskatt

För kommuner som har intresse för saken införs ett försök med en sådan turismavgift som tillämpas på andra håll i världen och vars avkastning används för att utveckla den lokala turisminfrastrukturen.

Avgiften kan till exempel uppgå till fyra euro per natt.

Exempelvis i Lappland registrerades 2023 över 3,3 miljoner övernattningar. Det innebär att i Lapplands kommuner kan intäkterna från avgiften uppgå till sammanlagt cirka 13 miljoner euro. Avsikten är att avkastningen kan användas för att utveckla den lokala turisminfrastrukturen. En liknande avgift tas också i bruk i Norge.

Svart ekonomi och effektiviserad beskattning av plattformsekonomin

I den svarta ekonomin, inklusive brottslig verksamhet och penningtvätt, rör sig enorma summor. Enligt Skatteförvaltningens uppskattningar betalas enbart svarta löner årligen för över en miljard euro, vilket medför skatteinkomstbortfall på hundratals miljoner euro för staten och kommunerna. När skattemyndigheterna råkar ut för intäktsbortfall, känner de som lydigt betalar sina skatter det i skinnet i form av skärpt beskattning. Också årliga företagare lider av den svarta ekonomin i form av osund konkurrens.

Därför är det besynnerligt att Samlingspartiets och Sannfinländarnas regering är den första regeringen under detta årtusende som inte har ett program för bekämpning av svart ekonomi i regeringsprogrammet. Efter den offentliga debatten ändrade sig regeringen Orpo dock och inledde ett programarbete för bekämpning av svart ekonomi i mars 2024. Arbetet har dock inte anvisats någon särskild finansiering för 2025. Dessutom rentav ökar regeringen risken för svart ekonomi till följd av sina nedskärningar i hushållsavdraget och höjningar av mervärdesbeskattningen.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 2 /cent

Centern vill bekämpa svart ekonomi på alla tänkbara sätt. Till skillnad från regeringen föreslår Centern 20 miljoner euro för polisen, Tullen, Skatteförvaltningen, Utsökningsverket, domstolarna och åklagarna för bekämpning av svart ekonomi.

Den förebyggande effekten av detta skulle tillsammans med den direkta effekten av åtgärderna mot svart ekonomi ge en intäkt på 120 miljoner euro och en nettoeffekt på 100 miljoner euro i statsfinanserna. Centerns förslag till uttalande om svart ekonomi behandlas i samband med huvudtitel 26.

Dessutom är det möjligt att ta ut skatteintäkter på uppskattningsvis 100 miljoner euro av aktörerna inom plattformsekonomin. Vi föreslår därför att rapporteringsskyldigheten ska förbättras genom ändringar i lagstiftningen.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 137

Riksdagen förutsätter att regeringen framöver bedriver en förutsägbar och konsekvent skattepolitik.

Reservationens förslag till uttalande 138

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder och lämnar riksdagen propositioner genom vilka tiden för avdrag av förluster förlängs från nuvarande 10 år till 20 år.

Reservationens förslag till uttalande 139

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder och lämnar riksdagen propositioner genom vilka allmännyttiga samfunds investeringar i kapitalfonder i kb-form är skattefria i syfte att underlätta investeringar i icke-noterade tillväxtbolag.

Reservationens förslag till uttalande 140

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder och lämnar riksdagen propositioner med förslag till genomförande av försök med en reseskatt eller -avgift som de kommuner som vill kan ta i bruk.

Reservationens förslag till uttalande 141

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder och lämnar riksdagen propositioner eller genomför behövliga förordningsändringar för att förbättra rapporteringsskyldigheten så att beskattningen av aktörer inom plattformsekonomin kan genomföras effektivt och heltäckande.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 2 /cent

01. Skatter på grund av inkomst och förmögenhet

01. Skatt på förvärvs- och kapitalinkomster

Rättvisa i beskattningen – lättnader i beskattningen av låg- och medelinkomsttagare

Vi måste spara, men det är inte obligatoriskt att lindra beskattningen av alla höginkomsttagare. Regeringen bör i högre grad utvärdera sina beslut med tanke på samhällets totala hållbarhet. I nuläget har regeringens förslag ingenting med social rättvisa att göra. Skattelättnader har gjorts i ministrarnas inkomstklass och alla låginkomsttagare har drabbats av kraftiga nedskärningar.

Vi anser dock inte att regeringens beslut att frysa indexjusteringarna i fråga om de högsta inkomstklasserna är motiverat. Indexhöjningarna av beskattningen bör tillåtas fungera rättvist.

Med tanke på social rättvisa skulle ett bättre alternativ vara att återinföra den nedre gränsen för solidaritetsskatten så att den motsvarar den högsta nivån i den normala skattetabellen, som indexjusterad är 92 100 euro. Nu har regeringen trots en pågående sparkampanj redan höjt den nedre gränsen på 15 000 euro för solidaritetsskatt och på så sätt lindrat beskattningen av de allra förmögna.

När den nedre gränsen för den solidaritetsskatt som Centern föreslår sänks till 92 100 euro i kombination med indexjustering i alla inkomstklasser ökar statens skatteintäkter med 50 miljoner euro.

Denna tilläggsskatt som tagits ut på de högsta inkomsterna vill vi använda på ett sätt som stärker sysselsättningen genom att höja arbetsinkomstavrdraget, det vill säga genom att sänka beskattningen av dem som utför arbete med 50 miljoner euro mer än regeringen. Centern stöder dock regeringens förslag om en barnförhöjning av arbetsinkomstavrdraget.

I sin helhet skärper vi alltså i viss mån beskattningen för dem som får de allra största förvärvsinkomsterna genom att sänka den nedre gränsen för solidaritetsskatten, men på motsvarande sätt gör vi en riktad skattelättnad för arbete i fråga om låg- och medelinkomsttagare. Det är rimligt och rättvist.

Rättvisa i beskattningen av pensionärer

Vi godkänner den höjning av beskattningen av pensioner som regeringen planerar, men genomför den så att den riktas till pensionärer med högre inkomster.

Regeringens skattehöjning gäller pensionsinkomster på upp till cirka 50 000 euro. Centern anser att skattehöjningen på pensionerna bör utvidgas så långt att gränsen för solidaritetsskatten tar vid.

På motsvarande sätt höjs beskattningen av pensionstagare med små och medelstora inkomster mer måttfullt än vad regeringen gör. Det är en mer rättvis modell.

Sänkt skatt för pensionärer som fortsätter arbeta

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Reservation 2 /cent

För dem som uppnått den lägsta pensionsåldern blir 20 procent av arbetsinkomsterna helt skattefria, om personerna fortsatt arbetar kvar. Ändringen skulle avsevärt lindra beskattningen för dem som har passerat den lägsta pensionsåldern och som fortsätter arbeta. Erfarna arbetstagare får då ett incitament att stanna kvar i arbetslivet.

Som exempel kan nämnas att enligt en tabell som upprätthålls av Skattebetalarnas Centralförbund betalar den som tjänar 3 600 euro i månaden i nuläget 12 797 euro i skatter och avgifter per år. Om beloppet av de skattepliktiga inkomsterna bara utgör 80 procent av inkomsterna, skulle det inflyta 8 520 euro per år i skatter och avgifter på basis av en månadsinkomst på 2 880 euro. Det är en lindring av beskattningen med nästan 4 300 euro per år eller med cirka 350 euro per månad. Ändringen skulle sporra människor till att gå senare i pension vilket skulle öka arbetsinsatsen. Beskattningen av pensionärer som arbetar lindras också.

Hushållsavdraget ska inte skrotas

Vi godkänner inte regeringens drastiska nedskärning av hushållsavdraget. Det är fråga om ett skatteavdrag som underlättar vardagen för många finländare och som också ger arbete och försörjning för olika företagare i samband med renoveringar och hushållsarbeten. Regeringens nedskärning av hushållsavdraget i kombination med de enorma höjningarna av mervärdesskatten ökar risken för svart ekonomi. Det kan Centern inte svälja.

År 2022 fick nästan 520 000 personer hushållsavdrag, av vilka omkring 195 000 var pensionärer. Med hjälp av avdraget har många vanliga finländare kunnat skaffa sig själva och sin familj tjänster som berättigar till avdrag. I fortsättningen är man i många hushåll som använt tjänster tvungen att fundera över hur mycket tjänster man kan köpa eller om man överhuvudtaget har råd med detta. Den kraftigaste förändringen av alla sker inom hushålls-, omsorgs- och vårdarbete.

I vårt alternativ bereder vi oss på att ha kvar samma villkor för hushållsavdraget som 2024. Vi avstår från att genomföra regeringens nedskärning på 100 miljoner euro. Dessutom vill vi 2025–2027 ha kvar det förhöjda maximibelopp och den avdragsprocent för hushålls-, omsorgs- och vårdarbete som var i bruk 2022–2024, också för fysioterapi som inkluderades i avdragsvillkoren för 2024. Sammanlagt lindrar våra ändringar i hushållsavdraget inkomstbeskattningen med 161 miljoner euro nästa år jämfört med propositionen.

Höjning av hushållsavdragets maximibelopp för ensamstående och ensamförsörjare

Centern anser det inte motiverat att ensamförsörjare och ensamboende är i en sämre ställning än hushåll med två eller flera vuxna. För personer som bor i enpersonshushåll kan hushållsavdragets maximibelopp komma emot till exempel vid större renovering av kök eller badrum, medan taket för avdragsrätten i två skattebetalares hushåll däremot blir aktuellt först med ett större eurobelopp.

Centern föreslår att hushållsavdragets maximibelopp för ensamboende och ensamförsörjare ska vara dubbelt så stort och reserverar 12 miljoner euro för detta i sitt alternativ.

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Reservation 2 /cent

Vi vill också utreda ett högre hushållsavdrag för äldre så att det högsta avdraget för personer över 65 år är 10 000 euro. Syftet med ändringen är bland annat att underlätta anskaffning av omsorgstjänster. Dessutom vill vi göra en bedömning av huruvida flytttjänster ska omfattas av hushållsavdraget.

Skattefrihet för föräldraförmåner

Centern föreslår att föräldraförmånerna ska omfattas av skattefrihet. Det skulle bättre lyfta fram värdet av det uppfostrande arbetet. Vi är skyldiga barnfamiljerna detta.

Skattefriheten bör genomföras stegvis och det första steget är att en tredjedel av förmånsbeloppet omfattas av skattefrihet.

Under 2025 innebär det en satsning på 100 miljoner euro på barnfamiljerna.

Vi värnar också om barnbidraget, som ska betalas till alla familjer, och ser det som en viktig transferering till barnfamiljerna. Man måste sörja för ett tillräckligt grundskydd för familjerna och minska barnfamiljsfattigdomen.

Centern anser att Finland behöver en mer familjevänlig politik. Ett konkret sätt att stödja familjerna kunde vara att lindra beskattningen av barnfamiljer. Det här bör utredas.

Ökade inkomster genom källskatt – Lex Kojamo

När det gäller beskattningen av kapitalinkomster föreslår vi en källskatt på fem procent på de allmännyttiga samfundens utdelningsintäkter. Vi vill dock fastställa en nedre gräns på 50 000 euro för betalning av källskatt. Åtgärden skulle således inte drabba mindre idrottsföreningar som utför allmännyttigt arbete. Beskattningen skulle inte heller beröra pensionsbolagens placeringar.

Alternativt kan definitionen av allmännyttighet i inkomstskattelagen och beskattningen av allmännyttiga samfund ändras så att arbetsmarknadsorganisationernas investeringsintäkter delvis bli skattepliktig inkomst. Genom reformen inflyter uppskattningsvis 100 miljoner euro 2025.

Höjning av skogsavdraget

Centern höjer skogsavdraget med 15 procentenheter, det vill säga grunden för skogsavdraget stiger till 75 procent av utgifterna för anskaffning av skog. Det minskar skatteinkomsterna med 10 miljoner euro jämfört med propositionen.

Införande av skattereglering för utländska placeringsfonder inom jord- och skogsbruk

Vi befarar att ägandet av våra skogar kommer att falla i händerna på fonder och utländska investerare. Detta innebär redan nu på årsnivå en förlust av skatteinkomster på miljoner euro. Vi vill snabbt rätta till skattereglerna för placeringsfonder till den kravnivå som anges i EU-rätten.

Det skulle öka skatteinkomsterna med 5 miljoner euro.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 2 /cent

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 142

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder och lämnar riksdagen de propositioner som behövs för att indexjustera inkomstskatteskalen för 2025 i alla skatteklasser.

Reservationens förslag till uttalande 143

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder och lämnar riksdagen de propositioner som behövs för att sänka inkomstgränsen för solidaritetsskatten till 92 100 euro.

Reservationens förslag till uttalande 144

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder och lämnar riksdagen behövliga propositioner för att lindra arbetsbeskattningen för låg- och medelinkomsttagare genom att öka arbetsinkomstavdraget så att ändringen är neutral med beaktande av sänkningen av inkomstgränsen för solidaritetsskatten och en fullständig indexjustering av inkomstskatteskalen.

Reservationens förslag till uttalande 145

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder och lämnar riksdagen propositioner med förslag till en skattereform som uppmuntrar dem som uppnått pensionsåldern att fortsätta i arbetslivet och skjuta upp pensioneringen genom att 20 procent av deras arbetsinkomster blir skattefria.

Reservationens förslag till uttalande 146

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder och lämnar propositioner till riksdagen med förslag till att stärka incitamenten för dem som redan gått i pension att arbeta genom att lindra beskattningen av arbetsinkomster för pensionärer.

Reservationens förslag till uttalande 147

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder och lämnar behövliga propositioner till riksdagen genom vilka hushållsavdragets avdragsprocent och maximibelopp också i fortsättningen är på samma nivå som 2024.

Reservationens förslag till uttalande 148

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder och lämnar behövliga propositioner till riksdagen om en reform genom vilken hushållsavdragets maximibelopp fördubblas för enpersonshushåll och ensamförsörjare.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 2 /cent

Reservationens förslag till uttalande 149

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder och lämnar behövliga propositioner till riksdagen genom vilka en tredjedel av föräldraförmanerna blir skattefri inkomst.

Reservationens förslag till uttalande 150

Riksdagen förutsätter att regeringen heltäckande utreder olika sätt att genom beskattningen förbättra ställningen för barnfamiljer.

Reservationens förslag till uttalande 151

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder och lämnar riksdagen propositioner genom vilka det fastställs en källskatt på 5 procent på investeringsintäkter från allmännyttiga samfund, såsom arbetsmarknadsorganisationer, dock så att det fastställs en skattefri gräns på 50 000 euro för att ändringen inte ska gälla små föreningar.

Reservationens förslag till uttalande 152

Riksdagen förutsätter att regeringen som ett alternativ till källbeskattning av allmännyttiga samfund bedömer inkomstskattelagens definition av allmännyttighet så att arbetsmarknadsorganisationernas investeringsintäkter delvis är skattepliktig inkomst.

Reservationens förslag till uttalande 153

Riksdagen förutsätter att regeringen utan dröjsmål bereder och lämnar propositioner till riksdagen om att höja skogsavdraget med 15 procentenheter från 60 procent till 75 procent.

Reservationens förslag till uttalande 154

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder och lämnar riksdagen de propositioner som behövs för att skattereglerna för placeringsfonder inom jord- och skogsbruket snabbt ska nå upp till den kravnivå som anges i EU-rätten och att en stärkning av skattebasen utreds.

02. Samfundsskatt

Investeringsskattgottgörelse också för små och medelstora företag

Enligt Centern kunde gränsen för investeringsskattgottgörelse vara till exempel 1 miljon euro i stället för 50 miljoner euro som regeringen föreslår och som gynnar storföretag. Centerns förslag skulle utöver några eventuella stora investeringar i Finland också möjliggöra flera mindre investeringar. Investeringsgottgörelsen inverkar på intäkterna från samfundsskatten från och med 2028.

Högre investeringsskattgottgörelse för östra Finland

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 2 /cent

Vi vill införa en högre investeringsgottgörelse för den särskilda ekonomiska zon som inrättas i östra Finland. I övriga Finland är avdragsprocenten 20 procent i enlighet med regeringens förslag, men i östra Finland 30 procent. Den särskilda ekonomiska zonen skulle omfatta Södra Karelen, Södra Savolax, Kajanaland, Kymmenedalen, Norra Karelen, Norra Savolax samt nordöstra Österbotten och östra Lapplands ekonomiska region.

Incitament för investeringar genom en reform av samfundsskatten

Vi vill reformera samfundsskatten så att skatten blir lättare (t.ex. 15 eller 17 %) när vinsten lämnas kvar inom företaget för att åstadkomma tillväxt i stället för att vinsterna delas ut. De vinster som delas ut beskattas lite mer. Ett modell som ligger i linje med Finlands behov genomförs enligt den så kallade estniska skattemodellen.

Bättre incitament för uppstarts företag att bedriva FoUI-verksamhet

Centern vill förbättra FoUI-avdraget så att uppstarts företagen kan dra full nytta av dem. Återbetalningen skulle kunna ske kontant eller genom kvittning mot andra skatter, vilket skulle gynna förlustbringande företag som på grund av tillväxtfasen inte kan dra nytta av skatteincitamentet i nuläget.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 155

Riksdagen förutsätter att regeringen i sin skattepolitik i fortsättningen också tar hänsyn till mikroföretag och små och medelstora företag.

Reservationens förslag till uttalande 156

Riksdagen förutsätter att regeringen utan dröjsmål bereder och lämnar riksdagen behövliga propositioner om en investeringsgottgörelse där den nedre gränsen för investeringar är 1 miljon euro så att också små och medelstora företag ska kunna utnyttja denna skattegottgörelse som sporrar till investeringar.

Reservationens förslag till uttalande 157

Riksdagen förutsätter att regeringen utan dröjsmål bereder och lämnar en proposition till riksdagen om en investeringsgottgörelse där rätten till avdrag till skillnad från övriga Finland är 30 procent för den särskilda ekonomiska zon som inrättas i östra och som omfattar Södra Karelen, Södra Savolax, Kajanaland, Kymmenedalen, Norra Karelen, Norra Savolax och nordöstra Österbotten och östra Lapplands ekonomiska region.

Reservationens förslag till uttalande 158

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder och lämnar propositioner till riksdagen om en reform av samfundsskatten i syfte att övergå till Estlands skattemodell så att skatten blir

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 2 /cent

lättare när vinsterna hålls kvar i företaget för att åstadkomma tillväxt i stället för att vinsterna delas ut och då beskattas något mer.

Reservationens förslag till uttalande 159

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder och lämnar riksdagen propositioner om en reform av FoUI-avdraget så att avdragssystemet bättre beaktar sådana uppstartsföretag som på grund av en kraftig tillväxtfas uppvisar förlust under en längre period och därför inte kan utnyttja avdragsrätten och att regeringen för att uppnå detta utvidgar gruppen av skatter från vilka avdraget kan göras och tar i bruk återbetalning av avdragsrätten i pengar, om inga skatter har influtit till betalning.

04. Skatt på arv och gåva

Skäliga betalningstider genom en reform av arvs- och gåvoskatten

I det första skedet av reformen av arvs- och gåvoskatten vill vi säkerställa att tidtabellen för betalning av skatt inte orsakar oskäligen situationer.

Om arvs- eller gåvoskattens belopp överstiger 5 000 euro, kan den överskridande delen vid behov fördelas på en tio år lång räntefri betalningsperiod så en tiondel av skatten betalas per år. Det underlättar betalningen av arvs- och gåvoskatter, särskilt i samband med generationsväxlingar och på fast egendom.

Vi vill utreda möjligheten att på längre sikt ersätta arvs- och gåvoskatten med överlåtelsevinstskatt.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 160

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder och lämnar behövliga propositioner till riksdagen om en reform av arvs- och gåvoskatten, genom vilka en skatt på mer än 5 000 euro kan fördelas på en tio år lång räntefri betalningsperiod så att en tiondel av skatten betalas per år.

Reservationens förslag till uttalande 161

Riksdagen förutsätter att regeringen bedömer möjligheten att på längre sikt ersätta arvs- och gåvoskatten med överlåtelsevinstskatt.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 2 /cent

04. Skatter och avgifter på grund av omsättning

01. Mervärdesskatt

Centern höjer inte momsen på resor, motions- och kulturtjänster, böcker, läkemedel eller persontrafik.

Centern godkänner inte den höjning av mervärdesskattesatsen på fyra procentenheter som träder i kraft vid ingången av 2025, eftersom redan höjningen av den allmänna mervärdesskattesatsen var en överdimensionerad åtgärd. Finland kommer inte att växa med regeringens skattehöjningspolitik.

Regeringen överför från och med 2025 också nyttigheter inom den lägsta mervärdesskattesatsen (tidningar, böcker, läkemedel, turist-, idrotts- och kulturtjänster, persontransporter) på 10 procent till skattesatsen 14 procent. Endast dagstidningar och tidskrifter har uteslutits från åtgärden.

Regeringen bedömer också själv i sin proposition att höjningen av den lägre mervärdesskattesatsen minskar antalet sysselsatta med uppskattningsvis cirka 400 personer och att antalet arbetslösa beräknas stiga med cirka 300 personer. I verkligheten kan dock de samlade konsekvenserna av många överlappande skattehöjningar överraska regeringen på ett tråkigt sätt.

Rese- och kulturbranschen behöver inga höjda priser i en tid då man fortfarande återhämtar sig från tiden efter coronapandemin. Det är också märkligt att man i en tid då det borde vara allt viktigare att skapa bättre incitament för att använda kollektivtrafik, istället inför högre skattesatser för kollektivtrafiken och därmed höjer biljettpriserna.

Man kan inte heller uppmuntra finländarna att röra på sig genom att höja priserna. Risken är att till exempel familjer med låga inkomster inte har råd med motion och idrott. Likaså slår höjningen av momsen på läkemedel väldigt hårt mot sjuka.

Centern ställer sig bakom regeringens förslag till den del som gäller att mensskydd, inkontinensskydd och barnblöjor överförs från tillämpningsområdet för den allmänna skattesatsen till tillämpningsområdet för den nedsatta skattesatsen på 14 procent. Denna ändring minskar skatteintäkterna med 12 miljoner euro på årsnivå.

Med Centerns momsalternativ minskar skatteintäkterna med totalt 293 miljoner euro, men nettoeffekten är 211 miljoner euro.

Sötsaker och chips ska beskattas på lika villkor

Centern uttrycker besvikelse över att den hälsoskatt som Samlingspartiet lovat före riksdagsvalet visade sig vara ett festtal som inte ens var avsett att genomföras. I Samlingspartiets alternativa budget under partiets tid i oppositionen eftersträvades med hälsorelaterad skatt en ökning av beskattningsutfallet med 300 miljoner euro. Med den sötsaksskatt som regeringen infört håvar man in bara en knapp tredjedel av det eftersträlvade beloppet när momssatsen för sötsaker höjts från 14 procent till 25,5 procent.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 2 /cent

Det är orealistiskt att tänka sig att uppnå skatteintäkter på 300 miljoner euro genom en omfattande hälsoskatt. Det hade dock varit befogat för regeringen att utan dröjsmål bereda en sådan skatt, ändå så att man tar hänsyn till den inhemska livsmedelsindustrin till exempel genom en gradering av konsekvenserna.

Centern godkänner regeringens sötsaksskatt, men lyfter fram den orättvisa som enbart en skatt på godis föranleder inom sötsaksindustrin. Vi är beredda att utvidga sötsaksskatten till att också gälla kex och chips, samtidigt som skatteintäkterna ökas. Det skulle medföra 40 miljoner euro mer för statskassan jämfört med propositionen.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 162

Riksdagen förutsätter att regeringen utan dröjsmål bereder och lämnar riksdagen propositioner genom vilka den nedsatta mervärdesskattesatsen hålls på den nivå som gällde 2024, det vill säga 10 procent.

Reservationens förslag till uttalande 163

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder och lämnar behövliga propositioner till riksdagen om jämlik behandling av beskattningen av godsaker så att inte bara sötsaker och choklad utan också chips och kex beskattas enligt den högre mervärdesskattesatsen.

08. Punktskatter

01. Punktskatt på tobak

Beskattningen av tobak och nikotinpåsar måste skärpas. Syftet med tobakslagen i Finland är att användningen av tobaksprodukter och andra nikotinhaltiga produkter som innehåller för människor giftiga ämnen och orsakar beroende ska upphöra. Centern föreslår därför en rejälare höjning av tobaksskatten än regeringen Orpo så att höjningen av tobaksskatten genomförs på en enda gång. Vårt förslag skulle på kort tid öka intäkterna från tobaksaccisen med 180 miljoner euro. Regeringen strävar i stället efter att skatteintäkterna höjs i långsamt takt och etappvis. Regeringens linje medför under nästa år enbart 50 miljoner euro intäkter från tobaksbeskattningen. Vi har inte råd med detta, vare sig ur ett ekonomiskt eller ett folkhälsoperspektiv. Den höjning av tobaksskatten som Centern föreslår ger därför 130 miljoner euro mer intäkter från tobaksbeskattningen än regeringens förslag.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 164

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder och lämnar behövliga propositioner till riksdagen om en betydande höjning av tobaksskatten genast i början av 2025 så att hela höjningen träder i kraft på en gång och utan dröjsmål.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 2 /cent

Reservationens förslag till uttalande 165

Riksdagen förutsätter att regeringen bedömer förutsättningarna för att höja beskattningen av nikotinpåsar mer när det finns mer erfarenheter och information om beskattningen av dem, och att regeringen i mån av möjlighet bereder och lämnar riksdagen förslag till en höjning av beskattningen av nikotinpåsar.

04. Punktskatt på alkoholdrycker

Sänkningen av skatten på öl måste återtast.

Centern vill återta regeringens tidigare beslut att sänka punktskatten på öl till ett belopp av 25 miljoner euro. Det ter sig som att det inte bara är smaker på nikotinpåsar som omfattas av regeringens specialskydd utan också svaga alkoholdrycker, eftersom regeringen planerar skärpa beskattningen endast av starka alkoholdrycker.

I Centerns alternativ höjs beskattningen av alla alkoholdrycker så att beskattningen kopplas till index, vilket skulle ge sammanlagt 11 miljoner euro.

Vårt förslag skulle således ge sammanlagt 36 miljoner euro mer intäkter från skatten på alkoholdrycker än regeringens förslag.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 166

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder och överlämnar behövliga propositioner till riksdagen om att den sänkning av skatt på öl som genomförts under denna valperiod återtas.

Reservationens förslag till uttalande 167

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder och lämnar riksdagen de propositioner som behövs för att beskattningen av alkoholdrycker ska bindas till konsumentprisindex, varvid skattenivån automatiskt stiger i samma takt som priserna.

05. Punktskatt på läskedrycker

Centern vill koppla punktskatten på läskedrycker till konsumentprisindex, vilket innebär 3,5 miljoner euro mer i skatteintäkter än regeringens förslag.

Vi föreslår också att skatten på läskedrycker (med undantag för vatten) och energidrycker höjs till ett belopp av sammanlagt 20 miljoner euro.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 2 /cent

Reservationens förslag till uttalande 168

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder och lämnar riksdagen de propositioner som behövs för att beskattningen av läskedrycker ska bindas till konsumentprisindex, varvid skattenivån automatiskt stiger i samma takt som priserna.

Reservationens förslag till uttalande 169

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder och lämnar riksdagen behövliga propositioner för att höja skattenivån på läskedrycker, med undantag för vattendrycker, samt energidrycker.

10. Övriga skatter

05. Överlåtelseskatt

Vi vill återinföra skattefriheten för unga som köper sin första bostad och göra justeringar i överlåtelseskatten

Centern föreslår att regeringens sänkning av överlåtelseskatten upphävs. Likaså måste skattefriheten för köpet av en första bostad för unga återtas. Samtidigt vill vi genomföra en skatteneutral reform av överlåtelseskattesatserna i enlighet med vårt tidigare förslag så att skattesatserna för bostadsaktier och fastigheter slås samman till 2,74 procent.

En sänkning av överlåtelseskatten på fastigheter (med undantag av första bostäder) från tre procent till 2,74 procent minskar skatteinkomsterna med 18 miljoner euro.

En höjning av överlåtelseskatten på bostadsaktier (med undantag av första bostäder) från 1,5 procent till 2,74 procent ökar skatteinkomsterna med 123 miljoner euro.

Återinförandet av skattefriheten vid köp av en första bostad minskar skatteinkomsterna med sammanlagt 65 miljoner euro.

De föreslagna ändringarna medför sammanlagt en statisk ökning av skatteinkomsterna på 40 miljoner euro per år.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 170

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder och lämnar riksdagen de propositioner som behövs för att köp av första bostad inte ska omfattas av överlåtelseskatt.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 2 /cent

Reservationens förslag till uttalande 171

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder och lämnar riksdagen de propositioner som behövs för att skattesatserna för överlåtelseskatt på bostadsaktier och fastigheter slås samman till 2,74 procent.

06. Lotteriskatt

Licensmodell för penningspel

Centern har som mål att få ihop uppskattningsvis 250 miljoner euro genom de tilläggsintäkter från lotteriskatten som inflyter när man övergår till en licensmodell inom penningspelandet. Dessa tilläggsintäkter uppkommer genom en högre kanaliseringsgrad för penningspelsystemet, en något större marknad och en klart högre lotteriskatt än för närvarande. I och med ändringen ökar också de intäkterna från samfundsskatten som inflyter via spelbolagen.

Även denna reform skulle ha kunnat genomföras enligt en snabbare tidtabell och på grund av regeringens dröjsmål får vi nu inte några extra intäkter trots att statens ekonomi skulle kräva det.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 172

Riksdagen förutsätter att regeringen utan dröjsmål bereder och lämnar riksdagen propositioner med förslag till en övergång till en licensmodell inom penningspelandet i syfte att öka skatteintäkter avsevärt jämfört med nuläget genom en högre kanaliseringsgrad, en växande marknad och en högre lotteriskatt.

07. Fordonsskatt

Rättvis transportbeskattning

Centern vill utveckla beskattningen av trafiken i en rättvisare riktning genom en totalreform av transportbeskattningen. Faktum kvarstår att Finlands skatteinkomster kommer att rasa inom den närmaste framtiden uttryckligen på grund av att skatteintäkterna från transporter minskar. En ansvarsfull politik är att hitta en rättvis lösning där alla vägtrafikanter är med och står för kostnaderna. När det gäller att främja detta bromsar regeringen in fastän det är bråttom.

Centern eftersträvar 100 miljoner euro genom en reform av beskattningen av trafiken. Av detta belopp euro täcks 50 miljoner genom att sänkningen av fordonsskatten på gamla bilar återtänks. De övriga 50 miljonerna inflyter genom en höjning av beskattningen av renodlade elbilar och laddhybrider. Även om bilbeståndet behöver förnyas, är det skäligt att också elbilsägarna i högre grad än för närvarande deltar i finansieringen av väginfrastrukturen.

Det är ett faktum att under regeringsperioden ökar det eftersatta underhållet av landsvägarna i Finland med cirka 500 miljoner euro före utgången av 2027. Samtidigt som skicket på de befint-

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 2 /cent

liga järnvägarna och vägarna försämrats ytterligare verkar regeringen ändå ha tillräckligt med pengar för att främja entimmeståget. Man kan inte annat än förundras.

Centern skulle dessutom samla in 15 miljoner euro genom att införa en vägavgift för utländska långtradare, alltså en vinjettavgift.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 173

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder och lämnar riksdagen propositioner genom vilka den återtar sänkningen av fordonsskatten eftersom den är en ineffektiv åtgärd med tanke på de offentliga finanserna.

Reservationens förslag till uttalande 174

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder och lämnar riksdagen nya propositioner genom vilka fordonsskatten på hybridbilar och renodlade elbilar höjs till en högre nivå än i regeringens tidigare propositioner, så att också elbilsägarna i högre grad deltar i finansieringen av väginfrastrukturen.

Reservationens förslag till uttalande 175

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder och lämnar riksdagen den proposition som behövs för att införa en vägavgift för utländska långtradare, det vill säga en vinjettavgift.

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen godkänner förslaget till budget för 2025 enligt betänkandet men med de ändringar som föreslås i reservationen,

att riksdagen godkänner de 175 uttalandena ovan och

att riksdagen godkänner misstroendeförklaringen i den allmänna motiveringen.

Helsingfors 11.12.2024

Markus Lohi cent
Mika Lintilä cent
Hannu Hoskonen cent
Eeva Kalli cent

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 3/gröna

Reservation 3/gröna

Allmän motivering

De Gröna vill skapa ett Finland som klarar sig bra och som bär ansvar för miljön, människorna, ekonomin och säkerheten. Vi vill ha ett Finland som värdesätter naturen, satsar på utbildning, tar hand om social- och hälsovårdstjänsterna och utan eftergifter försvarar de mänskliga rättigheterna.

De Gröna vill inte överlåta skulder, varken monetära eller ekologiska, på framtida generationer. Därför kan finanspolitiken vara genuint ansvarsfull endast om den arbetar både för att stävja klimatkrisen och för att bekämpa förlusten av den biologiska mångfalden. Endast genom att våga se över de ekonomiska strukturerna kan vi skydda den finska naturen, bekämpa klimatkrisen och samtidigt stärka ekonomin.

Ekonomin är hållbar endast om den fungerar inom planetens gränser.

Finland har som en del av Kunming-Montrealramverket och EU:s strategi för biologisk mångfald förbundit sig att stoppa förlusten av biologisk mångfald före 2030 samt att skydda 30 procent av sin totala areal, varav 10 procent strikt. Finland har också förbundit sig att uppnå klimatneutralitet före 2035.

Det står klart att Finland genom regeringens politik inte kommer att nå nationella och internationella natur- och klimatmål. Naturvårdsfinansieringen bör ökas betydligt för att nivån ska vara tillräcklig med tanke på Finlands naturmål. I budgetpropositionen saknas också tillräcklig finansiering för skydd av gamla skogar. Kriterierna för gamla skogar ska vara öppet beredda, vetenskapligt motiverade och förenliga med både EU:s anvisningar och redan befintliga kriterier.

Samtidigt behövs det betydande nya klimatåtgärder. Utsläppen minskar inom utsläppshandelssektorn, men regeringen förbigår ansvarsfördelningssektorn och markanvändningssektorn helt och hållet. Finland kan inte uppnå sina klimatmål om utsläppen inte kan minskas också i fråga om ansvarsfördelnings- och markanvändningssektorerna. Regeringen rör fortfarande inte i märkbar utsträckning de miljöskadliga företagsstöden, även om det skulle vara ett sätt att förbättra situationen för såväl ekonomin som miljön.

Framtiden tryggas genom satsningar på barn, unga, utbildning och bildning.

Alla i Finland ska ha lika möjligheter till högklassig utbildning och bildning. Det står klart för De Gröna att det bara är genom satsningar på utbildning som vi kan bygga och upprätthålla ett samhälle där vem som helst kan bli vad som helst. Ett samhälle som kan växa och bli framgångsrikt.

Däremot skär regeringen i utbildningen. I synnerhet yrkesutbildningen drabbas. Också de studerandes utkomst försvagas. Det är uppenbara felsteg när Finland tvärtom bör sträva efter att höja utbildningsnivån. Regeringen beaktar inte heller kulturens och de kreativa branschernas potential, utan riktar betydande nedskärningar inom kulturbranschen.

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Reservation 3/gröna

Regeringens nedskärningspolitik drabbar framför allt barn och unga. Med tanke på tillgodo-seendet av barnens bästa bör man i synnerhet undvika åtgärder som ökar barnfattigdomen. Re-geringens politik har dock den motsatta effekten, eftersom den leder till ökad fattigdom bland barnfamiljerna. De Gröna kan inte acceptera oskäligen nedskärningar eller att de totala konsekven-serna av nedskärningarna inte har bedömts för alla grupper av människor som berörs.

När hjälp fås i tid kan kostnaderna för social- och hälsovårdstjänsterna stävjas.

De Gröna vill se till att alla i Finland får hjälp, vård och trygghet när de behöver det. Det förut-sätter att det finns tillräckligt med kompetenta anställda som personal får arbeta utan att bli ut-brända. Vi måste vidta konkreta åtgärder för att finländarna ska må bättre och leva friskare. Det är inte bara mänskligt utan även ekonomiskt det enda vettiga. En god och trygg vardag innebär häl-sa och trygghet för alla. Tyngdpunkten inom social- och hälsovårdstjänsterna måste flyttas från dyr specialiserad sjukvård till förebyggande verksamhet och primärvård. På så sätt kan vi hjälpa människor i tid och dämpa kostnadsökningen.

Regeringen tvingar välfärdsområdena att göra ödesdigra nedskärningar på kort tid. Nedskärning-arna i primärvården och det förebyggande stödet medför inga faktiska besparingar på lång sikt. Regeringen skär ner vårdgarantin, höjer klientavgifterna inom hälso- och sjukvården, skär ner di-mensioneringen av omsorgen om äldre och höjer den initiala självrisk för läkemedel. De nega-tiva effekterna av de många stora nedskärningsbesluten syns i huvudsak först senare och kan visa sig bli mycket dyra på lång sikt. Nedskärningarna som drabbar social- och hälsovårdsorganisa-tionerna påverkar direkt det stöd och den hjälp och rådgivning som ges människor i förebyggan-de syfte.

Jämställdhet och mänskliga rättigheter måste försvaras utan eftergifter.

Regeringens politik är ojämlik på många sätt. Enligt social- och hälsovårdsministeriets konse-kvensbedömning har ändringarna mest betydande negativa konsekvenser för de personer som re-dan är i utsatt ställning, det vill säga låginkomsttagare och personer som i stor utsträckning an-vänder offentliga tjänster. Regeringen skär ner i den sociala tryggheten, bostadsbidraget, index-bundna förmåner och sjukdagpenningen. Samtidigt gör regeringen betydande nedskärningar i so-cial- och hälsovårdstjänsterna och höjer självriskandelarna för läkemedel och klientavgifterna inom hälso- och sjukvården.

Att bekämpa fattigdom är ett av de viktigaste målen för den gröna politiken. Dessutom måste all samhällelig verksamhet bygga på respekt för de mänskliga rättigheterna och jämlikheten. De Gröna vill bygga ett samhälle där var och en kan vara sig själv. Vi måste stödja dem vars möjlig-heter att vara verksamma i samhället undergrävs av fördomar, svåra omständigheter, en svag so-cioekonomisk ställning eller bakgrund.

Ekonomi bör reformeras på ett hållbart och rättvist sätt.

De Gröna vill reformera Finlands ekonomi på ett hållbart och rättvist sätt. Det är klart att ekono-min inte stärks enbart genom nedskärningar. Det behövs lösningar på de stora ekonomiska utma-

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Reservation 3/gröna

ningarna: den åldrande befolkningen och bristen på kompetent arbetskraft, klimatkrisen och förlusten av biologisk mångfald samt den svaga produktivitetsutvecklingen inom ekonomin.

Ekonomin kan inte styras in på en hållbar bana utan satsningar på arbetskraftsinvandring. Nu är det dags att äntligen återta de reformer som bromsar arbetskraftsinvandringen.

För De Gröna handlar stärkandet av de offentliga finanserna om rättvisa mellan generationerna. Det är möjligt att få ekonomin i balans utan att rikta nedskärningar mot barn, unga och mindre bemidlade och utan att pruta på natur- och klimatåtgärderna. Exempelvis en grön skattereform skulle flytta tyngdpunkten i beskattningen från beskattning av arbete och aktivitet till beskattning av miljöskador. Samtidigt stärks både den offentliga ekonomins och miljöns tillstånd.

De Grönas finanspolitik är kontracyklisk, dvs. konjunkturutjämning. Regeringens fortsatta nedskärningspolitik kan leda till att Finland hamnar i en oändlig spiral av anpassningsåtgärder. Anpassningsåtgärderna ska genomföras med försiktighet så att recessionen inte drar ut på tiden, fattigdomen inte fördjupas och finländarnas köpkraft inte blir lidande. Medicinen får inte vara värre än sjukdomen.

När allt kommer omkring handlar det om val. Politikernas uppgift är att skapa förutsättningar för en hållbar ekonomi och se till att ingen lämnas utanför och att jämställdhet och mänskliga rättigheter tillgodoses i allt beslutsfattande.

Framtiden behöver inte vara dystert. Det kan också bli så att vi klarar oss bra.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 1

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder och lämnar tillräckliga propositioner till riksdagen för att Finland ska nå klimatlagens mål att bli koldioxidneutralt 2035.

Reservationens förslag till uttalande 2

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder ett räddningspaket för kolsänkor som tryggar målen för sänkorna enligt klimatlagen och internationella åtaganden.

Reservationens förslag till uttalande 3

Riksdagen förutsätter att regeringen lämnar riksdagen tillräckliga förslag genom vilka Finland på ett trovärdigt sätt kan uppnå målet att stoppa förlusten av biologisk mångfald före 2030.

Reservationens förslag till uttalande 4

Riksdagen förutsätter att regeringen återtar de orättvisa nedskärningar som drabbar barn och unga och vidtar åtgärder för att minska fattigdomen bland barnfamiljer och det dåliga

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 3/gröna

måendet bland unga och för att säkerställa rättvisa mellan generationerna när ekonomin balanseras.

Reservationens förslag till uttalande 5

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att lösa krisen inom mentalvården och ingripa i de grundläggande orsakerna till psykisk ohälsa samt utarbetar och genomför ett omfattande och ambitiöst åtgärdsprogram för att förebygga utslagning bland unga och för att avhjälpa bristerna i välbefinnandet och problemen inom den psykiska hälsan.

Reservationens förslag till uttalande 6

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att slopa direkta miljöskadliga stöd och skattestöd.

Reservationens förslag till uttalande 7

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att rätta till den eftersläpande produktivitetens utvecklingen i Finland.

Reservationens förslag till uttalande 8

Riksdagen förutsätter att regeringen avstår från sina projekt som bromsar invandringen som leder till arbete och vidtar åtgärder för att påskynda sådan invandring.

Reservationens förslag till misstroendeförklaring

Riksdagen konstaterar att regeringens nedskärningar framför allt drabbar barn, unga och personer som redan befinner sig i en svår situation. Regeringen ökar barnfamiljsfattigdomen, som vi alla vet har långtgående konsekvenser för barnens framtid.

I motsats till vad regeringen påstår lyckas den inte stärka ekonomin eller bryta statens skuldsättning. Regeringen föreslår inte tillräckliga lösningar på de stora utmaningarna i Finlands ekonomi, såsom den svaga produktivitetens utvecklingen och bristen på kompetent arbetskraft. Regeringen bromsar invandring som leder till arbete, även om Finlands ekonomi inte kan fås in på en hållbar väg utan en betydande ökning av arbetskraftsinvandringen.

Regeringen lyckas inte lämna riksdagen de propositioner som behövs för att Finland ska uppnå koldioxidneutralitet 2035 enligt klimatlagen eller stoppa förlusten av biologisk mångfald fram till 2030. Däremot bidrar regeringens politik till att öka utsläppen.

Regeringens nedskärningar i utbildningen försämrar undervisningens och utbildningens kvalitet samtidigt som vi målmedvetet bör sträva efter att höja utbildningsnivån i landet. Regeringen tvingar välfärdsområdena till oskäliga och kortsynta nedskärningar, vilket i värsta fall leder till att patienternas lagstadgade tjänster äventyras.

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Reservation 3/gröna

Riksdagen konstaterar att regeringens finanspolitik är misslyckad och att regeringen därför inte har riksdagens förtroende.

Detaljmotivering

ANSLAG

Huvudtitel 24

UTRIKESMINISTERIETS FÖRVALTNINGSOMRÅDE

För att anpassa statsfinanserna föreslås ytterligare besparingar på sammanlagt 115 miljoner euro för 2025. Besparingarna riktas till omkostnader, husbyggen, utvecklingssamarbete, civil krishantering, samarbete i Östersjöområdet, Barentsregionen och den arktiska regionen samt till förvaltningsområdets frivilliga finansieringsandelar till internationella organisationer. När freden rubbas i Europa och i världen bör säkerheten stärkas också genom aktiv diplomati och internationell politik. Man bör inte fortsätta med att rikta nedskärningar till utrikesförvaltningen.

De viktigaste målen för Finlands utrikes- och säkerhetspolitik är enligt budgetpropositionen att trygga Finlands självständighet och territoriella integritet, förhindra att Finland hamnar i en territoriell konflikt och garantera finländarnas säkerhet och välfärd. Grunden för utrikes- och säkerhetspolitiken utgörs av rättsstatsprincipen, de mänskliga rättigheterna, jämlikhet och demokrati. Europeiska unionen och försvarsalliansen Nato utgör den samarbetsbaserade kärnan i Finlands utrikespolitik.

Finland är år 2025 ordförande för Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE), Nordiska ministerrådet och de nordiska ländernas N5-samarbetsgrupp. Dessutom kandiderar Finland för att bli medlem i FN:s säkerhetsråd för perioden 2029—2030. De Gröna anser att det är viktigt att dessa ordförandeskap bereds och sköts väl och att de tilldelas tillräckliga resurser, så att påverkningsmöjligheterna kan utnyttjas maximalt.

01. Utrikesförvaltningen

02. Tjänster för exportfrämjande för reformen av Team Finland (reservationsanslag 3 år)

Utrikeshandeln är den ekonomiska grunden för det finska samhället och Finlands välfärd. Regeringens viktigaste mål i handelspolitiken är att satsa på att främja export och investeringar och stödja finländska företags etablering på tillväxtmarknaden. För att finländska företag ska få tydligare och effektivare service för att öka internationaliseringen och exporten, avvecklas Business Finlands och beskickningsnätets överlappande administration och ledningsnätverk samt separata lokaler. Av dessa orsaker överförs Business Finlands utrikesfunktioner till utrikesförvaltningen.

Tjänsterna bör i högre grad kunna sporra också små och medelstora företag till den internationella marknaden. En stor tillväxtpotential finns också inom exporten inom de kreativa branscherna.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 3/gröna

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 9

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder och utarbetar ett flerårigt program i syfte att öka exporten inom de kreativa branscherna till en nordisk nivå.

74. Husbyggen (reservationsanslag 3 år)

Enligt utredning till utskottet har reparationerna av beskickningsfastigheter fördröjts och det eftersatta underhållet har ökat. Det totala behovet av reparationer i beskickningsnätets ägarobjekt är cirka 120 miljoner euro, varav det omedelbara investeringsbehovet är cirka 50—70 miljoner euro. Därför bör det reserveras tillräcklig finansiering för renoveringar av beskickningsfastigheter för att byggnadernas skick och värde inte ska försämrats ytterligare.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 10

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder och reserverar tillräcklig finansiering för renoveringar av ambassadfastigheter för att byggnadernas skick och värde inte försämrats ytterligare.

10. Krishantering

Utskottet anser det vara viktigt att Finland även i fortsättningen långsiktigt upprätthåller sin ställning som ansvarsfull och kompetent fredsbevarare. Deltagande i internationell militär krishantering stärker också den nationella försvarsförmågan och beredskapen. I det nuvarande säkerhetsläget är det viktigt att Finland kan fatta snabba beslut om ändringar i fråga om krishantering. Det är väsentligt att Finland också som medlem i Nato aktivt deltar i FN:s och EU:s krishanteringsinsatser och på så sätt globalt strävar efter att trygga fred och förebygga nya konflikter.

21. Civilpersonalens deltagande i krishantering (reservationsanslag 2 år)

Krishantering är en väsentlig del av Finlands utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik. Med hjälp av den främjas säkerheten globalt och i konflikttrabbade områden. En långsiktig satsning på krishantering ökar Finlands trovärdighet och inflytande i frågor som gäller utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 24.10.21 med 2 038 000 euro för civilpersoners deltagande i krishantering.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 3/gröna

66. Fredsmedling (reservationsanslag 2 år)

Anslaget under momentet föreslås vara 3,9 miljoner euro, vilket motsvarar 2024 års nivå. Det är en liten satsning på fredsmedling, som borde ökas när medborgarna i allt högre grad oroar sig för den globala säkerheten. Av anslaget används cirka 75 procent i enlighet med kriterierna för det offentliga utvecklingssamarbetet (ODA). Fredsmedling är en del av den övergripande krishanteringen. Finlands mål är att främja fredsmedling aktivt och konsekvent. Utrikesministeriets fredsmedlingsinitiativ kompletterar Finlands utrikes- och säkerhetspolitik samt de bilaterala relationerna. Särskilda fokusområden är västra Balkan, Mellanösternregionen och Afrikas horn. Utskottet anser det vara nödvändigt att i synnerhet kvinnors och ungas meningsfulla delaktighet i fredsprocesserna främjas i enlighet med FN:s resolutioner.

30. Internationellt utvecklingssamarbete

66. Egentligt utvecklingssamarbete (reservationsanslag 3 år)

Det finns fler människor i världen som behöver hjälp och skydd än någonsin på grund av klimatkrisen, konflikter och förföljelse. Av dem är till och med 40 procent barn. Regeringens nedskärningar i utvecklingssamarbetet är oskäligen. I en tid som denna är det oskäligt att regeringen planerar att drastiskt minska utvecklingssamarbetet.

De Gröna vill bygga ett Finland som främjar global rättvisa och samarbetar med utvecklingsländer för fred och stabilitet, jämställdhet, demokrati och hållbar utveckling. I synnerhet i en tid då det geopolitiskt spända läget återspeglas också i utvecklingsländerna lönar det sig för Finland och Europa att visa långsiktig solidaritet med och engagemang i utvecklingen av den globala södern.

Finland har också förbundit sig att höja anslagen för utvecklingssamarbete till FN:s mål, dvs. 0,7 procent av bruttonationalinkomsten. Anslagen för utvecklingssamarbete bör alltså ökas i stället för att minskas.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 24.30.66 med 2 200 000 för civilsamhällesorganisationers kommunikations- och utbildningsprojekt om global utveckling, och

att riksdagen ökar moment 24.30.66 med 200 000 000 euro för egentligt utvecklingssamarbete och att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 11

Riksdagen förutsätter att regeringen förbinder sig till den utvecklingspolitiska redogörelsen för de kommande valperioderna och stärker Finlands utvecklingssamarbete särskilt när det gäller kvinnors och flickors rättigheter, utbildning, hållbar ekonomi och människovärdigt arbete, fredliga och demokratiska samhällen samt bekämpning av klimatförändringen, stärkande av den biologiska mångfalden och hållbar förvaltning och användning av naturresurser.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 3/gröna

Reservationens förslag till uttalande 12

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder och ser till att Finland når det uppställda målet att rikta 0,2 procent av bruttonationalinkomsten till de så kallade minst utvecklade länderna och att regeringen årligen följer hur målet nås.

Reservationens förslag till uttalande 13

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att fortsatt stödja civilsamhällesorganisationers kommunikations- och utbildningsprojekt om global utveckling för att stärka Finlands internationella kompetens och för att bevara organisationernas förmåga att skapa möjligheter för finländarna att delta i att lösa globala utmaningar.

69. Stöd till Ukraina (reservationsanslag 3 år)

Under momentet föreslås cirka 47,3 miljoner euro i anslag och 40 miljoner euro i fullmakt att ingå förbindelser. Därtill föreslås det att det överförs 10,1 miljoner euro från momentet som en kapitalökning för Europeiska banken för återuppbyggnad och utveckling (EBRD) under finansministeriets huvudtitel (moment 28.92.68) för att användas för återuppbyggandet av Ukraina. Ukraina anvisas också mycket humanitärt bistånd (cirka 20 miljoner euro per år). Utskottet anser att det är bra att Finlands starka stöd till Ukraina syns också i utvecklingspolitiken. Det är också viktigt att man i fråga om allt stöd tar hänsyn till stärkandet av rättsstatens strukturer och bekämpningen av korruption. Ukraina är den största mottagaren i Finlands utvecklingssamarbete under regeringsperioden. Det måste reserveras tillräckliga administrativa resurser för det ökade samarbetet med Ukraina, och det ökade stödet till Ukraina får inte leda till en minskning av humanitärt bistånd till och långsiktigt utvecklingssamarbete i andra regioner.

88. Höjning av Finnfunds (Fonden för industriellt samarbete) kapital (reservationsanslag 3 år)

Under momentet föreslås 5 000 000 euro för att teckna nya aktier, vilket är hälften mindre än år 2024.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 29.30.88 med 5 000 000 euro för att behålla finansieringsnivån.

89. Utvecklingspolitiska lån och investeringar (reservationsanslag 3 år)

Målet med de utvecklingspolitiska lånen och investeringarna är att i partnerländerna nå de utvecklingseffekter som angetts som mål för Finlands utvecklingspolitik. Utvecklingspolitiken är en viktig del av Finlands utrikes- och säkerhetspolitik och den måste garanteras långsiktig finansiering.

Utvecklingssamarbete i form av lån och investeringar är viktigt bland annat med tanke på det globala klimat- och jämställdhetsarbetet. Med hjälp av det kan man effektivt påskynda klimat- och jämställdhetsarbetet inom den privata sektorn. Samarbetet mellan företag och den offentliga sek-

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 3/gröna

torn har en nyckelroll när det gäller att avsätta tillräckliga resurser för att lösa utmaningar såsom klimatförändringen och förlusten av biologisk mångfald. Minst 85 procent av investeringarna bör genomgående ta hänsyn till målen för främjandet av jämställdheten mellan könen. Utvecklingspolitiska lån och investeringar bör i första hand riktas till de fattigaste länderna och länderna med lägre inkomstnivå.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 29.30.89 med 30 miljoner euro för utvecklingssamarbete i form av lån och investeringar för att följa FN:s klimat- och naturkonvention, och att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 14

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder och använder hävstång för att öka på den privata och offentliga finansieringen för att främja utvecklingsmålen.

90. Övriga utgifter inom utrikesministeriets förvaltningsområde

50. Vissa statsunderstöd och statsbidrag (fast anslag)

I samband med ramförhandlingarna beslutade regeringen att dra in det stöd för organisationernas verksamhet inom utrikes- och säkerhetspolitik som delas ut inom utrikesministeriets förvaltningsområde. Under budgetförhandlingarna återfördes en miljon euro till momentet. När man räknar med det beloppet, uppgår de indragna understöden till cirka 3,1 miljoner euro.

En del organisationer har råkat ut för en mycket utmanande situation, och till och med nedläggningar av organisationer har diskuterats. Många av dessa organisationer har varit verksamma i Finland i tiotals år. Samtidigt har också utrikesministeriets egen utvecklingspolitiska kommunikation minskats betydligt. Stöden till organisationerna bör återinföras och kommunikationen och utbildningen i globala frågor ökas för att öka finländarnas förståelse om dem. Finlands finansiering har också möjliggjort en självfinansieringsandel av EU-finansieringen för vissa organisationer, och denna möjlighet bör bevaras. Vid beviljandet av understöd är det viktigt att ta hänsyn till exempelvis följande organisationer: Artists at Risk, Students at Risk och UN Women Finland.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 24.90.50 med 1 100 000 euro för organisationer som är verksamma inom utrikes- och säkerhetspolitiken.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 3/gröna

Huvudtitel 25

JUSTITIEMINISTERIETS FÖRVALTNINGSOMRÅDE

Till justitieministeriets förvaltningsområde riktas besparingar på sammanlagt 19,8 miljoner euro. Av beloppet utgör 1,9 miljoner euro besparingar i understöd. Besparingarna i understöden bör återkallas.

Med anslagen inom justitieministeriets förvaltningsområde finansieras kärnfunktionerna i vår demokratiska rättsstat. Ett stabilt och tillförlitligt rättssystem är en grundläggande förutsättning för samhällets och samhällsekonomins gynnsamma utveckling. Det är av vikt att var och en kan lita på att hans eller hennes rättigheter tillgodoses och på att alla är jämställda och lika inför lagen samt på att rättsprocesserna förlöper smidigt. Man har satsat på resurserna i enlighet med redogörelsen och justitieministeriets förvaltningsområde har besparats från omfattande inbesparingar. Det är viktigt att man i fortsättningen satsar ännu mer på att förkorta behandlingstiderna, särskilt när det gäller ungdomar.

01. Ministeriet och förvaltningen

01. Justitieministeriets omkostnader

Med grå ekonomi avses laglig företagsverksamhet, där lagstadgade avgifter och skatter ändå försummas. Den grå ekonomin orsakar ekonomiska förluster för samhället när skatter och avgifter av skattenatur uteblir. Uppskattningarna av dessa förluster varierar från några hundra miljoner euro till fem miljarder euro per år.

För att bekämpa grå ekonomi bör man utvidga användningen av skattenummer till fastighets- och restaurangbranschen, införa ett fiskalt kassasystem och effektivisera bekämpningen av grå ekonomi bland annat genom att öka resurserna för verksamheten vid Enheten för utredning av grå ekonomi.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 25.01.01 med 5 000 000 euro för bekämpning av grå ekonomi.

50. Understöd (fast anslag)

Genom fredsarbete främjas kännedomen om internationell regelbaserad ordning och internationell rätt, nedrustningen och förtroendeskapande metoder samt framför allt utbildas finländare till att kunna delta i den omfattande verksamheten för mänsklig säkerhet. Den största delen av de finländska fredsorganisationernas finansiering härstammar från statens "fredsmedel". Regeringen skär dock ned dessa pengar.

Ett mål i regeringsprogrammet är att Finland i all sin verksamhet ska främja principerna om demokrati, civilsamhället, de grundläggande och mänskliga rättigheterna samt rättsstaten. I regeringsprogrammet förbinder man sig att främja utvecklingen av god praxis i fråga om fostran till de

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 3/gröna

mokrati och mänskliga rättigheter. Nedskärningen i finansieringen för fredsarbetet och främjande av de mänskliga rättigheterna strider mot dessa mål.

Vi lyfter fram vikten av att stödja brottsoffer samt att bekämpa våld i hemmet och våld i nära relationer. Understöden till Brottsofferjouren, Nollinjen och Kvinnolinjen bör besparas från anpassningsåtgärder. Brottsofferjouren ger stöd och rådgivning till brottsoffer under belastande rättsprocesser. Den finansiering som i budgetpropositionen anvisats Brottsofferjouren är dock inte tillräcklig för att upprätthålla den nuvarande servicenivån under 2025 på grund av ökade kostnader och antalet klienter. Även det separata bidraget till vittnesstödsverksamheten vid Brottsofferjouren upphör och finansieringsläget är osäkert också i fråga om Brottsofferjourens särskilda tjänst för offer för människohandel. Vi betonar också vikten av bland annat understöden till hjälp för offer för människohandel, som nu helt och hållet upphör.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 25.01.50 med 575 000 euro för understöd till Förbundet för mänskliga rättigheter samt organisationer som bedriver fredsarbete och att det i motiveringen till momentet återinförs att anslaget också får användas för understöd till organisationer som bedriver fredsarbete,

att riksdagen ökar moment 25.01.50 med 300 000 euro för att stödja Flyktingrådgivningen rf, och

att riksdagen ökar moment 25.01.50 med 200 000 euro till Brottsofferjouren för att hjälpa offer för våld i nära relationer och för fortsatt vittnesstödsverksamhet, och att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 15

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder och ser till att Finland fortsätter det aktiva fredsarbetet, dialogen mellan religioner, arbetet mot mobbning och våld och stödet till organisationer för fredsarbete.

20. Utsökning

01. Utsökningsverkets omkostnader (reservationsanslag 2 år)

Den grå ekonomin orsakar ekonomiska förluster för samhället. Samhället går miste om skatter och avgifter av skattenatur för minst flera hundratals miljoner euro.

För att uppnå resultat är det väsentligt att trygga resurserna för alla aktörer som deltar i bekämpningen av grå ekonomi, såsom Tullen, Skatteförvaltningen, polisen och Utsökningsverket.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 25.20.01 med 5 000 000 euro för bekämpning av grå ekonomi.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 3/gröna

40. Verkställighet av straff

01. Brottpåföljdsmyndighetens omkostnader (reservationsanslag 2 år)

Vi är bekymrade över hur utmaningarna med antalet fängelseplatser kan lösas. Byggandet av fängelser kräver utöver ekonomiska resurser också tid, vilket bör beaktas när beslut om lösningar fattas. Man bör också tänka på tillgången på personal och tillräckliga personalresurser för att trygga såväl personalens välbefinnande i arbetet som säkerheten i fängelserna. Det är viktigt att orsakerna bakom antalet fångar utreds.

Brottpåföljdsmyndigheten bör fortsätta samarbetet med Forststyrelsens naturtjänster så att fångarbetet utnyttjas i byggandet och underhållet och annat motsvarande arbete i anslutning till friluftsinfrastrukturen i nationalparker och andra naturskyddsområden. Arbetet främjar fångarnas rehabilitering och ökar naturtjänsternas möjligheter att upprätthålla friluftsinfrastrukturen.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 16

Riksdagen förutsätter att regeringen tryggar fortsättningen på samarbetet mellan Brottpåföljdsmyndigheten och Forststyrelsens naturtjänster så att fångarbetet utnyttjas i byggandet och underhållet och annat motsvarande arbete i anslutning till friluftsinfrastrukturen i nationalparker och andra naturskyddsområden.

Huvudtitel 26

INRIKESMINISTERIETS FÖRVALTNINGSOMRÅDE

Regeringen föreslår totalt 2,2 miljarder euro under inrikesministeriets huvudtitel. Det är cirka 356,1 miljoner euro mindre än i den ordinarie budgeten för 2024. Minskningarna beror närmast på slopandet av ökningar av engångsnatur och sänkningen av anslagen för invandring samt de besparingar som regeringen beslutat om. De största tilläggsanslagen föreslås för polisen och Gränsbevakningsväsendet. Finansieringen för tillståndprocesserna för invandring bör ökas i stället för att minskas och man bör också i fortsättningen se till att polisen, räddningsverket, nödcentralerna och Gränsbevakningsväsendet har tillräckliga resurser.

10. Polisväsendet

01. Polisväsendets omkostnader (reservationsanslag 2 år)

Tillsynen över djurskyddslagen och över vanvård av djur är förenad med betydande brister. Resurserna för de tillsynsveterinärer som utför inspektioner på gårdar är otillräckliga och veterinärernas arbetsbörda enorm.

Djuren har rätt till välbefinnande och att bli värdigt behandlade. En utvidgning av djurskyddspolisens verksamhet skulle vara ett steg i rätt riktning. Det är ytterst viktigt att polisens resurser styrs

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Reservation 3/gröna

till utveckling och utvidgning av djurskyddspolisens verksamhet i olika områden för att man ska kunna trygga ett fungerande och effektivt djurskydd och minska djurens lidande.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 17

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att i hela landet utvidga polisens verksamhet som fokuserar på djurskydd och djurskyddsbrott.

02. Skyddspolisens omkostnader (reservationsanslag 2 år)

Under momentet föreslås 75,2 miljoner euro, vilket är cirka 8,4 miljoner euro mer än i den ordinarie budgeten för 2024. Av anslaget föranleds 10,0 miljoner euro av en ombudgetering av det anslag som anvisats för IKT-utrustning i nya lokaler. Projektet försenades och ett motsvarande anslag minskades under momentet i tredje tilläggsbudgeten för 2024. Skyddspolisens ekonomiska situation är krävande, eftersom upprätthållandet av kapaciteten och det antal anställda som krävs för de senaste årens ökade uppgifter samt höjningen av kostnadsnivån kräver anslagsökningar. Merkostnader föranleds också av bland annat Nato-samarbetet, fördröjningen av lokalprojektet och de kommande driftsutgifterna i anslutning till lokalprojektet. Skyddspolisens tillräckliga finansiering bör snabbt tryggas i en tid då olika former av hybridpåverkan ökar.

20. Gränsbevakningsväsendet

Under momentet föreslås cirka 312,7 miljoner euro, vilket är cirka 21,0 miljoner euro mindre än i den ordinarie budgeten för 2024. De minskade anslagen beror bland annat på att tillfälliga anslagsökningar slopas. Det mest betydande av dem är det beredskapspaket som beviljades 2023–2024 (29,6 miljoner euro). Tillsammans med produktivitetsfrämjande åtgärder och besparingar i omkostnaderna (2,8 miljoner euro) medför de minskade anslagen ett behov av att anpassa verksamheten betydligt, trots att verksamhetsmiljön förutsätter att det finns tillräckliga resurser och tillräcklig kapacitet för gränssäkerheten. Gränsbevakningsväsendet måste tryggas tillräckliga resurser för att stärka säkerheten.

30. Räddningsväsendet och nödcentralerna

Under momentet föreslås cirka 2,4 miljoner euro, alltså ungefär 550 000 euro mindre än för 2024. Genom finansieringen stärks räddningsväsendets kapacitet att under alla omständigheter fungera som en lokal, regional och riksomfattande helhet. Räddningsväsendet hör till välfärdsområdenas ansvarsområde. Det finns en stor oro över att den allmänna finansieringen av räddningsväsendet inte når upp till de uppställda kriterierna i välfärdsområdena, och det är nödvändigt att inrikesministeriet noga följer upp de resurser som anvisats räddningsväsendet i områdena. Det är viktigt att ingripa om det behövs.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 3/gröna

02. Nödcentralsverkets omkostnader (reservationsanslag 2 år)

Enligt uppgift kommer Nödcentralsverket inte med nuvarande utbildningsvolym att nå det för verket uppsatta målet på 630 årsverken, eftersom personalavgången har varit större än beräknat. De två kurser för nödcentralsoperatörer som ordnas årligen bör utvidgas så att de istället för 24 studerande rymmer 30 studerande.

03. Räddningsinstitutets omkostnader (reservationsanslag 2 år)

Finland lider av brist på räddningspersonal och det syns redan i räddningsväsendets vardag. Räddningsverken står inför utmaningar vid rekryteringen av ny personal, och ställvis är servicenivån inte längre på den nivå som lagen förutsätter.

Bristen på räddningspersonal kan endast lösas genom en ökning av utbildningsvolymen för räddningspersoner. Det är motiverat att svara på bristen på räddningspersonal också med tanke på beredskapen. De kritiska funktionerna, såsom räddningsväsendet, ska ha tillräckliga materiella förutsättningar och tillräcklig kompetens för att sköta uppgifterna under alla omständigheter.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 26.30.03 med 4 500 000 euro för att öka antalet personer som utbildas till räddningspersoner och antalet jourhavande vid nödcentraler till en nivå som motsvarar behovet.

40. Invandring

01. Migrationsverkets och statliga förläggningars omkostnader (reservationsanslag 2 år)

Finland behöver invandring. Finlands befolkning åldras och bristen på arbetskraft ökar. Bristen på arbetskraft hotar såväl förutsättningarna för företagsverksamhet som tryggheten av välfärdstjänsterna i Finland.

Ökad invandring som leder till arbete skulle ha en betydande positiv inverkan både på den ekonomiska utvecklingen och på hållbarheten i de offentliga finanserna. Invandring som leder till arbete sker dock inte av sig själv, utan kräver aktiva åtgärder. Men regeringen Orpo har nu siktet inställt i helt motsatt riktning.

Invandrarnas integration måste stödjas och den misär som papperslösheten medför måste minskas. Det är viktigt att de som bor här verkligen är en del av samhället, kan studera, få arbete och känna sig välkomna.

Samtidigt måste man skapa fler lagliga rutter för att söka skydd. Mottagande av kvotflyktingar är ett av de viktigaste och mest effektiva sätten att hjälpa de mest utsatta människorna, till exempel barn, ungdomar och personer som tillhör minoriteter. Samtidigt är det ett effektivt sätt att hjälpa de länder som utsätts för det största migrationstrycket.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 3/gröna

Man bör avstå från projekt som bromsar invandringen som leder till arbete och man bör inte sänka flyktingkvoten till en historiskt låg nivå.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 26.40.01 med 650 000 euro för att höja flyktingkvoten, och

att riksdagen ökar moment 26.40.01 med 5 000 000 euro för behandling av uppehållstillstånd och medborgarskapsansökningar i syfte att påskynda arbetskraftsinvandringen, och att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 18

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att återta skadliga propositioner som bromsar invandringen.

21. Mottagande av flyktingar och asylsökande (förslagsanslag)

Väpnade konflikter, våldshandlingar och miljökriser tvingar människor att söka skydd på annat håll. Antalet flyktingar i världen är för närvarande högre än någonsin sedan andra världskriget.

Därför bör de lagliga inresevägarna, såsom flyktingkvoten, stärkas. Genom att stärka de lagliga inresevägarna kan man samtidigt bekämpa brottslighet såsom människohandel och smuggling.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 26.40.21 med 1 900 000 euro för att höja flyktingkvoten.

Huvudtitel 27

FÖRSVARSMINISTERIETS FÖRVALTNINGSOMRÅDE

De viktigaste målen för Finlands utrikes- och säkerhetspolitik är att säkra Finlands självständighet och territoriella integritet, förhindra att Finland hamnar i en militär konflikt och att garantera finländarnas säkerhet och välfärd. Som medlem i Nato upprätthåller Finland en trovärdig försvarsförmåga under alla omständigheter och bereder sig på att i enlighet med sina skyldigheter stödja de övriga Natoländerna.

För försvarsministeriets förvaltningsområde föreslås 6,5 miljarder euro, vilket är cirka 534,196 miljoner euro mer än i den ordinarie budgeten för 2024. Tillägget föranleds främst av ändringar i betalningsprofilen för anskaffningen av jaktplan F-35 (251 miljoner euro), justeringar av pris- och kostnadsnivån (286 miljoner euro) och Natos närvaro i Finland (67 miljoner euro). De sparåtgärder som regeringen dragit upp riktas till förvaltningsområdet till ett belopp av cirka 22 miljoner euro. Försvarsutgifternas andel av bruttonationalprodukten uppskattas vara cirka 2,5 procent. Enligt utredning förutspås försvarsutgifternas andel ligga kvar på över 2 procent under hela ramperioden, vilket är i linje med Natos rekommendation. Medlemsländerna i Nato har också för-

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Reservation 3/gröna

bundit sig att använda 20 procent av försvarsbudgeten för materielanskaffningar. Finland över-
skrider klart också detta mål.

Tillräcklig och kompetent personal är en förutsättning för Försvarsmaktens prestationsförmåga
vid sidan av den materiella kapaciteten. Det har i flera års tid lyfts fram att det bland Försvars-
maktens personal förekommer utmaningar med att orka i arbetet, till följd av de ökande kraven
och utvidgade arbetsuppgifterna.

Reservisternas frivilliga verksamhet har en viktig roll när det gäller att upprätthålla och utveckla
reservens militära kompetens och funktionsförmåga. För att försvarsviljan ska kunna bevaras
måste militärtjänsten reformeras i en mer jämställd riktning.

01. Försvarspolitik och förvaltning

18. Anskaffning av försvarsmateriel (reservationsanslag 5 år)

Det är viktigt att försvarsförvaltningen planerar och förbereder sig för fortsatt materiel- och ut-
bildningsstöd till Ukraina. Det är också nödvändigt att försvarsförvaltningen ersätts fullt ut för de
kapaciteter som överläts till Ukraina. Europeiska fredsfonden (EPF) har fattat beslut om återbe-
talningar av det materielstöd som Finland överlätit till ett belopp av sammanlagt cirka 222 miljo-
ner euro. Regeringens riktlinje om att ersättandet av det materiel som överlåtits till Ukraina inte
minskar den anslagsnivå som annars fastställts för Försvarsmakten är välkommen.

Huvudtitel 28

FINANSMINISTERIETS FÖRVALTNINGSOMRÅDE

70. Utvecklande av statsförvaltningen

I Finland finns det alarmerande lite konkurrens i fråga om upphandling, trots att den offentliga
sektorn upphandlar varor och tjänster för mer än 40 miljarder euro per år. Upphandlingarna bör
vara kostnadseffektiva på ett sätt som också gynnar små företag. Det lönar sig att dela upp upp-
handlingar i mindre helheter och öka så kallade innovativa upphandlingar, där man till exempel
upphandlar vissa resultat i stället för en viss verksamhet eller vara.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 19

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att förbättra kostnadseffektiviteten i
den offentliga upphandlingen genom att öka konkurrensen, utveckla den offentliga upp-
handlingen kunskapsbaserat och främja kunnandet i anslutning till upphandlingar.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 3/gröna

89. Finansieringen av välfärdsområdena och HUS-sammanslutningen

31. Finansiering av social- och hälsovården och räddningsväsendet inom välfärdsområdena och HUS-sammanslutningen (förslagsanslag)

Social- och hälsovårdstjänsterna är viktiga för människornas välbefinnande och livskvalitet. Nyckelfrågan är om människor får hjälp i tid eller om problemen får bli svårhanterliga. Satsningarna på att främja välbefinnandet, förebygga problem och stärka primärvården bidrar till att förkorta vårdköerna och hantera kostnaderna på lång sikt. Investeringar i dessa är avgörande för att tjänsterna ska kunna tillgodose befolkningens behov och för att den ekonomiska hållbarheten ska kunna upprätthållas.

Välfärdsområdena har varit tvungna att bedriva verksamhet i en krävande situation där coronakrisens konsekvenser, personalbristen, befolkningens åldrande och de ökande kostnaderna försvårar utvecklingen av tjänsterna. Plötsliga nedskärningar löser inte dessa problem, utan kan leda till att behovet av dyrare korrigerande tjänster växer och kostnaderna ökar ytterligare. Välfärdsområdena måste därför få tillräckliga resurser för att utveckla sin verksamhet och tackla de växande utmaningarna.

Regeringen har genom sina egna beslut, såsom att försvaga vårdgarantin och höja såväl självrisker för läkemedel som klientavgifterna, äventyrat många människors tillgång till vård. Dessa förändringar drabbar särskilt de mest utsatta och försvårar genomförandet av tjänster på lika villkor. Ungdomar är särskilt utsatta. Nedskärningarna slår mot de unga, vilket ökar risken för utslagning och psykiska problem. Det är emellertid av avgörande betydelse både ur ett mänskligt och ekonomiskt perspektiv att man satsar på de ungas välbefinnande eftersom kostnaderna för psykiska problem och utslagning är enorma för hela samhället.

Var och en måste få den vård han eller hon behöver i rätt tid och utan diskriminerande hinder. Det förutsätter att vårdkontinuiteten förbättras, att det multidisciplinära samarbetet utvecklas och att de förebyggande tjänsterna stärks. Det är lika viktigt att säkerställa hälso- och sjukvårdspersonalens välfärd och en skälig löneutveckling, eftersom tjänsterna inte fungerar utan motiverad personal.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 20

Riksdagen förutsätter att regeringen säkerställer att välfärdsområdenas ekonomiska situation inte leder till kortsiktiga nedskärningar som ökar kostnaderna på lång sikt.

Reservationens förslag till uttalande 21

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att återta höjningen av kundavgifterna inom hälso- och sjukvården.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 3/gröna

Reservationens förslag till uttalande 22

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder och lämnar riksdagen en proposition om terapigaranti först i enlighet med ungdomslagen för alla personer under 29 år och därefter utvidgar den till att gälla alla.

Reservationens förslag till uttalande 23

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar behövliga åtgärder för att vårdgarantin fortsatt ska vara 14 dygn inom primärvården och tre månader inom mun- och tandvården.

Reservationens förslag till uttalande 24

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder och till riksdagen lämnar de propositioner som behövs för att underlätta välfärdsområdenas förmåga att dämpa den kraftiga ökningen av kostnaderna för hyresläkare.

Reservationens förslag till uttalande 25

Riksdagen förutsätter att regeringen utan dröjsmål lämnar riksdagen en proposition om att höja åldersgränsen för eftervård inom barnskyddet till 25 år såsom tidigare.

Reservationens förslag till uttalande 26

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder en proposition om välfärdsområdenas beskattningsrätt som sporrar till kostnadseffektivitet och stärker områdenas autonomi vid utnyttjandet av de mest verkningsfulla vårdformerna.

Reservationens förslag till uttalande 27

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder en proposition om en förlängning av den tid som reserverats för att täcka välfärdsområdenas underskott med två år.

Reservationens förslag till uttalande 28

Riksdagen förutsätter att regeringen utan dröjsmål bereder och lämnar en proposition till riksdagen med förslag till återställande av behörighetsvillkoren för vikarier för socialarbetare inom barnskyddet så att den som har en studieplats i socialt arbete vid ett universitet och som har slutfört grund- och ämnesstudierna i socialt arbete samt praktik kan vara verksam i uppgiften i högst ett år.

Reservationens förslag till uttalande 29

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder och återställer personaldimensioneringen inom omsorgen dygnet runt för äldre till 0,65.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 3/gröna

90. Stöd till kommunerna

30. Statsandel till kommunerna för ordnande av basservicen (förslagsanslag)

Statsandelen för kommunal basservice består i huvudsak av utgifter för småbarnspedagogik och grundläggande utbildning. De nedskärningar som görs i indexhöjningarna av statsandelarna är i praktiken alltså nedskärningar i undervisningen och småbarnspedagogiken, vilket påverkar anställningen av personal och därmed också gruppstorlekarna. Det råder redan brist på yrkesutbildade personer inom småbarnspedagogiken i kommunerna, och indexfrysningarna försämrar situationen ytterligare.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 30

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att återta indexnedskärningarna i statsandelarna för kommunal basservice.

Reservationens förslag till uttalande 31

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder en reform av kommunernas statsandelssystem som tryggar barnens lika rätt till utbildning, olika kommuners möjlighet att stärka sin livskraft och växande städers förmåga att genomföra behövliga investeringar.

91. Stöd för sysselsättningen och näringslivet

41. Energiskattestöd (förslagsanslag)

Återbäring av energiskatt inom jordbruket är ett energiskattestöd som syftar till att förbättra jordbrukets lönsamhet. Även om målet är bra, har stödet i flera finländska utredningar identifierats som skadligt för miljön. Utsläppen från jordbruket och miljöolägenheterna bör minskas snabbt för att Finland ska kunna nå sitt klimat- och naturmål. Därför föreslår vi att återbäringen av energiskatt inom jordbruket minskas med 30 000 000 euro och riktas till fossila bränslen.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 32

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att slopa återbäringen av energiskatt inom jordbruket.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 3/gröna

Huvudtitel 29

UNDERVISNINGS- OCH KULTURMINISTERIETS FÖRVALTNINGSOMRÅDE

Finlands framgång har alltid baserat sig på jämlik utbildning, på att vi får med alla. Utbildningen är en grundsten i välfärdsstaten, genom vilken varje barn och ungdom får de redskap som behövs för att sträva efter sina drömmar.

Regeringen verkar dock inte inse detta, utan gör betydande nedskärningar i utbildningen. Regeringen skär särskilt i de studerandes utkomst och yrkesutbildningen. Betydande nedskärningar riktar också till fortbildning av lärare och finansiering av kommunerna. Vi noterar dessutom att många åtgärder som görs under förevändning att minska regleringen i praktiken är nedskärningar i utbildningen. Regeringen ser inte heller kultursektorns och de kreativa branschernas potential.

De Gröna vill dra tillbaka regeringens alla nedskärningar i utbildningen. Samtidigt vill vi satsa stort på utbildningen från daghem till universitet. Att höja utbildningsnivån och satsa på kompetensutvecklingen är av avgörande betydelse i en situation där befolkningen åldras och det finns brist på kompetent arbetskraft i hela landet.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 33

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att reformera vuxenutbildningsstödet så att det i högre grad riktar till studier vid sidan av arbetet, till att öka sysselsättningsmöjligheterna för dem som står utanför arbetet och till att minska risken för arbetslöshet.

Reservationens förslag till uttalande 34

Riksdagen förutsätter att regeringen årligen följer och utvärderar hur de extra satsningarna på reformen av stödet för lärande inriktas på stödet för lärande på olika skolstadier och vid behov vidtar korrigerande åtgärder.

Reservationens förslag till uttalande 35

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att återta nedskärningarna i utbildningen.

Reservationens förslag till uttalande 36

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att stärka tillgången på personal inom elevvården, specialundervisningen och småbarnspedagogiken.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 3/gröna

01. Förvaltning, kyrkliga ärenden och gemensamma utgifter inom ansvarsområdet

02. Utbildningsstyrelsens omkostnader (reservationsanslag 2 år)

Fortbildningen av lärare är ytterst viktig för kontinuerlig kompetensutveckling hos lärare och personer som arbetar inom undervisningssektorn samt för upprätthållandet av utbildningens kvalitet. Nedskrifningen äventyrar såväl utbildningens kvalitet som förutsättningarna för lärarnas yrkesmässiga utveckling, vilket kan försämra inlärningsresultaten och utbildningssystemets funktion på lång sikt.

De konkreta konsekvenserna av nedskrifningarna är omfattande och långvariga, och de har konsekvenser både för lärarnas ork i arbetet och för inlärningsresultaten.

Nedskrifningarna hotar lärarnas möjligheter att upprätthålla sin yrkesskicklighet. Bristen på fortbildning försämrar lärarnas förmåga att svara mot dagens elevers och samhällets behov. Nedskrifningen kan ha negativa konsekvenser för lärarnas ork och engagemang i arbetet. För att förbättra inlärningsresultaten är det nödvändigt att lärarnas kompetens utvecklas kontinuerligt.

Samtidigt är det fråga om en investering i immateriellt kapital när kompetensnivån stiger.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 29.01.02 med 15 000 000 euro till Utbildningsstyrelsen för fortbildning för lärare och i motiveringen till momentet återinför omnämmandet att anslaget får användas för fortbildning för lärare.

04. Omkostnader för Servicecentret för kontinuerligt lärande och sysselsättning (reservationsanslag 3 år)

Det allmänna ska, enligt vad som närmare bestäms genom lag, säkerställa lika möjligheter för var och en att oavsett medellöshet enligt sin förmåga och sina särskilda behov få även annan än grundläggande utbildning samt utveckla sig själv. Regeringen försämrar dock avsevärt möjligheterna till kontinuerligt lärande. Regeringens nedskrifningar i yrkesutbildningen och det fria bildningsarbetet i kombination med det tidigare avskaffade vuxenutbildningsstödet till och med hindrar en del vuxna från att utbilda sig.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 29.01.04 med 10 000 000 euro för att säkra en tillräcklig nivå på kontinuerligt lärande, och att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 37

Riksdagen förutsätter att regeringen i samarbete med högskolorna inleder en reform av finansieringsmodellen, där man i finansieringen av högskolorna skiljer det kontinuerliga lärandet till en egen kategori.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 3/gröna

52. Statlig finansiering av evangelisk-lutherska kyrkans samhällsuppgifter (förslagsanslag)

I propositionen föreslås det att den statliga finansieringen till den evangelisk-lutherska kyrkan för samhällsuppgifter minskas med 19,6 miljoner euro. Anslaget får användas för finansiering enligt lagen om statlig finansiering till evangelisk-lutherska kyrkan för skötseln av vissa samhällsuppgifter (430/2015, finansieringslagen). Som kyrkans samhälleliga uppgifter enligt finansieringslagen betraktas kyrkans lagstadgade uppgifter i anslutning till begravningsväsendet, folkbokföringen och underhållet av kulturhistoriskt värdefulla byggnader och av kulturhistoriskt värdefullt lössöre. Minskningen av finansieringen hänför sig enligt propositionen till slopandet av förvärvsinkomstavdraget vid kommunalbeskattningen och den ökning av intäkterna från kyrkoskatten som föranleds av sänkningen av arbetslöshetsförsäkringspremierna. Kyrkoskatteintäkterna får enligt kyrkolagen inte användas annat än för finansieringen av församlingens, den kyrkliga samfällighetens och kyrkans uppgifter. Enligt samma kyrkolag hör inte kyrkans samhällsuppgifter till dessa uppgifter. Denna nedskärning i kyrkans samhällsuppgifter bör åtgärdas.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 38

Riksdagen förutsätter att regeringen tryggar en tillräcklig finansiering av kyrkans samhällsuppgifter, såsom begravningsväsendet och upprätthållandet av kulturarvet.

10. Småbarnspedagogik, förskoleundervisning och grundläggande utbildning och fritt bildningsarbete

30. Statsandelar och statsunderstöd för driftskostnader för grundläggande utbildning och småbarnspedagogik (förslagsanslag)

De Gröna har som mål att varje daghem och skola i Finland ska vara bäst i världen. Vi måste se till att varje elev och studerande kan utbilda sig precis så långt han eller hon själv önskar och vill.

Läget inom den kommunala ekonomin är på det stora hela utmanande och ser olika ut i olika kommuner. De allt mindre årskullarna återspeglas i statsandelarna och befolkningsförändringen utmanar ordnandet av undervisningen i såväl mindre och mer avlägsna kommuner som i de stora städerna, om än av olika orsaker. Utskottet konstaterar att till den del tilläggsfinansieringen av den grundläggande utbildningen hänför sig till statsandelen för kommunal basservice är finansieringen till kommunerna generell finansiering och kommunerna har prövningsrätt när det gäller hur finansieringen ska riktas. Därför är det viktigt att bevaka att reformen av stödet för lärande kan implementeras i kommunerna och skolorna i enlighet med målen för reformen. Också antalet årsveckotimmar måste följas upp.

I daghem och skolor muras varje dag grundstenen i välfärdsstaten, och varje barn och ungdom får de redskap som de behöver för att — tillsammans med andra — sträva efter sina drömmar. Det är en besvikelse att regeringen Orpo inte satsar på början av barnens utbildningsväg och till exempel på tillgången till personal inom småbarnspedagogiken. Daghemmet och skolan kan skydda och bära barnet när det är svårt hemma.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 3/gröna

I stället för nedskärningar skulle vi anställa fler lärare och handledare vid de skolor och daghem där elevernas utgångsläge är allra svårast. Början av utbildningsvägen bör stärkas genom att trygga fortsättningen av den tvååriga förskoleundervisningen och genom att utveckla förskoleundervisningen och den inledande utbildningen för 5–8-åringar som en helhet och genom att reservera 30 000 000 euro för den. Dessutom bör personaldimensioneringen enligt lagen om småbarnspedagogik förbättras också i fråga om barn på deltid och reservera 39 000 000 euro för den. Dessutom måste tillgången till dagvårds- och skolplatser på engelska ökas. De Gröna vill arbeta för att småbarnspedagogiken ska vara en trygg miljö för både barn och anställda i alla situationer, överallt i Finland.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 29.10.30 med 30 000 000 euro för att främja jämställdheten inom småbarnspedagogiken samt förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen och att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 39

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att säkerställa en fortsatt tvåårig förskoleundervisning och för att utveckla flexibel förskole- och nybörjarundervisning.

Reservationens förslag till uttalande 40

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att förbättra personaldimensioneringen enligt lagen om småbarnspedagogik så att dimensioneringen inom småbarnspedagogiken på deltid ska vara densamma som inom småbarnspedagogiken på heltid.

Reservationens förslag till uttalande 41

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att förbättra tillgången till dagvårds- och skolplatser på engelska.

Reservationens förslag till uttalande 42

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att återinföra skyldigheten att separat för varje verksamhetsställe göra upp likabehandlingsplaner för sin småbarnspedagogiska verksamhet samt återinför den finansiering som reserverats för dem till kommunerna.

Reservationens förslag till uttalande 43

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att återinföra skyldigheten att utarbeta kommunvisa planer för småbarnspedagogik och återinför den finansiering som reserverats för dem till kommunerna.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 3/gröna

31. Statsandelar och statsunderstöd för driftkostnader för läroanstalter för fritt bildningsarbete (förslagsanslag)

Det fria bildningsarbetet erbjuder öppna högskolestudier på flera orter där det annars inte finns något högskoleutbud. Det fria bildningsarbetet främjar till exempel äldres rörlighet, bekämpar ensamhet och stärker gemenskapen. Vid utskottets utfrågning har det framförts att efterfrågan på utbildning för ukrainare har varit klart större än vad det finns finansiering för. I synnerhet 2023 genomfördes mer utbildning än det hade reserverats finansiering för i budgeten, vilket har lett till ett finansieringsunderskott.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 29.10.31 med 19 000 000 euro för betalning av statsandel enligt lagen om fritt bildningsarbete (632/1998) till medborgarinstitut, folkhögskolor, studiecentraler och sommaruniversitet.

20. Yrkesutbildning och gymnasieutbildning

30. Statsandel och statsunderstöd för yrkesutbildningen (förslagsanslag)

Det särskilda skydd av utbildningen som regeringen lovat har misslyckats särskilt i fråga om yrkesutbildningen. Regeringen håller på att skära ned 120 miljoner euro i yrkesutbildningen. Undervisningsbranschens fackorganisation OAJ har räknat ut att en besparing på 120 miljoner euro kalkylmässigt skulle innebära att 1 600 läraruppgifter dras in.

Regeringen hävdar att nedskärningarna riktas till vuxna som redan har en examen, men när läropliktiga och vuxenstuderande får samma undervisning är det i praktiken omöjligt att rikta nedskärningarna endast till vuxenstuderande. Nedskärningarna kommer därför oundvikligen att påverka kvaliteten på all yrkesutbildning.

Regeringens nedskärning i yrkesutbildningen bör återkallas och när styrningen och finansieringen av yrkesutbildningen reformeras på annat sätt bör möjligheterna för dem som behöver fortbildning och tilläggsutbildning att avlägga endast delar av examina stärkas. En stor faktor när det gäller att uppdatera och stärka kompetensen hos vuxna utan att avlägga en ny examen vore också arbetsgivarnas större öppenhet än för närvarande när det gäller att påvisa färdigheter och kunnande också på annat sätt än i form av examina. Det skulle också underlätta för invandrare att komma in på arbetsmarknaden.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 44

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder och återtar alla nedskärningar i yrkesutbildningen.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 3/gröna

Reservationens förslag till uttalande 45

Riksdagen förutsätter att regeringen utreder hur nedskärningarna i yrkesutbildningen de facto har allokerats och att regeringen separat bedömer nedskärningarnas konsekvenser både för läropliktiga och för kontinuerligt lärande och vidtar nödvändiga korrigeringar åtgärder.

35. Statsandel och statsunderstöd för driftskostnader för gymnasieutbildning (förslagsanslag)

Gymnasiernas finansiering drabbas även nästa år av en nedskärning på över 100 miljoner euro, när man inte rör den så kallade avdragsmekanismen för gymnasierna. Varken regeringens budgetproposition eller regeringsprogrammet tar hänsyn till behovet av att åtgärda detta. Bestämmelsen om avdragsmekanismen infördes för mer än tio år sedan som en temporär ändring i lagen. På grund av det avdrag som görs motsvarar finansieringen av gymnasieutbildningen inte de faktiska kostnaderna för utbildningen.

Det finansieringsunderskott som avdragsmekanismen medför syns i gymnasiernas vardag bland annat i att utbudet av studier minskar, gruppstorlekarna ökar, stöd för lärande saknas, de studerande mår sämre och undervisningens kvalitet försämras. Dessa brister återspeglar sig också i de fortsatta studierna när de studerandes färdigheter försämras.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 46

Riksdagen förutsätter att regeringen förbereder och inleder en korrigering av finansieringen av gymnasierna så att den ökar i förhållande till antalet studerande.

40. Högskoleundervisning och forskning

50. Statlig finansiering av universitetens verksamhet (reservationsanslag 2 år)

Bristen på kompetent arbetskraft löses inte utan satsningar på utbildning. Vi ligger efter både våra nordiska jämförelseländer och våra nationella ambitioner att höja utbildningsnivån. Utbildningen är också ett viktigt verktyg för att öka produktiviteten. Regeringen Orpos nedskärningar i utbildningen leder Finland i fel riktning och de bör inte godkännas.

Regeringen ökar högskolornas nybörjarplatser inom behövliga branscher, bland annat inom småbarnspedagogik och medicin. För att höja utbildningsnivån till det mål på 50 procent av befolkningen som uppställts i redogörelsen eller till 60 procent som bedömts motsvara behovet behövs det dock betydligt fler nybörjarplatser. Det råder brist på till exempel skolpsykologer och speciallärare samt lärare i naturvetenskaper.

Planerna på att studerande från länder utanför EU och EES själva ska täcka kostnaderna för utbildningen genom en läsårsavgift kommer enligt högskolornas och undervisnings- och kulturministeriets egna bedömningar att inverka negativt på antalet internationella studerande. Det är inte

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 3/gröna

realistiskt att vänta sig att de förväntade inkomsterna förverkligas eller att antalet utländska experter ökar i tillräcklig mån. De förväntade intäkterna från avgifterna är uppskattningar och kommer sannolikt att leda till att finansieringen, och därmed också verksamheten, minskar.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 29.40.50 med 20 000 000 euro för att öka antalet nybörjarplatser vid högskolorna, och att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 47

Riksdagen förutsätter att regeringen riktar en större del av FoUI-satsningarna till att stärka grundforskningen och stödja forskningsbaserad innovationsverksamhet och ekosystem.

Reservationens förslag till uttalande 48

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att sänka nivån på avgifterna för öppen högskoleutbildning och slopa terminsavgifterna för studerande från länder utanför EU/EES.

Reservationens förslag till uttalande 49

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder en modell för studiesedlar för öppen högskoleutbildning för de unga som har blivit utan studieplats efter att ha avlagt gymnasieutbildning.

55. Statlig finansiering av yrkeshögskolornas verksamhet (reservationsanslag 2 år)

Praktiken är för många studerande den första konkreta kontakten med arbetslivet. Det är viktigt inte bara för den studerande utan också för samhället att man under praktiken får mångsidigt och tillräckligt stöd. Den underdimensionerade ersättningen för praktik leder till att handledningen och stödet minskar, vilket inverkar på social- och hälsovårdssektorns attraktionskraft. När det råder brist på personal inom social- och hälsovården har vi inte råd med dåliga praktikerfarenheter och bristfällig handledning och kompetensbildning, eftersom dessa för sin del kan leda till byte av bransch.

Reservationens förslag till uttalande 50

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att öka ersättningarna för praktik inom social- och hälsovården.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 3/gröna

70. Studiestöd

55. Studiepenning och bostadstillägg (förslagsanslag)

Regeringen har föreslagit att andra studerande än sådana som är vårdnadshavare till ett barn ska överföras från det allmänna bostadsbidraget till studiestödets bostadstillägg den 1 augusti 2025. Målet har varit att förnya bostadstillägget så att det gynnar samboende och blir ekonomiskt attraktivt. Studiestödets bostadstillägg är beroende av hur den studerandes studier framskrider och det betalas inte under sommaren. Utöver denna proposition har regeringen fryst indexhöjningarna av studiestödet och höjt studielånets maximibelopp från 650 euro till 850 euro i månaden.

Till följd av överföringen minskar stödet för studerandenas boende med 98 euro i månaden. När man också beaktar nedskärningen av bostadstillägget 2024 är skillnaden i den studerandes utkomst till och med 170 euro i månaden jämfört med 2023. När man dessutom beaktar indexfrysningen av studiepenningen, är den sammanlagda effekten för en ensamboende myndig studerande 200 euro per månad år 2027.

Var tredje högskolestuderande lider av symptom på ångest och depression. De studerandes psykiska symptom och belastning var relativt sett större än hos hela vuxenbefolkningen. Cirka en femtedel av de studerande uppgav att deras utkomst hade varit mycket knapp och osäker under de senaste 12 månaderna. Under det senaste året uppgav en fjärdedel att de varit rädda för att maten skulle ta slut på grund av brist på pengar och nästan var femte studerande uppgav att de prutat ned sina läkemedelsutgifter. Nu är det inte rätt tid att skära ned de studerandes försörjning.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 51

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att höja studiepenningen, göra studiestödet mindre lånebetonat och utveckla studiestödet så att det möjliggör heltidsstudier.

Reservationens förslag till uttalande 52

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att återkalla nedskärningarna av bostadsbidraget för studerande och för att överföra de studerande tillbaka till det allmänna bostadsbidraget.

59. Stöd för skolresor (förslagsanslag)

Som ett led i regeringens utbildningsnedskärningar håller regeringen också på att skära ned stödet för skolresor. Regeringen minskar stödet för skolresor med 4 miljoner euro och begränsar det endast till studerande i avgiftsfri utbildning.

Begränsningen av stödet för skolresor endast till studerande som har rätt till avgiftsfri utbildning kommer att öka hindren för utbildning för dem som inte omfattas av avgiftsfri utbildning och ytterligare försämra deras ställning på arbetsmarknaden.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 3/gröna

Nu är en del tvungna att använda studiestöd för att täcka kostnaderna för resor mellan hemmet och läroanstalten. Det primära syftet med studiestödet är dock att trygga den studerandes försörjning och möjligheter till heltidsstudier.

Den föreslagna reformen försämrar tillgången till utbildning och ökar risken för utslagning bland unga. De Gröna anser att nedskärningar i utbildningen inte bör godkännas.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 53

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att återinföra finansieringen av stödet för skolresor.

80. Konst och kultur

31. Statsandel och statsunderstöd för driftskostnader för scenkonst och museer (förslagsanslag)

Konst och kultur har en viktig roll i det finländska samhället. De kreativa branschernas och kulturens betydelse är central med tanke på Finlands framtid, eftersom de skapar innovationer och företag, de skapar nytt och vaskar nya talanger. I Finland sysselsätter de kreativa branscherna redan nu över 120 000 personer, av fram vilka nästan en tredjedel är företagare.

Regeringen Orpos nedskärningar äventyrar den finländska konstens och kulturens livskraft samt deras tillgänglighet och utvecklingsförutsättningar. I och med höjningen av den lägre mervärdesskattesatsen försvåras tillträdet till kulturtjänster oskäligt mycket för allt fler barn, ungdomar och personer i en svagare ekonomisk ställning. De Gröna kräver att nedskärningarna i konst och kultur ställs in.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 29.80.31 med 10 892 000 euro för att återta besparingarna i statsunderstöd, och att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 54

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att bereda ett tydligt och ambitiöst tillväxtnål för export beträffande de kreativa branscherna och utarbetar en vägkarta för att uppnå detta mål.

41. Vissa dispositionsrättsersättningar (reservationsanslag 3 år)

Regeringen riktar en nedskärning mot kompensationen för kopiering för enskilt bruk. Nedskärningen av kompensationen innebär att upphovsrättsersättningarna till upphovsmännen inom den audiovisuella branschen kommer att vara mindre i framtiden. När regeringen riktar även flera an-

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 3/gröna

dra nedskärningar till kulturbranschen är det klart att nedskärningen av kompensationen för kopiering för enskilt bruk bör återtass.

Det kommer nu minskningar från flera olika håll som drabbar verksamheten inom den kreativa branschen och litterära upphovsmän. Regeringen kommer också att höja mervärdesskattesatsen för litteratur och ersättningen för utlåning och därmed minska författarnas inkomster från sitt eget arbete. Dessutom fungerar nedladdningen av litteratur i det statliga specialbiblioteket Celia fortfarande enligt principen om gratis användning, och beslutet att lägga ned utlåningen av ljudböcker i CD-format år 2025 flyttar nästan alla resterande lån bort från ersättningens omfattning.

Priset på att respektera upphovsmännens rättigheter och behovet av tilläggsbudget är på nuvarande ersättningsnivå endast cirka 360 000 euro.

Vi föreslår

att riksdagen ökar momentet 29.80.41 med 5 500 000 euro för betalning av kompensation för kopiering för enskilt bruk enligt upphovsrättslagen (404/1961) och de utgifter som förorsakas av detta.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 55

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder ersättningar till författare för nedladdning vid Tillgänglighetsbiblioteket Celia.

50. Understöd för främjande av konst och kultur (reservationsanslag 3 år)

Till de understöd som undervisnings- och kulturministeriet delar ut riktas också en nedskärning på 6,5 miljoner euro som gäller riksomfattande sammanslutningar inom konst- och kulturbranschen, investeringar i kulturlokaler, främjande av film, audiovisuell kultur och kreativt innehåll, internationellt samarbete och dialog mellan olika kulturer samt museer. Till exempel Museiverkets anslag till organisationerna inom musei- och kulturarvssektorn minskar med 90 000 euro.

Dessa nedskärningar är ett hårt slag mot branschen, som ändå förbättrar människornas välbefinnande och bidrar till att upprätthålla försörjningsberedskapen och bevara kulturarvet. De Gröna anser att nedskärningarna bör återtass.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 29.80.50 med 6 536 000 euro för att ställa in besparingarna i statsunderstöd, och att riksdagen godkänner följande uttalande:

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 3/gröna

Reservationens förslag till uttalande 56

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att öka och utvidga konceptet Konsttestarna.

51. Stipendier åt konstnärer, författare och översättare (förslagsanslag)

Utan konstnärens arbete finns det inte heller konst: konstnärligt arbete är grunden för all konst, kultur och kreativa branscher. Ett av de viktigaste sätten för staten att stödja konsten är att göra det möjligt för konstnärerna att ägna sig åt konstnärligt arbete på heltid. Statens konstnärsstipendier är en viktig stödform för att ge konstnärer möjligheter att arbeta och den sysselsättande effekten kommer direkt.

Konstrådet har föreslagit 100 fler konstnärsstipendier. Detta stärker särskilt de ungas verksamhetsmöjligheter och säkerställer tillgången och tillgängligheten till konst och kultur också i framtiden.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 29.80.51 med 2 500 000 euro för 100 fler konststipendier.

90. Idrottsverksamhet

51. Främjande av en fysiskt aktiv livsstil och motionsförhållandena (reservationsanslag 2 år)

Regeringen gör betydande nedskärningar i motion och idrott. Fysisk inaktivitet kostar årligen över 3 miljarder euro och det att befolkningen rör sig allt för lite är en av de centrala utmaningarna för det finländska samhället redan nu, och i framtiden kommer utmaningen att till och med fördubblas. Bara cirka en tredjedel av barnen och de unga, en fjärdedel av de vuxna och bara färre än en femtedel av de äldre motionerar tillräckligt mycket med tanke på hälsan.

De nedskärningar som riktas mot motion är därför nedskärningar i förebyggandet. Därför bör de nedskärningar som riktas mot motion och idrott återkallas.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 29.90.51 med sammanlagt 9 741 000 euro för att återta besparingarna i statsunderstödet för att främja en fysiskt aktiv livsstil och motionsförhållandena.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 3/gröna

91. Ungdomsarbete

51. Verkstadsverksamhet för unga, uppsökande ungdomsarbete samt skol- och läroanstaltsungdomsarbete (reservationsanslag 3 år)

Inom ungdomsarbetet utförs ovärderligt arbete med mycket små resurser. Ungdomsarbetaren kan för många vara den första trygga och pålitliga vuxna. Särskilt det uppsökande ungdomsarbetet når unga som inte nödvändigtvis nås på något annat sätt.

Vi föreslår att regeringen slopar nedskärningarna som riktas till unga, och att det uppsökande ungdomsarbetet, arbetsverkstadsverksamheten och arbetet för att förebygga utslagning av unga stärks. Detta innebär också till exempel kulturfostran i regioner som lider av segregation samt stärkande av ungdomsarbete som stöder integration och delaktighet.

Vi föreslår

att moment 29.91.51 ökas med 8 500 000 euro för uppsökande ungdomsarbete och förebyggande av utanförskap bland unga.

Huvudtitel 30

JORD- OCH SKOGSBRUKSMINISTERIETS FÖRVALTNINGSOMRÅDE

Jordbruket har en central roll i Finlands strävan att nå klimatmålen. Ekologiskt hållbar matproduktion är också avgörande för att förbättra livsmedelstryggheten. Jordbruket måste förnyas så att det blir hållbart både för miljön och för producenterna. Det är viktigt att Finland gör påverkansarbete för ekologiskt jordbruk inte bara i Finland utan också på EU-nivå.

Det viktigaste sättet att förbättra jordbrukets ekologiska hållbarhet är att i allt högre grad gå från köttproduktion till växtbaserad matproduktion och på så sätt göra det lättare för människorna att göra hållbarare val i sin vardag. Konsumtionen av animaliska produkter måste halveras senast 2030.

Finland har möjlighet att skapa tillväxt inom växtbaserad matproduktion och export, men det kräver inte bara ett nytt tankesätt utan också en ändring av stödpolitiken.

Djurens rättigheter måste också stärkas målmedvetet.

Inom jordbruket finns det många möjligheter till olika klimatlösningar. Exempelvis klimatåtgärderna på torvmarker är en av de mest effektiva typerna av klimatåtgärder. I Finland finns också oanvända torvmarker vars utsläpp kan minskas genom vätning.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 3/gröna

Reservationens förslag till uttalande 57

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder och lämnar behövliga propositioner till riksdagen om understöd för utvecklings-, försöks- och investeringsprojekt gällande våtmarker och våtmarksodling med anknytning till höjningen av grundvattennivån på torvmarker.

Reservationens förslag till uttalande 58

Riksdagen förutsätter att hållbarhetsomställningen inom jordbruket påskyndas genom investeringar i inhemsk växtbaserad matproduktion inom hela värdekedjan.

10. Utveckling av landsbygden

42. Avträdelsestöd och avträdelsepension (reservationsanslag 2 år)

Pälsdjursuppfödningen orsakar pälsdjuren omfattande och onödigt lidande. På pälsdjursfarmer lever djuren i små burar utan möjlighet till arttypiskt beteende. Till följd av uppfödningen utvecklas sjukdomar och beteendestörningar hos djuren.

Pälsfarmerna utgör också en hälsorisk. De sakkunniga har upprepade gånger varnat för att pälsdjursgårdarna utgör en betydande risk för uppkomsten av nya epidemier och pandemier.

Dessutom har pälsdjursuppfödningen stora problem med lönsamheten. På grund av den sjunkande efterfrågan på pälsar och främjandet av djurens rättigheter kommer verksamheten inom pälsbranschen i Finland i vilket fall som helst att upphöra i framtiden. En kontrollerad nedläggning av pälsdjursuppfödningen bör därför inledas så snart som möjligt.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 59

Riksdagen förutsätter att regeringen utan dröjsmål bereder en proposition till riksdagen med förslag till kontrollerad nedläggning av och förbud mot pälsdjursuppfödning och till avträdelsestöd för pälsdjursuppfödare.

20. Jordbruk och livsmedelsekonomi

01. Livsmedelsverkets omkostnader (reservationsanslag 2 år)

Djuren kan inte själva delta i beslut och diskussioner som direkt påverkar deras välbefinnande. Därför behövs det ett djurskyddsombud som ser samhället med utgångspunkt i djurens välbefinnande och tar ställning till det ur den synvinkeln. För att djurskyddet och djurvälståndet ska kunna främjas på ett kontinuerligt och förutsägbart sätt måste uppdraget permanentas och tillräckliga resurser årligen reserveras för verksamheten.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 3/gröna

Djurskyddsombudet ska främja och förbättra djurens välbefinnande genom uppföljning, initiativ, förslag, utlåtanden och annan påverkan. Till uppgiften hör också att stödja och främja samarbetet mellan olika aktörer med anknytning till djurvälstånd i syfte att förbättra djurens välbefinnande samt att delta i arbetet i de olika delegationer och arbetsgrupper som har samband med uppgiften.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 60

Riksdagen förutsätter att regeringen inför och permanentar en tjänst som djurskyddsombud.

40. Nationellt stöd för jordbruket och trädgårdsodlingen (reservationsanslag 2 år)

Reformen av jordbruket kräver betydande förändringar i jordbruksstöden. Stödsystemet måste ses över så att stöden vid sidan av matproduktionen styr och sporrar till att minska klimat- och näringsämnesutsläppen, binda kol och stärka den biologiska mångfalden.

Ett av de viktigaste sätten att förbättra jordbrukets ekologiska hållbarhet är att i allt högre grad övergå till växtbaserad matproduktion. Målet måste vara att åtminstone halvera konsumtionen av produkter av animaliskt ursprung fram till 2030.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 61

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att gallra bland stöden till gårdar med fjäderfä- och svinproduktion, allmänt arealstöd och andra stöd för animalieproduktion.

Reservationens förslag till uttalande 62

Riksdagen förutsätter att regeringen utarbetar ett tillväxtprogram för att utnyttja potentialen hos finländsk ren växtbaserad mat samt en långsiktig strategi för att se över den inhemska matproduktionen så att den blir hållbar med tanke på miljön och producenterna.

44. Kompensationsersättningar (reservationsanslag 3 år)

Kompensationsersättningen är ett miljöskadligt stöd, eftersom det upprätthåller ineffektiv åkerareal och på så sätt ökar klimatutsläppen. Kompensationsersättningarna bör minskas och de medel som sparas in bör riktas till exempel till våtmarksodling. Vi föreslår att kompensationsersättningen minskas med 30 000 000 euro.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 3/gröna

Reservationens förslag till uttalande 63

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att gallra ut kompensationsersättningarna som upprätthåller en ineffektiv användning av åkermark och ökar klimatutsläppen.

40. Naturresursekonomi

31. Stödjande av vattenhushållnings- och fiskeriprojekt (reservationsanslag 3 år)

En stor del av de hotade fiskarterna i Finland är beroende av strömmande vatten utan vandringshinder. Det nationella programmet för vandringsfisk (Nousu) förbättrar levnadsförhållandena för vandringsfiskbestånden och har som mål att återställa vandringsfiskarnas naturliga förökning i strömmande vatten. Förbättringen av vandringsfiskarnas livsmiljöer är till nytta för hela ekosystemet och för regionernas livskraft.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 30.40.31 med 5 000 000 euro för det nationella programmet för vandringsfisk (Nousu).

44. Stöd för trygghet av virkesproduktionens uthållighet (förslagsanslag)

Nivån på kolsänkorna i Finland har rasat och tillståndet i skogsnaturen har försämrats. Bakom båda fenomenen ligger mänsklig verksamhet och för stor användning av skogarna, dvs. avverkningar. För att kolsänkorna och skogsnaturen ska kunna stimuleras behövs det både tilläggssatsningar på skydd av skogarna och en sänkning av avverkningsnivån. Inom skogsskyddet har Metso-programmet gett goda resultat. Ett fungerande sätt att minska avverkningarna och överutnyttjandet av skogarna är för sin del att minska stöden för virkesproduktion.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 30.40.44 med 5 000 000 euro för Metso-programmet, och att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 64

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att slopa sådana stöd för virkesproduktion som upprätthåller alltför stora avverkningar.

45. Främjande av vården av skogsnatur (reservationsanslag 3 år)

Den finländska naturens tillstånd har försämrats. Det syns överallt, men framträder tydligt också i våra skogar. Av alla biotoper i vår skogsnatur är 76 procent hotade, vilket är alarmerande. Utan betydande tilläggssatsningar kommer Finland inte att nå sina mål att stoppa utarmningen av den biologiska mångfalden fram till 2030.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 3/gröna

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 30.40.45 med 20 000 000 euro för Metso- och Helmi-programmen.

46. Statsunderstöd till Finlands skogscentral (reservationsanslag 2 år)

När Metka-anslagen minskar minskar också Skogscentralens administrativa börda. Därför kan understöden till Skogscentralens verksamhet minskas som sparåtgärd. På motsvarande sätt kräver de tilläggsåtgärder som behövs för Metso- och Helmi-programmen ökade resurser också för Skogscentralens del.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 30.40.46 med 2 280 000 euro för genomförandet av Metso- och Helmi-programmen och

att riksdagen minskar moment 30.40.46 med 4 000 000 euro från Skogscentralens övriga verksamhet än genomförandet av Metso- och Helmi-programmen.

47. Stöd för beskogning av impedimentmark (reservationsanslag 3 år)

Snabba åtgärder behövs för att den kollapsade kolsänkan i Finland ska återhämta sig. En åtgärd är att öka skogstillväxten på impedimentmark.

Genom att stödja skogstillväxten på impedimentmark kan kol bindas i områden där det annars inte skulle ske på samma nivå. Största delen av impedimentmarken är åkrar som tagits ur bruk. Av dem ligger omkring tre fjärdedelar på mineraljordar och en fjärdedel på torvmark. Den största klimatnyttan uppnås genom beskogning av åkrar på torvmark och tidigare torvutvinningsområden.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 30.40.47 med 5 000 000 euro för beskogning av impedimentmark.

64. Forststyrelsen

50. Vissa av Forststyrelsens offentliga förvaltningsuppgifter (reservationsanslag 3 år)

Regeringen har kraftigt skurit ner finansieringen av friluftsliv. Friluftsliv har ökat kraftigt i popularitet under de senaste åren och därför är det nödvändigt att utveckla strövområdenas tjänster. Den sjunkande finansieringen försämrar möjligheterna till friluftsliv och ökar slitaget i de områden där tjänsterna finns kvar.

Vi föreslår

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 3/gröna

att riksdagen ökar moment 30.64.50 med 1 400 000 euro för att utveckla turisttjänsterna i strövområden.

Huvudtitel 31

KOMMUNIKATIONSMINISTERIETS FÖRVALTNINGSOMRÅDE

Finland har som mål att halvera utsläppen från trafiken före 2030. Utsläppen från trafiken har inte minskat nämnvärt under de senaste åren. Trafiken är en stor utsläppskälla i Finland, och regeringens politik för närvarande tar oss allt längre bort från målen om minskade utsläpp.

Samtidigt är mobilitet en grundläggande rättighet för människor. I beslut som gäller bekämpning av klimatförändringen är det nödvändigt att se till att omställningen är rättvis och att bördan inte blir oskälig för någon. Alla ska ha möjlighet att ta sig smidigt och på ett miljömässigt hållbart sätt till exempel till arbetsplatsen och till sina fritidsaktiviteter. Transportfattigdomen är ett genuint problem som vi bör ingripa i.

För att allt fler ska ha faktisk möjlighet att välja ett mer hållbart färdmedel än bil med förbränningsmotor lönar det sig fortfarande att stödja anskaffningen av elbilar. Laddningsnätet för elfordon måste utvecklas i hela landet. Beskattningen av trafiken bör reformeras så att den i högre grad än för närvarande blir ett incitament för förnyelse och elektrifiering av bilbeståndet.

Samtidigt måste förutsättningarna för kollektivtrafik, gång och cykling utvecklas aktivt i hela landet. Kollektivtrafiken ska vara ett förmånligt och lättillgängligt alternativ till bilism.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 65

Riksdagen förutsätter att regeringen i sina kommande trafikinvesteringar betonar utsläppssnåla trafikformer, särskilt spårtrafik samt främjande av gång och cykling.

Reservationens förslag till uttalande 66

Riksdagen förutsätter att regeringen påskyndar den gröna omställningen genom satsningar på laddningsinfrastruktur för elbilar.

Reservationens förslag till uttalande 67

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att förbättra tillgången till och tjänsterna inom utsläppssnål kollektivtrafik i hela landet.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 3/gröna

10. Trafik- och kommunikationsnäten

20. Basunderhåll av transportinfrastrukturen (reservationsanslag 3 år)

Finlands ekonomi står inför stora utmaningar. Trots otaliga löften ökar regeringen Orpo Finlands skuldsättning betydligt under de kommande åren. Samtidigt riktas betydande anpassningsåtgärder särskilt till unga, barn och utsatta.

Statsfinanserna måste balanseras, men det måste göras på ett socialt rättvist sätt så att bördan inte blir oskäligt stor för någon. En stabil offentlig ekonomi säkerställer att tjänster som är viktiga för människorna kan tryggas och att människorna mår bra.

Vi föreslår

att anslagen för väghållning under moment 31.10.20 minskas med 70 000 000 euro som sparåtgärd.

31. Vissa understöd (reservationsanslag 3 år)

Att smidigt kunna röra sig i vardagen är en förutsättning för ett gott liv och den måste tryggas överallt i Finland. Samtidigt måste trafiken snabbt och effektivt frigöras från fossilberoendet för att man ska kunna minska klimatutsläppen och trygga försörjningsberedskapen.

Minskningen av finansieringen för investeringsprogrammet för gång och cykling påverkar i betydande grad kommunernas förmåga att i ett allt svårare ekonomiskt läge genomföra investeringar som berör gång och cykling. Gång och cykling är inte bara färdslätt som är bra för klimatet och miljön, utan de förbättrar också folkhälsan. Förutsättningarna för gång och cykling bör förbättras.

Flygtrafiken är det mest förorenande transportslaget. Det är varken ekonomiskt eller miljömässigt motiverat att stödja flygtrafiken.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 31.10.31 med 15 000 000 euro för att främja gång och cykling, och

att riksdagen minskar moment 31.10.31 med 1 140 000 euro av anslaget för flygplatser som inte hör till Finavias flygplatsnätverk, och att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 68

Riksdagen förutsätter att förutsättningarna för cykling förbättras genom att investeringsstödet till kommunerna för byggande av cykelvägar ökas.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 3/gröna

77. Utveckling av trafikledsnätet (reservationsanslag 3 år)

Det ekonomiska läget i Finland är utmanande. Befolkningen åldras, de ekologiska kriserna ackumuleras, statsskulden växer och det geopolitiska läget ökar osäkerheten. Trots den oroväckande skuldutvecklingen ökar regeringen Finlands skuldbörda betydligt under de kommande åren.

De Gröna anser att utgifterna bör ställas i prioritetsordning och att man måste hitta sparobjekt som är rättvisa ur ett socialt perspektiv. De Gröna riktar till exempel inga nedskärningar till naturvård, klimatåtgärder, barn och unga eller de mest utsatta, utan vi söker sparobjekten på annat håll.

Vi föreslår

att anslagen för väghållning under moment 31.10.77 minskas med 60 000 000 euro som sparåtgärd.

20. Tjänster inom trafik, transport och kommunikation

21. Köp och utvecklande av tjänster inom den offentliga persontrafiken (reservationsanslag 3 år)

Stöden för inrikes flygtrafik är miljöskadliga stöd. De motsvarar inte kostnadseffektiv trafik- och näringspolitik. Att flyga är det färdssätt som är mest skadligt för miljön och klimatet. Ändå stöder staten flygtrafiken med stora summor.

Den regionala tillgängligheten bör därför i första hand säkerställas genom spårförbindelser, vilket förutsätter att tyngdpunkten flyttas till utveckling av spårtrafiken från offentliga stöd till flygtrafiken.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 69

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att flygplatserna i allt högre grad ska bedrivas på marknadsvillkor och slopa stöden till flygplatser som går med förlust.

43. Förbättrande av konkurrenskraften för fartyg som används för sjötransport (förslagsanslag)

Syftet med stödet för arbetskraftskostnader är att förbättra försörjningsberedskapen och stödja finska fartygs konkurrenskraft i utrikestrafiken genom att sänka besättningskostnaderna. Det anslag som syftar till att stödja försörjningsberedskapen inom fraktfarten är motiverat, men en stor del av stödet riktas numera till så kallad nöjessjöfart.

Stödet till nöjessjöfart är inte motiverat med tanke på såväl den fria konkurrensen som statsfinanserna. En gallring av stödet stärker statsfinanserna med 35 000 000 euro. Dessutom kan stödet anses vara skadligt för miljön.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 3/gröna

Reservationens förslag till uttalande 70

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att gallra ut stödet till nöjessjöfart.

Huvudtitel 32

ARBETS- OCH NÄRINGSMINISTERIETS FÖRVALTNINGSOMRÅDE

En av de största stötestenarna i regeringens ekonomiska politik är attityden till arbetskraftsinvandring. Regeringens politik bromsar invandringen och är på många sätt skadlig för Finlands ekonomi och sysselsättning. Regeringen skärper till exempel villkoren för naturalisation och tvingar personer som vistas i Finland med uppehållstillstånd på grund av arbete att lämna landet, om personens anställningsförhållande upphör och personen inte inom tre eller sex månader har ingått ett nytt anställningsförhållande.

Regeringen gör också en betydande nedskärning i ersättningarna för integration. Nedskärningarna kan till exempel leda till att stödet till språkutbildning och sysselsättning minskar, vilket försvagar invandrarnas möjligheter att integreras i det finländska arbetslivet.

Nedskärningarna i integrationen, lönesubventionen som försvinner från kommunernas verktygsback samt nedskärningarna i yrkesutbildningen och vuxenutbildningen gör det svårt för kommunerna att lyckas med arbets- och näringsreformen. I ett läge där vår sysselsättning har utvecklats sämst i Europa skulle det tvärtom krävas goda metoder och arbets- och näringsstjänster som utgår från kundens behov. Behovet av tjänster varierar. Det är dumt att förstöra en förnuftig reform genom nedskärningar.

Regeringens politik är otillräcklig med tanke på naturen och klimatet. Exempelvis sänker regeringen distributionsskyldigheten för biodrivmedel och lägger inte fram tillräckliga ersättande förslag. En inkonsekvent klimatpolitik och passivitet kan medföra betydande kostnader om Finland blir tvunget att köpa stora mängder utsläppsenheter av andra länder för att nå målen.

Regeringens politik drabbar också på ett oskäligt sätt små och medelstora företag. Vi föreslår att regeringen i anslutning till Business Finland upprättar ett nytt program vars syfte är att stödja mikro- och ensamföretagens tillväxt och internationalisering. Dessutom föreslår vi att regeringen skapar en hjälptjänst för små företag (Helpdesk) som ger små företag företagsspecifik rådgivning och stöd vid anställning av arbetstagare.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 71

Riksdagen förutsätter att regeringen återtar försämringen av distributionsskyldigheten.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 3/gröna

Reservationens förslag till uttalande 72

Riksdagen förutsätter att regeringen inför en hjälptjänst för små företag (Helpdesk) som ger små företag företagsspecifik rådgivning och stöd vid anställning av arbetstagare.

01. Förvaltning

06. Konkurrens- och konsumentverkets omkostnader (reservationsanslag 2 år)

Konkurrensrätten som gäller företags och branschorganisationers verksamhet är komplicerad och i vissa fall är det svårt att tolka konkurrenslagen.

Även mindre företag bör kunna få tillräcklig rådgivning och visshet om att deras verksamhet är förenlig med konkurrenslagen. För närvarande stöder konkurrensmyndigheternas rådgivning inte företagens rättssäkerhet i tillräcklig utsträckning. Företagen kan inte få någon bindande syn på huruvida konkurrenslagstiftningen är tillämplig och kan inte senare på behörigt sätt återropa de diskussioner som förts.

Konkurrensmyndigheten ska inte bara övervaka förbjuden verksamhet, utan genom sin rådgivning aktivt sträva efter att förhindra uppkomsten av konkurrensöverträdelser. Effektiva föregripande råd från myndigheterna skulle bidra till att skapa företagssamarbete och effektivitetsfördelar till nytta för marknaden och undanröja rådande osäkerhetsfaktorer.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 32.01.06 med 1 000 000 euro för Konkurrens- och konsumentverkets omkostnader för att främja konkurrensrådgivning och rättvis konkurrens.

20. Förnyelse och koldioxidsnålhet

40. Stödjande av forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamhet (förslagsanslag)

Produktionsincitamentet inom den audiovisuella sektorn är ett effektivt och riskfritt sätt att skapa tillväxt och hjälpa finländska små och medelstora företag att skapa inhemskt innehåll av god kvalitet. De audiovisuella produktionerna har dessutom positiva effekter på det breda spektrumet av underleverantörstjänster, på inkvarterings- och turisttjänsterna samt på Finlandsbilden. Produktionerna främjar också exporten av musik och litteratur samt kunnandet inom spelindustrin.

Den fullmakt som föreslås för av-incitamentet verkar otillräcklig i förhållande till behovet och potentialen. Ett försvagat incitament innebär en nedskärning i tillväxten, skatteinkomsterna och sysselsättningen.

Vi föreslår

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 3/gröna

att riksdagen under moment 32.20.40 lägger till en fullmakt på 10 000 000 euro för produktionsincitamentet inom den audiovisuella sektorn, som beräknas medföra utgifter på 10 000 000 euro för staten under budgetåret, och att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 73

Riksdagen förutsätter att regeringen följer och utvärderar beviljandet av Business Finlands stöd till olika aktörer inom de kreativa branscherna och vidtar behövliga åtgärder för att främja olika aktörers möjligheter att söka stöd.

Reservationens förslag till uttalande 74

Riksdagen förutsätter att regeringen i anslutning till Business Finland skapar ett nytt program för att stödja mikro- och ensamföretagens tillväxt och internationalisering.

43. Elektrifieringsstöd till den energiintensiva industrin (förslagsanslag)

Elektrifieringsstödet trädde i kraft 2022 och syftet med det är att ersätta en del av de extra kostnader som utsläppshandeln orsakar i elpriset för vissa industrisektorer som löper risk för koldioxidläckage. Särskilt under ekonomiskt svåra tider är det inte motiverat att använda statliga medel för miljöskadliga stöd, och därför föreslår vi som en sparåtgärd att hela stödet dras in.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 75

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att med snabb tidtabell slopa elektrifieringsstödet för den energiintensiva industrin.

30. Sysselsättning och företagsamhet

Finland har inte råd med att människor blir utbrända eller att den potential som finns att tillgå på arbetsmarknaden inte nyttjas för sysselsättning med tillräckligt stöd. Därför vill vi se till att det finns effektiva tjänster som stärker sysselsättningen. Parallellt med en flexibel arbetsmarknad behövs en språngbräda som hjälper folk att hålla fast vid jobbet och ta sig ur fattigdomen också när livet tar sig oväntade vändningar.

Fler människor än för närvarande bör oberoende av sina utgångspunkter kunna hitta arbete och utkomst på den öppna arbetsmarknaden. Därför satsar vi på lönesubvention, med hjälp av vilken man till exempel kan lära sig finska eller avlägga yrkesstudier på läroavtalsarbetsplatsen.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 76

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att öka re-start up-stödet.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 3/gröna

Reservationens förslag till uttalande 77

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att öka den sysselsättningsfrämjande lönesubventionen.

Reservationens förslag till uttalande 78

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att säkerställa att kommunernas förutsättningar att lyckas med arbets- och näringsreformen inte skrotas genom olika nedskärningar i integration och utbildning för vuxna.

Reservationens förslag till uttalande 79

Riksdagen förutsätter att regeringen följer hur arbets- och näringslagstiftningen fungerar och avvecklar onödig byråkrati.

50. Integration och internationell kompetens

30. Statlig ersättning för integrationsfrämjande verksamhet (förslagsanslag)

Det föreslås att de integrationsersättningar som betalas till kommuner och välfärdsområden inom arbets- och näringsministeriets förvaltningsområde minskas med 58 miljoner euro. Integrationstiden och ersättningen för den är redan nu otillräckliga. Nedskärningen av nivån på de kalkylerade ersättningarna, i kombination med en förkortning av ersättningstiden och sänkning av ersättningarna för tolkningskostnader, inverkar i betydande grad på kommunens möjligheter att ordna sådana tjänster som stöder invandrarnas integration i en situation där kommunernas lagstadgade integrationsskyldigheter håller på att öka. När den längsta tiden för den kalkylerade ersättningen förkortas utan någon flexibilitet i enskilda fall behandlas också de som tar del av integrations-tjänsterna olika. Samtidigt är de föreslagna lindringarna av kommunernas uppgifter helt opropor-tionerliga i förhållande till den föreslagna nedskärningen av de kalkylerade ersättningarna. De ändringar som föreslås minskar till många delar de facto inte alls kommunernas integrationsupp-gifter.

Trots att ersättningarna försämras bör kommunerna dock sörja för exempelvis klientens rätt till tolkning. Staten har uppmuntrat kommunerna att få ukrainare att bli kommuninvånare och omfat-tas av kommunens tjänster i stället för att det i lagstiftningen har gjorts sådana ändringar som skulle ha fått de ukrainare som fortfarande är inskrivna på förläggningarna att bo i kommunerna på lika villkor som andra kommuninvånare och på ett heltäckande sätt omfattas av integrations-främjande tjänster. Mottagningssystemet är inte avsett att stödja integrationen eller boendet och ordnandet av tjänster för invandrare som fått uppehållstillstånd. Efter att ha fått hemkommun är utkomststödet i praktiken det primära utkomstskyddet för de ukrainska medborgare som inte kan försörja sig med löneinkomster. Utkomststödet ska vara ett utkomstskydd i sista hand. Också ukrainarna behöver stöd för sysselsättning och integration.

Om regeringen verkligen hade för avsikt att påskynda integrationen av invandrare, skulle den läg-ga fram förslag om att förbättra tillgången till tjänster för invandrare, förkorta väntetiderna, satsa

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Reservation 3/gröna

på delaktighet och eliminera rasismen i samhället. De Gröna anser att det inte ska göras nedskärningar i integrationen. På motsvarande sätt vill vi också återta nedskärningarna i tolkningskostnaderna.

Regeringens flyktingkvot är 500 personer för 2024. Det är alldeles för lite i en situation där det finns fler flyktingar i världen än någonsin sedan andra världskriget. Flyktingkvoten är ett effektivt sätt att hjälpa de mest utsatta.

Flyktingkvoten säkerställer att flyktingarna har en trygg väg till internationellt skydd. Flyktingkvoten bör inte minskas, utan tvärtom ökas.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 32.50.30 med 5 500 000 euro för att höja flyktingkvoten, och

att riksdagen ökar moment 32.50.30 med 3 100 000 euro för tolkningsutgifter, och att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 80

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att återta nedskärningarna i integrationsstödet.

Reservationens förslag till uttalande 81

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att återställa den övre åldersgränsen för stödet för vuxenblivande till 25 år.

Reservationens förslag till uttalande 82

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar fler åtgärder för att främja sysselsättningen och integrationen av ukrainare.

Huvudtitel 33

SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDSMINISTERIETS FÖRVALTNINGSOMRÅDE

Regeringen skär i den sociala tryggheten och fryser indexen för ett flertal socialskyddsförmåner. Nedskärningar har gjorts bland annat i bostadsbidraget och det grundläggande utkomststödet. Regeringens nedskärningar drabbar dem som redan har det sämst ställt. Genom att slopa barnförhöjningen kommer ett allt större antal redan utsatta barnfamiljer, ensamboende och låginkomsttagare att hamna i trångmål. Samtidigt försvagar slopandet av de skyddade delarna av utkomstskyddet incitamenten för att ta emot arbete. De Gröna vill återta frysningen av indexjusteringen av förmånerna, nedskärningarna i bostadsbidragen och slopandet av barnförhöjningarna och det skyddade beloppet inom utkomstskyddet för arbetslösa.

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Reservation 3/gröna

Regeringens betydande nedskärningar i social- och hälsovårdstjänsterna är ohållbara. De innebär inga besparingar på lång sikt, utan undergräver tvärtom en rad förebyggande åtgärder. Det handlar om åtgärder som det kan ta flera år att korrigera. De negativa effekterna av de många stora nedskärningsbesluten syns i huvudsak först senare och kan visa sig vara mycket dyra.

En basinkomst har länge varit ett mål för De Gröna för att lösa många utmaningar som gäller den sociala tryggheten. Tidigare försök med basinkomst har på många sätt blivit på hälft. Därför föreslår vi att det reserveras 20 miljoner euro för ett nytt försök med basinkomst som genomförs före 2027.

Regeringen utvecklar inte stödet för hemvård av barn, trots att det är mycket ojämnt fördelat mellan föräldrarna och inverkar negativt på barnfamiljernas utkomst och i synnerhet på mammornas karriärutveckling. Stöden för barnavård bör genomgå en långsiktig, kostnadsneutral reform där stödet för hemvård ändras till ett flexibelt stöd för barnavård. Målet bör vara att bättre än för närvarande göra det möjligt att vårda barnet hemma till 1–2 års ålder, höja deltagarfrekvensen i småbarnspedagogiken för barn i tvåårsåldern och äldre samt förbättra sysselsättningen särskilt bland mammor.

Finlands framgång är beroende av hur kommande generationer kan upprätthålla och förnya det finländska samhället. För kommande generationers välfärd behöver vi en bättre avvägd barn- och familjepolitik.

Vi föreslår att regeringen inrättar ett bedömningsråd för barn- och familjepolitiken. Det är fråga om en aktör av samma slag som rådet för utvärdering av den ekonomiska politiken och klimatpanelen, som består av forskare inom branschen och är oberoende av det politiska beslutsfattandet. Bedömningsrådet skulle ha till uppgift att samla och analysera vetenskaplig information och identifiera informationsbehov för att förbättra ställningen för och välbefinnandet hos barn, unga och familjer.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 83

Riksdagen förutsätter att regeringen återtar barnförhöjningarna och det skyddade beloppet inom utkomstskyddet för arbetslösa.

Reservationens förslag till uttalande 84

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att återta frysningen av indexjusteringarna av förmåner och belopp som är knutna till folkpensionsindex och levnadskostnadsindex.

Reservationens förslag till uttalande 85

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att omvandla stödet för hemvård av barn till ett flexibelt stöd för barnavård.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 3/gröna

Reservationens förslag till uttalande 86

Riksdagen förutsätter att regeringen genomför ett nytt försök med basinkomst.

Reservationens förslag till uttalande 87

Riksdagen förutsätter att regeringen inrättar ett bedömningsråd för barn- och familjepolitiken.

03. Forskning och utveckling

04. Omkostnader för Institutet för hälsa och välfärd (reservationsanslag 2 år)

Internationellt sett är Finland ett mycket våldsamt land för kvinnor. Det behövs omedelbart mer resurser för att bekämpa könsrelaterat våld.

Finland har åtagit sig att iaktta Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet (den så kallade Istanbulkonventionen).

Konventionen förpliktar de länder som ratificerat den att agera långsiktigt och samordnat för att minska våldet mot kvinnor och det könsrelaterade våldet. Den förpliktar Finland att också arbeta för att främja jämställdheten mellan könen inom olika samhällssektorer. Våld mot kvinnor definieras i konventionen som strukturell diskriminering av kvinnor. För närvarande är Finland dock långt ifrån att fullgöra de skyldigheter som anges i Istanbulkonventionen. Regeringen föreslår att anslaget för genomförande av Istanbulkonventionen ska minskas jämfört med 2024.

MARAK är en multidisciplinär metod för hjälp till personer som är offer för allvarligt våld eller hot om våld i parrelationer. Syftet med metoden är att bedöma riskerna för våld, förbättra offrets säkerhet och samordna myndigheternas och organisationernas stöd. MARAK samlar aktörer från olika sektorer och ser till att offret snabbt och enkelt får den hjälp som behövs. Regeringen föreslår att anslaget till MARAK minskas jämfört med 2024.

Kvinnlig könsstympning är en form av könsrelaterat våld som utgör ett brott mot de internationella människorättskonventionerna. Enligt Institutet för hälsa och välfärd lever det i Finland cirka 10 000 flickor och kvinnor som har genomgått könsstympning. Dessutom riskerar 650—3 080 flickor att utsättas för könsstympning. Könsstympning kränker de mänskliga rättigheterna och försvagar kvinnors jämställdhet och självbestämmanderätt samt orsakar hälsorelaterade och sociala olägenheter. Riksdagen godkände ett lagförslag om straffbarhet för kvinnlig könsstympning, men arbetet för att förebygga könsstympning måste fortsätta. Målet ska vara att flickor som bor och vistas i Finland inte utsätts för stympning eller skickas utomlands för att bli stympade. För att nå detta mål måste professionella utbildas i att ta upp frågan och förbättra samarbetet mellan alla berörda aktörer och medlemmar i kretsar som utövar traditionen. Regeringen föreslår att anslaget för bekämpning av könsstympning av flickor och kvinnor ska minskas jämfört med 2024.

Seri-stödcentren erbjuder medicinsk och rättsmedicinsk hjälp, traumatiskt stöd och rådgivning till våldtäktsoffer. Det finns 21 center och Finland har fått internationellt erkännande för sin mo-

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 3/gröna

dell. Verksamheten kräver finansiering bland annat att för att säkerställa yrkesutbildade personers specialkompetens och för att svara på det ökande antalet klienter och ordna fortsatt vård. Den särskilda finansiering som social- och hälsovårdsministeriet beviljat centralerna upphörde 2023, och regeringen har inte anvisat nya resurser för verksamheten. Den nuvarande finansieringen är i huvudsak beroende av sjukhusen. Finansieringen är nödvändig för att förpliktelserna enligt Istanbulkonventionen ska uppfyllas och för att de långtgående konsekvenser som sexuellt våld orsakar både i mänskligt och ekonomiskt hänseende ska kunna undvikas.

Regeringen har också föreslagit att anslagen för förebyggande av våldsam radikaliserings och extremism minskas. De Gröna anser att dessa nedskärningar inte bör genomföras.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 33.03.04 med 300 000 euro för genomförande av Istanbulkonventionen,

att riksdagen ökar moment 33.03.04 med 150 000 euro för arbete mot könsstämpning,

att riksdagen ökar moment 33.03.04 med 250 000 euro för att förebygga våldsam radikaliserings och extremism,

att riksdagen ökar moment 33.03.04 med 200 000 euro för MARAK-metoden, och

att riksdagen ökar moment 33.03.04 med 200 000 euro för stödcenterverksamheten enligt Seri-modellen.

63. Vissa specialprojekt (reservationsanslag 3 år)

Enligt Institutet för hälsa och välfärd använder uppskattningsvis 6 procent av de gravida berusningsmedel, men i många fall upptäcks inte missbruket och mamman eller familjen får inte de tjänster de behöver. Vi bör satsa på kontinuiteten i vården av gravida och spädbarnsfamiljer med missbruksproblem. Därför föreslår vi anslag för att utveckla och trygga tjänsterna för mammor och spädbarnsfamiljer med missbruksproblem.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 33.03.63 med 3 000 000 euro för att utveckla tjänsterna för mammor och spädbarnsfamiljer med missbruksproblem, och

att riksdagen ökar moment 33.03.63 med 5 000 000 euro för organisationsunderstöd för projekt som främjar sysselsättningen av personer med anpassad arbetsförmåga.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 3/gröna

10. Utjämning av familje- och boendekostnader, grundläggande utkomststöd samt vissa tjänster

50. Familjeförmåner (förslagsanslag)

Det finns fler människor i världen än någonsin som behöver hjälp och skydd på grund av klimatkrisen, konflikter och förföljelse. Av dem är till och med 40 procent barn. Regeringens planer på att drastiskt skära ned på utvecklingssamarbetet och samtidigt sänka flyktingkvoten till en historiskt låg nivå är därför helt oansvariga. Finland måste bära sitt strå till stacken, alltså ta globalt ansvar och hjälpa både dem som kommer hit och dem som redan är här. Kvotflyktingsystemet är ett effektivt sätt att hjälpa de mest utsatta människorna att få skydd. Därför måste regeringens nedskärningar av flyktingkvoten återtas och kvoten höjas till 1 500 personer.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 88

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att höja flyktingkvoten och att anslaget under momentet höjs på motsvarande sätt.

54. Bostadsbidrag (förslagsanslag)

Regeringens politik är ojämlik på många sätt. Omkring 120 000 barn i Finland lever i fattigdom. Om en eller flera vuxna i familjen kämpar med försörjningen, ger fattigdomen återverkningar i barndomen och ungdomen. Regeringen Orpo skär ner familjernas försörjning och bostadsbidrag trots att vi vet att det är pengar som behövs för vardagstrygghet, mat och kläder för barnen. Mest utsatta är de ensamboende unga under 35 år.

Vi föreslår att nedskärningarna i bostadsbidraget återtas.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 89

Riksdagen förutsätter att regeringen behåller förmögenhetsprövningen och tilläggssjälvrisken i fråga om bostadsbidraget för pensionstagare på 2024 års nivå.

Reservationens förslag till uttalande 90

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att återta nedskärningarna i bostadsbidraget.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 3/gröna

30. Sjukförsäkring

60. Statens andel i de utgifter som föranleds av sjukförsäkringslagen (förslagsanslag)

Regeringen försvagar sysselsättningen genom att skära ned på effektiv yrkesinriktad rehabilitering. Genom rehabiliteringsstödet för unga stärks de ungas motivation för rehabilitering och minskas sjukpensioneringen, vilket återspeglas även i sysselsättningen.

Regeringen lägger bördan särskilt på de unga och låter nedskärningarna drabba dem som har stort behov av att få framtidsutsikter. Nedskärningen av rehabiliteringsstödet till unga strider också mot regeringens sysselsättningsmål.

I Finland lider var femte också av ofrivillig barnlöshet. Därför bör tillgängligheten till barnlöshetsbehandlingar ökas på lika villkor för alla. Regeringen har föreslagit FPA-ersättningar för assisterad befruktning inom den privata sektorn på grund av sjukdom. Förslaget är diskriminerande och utesluter personer som av sociala skäl behöver vård, till exempel ensamstående kvinnor och regnbågsfamiljer. Propositionen förkortar inte vårdköerna inom den offentliga sektorn, eftersom det är främst ensamstående kvinnor (70 %) och samkönade par (25 %) som söker sig till assisterad befruktning med donerade könsceller. Dessutom skulle en allokering av FPA-ersättningar också till den privata sektorns uppföljning under graviditeten och undersökning av missfall avsevärt stödja nativiteten och stärka välbefinnandet för dem som drömmer om att få barn. I regeringens modell stöder FPA-ersättningarna i första hand de stora privata hälsoföretagen. De pengar som är avsedda för FPA-ersättningar bör i stället riktas till välfärdsområdena, vilket också förkortar vårdköerna.

Regeringens proposition om höjning av initialsjälvrisker för läkemedelsersättningar medför oskäliga tilläggskostnader för sjuka människor. Höjningen ökar risken för att människor låter bli att använda eller använder mindre läkemedel, vilket försämrar behandlingsresultaten och ökar de övriga kostnaderna för hälso- och sjukvården. Regeringen Orpo har redan tidigare skurit i socialskyddsförmånerna, förlängt vårdgarantin och höjt klientavgifterna. De samlade konsekvenserna av nedskärningarna drabbar i synnerhet låginkomsttagare, äldre och personer med funktionsnedsättning, som är beroende av offentliga tjänster och läkemedelsersättningar.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 91

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att återställa finansieringen av yrkesinriktad rehabilitering för unga till samma nivå som 2023.

Reservationens förslag till uttalande 92

Riksdagen förutsätter att regeringen säkerställer lika tillgång till FPA-ersättning till assisterad befruktning inom den privata sektorn också av sociala skäl för personer som vill bli förälder på egen hand och för samkönade par.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 3/gröna

Reservationens förslag till uttalande 93

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att återta höjningen av initialsjälvriskens för läkemedel så att självriskens är femtio euro.

Reservationens förslag till uttalande 94

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att återta ändringen av beräkningsgrunderna för sjukdagpenningen.

40. Pensioner

60. Statens andel i de utgifter som föranleds av folkpensionslagen och vissa andra lagar (förslagsanslag)

Höjningen av åldersgränsen för folkpension och rehabiliteringspenning till 18 år drabbar de mest utsatta barnen och unga personerna som har en funktionsnedsättning eller en långtidssjukdom. Ändringen försämrar försörjningen för många familjer när förmånerna minskar. De Gröna anser att höjningen av åldersgränsen bör slopas.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 95

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att bibehålla åldersgränsen för folkpension och rehabiliteringspenning på 16 år.

60. Stödjande av social- och hälsovården

52. Statlig finansiering av utgifterna för skyddshemsverksamhet (reservationsanslag 2 år)

I Finland finns för närvarande 29 skyddshem med totalt 228 familjeplatser för familjer eller ensamkommande kunder. Finland har dock redan 2015 åtagit sig att följa Istanbulkonventionen, enligt vilken det ska finnas 500 skyddshemsplatser. Den regionala ojämlikheten är stor, och särskilt i norra Finland och glesbygden är resorna till närmaste skyddshem oskäligt långa. Regeringen har i sin budget anvisat tilläggsresurser för skyddshemsverksamheten, men alldeles för lite. Genom höjningen täcks endast ökningen av lönekostnader och andra kostnader för producenter av skyddshemstjänster.

Vi föreslår tillräckliga resurser för skyddshemsverksamhet för att skyldigheterna enligt Istanbulkonventionen ska kunna uppfyllas.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 33.60.52 med 10 000 000 euro för fler skyddshemsplatser så att vi når nivån i enlighet med Istanbulkonventionen.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 3/gröna

70. Främjande av hälsan och funktionsförmågan

50. Hälsofrämjande verksamhet (reservationsanslag 3 år)

Finland har förbundit sig att iaktta de internationella konventioner som vi varit med och ratificerat, såsom FN:s konvention mot tortyr och FN:s konvention om barnets rättigheter. Finland har en multidisciplinär arbetsgrupp som specialiserat sig på undersökning, vård och rehabilitering av trauma till följd av tortyr. Arbetsgruppen tillhandahåller psykiatrisk specialistvård till barn, unga och deras familjer som flytt från krigs- och konflikthärjade områden. Ansvaret för att ordna verksamheten ligger på finska staten, men verksamheten har finansierats med projektfinansiering som har varit ojämn och osäker.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 33.70.50 med 500 000 euro för rehabilitering av sådana barn, unga och deras familjer som blivit utsatta för tortyr.

90. Understöd för främjande av hälsa och social välfärd

50. Understöd till föreningar och stiftelser för främjande av hälsa och social välfärd (förslagsanslag)

Nedskärningarna i social- och hälsoorganisationerna försvagar det förebyggande stödet, hjälpen och rådgivningen, vilket ökar de framtida social- och hälsovårdsutgifterna. Organisationernas verksamhet, såsom mentalvårdsarbete, stödtjänster för unga och våldsförebyggande arbete, är till stor nytta för samhället. Nedskärningarna äventyrar de kritiska tjänsterna, såsom Psykisk hälsas Finlands kristelefon och stödnätverket för unga med ADHD. Samtidigt ökar riskerna till exempel för illabehandling av spädbarn och omhändertagande. Finansieringen av organisationerna måste tryggas, eftersom de främjar hälsan, förebygger problem och åtgärdar bristerna i den offentliga social- och hälsovården.

Organisationerna inom social- och hälsovården har en viktig roll när det gäller att främja människors välbefinnande och arbetsförmåga i förebyggande och rehabiliterande syfte. Vi anser att organisationernas kompetens bättre bör utnyttjas i arbete som stöder personer med anpassad arbetsförmåga så att allt fler självständigt kan få arbete på den öppna arbetsmarknaden. När man får arbete förbättras livskvaliteten och utanförskapet minskar. De Grönas mål är att öka sysselsättningen, och stärkt sysselsättning för personer med anpassad arbetsförmåga är en väg till målet.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 33.90.50 med 79 500 000 euro för att återta besparingarna i statsunderstöden till organisationer.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 3/gröna

Huvudtitel 35

MILJÖMINISTERIETS FÖRVALTNINGSOMRÅDE

Finland har förbundit sig att stoppa förlusten av biologisk mångfald fram till 2030 samt att vara klimatneutralt 2035 och klimatnegativt kort därefter.

Av de kända arterna i Finland har 11,9 procent bedömts vara utrotningshotade. Hälften av naturtyperna i Finland, 48 procent, är hotade och i genomsnitt 60 procent av naturtillståndet har gått förlorat. Särskilt oroväckande är takten med vilken naturens arter och livsmiljöer i Finland på många ställen har försvagats. Finland har förbundit sig att vända utvecklingens riktning med hänsyn både till FN:s habitatkonvention och EU:s mål för biologisk mångfald.

När det gäller naturvården är situationen inom vattenvården en stor smärtpunkt. Den mycket betydande minskningen av finansieringen av vattenvården som genomfördes 2024 har avsevärt försämrat vattenskyddets tillstånd. Regeringens budgetproposition för 2025 försämrar situationen ytterligare.

Finland håller på att sacka efter i fråga om målet om klimatneutralitet. Situationen är särskilt dålig inom markanvändningssektorn. Även om situationen i fråga om kolsänkorna enligt förhandsuppgifter hade förbättrats från året innan och markanvändningssektorn som helhet utgjorde en kolsänka på -1 miljon ton koldioxidekvivalenter, är den inte tillräcklig för att Finland ska nå sitt klimatmål.

Det är klart att situationen inom markanvändningssektorn i Finland utan betydande tilläggsåtgärder kommer att förhindra uppnåendet av Finlands klimatneutralitetsmål. Av de åtgärder som behövs för att stödja kolsänkan och utsläppsminskningarna inom markanvändningssektorn behövs det mer stöd för beskogning av impedimentmark och våtmarksodling, som är kostnadseffektiva klimatåtgärder. För att minska utsläppen från torvmarker bör de återställas genom att avveckla och minska antalet dikningar. Den ökade användningen av skogarna ligger bakom kollapsen av kolsänkorna. Därför borde skogsavverkningarna minskas genom att minska Forststyrelsens avkastningsmål som regeringen höjer i propositionen igen. En avgift för ändring av markanvändningen skulle vara ett möjligt sätt att dels stödja utsläppsminskningarna inom markanvändningssektorn och den biologiska mångfalden, dels också generera mer inkomster till de offentliga finanserna. En förbättring av situationen inom markanvändningssektorn förutsätter också att klimatplanen för markanvändningssektorn uppdateras.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 96

Riksdagen förutsätter att regeringen lämnar propositioner till riksdagen om lagstiftningsändringar genom vilka en förändringsavgift för markanvändning införs.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 3/gröna

Reservationens förslag till uttalande 97

Riksdagen förutsätter att regeringen lämnar riksdagen behövliga propositioner genom vilka Finland på ett trovärdigt sätt kan uppnå ansvarsfördelningssektorns åtagande att minska utsläppen med 50 procent fram till 2030 och halvera utsläppen från inrikestrafiken fram till 2030 jämfört med 2005 års nivå.

Reservationens förslag till uttalande 98

Riksdagen förutsätter att regeringen lämnar riksdagen behövliga propositioner om åtgärder genom vilka kolsänkan inom markanvändningssektorn stärks till den nivå som Finlands klimatneutralitetsmål kräver.

Reservationens förslag till uttalande 99

Riksdagen förutsätter att regeringen återinför den finansiering som riktats till kommunerna för utveckling av klimatplaner och klimatlösningar.

Reservationens förslag till uttalande 100

Riksdagen förutsätter att regeringen påskyndar den gröna omställningen genom satsningar på energireoveringar i hus.

Reservationens förslag till uttalande 101

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder och skriver in skyddszoner för bäckar och småvatten i lag.

Reservationens förslag till uttalande 102

Riksdagen förutsätter att regeringen utan dröjsmål fattar beslut om skydd av statens gamla skogar och skogar i naturligt tillstånd utifrån vetenskapliga kriterier.

01. Miljöförvaltningens omkostnader

65. Understöd till organisationer och miljövard (reservationsanslag 3 år)

Miljöorganisationerna har en viktig roll i bekämpningen av förlusten av biologisk mångfald och klimatförändringen. De har en viktig roll när det gäller att stödja lagberedningen och sprida expertis.

Finland har förbundit sig att bekämpa förlusten av biologisk mångfald före 2030 och att uppnå klimatneutralitet före 2035. Organisationernas understöd bör ökas för att främja dessa mål.

Vi föreslår

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 3/gröna

att riksdagen ökar moment 35.01.65 med 1 273 000 euro för stöd till organisationer.

10. Miljö- och naturvård

20. Förebyggande och eftervård av miljöskador (reservationsanslag 3 år)

Med miljöskada avses en plötslig händelse där ett ämne som är skadligt för miljön släpps ut eller hotar att släppas ut i miljön så att det orsakar fara eller skada för miljön eller människors hälsa. Det är viktigt att säkerställa tillräcklig finansiering av förebyggande och eftervård av miljöskador för att resurserna ska räcka till för att avvärja allvarliga miljöskador.

Läget för Finlands natur är oroväckande. Miljöskador bör förebyggas målmedvetet och eftervården efter miljöskadorna bör skötas omsorgsfullt.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 35.10.20 med 1 350 000 euro för att förebygga miljöskador.

21. Vissa utgifter för naturvård (reservationsanslag 3 år)

Den sjunkande finansieringen för skydd av skogar försvårar skyddet av Finlands få återstående skogar i naturligt tillstånd och tillstånd som liknar det naturliga tillståndet. Var nionde art i Finlands skogsnatur är hotad och 76 procent av skogsnaturtyperna är hotade. Graden av hot för hotade skogsnaturtyper är störst i södra Finland.

Skogarna är viktiga också för bekämpningen av klimatkrisen. För att klimatmålen ska nås är det viktigt att skydda skogarna, eftersom exempelvis klimatpanelen har framställt för stora avverkningsvolymerna som den främsta orsaken till kollapsen av kolsänkorna. För att klimatlagens klimatneutralitetsmål ska nås behövs snabba åtgärder för att öka kolsänkorna i skogarna.

Finansieringen av skogsskyddet bör ökas för att Finland ska kunna nå sina mål att stoppa förlusten av den biologiska mångfalden och uppnå klimatneutralitet.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 35.10.21 med 15 000 000 euro för genomförandet av Metso- och Helmi-programmen.

23. Främjande av skyddet av Östersjön och vattendragen (reservationsanslag 3 år)

Läget för vattendragen är oroväckande. Av livsmiljötyperna i Östersjön är 24 procent hotade, medan 58 procent av livsmiljötyperna vid Östersjöns kust är hotade. Situationen i insjöarna är inte mycket bättre, eftersom en fjärdedel av naturtyperna i insjöarna och stränderna är hotade.

En av de viktigaste orsakerna till att vattenlivsmiljöer är hotade är näringsbelastningen. Återvinningen av näringsämnen bör utvecklas för att näringsbelastningen ska minska.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 3/gröna

Vi föreslår

att moment 35.10.23 ökas med 1 000 000 euro för utveckling av återvinningen av näringsämnen och programmet för effektiviserat vattenskydd.

52. Forststyrelsens offentliga förvaltningsuppgifter (reservationsanslag 3 år)

Nationalparkerna är stora naturskyddsområden, vars viktiga uppgift är att trygga den biologiska mångfalden och ge människorna möjlighet att vistas i naturen för nöje och rekreation. Naturskyddsområdena tryggar arternas och naturtypernas mångfald. Dessutom ska de bevara det nationella landskapet, kulturarvet och rekreations- och strövområdena.

Regeringens nedskärningar riskerar att avsevärt minska möjligheterna till friluftsliv i Finland. Att röra sig i naturen har många positiva hälsoeffekter. Att minska servicen innebär att många inte rör sig i naturen och kommer i beröring med miljön, vilket försvårar uppbyggnaden av ett naturförhållande för många finländare.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 35.10.52 med 10 000 000 euro för programmet Helmi samt för istandsättning och utveckling av nationalparker och naturskyddsområden.

61. Stöd för vatten- och miljövard (reservationsanslag 3 år)

Våtmarkernas och vattnens status är svag i Finland. När finansieringen av vattenvården minskar kan naturförlusten i fråga om vattennaturen inte stoppas. Däremot riskerar en drastisk minskning av finansieringen att försämrat tillståndet för vattennaturen. För att Finland ska kunna nå sina mål i anslutning till naturskyddet bör finansieringen av skyddet av våtmarker och vattendrag ökas.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 35.10.61 med 44 850 000 euro för att skydda våtmarker och vattendrag.

63. Utgifter för förvärv av och ersättning för naturskyddsområden (reservationsanslag 3 år)

I den nationella klimatlagen finns inskrivet Finlands mål att vara klimatneutralt 2035 och uppvisa negativa koldioxidutsläpp kort därefter. Med tanke på Finlands mål för klimatneutralitet är det viktigt att kolsänkorna hålls på en hög nivå. Men nu har deras nivå rasat.

Finland behöver en hel del nya åtgärder för att uppnå målet. En av de effektivaste åtgärderna för att öka kolsänkorna är skogsskyddet. Exempelvis klimatpanelen har konstaterat att en minskning av avverkningarna är den viktigaste åtgärden för att öka kolsänkorna.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 3/gröna

Samtidigt måste skogarna skyddas för att trygga naturens mångfald. Var nionde art i Finlands skogsnatur är hotad och 76 procent av skogsnaturtyperna är hotade. Finland har som mål att stoppa förlusten av biologisk mångfald före 2030.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 35.10.63 med 110 345 000 euro för skyddet av skogar.

20. Samhällen, byggande och boende

31. Utveckling och utvidgning av boenderådgivningen (reservationsanslag 3 år)

Boenderådgivning är bevisligen ett fungerande sätt att förebygga bostadslöshet. Boenderådgivningen har konstaterats vara en lyckad förebyggande service exempelvis när det gäller att minska hyresskulder, störningar i boendet och vräkning och att trygga kontinuiteten i boendet. Boenderådgivning är en kostnadseffektiv service som ger besparingar för kommuner, hyreshusbolag och staten och hjälper invånarna innan problemen tillspetsas.

Minskningen av anslaget för boenderådgivning står i strid med regeringens centrala mål att eliminera långtidsbostadslösheten före 2027.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 35.20.31 med 2 000 000 euro för boenderådgivningen.

55. Understöd för reparationsverksamhet (reservationsanslag 3 år)

Syftet med reparationsunderstödet är bland annat att förbättra möjligheterna för äldre och personer med funktionsnedsättning att bo hemma. Nedskärningarna i reparationsunderstöden innebär i praktiken till exempel att allt fler äldre under de kommande åren behöver serviceboende med hel-dygnsomsorg när de inte kan göra behövliga ändringsarbeten i sitt eget hem.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 35.20.55 med 15 000 000 euro för reparationsunderstöd.

60. Överföring till Statens bostadsfond

Nedskärningen av investeringsunderstöden för boende för grupper med särskilda behov försämrar tillgången till boende till rimligt pris och situationen inom byggbranschen ytterligare. Det är fråga om understöd som är avsedda för stödjande av boende för äldre, personer med utvecklingsstörning, studerande, rehabiliteringsklienter inom mentalvården och långtidsbostadslösa, vars behov inte alls har minskat.

Med investeringsunderstöd för boende för grupper med särskilda behov har man också stött överkomligt studentboende. Regeringen har som mål att de studerande ska flytta till studentbostäder,

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 3/gröna

men samtidigt skär regeringen ner byggandet av studentbostäder. De Gröna anser tvärtom att man bör satsa på produktionen av bostäder till överkomligt pris.

Vi föreslår

att riksdagen ändrar motiveringen till moment 35.20.60 så att det år 2025 är tillåtet att av Statens bostadsfonds medel bevilja understöd enligt lagen om understöd för förbättring av bostadsförhållandena för grupper med särskilda behov (1281/2004) för sammanlagt högst 120 000 000 euro. (Ersätter stycke 13 i beslutsdelen i budgetpropositionen.)

INKOMSTPOSTER

Avdelning 11

SKATTER OCH INKOMSTER AV SKATTENATUR

Vi anser att Finland bör genomföra en grön skattereform som förbättrar arbetets lönsamhet och prissätter natur- och klimatskadlighet rätt. Som ett led i den gröna skattereformen vill vi lindra beskattningen av förvärvsinkomster med 160 miljoner euro mer än regeringen föreslår, med särskild fokus på barnfamiljer med låga inkomster samt långtidsarbetslösa och unga som får jobb.

Samtidigt ser vi till att Finlands totala skatteuttag inte sjunker, även om beskattningen av arbete lindras. I det svåra ekonomiska läget är skattelättnader för de rikaste inte motiverade. De Gröna vill hålla solidaritetsskatten på 2023 års nivå.

Användningen av naturresurser beskattas nästan inte alls i Finland. Direkt utnyttjande av naturresurser och anknytande förändringar i markanvändningen är emellertid de största drivkrafterna bakom förlusten av biologisk mångfald och en betydande källa till klimatutsläpp.

En marktåktsskatt skulle förbättra återvinningsmaterialens konkurrenskraft i förhållande till jungfruliga material och på så sätt bli ett incitament för att hålla materialen i omlopp en längre tid. En marktåktsskatt kan ge staten skatteintäkter på uppskattningsvis 50 miljoner euro.

Beskattning kan också vara ett sätt att påverka folkhälsan. Till exempel har Institutet för hälsa och välfärd tillsammans med Folkpensionsanstalten föreslagit att hälsoskatt bör införas. Det lönar sig att börja bereda en hälsoskatt på tillsatt socker och utvidga den till att gälla exempelvis salt och hårda fetter.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 103

Riksdagen förutsätter att regeringen lämnar riksdagen behövliga propositioner om genomförande av en grön skattereform så att tyngdpunkten i beskattningen flyttas från beskattning av arbete och flit till beskattning av miljöolägenheter.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 3/gröna

01. Skatter på grund av inkomst och förmögenhet

01. Skatt på förvärvs- och kapitalinkomster

Beskattning av förvärvsinkomster och en grön skattereform. Beskattning av förvärvsinkomster och en grön skattereform. Finland bör genomföra en grön skattereform där beskattningen av arbete lindras och beskattningen av miljöskadlig verksamhet skärps. Därför vill vi lindra beskattningen av förvärvsinkomster med 160 miljoner euro mer än regeringen. Skattelättnaden inriktas särskilt på ett sätt som minskar barnfamiljsfattigdomen och främjar sysselsättningen.

I praktiken genomför vi en extra barnförhöjning av arbetsinkomststavrdraget. En del riktas till alla barnfamiljer och en del endast till barnfamiljer med låga inkomster. En extra höjning av arbetsinkomststavrdraget införs för långtidsarbetslösa och unga som får jobb. Dessutom vill vi återställa solidaritetsskatten till 2023 års nivå för de inkomstdeciler som omfattar den rikaste andelen av befolkningen. Solidaritetsskatten bör också bli permanent.

Beskattning av företag. I beskattningen av företag bör man sträva efter att vara tydlig och neutral i förhållande till näringsgrenarna och företagens struktur. På så sätt blir konkurrensen effektiv på marknaden och kapitalet styrs på ett lönsamt sätt. En av de tydligaste bristerna i Finlands skattesystem hänför sig till skattelättnaden för vinstutdelning från onoterade bolag. Beskattningen av vinstutdelning från onoterade bolag lyfts i många undersökningar och rapporter fram som ett av de tydligaste problemen i Finlands skattesystem. Motsvarande skatteförmån finns inte i något annat europeiskt land. Den nuvarande lättnaden gynnar materiella tillgångar på bekostnad av immateriella tillgångar och särbehandlar således företagen. Investeringsviljan minskar när det är lönsamt att samla på sig nettoförmögenhet. Den låga beskattningen av utdelningsinkomster uppmuntrar också till att förvärvsinkomster omvandlas till kapitalinkomster och uppmuntrar till att använda företag för förvaltning av personlig egendom.

Regeringen är dock fortfarande inte på väg att ingripa i detta missförhållande, som har kritiserats av ett flertal sakkunniga. De Gröna föreslår därför att beskattningen av utdelning från onoterade bolag ändras i en mer neutral riktning som främjar en effektiv konkurrens på marknaden. Skattereformen skulle också underlätta för statsfinanserna i dagens krävande ekonomiska läge.

Rättvisa mellan generationerna. För att bevara den sociala sammanhållningen och det ömsesidiga förtroendet är det viktigt att fördela den ekonomiska bördan av anpassningen på ett rättvist sätt. Den här gången riktar regeringen anpassningsåtgärder också till pensionärer. Därför är det bra att regeringen också dämpar ökningen av pensionerna. Men det måste göras så att pensionärsfattigdomen inte fördjupas. I Finland är pensionärsfattigdomen ett problem som vi målmedvetet bör ingripa i. Samtidigt bör regeringen återta till exempel nedskärningarna i social- och hälsovårdstjänsterna, som drabbar pensionärerna oskäligt mycket.

Aktiesparkonton. Regeringen Orpo har tidigare höjt den övre gränsen för besparingar på aktiesparkonton. En höjning av den övre gränsen för aktiesparkonton ökar incitamenten för placeringsverksamhet för en mycket liten grupp som har en relativt betydande placeringsförmögenhet. Som det konstateras i propositionen finns det endast cirka 6 000 aktiesparkonton som uppnått den övre gränsen på 50 000 euro. Dessutom placeras endast aktier på aktiesparkontot, vilket innebär att till

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 3/gröna

exempel fondplacerare utesluts från reformen. Enligt propositionens konsekvensbedömningar omfattas mindre än 5 procent av alla som investerar i börsaktier och mindre än en procent av alla bosatta i Finland av skatteförmånen. Vi föreslår att den övre gränsen för aktiesparkonton återställs till 50 000 euro.

De Gröna understöder stärkandet av finländarnas ekonomiska kompetens, förbättringen av möjligheterna att spara och placera i olika livssituationer. Allt fler bör ha möjlighet till småskalig investering. Højningen av den övre gränsen för aktiesparkonton främjar dock inte dessa mål.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 104

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder och lämnar riksdagen de propositioner som behövs för att lindra förvärvsinkomstbeskattningen genom att rikta skattelättnader särskilt till barnfamiljer i syfte att minska barnfamiljsfattigdomen och främja sysselsättningen samt till långtidsarbetslösa och unga som sysselsätts.

Reservationens förslag till uttalande 105

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder och lämnar riksdagen de propositioner som behövs för att införa solidaritetsskatten i den permanenta lagstiftningen.

Reservationens förslag till uttalande 106

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder och lämnar riksdagen de propositioner som behövs för att se över beskattningen av utdelning från onoterade bolag.

Reservationens förslag till uttalande 107

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder och lämnar riksdagen de propositioner som behövs för att sänka den övre gränsen för aktiesparkonton till 50 000 euro.

Reservationens förslag till uttalande 108

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder och lämnar riksdagen de propositioner som behövs för att de som har de lägsta pensionerna kompenseras för effekterna av minskningen av pensionsinkomstavgiften.

02. Samfundsskatt

Forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamhet intar en nyckelroll när det gäller att lösa både stora hållbarhetsutmaningar och globala kriser. Finland bör satsa både på forskning som baserar sig på ren nyfikenhet och på forskning som söker svar på samhällsproblemen.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 3/gröna

Vårt mål är att Finlands forsknings-, utvecklings- och innovationssystem fram till 2030 ska bli så attraktivt och konkurrenskraftigt att företagens och den offentliga sektorns forsknings- och utvecklingssatsningar i Finland står för 4 procent av bruttonationalprodukten. De rätta skatteincitamenten leder till detta mål. Utöver de offentliga satsningarna på att öka FoUI-utgifterna skulle vi rikta ett starkare skatteincitament till företagen, vilket också lockar stora företag att investera i Finland. Vi vill höja skatteincitamentet med 60 000 000 euro.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 109

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder och lämnar riksdagen de propositioner som behövs för att öka tilläggsavdraget för forsknings- och utvecklingsverksamhet.

04. Skatt på arv och gåva

Finlands totala skattegrad har sjunkit de senaste åren. Den minskade totala skattekvoten innebär att det blir allt svårare att bryta skuldsättningen inom de offentliga finanserna. För att få balans i ekonomin bör vi också koncentrera oss på inkomstsidan.

Skattebasen för kapitalinkomstbeskattningen bör tätas genom att man ingriper i olika konstgjorda arrangemang. Ett sätt är att slopa skogsgåvoavdraget.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 110

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder och lämnar riksdagen de propositioner som behövs för att avskaffa skogsgåvoavdraget.

04. Skatter och avgifter på grund av omsättning

01. Mervärdesskatt

Regeringens beslut att höja den lägre mervärdesskattesatsen är på många sätt problematiskt. Höjningen drabbar särskilt låginkomsttagarna och är till sin karaktär regressiv. Regeringen genomför propositionen trots att social- och hälsovårdsministeriets färsk konsekvensbedömning visar att de mest betydande negativa konsekvenserna av ändringarna drabbar dem som redan är i utsatt ställning, det vill säga låginkomsttagare och personer som i stor utsträckning använder offentliga tjänster.

Höjningen av mervärdesskatten drabbar kultursektorn orimligt mycket och höjer priserna på receptbelagda läkemedel. Höjningen ökar också ojämlikheten i fråga om motion och idrott. Samtidigt leder höjningen av mervärdesskatten oundvikligen till att kollektivtrafikbiljetterna blir dyra.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 3/gröna

Dessutom drabbas i synnerhet småföretag på ett oskäligt sätt. Därför bör vardagen för småföretag underlättas genom att den nedre gränsen för momsfri småskalig företagsverksamhet höjs från nuvarande 20 000 euro till 30 000 euro. En höjning av den nedre gränsen minskar hindren för att starta företagsverksamhet och minskar de små företagens administrativa börda.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 111

Riksdagen förutsätter att regeringen återtar höjningen av den nedsatta mervärdesskattesatsen och överför mensskydd, inkontinensskydd och barnblöjor till den nedsatta mervärdesskattesatsen på 10 procent.

Reservationens förslag till uttalande 112

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder och lämnar riksdagen de propositioner som behövs för att höja den nedre gränsen för momsfri företagsverksamhet till 30 000 euro.

Reservationens förslag till uttalande 113

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder och lämnar riksdagen de propositioner som behövs för att sänka mervärdesskattesatsen på litteratur till noll procent.

08. Punktskatter

04. Accis på alkoholdrycker

Regeringen Orpo har under regeringsperioden lindrat beskattningen av öl. Alkohol försämrar finländarnas hälsa, orsakar sociala problem, orsakar förtida dödsfall och försämrar befolkningens funktionsförmåga. Alkoholens konsekvenser är betydande för det finländska samhället.

Dessutom har sänkningen av punktskatten på öl fiskala konsekvenser. I ett svårt ekonomiskt läge är en skattesänkning på 25 miljoner euro inte en ansvarsfull ekonomisk politik. De Gröna vill återställa skatten till 2023 års nivå.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 114

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att beskattningen av öl hålls på samma nivå som 2023.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 3/gröna

07. Energiskatter

Den svaga situationen i fråga om markanvändningssektorn och kolsänkorna är i hög grad en följd av för stora avverkningsvolymerna. För att klimatlagens klimatneutralitetsmål ska nås behövs snabba åtgärder för att öka kolsänkorna i skogarna. En metod för att begränsa avverkningsvolymerna är genom åtgärder i anslutning till skattestödet för vedeldning. Exempelvis konstateras det i Finlands miljöcentrals rapport om miljöskadliga stöd i Finland från 2023 att skattestödet för vedeldning sannolikt kommer att leda till större avverkningsvolymerna. Skattestödet bör avskaffas i synnerhet i fråga om förbränning av gagnvirke och stamved.

Energibeskattningen är ett av de effektivaste och viktigaste sätten att styra utsläppen inom transportsektorn. De Gröna föreslår att energiskatten knyts till index. Energiskatterna fastställs i skattelagarna till fasta priser. Till följd av detta kommer de att fortsätta att förlora sin effektivitet i takt med inflationen om det inte fattas separata beslut om skattehöjningar. Vi föreslår inledningsvis en något större nivåhöjning av energiskatten, varefter skatten ökar enligt index.

Regeringen Orpo har också sänkt beskattningen av drivmedel. En lindring av beskattningen av fossila bränslen strider grovt mot Finlands mål om att minska utsläppen. Samtidigt har beslutet negativa konsekvenser för försörjningsberedskapen och ökar Finlands beroende av instabila producentstater för fossila bränslen. Sänkningen av punktskatten på drivmedel bör återtas.

För att klimat- och naturmålen ska nås måste kostnaderna för sådan verksamhet som är skadlig för miljön vara på rätt nivå. Ett centralt sätt att främja detta är genom att avskaffa miljöskadliga stöd. När det gäller skatteutgifter är det fråga om artificiellt låga skattenivåer i förhållande till den rådande referensnivån.

För att minska skatteutgifterna föreslår vi att den normala lägre skattesatsen för lätt brännolja som används i arbetsmaskiner och den sänkta skattesatsen för brännolja höjs stegvis. En stegvis minskning av skatteutgifterna styr företagen att övergå till lösningar med lägre utsläpp, till exempel sådana som baserar sig på elektrifiering, när det gäller arbetsmaskiner och energiproduktion.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 115

Riksdagen förutsätter att regeringen lämnar riksdagen de propositioner som behövs för att slopa skattefriheten för bränslen på gagnvirke och stamved i industriell skala.

Reservationens förslag till uttalande 116

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder och lämnar riksdagen de propositioner som behövs för att binda energiskatterna till index.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 3/gröna

Reservationens förslag till uttalande 117

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder och lämnar riksdagen de propositioner som behövs för att höja den nedsatta skattesatsen för bräntorv.

Reservationens förslag till uttalande 118

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder och lämnar riksdagen de propositioner som behövs för att höja den nedsatta skattesatsen på lätt brännolja som används i arbetsmaskiner.

Reservationens förslag till uttalande 119

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder och lämnar riksdagen de propositioner som behövs för att ha kvar skatten på drivmedel på 2023 års nivå.

10. Övriga skatter

Användningen av naturresurser beskattas nästan inte alls i Finland. Direkt utnyttjande av naturresurser och anknytande förändringar i markanvändningen är trots det de största drivkrafterna bakom förlusten av biologisk mångfald och en betydande källa till klimatutsläpp. En marktäktskatt skulle förbättra återvinningsmaterialens konkurrenskraft i förhållande till jungfruliga material och på så sätt bli ett incitament för att hålla materialen i omlopp en längre tid. En marktäktskatt kan ge staten skatteintäkter på uppskattningsvis 50 miljoner euro.

Att flyga är det mest skadliga färdssättet med tanke på klimatet, men beskattningen av flygresor är väldigt lindrig. Därför vill vi införa en måttlig flygskatt där skatten påförs på de resor som följer på den första flygresan under året. En rättvis flygskatt kan ge staten skatteintäkter på uppskattningsvis 150 miljoner euro.

Beskattning kan också vara ett sätt att påverka folkhälsan. Till exempel har Institutet för hälsa och välfärd tillsammans med Folkpensionsanstalten föreslagit att hälsoskatt bör införas. Det lönar sig att börja bereda en hälsoskatt på tillsatt socker och utvidga den till att gälla exempelvis salt och hårda fetter.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 120

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder och lämnar riksdagen de propositioner som behövs för att införa en omfattande hälsoskatt.

Reservationens förslag till uttalande 121

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder och lämnar riksdagen behövliga propositioner om marktäktsskatt.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 3/gröna

Reservationens förslag till uttalande 122

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder och lämnar riksdagen behövliga propositioner med förslag till en rättvis flygskatt, där skatt påförs på de resor som följer efter den första flygresan under året.

07. Fordonsskatt

Regeringen tänker lindra fordonsskatten. Skattelättnaden strider mot målen för minskning av utsläppen från trafiken. Tyngdpunkten i skattelättnaderna ligger på gamla bilar med medelstora och stora utsläpp – dvs. just de som bör tas ur trafik snabbt. Skattenedsättningen bromsar upp förnyelsen av fordonsparken och ökar därigenom utsläppen från trafiken.

Lindringen av fordonsskatten riktas inte heller effektivt till låg- och medelinkomsttagare. Samtidigt är effekterna av skattelättnader på företagens verksamhetsbetingelser små. Det finns effektivare och miljömässigt motiverade metoder för att lindra kostnaderna för mobilitet. Lindringen av fordonsskatten har också negativa konsekvenser för de offentliga finanserna.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 123

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder och lämnar riksdagen de propositioner som behövs för att återta sänkningen av fordonsskattens grundskatt.

Reservationens förslag till uttalande 124

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att återta höjningarna av fordonsskatten på renodlade elbilar och laddhybrider.

08. Avfallsskatt

Olika skattelösningar kan också påskynda cirkulär ekonomi. Med tanke på cirkulär ekonomi är det viktigt att gamla produkter styrs till återanvändning i stället för att hamna i avfall. Detta kan stödjas med olika styrmedel. En utvidgad och utvecklad avfallsskatt kan främja avfallsåtervinning och förebygga uppkomsten av avfall. Utvidgningen av den nuvarande skatten på dryckesförpackningar till andra förpackningsmaterial påskyndar lösningar som stöder cirkulär ekonomi. Avfallsskatten i kombination med andra styrmedel inom cirkulär ekonomi påskyndar å sin sida förebyggandet och återvinningen av avfall i stället för avfallsförbränning.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 3/gröna

Reservationens förslag till uttalande 125

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder och lämnar riksdagen behövliga propositioner om en utvidgad avfallsskatt, en avfallsförbränningsskatt och en förpackningsskatt i syfte att påskynda den cirkulära ekonomin.

09. Gruvmineralskatt

Gruvdrift har stor inverkan på naturen. I Finland stannar gruvskatten dock på en lägre nivå än i flera jämförelseländer, och med den eftersträvas inga miljökonsekvenser.

De Gröna föreslår att gruvskatten för 2024 höjs för att stärka miljöstyrningen och skydda naturvärdena. En gruvskatt som är högre än enligt den gällande lagstiftningen kan ge 150 000 000 euro mer i skatteintäkter per år.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 126

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder och lämnar riksdagen de propositioner som behövs för att höja gruvskatten.

Avdelning 13

RÄNTEINKOMSTER, INKOMSTER AV FÖRSÄLJNING AV AKTIER OCH INTÄKTSFÖRING AV VINST

05. Intäktsföring av de statliga affärsverkens vinst

01. Intäktsföring av de statliga affärsverkens vinst

För att stoppa förlusten av biologisk mångfald och stävja klimatkrisen är det viktigt att skydda alla Finlands naturskogar och gamla skogar. Arbetet kan påbörjas snabbast och lättast på statens mark.

Regeringen Orpo har pratat om hur man förbinder sig till skyddet av gamla skogar. Åtgärderna visar dock på motsatsen. Vid utarbetandet av skyddskriterierna för gamla skogar har man helt åsidosatt forskarnas synpunkter.

De Gröna vill skydda alla gamla skogar och naturskogar, inte bara på statens mark utan också på privat mark. Kriterierna för gamla skogar ska vara öppet beredda, vetenskapligt motiverade och förenliga med både EU:s anvisningar och de kriterier som redan finns.

Skyddet av gamla skogar stöds bäst av de kriterier som ingår i kategori I i det redan pågående skogsskyddsprogrammet Metso. Det är fråga om skyddskriterier som beretts på ett övergripande och vetenskapsbaserat sätt och som också Forststyrelsen har ansett att lämpar sig för skydd av pri-

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 3/gröna

vat mark. De kriterier som tillämpas på områden som inte omfattas av Metso-programmet, det vill säga i Lappland och samernas område, skulle vara striktare och även inbegripa kvalitativa kriterier, dels för att nivån på skyddet av skogarna i norr är bättre, dels för att trygga samernas rättigheter.

Vi föreslår

att riksdagen under moment 13.05.01 minskar Forststyrelsens avkastningsmål med 40 000 000 euro för att skydda gamla skogar och urskogar.

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen godkänner förslaget till budget för 2025 enligt betänkandet men med de ändringar som föreslås i reservationen,

att riksdagen godkänner de 126 uttalandena ovan, och

att riksdagen godkänner misstroendeförklaringen i den allmänna motiveringen.

Helsingfors 11.12.2024

Inka Hopsu gröna

Krista Mikkonen gröna

Betänkande FiUB 25/2024 rd Reservation 4 /vänst

Reservation 4 /vänst

Allmän motivering

Regeringen har fört sin strikta ekonomiska politik i över ett års tid. Regeringen har gjort nedskärningar i den sociala tryggheten, försvagat arbetstagarnas ställning, lindrat beskattningen av höginkomsttagare och gjort det billigare att förorena. Det finns allt fler arbetslösa, bostadslösa och fattiga samt barn som lever i fattigdom. Levnadskostnaderna har stigit och många låginkomsttagare måste överväga om de ska köpa mat eller läkemedel. Många finländare har under denna regeringsperiod hamnat i ekonomiskt trångmål och känner oro för sin egen eller en närståendes situation. Regeringen verkar fullständigt likgiltig i fråga om de människor som drabbas av nedskärningarna och i fråga om naturen och klimatet.

Det har från början av regeringsperioden talats om det nya normala. Med det vill man övertyga oss om att vi inte har några alternativ — att vi i ett demokratiskt land inte kan påverka den ekonomiska politiken. Men det stämmer lyckligtvis inte. Vi har rätt att demokratiskt välja vilken väg vi vill gå och vad som ska bli det nya normala för oss.

Anpassningarna av de offentliga finanserna lyckas inte alltid minska skuldkvoten, vilket utvecklingen under 2010-talet i euroområdet har visat. Under vissa omständigheter kan resultatet till och med vara det motsatta. Enligt en omfattande undersökning som gjorts av Internationella valutafonden IMF är anpassningsåtgärder under en tid av lågkonjunktur ineffektiva för att dämpa den offentliga skuldsättningen.

Problemet är att nedskärningar inverkar negativt på efterfrågan och den ekonomiska tillväxten. Den finanspolitiska koefficienten mäter hur mycket anpassningsåtgärderna hämmar den ekonomiska tillväxten. Finansministeriet har i år använt den finanspolitiska koefficienten 0,5, som är exceptionellt låg. Europeiska kommissionen använder en mer realistisk koefficient på 1,5. I ljuset av forskning är koefficienten sannolikt närmare 2,0. Detta är av betydelse, eftersom finansministeriet med en exceptionellt låg koefficient har underskattat hur mycket regeringens ekonomiska disciplin försvagar Finlands ekonomi. När nedskärningarnas negativa konsekvenser för ekonomin har underskattats har det varit lättare för regeringen att genomföra dem.

En viktig orsak till att regeringen Orpos ekonomiska politik kraftigt har kvävt den ekonomiska tillväxten är att nedskärningarna har drabbat konsumenterna, som står för största andelen av den totala efterfrågan. Varje slant som en låginkomsttagare förtjänar går till konsumtion. Höginkomsttagare sparar däremot en större del av sina inkomster, eftersom de inte har användning för alla sina pengar. Genom att rikta nedskärningarna uttryckligen mot låg- och medelinkomsttagare har regeringen fördjupat och förlängt lågkonjunkturen i Finland.

Det mest misslyckade enskilda beslutet har varit regeringens val att höja mervärdesskatten mitt under året, mitt inne i en lågkonjunktur. De ekonomiska experterna var tämligen eniga om att tidpunkten var misslyckad och att beslutet också sände fel signaler till såväl företag som konsumenter. Av enkäter till företagen framgår att företagen uttryckligen ser den dåliga efterfrågan som det största problemet. Momshöjningen försvagade köpkraften och förvärrade den ekonomiska ned-

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 4 /vänst

gången. Regeringen marknadsför sig själv som företagsvänlig, men dess politik är något helt annat.

I samband med de årliga budgetarna, planerna för de offentliga finanserna och de centrala lagförslagen bör det införas betydligt bredare konsekvensbedömningar än i det nuvarande systemet. Den ekologiska hållbarheten understryks i nuläget, när den grundläggande ekonomiska strukturomvandlingen måste genomföras mycket snabbt men behärskat och socialt rättvist. Inom statsrådet insamlas också nu en mängd data om indikatorer för hållbar utveckling, men sambandet mellan indikatorerna och det konkreta beslutsfattandet bör stärkas. Dessutom behövs det exempelvis en indikator för genuin utveckling (GPI) eller någon annan alternativ samlingsindikator.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 1

Riksdagen förutsätter att regeringen ändrar sin finanspolitiska linje så att de orättvisa nedskärningarna återtas och att regeringen balanserar de offentliga finanserna genom rättvisa och tidsmässigt välplanerade skattereformer.

Reservationens förslag till uttalande 2

Riksdagen förutsätter att regeringen ser över styrningen av statsfinanserna så att inkomster och utgifter behandlas lika och att ramförfarandet möjliggör behövliga investeringar och konjunkturpolitiska åtgärder.

Reservationens förslag till uttalande 3

Riksdagen förutsätter att det i samband med budgetpropositionerna, planen för de offentliga finanserna och de centrala lagförslagen läggs fram heltäckande bedömningar av deras konsekvenser för miljön, naturen, mångfalden och för andra dimensioner av hållbar utveckling.

Reservationens förslag till uttalande 4

Riksdagen förutsätter att man i budgetarbetet och planeringen av de offentliga finanserna regelmässigt tillämpar välfärdsindikatorer som är bredare än bruttonationalprodukten.

Reservationens förslag till uttalande 5

Riksdagen förutsätter att regeringen avstår från att sälja statlig egendom för att täcka utgifter av bestående natur.

Reservationens förslag till uttalande 6

Riksdagen förutsätter att regeringen korrigerar sin klimatpolitik och vidtar behövliga åtgärder för att stärka kolsänkorna.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 4 /vänst

Reservationens förslag till uttalande 7

Riksdagen förutsätter att regeringen i all sin politik beaktar den biologiska mångfalden och hejdar förlusten av biologisk mångfald i Finland.

Reservationens förslag till misstroendeförklaring

Regeringen skrotar den finländska välfärdsstaten och försvagar finländarnas välfärd och nationella enighet genom kraftiga och orättvisa nedskärningar. Regeringens politik leder till ökad ojämlikhet och fattigdom, svårigheter att uppnå klimatmålen, utarmning av Finlands natur och till social- och hälsovårdstjänster i kris. Samtidigt äventyrar regeringens politik hållbarheten i de offentliga finanserna och leder till ökad skuldsättning och ett försvagat internationellt inflytande. Riksdagen anser att regeringen inte har riksdagens förtroende.

Detaljmotivering

ANSLAG

Huvudtitel 23

STATSRÅDETS KANSLI

01. Förvaltning

(22.) Statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet (reservationsanslag 3 år)

Kunskapsbaserat beslutsfattande kräver strategisk forskning som tillgodoser de politiska informationsbehoven. Statsrådets gemensamma utrednings- och forskningsverksamhet har utfört mycket värdefullt utredningsarbete som är oersättligt med avseende på kvaliteten på ministeriernas beredning och beslut, och den bör fortsätta.

Vi föreslår

att riksdagen inför ett moment 23.01.22 i budgeten och att momentet ökas med 10 000 000 euro för statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 4 /vänst

Huvudtitel 24

UTRIKESMINISTERIETS FÖRVALTNINGSOMRÅDE

10. Krishantering

21. Civilpersonalens deltagande i krishantering (reservationsanslag 2 år)

Deltagande i internationell civil krishantering är en central del av Finlands utrikes- och säkerhetspolitik. Samtidigt bär Finland sitt ansvar på det internationella planet och bidrar till att förebygga och lösa konflikter och bygga fred. Finlands insatser inom civil krishantering är också kända ute i världen. Därför måste vi också se till att det finns tillräckliga resurser för detta. Utökningen av civilpersonalens deltagande i krishantering fortsätter dock inte längre, utan anslagen minskas med 2 miljoner euro. Med anslaget för 2025 kan cirka 130 experter sändas till insatserna, vilket är 10 experter färre än 2024. Målet enligt den nationella strategin för civil krishantering är 150 experter, och man bör också i fortsättningen eftersträva den nivån.

Vi föreslår

att moment 24.10.2021 ökas med 2 000 000 euro för civil krishantering.

30. Internationellt utvecklingssamarbete

66. Egentligt utvecklingssamarbete (reservationsanslag 3 år)

Det geopolitiska och geoeconomiska läget blir fortsatt spändare och konkurrensen mellan stormakterna ökar. Det uppstår allt fler krig och konflikter runt om i världen: det säkerhetspolitiska läget är mycket utmanande. Rysslands illegala anfallskrig mot Ukraina försvagar Finlands och hela Europas säkerhet. Det fruktansvärda folkmord som Israel begår i Gaza har nu pågått i över ett år. Våldsspiralen accelererar när Israel eskalerar den eldfängda situationen i Mellanöstern. I Sudan är det blodiga inbördeskriget inne på sitt andra år. Tiotusentals människor har mist livet och miljontals har flytt sina hem. Flyktingarna är fler än någonsin. Samtidigt försämrar klimatförändringen levnadsförhållandena överallt och utarmningen av naturresurserna ökar känsligheten för konflikter.

Finland måste genom sin egen utrikespolitik aktivt främja fred och hållbar utveckling. Vi måste gå in för att konsekvent främja de mänskliga rättigheterna, demokratin och folkrätten i vår politik, och detta måste också synas i de finanspolitiska besluten. Finland måste alltid stå på de mänskliga rättigheternas och den internationella rättens sida. Det behövs mer fredsarbete, utvecklingssamarbete och internationell solidaritet nu än på länge. Det är viktigt att Finland fortsätter sitt starka stöd till Ukraina. Finländska civilsamhällesorganisationer bedriver ett synligt och verkningsfullt sakkunnigarbete inom det fredspolitiska och utvecklingspolitiska området och det måste tryggas även i fortsättningen.

Regeringen Orpo minskar dock finansieringen till utvecklingssamarbetet radikalt och minskar också civilsamhällesorganisationernas finansiering. Detta är en helt felaktig, ansvarslös och kort-

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 4 /vänst

siktig riktning. Dessutom för regeringen utvecklingspolitiken åt helt fel håll när den prioriterar handelspolitik framför en hållbar utvecklingspolitik. Finland drar sig alltså ur sitt globala ansvar i en tid då spåren efter pandemin, den förvärrade klimatkrisen och de geopolitiska spänningarna ökar fattigdomen och instabiliteten i hela världen. Utöver att de massiva nedskärningarna i utvecklingspolitiken etiskt sätt är helt oansvariga inskränker de också Finlands utrikespolitiska handlingsutrymme och trovärdighet ute i världen. Nedskärningarna inverkar också på hur Finlands utrikes- och säkerhetspolitiska mål sammantaget kan uppnås. Vår utvecklingspolitik måste vara kontinuerlig och följdriktig. Ett förmöget land som Finland måste stödja en hållbar utveckling också på andra håll så att ingen lämnas åt sitt öde.

Vi föreslår

att riksdagen ändrar motiveringen till moment 24.30.66 så att 2 200 000 euro av anslaget under momentet kan användas för civilsamhällesorganisationers kommunikations- och utbildningsstöd och

att riksdagen ökar moment 24.30.66 med 200 000 000 euro för utvecklingssamarbete och internationell klimatfinansiering och att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 8

Riksdagen förutsätter att regeringen tar sitt globala ansvar, förbinder sig att främja FN:s mål för hållbar utveckling och målen i klimatavtalet från Paris samt målmedvetet ökar Finlands utvecklingsfinansiering mot en andel på 0,7 procent av bruttonationalinkomsten och ökar anslagen för den internationella klimatfinansieringen.

90. Övriga utgifter inom utrikesministeriets förvaltningsområde

50. Vissa statsunderstöd och statsbidrag (fast anslag)

Aktiva, omfattande och pluralistiska frivilligorganisationer är ett viktigt inslag i vår finländska demokrati och ett av de element som formar Finland till ett civilt samhälle. I Finland har man insett att ett omfattande och mångsidigt organisationsfält i ett litet land som vårt förutsätter statligt ekonomiskt stöd. Regeringen har dock beslutat att inom flera förvaltningsområden minska finansieringen till civilsamhällesorganisationerna. Finländska civilsamhällesorganisationer bedriver ett synligt och verkningsfullt sakkunnigarbete och det måste tryggas även i fortsättningen. Utrikesministeriets understöd för civilsamhällesorganisationernas utrikes- och säkerhetspolitiska verksamhet har skurits ned. Stödet till utrikes- och säkerhetspolitiska civilsamhällesorganisationer måste återställas till minst 2024 års nivå och det måste säkerställas att stödet fortsätter.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 24.90.50 med 321 000 euro till civilsamhällesorganisationernas utrikes- och säkerhetspolitiska understöd.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 4 /vänst

Huvudtitel 25

JUSTITIEMINISTERIETS FÖRVALTNINGSOMRÅDE

I en rättsstat grundar sig utövningen av offentlig makt på lag, alla är lika inför lagen och individernas och minoriteternas rättigheter tryggas. I en rättsstat har var och en rätt att få sina mål behandlade.

Det är positivt att regeringen i likhet med alla riksdagspartier i enlighet med redogörelsen för rättsvården (SRR 13/2022 rd) har förbundit sig att stärka resurserna för rättsvården och att anslagsnivån inom justitieministeriets förvaltningsområde höjs i sin helhet. Rättegångarnas längd och problemen med rättsvården utgör ett hot mot rättsstaten och medborgarnas tillgång till rättvisa. Problemet angår de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna, och för att lösa det måste finansieringen av rättsvården stärkas avsevärt och konsekvent.

Vänsterförbundet uttrycker oro över det så kallade produktivitetsprogrammet, som genomförs samtidigt och enligt vilket det föreslås besparingar på 17,9 miljoner euro för justitieministeriets förvaltningsområde nästa år. Man kan fråga sig hur besparingarna skulle kunna göras utan att de påverkar antalet anställda, personalens välbefinnande och uppnåendet av målen i redogörelsen för rättsvården.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 9

Riksdagen förutsätter att regeringen konsekvent stärker anslagsnivån inom justitieministeriets förvaltningsområde för att åtgärda det finansieringsunderskott som beskrivs i redogörelsen för rättsvården och säkerställer att detta nödvändiga mål inte äventyras genom de sparmål som riktas till förvaltningsområdet.

01. Ministeriet och förvaltningen

50. Understöd (fast anslag)

Aktiva, omfattande och pluralistiska frivilligorganisationer är ett viktigt inslag i vår finländska demokrati och de är ett av de element som formar Finland till ett civilt samhälle. I Finland har man insett att ett omfattande och mångsidigt organisationsfält i ett litet land som vårt förutsätter statligt ekonomiskt stöd. De nedskärningar som föreslås i understöden inom justitieministeriets förvaltningsområde hotar både organisationernas oersättliga expertarbete och vissa lagstadgade funktioner.

De finländska fredsorganisationerna är betydande samhällsaktörer. De bedriver fredsfostran tillsammans med skolorna och ungdomsarbetet, deltar i och aktiverar medborgarnas freds- och säkerhetspolitiska debatt samt producerar information genom att publicera tidningar, böcker och nätmaterial. Organisationerna hörs som sakkunniga inom olika förvaltningsområden i frågor som gäller fred, säkerhet och vapenkontroll samt fredskultur. Det finländska fredssamarbetet omfattar

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Reservation 4 /vänst

internationellt frågor som gäller deltagande i FN:s och många internationella samarbetsorganisationers arbete, vapenkontroll, kampen mot spridning av massförstörelsevapen, handelsvapen och våld, stärkandet av det internationella rättsbaserade systemet och arbetet för mänskliga rättigheter och ekonomisk och social rättvisa. Fredsorganisationerna har också varit en stark kraft som kritiserar den ryska regimen och Putin och som har stött bland annat ryska vapenvägrare. I budgetpropositionen har stödet till fredsarbetet skurits ned helt och hållet och avsikten är att statsunderstödet till fredsorganisationerna ska slopas helt. Om stödet slopas leder det till att verksamheten inom många fredsorganisationer begränsas avsevärt eller läggs ned helt och hållet. Verksamhetsförutsättningarna för det finländska fredsarbetet måste säkerställas i en tid då fredsarbetet verkligen behövs.

Sametinget utövar den språkliga och kulturella autonomi som enligt grundlagen är tryggad för samerna samt tryggar bevarandet och utvecklingen av samernas urfolkskultur. Den finansiering som anvisats sametinget tillgodoser den autonomi som tryggas i grundlagen och riktar sig i stor utsträckning till sametingets lagstadgade uppgifter samt till tryggandet av samernas grundläggande och mänskliga rättigheter som urfolk. Anslagsnivån har också en central inverkan på till exempel sametingets språkliga och kulturella arbete, som särskilt berör samiska barn och unga samt kommande generationer.

Bland Brottsofferjourens klienter återfinns bland annat offer för våld i nära relationer, sexualbrott och människohandel. Tre fjärdedelar av klienterna är kvinnor. Brottsofferjouren har haft en viktig roll också bland annat när det gäller att stödja offren för dataintrånget i Vastaamo. Antalet klienter vid Brottsofferjouren har mer än sexdubblats från 2014 till 2023. Brottsofferjouren ansvarar inom ramen för skyldigheten att tillhandahålla offentliga tjänster bland annat för genomförandet av de allmänna stödtjänster för offer som avses i EU:s brottsofferdirektiv och för den beredskap som förutsätts i direktivet om bekämpande av terrorism. De anpassningsåtgärder som hotar Brottsofferjourens verksamhet innebär att tjänsterna till brottsoffren försvagas, trots att de tvärtom skulle behöva stärkas bland annat på grund av de utdragna straffprocesserna och det stora antalet klienter. På grund av kostnadsökningen skulle en fortsatt verksamhet på nuvarande nivå förutsätta en höjning av den totala finansieringen. Det sänkta anslaget till Brottsofferjouren hotar till exempel den särskilda stödtjänsten för offer för människohandel, som ingen annan aktör i Finland erbjuder. Förutom att stödja rådgivning och hjälp till offren kan tjänsten också avslöja många grova brott. Justitieministeriet tänker också bland annat lägga ned finansieringen av vittnesstödsverksamheten, som hör till basservicen vid Brottsofferjouren.

Nedskärningarna äventyrar också verksamheten vid Förbundet för mänskliga rättigheter. Tyngdpunkten i förbundets arbete ligger på att försvara rättsstaten, främja likabehandling och förebygga diskriminering, värna ekonomiska och sociala rättigheter, förebygga kvinnlig könsstämpning och hedersrelaterat våld samt främja mänskliga rättigheter inom idrotten. Justitieministeriets finansiering är av stor betydelse för Förbundet för mänskliga rättigheter. Förbundets långvariga och på många områden banbrytande expertarbete måste tryggas.

Flyktingrådgivningen rf är en byrå för juridiska ärenden som specialiserat sig på asylfrågor. Organisationen har i över tre decennier nära följt utvecklingen av utlänningslagstiftningen och utvecklats till en central finländsk expert inom asylrätten. Flyktingrådgivningen är en icke-vinstdrivande organisation vars juridiska bistånd baserar sig på den offentliga rättshjälpen. Den efterslä-

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 4 /vänst

pande ersättningsnivån för rättshjälp är inte tillräcklig för att kompensera de faktiska kostnaderna för i synnerhet mer komplexa asylärenden. Flyktingrådgivningen har utvecklat sin egen medelansskaffning, men de medel som flyter in genom penninginsamlingen kan för närvarande inte användas till exempel för kostnadsfri juridisk rådgivning. Flyktingrådgivningens arbete och långvariga kompetens är ovärderliga för den finska rättsstaten. För att trygga rättssäkerheten bör staten trygga finansieringen av Flyktingrådgivningens arbete även i fortsättningen.

Vi föreslår

att riksdagen i motiveringen till moment 25.01.50 återinför ett omnämnande av att anslaget också får användas för understöd till organisationer för fredsarbete och

att riksdagen ökar moment 25.01.50 med 1 350 000 euro för organisationers och andra aktörers verksamhet.

20. Utsökning

Den förra regeringen genomförde flera reformer som förbättrade ställningen för överskuldssatta personer. Under förra valperioden höjdes utsökningens skyddade belopp och antalet fria månader utökades, giltighetstiden för anteckningar om betalningsstörningar förkortades, bestämmelser infördes om ett positivt kreditregister, regleringen av konsumentkrediter skärptes, maximibeloppen för indrivningskostnaderna begränsades, tillgången till ekonomisk rådgivning och skuldrådgivning förbättrades, tillgången till skuldsanering underlättades och social kreditgivning infördes som en lagstadgad uppgift för välfärdsområdena.

Det krävs dock fortfarande insatser för att förebygga överskuldssättning och förbättra situationen för överskuldssatta, och det arbete som påbörjats under den senaste perioden måste fortsätta. Utöver höjningen av utsökningens skyddade belopp behövs det en mer omfattande reform av utsökningen. På grund av problemen med den nuvarande utsökningsmodellen behövs en progressiv utsökningsmodell där utsökningsandelarna för lön som överstiger det skyddade beloppet bestäms enligt inkomster. På så sätt beaktas människors betalningsförmåga bättre än i det nuvarande stegvisa systemet, och människor ges incitament att arbeta. Dessutom måste den slutliga preskriptionstiden för utsökningsskulder förkortas och privatpersoners möjligheter att få skuldsanering underlättas.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 10

Riksdagen förutsätter att regeringen påskyndar en mer omfattande reform av utsökningen för att skapa en rättvis progressiv utsökningsmodell samt förkortar den slutliga preskriptionstiden för utsökningsskulder och gör det lättare för privatpersoner att få skuldsanering.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 4 /vänst

Huvudtitel 26

INRIKESMINISTERIETS FÖRVALTNINGSOMRÅDE

Ankarverksamheten är till sin karaktär multidisciplinärt arbete för att främja de ungas välbefinnande och förebygga brott. Syftet med verksamheten är att på ett tidigt stadium ingripa i ungas brottsliga beteende eller beteende som annars väcker oro.

Ankarteamet består av experter från polisen, socialväsendet, ungdomsväsendet och hälso- och sjukvården. Det finns 47 ankarteam runt om i Finland, på varje polisinsrättnings område. Inrikesministeriet svarar på statsrådsnivå för samordningen av ankarverksamheten.

Enligt undersökningen löper unga som deltagit i multidisciplinär ankarverksamhet mindre risk än jämförelsegruppen att begå nya brott inom ett år från föregående brott. Ankarverksamheten bör utvidgas.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 11

Riksdagen förutsätter att regeringen stärker ankarverksamheten och annan multidisciplinär verksamhet som förbättrar de ungas välbefinnande och förebygger brott runt om i Finland och att regeringen anvisar de resurser som behövs för detta.

10. Polisväsendet

01. Polisväsendets omkostnader (reservationsanslag 2 år)

Svart ekonomi och skatteflykt orsakar årligen staten skatteförluster på hundratals miljoner euro. Det krävs därför målmedvetna åtgärder av staten för att bekämpa den svarta ekonomin.

Polisen bör anvisas tillräcklig finansiering för att bekämpa svart ekonomi. Utgångspunkten bör vara att trygga bekämpningen av svart ekonomi och effektivisera verksamheten genom att öka en effektiv användning av resurserna och göra myndighetssamarbetet smidigare.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 26.10.01 med 2 000 000 euro för bekämpning av svart ekonomi.

40. Invandring

Regeringen skärper förutsättningarna för invandring och försämrar tillgodoseendet av de invandrade personernas rättigheter. Detta har negativa konsekvenser för befolkningsutvecklingen, tillgången på arbetskraft och de mänskliga rättigheterna.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 4 /vänst

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 12

Riksdagen förutsätter att regeringen återtar de skärpningar av migrationen som hotar den positiva befolkningsutvecklingen i Finland, försvårar tillgången på arbetskraft och försämrar tillgodoseendet av de mänskliga rättigheterna.

01. Migrationsverkets och statliga förläggningars omkostnader (reservationsanslag 2 år)

Höj antalet kvotflyktingar

Den globala flyktingsituationen är på grund av ett flertal utdragna konflikter historiskt svår. I början av millenniet fanns det 12 miljoner flyktingar och totalt 19 miljoner inbegripet de asylsökande och internflyktingar som FN:s flyktingkommissariat UNHCR hade vetskap om. Nu har redan över 123 miljoner människor tvingats lämna sina hem för att fly undan förföljelse, kränkningar av de mänskliga rättigheterna och konflikter. Av dem är över 43 miljoner flyktingar utanför sitt hemland. Ungefär 40 procent av flyktingarna är barn.

Ansvaret för att hjälpa flyktingarna är inte jämnt fördelat staterna emellan. Av flyktingarna vistas över 70 procent i fattiga länder och utvecklingsländer, ofta grannländer till ursprungsländerna. Till exempel lever 1,5 miljoner syrisk flyktingar i Libanon, som är ett land med 6 miljoner invånare.

FN:s flyktingkommissariat UNHCR samordnar omplaceringen av flyktingar, och detta är ett kontrollerat sätt att hjälpa de flyktingar som är i mest utsatt ställning. Det är en trygg och nödvändig väg till skydd som ger möjlighet till en nystart för människor som ofta levt flera år i flyktingläger. Till kvotflyktingar väljs bland annat offer för tortyr, kvinnor som fått utstå våld, personer med funktionsnedsättning och barnfamiljer. Av de kvotflyktingar som Finland tagit emot har ungefär hälften årligen varit barn.

Enligt UNHCR behöver 2,9 miljoner flyktingar nästa år omplaceras till ett annat land än det där de befinner sig. Men ändå kan bara en liten del av dem årligen erbjudas denna möjlighet. År 2023 blev 158 700 flyktingar omplacerade globalt.

Finland har redan länge och exemplariskt deltagit i mottagandet av kvotflyktingar. Flyktingkvotens storlek har emellertid inte avspeglat flyktingsituationen i världen. Den årliga flyktingkvoten har under största delen av det pågående årtusendet legat på 750 personer. Kvoten höjdes till 1050 åren 2014 och 2015 på grund av kriget i Syrien medan den var 850 år 2020 och 1050 år 2021. År 2022 var kvoten 1 500 på grund av situationen i Afghanistan och 2023 igen 1 050. I regeringsprogrammet för regeringen Orpo har man kommit överens om att flyktingkvoten ska ligga på endast 500 personer per år, vilket också har varit nivån för i år. Också i budgetpropositionen för nästa år föreslås det att kvoten hålls på 500 personer.

Beslutet att sänka flyktingkvoten är ohållbart när den globala flyktingströmmen är historiskt stor och antalet flyktingar har ökat kraftigt varje år på grund av flera utdragna konflikter och kriser.

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Reservation 4 /vänst

Samtidigt har det i flera års tid kommit rätt få asylsökande till Finland. Flyktingkvoten är inte i första hand en ekonomisk utan en moralisk fråga. Nettoeffekten av mottagandet av kvotflyktingar påverkas också av den engångsersättning som Europeiska unionens asyl-, migrations- och integrationsfond (AMIF) betalar till medlemsstaterna för varje kvotflykting som tagits emot. När flyktingkvoten höjs är nettokostnadseffekten negativ under det första året på grund av AMIF-ersättningen. En kvothöjning från 500 till 2 500 skulle öka ersättningen med uppskattningsvis 21,2 miljoner euro.

För att hjälpa flyktingarna behövs också gemensamma europeiska lösningar och en bindande ansvarsfördelning. Det kan inte innebära att hjälpåtgärderna läggs ut utanför EU:s gränser och till länder där flyktingar och asylsökande redan nu lider av allvarliga kränkningar av de mänskliga rättigheterna. Däremot behövs det stöd för det befintliga FN-ledda systemet, genom vilket hjälpbehövande nu kan få hjälp på ett kontrollerat och effektivt sätt. Flyktingkvoten bör höjas märkbart.

Återta utvidgningen av tagandet i förvar och förlängningen av maximitiden för förvar

Tagande i förvar inskränker alltid de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna, eftersom det är en åtgärd som bland annat begränsar rörelsefriheten. Det är en åtgärd som måste vara nödvändig och proportionerlig och som vidtas endast i situationer där andra alternativ inte är tillräckliga. Personer ska inte hållas i förvar längre än vad som är nödvändigt.

Om tagandet i förvar blir ett förfarande som tillämpas i större utsträckning ökar såväl kostnaderna som det mänskliga lidandet. Det har inte lagts fram några hållbara argument eller mål för en utvidgning av tillämpningen.

Många organisationer har länge krävt ett förbud mot att ta minderåriga i förvar. Senast i juni 2023 fick Finland en uppmaning från kommittén för barnets rättigheter att upphöra med tagandet i förvar av asylsökande barn och andra invandrabarn. Också i rapporten från FN:s råd för mänskliga rättigheter om en den allmänna återkommande utvärderingen krävdes det att Finland ska upphöra med att ta barn i förvar.

Återta beslutet att göra det internationella skyddet temporärt och att korta ner tillstånden

Temporärt internationellt skydd och kortare tillstånd kommer att öka kostnaderna, byråkratin och osäkerheten.

Till exempel har UNHCR kritiserat Danmark för liknande åtgärder. UNHCR har framhållit att det är mycket osannolikt att villkoren för att bevilja individen skyddsstatus förändras på ett år eller tre. Däremot kan kortvariga uppehållstillstånd och regelbunden kontroll av skyddsstatus utsätta personer som fått skydd för risker att bli utnyttjade som arbetskraft, eftersom deras ställning i arbetslivet försvagas av osäkerheten. En minimering av tillståndens längd försvårar integrationen och den långvariga ovissheten medför olika risker för psykiska symtom och försämrad funktionsförmåga. Korta uppehållstillstånd leder till fler ansökningar om fortsatt tillstånd, vilket ökar kostnaderna och byråkratin. Dessutom belastar behandlingen av fortsatt tillstånd Migrationsverkets redan nu överbelastade tillståndsbehandling.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 4 /vänst

Vi föreslår

att anslaget under moment 26.40.01 för tidsbegränsning av internationellt skydd och förkortning av tillståndens längd minskas med 4 100 000 euro och

att moment 26.40.01 ökas med 975 000 euro för att höja flyktingkvoten till 2 500 personer och att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 13

Riksdagen förutsätter att regeringen lämnar en proposition till riksdagen om ett förbud mot att ta minderåriga i förvar.

21. Mottagande av flyktingar och asylsökande (förslagsanslag)

Den globala flyktingsituationen är på grund av ett flertal utdragna konflikter historiskt svår. FN:s flyktingkommissariat UNHCR samordnar omplaceringen av flyktingar, vilket är ett kontrollerat sätt att hjälpa de flyktingar som är i mest utsatt ställning. Det är en trygg och nödvändig väg till skydd som ger möjlighet till en nystart för människor som ofta levt flera år i flyktingläger.

Till kvotflyktingar väljs bland annat offer för tortyr, kvinnor som fått utstå våld, personer med funktionsnedsättning och barnfamiljer. Av de kvotflyktingar som Finland tagit emot har ungefär hälften årligen varit barn.

Finland har redan länge och exemplariskt deltagit i mottagandet av kvotflyktingar. Flyktingkvotens storlek har emellertid inte avspeglat flyktingsituationen i världen. Regeringens beslut att sänka flyktingkvoten till 500 är ohållbart när den globala flyktingströmmen är historiskt stor och antalet flyktingar har ökat kraftigt varje år på grund av flera utdragna konflikter och kriser. Samtidigt har det i flera års tid kommit rätt få asylsökande till Finland.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 26.40.21 med 2 850 000 euro för att höja flyktingkvoten till 2 500 personer och

att riksdagen minskar moment 26.40.21 med 3 700 000 euro av anslaget för att förlänga och möjliggöra tagande i förvar med hänsyn till allmän ordning och säkerhet.

63. Stöd till mottagningsverksamhetens kunder (förslagsanslag)

Mottagningspenning beviljas för tryggande av oundgänglig försörjning och främjande av möjligheten att klara sig på egen hand för personer som söker internationellt skydd, får tillfälligt skydd eller blivit offer för människohandel och som inte har hemkommun i Finland. Mottagningspenning kan beviljas om inkomsterna och tillgångarna inte räcker till för nödvändiga dagliga utgifter, såsom mat och kläder. Mottagningspenningen är en förmån som beviljas i sista hand och mottagarna har inte rätt till andra förmåner från FPA.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 4 /vänst

Nu har mottagningspenningen sänkts till den miniminivå som grundlagen och mottagningsdirektivet tillåter. När också indexjusteringarna av mottagningspenningen har frysts äventyras den oundgängliga försörjningen för asylsökande och till exempel ukrainare som får tillfälligt skydd. Mottagningspenningen måste höjas till samma nivå som 2023.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Förslag till uttalande 14

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att höja mottagningspenningen till 2023 års nivå.

Huvudtitel 28

FINANSMINISTERIETS FÖRVALTNINGSOMRÅDE

10. Beskattningen och Tullen

01. Skatteförvaltningens omkostnader (reservationsanslag 2 år)

Den svarta ekonomin är en stor börda för de offentliga finanserna. Enligt en utredning som riksdagens revisionsutskott lät göra 2010 var omfattningen av den svarta ekonomin 5,5–7,5 procent av bruttonationalprodukten. Europeiska kommissionen uppskattade å sin sida 2011 att den svarta ekonomin i Finland uppgick till 13,7 procent av bnp. I en undersökning som publicerades 2015 uppskattades andelen svart ekonomi i Finland vara 12,9 procent av bnp. Uppskattningarna antyder att det skattefel som den svarta ekonomin ger upphov till är betydande, minst 4—6 miljarder euro. Bekämpningen av den svarta ekonomin förbättrar de offentliga finanserna, minskar skuldsättningen och ökar vårt ekonomisk-politiska svängrum.

Den svarta ekonomin leder inte bara till förlorade skatteintäkter utan också till betydande skador för lagliga företagare i form av konkurrensnackdelar. Samtidigt erbjuder den också en kanal för inhemsk och utländsk organiserad brottslighet att sprida sig till näringslivet och andra samhällsstrukturer.

Satsningar på bekämpning av svart ekonomi betalar sig tillbaka mångfalt. Exempelvis år 2022 fick statskassan ett tillägg på 26,7 miljoner euro till följd av tillvaratagandet av pengar som fåtts genom brott. Regeringen måste utarbeta och avsätta resurser för ett förvaltningsövergripande åtgärdsprogram mot svart ekonomi och ekonomisk brottslighet, vilket har gjorts under statsminister Marins mandatperiod och årtionden före det.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 28.10.01 med 2 000 000 euro för bekämpning av svart ekonomi och godkänner följande uttalande:

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 4 /vänst

Reservationens förslag till uttalande 15

Riksdagen förutsätter att regeringen utarbetar ett förvaltningsövergripande åtgärdsprogram mot svart ekonomi och ekonomisk brottslighet och anvisar tillräckliga resurser för genomförandet av programmet.

02. Tullens omkostnader (reservationsanslag 2 år)

Bekämpningen av svart ekonomi förutsätter också att Tullens resurser stärks.

När det gäller Tullens omkostnader måste vi återinföra ett uttryckligt omnämnande av bekämpningen av svart ekonomi och anvisa tillräckliga resurser för detta. Utgångspunkten bör vara att trygga bekämpningen av svart ekonomi och effektivisera verksamheten genom att öka en effektiv användning av resurserna och göra myndighetssamarbetet smidigare.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 28.10.02 med 2 000 000 euro för bekämpning av svart ekonomi.

70. Utvecklande av statsförvaltningen

I regeringsprogrammet ingår ett produktivhetsprogram för statsförvaltningen. Syftet med produktivhetsåtgärderna är att minska omkostnaderna, alltså kommer Orpos regering i praktiken att skära ned på den offentliga förvaltningen från och med 2025. Med nedskärningarna inom statsförvaltningen eftersträvas besparingar på totalt 243 miljoner euro år 2027.

Produktivhetsprogram inom statsförvaltningen har genomförts också tidigare. År 2003 inledde Matti Vanhanens första regering ett program som hade som mål att förbättra produktiviteten inom den offentliga sektorn. Vanhanens andra regering fortsatte genomförandet av produktivhetsprogrammet. Statens revisionsverk konstaterade i sin revisionsberättelse (2011) att statens produktivhetsprogram i förhållande till de uppställda målen inte var tillräckligt effektivt för att dämpa utgiftstrycket inom de offentliga finanserna. I revisionsberättelsen hänvisas till revisionsutskottets uppfattning att finansministeriets omvandling av programmet så att det utgick från personalminskningar ledde till att de genuina produktivhetsprojekten blev väldigt få. När produktiviteten huvudsakligen bedömdes utifrån kriterierna för personalminskningar snedvreds hela produktivhetsbegreppet.

Rådet för bedömning av lagstiftningen konstaterade i sin årsrapport 2022 att det är oskäligt att lagar kontinuerligt bereds i brådskanke ordning. Brådskan förleddes enligt rådet för bedömning av lagstiftningen av alltför strama tidtabeller och knappa personalresurser. Orsaken till de minskade personalresurserna är bland annat tidigare produktivhetsprogram. Tillräckliga resurser för lagberedningen är avgörande till exempel för hur lagen fungerar och för att det görs tillräckliga konsekvensbedömningar och systematiska uppföljningar av lagarna. Också ur lagstiftarens synvinkel är det viktigt att lagarna bereds väl och att processen i riksdagen på så sätt kan gå så smidigt som möjligt. Det är dessutom fråga om medborgarnas rättsskydd, eftersom det med tanke på princi-

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Reservation 4 /vänst

perna för god förvaltning är nödvändigt att det vid olika myndigheter finns tillräckligt med sakkunniga personer som behandlar beslut som berör medborgarna.

Tillräckliga personalresurser vid ministerierna och ämbetsverken garanterar att expertisen inom statsförvaltningen ökar och utvecklas. Det arbete som utförs som tjänsteuppdrag skiljer sig också från det arbete som utförs av konsulter anställda hos olika företag. Konsulternas betydelse och det arbete som utförs av konsulter har ökat snabbt inom den offentliga förvaltningen. Med tanke på förvaltningens transparens och demokratin ter det sig problematiskt om beredningen av och informationen i anslutning till lagstiftningsarbetet i allt större utsträckning överförs till privata företag och konsulter, som inte omfattas av samma lagstadgade ansvar och skyldigheter som tjänsteinnehavare och myndigheter som handlar under tjänsteansvar. Dessutom är det med tanke på den ekonomiska hållbarheten tvivelaktigt att minska statens omkostnader inom statsförvaltningen eftersom nedskärningarna i personalkostnaderna ofta måste ersättas genom ökade köp av tjänster. Det innebär endast att den offentliga förvaltningens tjänster och funktioner överförs till företag som eftersträvar vinst.

Många ministerier och ämbetsverk arbetar redan med knappa anslag, och det är oklart hur produktivhetsprogrammet exakt ska genomföras. Den eftersträlvade ytterligare besparingen på 234 miljoner euro kan inte uppnås enbart genom digitalisering eller lokalreformer. Projekt i anslutning till dessa genomförs eller planeras redan, i betydande utsträckning också utan produktivhetsprogrammet. Omräknat i årsverken skulle nedskärningarna innebära omfattande uppsägningar, vilket skulle få mycket oroväckande konsekvenser för demokratin. Det verkar som om regeringens mål att minska den offentliga sektorn handlar om ideologiska värderingar, inte åtgärder som eftersträvar genuin kostnadseffektivitet eller utveckling av lagstiftnings kvaliteten.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 16

Riksdagen förutsätter att regeringen återtar sin plan för ett produktivhetsprogram inom statsförvaltningen som hotar att äventyra en högklassig lagberedning, god förvaltning och medborgarnas rättsskydd.

89. Finansieringen av välfärdsområdena och HUS-sammanslutningen

31. Finansiering av social- och hälsovården och räddningsväsendet inom välfärdsområdena och HUS-sammanslutningen (förslagsanslag)

Högerregeringen håller på och orsakar en ohanterbar kris inom den offentliga social- och hälsovården. Regeringen har beslutat använda 500 miljoner euro under valperioden för att öka hälsoföretagens vinster. Samtidigt försvåras tillgången till vård, och allt från barnskyddet till äldreomsorgen drabbas av nedskärningarna. Regeringen har inte lämnat en enda proposition till riksdagen som på något sätt skulle underlätta välfärdsområdenas svåra ekonomiska situation.

Vänsterförbundet vill återta de nedskärningar på 1,4 miljarder euro i social- och hälsovårdsfinansieringen som ingår i regeringsprogrammet. Dessutom bör välfärdsområdena och HUS-samman-

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Reservation 4 /vänst

slutningen beviljas tilläggsfinansiering på 400 miljoner euro för sina mest akuta behov så att en nedläggning av tjänsterna ska kunna undvikas.

Ett särskilt skadligt beslut i budgeten för 2025 är att vårdgarantin för primärvården förlängs från 14 dygn till tre månader. Att försvåra tillgången till vård inom primärvården är absurd politik som försämrar medborgarnas hälsa. Beslutet leder till ökade kostnader för den specialiserade sjukvården när sjukdomar inte blir behandlade i tid.

Vänsterförbundet anser att de pengar som förlorats i FPA-ersättningarna bör användas för att stärka den offentliga primärvården så att vårdgarantin skärps gradvis till 7 dygn. Samtidigt måste man utveckla modeller med husläkare och egen sjukskötare för att trygga kontinuiteten i vården och uppnå bättre resultat både i hälsomässigt och ekonomiskt hänseende. Också de kortsiktiga och orättvisa nedskärningarna i sjukhus- och journätet bör återtå.

Regeringen försämrar också personaldimensioneringen inom äldreomsorgen ytterligare, vilket äventyrar ett människovärdigt åldrande och säkerheten för de äldre. Personaldimensioneringen under den senaste perioden har haft en betydande inverkan på klientsäkerheten och tjänsternas kvalitet. Nu erkänner regeringen till och med i sin egen proposition att vårdkvaliteten kommer att försämrå i och med nedskärningen. Vänsterförbundet godkänner inte nedskärningar i äldreomsorgen, utan håller fast vid den personaldimensionering på 0,7 vårdare som föreskrivits under förra perioden.

Det behövs en total översyn av modellen för finansiering av social- och hälsovården så att den tid inom vilken välfärdsområdena är skyldiga att täcka underskott förlängs till minst fyra år, kostnadsindexet för välfärdsområdena uppdateras så att det bättre motsvarar områdenas faktiska utgifter och investeringsreglerna utvecklas. Välfärdsområdena bör ges beskattningsrätt för att de ska kunna utveckla sin verksamhet långsiktigt och ansvarsfullt. Vi föreslår också ändringar i välfärdsområdenas arbetsgivarpolitik, starkare arbetstagarinflytande samt begränsningar i användningen av hyrd arbetskraft och köpta tjänster.

Den svaga tillgången till mentalvårdstjänster orsakar mycket onödigt illamående och är ett allvarligt samhällsproblem. Psykisk ohälsa är redan nu den vanligaste orsaken till sjukpension. Vänsterförbundets alternativ stärker mentalvårdstjänsterna inom primärvården. Tillgången till psykosociala tjänster och terapitjänster med låg tröskel förbättras. Utöver tjänsterna med låg tröskel ska personer med allvarliga och långvariga psykiska problem ha rätt till långvarig och vid behov permanent vård samt till boendeservice som stöder rehabiliteringen och förmågan att klara sig.

Även tjänsterna för dem som blivit offer för våld måste förbättras. I Finland är det alarmerande vanligt med våld i nära relationer och våld mot kvinnor. Enligt en undersökning som gjorts av Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter är Finland det näst minst trygga landet för kvinnor i EU. I Finland har över hälften av kvinnorna blivit utsatta för fysiskt eller sexuellt våld eller hot. Även om antalet skyddshemsplatser har ökat kontinuerligt, är det fortfarande inte tillräckligt för det ökande behovet. Anslaget för skyddshem måste målmedvetet ökas så att antalet skyddshemsplatser kan utökas och tillgången till dem förbättras.

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Reservation 4 /vänst

Utan närståendevårdarnas värdefulla insats skulle vårt social- och hälsovårdssystem befinna sig i ännu större svårigheter än i nuläget. För detta krävande och bindande vårdarbete ska det betalas en rättvis och tillräcklig ersättning. Vänsterförbundet föreslår att alla ersättningar för närståendevård ska höjas med 20 procent. Samtidigt bör det utarbetas enhetliga nationella kriterier för närståendevården och alla som uppfyller dem ska kunna vara närståendevårdare. Arbetet som närståendevårdare bör också kunna kombineras med lönearbete på ett smidigare sätt än i nuläget.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 17

Riksdagen förutsätter att regeringen återtar alla nedskärningar i välfärdsområdenas finansiering och genomför vårdgarantin, personaldimensioneringen inom äldreomsorgen och lagen om funktionshinderservice i enlighet med den föregående regeringens beslut.

Reservationens förslag till uttalande 18

Riksdagen förutsätter att regeringen lämnar riksdagen propositioner genom vilka välfärdsområdenas och HUS-sammanslutningens finansiering kan ökas med ett anslag av engångsnatur för att trygga servicenivån under 2025.

Reservationens förslag till uttalande 19

Riksdagen förutsätter att regeringen lämnar riksdagen propositioner som förbättrar tillgången till mentalvårdstjänster på basnivå och inom den specialiserade sjukvården och ökar finansieringen av dem med avsevärt 2025.

Reservationens förslag till uttalande 20

Riksdagen förutsätter att regeringen lämnar riksdagen propositioner där alla ersättningar för närståendevård höjs med 20 procent.

Reservationens förslag till uttalande 21

Riksdagen förutsätter att regeringen i brådskande ordning ser över finansieringsmodellen för social- och hälsovården så att det kostnadsindex som påverkar finansieringsnivån beaktar löneutvecklingen inom social- och hälsovårdssektorn och bättre motsvarar välfärdsområdenas faktiska kostnader, och så att välfärdsområdenas skyldighet att täcka finansieringsunderskott förlängs till minst fyra år, samt så att bestämmelserna om investeringar ses över för att möjliggöra investeringar.

Reservationens förslag till uttalande 22

Riksdagen förutsätter att välfärdsområdena ges beskattningsrätt genom lag.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 4 /vänst

Reservationens förslag till uttalande 23

Riksdagen förutsätter att regeringen återtar höjningen av klientavgifterna inom social- och hälsovården.

Reservationens förslag till uttalande 24

Riksdagen förutsätter att regeringen återinför den tidigare åldersgränsen på 25 år för eftervård inom barnskyddet.

Reservationens förslag till uttalande 25

Riksdagen förutsätter att regeringen tryggar sjukhus- och journätets funktion i sin nuvarande omfattning.

Reservationens förslag till uttalande 26

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder och till riksdagen lämnar lagförslag om att dämpa den kostnadsökning som föranleds av användningen av hyresläkarföretag och köpta tjänster inom den offentliga social- och hälsovården.

90. Stöd till kommunerna

30. Statsandel till kommunerna för ordnande av basservicen (förslagsanslag)

Indexhöjning av statsandelen för basservice

I enlighet med regeringsprogrammet görs i statsandelen för kommunal basservice en besparing som motsvarar en indexhöjning med en procentenhet och som sänker statsandelen med 23,9 miljoner euro 2025. Nominellt minskar indexbesparingen statsandelen med cirka 110 miljoner euro i slutet av ramperioden. Största delen av kommunernas utgifter uppkommer inom utbildningssektorn, alltså kan den uteblivna indexhöjningen anses vara en nedskärning som särskilt riktas till finansieringen av utbildningen. Vänsterförbundet anser att indexhöjningarna bör genomföras fullt ut under hela regeringsperioden.

Kalkylerade integrationsersättningar

År 2022 började Finlands befolkning i yrkesverksam ålder för första gången öka tack vare invandringen. År 2023 var nettoinvandringen rekordhög med nästan 59 000 inflyttade. För jämförelsens skull bör nämnas att antalet nyfödda var nästan 18 000 färre än antalet döda. Det är uppenbart att vi även i fortsättningen kommer att behöva en betydande invandring varje år för att vi ska kunna förändra vår åldersstruktur och få tillräckligt med arbetskraft. Vi måste inse att också många andra åldrande europeiska länder vill ha invandrare, så Finland måste framstå som och också i praktiken vara ett attraktivt land för migranter. Regeringens brutala invandringspolitik äventyrar Finlands förutsättningar att klara sig i konkurrensen om experter och arbetskraft.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 4 /vänst

Främjandet av integrationen och arbetskraftsinvandringen kräver dock anslag som regeringen tyvärr skär ned betydligt. Ansvar för ordnandet av integrationstjänsterna övergår från ingången av 2025 till kommunerna med ett finansieringsunderskott. Att de kalkylerade integrationsersättningarna minskas samtidigt som nya uppgifter ska genomföras leder till sämre möjligheter för kommunerna att i tillräcklig utsträckning ordna lagstadgade tjänster som håller tillräckligt hög nivå. En försämring av tjänsterna kan äventyra integrationen och på lång sikt öka kostnaderna för samhället. Nedskärningarna kan kompenseras endast till en marginell andel genom att minska kommunernas uppgifter. Det är ohållbart i en situation där vi måste säkerställa att personer som kommer till landet integreras och det finns ett behov av att utveckla och sprida fungerande modeller för integration.

Undersökningar visar att satsningar på integrationspolitik inte bara gagnar invandrarna och deras familjer utan också samhällena. Till exempel varnas det i OECD:s rapport från 2023 för att misslyckad integration och strukturell rasism på arbetsmarknaden kan leda till att den arbetande befolkningen minskar och bristen på arbetskraft ökar i många länder.

Invandrarna har varierande utgångspunkter och behov, och integrationstjänsterna måste beakta detta. Man bör satsa på integration av särskilt utsatta grupper av invandrare genom att skräddarsy specialinriktade integrationstjänster. Många som flyttat till Finland på grund av arbete, studier eller familjeskäl ställs i praktiken utanför språk- och integrationsutbildningarna. Det försvagar möjligheterna till fortsatt sysselsättning och etablering i samhället. Särskild uppmärksamhet bör fästas vid integrationen av och möjligheterna till sysselsättning för kvinnor som kommit till landet som flyktingar eller på grund av familjeband, eftersom sysselsättningen bland dem är klart mindre än för andra grupper.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 27

Riksdagen förutsätter att regeringen genomför indexhöjningarna för kommunal basservice till fullt belopp under hela regeringsperioden.

Reservationens förslag till uttalande 28

Riksdagen förutsätter att regeringen säkerställer kommunernas ekonomiska förutsättningar att trygga basservice av hög kvalitet för alla finländare och att detta beaktas vid dimensioneringen av statsandelarna.

Reservationens förslag till uttalande 29

Riksdagen förutsätter att regeringen stärker kommunernas resurser i fråga om integrationstjänster för invandrare.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 4 /vänst

91. Stöd för sysselsättningen och näringslivet

41. Energiskattestöd (förslagsanslag)

För att påskynda en hållbar omställning krävs det att de konserverande och miljöskadliga skatte-subventionerna minskas och att subventionerna riktas till utveckling av ren teknik.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 30

Riksdagen förutsätter att regeringen förelägger riksdagen en proposition om slopande av återbäringen av energiskatt inom jordbruket i fråga om fossil energi.

Huvudtitel 29

UNDERVISNINGS- OCH KULTURMINISTERIETS FÖRVALTNINGSOMRÅDE

Under de kommande åren utmanas det finländska utbildningssystemet särskilt av den differentiering mellan skolor och kommuner i Finland som följer av urbaniseringen och av att årskullarna minskar. Ojämligheten ökar också inom de stora städerna. Det viktigaste för vänstern är att tillförsäkra alla barn lika rätt att lära sig och gå i skola oberoende av kön, modersmål, föräldrarnas förmögenhet eller utbildningsbakgrund eller elevens behov av stöd för lärande. Varje barns närskola ska vara världens bästa skola.

Finlands existens är beroende av kompetens, och därför är det också samhällsekonomiskt viktigt att satsa på högskoleutbildning, vetenskap och innovationer. I framtiden är målet att minst 50 procent av de unga vuxna ska avlägga högskoleexamen. För att uppnå detta måste antalet nybörjarplatser ökas ytterligare och högskolornas basfinansiering höjas till en nivå som motsvarar antalet nybörjarplatser. Även de studerandes välbefinnande och möjligheter att fokusera på sina studier på heltid måste garanteras.

Tryggandet av högskolornas basfinansiering spelar en avgörande roll när det gäller att bedriva högklassig och fri vetenskap och forskning samt utbilda sakkunniga för arbetslivets behov. Friheten till vetenskap och forskning samt utbildning är ett livsvillkor för hela det civiliserade samhället och demokratin.

Det blir framöver betydligt vanligare att komplettera kompetensen eller studera till ett nytt yrke under karriären, och samhället bör också uppmuntra till detta. Därför behöver vi en politisk vision för vuxenutbildningen där ett av målen är att alla i alla skeden av livet ska kunna avlägga studier som utvecklar enskilda färdigheter, studier inom enskilda examensdelar och studier som leder till examina. Ett fungerande utbildningssystem är en förutsättning för att vi ska kunna åtgärda bristen på kompetent arbetskraft. Regeringens politik går i helt fel riktning, eftersom studierna för personer i yrkesverksam ålder försvåras på många sätt.

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Reservation 4 /vänst

Ett mångsidigt konst- och kulturliv samt ett aktivt civilsamhälle är en grundläggande förutsättning för en fungerande demokrati och en del av ett civiliserat samhälle. Konst och kultur är grundläggande behov för ett drägligt liv och sociala relationer och bör höras till de grundläggande mänskliga rättigheterna. Vänstern anser att alla ska ha rätt av att njuta av kultur och att utveckla sin egen kreativitet och förmåga att uttrycka sig. Konst och kultur måste allt mer nå ut till de områden där människor bor och rör sig. En tillräcklig utkomst för konstnärerna måste tryggas.

Att utöva kultur, konst och motion har stor betydelse för människans välbefinnande och hälsa. Samhället måste trygga vars och ens möjlighet att utöva kultur, konst och motion, även för personer med funktionsnedsättning, långtidssjuka och äldre. Satsningar på idrott och motion lönar sig eftersom de kostnader som uppstår för samhället på grund av stillasittande är enorma. Åtgärderna för att sänka kostnaderna särskilt för barns och ungas fritidsaktiviteter bör ökas inom alla förvaltningsområden. Barn och unga ska överallt i Finland ha rätt till åtminstone en avgiftsfri hobby.

Vuxenutbildningsstödet bör återinföras

Utöver nedskärningarna i det fria bildningsarbetet har också slopandet av vuxenutbildningsstödet försvårat förutsättningarna för livslångt lärande.

Avskaffandet av vuxenutbildningsstödet hotar att förvärra bristen på arbetskraft särskilt inom social- och hälsovårdstjänsterna samt fostrings- och utbildningssektorn. Inom social- och hälsovården utbildar sig till exempel närvårdare med hjälp av vuxenutbildningsstöd till sjukskötare och inom fostrings- och utbildningsbranschen använder man sig av vuxenutbildningsstöd till exempel för att bli lärare och speciallärare inom småbarnspedagogiken. Enligt Sysselsättningsfondens statistik skaffade sig nästan 6 364 personer från andra branscher en utbildning inom social- och hälsovården med hjälp av vuxenutbildningsstöd år 2022. Bland dem som redan hade en utbildning inom social- och hälsovårdsbranschen vidareutbildade sig 3 572 personer med hjälp av stödet. Avskaffandet av vuxenutbildningsstödet gör det alltså endast i fråga om social- och hälsovården omöjligt för cirka 10 000 personer att utbilda och vidareutbilda sig inom områden som lider brist på arbetskraft.

Inom dessa områden är lönenivån sådan att det inte är realistiskt att tro att människor i alla situationer kan vidareutbilda sig med egna pengar eller ta lån för detta ändamål.

Avskaffandet av vuxenutbildningsstödet motiverades till exempel med att det används av högutbildade personer och att det därför inte riktas rätt. Situationen inom social- och hälsovården och fostrings- och utbildningssektorn visar dock att vuxenutbildningsstödet också riktas till branscher som har brist på arbetskraft och att slopandet av stödet förvärrar situationen inom dessa branscher. I stället för att försvåra någons studier bör man undanröja hindren för dem som inte studerar.

För att undanröja hindren för livslångt lärande och bättre än i nuläget möjliggöra jämlika studiemöjligheter är det bland annat viktigt att bättre identifiera inlärningssvårigheterna hos personer i yrkesverksam ålder och stärka stödet för dem.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 4 /vänst

Överföring av integrationsutbildningen till undervisnings- och kulturministeriet

Syftet med integrationsutbildningen för invandrare är att de ska lära sig språket och utveckla färdigheter som behövs för att få en arbets- eller studieplats samt få kontakter med det finländska samhället. Integrationsutbildningen lyder under arbets- och näringsministeriet och kan ordnas av läroanstalter som har tillstånd att ordna utbildning eller av privata, vinstdrivande företag.

Integrationsutbildningen fungerar dock inte på bästa möjliga sätt. I flera utredningar har det konstaterats att en stor del av deltagarna i utbildningen inte får de språkkunskaper som behövs och att utbildningen är splittrad. Riksdagens kulturutskott har 2018 påpekat att den tidskrävande processen för att upphandla utbildning och ett ekonomiskt styrt upphandlingsbeslut kan leda till att utbildningen inte i tillräckligt hög grad tillgodoser utbildningsbehovet vad beträffar kvalitet, tillgänglighet, lärarnas kompetens och utbildningens kontinuitet.

Utöver riksdagens kulturutskott har till exempel Undervisningssektorns fackorganisation OAJ och Utvecklingsföreningen för yrkeskunnande (AMKE) krävt att integrationsutbildningen för vuxna invandrare i sin helhet ska samordnas av undervisnings- och kulturministeriet. På så sätt kan man bättre än i nuläget utveckla integrationsutbildningen på lång sikt och förbättra utbildningens kvalitet.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 31

Riksdagen förutsätter att regeringen återinför vuxenutbildningsstödet, som har en mycket viktig roll i att möjliggöra kontinuerligt lärande.

Reservationens förslag till uttalande 32

Riksdagen förutsätter att regeringen lämnar en proposition om att ordnandet av integrationsutbildning överförs till undervisnings- och kulturministeriet.

10. Småbarnspedagogik, förskoleundervisning och grundläggande utbildning och fritt bildningsarbete

Reformen av stödet för lärande

Enligt Vänsterförbundet är ett av dagens viktigaste utbildningspolitiska mål att reformera stödet för lärande.

Lärande och ett tillräckligt och individuellt stöd för lärande är en viktig fråga i anslutning till barns och ungas välbefinnande. Den grundläggande utbildningen måste stärkas så att man kan säkerställa att alla unga får tillräckliga grundläggande kunskaper och färdigheter och så att alla har tillräckliga färdigheter att övergå till studier på andra stadiet. En mer jämlik utbildning förutsätter att resurserna för den grundläggande utbildningen stärks, i synnerhet för att möjliggöra bättre stöd för barns och ungas lärande och uppväxt.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 4 /vänst

Inlärningsresultaten visar på ojämlikhet, och coronakrisen bidrog till att ytterligare öka ojämlikheten. Många klarar sig bra i skolan, men andelen som klarar sig dåligt ökar. Det finns utvecklingstrender som hotar jämlikheten i utbildningen: Barnens familjebakgrund inverkar mer än tidigare på inlärningsresultaten. Principen om inklusion har genomförts med otillräckliga resurser. Tillräckliga resurser måste garanteras för reformen av stödet för lärande. Finansieringen bör ökas med 100 miljoner euro. Också här är det viktigt att höra barnen och de unga.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 33

Riksdagen förutsätter att stödet för lärande stärks i syfte att stärka förutsättningarna för och minska skillnaderna i lärandet samt förbättra arbetsron i skolan, och att de finansiella resurserna för stödet ökas avsevärt nästa år.

20. Gemensamma utgifter för grundläggande utbildning, småbarnspedagogik och fritt bildningsarbete (reservationsanslag 3 år)

Skiftomsorg för yngre skolelever

För att kombinera familj och arbete samt stödja sysselsättningen måste man bättre än i nuläget hitta metoder för att hantera familjernas mycket olika situationer. Vi behöver fler metoder för att underlätta vardagen särskilt för de småbarnsföräldrar som har låga löner och tungt skiftarbete. Det är viktigt också för att öka sysselsättningen.

Skiftarbete utförs i stor utsträckning inom social- och hälsovården, detaljhandeln samt hotell- och restaurangbranschen. Sipiläs regering införde friare öppettider för butikerna och påskyndade övergången till ett samhälle som är i gång dygnet runt, sju dagar i veckan. Friare öppettider för butikerna motiverades främst ur konsumentens synvinkel. Konsekvenserna för arbetstagarnas vardag var och är fortfarande en del av den offentliga debatten.

I många familjer där en eller flera föräldrar har skiftarbete upplever man att den barnomsorg som kommunerna erbjuder inte följer utvecklingen i arbetslivet. Ett särskilt orosmoment är de yngre skolelever som blir utan vårdplats, trots att föräldrarna i allt större utsträckning arbetar kvällar och nätter samt veckoslut.

Särskilt ensamförsörjare har svårt att ta emot skiftarbete, eftersom samhällets tjänster inte stöder detta. Att stödja sysselsättningen för ensamförsörjare är också en jämställdhetsfråga, eftersom merparten av ensamförsörjarna är kvinnor.

Många kvinnodominerade branscher, såsom handeln, social- och hälsovården och restaurangbranschen, lider brist på arbetskraft, och det är också inom dessa branscher som det finns mycket skiftarbete. Skiftomsorg för de yngsta skoleleverna skulle undanröja ett stort hinder för föräldrarna att arbeta inom dessa branscher.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 4 /vänst

En del kommuner erbjuder också skiftomsorg för skolelever. Rätten till skiftomsorg för yngre skolelever kan dock inte vara beroende av hemkommunen. Med tanke på barnets rättigheter och likabehandlingen av familjerna är det väsentligt att det föreskrivs om detta i lag och att rätten till skiftomsorg garanteras i hela landet. Man måste få ordning på tjänsterna för att underlätta vardagen för dem som har skiftarbete och för att öka sysselsättningsgraden. Utöver tillgången till skiftomsorg måste också kvaliteten på den tryggas i hela landet.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 34

Riksdagen förutsätter att regeringen lämnar riksdagen en proposition om skiftomsorg för yngre skolelever, så att det blir lättare att kombinera familj och arbete under alla former av arbetstider.

31. Statsandelar och statsunderstöd för driftskostnader för läroanstalter för fritt bildningsarbete (förslagsanslag)

De nedskärningar i statsandelarna som gjordes i budgeten för 2024 drabbar i synnerhet det fria bildningsarbetet. Statsandelarna för fritt bildningsarbete minskades med 20,5 miljoner euro om man jämför med budgeten för 2023. Det var ett hårt slag mot läroanstalterna.

Det fria bildningsarbetet spelar en viktig roll i det finländska utbildningssystemet. Det fria bildningsarbetet omfattar olika läroanstaltsformer, det vill säga medborgarinstitut, folkhögskolor, sommaruniversitet, studiecentraler och idrottsutbildningscenter.

Den minskade finansieringen kan inte kompenseras med deltagaravgifter, eftersom många efter så stora höjningar inte längre har råd att delta i utbildning. Avgifterna gör redan nu att tröskeln för i synnerhet låginkomsttagare att delta i kurser är hög. En höjning av avgifterna strider också starkt mot grundidén med fritt bildningsarbete, eftersom det fria bildningsarbetet strävar efter att främja den regionala tillgängligheten och jämlikheten i utbildningen. Det statliga stödet är viktigt för att läroanstalterna inom det fria bildningsarbetet ska kunna erbjuda kurser som är förmånligare än motsvarande som ordnas av privata aktörer. Nedskärningarna i utbildningen inverkar allra mest på det fria bildningsarbetets läroanstalter i små kommuner.

År 2021 studerade över 1,1 miljoner personer vid läroanstalter inom fritt bildningsarbete. Kurserna är populära, innehållsmässigt mångsidiga och kan på ett heltäckande sätt svara mot behoven hos människor i olika livssituationer. Enligt lagen är uppdraget för fritt bildningsarbete att i enlighet med principen om livslångt lärande ordna utbildning som stöder ett enhetligt samhälle, jämlikhet och aktivt medborgarskap.

Läroanstalterna inom fritt bildningsarbete är de största aktörerna inom vuxenutbildning i Finland. De är viktiga aktörer när det gäller att möjliggöra livslångt lärande i hela landet. Också barn och unga omfattas av det fria bildningsarbetet. Till exempel har idrottsutbildningscentren ungefär 1,4 miljoner studerande varje år. Av dessa är cirka 740 000 barn och unga.

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Reservation 4 /vänst

Regeringens nedskärningar i utbildningen inom det fria bildningsarbetet drabbade alltså alla åldersklasser och människor i mycket olika livssituationer, såväl barn, sysselsatta, arbetslösa som pensionärer. Med tanke på det livslånga lärandet och lika möjligheter till livslångt lärande är det väsentligt att läroanstalterna inom det fria bildningsarbetet i nuläget når ut till väldigt många andra än enbart högskoleutbildade.

Läroanstalterna inom fritt bildningsarbete upprätthåller människornas funktionsförmåga och psykiska hälsa, och de förebygger marginalisering. Vuxenutbildningens betydelse ökar i samband med att arbetslivet förändras i allt snabbare takt. Vid det fria bildningsarbetets kurser lär sig många bland annat viktiga nya färdigheter för att kunna möta det föränderliga arbetslivet och dess krav. Läroanstalterna kan på ett mycket kostnadseffektivt sätt erbjuda flexibla utbildningsvägar för såväl personer i arbetslivet som arbetslösa. För pensionärer ger deltagandet i utbudet inom det fria bildningsarbetet möjligheter att upprätthålla funktionsförmågan, delaktigheten och välbefinnandet, vilket i sin tur minskar efterfrågan på social- och hälsovårdstjänster. Läroanstalterna inom fritt bildningsarbete och tillräckliga resurser för dem är alltså också en viktig del av sysselsättningspolitiken och främjandet av välfärden.

De har en viktig roll också när det gäller integrationen av invandrare. Det gäller till exempel språkutbildning och annan utbildning som berör arbetslivsfärdigheter. Vid läroanstalterna inom fritt bildningsarbete har invandrare också goda möjligheter att bekanta sig med andra människor, vilket främjar integrationen.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 29.10.31 med 25 000 000 euro för finansiering av läroanstalterna inom det fria bildningsarbetet.

20. Yrkesutbildning och gymnasieutbildning

30. Statsandel och statsunderstöd för yrkesutbildningen (förslagsanslag)

Arbetslivet förändras snabbt och ingen kan för närvarande helt känna till framtida kompetensbehov. Yrkesutbildningen spelar en nyckelroll när det gäller att svara på arbetsmarknadens behov och höja kompetensnivån. Vi behöver fler proffs inom till exempel teknik och social- och hälsovård. Allt fler tvingas eller vill byta bransch under karriärens lopp, och då är yrkesutbildning av stor betydelse. Det är också mänskligt att man ibland gör fel val vid valet av utbildningsområde, vilket också är en anledning till att man inte borde göra det svårare att byta bransch. Tillgången till yrkesutbildning är viktig också när det gäller att uppdatera och fördjupa den egna kompetensen.

Det är väsentligt att sörja för yrkesutbildningens resurser för att människor med alla slags bakgrund ska kunna uppdatera sin kompetens genom hela livet. Detta stöder också välbefinnandet, orken i arbetet och förlängningen av arbetskarriärerna.

Regeringen slopade redan vuxenutbildningsstödet och beslutade nu om ytterligare nedskärningar i yrkesutbildningen. Det kommer att bli svårare att byta bransch, förlänga arbetskarriärer och gå framåt med sin utbildningsväg. Nedskärningarna på 120 miljoner euro inom yrkesutbildningen

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Reservation 4 /vänst

innebär kalkylmässigt till exempel att antalet lärare minskas med 1 600, och vid flera yrkesläroanstalter pågår det för närvarande samarbetsförhandlingar. Detta kommer oundvikligen att ha betydelse för utbildningens kvalitet.

Mängden närundervisning är redan nu otillräcklig i en situation där till exempel de studerandes behov av stöd för lärandet har ökat. Läroanstalterna befinner sig dock i en situation där det inte längre är möjligt att skära ned på förvaltningen, utan nedskärningarna måste genomföras direkt från anordnandet av undervisningen. På grund av nedskärningarna i yrkesutbildningen minskar möjligheterna att studera inom vissa områden. Dessutom måste utbildningen koncentreras, varvid den regionala tillgängligheten till utbildningen försämras.

Det är i praktiken omöjligt att rikta nedskärningarna så att de inte gäller dem som just avslutat grundskolan eller dem som avlägger sin första examen. De som alldeles nyss avslutat den grundläggande utbildningen eller studerande som avlägger sin första examen studerar i samma grupper och använder samma läromedel som andra studerande. Den regionala försämringen av tillgången till utbildning inverkar direkt också på läropliktiga.

Det är omöjligt för läroanstalterna att planera sin verksamhet på lång sikt i en osäker situation när de ständigt utsätts för nya nedskärningar.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 29.20.30 med 62 600 000 euro för statsandelar och statsunderstöd till yrkesutbildning i syfte att återta regeringens nedskärningar på 120 miljoner euro.

40. Högskoleundervisning och forskning

50. Statlig finansiering av universitetens verksamhet (reservationsanslag 2 år)

Starkare basfinansiering för universiteten och ökade nybörjarplatser

Universitetens basfinansiering sjunker i förhållande till antalet studerande, och regeringsprogrammet kommer inte med någon lösning på detta. Universitetens finansiering är alltför beroende av kortsiktiga projekt.

Universiteten behöver också en starkare basfinansiering för att utbildningsnivån för de unga årskullarna ska kunna höjas. En starkare basfinansiering är viktig för den fria forskningen och undervisningen som bygger på den. Universitetens uppgifter och nybörjarplatser kan inte bli fler om inte basfinansieringen ökar. En starkare basfinansiering ger universiteten stabilitet och förutsägbarhet, vilket är viktigt för en högklassig och långsiktig forskning.

I programmet för Petteri Orpos regering utlovas att regeringen förbinder sig att öka antalet nybörjarplatser vid högskolorna. Enligt regeringsprogrammet riktas nya nybörjarplatser särskilt till tillväxtorter och områden med ett lågt antal nybörjarplatser i förhållande till antalet unga samt till branscher och områden där det förväntas uppstå betydande brist på arbetskraft.

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Reservation 4 /vänst

Regeringen har till exempel förbundit sig att öka antalet nybörjarplatser vid universiteten för lärare inom småbarnspedagogik. Enligt regeringsprogrammet ska det varje år utbildas minst 1 400 nya lärare inom småbarnspedagogik så att behovet inom båda nationalspråken beaktas.

Regeringsprogrammet innehåller dock inga konkreta och realistiska metoder för finansiering av nybörjarplatser. Nivån är helt otillräcklig i förhållande till våra mål och behov. Nybörjarplatserna kan inte ökas utan tillräcklig finansiering. Det är också viktigt att se till att högskolorna får basfinansiering för att utvidga utbildningarna. Utan tillräcklig finansiering kan nybörjarplatserna vid högskolorna också minska jämfört med nuläget. Om nybörjarplatserna inte kompenseras fullt ut till högskolorna är det fråga om en nedskärning i utbildningen.

Det behövs så många fler nybörjarplatser att antalet studerande inte kan höjas enbart genom en ökning av marginalkostnaderna per nybörjarplats. För att målet ska nås behövs också en långsiktig finansieringsplan.

Psykoterapeututbildningen måste ses över och bli avgiftsfri

Finland har kunnat stoltsera med sin avgiftsfria utbildning, men psykoterapeututbildning som ordnas som fortbildning vid universiteten kan kosta de studerande tiotusentals euro. Därför är tröskeln för att utbilda sig alltför hög, särskilt för personer med låga inkomster. Vänsterförbundet anser att utbildningen av psykoterapeuter och sexualterapeuter måste bli avgiftsfri specialiseringsutbildning.

Dessutom ska man inom psykoterapeututbildningen i enlighet med Sveriges modell införa en utbildning i två steg där utbildningen på basnivå ger beredskap för korta interventioner och den högre nivån motsvarar den nuvarande psykoterapeututbildningen.

Det höga priset på psykoterapeututbildning orsakar också brist på psykoterapeuter, och därför får höginkomsttagare hjälp via den privata sektorn, medan det inom den offentliga sektorns primärvård råder stor brist på psykoterapeuter. Primärvårdens roll inom mentalvårdstjänsterna kan inte stärkas om inte bristen på arbetstagare, såsom bristen på psykiatrer och psykoterapeuter, avhjälps. Vi behöver en övergripande plan för att utveckla utbildningen inom mentalvården och trygga tillgången på yrkesutbildade personer.

Internationella studerande

En heltäckande läsårsavgift för studerande från länder utanför EU och EES kommer att inverka negativt på antalet internationella studerande. Det är alltså inte realistiskt att förvänta sig att antalet internationella talanger ökar. Den här typen av läsårsavgift strider också mot kärnan i den finska utbildningspolitiken, det vill säga utbildning på lika villkor för alla. Beslutet kommer att inskränka i synnerhet möjligheterna för internationella studerande som kommer från förhållanden med låga inkomster att studera i Finland och efter att de avslutat sina studier etablera sig på den finländska arbetsmarknaden. Målen som ställts upp för FoUI-verksamheten uppnås inte heller utan internationella experter.

Vi föreslår

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 4 /vänst

att riksdagen ökar den behovsprövade finansieringen under moment 29.40.50 med 25 000 000 euro för att stärka universitetens basfinansiering, och

att riksdagen ökar moment 29.40.50 med 30 000 000 euro för att öka antalet nybörjarplatser vid universiteten och att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 35

Riksdagen förutsätter att regeringen förbinder sig att långsiktigt öka antalet nybörjarplatser vid högskolorna och den finansiering som det förutsätter så att kompetensnivån i Finland kan fås att stiga och Finland kan nå sitt mål om att 50 procent av de unga deltar i högskoleutbildning 2030.

Reservationens förslag till uttalande 36

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar behövliga åtgärder för att avhjälpa bristen på kompetent personal inom småbarnspedagogiken, till exempel genom att öka utbildningsplatserna för lärare inom småbarnspedagogik, förbättra branschens förmåga att attrahera och hålla kvar arbetskraft och utveckla arbetsvillkoren och arbetsförhållandena.

Reservationens förslag till uttalande 37

Riksdagen förutsätter att regeringen lämnar riksdagen en proposition om att psykoterapeututbildningen reformeras i två steg och blir avgiftsfri, och att regeringen anvisar de medel som behövs för detta.

Reservationens förslag till uttalande 38

Riksdagen förutsätter att regeringen utan dröjsmål bereder behövliga ändringar för att studieavgifterna för internationella studerande inte ska höjas och för att högskolornas finansiering inte ska sänkas i motsvarande grad.

55. Statlig finansiering av yrkeshögskolornas verksamhet (reservationsanslag 2 år)

Starkare basfinansiering för yrkeshögskolorna och ökade nybörjarplatser

Yrkeshögskolornas basfinansiering har minskats med nästan en tredjedel under 2010-talet, både i form av direkta budgetnedskärningar och indexfrysningar.

Rådet för yrkeshögskolornas rektorer Arene har bedömt att yrkeshögskolornas basfinansiering måste få ett tillägg av engångsnatur på 20 miljoner euro för att antalet nybörjarplatser ska kunna hållas på nuvarande nivå också under de kommande fyra åren. En starkare basfinansiering för yrkeshögskolorna är viktig för att kunna utveckla utbildningen, och därför måste yrkeshögskolorna också kunna stärka sin egen forskning.

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Reservation 4 /vänst

Regeringen minskar yrkeshögskolornas basfinansiering med 12 miljoner euro. Nedskärningen baserar sig på överföringen av ersättningar för social- och hälsovårdspraktik. Med den summan skulle man kunna utbilda cirka 450 nya proffs inom social- och hälsovården. Regeringens tilläggsfinansiering är dock avsedd att räcka till exempelvis för att öka nybörjarplatserna vid universitetens utbildning för lärare inom småbarnspedagogik och för att finansiera andra nya utbildningsbehov.

Gör det lättare att tillgodoräkna utländska examina

Det behövs tydligare förfaranden och mer resurser för identifiering och tillgodoräknande av utländska examina och för behövliga tilläggsutbildningar. Det är slöseri med resurser att en arbetstagare som kommer till Finland inte kan utöva ett yrke som han eller hon studerat till och har kompetens för. Dessutom måste språkinläringen ges ett starkt stöd, eftersom ett gemensamt språk är centralt både i arbetslivet och i integrationen i allmänhet.

Utöver att underlätta tillgodoräknandet av utländska examina är det viktigt att arbetstagare med utländsk bakgrund introduceras i spelreglerna i det finländska arbetslivet för att undvika arbetsrelaterat utnyttjande.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 29.40.55 med 25 000 000 euro för att stärka yrkeshögskolornas behovsprövade finansiering och

att riksdagen ökar moment 29.40.55 med 30 000 000 euro för att öka antalet nybörjarplatser vid yrkeshögskolorna och att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 38

Riksdagen förutsätter att det ska bli lättare att tillgodoräkna utländska examina.

70. Studiestöd

52. Statsborgen för studielån (förslagsanslag)

Studiestödssystemet bör utvecklas utifrån den studiepenningsdominerade modellen för att ge de studerande möjlighet att fokusera på studierna i stället för att ständigt tvingas oroa sig över sin försörjning. I nuläget lever många studerande under fattigdomsgränsen. De studerande är den enda grupp som förutsätts ta lån till exempel för att köpa mat och betala elräkningen.

Regeringen har gjort studiestödet betydligt mer lånebetonat. Statsborgen har stigit med över 30 procent och studiestödets låneandel har ökat till cirka 75 procent. Det bidrar till en mer lånebetonad modell, och det kommer sannolikt att leda till att allt fler arbetar allt mer vid sidan av studierna och att fler håller ett mellanår efter att de tagit examen från andra stadiet. Det förlänger ytterligare tiden för avläggandet av utbildning. Det är inte lockande att ta lån i ett läge där det är väldigt osäkert om man får jobb efter studierna och där den framtida räntan på banklån är oviss.

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Reservation 4 /vänst

Undersökningar visar att viljan att ta lån är kopplad till den studerandes socioekonomiska bakgrund. Att ta lån är en större risk för dem som saknar ett ekonomiskt skyddsnät. Alla högskoleutbildade utexamineras inte heller inom branscher med god lön. Särskilt lönenivån inom kvinnodominerade branscher släpar fortfarande efter mycket i förhållande till utbildningsnivån. En allt större tyngdpunkt på lån och den redan kraftiga skuldsättningen under studietiden lockar inte studerande till de branscher där det råder stor brist på arbetskraft, såsom småbarnspedagogiken och social- och hälsovården.

En större tyngdpunkt på lån leder också till att de studerande skuldsätter sig i allt snabbare takt. Studielånestocken har fördubblats sedan 2017. Situationen förvärras kraftigt av att levnadskostnaderna och räntorna har stigit mycket under den senaste tiden. Allt större studielån kan till exempel göra det svårt att få bostadslån och försvåra livet i övrigt länge efter att studierna är avlagda, bland annat när det gäller att försörja den egna familjen.

För studerande på andra stadiet är det också problematiskt att de trots ökningen av lånen inte kan använda studielånskompensationen även om de utexamineras inom målsatt tid. För studerande under 18 år bör det dessutom beaktas att det är fråga om att läropliktiga ungdomar blir skuldsatta. Skuldsättning redan på andra stadiet kan också inverka på möjligheterna till fortsatta studier. En ökning av studiestödets tyngdpunkt på låneandelen bör därför granskas också med tanke på hur den påverkar den önskade höjningen av utbildningsnivån.

I Finland går högskoleutbildningen fortfarande i arv och ökad betoning på lån under studietiden kommer sannolikt att ytterligare stärka den här utvecklingen. Det innebär ytterligare ökad ojämlikhet inom högskoleutbildningen.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 40

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder och inför ett räntetak för studielån.

Reservationens förslag till uttalande 41

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att göra studiestödet mindre lånebetonat.

55. Studiepenning och bostadstillägg (förslagsanslag)

Regeringen överför studerandena från det allmänna bostadsbidraget till studiestödets bostadstillägg. Ändringen försämrar i betydande grad de studerandes ekonomiska situation genom att försämrar stödet för boende under studietiden. Enligt undersökningar är högskolestuderandenas oro över den egna ekonomiska situationen en central stressfaktor som orsakar psykiska problem. Nedskärningarna i bostadsbidraget, särskilt i fråga om ensamboende studerande, ökar oron över den ekonomiska situationen och försämrar studieförmågan. Det finns långt ifrån tillräckligt med studentbostäder till rimligt pris för alla studerande, och det finns allt färre kollektivbostäder, vilket innebär att möjligheterna att flytta till billigare bostäder kan vara mycket begränsade. På

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Reservation 4 /vänst

grund av regeringens bostadspolitik kommer det i framtiden att finnas ännu färre bostäder till överkomligt pris i och med att investeringsunderstöden till grupper med särskilda behov, såsom studerande, sänks.

En försämring av högskolestuderandenas ekonomiska situation genom att stödet för boende minskas kommer sannolikt att leda till att de studerande arbetar mer vid sidan av studierna. Arbete vid sidan av studierna är ofta också positivt, om arbetsbördan är rimlig och det finns tillräckligt med tid för studier och återhämtning. Det huvudsakliga målet för en studerande är dock heltidsstudier. Regeringens nedskärningar riskerar att leda till att arbete tar för mycket tid från studierna, vilket gör att utexamineringen fördröjs eller studierna avbryts helt och hållet.

Det allmänna bostadsbidraget är ett årligt bostadsbidrag, men studiestödets bostadstillägg betalas endast under studiemånaderna. De studerande får alltså inte stöd för boendet om somrarna om de inte studerar och tar ut studiestöd då. I samband med studiestödsreformerna 2014 och 2017 har antalet stödmånader per examen minskats. Beloppet är alltså inte längre på samma nivå som före överföringen av de studerande till det allmänna bostadsbidraget. Det har lett till att tusentals högskolestuderande slutar få studiestöd varje år mitt under studietiden innan de utexamineras. Det finns inte tillräckligt många stödmånader för studier under sommaren. På somrarna finns det också mycket begränsat med kurser som den studerande kan räkna till godo i sin examen. Regeringens politik kommer att öka de studerandes behov av utkomststöd.

Försämrat stöd för de studerandes boende ökar också ytterligare betydelsen av högskolestuderandenas familjebakgrund och försämrar möjligheterna till utbildning på lika villkor. De som kommer från förhållanden med de minsta inkomsterna drabbas hårdast av försämringarna, eftersom de ekonomiska stödnätens betydelse för att trygga ekonomin under studietiden ökar.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 42

Riksdagen förutsätter att regeringen lämnar riksdagen propositioner genom vilka de studerande överförs tillbaka till det allmänna bostadsbidraget.

80. Konst och kultur

En tillräcklig statlig finansiering av konst och kultur måste tryggas, om vi också i fortsättningen ska ha finländsk kultur. Regeringens nedskärningar i kultur och konst äventyrar dock verksamhetsförutsättningarna för kultur- och konstfältet. Nedskärningarna leder till att den regionala ojämlikheten ökar i fråga om kulturtjänsterna.

Kultur- och konstfältet har länge levt i knapphet, och coronatiden försämrade utsikterna och verksamhetsmöjligheterna inom branschen ytterligare. Det har försämrat inte bara möjligheterna till att skapa kultur utan också utkomsten för aktörer inom kulturbranschen samt deras finansiering och välbefinnande i arbetet och överlag. Regeringens nedskärningar i konst och kultur försvagar situationen ytterligare.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 4 /vänst

Enligt regeringen åtnjuter barn- och ungdomskulturen specialskydd och det anvisas inga nedskärningar i den, men de omfattande nedskärningarna kommer oundvikligen att påverka kulturen också för barn och unga, eftersom nedskärningarna direkt påverkar barnkulturaktörerna.

Konst och kultur kan inte existera utan konstnärer och kulturutövare. Många anställda inom kulturbranschen har korta anställningsförhållanden som frilansare, självsysselsatta eller med stipendier. Branschen är på många håll sådan att det helt enkelt inte finns fasta anställningar på heltid, och mellan de korta jobben måste man vara beroende av utkomstskydd för arbetslösa eller arbeta inom någon annan bransch, som ofta är så lågavlönad att försörjningen behöver kompletteras med sociala förmåner.

Regeringens nedskärningar i social- och utkomstskyddet för arbetslösa är alltså också en konst- och kulturpolitisk fråga. Också de stora nedskärningarna inom det fria bildningsarbetet drabbar konstnärer och kulturutövare, eftersom många av dem undervisar vid dessa läroanstalter och på det sättet kan dryga ut sina inkomster.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 43

Riksdagen förutsätter att regeringen avsevärt och långsiktigt ökar den offentliga finansieringen av konst och kultur och i samband med tilläggsbudgeten för 2025 lämnar riksdagen en proposition om att avsevärt öka anslagen för konst och kultur.

30. Statsunderstöd för verksamhet vid allmänna bibliotek (fast anslag)

Stöd för köp av litteratur med liten spridning

Biblioteken ökar människors jämlika möjligheter till bildning, kultur och självutveckling. De främjar också läskunnighet och läsandets kultur. Också i regeringsprogrammet nämns vikten av att främja läskunnigheten. När det gäller att stärka läskunnigheten leder dessvärre regeringens konkreta åtgärder i motsatt riktning.

Stödet avskaffades 2024 när regeringen slopade det stöd för köp av kvalitetslitteratur med liten spridning som beviljats sedan 1985. Med hjälp av stödet kunde biblioteken bland annat skaffa faktaböcker, barnböcker och lättlästa böcker och på så sätt upprätthålla förlagsverksamheten i fråga om dessa. De böcker som omfattas av stödet finns på en förteckning över cirka 700–900 verk som sammanställts av experter från statens litteraturkommission, Delegationen för informations-spridning, Selkokeskus och Fotokonstnärernas förbund. Slopandet av stödet försvårar verksamhetsmöjligheterna för en bransch som redan befinner sig i en svår situation.

Med tanke på en mångsidig bildning och på att den kritiska läskunnigheten får en allt större betydelse är det väsentligt att biblioteken också har tillgång till litteratur som inte är försäljningsframgångar. Stödet för inköp av litteratur med liten spridning är av stor betydelse också för att alla, oberoende av bostadsort, ska ha tillgång till evidensbaserad kunskap.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 4 /vänst

Lättläst litteratur är viktig till exempel i språkundervisningen för invandrare. Man kan också behöva lättläst litteratur på grund av en funktionsnedsättning, läs- och skrivsvårigheter, ålderdom eller en minnessjukdom. Tillgången till litteratur med liten spridning är alltså också en fråga om jämlikhet i läsningen.

Sett till statsfinanserna har alltså en liten finansiering en stor inverkan, och denna finansiering måste tryggas.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 29.80.30 med 1 000 000 euro för stöd för köp av litteratur med liten spridning.

31. Statsandel och statsunderstöd för driftskostnader för scenkonst och museer (förslagsanslag)

En tillräcklig finansiering av konst och kultur måste tryggas, om vi också i fortsättningen ska ha finländsk kultur. Regeringens nedskärningar äventyrar verksamhetsförutsättningarna för konst- och kulturfältet.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 29.80.31 med 10 900 000 euro för statsandel och statsunderstöd för driftskostnader för scenkonst och museer.

34. Statsandel och statsunderstöd för driftskostnader för grundläggande konstutbildning (förslagsanslag)

Pilotförsök med jämlikhetspenning för grundläggande konstundervisning

Vänstern strävar med sin kulturpolitik efter att en persons socioekonomiska bakgrund eller familjens kulturella kapital, eller avsaknaden av det, i framtiden inte ska vara avgörande för att aktivt kunna skapa eller konsumera konst.

För att varje barns rätt till konst och kultur ska tillgodoses måste man sörja för en högklassig grundläggande konstundervisning. Den grundläggande konstundervisningen ger barnen goda färdigheter för konstnärligt självuttryck och identitetsutveckling. Det nuvarande systemet för grundläggande konstundervisning ter sig som att de barn som deltar i konstundervisningen har en specifik socioekonomisk och kulturell bakgrund.

Den grundläggande konstundervisningen har dock en stor betydelse för konstfostran. Systemet lider av ett finansieringsunderskott och det behöver utvecklas för att barn och unga ska få tillgång till grundläggande konstundervisning på ett mer jämlikt sätt än i nuläget. För att förbättra barns och ungas jämlika möjligheter till fritidsaktiviteter bör man också erbjuda den grundläggande konstundervisningen en jämlikhetspenning, alltså behovsbaserad finansiering, på samma sätt som i skolorna. Finansieringen kan fördelas enligt samma socioekonomiska kriterier som jämlikhetspenningen för skolor.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 4 /vänst

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 29.80.34 med 5 000 000 euro för ett pilotförsök med jämlikhetspenning för grundläggande konstundervisning.

41. Vissa dispositionsrättsersättningar (reservationsanslag 3 år)

Kompensation för kopiering för enskilt bruk

Regeringen skrotar kompensationen för privatkopiering genom att halvera den med en nedskärning på 5,5 miljoner euro. Kompensation för privatkopiering är den kompensation som betalas till upphovsmännen för att var och en lagligen får kopiera verk för eget bruk. En del av kompensationen för privatkopiering går direkt till upphovsmännen och konstnärerna, medan en annan del finansierar verksamheten vid centren för främjande av kultur.

Kompensationsavgiften är inte ett vanligt kulturanslag enligt prövning. Utöver upphovsrättslagen förutsätter också EU:s direktiv om upphovsrätt i informationssamhället att rättsinnehavarna får rimlig kompensation för kopiering för enskilt bruk. Begreppet "rimlig kompensation" som avses i direktivet begränsar regeringens möjligheter att enligt prövning minska anslaget exempelvis på grund av de allmänna statsfinansiella sparbehoven.

Kompensationen för privatkopiering är en viktig fråga för konstnärernas utkomst och för många regionala kulturproduktioner och kulturevenemang. Kopiering orsakar betydande inkomstbortfall för upphovsmän till immateriellt innehåll, och inte ens den nuvarande kompensationsnivån räcker tillnärmelsevis till för att täcka inkomstbortfallet. Regeringens nedskärning är liten i förhållande till statsbudgeten men den har stora konsekvenser.

Målet har länge varit att se över kompensationsystemet så att det motsvarar dagens omvärld. Genom att plötsligt skrota nivån på kompensationen leder regeringen situationen i fel riktning i stället för att lyssna på kulturbranschen och omsorgsfullt planera en reform av kompensationsystemet.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 29.80.41 med 5 500 000 euro för kompensation för kopiering för enskilt bruk.

50. Understöd för främjande av konst och kultur (reservationsanslag 3 år)

Konst- och kulturfältet har länge levt i knapphet, och coronatiden försämrade utsikterna och verksamhetsmöjligheterna inom branschen ytterligare. Således har inte bara möjligheterna till att skapa kultur utan också utkomsten för aktörerna inom kulturbranschen försämrats. Regeringens nedskärningar i konst och kultur försvagar situationen ytterligare.

Finansieringen av Finlands filmstiftelse

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Reservation 4 /vänst

Finlands filmstiftelse har till uppgift att främja en högklassig, mångsidig och originell filmproduktion i Finland. Stiftelsen har också till uppgift att ansvara för kulturexporten av inhemsk film, främja internationaliseringen för finländska filmer och filmmakare och dela ut stöd för internationell filmverksamhet. Stiftelsen beviljar också stöd till internationella, nationellt betydelsefulla filmfestivaler i Finland.

Enligt Finlands filmstiftelses utredning är det också ekonomiskt förnuftigt att understöda filmproduktioner. Exempelvis betalar sig ett produktionsstöd på 650 000 euro tillbaka till samhället i form av inkomster på 687 500–1 357 500 euro. En lång fiktiv film med en produktionsbudget på cirka 1,6 miljoner euro får enligt Finlands filmstiftelse i genomsnitt 650 000 euro (40 procent) i stöd.

Ändå tänker regeringen skära ner finansieringen för Finlands filmstiftelse med ungefär 1 miljon euro.

Finansiering av Konsttestarna

Konsttestarna är Finlands största kulturpedagogiska program, genom vilket alla elever i årskurs åtta, det vill säga omkring 70 000 unga och deras cirka 5 000 lärare, får ta del av konstupplevelser.

Alla barn och unga har rätt till konst och kultur. Ju längre bort från de stora städerna man kommer, desto färre professionella kulturtjänster erbjuds. Tillgången till kulturtjänster för barn och unga påverkas också till exempel av socioekonomisk ställning, och huruvida man aktivt deltar eller inte deltar i kultur går ofta i arv mellan generationer.

Via programmet Konsttestarna erbjuds en hel årskull i hela Finland inträdesbiljetter och transport för att ta del av en opera-, teater- eller cirkusföreställning eller för att gå på konsert eller konstutställning. Genom Konsttestarna kan man alltså på många sätt förbättra tillgängligheten till konst och kultur och minska ojämlikheten.

Med hjälp av verksamheten kan man också förbättra barns och ungas kulturella välfärd. Det finns rikligt med forskningsrön som visar att konst är av betydelse för de kommunikativa färdigheterna, uttrycksförmågan och livsgestaltningen. Konst och kultur ger ofta nya möjligheter att uttrycka och förstå olika saker. Förmågan till känslouttryck skyddar barnet och den kan främjas genom konst och kultur. Genom konst och kultur kan barn och unga också få verktyg för social tillväxt och lärande samt för att identifiera sina egna styrkor.

Den verksamhet som programmet Konsttestarna erbjuder är också förenlig med målen i läroplanen och kan inkluderas i den. I anslutning till programmet kan man också samarbeta mellan läroämnena med betoning på konst. Programmet utvecklas ständigt utifrån de ungas respons så att innehållet är modernt och tilltalande för de unga.

Vi föreslår

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 4 /vänst

att riksdagen ökar moment 29.80.50 med 6 500 000 euro för understöd för att främja konst och kultur,

att riksdagen ökar moment 29.80.50 med 1 000 000 euro för finansiering av Finlands filmstiftelse, och

att riksdagen ökar moment 29.80.50 med 1 400 000 euro till Konsttestarna.

90. Idrottsverksamhet

Inom idrottspolitiken oroar sig Vänsterförbundet för att idrotten har polariserats. Det finns fortfarande många som rör på sig mycket, men antalet personer som rör på sig mindre än rekommenderat har ökat. Den socioekonomiska ställningen har betydelse också inom idrott och motion. Den påverkar motionsvanorna och möjligheterna att delta i mångsidig motion. Allt beslutsfattande ska ta fasta på att stödja en aktiv livsstil. Exempelvis trafikpolitiken och stadsplaneringen har stor betydelse för främjandet av vardagsmotion.

Jämställdheten mellan könen förverkligas inte inom idrott och motion, och det krävs fortfarande mycket också av statens idrottspolitik för att rätta till detta missförhållande. Invandrare, särskilt invandrarkvinnor, behöver mångsidigt stöd för att delta i motion och föreningsverksamhet. Man bör inom alla nivåer av beslutsfattandet satsa på lika möjligheter för barn och unga att röra på sig, eftersom det är i barndomen man bygger grunden för sitt lärande och en aktiv livsstil. Därför anser vänstern att det är viktigt att varje barn garanteras en avgiftsfri hobby. Motion och de gemenskaper som hör samman med motion är viktiga också när det gäller att främja pensionärernas välbefinnande och ingripa i ensamhet.

51. Främjande av en fysiskt aktiv livsstil och motionsförhållandena (reservationsanslag 2 år)

Regeringens nedskärningar i motion och idrott försvagar möjligheterna att främja och upprätthålla en fysiskt aktiv livsstil bland medborgarna. Det finns en risk för att nedskärningarna i motion och idrott multipliceras i kommunerna, om både staten och kommunerna minskar stödet till motion under de kommande åren.

Största delen av kommunerna bedömer redan nu att behovet av att istandsätta idrottsanläggningar eller reparationsskulden är ett betydande problem i den egna kommunen. Även om kommunerna till stor del står för kostnaderna för byggandet av idrottsanläggningar, har statligt stöd stor betydelse till exempel för inledandet av ombyggnadsprojekt. På grund av regeringens nedskärningar i motion och idrott förblir många idrottsanläggningar obbyggda eller utan renovering. Det är också fråga om att sörja för idrottsanläggningarnas mångsidighet, tidsenlighet och säkerhet.

Dessutom drabbas motion och idrott av en betydande höjning av mervärdesskatten på motions-tjänster från 10 procent till 14 procent 2025. Detta höjer priset på motionsaktiviteter och försämrar situationen för idrottsföreningar och idrottsföretag. Regeringen har inte bedömt de sammanlagda konsekvenserna av skattepolitiken och nedskärningarna i motion och idrott exempelvis för barn och unga, när den samtidigt försämrar den ekonomiska situationen för många familjer med

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Reservation 4 /vänst

låga inkomster. Kostnaderna för hobbyer har stigit kraftigt under de senaste åren, och regeringens politik påskyndar denna utveckling.

Motion och idrott hänger inte enbart på statsbidrag utan arbetet på gräsrotsnivå och volontärernas insatser spelar en viktig roll. Den statliga finansieringen är dock en viktig motor för att arbetet ska kunna hållas igång. De krympande resurserna utgör ett allvarligt hot mot idrottsaktörernas långsiktiga arbete för att främja en aktiv livsstil. Osäkerheten i finansieringen av motion och idrott försvårar också planeringen av verksamheten på lång sikt.

Fysisk inaktivitet kostar samhället över 4,7 miljarder euro årligen. I regeringsprogrammet för regeringen Orpo identifieras väl att motion stärker välbefinnandet och förbättrar funktionsförmågan samt hjälper till att lära sig nytt. I sitt program lovar regeringen att främja en fysiskt aktiv livsstil genom ett separat program som inbegriper hela statsförvaltningen. Regeringens nedskärningar i motion och idrott står i skarp kontrast till skrivningarna i regeringsprogrammet.

I den finländska idrottskulturen har föreningarna en central ställning, och föreningsverksamheten är kärnan i medborgarverksamheten inom idrotten. Föreningarna är av stor betydelse inom elitidrott, tävlingsidrott och hobbyidrott. Särskilt när det gäller idrott och motion för barn och unga spelar föreningarna en stor roll. För många barn och unga är föreningarna en oersättlig gemenskap där man upplever mycket och utvecklas tillsammans.

Idrottsföreningarna ska å ena sidan erbjuda sakkunnig träning och handledning och å andra sidan vara avgiftsfria. Denna ekvation är för svår för många föreningar vars verksamhet bygger på frivilligarbete. Förutsättningarna för allmännyttig medborgarverksamhet bör stödjas i högre grad än för närvarande.

Idrottsföreningarnas ekonomi belastas också av att kostnaderna stiger och av att trycket på att höja avgifterna för juniorverksamheten ökar. När kostnaderna stiger också inom andra livsområden kan idrottsavgifterna bli för höga, särskilt i familjer med låga inkomster. Att sluta ägna sig åt en hobby som är viktig i barnets och den unga personens liv kan vara en stor förlust också för de sociala relationerna och öka känslan av utanförskap och ensamhet.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 29.90.51 med 4 000 000 euro för att öka föreningsstödet som stöder ungas idrottsaktiviteter och

att riksdagen ökar moment 29.90.51 med 11 000 000 euro för att återta nedskärningarna i främjandet av en fysiskt aktiv livsstil och motionsförhållandena.

91. Ungdomsarbete

Det är en allvarlig signal för samhället när allt fler unga mår psykiskt dåligt och känner osäkerhet. En stor del av de unga mår bra, men de som mår sämst mår dåligt på många olika områden. Också coronaåren bidrog till att problemen växte i de familjer som hade det svårt sedan tidigare, och det

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Reservation 4 /vänst

kommer sannolikt att synas i barnens och de ungas liv ännu länge. Beklagligt ofta är det fråga om generationsöverskridande utsatthet.

De unga som mår dåligt av flera olika orsaker faller alltför ofta utanför samhällets skyddsnät. När exempelvis mentalvårdstjänsterna inte är tillräckligt lättillgängliga, måste barnskyddet också hjälpa unga med psykiska symtom. Det är viktigt att utveckla samarbetet mellan barnskyddet och barn- och ungdomspsykiatri. Det bör också säkerställas att också barnens behov av hjälp utreds när de vuxna i familjen uppvisar symtom på psykisk ohälsa.

Regeringens nedskärningar och försämringar av tjänsterna försvårar de ungas liv och är ytterst kortsiktiga. Regeringen ökar fattigdomen bland barnfamiljerna. Regeringen skär i studiepenningen och bostadsbidraget för unga. Regeringen försämrar förutsättningarna till rehabilitering för unga som löper risk för utslagning och försämrar eftervården inom barnskyddet. Regeringen gör nedskärningar i ungdomsarbetet. Regeringen avskaffar skattefriheten vid köp av en första bostad. Listan kunde göras ännu längre.

I stället för nedskärningar som drabbar de unga och barnfamiljerna måste vi satsa på familjernas välbefinnande och försörjning, på att stärka framtidsutsikterna och delaktigheten för unga och på tjänster för unga.

Våldsbrott och gängbildning bland unga är oroväckande företeelser. Det krävs många olika lösningar för att hjälpa unga som uppvisar symtom genom att begå brott. Det viktigaste är att förebygga illabefinnande och beteendemönster som leder till att den unga begår brott. För det krävs framför allt en fungerande socialpolitik. Situationen måste åtgärdas i mångprofessionellt samarbete och hela familjens situation ska tas i beaktande. Det kräver till exempel tillräckliga resurser för barnskyddet och ungdomsarbetet samt samarbete mellan hemmet och skolan.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 44

Riksdagen förutsätter att regeringen återtar nedskärningarna och försämringarna som berör barnfamiljer och unga, och att regeringen vidtar förvaltningsövergripande åtgärder för att stödja de ungas välbefinnande.

50. Främjande av ungdomsarbete (reservationsanslag 3 år)

Nedskärningarna i ungdomsarbetet är kortsiktiga eftersom ungdomsarbetet har en central roll i att förebygga olika problem.

Ungdomsarbete är ett litet område i statsbudgeten, men det omfattar stora och viktiga frågor. Ungdomsarbetet stöder unga i vardagen och genom det får många ungdomar hjälp med till exempel frågor som gäller framtidsval och den egna utvecklingen. Till ungdomen hör många vändpunkter och övergångar från en livsfas till en annan. Med dessa behöver många ungdomar hjälp och stöd för att stöda sin egen uppväxt, utveckling, självständighet och deltagande. Särskilt viktigt är ungdomsarbetet för dem som inte har en trygg vuxen i sitt liv eller som har en stor belast-

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Reservation 4 /vänst

ning och svåra livssituationer i familjen. Ungdomsarbete är viktigt också när det gäller att ingripa i generationsöverskridande utslagning.

Ungdomsarbete är lågröskelverksamhet där också många frivilliga deltar. Vid sidan av frivilliga behövs det dock också yrkesutbildade personer på ungdomsområdet för att sköta verksamheten. Nedskärningarna i ungdomsarbetet drabbar dock i stor utsträckning också det civila samhället, vilket är irrationellt ur ekonomisk synvinkel. Genom ungdomsarbete kan man på ett kostnadseffektivt sätt producera tjänster, verksamhet och stöd till ungdomar.

Nedskärningarna i ungdomsarbetet ökar ojämlikheten bland ungdomarna och minskar mötena med kompisarna. Experter som arbetar med unga bedömer att nedskärningarna i ungdomsarbetet särskilt hårt drabbar unga som bor på landsbygden och unga som redan är i utsatt ställning.

Att stödja ungdomsarbetet är också den bästa mentalvårdspolitiken någonsin. Genom ungdomsarbetet ges stöd exempelvis till unga som är beroende av rusmedel eller som är självdestruktiva. Nedskärningarna i ungdomsarbetet ökar den psykiska ohälsan och utslagningen bland unga. Regeringen gör nedskärningar i ungdomsarbetet under flera år. Nedskärningarnas konsekvenser för utslagningen av unga och därigenom för statsfinanserna måste bedömas.

Organisationer och kompetenscentrum inom ungdomsområdet har en betydande roll i att utveckla ungdomsarbetet, likaså när det gäller att stärka de ungas delaktighet och hobbyverksamhet. Organisationerna inom ungdomsområdet är också viktiga aktörer när det gäller att tillhandahålla ungdomsarbete.

Stöd för avgiftsfri hobbyverksamhet för skolelever

Hobbyverksamheten för barn och unga har blivit dyrare under de senaste åren. När kostnaderna för de nödvändiga grundläggande behoven stiger, såsom mat, el och boende, tvingas många familjer dra in på barnens fritidsaktiviteter. Finlandsmodellen för hobbyverksamhet är alltså ännu mer aktuell än tidigare.

Syftet med Finlandsmodellen för hobbyverksamhet är att stödja barns och ungas välbefinnande genom att erbjuda barn och unga en avgiftsfri hobby i samband med skoldagen. Under läsåret 2024–2025 ordnas verksamhet i 258 kommuner.

Finlandsmodellen stöder på många sätt barns och ungas uppväxt och förebygger ensamhet och utanförskap. Modellen stöder också familjernas ork när barn och unga utövar hobbyer i samband med skoldagen och det inte går för mycket av familjens gemensamma tid till att skjutsa barnen till hobbyverksamhet. Till modellens principer hör att alla barn och unga erbjuds fritidsaktiviteter oberoende av familjens socioekonomiska bakgrund eller till exempel en funktionsnedsättning eller sjukdom hos barnet.

Man har mycket goda erfarenheter av den finländska modellen för fritidsaktiviteter, men den måste också utvecklas och i det arbetet är det viktigt att också höra barns och ungas erfarenheter och önskemål. I glesbygden måste exempelvis skolskjutsarna bli mer flexibla för att alla ska ha

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 4 /vänst

genuina möjligheter att delta i hobbyer genast efter skoldagen. Det måste också utredas om modellen når de barn och unga som har det sämst ställt socioekonomiskt.

Stöd till Prometheus-läger

Prometheus-lägrets stöd rf grundades 1990 och ordnar religiöst och partipolitiskt obunden utbildning som syftar till att stödja den unga på sin väg mot vuxenlivet och i bildandet av en livsåskådning. Avsikten är att för de unga som inte hör till något religiöst samfund eller som inte är religiösa trygga möjligheterna till utbildning som stöder den unga på vägen mot vuxenlivet. Föreningen strävar efter att erbjuda så många unga som möjligt en högklassig lägerupplevelse.

År 2023 ordnade föreningen 58 Prometheus-läger där drygt tusen unga deltog. Alla deltagarplatser reserverades på fyra timmar. Det skulle ha funnits minst tusen fler villiga deltagare än vad man kunde ta emot. Responsen från lägren har varit mycket positiv. Undersökningar visar att lägren stärker självkänslan, de sociala färdigheterna och toleransen samt påverkar deltagarnas tänkesätt.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 29.91.50 med 3 000 000 euro för stöd till organisationer och kompetenscentrum inom ungdomsområdet,

att riksdagen ökar moment 29.91.50 med 4 000 000 euro för främjande av ungdomsarbete,

att riksdagen ökar moment 29.91.50 med 6 000 000 euro för att öka stödet för avgiftsfri hobbyverksamhet för skolelever och

att riksdagen ökar moment 29.91.50 med 350 000 euro för att öka de finansiella resurserna för Prometheus-lägrets stöd rf och för att utöka verksamheten så att den motsvarar efterfrågan.

51. Verkstadsverksamhet för unga, uppsökande ungdomsarbete samt skol- och läroanstaltsungdomsarbete (reservationsanslag 3 år)

Uppsökande ungdomsarbete utförs i de flesta kommuner i Finland och via det når man till exempel unga som har avbrutit sina studier eller annars riskerar att falla utanför samhällets skyddsnät. Det uppsökande ungdomsarbetet hjälper unga att bli självständiga och få det stöd och de tjänster som behövs. Många unga behöver hjälp med livskompetens och för att komma in på arbetsmarknaden eller börja studera. Det uppsökande ungdomsarbetet har alltså en viktig roll i att nå och hjälpa unga som riskerar att marginaliseras. Det har en viktig roll också när det gäller att lösa problem med den psykiska hälsan eftersom man via det uppsökande ungdomsarbetet kan hänvisa de unga till tjänster som erbjuder hjälp.

Arbetsverkstadsverksamhet erbjuds i cirka 90 procent av kommunerna i Finland och vanligen är det en kommun, organisation eller stiftelse som ordnar verksamheten. De vanligaste tjänsterna som verkstäderna erbjuder är arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte, arbetsprövning, lönesubventionerat arbete och social rehabilitering. Verkstadsverksamheten har en viktig roll i att hjälpa

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 4 /vänst

de unga att få sin vardag att fungera bättre, att komma vidare i livet och att få sysselsättning. Läroplikten kan också fullgöras i verkstadsverksamhet. Det här är inte möjligt utan tillräckliga resurser.

Finansieringen av det uppsökande ungdomsarbetet och arbetsverkstadsverksamheten påverkades i budgeten för 2024 av att den tilläggsfinansiering som de senaste åren beviljats på grund av coronapandemin upphörde. Det har försvårat den ekonomiska situationen så mycket att till exempel det uppsökande ungdomsarbetet riskerar upphöra i flera kommuner. Också för dem vars barn och ungdom starkt har präglats av coronaåren är det viktigt att det uppsökande ungdomsarbetet och verkstadsverksamheten får tillräcklig finansiering. Skillnaderna i de ungas välbefinnande ökar kraftigt, och det uppsökande ungdomsarbetet och arbetsverkstadsverksamheten spelar en viktig roll för att stoppa detta fenomen. Åtgärder för att främja återhämtningen från coronapandemin kommer att behöva riktas till barn och unga under en längre tid, och tillräckliga resurser måste anvisas för det här.

En fungerande socialpolitik är av största vikt också i bekämpningen av brottslighet bland barn och unga. Det effektivaste sättet att ingripa är genom tillräckliga resurser för barnskyddet och ungdomsarbetet samt genom samarbete mellan skolan och hemmet. Också därför måste en tillräcklig finansiering av det uppsökande ungdomsarbetet och verkstadsverksamheten tryggas.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 29.91.51 med 9 000 000 euro för uppsökande ungdomsarbete och för verkstadsverksamhet.

Huvudtitel 30

JORD- OCH SKOGSBRUKSMINISTERIETS FÖRVALTNINGSOMRÅDE

Jordbruket och livsmedelssystemet i vidare bemärkelse har stor betydelse dels för livsmedelssäkerheten, dels för miljöhållbarheten i vårt samhälle. Jordbruket måste styras i en miljöhållbar riktning samtidigt som branschens lönsamhet utvecklas. Matproduktionen ger upphov till stora utsläpp, och å andra sidan är livsmedelsproduktionen och markanvändningen i anslutning till den av stor betydelse för utsläppen från mark och för kolsänkorna i mark.

Behovet av att dämpa avskogningen i Finland är akut. Förändringar i markanvändningen, från skog till åker eller från naturområde till bebyggd miljö, kan styras genom reglering och olika styrmedel, såsom en avgift för ändring av markanvändningen.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 45

Riksdagen förutsätter att regeringen under 2025 lämnar en proposition till riksdagen med förslag till en avgift för ändring av markanvändningen i syfte att stävja avskogningen och stärka kolsänkan.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 4 /vänst

Reservationens förslag till uttalande 46

Riksdagen förutsätter att regeringen reagerar på de försvagade kolsänkorna och fattar behövliga beslut för att stärka sänkorna inom markanvändningssektorn på så sätt att Finland inte behöver kompensera för försvagningen genom utsläppsminskningar inom andra sektorer eller genom att betala till EU, utan pengarna i stället kan användas i Finland genom att betala mark- och skogsägare för att stärka sänkan.

20. Jordbruk och livsmedelsekonomi

01. Livsmedelsverkets omkostnader (reservationsanslag 2 år)

Den myndighet som bevakar djurens intressen gjorde under den senaste regeringsperioden en ekonomiskt liten men symboliskt och praktiskt effektiv satsning på djurens välbefinnande. Det framgår av att både delegationen för produktionsdjurens välbefinnande och delegationen för sällskaps- och hobbydjurens välbefinnande förordade en förlängning av tjänsten. När ekonomin är svag ökar riskerna för att djurens välbefinnande försämrats. Därför är tjänsten som djurskyddsombud allt mer motiverad i sig i det nuvarande ekonomiska läget.

Miljöutskottet har påpekat att det är viktigt att tjänsten permanentas och att tillräckliga medel reserveras för den. Likaså har jord- och skogsbruksutskottet lyft fram att tjänsten är viktig och tillstyrkt en utredning om förlängning av tjänsten samt tillräckliga resurser för att trygga ett tillräckligt omfattande kunnande som täcker mycket olika djurarter.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 30.20.01 med 100 000 euro för att inrätta en tjänst som djurskyddsombud.

42. Klimatåtgärder som hänför sig till torvmarker (reservationsanslag 3 år)

Våtmarksodling är en effektiv klimatåtgärd inom markanvändningssektorn. Där odlas våt torvmark upp eller höjs vattenytan på torvmark så att klimatutsläppen minskar. Samtidigt kan man odla växter som trivs i våt mark. Också den biologiska mångfalden växer genom att våtmarksarealen utökas i de områden som lämpar sig för den.

Markanvändningssektorn och jordbruket är i stort behov av nya åtgärder som minskar utsläppen och å andra sidan av olika sätt att producera nya varor. Kolbindning är en viktig produkt för det nuvarande och det framtida jordbruket, liksom produktionen av mångfald. Utöver dessa kan de odlade växterna säljas som råvara, medicinalväxter eller livsmedel. Våtmarksodling behöver statligt stöd för att komma igång och möjligen också senare. Det är dock statsekonomiskt förnuftigt och effektivt för att avhjälpa underskottet i kolsänkorna.

Regeringen Orpo slopade det stöd för våtmarksodling som bereddes under den förra regeringen innan man ens hunnit dela ut stödet. Stödet för våtmarksodling bör återinföras.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 4 /vänst

Vi föreslår

att riksdagen återinför moment 30.20.42 i budgeten och ökar momentet med 30 000 000 euro för stöd till våtmarksodling.

49. En ökning av självförsörjningen när det gäller produktionsinsatserna inom primärproduktionen (reservationsanslag 3 år)

För att uppnå klimat- och miljömålen är det avgörande att man övergår till ett ekonomiskt system som baserar sig på cirkulär ekonomi. Genom att främja återvinning av näringsämnen kan man bättre få igång återcirkuleringen av de värdefulla näringsämnena i gödsel. I det skärpta geopolitiska världsläget handlar det också om försörjningsberedskap. Återvinningen av näringsämnen gör vår matproduktion mindre sårbar.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 30.20.49 med 5 000 000 euro för att främja återvinning av näringsämnen.

40. Naturresursekonomi

31. Stödjande av vattenhushållnings- och fiskeriprojekt (reservationsanslag 3 år)

Det krävs mycket mer resurser för att förbättra vattendragens tillstånd och främja en hållbar användning av vattenresurser så att den biologiska mångfalden ska kunna återhämta sig i enlighet med våra internationella miljöförpliktelser. Med anslagen genomförs bland annat programmet Nousu som syftar till att förbättra levnadsförhållandena för hotade vandringsfiskar genom restaurering av strömmande vatten. Programmet genomförs genom mångsidiga åtgärder, bygger på frivillighet och omfattande samarbete och har visat sig vara effektivt. Därför är det viktigt att programmet reserveras tillräckliga resurser.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 30.40.31 med 810 000 euro för att främja projekt som förbättrar vattendragens tillstånd och främjar en hållbar användning av vattenresurser, såsom programmet Nousu för vandringsfisk.

44. Stöd för trygghet av virkesproduktionens uthållighet (förslagsanslag)

Den finländska skogsindustrin har länge kämpat med en alltför låg förädlingsgrad. Det är fråga om ett självförvållat problem som aldrig åtgärdats: skogsvårdsstöden har riktats till en skogsvårdsmodell som producerar massaved. Bearbetning av massaved till cellulosa är den enklaste lösningen för industrin, eftersom det finns en välutvecklad infrastruktur för detta. Det ekonomiska mervärdet är dock för litet i förhållande till vad som kan erhållas vid förädling av stockar.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 4 /vänst

Ett skogsbruk som fokuserar på produktion av massaved ödelägger den finländska skogsnaturen. I ljuset av undersökningen om hotade naturtyper råder det ingen oklarhet om detta. Höjdpunkten i det periodiska skogsbruket är en kalhuggning som bokstavligen avlägsnar skogsarternas livsmiljö, förstör marken och förutsätter att ny skog planteras, varvid marken bearbetas ytterligare kanske också genom dikning.

Ett skogsbruk som fokuserar på att öka andelen timmer innebär däremot att man i lämpliga områden övergår till kontinuitetsskogsbruk (hyggesfritt skogsbruk). Hyggesfritt skogsbruk leder inte till kalhuggning, utan timret avverkas i mindre mängder, men oftare och försiktigare än vid periodiskt skogsbruk. Dikning behövs inte, marken behöver ofta inte bearbetas och brytas sönder, och skogsarternas livsmiljö bevaras. Dessutom är timmer dussintals gånger värdefullare än massaved, och om timret förädlas exempelvis till byggmaterial och möbler ökar förädlingsgraden betydligt. Därför måste stödet till periodiskt skogsbruk minskas och pengarna överföras till finansiering av naturvårdsåtgärder.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 47

Riksdagen förutsätter att regeringen utan dröjsmål lämnar riksdagen en proposition med förslag till ändring av stödsystemet för virkesproduktion så att andelen periodisk skogsodling minskar.

45. Främjande av vården av skogsnatur (reservationsanslag 3 år)

För att främja metoderna för hyggesfritt skogsbruk bör stödet för vård av skogsnaturen ökas.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 30.40.45 med 10 000 000 euro för att främja vården av skogsnaturen.

46. Statsunderstöd till Finlands skogscentral (reservationsanslag 2 år)

Anslagen under momentet riktas bland annat till genomförandet av Metso-programmet för Finlands skogscentrals del. Skogscentralen genomför med anslagen också rådgivning och tillsyn i fråga om ekonomiskogar. De här uppgifterna behöver kunna utföras på ett mer heltäckande sätt än i nuläget.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 30.40.46 med 1 900 000 euro för att genomföra handlingsplanen för den biologiska mångfalden i skogarna i södra Finland (Metso) och för att främja den rådgivning och tillsyn över ekonomiskogar som Finlands skogscentral genomför.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 4 /vänst

47. Stöd för beskogning av impedimentmark (reservationsanslag 3 år)

Det råder stor brist på klimatåtgärder inom markanvändningssektorn. Utöver den tidigare regeringens åtgärder hade det behövts nya åtgärder, men Orpos regering rensar ut den förra regeringens mest verkningsfulla åtgärder och vidtar inte alls några egna nya åtgärder.

Beskogning av impedimentmark är ett effektivt sätt att minska utsläppen från mark och öka kolsänkan. Den föregående regeringen införde 2021 ett nytt stöd för beskogning av impedimentmark för privata markägare. Fram till augusti 2023 hade beslut om stöd fattats för en areal på cirka 5 300 hektar, varav cirka två tredjedelar gällde torvmarker. Tyvärr har regeringen Orpo beslutat att inte fortsätta med beskogningsstödet.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 30.40.47 med 10 000 000 euro för att fortsätta stödet för beskogning av impedimentmark.

53. Vissa statsunderstöd inom naturresursekonomin (reservationsanslag 2 år)

Med tanke på Finlands klimatmål är det väsentligt att avverkningsnivåerna kan sänkas till en hållbar nivå. Ett sätt är att förlänga omloppstiden i ekonomiskogarna. En måttlig förlängning av omloppstiden för skogar med periodiskt skogsbruk skulle minska avverkningstrycket i det rådande läget, där det allmänna måste hitta styrmedel för att producera kolsänkor så att Parisavtalet, EU-förpliktelserna och vårt eget mål om klimatneutralitet kan nås och Finland bidrar till att bromsa uppvärmningen av klimatet. Dessutom bromsas den fortskridande förlusten av biologisk mångfald i våra skogsnaturtyper upp när livsmiljöerna inte avverkas enligt samma cykel som tidigare.

Vi anser att det måste skapas ett incitament för skogsägarna att behålla träd i skogarna under en längre tid. Det kol som skogen binder ska ha ett pris på samma sätt som inom utsläppshandelssektorn. Utsläppshandeln har varit den effektivaste mekanismen för utsläppsminskningar. Därför är det motiverat att föra in samma resonemang också på andra områden, särskilt den svårt utsatta markanvändningssektorn.

I vår modell med koldioxidstöd ersätts en 10 års förlängning av omloppstiden kalkylmässigt med 40 procent av inkomstbortfallet. Det skulle inom markanvändningssektorn ge bundet kol motsvarande 20 miljoner ton koldioxidekvivalenter. Det är en viktig delösning på frågan om kolsänkor, och dessutom kan finska staten ge finländska skogsägare ekonomiskt stöd istället för att betala ett mångfaldigt belopp i böter till EU för försummelse av LULUCF-skyldigheterna.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 48

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder och förelägger riksdagen en proposition om en modell för koldioxidstöd som erbjuder finländska skogsägare ekonomiska incitament att stärka kolsänkorna.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 4 /vänst

64. Forststyrelsen

Statens skogar har en nyckelroll när det gäller att stoppa förlusten av skogsnatur. Regeringen har för avsikt att intäktsföra 125 000 000 euro av Forststyrelsens resultat i statsbudgeten, vilket är för mycket med tanke på en hållbar skogsvård.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 49

Riksdagen förutsätter att de statsägda skogarna sköts på ett sätt som beaktar den biologiska mångfalden och att Forststyrelsens intäktsföringsmål därför bör göras skäligare, finansieringen av naturtjänsterna stärkas och statsägda gamla värdefulla skogar skyddas.

50. Vissa av Forststyrelsens offentliga förvaltningsuppgifter (reservationsanslag 3 år)

Statens skogar har en nyckelroll när det gäller att stoppa förlusten av skogsnatur. Att finansieringen av Forststyrelsens naturskyddsuppgifter och offentliga förvaltningsuppgifter minskar i regeringens budget innebär att det blir svårare att nå målen för naturvården och naturens mångfald. I statsägda skogar bör man övergå till en skogsvård som i högre grad än för närvarande beaktar koldioxidbindningen och den biologiska mångfalden. Alla kvarvarande statsägda gamla skogar måste skyddas.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 30.64.50 med 10 000 000 euro för att sköta Forststyrelsens naturskyddsmål och offentliga förvaltningsuppgifter.

Huvudtitel 31

KOMMUNIKATIONSMINISTERIETS FÖRVALTNINGSOMRÅDE

10. Trafik- och kommunikationsnäten

31. Vissa understöd (reservationsanslag 3 år)

Finland har förbundit sig att minst halvera utsläppen från trafik och transporter i hemlandet fram till 2030. Statsrådet har fattat ett principbeslut om målen för utsläppsminskningen. För att stödja genomförandet av principbeslutet har kommunikationsministeriet berett en färdplan för fossilfria transporter.

Färdplanen för fossilfria transporter innehåller som en första åtgärd stöd och incitament som styr till utsläppsfria transporter, av vilka stöden för att främja gång och cykling är en del av metodarsenalen. Som en del av det av statsrådet godkända programmet för främjande av gång och cykling ingår ett investeringsprogram med projekt som främjar förutsättningarna för gång och cykling.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 4 /vänst

Staten kan bevilja understöd till kommuner som genomför åtgärder i enlighet med programmet. Projekten kan till exempel vara utvecklande av infartsparkering för cyklar, trafikledsprojekt på olika nivåer eller förbättring av vägvisningen. Kommunen ska delta i projektets kostnader med en minst lika stor satsning. Utöver kommunerna kan understöd för främjande av gång och cykling beviljas också andra aktörer.

I planen Trafik 12 föreslås det att den årliga finansieringsnivån för främjande av gång och cykling höjs till 30 miljoner euro, vilket ställer krav på en väsentlig ökning av anslagen jämfört med nuläget.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 31.10.31 med 28 200 000 euro för att främja gång och cykling.

20. Tjänster inom trafik, transport och kommunikation

21. Köp och utvecklande av tjänster inom den offentliga persontrafiken (reservationsanslag 3 år)

Stöd för kollektivtrafik har beviljats de stora stadsregionerna sedan 2010. Ju längre de för klimatuppvärmningen avgörande årtiondena framskrider, desto tydligare är det att det krävs en billig och fungerande kollektivtrafik för att minska utsläppen från trafiken.

En skäligt prissatt kollektivtrafik är också viktig för att förhindra ojämlikhet. Vi isolerar människor från samhället om de inte har möjlighet att ta sig från ett ställe till ett annat. Inom pendlingsområdena för de stora städerna och huvudstadsregionen är dessutom en smidig och skäligt prissatt kollektivtrafik väsentlig för tillgången till arbetskraft. Detta behov accentueras när försörjningen för många låginkomsttagare försämras i och med regeringen Orpos nedskärningar.

I huvudstadsregionen finns det ett ständigt tryck på att höja biljettpriserna inom kollektivtrafiken. Till exempel i Tyskland bedrivs omfattande försök med mycket förmånlig kollektivtrafik, och vårt grannlands huvudstad Tallinn har övergått till avgiftsfri kollektivtrafik för invånarna. Huvudstadsregionen och de stora städerna bör få mer stöd för kollektivtrafiken, så att man på lika villkor kan ta sig dit man behöver, till exempel till arbete eller hälsovård. Det behövs också incitament för att åka kollektivt i stället för bil.

Kollektivtrafikstödet till stora städer bör permanent vara på samma nivå som för andra nordiska huvudstäder (cirka 150 miljoner euro per år). Ett direkt stöd främjar användningen av kollektivtrafik och minskar trycket på att höja biljettpriserna. För att utveckla kollektivtrafiken krävs öronmärkta statliga medel. Statens relativa andel av transportinvesteringarna i huvudstadsregionen bör därför återställas till den genomsnittliga nivån för 2000-talet (minst 170 miljoner euro per år). Finansieringen måste gradvis ökas till rätt nivå.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 31.20.21 med 50 000 000 euro för att stödja kollektivtrafiken i de stora städerna och huvudstadsregionen.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 4 /vänst

Huvudtitel 32

ARBETS- OCH NÄRINGSMINISTERIETS FÖRVALTNINGSOMRÅDE

20. Förnyelse och koldioxidsnålhet

Distributionsskyldigheten för biodrivmedel

Regeringen har beslutat om ändringar i lagen om främjande av användningen av förnybara drivmedel för transport för att sänka distributionsskyldigheten. Distributionsskyldigheten är vid sidan av beskattningen det viktigaste enskilda sättet att uppnå utsläppsminskningar inte bara inom trafiken utan också inom hela ansvarsfördelningssektorn. Också den sänkning av tillägsskyldigheten som ingår i propositionen försämrar enligt sakkunnigyttrandena investeringsutsikterna för biogas och RNFBO-bränslen.

Ändringarna i distributionsskyldigheten beräknas öka utsläppen med 1,6 megaton koldioxidekvivalenter. Det är en betydande konsekvens av en enskild proposition och i helt fel riktning. Regeringen har inte visat att den ens har för avsikt att försöka ersätta dessa ytterligare utsläpp med andra åtgärder.

Enligt ansvarsfördelningsförordningen är utsläppsminskningssåtagandet för Finlands ansvarsfördelningssektor 50 procent senast 2030 jämfört med 2005 års nivå. Ansvarsfördelningsförordningen är juridiskt bindande för Finland, och tills vidare är det inte känt hur detta mål ska uppnås. Klimatpanelen bedömer att Finland i och med de beslut som regeringen Orpo fattat inte kommer att nå målet på tre megaton för ansvarsfördelningssektorn 2030. Finland fullgör alltså inte sin andel av EU:s klimatåtgärder.

Regeringens linje äventyrar också uppnåendet av Finlands eget mål för klimatneutralitet 2035, som skrivits in i klimatlagen, samt målen för minskning av utsläppen från trafiken och ansvarsfördelningssektorn. Systemet med distributionsskyldighet är inte ett problemfritt sätt att minska utsläppen inom ansvarsfördelningssektorn, men att tumma på de tidigare besluten utan kompenserande åtgärder äventyrar Finlands klimatpolitik som helhet.

Minskningen av distributionsskyldigheten kritiserar i stor utsträckning av olika intressentgrupper och de sakkunniga som hörts under riksdagsbehandlingen. Sänkningen av tillägsskyldigheten minskar incitamenten att utveckla förnybara bränslen som produceras av alternativa råvaror och källor, såsom industrins sidoströmmar. Det försvagar till exempel förutsättningarna för biogas. Detta trots regeringens mål att främja användningen av biogas i Finland.

Investeringsprogram för växtbaserad mat

Ökad konsumtion av växtbaserad mat är globalt sett ett av de effektivaste sätten att stävja avskogningen och utsläppen från matproduktionen samt att minska produktionsdjurens lidande. Växtbaserade proteiner och proteinförädlingsprodukter står i centrum för omställningen. I Finland finns det redan till exempel produktion och förädling av bondböror, havrebaserade produkter och växtbaserade

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 4 /vänst

köttersättningar. Det finns också stor potential för export av växtproteiner, så produktutvecklingen och tillväxten inom denna nya sektor måste stödjas.

FoUI-finansiering är ett viktigt sätt att rikta medel till produktutveckling och utveckling av värdekedjan från råvaruproduktion till livsmedelsindustrins förädlade produkter. I bästa fall är det möjligt att skapa växtproteinkluster. Till exempel Kanada och Danmark stöder utvecklingen av växtproteiner genom ett investeringsprogram. Också i Finland är det i ljuset av dessa exempel motiverat att satsa betydligt mer än för närvarande. I Vänsterförbundets alternativ stöds utvecklingen av ett växtbaserat matkluster med 30 miljoner euro.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 50

Riksdagen förutsätter att regeringen lämnar riksdagen en proposition om att stegvis höja distributionsskyldigheten för biodrivmedel så att Finland på ett trovärdigt sätt kan nå målen för minskning av utsläppen inom transportsektorn på nationell nivå och EU-nivå eller att regeringen lägger fram en annan proposition som på ett trovärdigt sätt möjliggör att motsvarande utsläppsminskningar kan nås.

Reservationens förslag till uttalande 51

Riksdagen förutsätter att regeringen startar ett investeringsprogram för växtbaserad mat och anvisar tillräckliga medel för det.

40. Stödjande av forsknings-, utvecklings- och innovationsverksamhet (förslagsanslag)

Produktionsincitament för den audiovisuella sektorn

Staten stöder konst och kultur på många sätt. Genom budgeten finansieras bland annat finländska orkestrar, teatrar och museer, tv- och filmproduktioner samt aktörer inom det fria fältet, utlåningsersättningar, konstnärsstipendier och konstnäerspensioner. Det offentliga stödet är livsviktigt för att upprätthålla ett mångsidigt och levande kulturliv. Samtidigt måste vi hitta nya sätt att förbättra förtjänstmöjligheterna för dem som utför konstnärligt arbete.

Det har blivit svårare att arbeta inom den audiovisuella sektorn och de som jobbar inom sektorn drabbas av nedskärningar från många håll samtidigt. Nedskärningarna drabbar förhållandevis hårt till exempel aktörerna inom det fria konstfältet samt tv- och filmbranschen. Vänsterförbundets mål är att på lång sikt avsevärt öka finansieringen av konst och kultur.

För att underlätta situationen bör stödet till produktion av audiovisuella verk vara förutsägbart och tillräckligt. Produktionsincitamentet inom den audiovisuella sektorn är betydande för Finlands internationella tv- och filmproduktion och för att sysselsättningen ökar inom branschen.

Vi föreslår

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 4 /vänst

att riksdagen ökar fullmakten under moment 32.20.40 med 8 000 000 euro för produktionsincitamentet för den audiovisuella branschen, som beräknas medföra utgifter på 800 000 euro för staten under budgetåret.

41. Energistöd (förslagsanslag)

Energistödet har haft en betydande hävstångseffekt när det gäller att skapa ett rent energisystem. Regeringen Orpo sänker energistödet avsevärt jämfört med tidigare års nivå, trots att finansieringsformen har varit viktig för att främja investeringar i ren energi. Bevillningsfullmakterna för nya projekt har till och med rasat. Det är totalt fel riktning. Fullmakten att bevilja energistöd måste utökas. I det svåra ekonomiska läget har det offentliga stödet en allt större betydelse för investeringarna. Exempelvis år 2023 bidrog energistöden enligt statsrådet till investeringar till ett värde av nästan 1,2 miljarder euro med en offentlig finansieringsandel på 296 miljoner euro.

Vi föreslår

att riksdagen ökar fullmakten under moment 32.20.41 med 80 000 000 euro för projekt inom förnybar energi som beräknas medföra utgifter på 8 000 000 euro för staten under budgetåret.

43. Elektrifieringsstöd till den energiintensiva industrin (förslagsanslag)

Elektrifieringsstödet till den energiintensiva industrin är en gammal kompensation för utsläppshandeln. Det har till största delen utgjort ett skadligt företagsstöd, eftersom hälften av stödbeloppet på 150 miljoner euro borde ha använts till åtgärder för att minska utsläppen och förbättra energieffektiviteten.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 52

Riksdagen förutsätter att regeringen lämnar riksdagen en proposition om slopande av elektrifieringsstödet till den energiintensiva industrin.

30. Sysselsättning och företagsamhet

Under den föregående regeringen steg det relativa sysselsättningstalet i Finland till en rekordnivå. När det gäller sysselsättningstalet (räknat i heltidsekvivalenter) gick Finland förbi de övriga nordiska länderna. Nu befinner sig Finland i en arbetslöshetskris och sysselsättningen har minskat betydligt.

Till skillnad från vad Orpos högerregering påstår kan vi inte svara på den svaga ekonomiska utvecklingen genom billigare arbetskraft, försvagade arbetstagarrättigheter och ökad osäkerhet i arbetslivet.

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Reservation 4 /vänst

De planerade försämringarna av arbetstagarnas ställning ökar inte sysselsättningen ens enligt regeringens egna bedömningar. Däremot skärper de stämningen på arbetsplatserna och ökar miss-tron och osäkerheten på arbetsmarknaden. Det blir svårare att komma överens, motsättningarna tillspetsas, den gemensamma andan försvagas och folk mår sämre på jobbet. Avskaffandet av vuxenutbildningsstödet och altemneringsledigheten försämrar arbetshälsan och förutsättningarna för kontinuerligt lärande.

Sysselsättningen i Finland måste stärkas och i synnerhet långtidsarbetslösheten måste elimineras för att allas rätt till arbete ska tillgodoses. Vi vill att arbetslivet i Finland ska vara världens bästa.

Spelreglerna i arbetslivet måste vara rättvisa och arbetsvillkoren anständiga. Arbetstagarna måste få bättre möjligheter att påverka på arbetsplatserna. Arbetstiden måste också förkortas och arbetet fördelas jämnare. Lönejämställdheten måste främjas och missbruk i arbetslivet bekämpas mer beslutsamt. Ett gott arbetsliv ökar också sysselsättningen: nöjda och rättvist bemötta arbetstagare orkar bättre, sjukfrånvaron och förtida pensioneringar minskar och arbetsmotivationen ökar.

Stress och utmattning och medarbetare som allmänt mår dåligt på jobbet är växande problem i det finländska arbetslivet. Kostnaderna för psykisk ohälsa på jobbet uppskattas till åtskilliga, kanske tiotals miljarder euro per år för arbetsgivarna och samhället. Ofta ligger överbelastning till grund för problemen.

De lagstiftningsprojekt som kraftigt försämrar arbetstagarnas ställning och arbetslivets kvalitet bör slopas. Däremot bör man sträva efter att genom ett trepartssamarbete bygga upp det bästa arbetslivet i världen före 2030. Det program för utveckling av arbetet och välbefinnandet som den föregående regeringen startade bör fortsätta och finansieringen av det tryggas. IPS-modellen som stöder sysselsättningen av personer med psykiska störningar måste utvidgas och permanent finansiering anvisas för den.

Eftersom arbetstagarnas realinkomster har sjunkit under de senaste åren, bör köpkraften höjas bland annat genom att de socialskyddsavgifter som överfördes i samband med konkurrenskrafts-avtalet läggs tillbaka på arbetsgivarna och genom att det på lagnivå föreskrivs om en minimilön på 13 euro.

För att minska belastningen måste det bli lättare att ordna flexibla arbetstider, samordna arbete och familjeliv och att uppdatera kompetensen.

Vi vill inleda ett nytt och fördomsfritt försök för att utreda vilka konsekvenser kortare arbetstid i Finland under 2020-talet har för ekonomin, välfärden, sysselsättningen och andra samhällsfrågor. Försöket kan bäst genomföras i samarbete med frivilliga företag, den offentliga sektorn och arbetsmarknadsorganisationer.

Omställningsstöd för pälsbranschen

Den finländska pälsdjursuppfödningen har varit mycket omtalad under den senaste tiden på grund av såväl etiska problem inom branschen som hälsorisker, försvagad allmän acceptans och ekono-

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Reservation 4 /vänst

miska svårigheter. Pälsdjursuppfödningen är nära vägs ände. Fågelinfluensan som spridit sig på pälsfarmarna har ytterligare framhävt de betydande hälsorisker och även samhällsekonomiska risker som är förknippade med pälsdjursuppfödning.

Vi anser att pälsdjursuppfödarna bör erbjudas ett omfattande stödpaket för en rättvis omställning som gör det lättare att upphöra med verksamheten och hjälper företagarna att starta nya företag, skaffa ny utbildning och få nytt arbete. Vi får inte upprepa samma misstag som inom torvsektorn, som upprätthölls för länge med stort stöd till dess att läget på marknaden snabbt och okontrollerat gjorde att branschen gick utför, vilket orsakade stora svårigheter för många aktörer inom sektorn.

Sysselsättning av partiellt arbetsföra och tjänster för svårsysselsatta

Regeringen har, utan ha infört några som helst kompensationsåtgärder, lagt ned Jobbkanalen Ab som sysselsätter partiellt arbetsföra. Istället för en nedläggning borde man ha strävat efter att utveckla och utvidga verksamheten inom ramen för Jobbkanalen Ab utgående från till exempel den svenska Samhall-modellen och andra goda modeller som tillämpas i jämförelseländerna.

Att försämra förutsättningarna för svårsysselsatta är inte ett sätt att hjälpa dessa personer att komma ut på arbetsmarknaden. Nyckeln till att sysselsätta dem som har svårt att få jobb är att stärka arbetsförmågan och kompetensen, förebygga diskriminering, anpassa arbetsuppgifterna, stödja arbetsplatserna samt utveckla övergångsarbetsmarknaden och sysselsättnings servicen. Långtidsarbetslösheten är Finlands största arbetskraftspolitiska problem. Problemet kan inte lösas genom att sänka utkomstskyddet för arbetslösa eller skärpa villkoren för det, utan genom personlig handledning, stöd, tillräckliga social- och hälsovårdstjänster och vid behov genom utbildning.

Att i överensstämmelse med regeringsprogrammet skära ner sysselsättningsanslagen är tidsmässigt illa valt i ett läge där sysselsättningsutsikterna är osäkra inom många branscher och där långtidsarbetslösheten trots de senaste årens positiva sysselsättningsutveckling fortfarande är alltför hög.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 53

Riksdagen förutsätter att regeringen lämnar riksdagen en proposition med förslag till lagstadgad minimilön på 13 euro för att stärka arbetstagarnas försörjning.

Reservationens förslag till uttalande 54

Riksdagen förutsätter att regeringen fortsätter programmet för utveckling av arbetet och välbefinnandet i arbetet och reserverar tillräcklig finansiering för detta.

Reservationens förslag till uttalande 55

Riksdagen förutsätter att regeringen lämnar riksdagen en proposition om ett försök med förkortning av arbetstiden.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 4 /vänst

Reservationens förslag till uttalande 56

Riksdagen förutsätter att regeringen utvidgar och befäster IPS-modellen, som stöder sysselsättningen av personer med psykiska störningar, och reserverar ett permanent årligt anslag för den.

Reservationens förslag till uttalande 57

Riksdagen förutsätter att regeringen återtar de lagändringar som försvagar arbetstagarnas ställning och som exempelvis hänför sig till begränsning av strejkrätten, en första sjukdag utan lön, en exportdriven lönomodell, underlättande av uppsägningar och fler visstidsanställningar.

Reservationens förslag till uttalande 58

Riksdagen förutsätter att regeringen stärker sysselsättningen genom att stödja undanröjandet av faktiska hinder för sysselsättning, till exempel genom att åtgärda kompetensgapet, problemen med arbetsförmågan, diskriminering vid rekryteringar och bristen på lämpliga möjligheter till arbete, i stället för att sträva efter att stärka sysselsättningen endast genom att urholka den sociala tryggheten och öka fattigdomen.

Reservationens förslag till uttalande 59

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar behövliga lagstiftningsåtgärder och förnyar serviceprocesserna för att Arbetskraftsservicen bättre ska motsvara personernas individuella behov och utveckla övergångsarbetsmarknaden för att stärka delaktigheten på arbetsmarknaden.

Reservationens förslag till uttalande 60

Riksdagen förutsätter att regeringen lämnar riksdagen ett stödpaket för avveckling av och en rättvis omställning inom pälsbranschen för att hjälpa aktörerna inom branschen att starta nya företag, skaffa ny utbildning och få nytt arbete.

Reservationens förslag till uttalande 61

Riksdagen förutsätter att regeringen utvecklar tjänsterna för sysselsättning av partiellt arbetsföra exempelvis enligt den svenska Samhall-modellen.

Reservationens förslag till uttalande 62

Riksdagen förutsätter att regeringen reserverar tillräckliga resurser för att hantera långtidsarbetslösheten.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 4 /vänst

50. Integration och internationell kompetens

Regeringens hårda invandrapolitik äventyrar den ekonomiska utvecklingen i Finland. Vi måste inse att också många andra åldrande europeiska länder vill ha invandrare, så Finland måste framstå som och i praktiken vara ett attraktivt land för migranter. I Västerförbundets alternativ återtas regeringens föreslagna skärpningar av invandringen och utvecklas invandartjänsterna och integrationen. Den föregående regeringens arbete för att göra arbetstillståndprocesserna smidigare bör fortsätta.

Invandrarna har varierande utgångspunkter och behov, och integrationstjänsterna måste beakta detta. Särskild uppmärksamhet bör fästas vid integrationen av och möjligheterna till sysselsättning för kvinnor som kommit till landet som flyktingar eller på grund av familjeband, eftersom sysselsättningen bland dem är klart mindre än för andra grupper. Det krävs också kraftigare åtgärder för att få ut de internationella studerande i det finländska arbetslivet och samhället.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 63

Riksdagen förutsätter att regeringen ökar resurserna för integrationstjänster för invandrare och utvecklar tjänsterna så att människor inte utesluts från integrationstjänster på grund av orsaken till eller tidpunkten för ankomsten och att regeringen i integrationsutvecklingen särskilt beaktar undersysselsatta grupper, såsom kvinnor som kommit till landet på grund av familjeband.

Reservationens förslag till uttalande 64

Riksdagen förutsätter att regeringen anvisar en tillräcklig projektfinansiering för att stärka internationella studerandes arbetslivskontakter och sociala integration.

03. Främjande av integration och arbetskraftsinvandring (reservationsanslag 2 år)

Många som flyttat till Finland för att jobba eller studera eller av familjeskäl ställs i praktiken utanför språk- och integrationsutbildningarna. Det försvagar möjligheterna till fortsatt sysselsättning och etablering i samhället. Integrations- och språkutbildning bör därför erbjudas oberoende av orsak till flytten, och tillgången till tjänsterna bör göras betydligt smidigare.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 32.50.03 med 20 000 000 euro för främjande av integration och arbetskraftsinvandring.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 4 /vänst

Huvudtitel 33

SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDSMINISTERIETS FÖRVALTNINGSOMRÅDE

I budgeten för 2025 fortsätter regeringen Orpo sina historiskt kraftiga nedskärningar i den sociala tryggheten och höjer medborgarnas levnadskostnader. Samtidigt växer arbetslösheten snabbt och ojämlikheten ökar. Regeringens politik ökar finländarnas levnadskostnader på ett oskäligt sätt och försvårar verksamhetsförutsättningarna i synnerhet för små företag mitt i en konkursvåg.

Höjningarna av mervärdesskatten höjer priserna, klientavgifterna inom social- och hälsovården, läkemedelskostnaderna och övriga sjukkostnader. Likaså blir boendet och kollektivtrafiken dyrare. Allt fler av regeringens mål försvinner allt längre bort i fjärran, vilket berättar om hur regeringens ekonomiska politik har misslyckats fullständigt.

Regeringen lovade att sysselsättningen skulle öka med 100 000 nya sysselsatta. Trots det ökar arbetslösheten i rask takt och allt fler är långtidsarbetslösa. Det har uppskattats att regeringens politik leder till att till och med 100 000 fler finländare än tidigare blir beroende av utkomststöd. Antalet arbetslösa arbetssökande har ökat med nästan 30 000 under årets gång och det finns över 50 000 färre lediga jobb än för ett år sedan.

Regeringens nedskärningar i den sociala tryggheten har inte haft de positiva effekter på sysselsättningen som det utlovades. De har bara ökat osäkerheten, ojämlikheten och fattigdomen. Nedskärningarna i den sociala tryggheten drabbar också till många delar samma hushåll och de negativa konsekvenserna hopar sig. I synnerhet många ensamförsörjarfamiljer har förlorat hundratals euro i månaden av sin försörjning.

Enbart de nedskärningar i den sociala tryggheten som trädde i kraft 2024 leder till att uppskattningsvis 17 000 barn hamnar i fattigdom. Barnfamiljsfattigdom är den mest skadliga formen av fattigdom. Undersökningar visar att fattigdom i barndomen ofta påverkar hela resten av livet negativt. Därför är det oansvarig politik att avsiktligt öka fattigdomen. När regeringen har beslutat att för hela regeringsperioden frysa många av de förmåner som är bundna till folkpensionsindex, blir de kumulativa nedskärningarna allt kraftigare under regeringsperioden.

Regeringens politik har också ökat fattigdomen bland de arbetande och behovet av utkomststöd. Regeringen har kraftigt försvagat incitamenten särskilt för deltidsarbete och kortvarigt arbete genom att slopa de så kallade skyddade delarna av förmånerna. De enorma nedskärningarna i bostadsbidraget har gjort det svårt också för sådana låginkomsttagare som arbetar heltid, eftersom inte ens lönen för heltidsarbete nödvändigtvis är tillräcklig för att täcka levnadskostnaderna, särskilt inte i de stora städerna. På fältet för bostadslöshetsarbete har man redan identifierat sysselsatta låginkomsttagare som en betydande ny målgrupp som har förlorat sina hem på grund av regeringens nedskärningar.

Vänsterförbundet vill förbättra medborgarnas försörjning och sänka levnadskostnaderna. Vi återtar de nedskärningar i den sociala tryggheten som regeringen genomfört och som leder till att många låginkomsttagare, barnfamiljer, arbetslösa och studerande får det kärvat. Vi vill sänka levnadskostnaderna och göra sådana förbättringar i den sociala tryggheten som skulle underlätta

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 4 /vänst

samordningen av arbete och social trygghet och förbättra de studerandes ställning. Vi vill också återinföra det vuxenutbildningsstöd och den altemneringsledighet som regeringen beslutat att avskaffa.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 65

Riksdagen förutsätter att regeringen omedelbart återtar frysningen av de förmåner som är bundna till folkpensionsindex för 2024—2027 och lämnar riksdagen de propositioner som krävs för detta.

02. Tillsyn

07. Omkostnader för regionförvaltningsmyndigheternas ansvarsområden för arbetarskyddet (reservationsanslag 2 år)

Utsugningen och utnyttjandet av utländsk arbetskraft måste utrotas målmedvetet bland annat genom att lönedumpning kriminaliseras, fackförbunden ges rätt att väcka talan och genom satsningar på arbetarskyddstillsynen. Anslagen för arbetarskyddstillsynen måste höjas och myndighets-samarbetet och utbudet av metoder för tillsynen utvecklas.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 33.02.07 med 5 000 000 euro för att effektivisera arbetarskyddstillsynen.

03. Forskning och utveckling

63. Vissa specialprojekt (reservationsanslag 3 år)

Pilotförsök med rådgivningsverksamhet för tonåringar

Stödet för föräldraskap fokuserar för närvarande på småbarnstiden. Ofta minskar också samarbetet mellan skolan och hemmet när barnet växer. Även föräldrarna kan behöva stöd när tonåringarna blir mer självständiga och prövar sina gränser, ibland under häftiga former.

Tanken med den så kallade tonårsrådgivningen är att ge tonåringar och deras familjer stöd, råd och hjälp i ett så tidigt skede som möjligt för att undvika svårare problem. Effektivare förebyggande tjänster är också det bästa sättet att få ned det antalet omhändertagna tonåringar, som ökat under de senaste åren. Riksdagen förutsätter att regeringen inleder ett pilotförsök för att ta fram förfaranden för rådgivningsverksamhet för unga och anvisar finansiering för detta 2025.

Vi föreslår

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 4 /vänst

att riksdagen ökar moment 33.03.63 med 2 000 000 euro för ett pilotförsök för att ta fram förfaranden för rådgivningsverksamhet för unga.

10. Utjämning av familje- och boendekostnader, grundläggande utkomststöd samt vissa tjänster

54. Bostadsbidrag (förslagsanslag)

Regeringen har genomfört massiva nedskärningar i det allmänna bostadsbidraget. De försvårar livet för låginkomsttagare och försvagar hela det finska samhällets funktion. I budgeten för 2025 fortsätter regeringen att skära ner bostadsbidraget bland annat genom att återinföra förmögenhetsprövningen, vilket ökar byråkratin och sänker maximibeloppet för stöd till personer i enskilda kommuner. Nedskärningarna i det allmänna bostadsbidraget har drabbat särskilt ensamförsörjarefamiljer och låginkomsttagare hårt, när många hushåll plötsligt har förlorat upp till hundratals euro i månaden.

Regeringen överför också studerandena från det allmänna bostadsbidraget till studiestödets bostadstillägg. Ändringen försämrar i betydande grad de studerandes ekonomiska situation genom att försämra stödet för boende under studietiden. Enligt undersökningar är högskolestuderandenas oro över den egna ekonomiska situationen en central stressfaktor som orsakar psykiska problem.

Nedskärningarna i bostadsbidraget, särskilt i fråga om ensamboende studerande, ökar oron över den ekonomiska situationen och försämrar studieförmågan. Det finns långt ifrån tillräckligt med studentbostäder till rimligt pris för alla studerande, och det finns allt färre kollektivbostäder, vilket innebär att möjligheterna att flytta till billigare bostäder kan vara mycket begränsade. På grund av regeringens bostadspolitik kommer det i framtiden att finnas ännu färre bostäder till överkomligt pris i och med att investeringsunderstöden till grupper med särskilda behov, såsom studerande, sänks.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 66

Riksdagen förutsätter att regeringen återtar alla nedskärningar i det allmänna bostadsbidraget och utan dröjsmål lämnar riksdagen de propositioner som detta förutsätter.

57. Grundläggande utkomststöd (förslagsanslag)

Regeringens beslut ökar behovet av utkomststöd med uppskattningsvis 25—30 procent, vilket kan jämföras med att utgifterna för utkomststödet började minska under förra regeringsperioden och antalet barnfamiljer som fick utkomststöd var rekordlångt. I synnerhet den omfattande användningen av utkomststöd för barnfamiljer kommer bevisligen att öka de generationsöverskridande sociala problemen och de ungas och barnens psykiska ohälsa. Nästan alla beslut som gäller den sociala tryggheten i budgeten för 2025 ökar behovet av utkomststöd ytterligare.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 4 /vänst

Regeringen har dessutom tidigare försämrat ställningen för dem som får utkomststöd avsevärt genom att skärpa bestämmelserna om godtagbara boendeutgifter på ett sätt som i många fall kan leda till oskäliga situationer. När den som redan är utsatt tvingas välja mellan att flytta eller få sänkt stöd ökar risken för utslagning, bostadslöshet och andra sociala problem.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 67

Riksdagen förutsätter att regeringen återtar sin proposition om skärpning av bestämmelserna om godtagbara boendeutgifter inom utkomststödet och utan dröjsmål lämnar riksdagen förslag till författningsändringar om detta.

20. Utkomstskydd för arbetslösa

Regeringen har försvagat utkomstskyddet för arbetslösa kraftigt i en situation där arbetslösheten fortfarande ökar snabbt. Budgeten för 2025 innehåller åter nya nedskärningar också i bostadsbidraget och utkomstskyddet för arbetslösa, när bland annat arbetslöshetsförmånernas förhöjningsdel under tiden för sysselsättningsfrämjande service slopas. Det beslutet försvagar inte bara försörjningen utan också incitamenten för att utveckla den egna kompetensen eller arbetsförmågan, och därigenom incitamenten för sysselsättning. Nedskärningarna i den sociala tryggheten verkar ha ett värde i sig för regeringen, eftersom nedskärningarna i bostadsbidragen och slopandet av skyddsdelarna redan tidigare uttryckligen har försvagat incitamenten för sysselsättning.

Enligt en undersökning av Statens ekonomiska forskningscentral VATT har utkomstskyddets och bostadsbidragets skyddade belopp ökat mängden deltidsarbete utan att heltidsarbetet minskat. Vänsterförbundet föreslår att utkomstskyddets skyddade belopp återinförs och höjs till 500 euro för att öka incitamenten för kortvarigt arbete och deltidsarbete och förbättra försörjningen för korttidsanställda.

I stället för regeringens mekaniska nedskärningar bör utkomstskyddet för arbetslösa utvecklas strukturellt, i synnerhet för att stärka företagarnas och de självsysselsattas försörjning. Grundtrygghetsförmånerna bör förenhetligas i riktning mot en basinkomst utan att nivån på förmånerna försämrats.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 68

Riksdagen förutsätter att regeringen återtar alla nedskärningar av utkomstskyddet för arbetslösa och utan dröjsmål lämnar riksdagen de författningsändringar som detta förutsätter.

Reservationens förslag till uttalande 69

Riksdagen förutsätter att regeringen lämnar riksdagen de propositioner som behövs för att höja det skyddade beloppet inom utkomstskyddet för arbetslösa till 500 euro i månaden.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 4 /vänst

Reservationens förslag till uttalande 70

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder företagare permanent rätt till arbetsmarknadsstöd i enlighet med den undantagslag som var i kraft under coronatiden.

Reservationens förslag till uttalande 71

Riksdagen förutsätter att regeringen lämnar riksdagen en proposition om en kombinationsförsäkring med en skälig försäkringspremie som vid arbetslöshet tryggar försörjningen för personer med löne- och företagarincomester.

Reservationens förslag till uttalande 72

Riksdagen förutsätter att regeringen lämnar riksdagen propositioner genom vilka vuxenutbildningsstödet och altemneringsledigheten återinförs.

30. Sjukförsäkring

60. Statens andel i de utgifter som föranleds av sjukförsäkringslagen (förslagsanslag)

Regeringen Orpo har beslutat använda cirka 500 miljoner euro för att höja FPA-ersättningarna för privat vård under regeringsperioden. Under 2024 har det framgått att höjningarna av FPA-ersättningarna som väntat inte har haft någon inverkan på vårdköerna, men de beslutade höjningarna kvarstår i budgeten för 2025 och också nya höjningar genomförs. För att avveckla vårdköerna bör tilläggsfinansiering riktas till välfärdsområdena och inte till ökade vinster för privata hälsoföretag och deras kunder, som i huvudsak är höginkomsttagare.

Regeringen har ökat och ökar fortfarande avsevärt sjukkostnaderna när läkemedelskostnaderna och klientavgifterna inom social- och hälsovården höjs och sjukdagpenningen sänks. Förslagen att höja initialsjälvrisker för läkemedel och sänka sjukdagpenningen i budgeten för 2025 är båda ytterst orättvisa beslut som straffar människor som är sjuka.

Regeringen fortsätter i sin budget för 2025 också att minska finansieringen av ungas rehabilitering och rehabiliteringsförmåner genom nya förslag som försvårar försörjningen för en mycket utsatt grupp. Nedskärningarna är på många sätt absurda, eftersom de också enligt regeringens egna propositioner bidrar till att försvaga engagemanget för rehabilitering och öka övergången till invalidpension, vilket försvagar sysselsättningen och ökar utslagningen.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 73

Riksdagen förutsätter att regeringen återtar sin proposition om nedskärning av den yrkesinriktade rehabiliteringen och rehabiliteringspenningen för unga och utan dröjsmål lämnar riksdagen de propositioner som behövs för detta.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 4 /vänst

Reservationens förslag till uttalande 74

Riksdagen förutsätter att regeringen återtar sin proposition om höjning av initialsjälvrisken för läkemedel och sina andra åtgärder som ökar läkemedelskostnaderna.

Reservationens förslag till uttalande 75

Riksdagen förutsätter att regeringen utan dröjsmål lämnar riksdagen de propositioner som behövs för att återta höjningen av FPA-ersättningarna för privat vård och omfördela de insparade medlen till finansieringen av välfärdsområdena.

Reservationens förslag till uttalande 76

Riksdagen förutsätter att regeringen återtar sin proposition om nedskärning av sjukdagpenningen.

40. Pensioner

60. Statens andel i de utgifter som föranleds av folkpensionslagen och vissa andra lagar (förslagsanslag)

Regeringen slår, trots löften om motsatsen, också ned på pensionärer med låga inkomster genom att utsträcka indexfrysningarna till bostadsbidraget för pensionstagare. I budgeten för 2025 föreslås dessutom en betydande ny nedskärning av bostadsbidraget för pensionstagare som drabbar så gott som alla som får detta stöd.

Nedskärningarna av bostadsbidraget för pensionstagare bör återtas och dessutom bör bidraget omfattas av ett skyddat belopp som motsvarar det som gäller för det allmänna bostadsbidraget. Det gör det lättare att ta emot arbete för de pensionärer som är villiga att fortsätta sin yrkeskarriär.

Incitamenten att arbeta bör också förbättras genom att införa den linjära modell för full och partiell sjuk- eller invalidpension, vars beredning var på god väg under förra valperioden.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 77

Riksdagen förutsätter att regeringen lämnar riksdagen de propositioner som behövs för att i bostadsbidraget för pensionstagare införa ett skyddat belopp som motsvarar det som gäller för det allmänna bostadsbidraget och för att återta nedskärningarna av bostadsbidraget för pensionstagare.

Reservationens förslag till uttalande 78

Riksdagen förutsätter att regeringen lämnar riksdagen en proposition om en linjär modell för sjukpension.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 4 /vänst

60. Stödjande av social- och hälsovården

52. Statlig finansiering av utgifterna för skyddshemsverksamhet (reservationsanslag 2 år)

Våld mot kvinnor och våld i nära relationer är svårlösta människorättsproblem i vårt land. Antalet skyddshemsplatser har ökat kontinuerligt men räcker fortfarande inte till för det ökande behovet. Anslaget för skyddshem måste målmedvetet ökas så att antalet skyddshemsplatser kan utökas och deras tillgänglighet förbättras.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 33.60.52 med 6 000 000 euro för skyddshemmens omkostnader.

63. Statsunderstöd för verksamheten vid kompetenscentrum inom det sociala området (fast anslag)

Kompetenscentren inom det sociala området har en avgörande roll i den forskningsbaserade utvecklingen av den sociala servicen. För att målen för social- och hälsovårdsreformen ska nås och kvaliteten på socialservicen förbättras måste tillräckliga resurser tryggas för kompetenscentren.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 33.60.63 med 1 500 000 euro för att trygga verksamheten vid kompetenscentren inom det sociala området.

90. Understöd för främjande av hälsa och social välfärd

50. Understöd till föreningar och stiftelser för främjande av hälsa och social välfärd (förslagsanslag)

Det arbete som organisationerna inom social- och hälsovården utför är hotat när regeringen Orpo, i strid mot tidigare parlamentariska överenskommelser, minskar organisationernas finansiering med hela 80 miljoner euro för nästa år. Nedskärningen görs trots att till exempel antalet vräkningar ökar snabbt och regeringen på många andra sätt samtidigt försvagar ställningen just för social- och hälsovårdsorganisationernas klienter. Vänsterförbundet godkänner inte nedskärningarna av social- och hälsovårdsorganisationernas finansiering i en situation där det finns ett större behov av deras arbete än någonsin tidigare.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 33.90.50 med 80 000 000 euro för finansiering av organisationerna inom social- och hälsovården.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 4 /vänst

Huvudtitel 35

MILJÖMINISTERIETS FÖRVALTNINGSOMRÅDE

01. Miljöförvaltningens omkostnader

04. Finlands miljöcentralers omkostnader (reservationsanslag 2 år)

Regeringen har föreslagit en ändring av klimatlagen där det konstateras att Finlands miljöcentralers lagstadgade uppgift att upprätthålla kommunernas utsläppsdatatjänst fortsätter. Det föreslås dock inga resurser för miljöcentralen för upprätthållandet av datatjänsten. Den nuvarande projektfinansieringen tar slut efter 2024. Utsläppsdatatjänsten är ett kritiskt verktyg i kommunernas klimatarbete. För att kommunernas klimatarbete ska kunna fortsätta och för att kunskapsunderlaget ska kunna tryggas måste projektfinansieringen till Finlands miljöcentral för upprätthållande av utsläppsdatatjänsten fortsätta.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 35.01.04 med 50 000 euro som projektfinansiering för upprätthållandet av kommunernas utsläppsdatatjänst.

65. Understöd till organisationer och miljövard (reservationsanslag 3 år)

Det arbete som de rikstäckande miljöorganisationerna utför är ytterst viktigt för miljöskyddet, stödet till det civila samhället och miljöfostran. Miljöorganisationerna är viktiga expertorganisationer och deras expertis anlitas i stor omfattning. Arbetet är också internationellt.

Dessutom blir rådgivningen till organisationerna inom boendesektorn allt viktigare när Orpos regering skär ned på den offentligt finansierade boenderådgivningen.

Att utnyttja frivilliga arbetsinsatser är ett utmärkt sätt att öka finländarnas miljömedvetenhet och göra konkreta insatser för miljöskyddet. Arbetet är viktigt oberoende av om bevakningen av allmänintresset i miljöfrågor sköts på tillbörligt sätt som tjänsteuppdrag. Vidare är det ett viktigt samhälleligt mål att säkerställa och utveckla miljöorganisationernas verksamhetsmöjligheter.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 35.01.65 med 850 000 euro för bidrag till miljöorganisationerna.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 4 /vänst

10. Miljö- och naturvård

21. Vissa utgifter för naturvård (reservationsanslag 3 år)

Förlusten av den biologiska mångfalden måste stoppas, inte bara med tanke på naturen utan också med tanke på mänsklighetens välfärd. Ekosystemen upprätthåller näringskedjor som också människan är beroende av.

Finland har förbundit sig till att stoppa förlusten av den biologiska mångfalden senast 2030. Samma åtagande har ingåtts också före 2010 och 2020 på såväl internationell nivå som på EU-nivå. Det är uppenbart att naturförlusten inte kan stoppas utan en massiv ökning av den skyddade mark- och vattenarealen. För att det ska lyckas krävs det både att statsägda områden överförs till att omfattas av skyddet och att privat mark skyddas mot ersättning, till exempel inom ramen för Metso- och Helmi-programmen. Naturpanelen, som representerar de mest tillförlitliga vetenskapliga rön, har föreslagit att finansieringen av naturvården ska höjas till 0,5–1 procent av bruttonationalprodukten. Det innebär en betydande ökning jämfört med den nuvarande nivån.

Den främsta orsaken till artförlusten är att livsmiljöer förstörs för industriell verksamhet. Arterna har inte längre utrymme att existera. Helmi-programmet svarar på det här problemet. Det behövs ett ökat anslag för genomförande av livsmiljöprogrammet Helmi samt för inventering, märkning, skötsel och stöd för skötseln av privata naturskyddsområden och andra områden som är värdefulla med tanke på den biologiska mångfalden.

Handlingsplanen för den biologiska mångfalden i skogarna i södra Finland (Metso) har som mål att förbättra nätverket av skyddade områden och utveckla naturvården i ekonomiskogar. Tillbakagången i skogbevuxna livsmiljöer och skogsarter bör stoppas före utgången av 2025. Det konkreta syftet med programmet, som baserar sig på frivilligt skydd, är att permanent skydda cirka 96 000 hektar och att få 82 000 hektar att omfattas av tidsbegränsat skydd och naturvårdsprojekt.

Metsoprogrammet har varit framgångsrikt. Programmet har ökat acceptansen för naturskyddet och samarbetet mellan aktörer inom skogs- och miljöbranschen. Metsoprogrammets metoder är verkningsfulla och kostnadseffektiva. Programmet finansiering ligger dock inte på en nivå som motsvarar behoven.

Skogarna är av vital betydelse för naturens mångfald. I nuläget finns det 2 200 hotade arter i Finland. Mer än en tredjedel av dem finns i skogarna. Vid millennieskiftet fanns det 1 500 hotade arter. Skyddet av skogar, i synnerhet gamla skogar, är det effektivaste sättet att bromsa upp minskningen av mångfalden. Dessutom måste mångfalden gynnas också i ekonomiskogar exempelvis genom att utöka mängden rötved.

Vi har långt till målet att stoppa förlusten av den biologiska mångfalden, och särskilt illa ser det ut i södra Finland, där fortfarande endast cirka 2–8 procent av skogarna är skyddade i de olika landskapen.

Vi föreslår

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 4 /vänst

att riksdagen ökar moment 35.10.21 med 100 000 000 euro för främjande av naturskyddet och den biologiska mångfalden.

22. Vissa utgifter för miljövard (reservationsanslag 3 år)

Regeringen minskar finansieringen för att främja cirkulär ekonomi med 0,4 miljoner euro, alltså med nästan hälften från den nuvarande nivån. Främjandet av cirkulär ekonomi för att minska överkonsumtionen av naturresurser är en miljöåtgärd som redan tidigare fått alldeles för lite finansiering i Finland. Finländarnas överkonsumtionsdag inföll i år i april. Med den nuvarande utvecklingen skulle vi behöva minst tre jordglober för att producera de naturresurser vi årligen använder. Den cirkulära ekonomin måste främjas för att vi i framtiden ska hålla oss inom gränserna för planetens bärkraft.

Vi föreslår

att moment 35.10.22 ökas med 400 000 euro för främjande av cirkulär ekonomi.

31. Understöd för de kommunala klimatplanerna (reservationsanslag 3 år)

Åtgärder för att dämpa klimatuppvärmningen genomförs på internationell nivå, EU-nivå, nationell nivå och lokal nivå. Kommunerna har en central roll i att bromsa klimatförändringen. Kommunerna har fortfarande skyldighet att utarbeta klimatplaner i enlighet med klimatlagen, och kommunerna anvisas 2,6 miljoner euro för de uppgifter som detta medför.

Vi föreslår

att riksdagen återinför moment 35.10.31 i budgeten och att momentet ökas med 2 631 000 euro för kommunernas klimatplaner.

52. Forststyrelsens offentliga förvaltningsuppgifter (reservationsanslag 3 år)

Att finansieringen av Forststyrelsens naturskyddsuppgifter och offentliga förvaltningsuppgifter minskar i regeringens budget innebär att det blir svårare att nå målen för naturvården och naturens mångfald. Den nedskärning på cirka 1,2 miljoner euro som riktas till skötseln av Forststyrelsens offentliga förvaltningsuppgifter måste återtå. Med detta anslag genomför Forststyrelsen bland annat Helmiprogrammet för naturvård.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 35.10.52 med 1 242 000 euro för att stödja Forststyrelsens offentliga förvaltningsuppgifter och naturvårdsuppgifter.

63. Utgifter för förvärv av och ersättning för naturskyddsområden (reservationsanslag 3 år)

Genom förvärv till staten av mark för naturskyddsändamål och genom ett ersättningsförfarande tryggas områden som är viktiga för den biologiska mångfalden. Anslaget kan bland annat använ-

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Reservation 4 /vänst

das för att ersätta de kostnader som förorsakas skogsägaren för avgränsning av sådana skyddszo-
ner som inrättats i närheten av vattendrag, bland annat för att skydda flodpärlmusslor. Dylika
obligatoriska skyddszoner är av avgörande betydelse för att skydda känsliga ekosystem och be-
vara den biologiska mångfalden. Det här visade till exempel skogsindustriföretaget Stora Enso ti-
digare i år i samband med den omfattande förstörelsen av flodpärlmusslor. Anslagen för förvärv
av områden och ersättning i anslutning till naturskydd är dock otillräckliga i förhållande till be-
hoven.

Vi föreslår

att moment 35.10.63 ökas med 60 600 000 euro för vård och förvärv av naturskyddsområ-
den.

20. Samhällen, byggande och boende

Byggbranschen befinner sig i en djup svacka. Höjningarna av räntenivån 2022 och 2023 ökade
osäkerheten inom bostadsmarknaden och byggnadsindustrin. Höjningarna ledde till att byggverk-
samheten avtog kraftigt, vilket också ökade arbetslösheten och permitteringarna inom branschen.
Det räcker inte med enbart lättnader i penningpolitiken för att få byggbranschen på fötter igen ef-
ter en utdragen lågkonjunktur. Byggbranschen behöver väckas till liv genom målinriktade åtgär-
der.

Under en lågkonjunktur sjunker priset på byggande, vilket gör statligt subventionerat bostads-
och reparationsbyggande kostnadseffektivt och lönsamt. Om situationen fortsätter kommer till-
växtorterna snart att ha problem med bostadsbrist och ett ökat eftersatt underhåll. Satsningar på
förmånligt bostadsbyggande skulle bidra till att minska bostadslösheten. Att byggverksamheten
har stannat av kommer sannolikt att leda till brist på hyresbostäder i tillväxtorterna, vilket i kom-
bination med regeringens nedskärningar som drabbar låginkomsttagarna kommer att leda till
ökad bostadslöshet. Bostadslösheten har redan nu ökat betydligt på grund av regeringens nedskär-
ningar. Årets vräkningsstatistik är alarmerande: mellan januari och augusti har vräkningarna ökat
med en fjärdedel i flera stora städer. Exempelvis i Helsingfors har 25 procent fler förlorat sina
hem än ifjol.

Regeringen Orpos beslut att införliva Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet Ara
med miljöministeriet äventyrar skötseln av Aras uppgifter, i synnerhet när det gäller att bygga och
reparera bostäder till rimligt pris och främja tillgången till tillgängliga bostäder. Regeringens be-
slut att slopa de understöd som Ara beviljat förvärrar konjunkturläget inom byggbranschen, ökar
arbetslösheten, minskar tillgången till hyresbostäder till rimligt pris och höjer den allmänna hy-
resnivån. Beslutet att Statens bostadsfonds (VAR) medel slås samman med övriga medel i stats-
budgeten vid ingången av nästa år innebär i praktiken att det inte finns några öronmärkta pengar
för social bostadsproduktion. Regeringens bostadspolitiska kursändring är framför allt ideolo-
gisk och leder till att betalningsstörningarna, vräkningarna och bostadslösheten ökar.

Regeringen har beslutat att produktionen av nya bostadsrättsbostäder ska upphöra efter 2025. Vid
ingången av 2024 slopades dessutom helt och hållet bland annat understöden för att förbättra bo-
endesammanslutningarnas och byggnadernas energiprestanda, för att fasa ut olje- och gasupp-

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 4 /vänst

värmning i bostadshus, för infrastruktur för laddning av elbilar i bostadshus och för laddningspunkter vid arbetsplatser. Också antalet reparationsunderstöd som hänför sig till tillgängligheten i byggnader minskas.

Vänsterförbundet vill inte avveckla det offentligt finansierade byggandet, utan istället öka det. Det är konjunkturpolitiskt förnuftigt att till exempel starta projekt för social bostadsproduktion nu när bostadsbyggandet i övrigt är i en svacka. Detsamma gäller för olika renoveringsprojekt. Exempelvis har energiunderstödet till bostadssammanslutningar och understödet till renovering av uppvärmningen i hushåll varit populära stöd som har påskyndat omställningen till koldioxidneutralitet och hjälpt hushållen att minska sina energikostnader. Dessa stöd behöver få fortsättning.

Dessutom föreslår vi ett omfattande investeringsstöd av engångsnatur för att stödja byggbranschen. Ett konjunkturunderstöd till bostadssammanslutningar skulle påskynda behövliga nybyggnadsprojekt och reparationsprojekt och avsevärt öka efterfrågan inom branschen. Ett stödpaket för byggprojekt i kommunerna och välfärdsområdena skulle uppmuntra till att genomföra behövliga byggprojekt och i vissa fall sådana projekt som skjuts upp under en längre tid. Med hjälp av stödpaketet kan man till exempel renovera mögelskolor och andra fastigheter där man har problem med inomhusluften. Vidare kan man genomföra renoveringar som förbättrar energieffektiviteten och uppvärmningen samt starta andra viktiga reparations- och nybyggnadsprojekt.

Det reparationsunderstöd som betalas ur Statens bostadsfond bör återtas, eftersom reparationsprojekten har varit en betydande hävstång för ekonomin. Genom understödet kan man få igång ett betydande antal reparationsprojekt som i sin tur ger människorna arbete och staten skatteintäkter. Understöden har en betydande multiplikatoreffekt: till exempel kan ett projektspecifikt understöd på 10 procent motsvarande 100 miljoner euro möjliggöra reparationsbyggande för sammanlagt en miljard euro. Det har betydande effekter på sysselsättningen och samhällsekonomin. Av varje euro som används för reparationsbyggande återbetalas cirka 47 cent till samhället i form av skatter och avgifter av skattenatur. Vi skulle inte tillämpa regeln för utgiftsramen på de bevilningsfullmakter som betalas med medel ur Statens bostadsfond på samma sätt som regeringen.

Vid början av året slopade regeringen friheten från överlåtelseskatt för unga som köper sin första bostad och sänkte överlåtelseskatten. Ändringarna försämrar varaktigt statsfinanserna. De gynnar inte heller samhället på något sätt. Den ekonomiska vinningen koncentreras till de högsta inkomstklasserna, medan det blir svårare för unga att köpa sin första bostad. Vänsterförbundet vill återta dessa beslut.

Vänsterförbundets alternativ

- Beslutet att avveckla Statens bostadsfond återtas och Aras fullmakter utökas. I Aras fullmakter ingår bland annat energistöd, startbidrag, understöd för kommunalteknik, understöd i anslutning till MBT-avtal, investeringsunderstöd för grupper med särskilda behov samt hiss- och tillgänglighetsunderstöd.
- Vi inför ett temporärt konjunkturunderstöd för byggbranschen. Bostadssammanslutningar kan använda understödet för nybyggnad och renovering.
- Vi beviljar ett stödpaket på 100 miljoner euro till kommuner och välfärdsområden för att stödja genomförandet av behövliga byggprojekt.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 4 /vänst

- De reparationsunderstöd som betalas ur Statens bostadsfond återtas till ett belopp av 100 miljoner euro.
- Vi återinför understöden för reparationsbyggande till ett belopp av 2 miljoner euro. Med dessa förbättras bland annat byggnadernas tillgänglighet.

31. Utveckling och utvidgning av boenderådgivningen (reservationsanslag 3 år)

Finland strävar efter att få slut på bostadslösheten före utgången av 2027. Det sker inte utan åtgärder. Genom att minska finansieringen till boenderådgivningen förvärrar Orpos regering situationen för dem som är bostadslösa eller står på randen till bostadslöshet. Finansieringen av boenderådgivningen bör höjas för att trygga boendet och förhindra vräkning.

Vi föreslår

att moment 35.20.31 ökas med 3 000 000 euro för att utveckla och öka boenderådgivningen.

34. Understöd för slopande av oljeuppvärmning av fastigheter i kommuner (reservationsanslag 3 år)

Stödet för att avstå från oljeuppvärmningen i kommunernas fastigheter måste återtas för att påskynda energirenoveringarna av kommunernas fastigheter. Stödet har varit ett mycket populärt och effektivt sätt att förbättra byggnaders energiprestanda. Understödet är fortfarande efterfrågat och nödvändigt.

Vi föreslår

att riksdagen återinför moment 35.20.34 i budgeten och att momentet ökas med 10 800 000 euro för att slopa oljeuppvärmningen i kommunernas fastigheter.

52. Understöd för främjande av sådan infrastruktur i bostadshus som krävs för eldrivna transporter (reservationsanslag 3 år)

Inrikestrafiken är en av de mest betydande utsläppssektorerna i Finland, och för trafiken har fastställts egna utsläppsminskningsmål i syfte att uppnå de mål som fastställts i Finlands klimatlag och fullgöra EU-förpliktelserna för ansvarsfördelningssektorn. Målet är att utsläppen ska halveras fram till 2030 jämfört med 2005 års nivå och elimineras helt senast 2045.

Enligt kommunikationsministeriets senaste bedömning kan målet om halverade utsläpp från trafiken uppnås endast om de åtgärder i fas 1 i färdplanen för fossilfria transporter som godkändes under förra regeringsperioden genomförs fullt ut. Vidare krävs att de olika möjligheterna att minska utsläppen förverkligas på önskat sätt, utsläppshandeln inom EU genomförs på det sätt som kommissionen föreslår och distributionsskyldigheten höjs till 34 procent.

Tyvärr försämrar regeringens budgetproposition ytterligare våra möjligheter att nå utsläppsmålen för trafiksektorn. Till exempel leder sänkningen av bränsleskatten, sänkningen av finansie-

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 4 /vänst

ringen av kollektivtrafiken och slopandet av stödet för laddningsinfrastruktur vid bostadsfastigheter utvecklingen i helt fel riktning. I Vänsterförbundets alternativ ökas finansieringen av dessa.

Vi föreslår

att riksdagen återinför moment 35.20.52 i budgeten och ökar momentet med 20 000 000 euro för främjande av sådan laddningsinfrastruktur i bostadshus som krävs för eltrafik.

55. Understöd för reparationsverksamhet (reservationsanslag 3 år)

De understöd för reparationsverksamhet som beviljas ur statsbudgeten beviljas särskilt för tillgänglighetsrenovering av bostäder för äldre och personer med funktionsnedsättning samt för reparation som är nödvändig med tanke på säkerheten. Regeringen minskar anslaget med 2 miljoner euro, vilket är ohållbart med tanke på tryggheten av rättigheterna för utsatta människogrupper. Understödet måste fortsätta för att byggnadernas tillgänglighet ska kunna tryggas även i fortsättningen.

Vi föreslår

att riksdagen ökar moment 35.20.55 med 2 000 000 euro för understöd till reparationsverksamhet.

56. Understöd för att avstå från olje- och gasuppvärmning av bostadshus (reservationsanslag 3 år)

Understödet för avstående från oljeuppvärmning har enligt klimatårsberättelsen (2023) avsevärt främjat bytet av uppvärmningssystem. Fram till slutet av juni 2023 hade 24 101 sökande fått ett positivt understödsbeslut. Det finns dock fortfarande behov av och efterfrågan på stöd.

Vi föreslår

att riksdagen återinför moment 35.20.56 i budgeten och att momentet ökas med 40 600 000 euro till stöd för slopande av olje- och gasuppvärmning i bostadshus.

60. Överföring till Statens bostadsfond

Statens bostadsfond har varit ett instrument för statens bostadspolitik sedan 1990. Ur fonden betalas stöd och understöd som beviljas av Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet. De omfattar bland annat räntestöd för räntestödslån, reparationsunderstöd, energiunderstöd, startbidrag och investeringsunderstöd för grupper med särskilda behov. Dessa är alla ett led i genomförandet av statens bostadspolitik och bidrar till det allmännas konstitutionella uppgift att främja vars och ens rätt till bostad och att stödja självständigt boende.

I framtiden kommer det att behövas mer statligt subventionerad bostadsproduktion när regeringens försämringar av den sociala tryggheten träder i kraft och behovet av hyresbostäder till skäligt pris ökar. Ara-produktionen har också en viktig roll i att förebygga en segregering utveckling,

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Reservation 4 /vänst

särskilt i stora städer. Till exempel i Helsingfors kommer minskningen av bostäder till skäligt pris i kombination med omfattande nedskärningar i den sociala tryggheten att försvåra inte bara människornas vardag utan också tillgången på arbetskraft. Konsekvenserna sträcker sig alltså inte enbart till individen utan också till näringspolitiken. Dessutom har den statligt subventionerade bostadsproduktionen varit ett viktigt konjunkturpolitiskt verktyg: när byggbranschen går på knä har staten kunnat effektivisera bostadsproduktionen, vilket har en stimulerande effekt på ekonomin.

Nedskärningarna i stöden till Statens bostadsfond kommer att försvåra tillgången till bostäder till skäligt pris, vilket är särskilt problematiskt sett till de stigande levnadskostnaderna och regeringens eget mål att eliminera långtidsbostadslösheten. Vi anser att nedskärningarna i stödfullmakterna bör återtogs.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 79

Riksdagen förutsätter att regeringen ökar den sociala bostadsproduktionen för att svara på det ökande behovet.

Reservationens förslag till uttalande 80

Riksdagen förutsätter att regeringen bevarar Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet som ett självständigt ämbetsverk.

Reservationens förslag till uttalande 81

Riksdagen förutsätter att regeringen tryggar verksamhetsförutsättningarna för Statens bostadsfond som en självständig finansieringsmekanism som är oberoende av statsbudgeten, samt att regeringen utvecklar inkomstförvärvet för Statens bostadsfond i enlighet med det bostadspolitiska utvecklingsprogram som fastställdes under föregående regeringsperiod.

Reservationens förslag till uttalande 82

Riksdagen förutsätter att regeringen omedelbart inleder ett konjunkturrelaterat stimulanspaket för byggbranschen för att förhindra konkurser och arbetslöshet och påskynda nödvändiga investeringar som gäller reparationer, energirenoveringar och nybyggnation.

INKOMSTPOSTER

Avdelning 11

SKATTER OCH INKOMSTER AV SKATTENATUR

Beskattningens uppgift är att trygga finansieringen av välfärdssamhället, jämna ut förmögenhets- och inkomstskillnader och styra människors beteende i en riktning som leder bort från skadliga

Betänkande FiUB 25/2024 rd

Reservation 4 /vänst

och ohållbara förfaringssätt. Vänsterförbundet anser att den grundläggande utgångspunkten är att skatt ska betalas enligt betalningsförmåga.

Finlands totala skattegrad och skatteinkomster har minskat under flera år. Enligt finansministeriets senaste prognos sjunker den totala skattegraden ytterligare med 0,8 procentenheter från 2022 till 2026. Det innebär miljarder euro i förlorade skatteinkomster. Syftet med regeringens höjning av mervärdesskatten var att kompensera för de minskade skatteinkomsterna med cirka en miljard euro per år, men under 2024 har regeringen inte alls lyckats höja intäkterna från mervärdesskatten. Det beror sannolikt på att höjningen av mervärdesskatten dämpat den totala efterfrågan. Momshöjningen drabbar låginkomsttagare hårdast. Det finns många rättvisare och effektivare sätt att kompensera för statens minskande skatteinkomster.

För Vänsterförbundet är en rättvis skattepolitik ett centralt verktyg för att stärka de offentliga finanserna, utjämna inkomst- och förmögenhetsskillnaderna och stödja ekonomisk tillväxt. Vänsterförbundet vill återställa den allmänna mervärdesskattesatsen till 24 procent för att stödja köpkraften hos låg- och medelinkomsttagare och för att stödja den totala efterfrågan och den ekonomiska tillväxten. Genom att återställa den allmänna mervärdesskatten till 24 procent stöds också företagen. Vänsterförbundet vill också stödja småföretagare genom att höja den nedre gränsen för momsskyldig affärsverksamhet till 30 000 euro. Vänsterförbundet höjer till skillnad från regeringen inte heller beskattningen av tjänster och varor, såsom läkemedel. Höjningen drabbar låginkomsttagare hårdast och i synnerhet en höjning av beskattningen av läkemedel är omänsklig i nuläget, eftersom regeringen också i övrigt har ökat sjukkostnaderna.

Vänsterförbundet anser att alla inkomster bör behandlas lika i beskattningen. Därför vill Vänsterförbundet i sin alternativa budget samordna beskattningen av förvärvsinkomster och kapitalinkomster så att förvärvsinkomster och kapitalinkomster beskattas på samma sätt. Det förenklar beskattningssystemet. Det skulle också innebära en sänkning av kapitalskatten på mer än tio procentenheter för sådana småföretagare som tjänar mindre än 31 500 euro. Tillsammans med höjningen av gränsen för momsskyldighet stöder vårt alternativ småföretagarna på ett betydande sätt.

01. Skatter på grund av inkomst och förmögenhet

01. Skatt på förvärvs- och kapitalinkomster

Det talas mycket om progressiviteten i Finlands skattesystem, men beskattningens utjämnande effekt har försvagats under en lång tid. En stor del av skatterna utgörs av skatter som inte är progressiva inkomst- eller förmögenhetsskatter. Vår inkomstskatt är inte heller progressiv i sin helhet, eftersom de betalda totala skatternas andel av inkomsterna faktiskt minskar för dem som har de allra högsta inkomsterna.

Vänsterförbundet anser att skatt ska betalas enligt betalningsförmåga. Vi anser att alla inkomster bör behandlas lika i beskattningen. Därför vill Vänsterförbundet i sin alternativa budget samordna beskattningen av förvärvsinkomster och kapitalinkomster så att förvärvsinkomster och kapitalinkomster beskattas på samma sätt. Det förenklar beskattningssystemet och undanröjer möjligheterna till skattespekulation genom inkomstomvandling.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 4 /vänst

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 83

Riksdagen förutsätter att regeringen lämnar riksdagen de propositioner som behövs för att samordna beskattningen av förvärvsinkomster och beskattningen av kapitalinkomster så att samma skatteskala tillämpas på dem.

Reservationens förslag till uttalande 84

Riksdagen förutsätter att regeringen lämnar riksdagen de propositioner som behövs för att ändra inkomstskatteskalan i enlighet med Vänsterförbundets modell så att de skattelättnader som gynnar höginkomsttagarna återtas och den så kallade solidaritetsskatten bibehålls.

Reservationens förslag till uttalande 85

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar behövliga åtgärder för att riva upp de ändringar i socialförsäkringarna som följer av konkurrenskraftsavtalet i syfte att stärka löntagarnas köpkraft.

Reservationens förslag till uttalande 86

Riksdagen förutsätter att regeringen återtar åtstramningen av pensionsinkomstavdraget.

Reservationens förslag till uttalande 87

Riksdagen förutsätter att regeringen behandlar börsbolag och onoterade bolag lika och lämnar riksdagen behövliga propositioner med förslag till slopande av lindringen av utdelningsskatten för ägare till onoterade bolag.

Reservationens förslag till uttalande 88

Riksdagen förutsätter att regeringen utreder behoven av att se över hushållsavdraget i ett bredare perspektiv och lämnar riksdagen behövliga propositioner om ett nytt slags hushållsnära stöd som ger en nytta som motsvarar hushållsavdraget också för dem vars ekonomiska situation inte möjliggör användning av skatteavdrag.

Reservationens förslag till uttalande 89

Riksdagen förutsätter att regeringen för att säkra lönsamheten för arbete lämnar propositioner med förslag om att sänka självrisken för avdraget för arbetsresekostnader till 750 euro, precis som 2023.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 4 /vänst

Reservationens förslag till uttalande 90

Riksdagen förutsätter att regeringen lämnar riksdagen de propositioner som behövs för att minska skogsavdraget från 60 procent till 50 procent.

Reservationens förslag till uttalande 91

Riksdagen förutsätter att regeringen lämnar riksdagen de propositioner som behövs för att återställa den maximala insättningen på aktiesparkonton till 50 000 euro.

Reservationens förslag till uttalande 92

Riksdagen förutsätter att regeringen lämnar riksdagen behövliga propositioner med förslag till en skattereform som omöjliggör skatteflykt och senareläggning av skatt med hjälp av försäkringsskal, kapitaliseringsavtal och liknande arrangemang, och som innebär att överlåtelsevinst och avkastning av utdelning från skalarrangemang beskattas på samma sätt som vid direkt innehav.

Reservationens förslag till uttalande 93

Riksdagen förutsätter att regeringen lämnar riksdagen behövliga propositioner om en moderat förmögenhetsskatt enligt vänsterförbundets modell, det vill säga en så kallad miljonärsskatt.

Reservationens förslag till uttalande 94

Riksdagen förutsätter att regeringen lämnar riksdagen behövliga propositioner med förslag till en skatt på värdeökning för privatpersoner för att förhindra att de kringgår skatt på egendom som förvärvats i Finland genom att skriva sig i utlandet.

Reservationens förslag till uttalande 95

Riksdagen förutsätter att de offentliga skatteuppgifterna utvidgas så att de också inkluderar skattefri vinstutdelning, arv och gåvor samt kapital som omfattas av olika skal- och andra placeringsarrangemang och avkastning på sådant kapital.

02. Samfundsskatt

Skattebasen för internationell företags- och investeringsverksamhet bör stärkas.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 96

Riksdagen förutsätter att regeringen lämnar riksdagen de propositioner som behövs för att begränsa företagens rätt till ränteavdrag och slopa den så kallade balansbefrielsen.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 4 /vänst

Reservationens förslag till uttalande 97

Riksdagen förutsätter att regeringen lämnar riksdagen behövliga propositioner genom vilka de sammanslutningar som är befriade från skatt på utdelning påförs en måttlig källskatt. Skatten ska framför allt gälla utländska institutionella investerare.

Reservationens förslag till uttalande 98

Riksdagen förutsätter att regeringen reviderar lagstiftningen om bassamfund så att i synnerhet skatteundandragande med hjälp av internationella så kallade skrivbordsbolagsarrangemang försvåras. Inkomsterna för dotterbolag i skatteparadis ska beskattas i Finland när de inte grundar sig på faktisk verksamhet i det land där bolaget är beläget.

Reservationens förslag till uttalande 99

Riksdagen förutsätter att regeringen inleder en beredning för att införa skatteplikt för utländska fastighetsfonder och andra fonder som för närvarande är skattefria i Finland.

Reservationens förslag till uttalande 100

Riksdagen förutsätter att regeringen lämnar riksdagen behövliga propositioner om en skatt på finansieringsverksamhet för att bankverksamheten ska beskattas på samma sätt som annan företagsverksamhet.

04. Skatt på arv och gåva

Beskattningen av stora förmögenheter och kapital bör stärkas. De flesta skatteexperter betraktar arvsskatten som en ”bra skatt” som främjar en effektiv ekonomi och social jämlikhet och stärker de offentliga finanserna utan förlust av välfärd. I Finland är nästan två tredjedelar av arven skattefria. Merparten av arv och gåvor är redan koncentrerad till sedan tidigare förmögna personer. På grund av de ökande skillnaderna i förmögenhet och de betydande utmaningarna för de offentliga finanserna är det motiverat att skärpa beskattningen av stora arv och gåvor.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 101

Riksdagen förutsätter att regeringen lämnar riksdagen en proposition med förslag till en reform som skärper beskattningen av stora arv och gåvor och samtidigt inleder beredningen av en mer omfattande reform av arvsbeskattningen.

Reservationens förslag till uttalande 102

Riksdagen förutsätter att regeringen lämnar riksdagen de propositioner som behövs för att slopa skogsgåvoavdraget i beskattningen.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 4 /vänst

(05.) Tillfällig skatt på vinster inom elbranschen och sektorn för fossila bränslen

Beskattning av företagens oförtjänta intäktsöverskott är ett förnuftigt sätt att involvera företagen i att på ett rättvist sätt täcka kostnaderna för våra gemensamma angelägenheter. Under de senaste åren har vi sett oförtjänta jättevinsterna särskilt inom energisektorn, men i och med den snabba höjningen av styrräntorna den senaste tiden har vinsterna vuxit kraftigt särskilt i företag inom finanssektorn, av orsaker som inte beror på företagen själva.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 103

Riksdagen förutsätter att regeringen lämnar riksdagen behövliga propositioner genom vilka en så kallad windfallskatt införs för alla sektorer inom näringsverksamheten.

04. Skatter och avgifter på grund av omsättning

01. Mervärdesskatt

I Vänsterförbundets alternativa budget är en rättvis skattepolitik ett centralt verktyg för att stärka de offentliga finanserna, utjämna inkomst- och förmögenhetsskillnaderna och stödja ekonomisk tillväxt. Vänsterförbundet vill återställa den allmänna mervärdesskattesatsen till 24 procent för att stödja köpkraften hos låg- och medelinkomsttagare och för att stödja den totala efterfrågan och den ekonomiska tillväxten. Genom att återställa den allmänna mervärdesskatten till 24 procent stöds också företagen.

Vänstern vill också stödja småföretagare genom att höja den nedre gränsen för momsskyldig affärsverksamhet till 30 000 euro.

Vänsterförbundet höjer till skillnad från regeringen inte heller beskattningen av tjänster och varor, såsom läkemedel. Höjningen drabbar låginkomsttagare hårdast och i synnerhet en höjning av beskattningen av läkemedel är omänsklig i nuläget, eftersom regeringen också i övrigt har ökat sjukkostnaderna.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 104

Riksdagen förutsätter att regeringen återställer den allmänna mervärdesskattesatsen till 24 procent.

Reservationens förslag till uttalande 105

Riksdagen förutsätter att regeringen återtar höjningen av den nedsatta mervärdesskattesatsen för tjänster och varor.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 4 /vänst

Reservationens förslag till uttalande 106

Riksdagen förutsätter att mensskydd, inkontinensskydd och barnblöjor överförs till den nedsatta mervärdesskattesatsen på 10 procent.

Reservationens förslag till uttalande 107

Riksdagen förutsätter att regeringen stöder småföretagare genom att höja den nedre gränsen för mervärdesskattepliktig affärsverksamhet till 30 000 euro.

08. Punktskatter

01. Punktskatt på tobak

Regeringen höjer punktskatten på tobak, men behandlar olika produkter på olika sätt. Punktskatten på tobak har en betydande styrande effekt på konsumtionen av olika tobaksprodukter. Konsumtionen av en tobaksprodukt kan ersättas av en annan, alltså kan produkterna ses som substitut för varandra. Elektroniska cigaretter och nikotinpåsar har blivit mer populära särskilt bland unga.

Det är väl dokumenterat att användning av nikotin har skadliga effekter på hälsan. En övergång från traditionella tobaksprodukter till nya produkter minskar inte konsumtionen av nikotin lika effektivt som om man helt och hållet skulle upphöra med användningen av nikotinprodukter.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 108

Riksdagen förutsätter att regeringen åtgärdar beskattningen av nikotinprodukter så att skatten är densamma för alla produkter.

04. Accis på alkoholdrycker

I regeringens alkoholbeskattningspolitik riktas ändringarna i beskattningen på olika sätt till olika produkter. Beskattningen av öl har lindrats och beskattningen av andra alkoholprodukter skärpts. Utöver en lindring av beskattningen av öl har regeringen underlättat försäljningen av öl med högre alkoholhalt i livsmedelsaffärer och har som mål att tillåta hemleverans av svaga alkoholdrycker.

Att lindra beskattningen av öl i förhållande till andra alkoholdrycker är inte motiverat varken med tanke på statsfinanserna eller målen om att minska de sociala och hälsorelaterade problemen.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 4 /vänst

Reservationens förslag till uttalande 109

Riksdagen förutsätter att regeringen rättar till beskattningen av öl så att den är på samma nivå som för andra alkoholdrycker.

07. Energiskatter

För att minska de farliga klimatutsläppen som hettar upp klimatet och få en tillräcklig mängd koldioxid att bindas till växtligheten och marken i god tid för att stoppa den okontrollerade upphettningen av klimatet, måste koldioxidutsläppen begränsas genom effektiva mekanismer.

Beskattningen bör dock också vara socialt rättvis.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 110

Riksdagen förutsätter att regeringen lämnar riksdagen behövliga propositioner om utdelning av koldioxidskatter, där en del av intäkterna från skatterna på fossil energi återbärs rättvist till skattebetalarna.

Reservationens förslag till uttalande 111

Riksdagen förutsätter att regeringen lämnar riksdagen de propositioner som behövs för att koppla punktskatterna på fossila bränslen till levnadskostnadsindex och årligen höja skatteinivåerna i enlighet med indexet.

Reservationens förslag till uttalande 112

Riksdagen förutsätter att regeringen lämnar riksdagen de propositioner som behövs för att återta regeringen Orpos skattelättnader för drivmedel.

Reservationens förslag till uttalande 113

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder och förelägger riksdagen behövliga propositioner med förslag till flygskatt enligt brittisk modell.

Reservationens förslag till uttalande 114

Riksdagen förutsätter att regeringen bereder och förelägger riksdagen behövliga propositioner om skäligare återbäring av energiskatt till jordbruket.

Reservationens förslag till uttalande 115

Riksdagen förutsätter att regeringen slopar skattesubventionen för torvförbränning.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 4 /vänst

Reservationens förslag till uttalande 116

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar beslutsamma åtgärder för att förebygga energianvändning av grovt gagnvirke och inför en skatt på fast biomassa.

10. Övriga skatter

05. Överlåtelseskatt

Överlåtelseskatten är en egendomsskatt. I Finland beskattas egendom allmänt taget rätt lindrigt i förhållande till många av våra jämförelseländer. När de offentliga finanserna uppvisar ett klart underskott och utgiftstrycket ökar, bör lättnader i förmögenhetsskatten undvikas. Genom att beskatta förmögenheterna kan man också förhindra att skattebördan riktas alltför mycket till inkomstbeskattningen.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalanden:

Reservationens förslag till uttalande 117

Riksdagen förutsätter att regeringen lämnar riksdagen de propositioner som behövs för att trygga intäkterna från överlåtelseskatten, dock så att personer under 40 år som köper sin första bostad är befriade från överlåtelseskatt.

Reservationens förslag till uttalande 118

Riksdagen förutsätter att regeringen lämnar riksdagen en proposition med förslag till att utvidga överlåtelseskatten till värdepappershandel med en skattesats på 0,1 procent.

07. Fordonsskatt

Regeringen höjer fordonsskatten med 34 miljoner euro 2025. De föreslagna höjningarna ska i huvudsak gälla grundskatten och drivkraftsskatten på renodlade elbilar och laddbara hybridbilar. Propositionen är inte i linje med Finlands egna klimatförpliktelser enligt lagen eller uppfyllandet av klimatförpliktelserna på EU-nivå.

Det allmänna ska genom sin egen politik skapa möjligheter för människorna att minska klimatavtrycket av sina egna färd sätt. Beskattningen är ett av de effektivaste sätten att påskynda utsläppsminskningarna från trafiken, och beskattningens inverkan på utsläppsstyrningen får inte försvagas.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 119

Riksdagen förutsätter att regeringen lämnar riksdagen de propositioner som behövs för att effektivisera fordonsskattens styreffekt på utsläppen.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 4 /vänst

08. Avfallsskatt

För att den cirkulation av material som cirkulär ekonomi kräver ska få genomslag måste allt fler materialflöden ledas bort från sorteringen och behandlingen av avfall. På så sätt skapas ett incitament för återanvändning av material. Exempelvis en utvidgning av avfallsskattebasen är ett bra sätt att göra detta.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 120

Riksdagen förutsätter att regeringen lämnar riksdagen ett förslag till utvidgning av skattebasen för avfallsskatten, där skatten utvidgas till att gälla industriavfall, jord- och stenmaterial samt farligt avfall i större utsträckning än för närvarande.

09. Gruvmineralskatt

Den ekologiska struktumvandlingen kräver kritiska råvaror, såsom gruvmineral. Det är viktigt att samordna råvarubehov, miljöaspekter, social acceptans och urfolks rättigheter. Av gruvdriften i Finland måste en större del användas för det gemensamma goda genom att beskattningen av gruvdriften reformeras och en del av skatteintäkterna fonderas på samma sätt som i den norska oljefonden.

Vi föreslår att riksdagen godkänner följande uttalande:

Reservationens förslag till uttalande 121

Riksdagen förutsätter att regeringen lämnar en proposition om att skärpa gruvmineralskatten.

Avdelning 12

INKOMSTER AV BLANDAD NATUR

35. Miljöministeriets förvaltningsområde

20. Överföring från Statens bostadsfond

Med stöd ur Statens bostadsfond har man finansierat byggandet av allmännyttiga bostäder till skäligt pris. Boende till ett skäligt pris spelar en avgörande roll för att boendet och de grundläggande rättigheterna i anslutning till det samt det långsiktiga målet att eliminera bostadslösheten ska kunna förverkligas i Finland.

Med medel ur bostadsfonden har man finansierat bland annat energistöd, Aras startbidrag, understöd för kommunalteknik, understöd i anslutning till MBT-avtal, investeringsunderstöd för grupper med särskilda behov samt hiss- och tillgänglighetsunderstöd. Regeringen minskar dessa stöd.

Betänkande FiUB 25/2024 rd
Reservation 4 /vänst

Regeringen intäktsför också 200 miljoner euro ur Statens bostadsfond till statsbudgeten för finansiering av det så kallade investeringsprogrammet.

Regeringen Orpo nöjer sig inte längre med att skära i understöden och intäktsföra medel från fonden i statsbudgeten, utan regeringen har beslutat att lägga ned hela Statens bostadsfond vid ingången av 2026 liksom också Ara, som är helt centralt för boende till skäligt pris.

Vi anser att intäktsföringen, nedskärningen av stödbefogenheterna och i synnerhet planerna på att avveckla Ara som ett självständigt ämbetsverk och att införliva Statens bostadsfond i statsbudgeten är både kortsiktigt och fel.

Vi föreslår

att riksdagen minskar moment 12.35.20 med 200 000 000 euro för att trygga verksamhetsförutsättningarna för Statens bostadsfond.

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen godkänner förslaget till budget för 2025 enligt betänkandet men med de ändringar som föreslås i reservationen,

att riksdagen godkänner de 121 uttalandena ovan och

att riksdagen godkänner misstroendeförklaringen i den allmänna motiveringen.

Helsingfors 11.12.2024

Laura Meriluoto vänst
Minja Koskela vänst

Betänkande FiUB 25/2024 rd – RP 109/2024 rd, RP 191/2024 rd

BILAGA: Budgetmotioner BM 1–333/2024 rd (beteckning BM 281 används inte)

- Budgetmotion BM 1/2024 rd Hanna Kosonen cent m.fl. Budgetmotion om sänkning av de beräknade skatteintäkterna till följd av att maximibeloppet för motions- och kulturförmåner höjs (-33 000 000 euro) 11.01.02
- Budgetmotion BM 2/2024 rd Mika Riipi cent Budgetmotion om lägre intäktsföringsmål för Forststyrelsen (-45 000 000 euro) 13.15.01
- Budgetmotion BM 3/2024 rd Krista Mikkonen gröna m.fl. Budgetmotion om lägre avkastningsmål för Forststyrelsen (-15 000 000 euro) 13.15.01
- Budgetmotion BM 4/2024 rd Laura Meriluoto vänst m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för utvecklingssamarbete (200 000 000 euro) 24.30.66
- Budgetmotion BM 5/2024 rd Jani Kokko sd Budgetmotion om ökat anslag för att stärka verksamheten inom frivilligorganisationer verka inom utrikes- och säkerhetspolitiken (600 000 euro) 24.90.50
- Budgetmotion BM 6/2024 rd Inka Hopsu gröna m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för UN Womens verksamhet (100 000 euro) 24.90.50
- Budgetmotion BM 7/2024 rd Veronika Honkasalo vänst m.fl. Budgetmotion om ändring av motiveringen till moment 24.30.66 24.30.66
- Budgetmotion BM 8/2024 rd Eva Biaudet sv Budgetmotion om ökat anslag för att trygga finansieringen för Artists at Risk (325 000 euro) 24.90.50
- Budgetmotion BM 9/2024 rd Hanna Holopainen gröna Budgetmotion om ökat anslag för att inrätta en tjänst som ungdomsombudsman (500 000 euro) 25.01.03
- Budgetmotion BM 10/2024 rd Johannes Yrttiaho vänst Budgetmotion om ökat anslag för att främja fredsarbete (1 000 000 euro) 25.01.50
- Budgetmotion BM 11/2024 rd Juha Viitala sd Budgetmotion om ökat anslag för att trygga resurserna för fångarbetsgruppen i terrängarbetsgruppen i det öppna fängelset i Vittis (174 000 euro) 25.40.01
- Budgetmotion BM 12/2024 rd Juha Viitala sd m.fl. Budgetmotion om ändring av motiveringen till moment 25.40.01 och om ökat anslag för att bevara kulturarvet inom sjöfarten och utveckla modellen för fångarbete (400 000 euro) 25.40.01
- Budgetmotion BM 13/2024 rd Jenni Pitko gröna m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för understöd enligt samiska språklagen (130 000 euro) 25.01.50

Betänkande FiUB 25/2024 rd

- Budgetmotion BM 14/2024 rd Jessi Jokelainen vänst m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för stöd till Flyktingrådgivningen rf (300 000 euro) 25.01.50
- Budgetmotion BM 15/2024 rd Jessi Jokelainen vänst m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för att upprätthålla samernas kulturella autonomi (200 000 euro) 25.01.50
- Budgetmotion BM 16/2024 rd Jessi Jokelainen vänst m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för Brottsofferjourens verksamhet (200 000 euro) 25.01.50
- Budgetmotion BM 17/2024 rd Jessi Jokelainen vänst m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för stöd till Förbundet för mänskliga rättigheter (150 000 euro) 25.01.50
- Budgetmotion BM 18/2024 rd Inka Hopsu gröna m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för stöd till Förbundet för mänskliga rättigheter (150 000 euro) 25.01.50
- Budgetmotion BM 19/2024 rd Inka Hopsu gröna m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för statsunderstöd till organisationer för fredsarbete (500 000 euro) 25.01.50
- Budgetmotion BM 20/2024 rd Inka Hopsu gröna m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för understöd till Flyktingrådgivningen rf (300 000 euro) 25.01.50
- Budgetmotion BM 21/2024 rd Timo Furuholm vänst m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för att främja fredsarbete (500 000 euro) 25.01.50
- Budgetmotion BM 22/2024 rd Timo Vornanen tv Budgetmotion om ökat anslag för att utveckla sportskyttecentrumet i Kides (300 000 euro) 26.01.50
- Budgetmotion BM 23/2024 rd Timo Vornanen tv Budgetmotion om ökat anslag för att utveckla sportskyttecentrumet i Hammaslahti (100 000 euro) 26.01.50
- Budgetmotion BM 24/2024 rd Timo Vornanen tv m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för att utveckla sjöräddningsverksamheten i Pielinen (40 000 euro) 26.01.50
- Budgetmotion BM 25/2024 rd Tytti Tuppurainen sd Budgetmotion om ökat anslag för att trygga Gränsbevakningsväsendets funktionsförmåga (10 000 000 euro) 26.20.01
- Budgetmotion BM 26/2024 rd Anna Kontula vänst m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för Migrationsverkets och statens förläggningars omkostnader för att höja flyktingkvoten (975 000 euro) 26.40.01
- Budgetmotion BM 27/2024 rd Anna Kontula vänst m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för att höja flyktingkvoten (2 850 000 euro) 26.40.21
- Budgetmotion BM 28/2024 rd Johannes Yrttiaho vänst Budgetmotion om minskat anslag för de föreslagna militära utgifterna (-300 000 000 euro) 27.10.18

Betänkande FiUB 25/2024 rd

- Budgetmotion BM 29/2024 rd Mikko Savola cent m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för att stödja försvarsorganisationernas verksamhet och för statsunderstöd till Försvarsutbildningsföreningen (1 200 000 euro) 27.10.50
- Budgetmotion BM 30/2024 rd Paula Risikko saml m.fl. Budgetmotion om ökat anslag till Etelä-Pohjanmaan Lottaperinne ry för att fortsätta försvarsorganisationernas arkivarbete (60 000 euro) 27.10.50
- Budgetmotion BM 31/2024 rd Aino-Kaisa Pekonen vänst m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för personaldimensioneringen inom dygnetruntvården för äldre (134 000 000 euro) 28.89.31
- Budgetmotion BM 32/2024 rd Johannes Yrttiaho vänst Budgetmotion om ökat anslag för personaldimensioneringen inom dygnetruntvården för äldre (134 000 000 euro) 28.89.31
- Budgetmotion BM 33/2024 rd Aino-Kaisa Pekonen vänst m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för att skärpa vårdgarantin inom primärvården (121 000 000 euro) 28.89.31
- Budgetmotion BM 34/2024 rd Bella Forsgrén gröna Budgetmotion om ökat anslag för att återta höjningen av klientavgifterna (150 000 000 euro) 28.89.31
- Budgetmotion BM 35/2024 rd Bella Forsgrén gröna Budgetmotion om ökat anslag för att återta förlängningen av vårdgarantin (121 200 000 euro) 28.89.31
- Budgetmotion BM 36/2024 rd Alviina Alametsä gröna m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för terapigaranti inom mentalvårdstjänsterna (21 000 000 euro) 28.89.31
- Budgetmotion BM 37/2024 rd Tytti Tuppurainen sd Budgetmotion om ökat anslag för att motverka försämringarna i substanslagarna inom social- och hälsovården och stärka tjänsterna på basnivå (367 200 000 euro) 28.89.31
- Budgetmotion BM 38/2024 rd Hanna Kosonen cent m.fl. Budgetmotion om ökat anslag och ett nytt moment under huvudtitel 28 för ersättningar till Lapplands och Södra Savolax välfärdsområde för kostnaderna för samjouren dygnet runt vid centralsjukhusen i östra Savolax och sydvästra Lappland (9 000 000 euro)
- Budgetmotion BM 39/2024 rd Johannes Yrttiaho vänst Budgetmotion om ökat anslag för att bekämpa svart ekonomi (4 000 000 euro) 28.10.01
- Budgetmotion BM 40/2024 rd Anna Kontula vänst m.fl. Budgetmotion om ökat anslag till Tullen för att bekämpa svart ekonomi (2 000 000 euro) 28.10.02
- Budgetmotion BM 41/2024 rd Anna Kontula vänst m.fl. Budgetmotion om ökat anslag till Skatteförvaltningen för att bekämpa svart ekonomi (2 000 000 euro) 28.10.01

Betänkande FiUB 25/2024 rd

- Budgetmotion BM 42/2024 rd Anna Kontula vänst m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för att främja integration och arbetskraftsinvandring (20 000 000 euro) 28.90.30
- Budgetmotion BM 43/2024 rd Anna Kontula vänst m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för statsandelar till kommunerna (25 275 000 euro) 28.90.30
- Budgetmotion BM 44/2024 rd Anna Kontula vänst m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för offentlig arbetskrafts- och företagsservice för att höja flyktingkvoten (2 609 000 euro) 28.90.30
- Budgetmotion BM 45/2024 rd Laura Meriluoto vänst m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för offentlig arbetskrafts- och företagsservice (36 900 000 euro) 28.90.30
- Budgetmotion BM 46/2024 rd Pia Lohikoski vänst m.fl. Budgetmotion om ökat anslag till yrkesutbildningen (120 000 000 euro) 29.20.30
- Budgetmotion BM 47/2024 rd Tytti Tuppurainen sd Budgetmotion om ökat anslag till yrkesutbildningen (62 600 000 euro) 29.20.30
- Budgetmotion BM 48/2024 rd Johannes Yrttiaho vänst Budgetmotion om ökat anslag till yrkesutbildningen (120 000 000 euro) 29.20.30
- Budgetmotion BM 49/2024 rd Inka Hopsu gröna m.fl. Budgetmotion om ökat anslag till fortbildning för lärare (6 000 000 euro) 29.01.02
- Budgetmotion BM 50/2024 rd Peter Östman kd Budgetmotion om ändring av motivering-
en till moment 29.01.51 29.01.51
- Budgetmotion BM 51/2024 rd Nasima Razmyar sd m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för
Utbildningsstyrelsens statsunderstöd (4 000 000 euro) 29.01.31
- Budgetmotion BM 52/2024 rd Hanna Holopainen gröna m.fl. Budgetmotion om ändring
av motiveringen till moment 29.01.31 och om ökat anslag för produktion och distribution
av lättlästa läromedel för personer med intellektuell funktionsnedsättning och andra som
behöver särskilt stöd (400 000 euro) 29.01.31
- Budgetmotion BM 53/2024 rd Hilikka Kemppi cent m.fl. Budgetmotion om ändring av mo-
tiveringen till moment 29.10.20 och om ökat anslag för införande av ett närskoletillägg
(3 000 000 euro) 29.10.20
- Budgetmotion BM 54/2024 rd Hanna Kosonen cent m.fl. Budgetmotion om ökat anslag till
regionala idrottsorganisationer och idrottsföreningar för att öka sommarverksamheten för
unga och ungas möjligheter till sommararbete (2 400 000 euro) 29.90.50
- Budgetmotion BM 55/2024 rd Krista Mikkonen gröna Budgetmotion om ökat anslag för
att öka antalet konstnärsstipendier med 100 (2 500 000 euro) 29.80.51

Betänkande FiUB 25/2024 rd

- Budgetmotion BM 56/2024 rd Timo Suhonen sd m.fl. Budgetmotion om ändring av motiveringen till moment 29.90.50 och om ökat anslag för anskaffning och installering av ett rullskidband för fristilsåkning för unga i Ylä-Savo (35 000 euro) 29.80.51
- Budgetmotion BM 57/2024 rd Antti Kurvinen cent m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för att utveckla och uppdatera utställningsverksamheten vid Siirtolaisuusmuseo (65 000 euro) 29.80.50
- Budgetmotion BM 58/2024 rd Antti Kurvinen cent m.fl. Budgetmotion om ökat anslag till verksamhet som syftar till att skydda folkmusiken (140 000 euro) 29.80.50
- Budgetmotion BM 59/2024 rd Antti Kurvinen cent m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för att utvidga Vasa baroque rf:s pedagogiska verksamhet och samarbete till kommunerna i Österbotten (75 000 euro) 29.80.50
- Budgetmotion BM 60/2024 rd Laura Meriluoto vänst m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för att stödja Lapinlahden Arkkitehtuuri- ja ympäristökulttuurikoulu (60 000 euro) 29.80.50
- Budgetmotion BM 61/2024 rd Eemeli Peltonen sd Budgetmotion om ökat anslag för att bygga färdvägar och en byggnad för biljettförsäljning vid Eero Järnefelts ateljévilla Suviranta (500 000 euro) 29.80.50
- Budgetmotion BM 62/2024 rd Paula Risikko saml m.fl. Budgetmotion om ökat anslag till Frihetskrigets Traditionsförbund för utredning och fortsatta åtgärder i fråga om äganderätten till minnesmärkena över frihetskriget (40 000 euro) 29.80.50
- Budgetmotion BM 63/2024 rd Mikko Savola cent m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för utveckling av föreningen Tuglas-seuras verksamhet för att främja den finsk-estniska kulturen (100 000 euro) 29.80.50
- Budgetmotion BM 64/2024 rd Tuula Väättäinen sd m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för att täcka självfinansieringsandelen för projektet Hermannitalo i Syvänniemi (100 000 euro) 29.80.50
- Budgetmotion BM 65/2024 rd Marko Kilpi saml m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för att rusta upp Kiuruveden kotiseutumuseo (80 000 euro) 29.80.50
- Budgetmotion BM 66/2024 rd Mikko Savola cent m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för reparation av konstcentret Pirkanpohjan taidekeskus (100 000 euro) 29.80.50
- Budgetmotion BM 67/2024 rd Pia Viitanen sd m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för totalrenovering av Tampereen Teatteri och för fortsatt planering av totalrenoveringen av Tampereen Työväen Teatteri (8 000 000 euro) 29.80.50

Betänkande FiUB 25/2024 rd

- Budgetmotion BM 68/2024 rd Nasima Razmyar sd m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för kompensation för kopiering för enskilt bruk (5 500 000 euro) 29.80.41
- Budgetmotion BM 69/2024 rd Laura Meriluoto vänst m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för läroanstalter för fritt bildningsarbete (21 000 000 euro) 29.10.31
- Budgetmotion BM 70/2024 rd Hilikka Kemppi cent Budgetmotion om ökat anslag för anskaffning av plattformslösningar som är nödvändiga för forskning kring eltrafik (400 000 euro) 29.40.20
- Budgetmotion BM 71/2024 rd Hilikka Kemppi cent Budgetmotion om ökat anslag för att bygga en utvecklingsmiljö för växtbaserade livsmedel vid yrkeshögskolan LAB (800 000 euro) 29.40.20
- Budgetmotion BM 72/2024 rd Nasima Razmyar sd m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för driftskostnaderna för förskoleundervisning, grundläggande undervisning och småbarnspedagogik (2 025 000 euro) 29.40.20
- Budgetmotion BM 73/2024 rd Antti Kurvinen cent m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för utveckling av infrastrukturen för Kvarken Space Center (500 000 euro) 29.40.20
- Budgetmotion BM 74/2024 rd Anna-Kristiina Mikkonen sd m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för att bygga en museibrygga i Riihisaari i Nyslott (250 000 euro) 29.80.50
- Budgetmotion BM 75/2024 rd Krista Mikkonen gröna m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för att utveckla folkmusikfestivalen Kihaus Folk i Rääkkylä (50 000 euro) 29.80.50
- Budgetmotion BM 76/2024 rd Mikko Savola cent Budgetmotion om ökat anslag för att värna om den österbottniska musikkulturen (45 000 euro) 29.80.50
- Budgetmotion BM 77/2024 rd Nasima Razmyar sd m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för statsunderstöd till organisationer (950 000 euro) 29.10.51
- Budgetmotion BM 78/2024 rd Nasima Razmyar sd m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för gymnasieutbildningens driftskostnader (1 775 000 euro) 29.20.35
- Budgetmotion BM 79/2024 rd Nasima Razmyar sd m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för att bygga idrottsanläggningar (7 000 000 euro) 29.90.51
- Budgetmotion BM 80/2024 rd Nasima Razmyar sd m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för de vetenskapspolitiska målen (4 000 000 euro) 29.40.56
- Budgetmotion BM 81/2024 rd Tytti Tuppurainen sd Budgetmotion om ökat anslag för att främja ungdomsarbete (4 000 000 euro) 29.91.50

Betänkande FiUB 25/2024 rd

- Budgetmotion BM 82/2024 rd Tytti Tuppurainen sd Budgetmotion om ökat anslag för driftskostnaderna för scenkonst och museer (10 900 000 euro) 29.80.31
- Budgetmotion BM 83/2024 rd Sofia Virta gröna m.fl. Budgetmotion om ökat anslag till Aseman lapset ry (150 000 euro) 29.91.50
- Budgetmotion BM 84/2024 rd Tytti Tuppurainen sd Budgetmotion om ökat anslag för att främja konst och kultur (6 500 000 euro) 29.80.50
- Budgetmotion BM 85/2024 rd Timo Vornanen tv m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för att utveckla Joensuun nuorisoverstas ry:s verksamhet och stöd med låg tröskel för unga (100 000 euro) 29.91.50
- Budgetmotion BM 86/2024 rd Johannes Yrttiaho vänst Budgetmotion om ökat anslag till bidrag för att anställa yrkesutbildade personer inom rehabilitering inom småbarnspedagogiken (5 000 000 euro) 29.10.20
- Budgetmotion BM 87/2024 rd Johannes Yrttiaho vänst Budgetmotion om ökat anslag till bidrag för att anställa yrkesutbildade personer inom småbarnspedagogiken, minska gruppstorlekarna och stärka stödet enligt barnets behov (50 000 000 euro) 29.10.20
- Budgetmotion BM 88/2024 rd Peter Östman kd Budgetmotion om ändring av motivering-
en till moment 29.10.51 29.10.51
- Budgetmotion BM 89/2024 rd Jenni Pitko gröna m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för att trygga det uppsökande ungdomsarbetet (3 000 000 euro) 29.91.51
- Budgetmotion BM 90/2024 rd Jenni Pitko gröna m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för att trygga arbetsverkstadsverksamheten för unga (3 000 000 euro) 29.91.51
- Budgetmotion BM 91/2024 rd Veronika Honkasalo vänst m.fl. Budgetmotion om ökat an-
slag för verksamheten inom Prometheus-lägrets stöd rf (350 000 euro) 29.91.50
- Budgetmotion BM 92/2024 rd Hilikka Kemppi cent Budgetmotion om ändring av motive-
ringen till moment 29.90.51 och om ökat anslag för byggande av en huvudläktare vid Kis-
apuisto i Lahtis (1 000 000 euro) 29.90.51
- Budgetmotion BM 93/2024 rd Marko Asell sd Budgetmotion om ökat anslag för att öka
den fysiska aktiviteten bland barn och unga (2 000 000 euro) 29.90.50
- Budgetmotion BM 94/2024 rd Pia Lohikoski vänst m.fl. Budgetmotion om att minska an-
slaget för att bibehålla bostadsbidraget för studerande inom det allmänna bostadsbidraget
(-161 000 000 euro) 29.70.55
- Budgetmotion BM 95/2024 rd Pia Lohikoski vänst m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för
driftskostnaderna för scenkonst och museer (10 900 000 euro) 29.80.31

Betänkande FiUB 25/2024 rd

- Budgetmotion BM 96/2024 rd Hanna-Leena Mattila cent Budgetmotion om ändring av motiveringen till moment 29.90.51 och om ökat anslag för en lokal idrottsplats i Harakkamäki i Brahestad (40 000 euro) 29.90.51
- Budgetmotion BM 97/2024 rd Tuomas Kettunen cent m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för att utveckla Juminkeko-arkivet (150 000 euro) 29.80.50
- Budgetmotion BM 98/2024 rd Laura Meriluoto vänst m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för reparationer vid Riuttala allmogemuseum (50 000 euro) 29.80.50
- Budgetmotion BM 99/2024 rd Hanna-Leena Mattila cent Budgetmotion om ändring av motiveringen till momentet och om ökat anslag för en lokal idrottsplats på Seminaari område i Brahestad (360 000 euro) 29.90.51
- Budgetmotion BM 100/2024 rd Seppo Eskelinen sd m.fl. Budgetmotion om ökat anslag till Östra Finlands universitet för att minska inlärningsunderskottet bland barn och unga (500 000 euro) 29.40.20
- Budgetmotion BM 101/2024 rd Hanna-Leena Mattila cent Budgetmotion om ökat anslag för att inrätta ett konstnärsresidens i Siikajoki (200 000 euro) 29.80.50
- Budgetmotion BM 102/2024 rd Hanna-Leena Mattila cent Budgetmotion om ökat anslag för att grunda Eeva Heilala-stiftelsen (20 000 euro) 29.80.50
- Budgetmotion BM 103/2024 rd Pia Lohikoski vänst m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för att främja ungdomsarbete (4 000 000 euro) 29.91.50
- Budgetmotion BM 104/2024 rd Pia Lohikoski vänst m.fl. Budgetmotion om ökat anslag till understöd för att främja konst och kultur (6 500 000 euro) 29.80.50
- Budgetmotion BM 105/2024 rd Pia Lohikoski vänst m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för kompensation för kopiering för enskilt bruk (5 500 000 euro) 29.80.41
- Budgetmotion BM 106/2024 rd Pia Lohikoski vänst m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för finansiering till Konsttestarna (1 400 000 euro) 29.80.41
- Budgetmotion BM 107/2024 rd Antti Kurvinen cent Budgetmotion om ökat anslag för att understödja tangomarknaden i Seinäjoki för att upprätthålla den finländska tango- och schlagertraditionen (150 000 euro) 29.80.50
- Budgetmotion BM 108/2024 rd Inka Hopsu gröna m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för att öka dans- och cirkusverksamheten för barn och unga (300 000 euro) 29.80.50
- Budgetmotion BM 109/2024 rd Timo Furuholm vänst m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för att främja en fysiskt aktiv livsstil och motionsförhållandena (11 000 000 euro) 29.90.51

Betänkande FiUB 25/2024 rd

- Budgetmotion BM 110/2024 rd Tytti Tuppurainen sd Budgetmotion om ändring av motiveringen till moment 30.20.01 och om ökat anslag för inrättandet av en tjänst som djurskyddsombud (180 000 euro) 30.20.01
- Budgetmotion BM 111/2024 rd Tiina Elo gröna m.fl. Budgetmotion om ändring av motiveringen till momentet och om ökat anslag under Livsmedelsverkets moment för omkostnader för djurskyddsombudets byrå (300 000 euro) 30.20.01
- Budgetmotion BM 112/2024 rd Mai Kivelä vänst m.fl. Budgetmotion om ändring av motiveringen till momentet och om ökat anslag för att inrätta en tjänst som djurskyddsombudsman (100 000 euro) 30.20.01
- Budgetmotion BM 113/2024 rd Hilikka Kemppi cent Budgetmotion om ökat anslag för att istandsätta och utveckla Evo strövområde (1 000 000 euro) 30.64.50
- Budgetmotion BM 114/2024 rd Hilikka Kemppi cent m.fl. Budgetmotion om ökat anslag till Livsmedelsverket för att täcka avgifterna för registrering av föl (500 000 euro) 30.20.01
- Budgetmotion BM 115/2024 rd Mai Kivelä vänst m.fl. Budgetmotion om ändring av motiveringen för att omvärdera Forststyrelsens mål för intäktsföringen 30.64
- Budgetmotion BM 116/2024 rd Hanna-Leena Mattila cent Budgetmotion om ökat anslag för att köpa och riva Pöyrys damm (5 000 000 euro) 30.40.31
- Budgetmotion BM 117/2024 rd Mikko Savola cent m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för att trygga verksamhetsmöjligheterna för byaverksamhet (550 000 euro) 30.10.63
- Budgetmotion BM 118/2024 rd Saara-Sofia Sirén saml m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för att främja näringsåtervinning på Skärgårdshavets avrinningsområde (4 000 000 euro) 30.20.49
- Budgetmotion BM 119/2024 rd Eeva Kalli cent m.fl. Budgetmotion om ökat anslag till Pyhäjärvi-institutet för vårdfiske och uppföljning i Pyhäjärvi (100 000 euro) 30.40.51
- Budgetmotion BM 120/2024 rd Hanna Holopainen gröna m.fl. Budgetmotion om ökat anslag till stöd för att avveckla pälsdjursuppfödningen 10 000 000 euro) 30.10.42
- Budgetmotion BM 121/2024 rd Mika Kari sd m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för utveckling av en forsknings- och innovationsinfrastruktur som stöder främjandet av livsmedelsexport (6 000 000 euro) 30.01.40
- Budgetmotion BM 122/2024 rd Veronika Honkasalo vänst m.fl. Budgetmotion om minskat anslag för stöden för skogsvård (-10 000 000 euro) 30.40.44

Betänkande FiUB 25/2024 rd

- Budgetmotion BM 123/2024 rd Veronika Honkasalo vänst m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för stöden för naturvårdande skötsel av ekonomiskog (10 000 000 euro) 30.40.45
- Budgetmotion BM 124/2024 rd Veronika Honkasalo vänst m.fl. Budgetmotion om att ta in ett nytt moment under huvudtitel 30 och om ökat anslag för finansiering av våtmarksodling (30 000 000 euro) 30
- Budgetmotion BM 125/2024 rd Tiina Elo gröna Budgetmotion om ökat anslag för ett räddningspaket för kolsänkor (4 300 000 euro) 30.40.47
- Budgetmotion BM 126/2024 rd Tiina Elo gröna Budgetmotion om att ta in ett nytt moment under huvudtitel 30 och om ökat anslag för klimatåtgärder på torvmarker (30 000 000 euro) 30
- Budgetmotion BM 127/2024 rd Tuula Väättäinen sd m.fl. Budgetmotion om ändring av motiveringen till moment 31.10.31 och om ökat anslag för istandsättning av Hautamäki bro över Älänne i Rautavaara (150 000 euro) 31.10.31
- Budgetmotion BM 128/2024 rd Antti Kurvinen cent m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för att förbättra trafiksäkerheten för gång-, cykel- och mopedtrafik i Toholampi centralort (980 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 129/2024 rd Antti Kurvinen cent m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för att bygga en gång- och cykelled längs landsväg 673 på sträckan Vikby—Solf i Kors-holm (500 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 130/2024 rd Antti Kurvinen cent m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för energieffektivare belysning längs riksväg 3 i Södra Österbotten (300 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 131/2024 rd Rami Lehtinen saf Budgetmotion om ökat anslag för en vägplan för att skydda grundvattnet och för vägarangemang i Vieremä vid riksväg 10 och landsväg 284 (500 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 132/2024 rd Pia Lohikoski vänst Budgetmotion om ökat anslag för planeringen av en cykelväg mellan Kervo och Träskända (100 000 euro) 31.10.31
- Budgetmotion BM 133/2024 rd Timo Mehtälä cent m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för att fortsätta gång-, cykel- och mopedvägen längs Sulkakyläntie i Haapavesi (700 000 euro) 31.10.31
- Budgetmotion BM 134/2024 rd Hanna-Leena Mattila cent Budgetmotion om ökat anslag för att fortsätta byggandet av en gång- och cykelled längs Pohjoinen Satamatie (landsväg 18031) i Himanka (500 000 euro) 31.10.20

Betänkande FiUB 25/2024 rd

- Budgetmotion BM 135/2024 rd Hanna-Leena Mattila cent Budgetmotion om ökat anslag för att reparera Ylivieskantie (riksväg 27) i Kalajoki (500 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 136/2024 rd Hanna-Leena Mattila cent Budgetmotion om ökat anslag för att förbättra Pirttikoski landsväg i Pyhäjoki (250 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 137/2024 rd Hanna-Leena Mattila cent Budgetmotion om ökat anslag för en väg- och byggplan för att förbättra landsväg 793 mellan Haapavesi och Nivala (400 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 138/2024 rd Hanna-Leena Mattila cent Budgetmotion om ökat anslag för att bredda anslutningar till landsvägar som behövs för transporter med anknytning till vindkraft i Brahestad (470 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 139/2024 rd Hanna-Leena Mattila cent Budgetmotion om ökat anslag för att fortsätta byggandet av en gång- och cykelled längs Pohjoinen Satamatie i Himanka (500 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 140/2024 rd Hanna-Leena Mattila cent Budgetmotion om ökat anslag för att förbättra Mattilanperäntie i Brahestad (600 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 141/2024 rd Hanna-Leena Mattila cent Budgetmotion om ökat anslag för att reparera Torvenkyläntie (landsväg 18051) i Kalajoki (600 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 142/2024 rd Hanna-Leena Mattila cent Budgetmotion om ökat anslag för ombyggnad av landsväg 7890 på sträckan Oulainen—Pyhäkoski (2 500 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 143/2024 rd Anna-Kristiina Mikkonen sd Budgetmotion om ökat anslag för en åtgärdsutredning om byggande av en cykelväg vid korsningen mellan Pistohiekkä och Lukkolantie (150 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 144/2024 rd Anna-Kristiina Mikkonen sd Budgetmotion om ökat anslag för en försörjningsberedskapsutredning om järnvägsförbindelsen mellan Pieksämäki och Parikkala (100 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 145/2024 rd Anna-Kristiina Mikkonen sd Budgetmotion om ökat anslag för ombyggnad av vägnätet i Södra Savolax, förbindelsevägarna 15169, 15176, 15178 (900 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 146/2024 rd Saku Nikkanen sd Budgetmotion om ökat anslag för ny beläggning på landsväg 2047 i Salo på sträckan Raatala—Koski TL (1 000 000 euro) 31.10.20

Betänkande FiUB 25/2024 rd

- Budgetmotion BM 147/2024 rd Saku Nikkanen sd Budgetmotion om ökat anslag för att bygga en cirkulationsplats mellan Antintie och Joensuuntie på stamväg 52 i Somero (1 120 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 148/2024 rd Saku Nikkanen sd Budgetmotion om ökat anslag för att förbättra anslutningen till Sorvisto vid riksväg 10 i Somero genom fler refuger vid Koskis (130 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 149/2024 rd Saku Nikkanen sd Budgetmotion om ökat anslag för ny beläggning på landsvägen och gång- och cykelleden på sträckan Salo landsväg 1823 Finby (400 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 150/2024 rd Saku Nikkanen sd Budgetmotion om ökat anslag för ny beläggning på landsväg 2351 i Pemar på sträckan Hajala—Kevola (800 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 151/2024 rd Saku Nikkanen sd Budgetmotion om ökat anslag för ny beläggning på landsväg 12111 Erveläntie i Pemar och gång- och cykelväg 82110 i Salo (600 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 152/2024 rd Saku Nikkanen sd Budgetmotion om ökat anslag för ny beläggning på landsväg 12110 Aaljoentie i Pemar i Salo (800 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 153/2024 rd Riitta Mäkinen sd Budgetmotion om ökat anslag för en gång- och cykelled längs landsväg 16728 på sträckan Kantola—Mansikkaniemi i Laukas (1 600 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 154/2024 rd Riitta Mäkinen sd Budgetmotion om ökat anslag för att förbättra gång- och cykellederna vid landsväg 630 och 16707 i Jyväskylä (1 300 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 155/2024 rd Riitta Mäkinen sd Budgetmotion om ökat anslag för att förbättra gång- och cykellederna på landsväg 16685 vid Ruokkeentie i Jyväskylä (900 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 156/2024 rd Riitta Mäkinen sd Budgetmotion om ökat anslag för att förbättra riksväg 18 vid anslutningen till Pakolantie i Petäjävesi (1 500 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 157/2024 rd Olga Oinas-Panuma cent Budgetmotion om ökat anslag för en plan för reparation av Alakitkantie i Kuusamo (600 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 158/2024 rd Olga Oinas-Panuma cent m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för basstrafikledshållning i Norra Österbottens och Kajanalands områden för att minska det eftersatta underhållet (7 000 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 159/2024 rd Olga Oinas-Panuma cent m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för understöd för enskilda vägar (4 500 000 euro) 31.10.31

Betänkande FiUB 25/2024 rd

- Budgetmotion BM 160/2024 rd Johanna Ojala-Niemelä sd Budgetmotion om ökat anslag för att förbättra riksväg 4 vid Petäjäinen i Lappland (1 200 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 161/2024 rd Jouni Ovaska cent m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för att utveckla korsningen mellan stamväg 58 och stamväg 56 i Mustalahti (1 300 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 162/2024 rd Jouni Ovaska cent m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för att bygga om den tvåfiliga riksväg 9 mellan Tammerfors och Orivesi till fyrfilig väg på sträckan Alasjärvi—Käpykangas (95 100 000 euro) 31.10.77
- Budgetmotion BM 163/2024 rd Jouni Ovaska cent m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för att utveckla trafikledsnätet på riksväg 3 i nordvästra Birkaland på sträckan Alaskylä—Parkano och i Hämeenkylä på sträckan Rokkakoski—Hanhijärvi (28 000 000 euro) 31.10.77
- Budgetmotion BM 164/2024 rd Jouni Ovaska cent m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för att förbättra riksväg 3 på sträckan Mansoniemi—Riitälä i Birkaland (5 000 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 165/2024 rd Jouni Ovaska cent m.fl. Budgetmotion om ändring av motiveringen till moment 31.10.31 och om ökat anslag för främjande av gång och cykling (3 000 000 euro) 31.10.31
- Budgetmotion BM 166/2024 rd Jouni Ovaska cent m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för statsbidrag till enskilda vägar (14 500 000 euro) 31.10.31
- Budgetmotion BM 167/2024 rd Jouni Ovaska cent m.fl. Budgetmotion om att ta in ett nytt moment under huvudtitel 31 och om ökat anslag för statsbidrag till det riksomfattande bredbandsprojektet (5 000 000 euro) 31
- Budgetmotion BM 168/2024 rd Eemeli Peltonen sd Budgetmotion om ökat anslag för att bygga ett viltstängsel i Nyland längs riksväg 4 mellan Kervo och Träskända (500 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 169/2024 rd Piritta Rantanen sd Budgetmotion om ökat anslag för att planera ombyggnaden av sträckan Jämsä—Halli (väg 6031) (1 000 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 170/2024 rd Piritta Rantanen sd Budgetmotion om ökat anslag för att planera ombyggnaden av Haukilahdentie i Jämsä (väg 14303) (1 000 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 171/2024 rd Paula Risikko saml m.fl. Budgetmotion om ändring av motiveringen till moment 31.20.51 och om ökat anslag till Rengonharju-stiftelsen för att skapa en testmiljö för dronlogistik vid flygplatsområdet i Seinäjoki (400 000 euro) 31.20.51
- Budgetmotion BM 172/2024 rd Hanna Räsänen cent m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för projektportföljen för riksväg 23 vid Ristinkylä (1 000 000 euro) 31.10.20

Betänkande FiUB 25/2024 rd

- Budgetmotion BM 173/2024 rd Hanna Räsänen cent m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för att bygga en led för gång-, cykel- och mopedtrafik i Hammaslahti i Joensuu, landsväg 484 Pyhäseläntie (500 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 174/2024 rd Hanna Räsänen cent m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för att planera en led för gång-, cykel- och mopedtrafik längs riksväg 9 i Kontkala i Libelits (100 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 175/2024 rd Hanna Räsänen cent m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för att reparera landsväg 477 (Pöytälahdentie) i Outokumpu (1 000 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 176/2024 rd Mikko Savola cent Budgetmotion om ökat anslag för att förbättra landsväg 17469 i Kuortane (400 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 177/2024 rd Mikko Savola cent m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för en led för gång-, cykel- och mopedtrafik längs förbindelseväg 7013 på sträckan Kurunkorventie—Seinäjoentie i Ilmajoki (900 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 178/2024 rd Mikko Savola cent m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för ombyggnad av Itä-Ähtärintie (17281) på sträckan Etseri och Soini/Lehtimäki (200 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 179/2024 rd Mikko Savola cent m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för beläggning av första avsnittet av Niemenkyläntie 17355 i Alavo (250 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 180/2024 rd Mikko Savola cent m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för beläggning av vägsträckan Inha—Ryöttö i Etseri (250 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 181/2024 rd Mikko Savola cent m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för ombyggnad av Halkonevantie i Ilmola (350 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 182/2024 rd Mikko Savola cent Budgetmotion om ökat anslag för att förlänga vägplanen för landsväg 711 i Ruona i Kuortane samt mellan Menkijärvi i Alajärvi och riksväg 16 (250 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 183/2024 rd Mikko Savola cent Budgetmotion om ökat anslag för att bygga en bro för gång-, cykel- och mopedtrafik längs väg 7115 Koskenvarrentie i Alajärvi (600 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 184/2024 rd Saara-Sofia Sirén saml m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för att starta närtågstrafik i Egentliga Finland (1 000 000 euro) 31.20.55
- Budgetmotion BM 185/2024 rd Saara-Sofia Sirén saml m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för att starta byggandet av en planskild cirkulationsplats vid riksväg 8 i Letala (3 000 000 euro) 31.10.20

Betänkande FiUB 25/2024 rd

- Budgetmotion BM 186/2024 rd Saara-Sofia Sirén saml m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för förbättra E18 Åbo ringväg (3 000 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 187/2024 rd Saara-Sofia Sirén saml m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för förbättringsarbeten på riksväg 9 mellan Åbo och Tammerfors på sträckan Lundo station—Aura (3 000 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 188/2024 rd Saara-Sofia Sirén saml m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för att bygga en led för gång-, cykel- och mopedtrafik längs stamväg 43 på sträckan Nystad—Letala (3 000 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 189/2024 rd Timo Suhonen sd m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för anslutningsarrangemang och för att förbättra trafiksäkerheten vid riksväg 9 i Suonenjoki (3 300 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 190/2024 rd Timo Suhonen sd m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för anslutningsarrangemang och förbättrad trafiksäkerhet vid landsväg 455 och 15323 i Jorois (2 200 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 191/2024 rd Timo Suhonen sd m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för att förlänga landningsbanan vid flygplatsen i Idensalmi (1 500 000 euro) 31.10.31
- Budgetmotion BM 192/2024 rd Timo Suhonen sd m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för planering av elektrifieringen av bansträckan Pieksämäki—Varkaus— Joensuu (3 000 000 euro) 31.10.77
- Budgetmotion BM 193/2024 rd Timo Suhonen sd Budgetmotion om ökat anslag för ombyggnad av förbindelseväg 4681 i Norra Savolax (975 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 194/2024 rd Timo Suhonen sd Budgetmotion om ökat anslag för byggnadsplanering i anslutning till korsningen mellan riksväg 5 och Sorsakoskentie samt förbindelseväg 16365 mot Riikinneva (500 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 195/2024 rd Timo Suhonen sd Budgetmotion om ökat anslag för beläggning och ombyggnad av Länsi-Saamaistentie/Konnuslahdentie (landsväg 16357) från Soisalonsaari till Kuopio (2 600 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 196/2024 rd Timo Suhonen sd Budgetmotion om ökat anslag för sanering och stabilisering av landsväg 468 med blandfräs på sträckan Kangaslampi—färjan i Tappuvirta (2 500 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 197/2024 rd Juha Viitala sd Budgetmotion om ökat anslag för kanalisering och körfältsarrangemang för anslutningen till Koillisväylä vid riksväg 12 (1 500 000 euro) 31.10.20

Betänkande FiUB 25/2024 rd

- Budgetmotion BM 198/2024 rd Juha Viitala sd Budgetmotion om ökat anslag för att förnya vägbelysningen vid riksväg 12 på sträckan Lappi (Raumo)—Vittis (1 000 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 199/2024 rd Juha Viitala sd Budgetmotion om ökat anslag för att komplettera vägbelysningen på riksväg 23 vid Kankaanpää (245 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 200/2024 rd Juha Viitala sd Budgetmotion om ökat anslag för ett projekt för en led för gång-, cykel- och mopedtrafik på sträckan Unaja-Voiluoto i Raumoregionen (1 200 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 201/2024 rd Eerikki Viljanen cent Budgetmotion om ökat anslag för att reparera Vanjärventie och Vanha Vihdintie i Högfors och Vichtis (1 250 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 202/2024 rd Eerikki Viljanen cent Budgetmotion om ökat anslag för att reparera Vihtijärventie i Vichtis (2 500 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 203/2024 rd Eerikki Viljanen cent Budgetmotion om ökat anslag för att reparera Haimoonraitti i Vichtis (2 750 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 204/2024 rd Antti Kurvinen cent m.fl. Budgetmotion om ändring av motiveringen till moment 31.20.51 och om ökat anslag för att bygga en laddstation för flygtrafiken vid Vasa flygplats (500 000 euro) 31.20.51
- Budgetmotion BM 205/2024 rd Antti Kurvinen cent m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för att ordna anslutningen till riksväg 19 från PowerPark i Alahärmä och planera en förbättring av den planskilda anslutningen (350 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 206/2024 rd Antti Kurvinen cent m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för att förbättra Myrkyntie (landsväg 6650) i Östermark (600 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 207/2024 rd Antti Kurvinen cent m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för en väg för gång-, cykel- och mopedtrafik på sträckan Oksakoski—Möttönen i Perho (1 300 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 208/2024 rd Antti Kurvinen cent m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för att sanera belysningen på huvudvägarna i Österbotten så att den blir energieffektivare (250 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 209/2024 rd Antti Kurvinen cent m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för att förbättra korsningen mellan stamvägarna 63 och 68 i Evijärvi (1 100 000 euro) 31.10.20

Betänkande FiUB 25/2024 rd

- Budgetmotion BM 210/2024 rd Antti Kurvinen cent m.fl. Budgetmotion om att ta in ett nytt moment under huvudtitel 31 och om ökat anslag för att bygga en ro-ro-ramp i Karleby hamn (2 000 000 euro) 31
- Budgetmotion BM 211/2024 rd Antti Kurvinen cent m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för att förbättra förbindelseväg 7715 på sträckan Leskelä—Lochteå i Karleby (310 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 212/2024 rd Antti Kurvinen cent m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för att förbättra anslutningen mellan landsvägarna 7041 och 47738 och genomföra arrangemang för gång-, cykel- och mopedtrafik i Seinäjoki (600 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 213/2024 rd Antti Kurvinen cent m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för att planera en gång- och cykelled vid landsväg 7000 (Ilmajoentie) (350 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 214/2024 rd Antti Kurvinen cent m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för en utredning för att möjliggöra utsläppsfria transporter i Österbotten i enlighet med den gröna omställningen (150 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 215/2024 rd Antti Kurvinen cent m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för rakare sträckning av riksväg 18 på sträckan Myllymäki—Multia i Etseri (1 200 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 216/2024 rd Antti Kurvinen cent Budgetmotion om ökat anslag för broar för gång-, cykel- och mopedtrafik över vattendrag på sträckan Nykälänniemi—Kyrönniemi—Halkosaari (1 000 000 euro) 31.10.31
- Budgetmotion BM 217/2024 rd Antti Kurvinen cent Budgetmotion om ökat anslag för att främja planeringen av riksväg 19 på sträckan Kauhava—Seinäjoki (1 500 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 218/2024 rd Antti Kurvinen cent Budgetmotion om ökat anslag för att planera en planskild anslutning mellan riksväg 18 och Kyröentie i Storkyro (300 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 219/2024 rd Antti Kurvinen cent Budgetmotion om ökat anslag för ombyggnad av Kauhavan Kauppatie (700 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 220/2024 rd Antti Kurvinen cent Budgetmotion om ökat anslag för att förbättra stamväg 63 på sträckan Evijärvi—Kaustby (13 000 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 221/2024 rd Antti Kurvinen cent Budgetmotion om ökat anslag för planering och byggande av en väg för gång-, cykel- och mopedtrafik längs Munakantie i Ilmajoki (950 000 euro) 31.10.20

Betänkande FiUB 25/2024 rd

- Budgetmotion BM 222/2024 rd Johan Kvarnström sd m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för att förbättra riksväg 25 på sträckan Mjölbolsta—Svartå (16 700 000 euro) 31.10.77
- Budgetmotion BM 223/2024 rd Hanna Kosonen cent m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för att genomföra en gång- och cykelväg (landsväg 15197) i Tanhuvaara i Nyslott (5 000 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 224/2024 rd Hanna Kosonen cent m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för planering av bättre villkor för gång-, cykel- och mopedtrafik längs riksväg 14 på sträckan Anttola—Kulennoinen (100 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 225/2024 rd Hanna Kosonen cent m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för att utveckla riksväg 14 på sträckan Juva— Nyslott—Parikkala (32 000 000 euro) 31.10.77
- Budgetmotion BM 226/2024 rd Minja Koskela vänst m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för att stödja kollektivtrafiken i de stora städerna och huvudstadsregionen (40 000 000 euro) 31.20.21
- Budgetmotion BM 227/2024 rd Tuomas Kettunen cent m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för att reparera landsväg 879 på sträckan Vuolijoki—Käkilahti i Kajana (1 000 000 euro) 31.20.20
- Budgetmotion BM 228/2024 rd Tuomas Kettunen cent m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för en led för gång-, cykel- och mopedtrafik längs riksväg 22 på sträckan Mieslahti—Paltamo i Kajanaland (1 500 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 229/2024 rd Tuomas Kettunen cent m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för att reparera Puokiontie (landsväg 8832) i Vaala (700 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 230/2024 rd Tuomas Kettunen cent m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för att reparera landsväg 8950 på sträckan Ala-Näljänsä—Joukokylä i Puolanka (1 300 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 231/2024 rd Tuomas Kettunen cent m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för ett projekt för att utveckla flygplatsen i Kuhmois (500 000 euro) 31.10.31
- Budgetmotion BM 232/2024 rd Tuomas Kettunen cent m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för att bygga en gång- och cykelled längs landsväg 787 och landsväg 7770 på sträckan Pohjanpuolentie—Someronkyläntie i Alavieska (540 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 233/2024 rd Tuomas Kettunen cent m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för att reparera en sex kilometer lång sträcka på landsväg 9010 mellan Kuhmois och Hyrynsalmi (700 000 euro) 31.10.20

Betänkande FiUB 25/2024 rd

- Budgetmotion BM 234/2024 rd Tuomas Kettunen cent m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för en led för gång-, cykel- och mopedtrafik längs förbindelseväg 19033 på sträckan Kuurnantie—Vihtaniementie i Kajana (1 400 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 235/2024 rd Tuomas Kettunen cent m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för en led för gång-, cykel- och mopedtrafik längs landsväg 774 till Rautio (700 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 236/2024 rd Hilikka Kemppi cent Budgetmotion om ökat anslag för att reparera beläggningen på Hauhontie från Eteläinen till Hauho centrum (400 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 237/2024 rd Hilikka Kemppi cent Budgetmotion om ökat anslag för att reparera Liikolantie (landsväg 15044) i Sysmä (300 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 238/2024 rd Hilikka Kemppi cent Budgetmotion om ökat anslag för att bygga en under- eller överfartsbro som förbättrar säkerheten vid Järvelä järnvägsstation (600 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 239/2024 rd Hilikka Kemppi cent Budgetmotion om ökat anslag för att reparera Pätiäläntie (landsväg 14143) i Asikkala (400 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 240/2024 rd Hilikka Kemppi cent Budgetmotion om ökat anslag för att reparera Kaukelantie (landsväg 3254) i Padasjoki (1 000 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 241/2024 rd Hilikka Kemppi cent Budgetmotion om ökat anslag för att utveckla Lahtis–Vesivehmaa flygplats i Asikkala (300 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 242/2024 rd Hilikka Kemppi cent Budgetmotion om ökat anslag för att reparera Vappulantie (landsväg 14112) i Tavastehus (1 000 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 243/2024 rd Hilikka Kemppi cent Budgetmotion om ökat anslag för att reparera förbindelseväg 2451 i Heinola (100 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 244/2024 rd Hilikka Kemppi cent Budgetmotion om ökat anslag för att utarbeta den vägplan som krävs för förbättring av Ojajärventie (landsväg 13659) i Tamme-la kommun, och för ombyggnad och uträtning av vägen (2 000 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 245/2024 rd Hilikka Kemppi cent Budgetmotion om ökat anslag för att förbättra Kalliontie i Hausjärvi (landsväg 13810) (490 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 246/2024 rd Hilikka Kemppi cent Budgetmotion om ökat anslag för att planera en led för gång-, cykel- och mopedtrafik längs landsvägarna 362 och 3622 vid Itis kyrkby (50 000 euro) 31.10.20

Betänkande FiUB 25/2024 rd

- Budgetmotion BM 247/2024 rd Hilka Kemppi cent Budgetmotion om ökat anslag för att nivåstrukturera anslutningen mellan Paimelantie (landsväg 14119) och Vesivehmaantie (landsväg 3131) vid riksväg 24 och för planeringen av byggandet av en underfart för gång- och cykeltrafik i Hollola (300 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 248/2024 rd Hilka Kemppi cent Budgetmotion om ökat anslag för att reparera Kalkkistentie (landsväg 3142) i Asikkala (400 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 249/2024 rd Pia Kauma saml Budgetmotion om ökat anslag för att förbättra säkerheten vid korsningen till Störsvikvägen och Västra Kungsvägen vid stamväg 51 i Sjundeå (550 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 250/2024 rd Mika Kari sd m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för att förbättra riksväg 24 vid Kalliola anslutning i Hollola (6 400 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 251/2024 rd Mika Kari sd m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för att anlägga mötesplatser på huvudbanan i Turenki/Leppäkoski och Leteensuu (19 100 000 euro) 31.10.77
- Budgetmotion BM 252/2024 rd Mika Kari sd m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för att förbättra anslutningen till Viipurintie vid riksväg 10 och landsväg 3056 i Tavastehus (475 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 253/2024 rd Anne Kalmari cent Budgetmotion om ökat anslag för att planera ombyggnaden av förbindelseväg 6520 Möttönen—Kivijärvi (200 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 254/2024 rd Anne Kalmari cent Budgetmotion om ökat anslag för bas- trafikledshållning i Mellersta Finland (5 000 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 255/2024 rd Anne Kalmari cent Budgetmotion om ökat anslag för att bygga en gång- och cykelled på landsväg 16728 på sträckan Kantola—Mansikkaniemi i Laukas (3 100 000 euro) 31.10.31
- Budgetmotion BM 256/2024 rd Anne Kalmari cent Budgetmotion om ökat anslag för planering av uträtning av riksväg 18 på sträckan Multia—Myllymäki i Etseri (1 000 000 euro) 31.10.77
- Budgetmotion BM 257/2024 rd Anne Kalmari cent Budgetmotion om ökat anslag för ombyggnad av Hiitolantie och Joutsenjärventie på sträckan Kokkolantie—Hiitolantie vägkorsning (80 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 258/2024 rd Jessi Jokelainen vänst Budgetmotion om ökat anslag för att inleda internationell persontågstrafik på sträckan Helsingfors—Uleåborg—Haparanda—Stockholm (2 100 000 euro) 31.20.21

Betänkande FiUB 25/2024 rd

- Budgetmotion BM 259/2024 rd Juha Hänninen saml Budgetmotion om ökat anslag för att bygga en anslutning och vägbelysning invid riksväg 22 i Utajärvi (800 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 260/2024 rd Hannu Hoskonen cent m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för att bygga en led för gång-, cykel- och mopedtrafik invid riksväg 6 i Tikkala i Tohmajärvi (500 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 261/2024 rd Petri Honkonen cent Budgetmotion om ökat anslag för att reparera beläggningen på stamväg 58 på sträckan Humppi—Yläpää i Karstula (2 600 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 262/2024 rd Petri Honkonen cent Budgetmotion om ökat anslag för att reparera beläggningen på landsväg 6304 på sträckan Uurainen—Saarijärvi (3 400 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 263/2024 rd Petri Honkonen cent Budgetmotion om ökat anslag för att reparera den andra bron i Palavasalmi och förbättra belysningen på riksväg 13 vid Saarijärvi (1 000 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 264/2024 rd Petri Honkonen cent Budgetmotion om ökat anslag för vägarangemang på riksväg 13 (3 500 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 265/2024 rd Pia Hiltunen sd m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för att inleda planeringen av banan på sträckan Ylivieska—Limingo (15 000 000 euro) 31.10.77
- Budgetmotion BM 266/2024 rd Pia Hiltunen sd m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för att inleda internationell persontågstrafik på sträckan Uleåborg—Haparanda (2 100 000 euro) 31.10.21
- Budgetmotion BM 267/2024 rd Timo Furuholm vänst Budgetmotion om ökat anslag för att utveckla Skärgårdens ringväg (4 000 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 268/2024 rd Timo Furuholm vänst m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för ökad gång och cykling (28 200 000 euro) 31.10.31
- Budgetmotion BM 269/2024 rd Seppo Eskelinen sd m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för att bygga vägar för gång-, cykel- och mopedtrafik längs Kuurna-Kulhontie och Puntarikoskentie i Kontiolahti (600 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 270/2024 rd Seppo Eskelinen sd m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för att förbättra riksväg 6 vid Tolosenmäki i Kides (1 500 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 271/2024 rd Seppo Eskelinen sd Budgetmotion om ökat anslag för att förbättra landsväg 5260 (200 000 euro) 31.10.20

Betänkande FiUB 25/2024 rd

- Budgetmotion BM 272/2024 rd Seppo Eskelinen sd Budgetmotion om ökat anslag för att förbättra landsväg 5100 (1 000 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 273/2024 rd Marko Asell sd Budgetmotion om ökat anslag för att bygga en planskild anslutning på riksväg 12 i Kahtalampi (10 000 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 274/2024 rd Marko Asell sd Budgetmotion om ökat anslag för ombyggnad av landsväg 301 i Vesilahti (1 300 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 275/2024 rd Marko Asell sd Budgetmotion om ökat anslag för ombyggnad av landsväg 2501 på sträckan Nokia—Taivalkunta (1 500 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 276/2024 rd Marko Asell sd Budgetmotion om ökat anslag för ombyggnad av bygdeväg 2624 (Miharintie) (750 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 277/2024 rd Sanna Antikainen saf m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för en vägplan för riksväg 9 mellan Tuusniemi och Outokumpu (900 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 278/2024 rd Pekka Aittakumpu cent m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för arrangemang för gång och cykling längs stamväg 63 och landsväg 7813 på sträckan Sievi kyrkby—Järvikylä, Sievi (2 940 000 euro) 31.10.31
- Budgetmotion BM 279/2024 rd Pekka Aittakumpu cent m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för att bygga en gång- och cykelväg längs landsväg 848 på sträckan Koiteli—Huttukyläntie (2 760 000 euro) 31.10.20
- Budgetmotion BM 280/2024 rd Pekka Aittakumpu cent m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för att bygga en gång- och cykelled på sträckan Ronkaisenniementie—Toranki på riksväg 5 i Kuusamo (3 370 000 euro) 31.10.31
- Budgetmotion BM 282/2024 rd Anna Kontula vänst m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för statens ersättningar för att främja integration i syfte att höja flyktingkvoten (11 000 000 euro) 32.50.30
- Budgetmotion BM 283/2024 rd Mai Kivelä vänst m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för stöd för att avskaffa uppfödningen av pälsdjur (20 000 000 euro)
- Budgetmotion BM 284/2024 rd Timo Heinonen saml Budgetmotion om ändring av motiveringen till moment 32.30.40 32.30.40
- Budgetmotion BM 285/2024 rd Timo Heinonen saml Budgetmotion om ändring av motiveringen till moment 32.30.40 32.30.40
- Budgetmotion BM 286/2024 rd Mai Kivelä vänst m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för att inleda ett investeringsprogram för växtbaserad mat (34 000 000 euro) 32.20.40

Betänkande FiUB 25/2024 rd

- Budgetmotion BM 287/2024 rd Laura Meriluoto vänst m.fl. Budgetmotion om minskat anslag för elektrifieringsstöd (-75 000 000 euro) 32.20.43
- Budgetmotion BM 288/2024 rd Tytti Tuppurainen sd Budgetmotion om minskat anslag för elektrifieringsstöd till den energiintensiva industrin (-150 000 000 euro) 32.20.43
- Budgetmotion BM 289/2024 rd Hanna Räsänen cent Budgetmotion om ökat anslag för regionalt transportstöd till exportföretag i östra Finland (500 000 euro) 32.30.44
- Budgetmotion BM 290/2024 rd Hanna Räsänen cent Budgetmotion om ökat anslag för utredning om hur läget med företagens säkerheter i östra Finland kan underlättas (250 000 euro) 32.30.40
- Budgetmotion BM 291/2024 rd Hanna Räsänen cent Budgetmotion om ökat anslag för utredning om återinförande av investeringsstöd till kommunala bolag i östra Finland som bygger och utvecklar företagsfastigheter (250 000 euro) 32.30.40
- Budgetmotion BM 292/2024 rd Jenni Pitko gröna m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för att effektivisera miljötillsynen (2 694 750 euro) 32.01.02
- Budgetmotion BM 293/2024 rd Laura Meriluoto vänst m.fl. Budgetmotion om ökat anslag till Jobbkanalen Ab (10 000 000 euro) 32.30.41
- Budgetmotion BM 294/2024 rd Hanna-Leena Mattila cent Budgetmotion om ökat anslag för att bygga en vågbrytare vid Tauvo i Siikajoki (645 000 euro) 32.30.40
- Budgetmotion BM 295/2024 rd Hanna Kosonen cent m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för att stödja hållbar tillväxt och livskraft i regionerna (35 000 000 euro) 32.30.40
- Budgetmotion BM 296/2024 rd Eva Biaudet sv Budgetmotion om ökat anslag för att trygga verksamheten vid Konsumentförbundet rf (300 000 euro) 32.01.40
- Budgetmotion BM 297/2024 rd Tytti Tuppurainen sd Budgetmotion om ökat anslag för att återta höjningen av initialsjälvriskerna för läkemedelsersättningar (14 700 000 euro) 33.30.60
- Budgetmotion BM 298/2024 rd Aino-Kaisa Pekonen vänst m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för att återta höjningen av initialsjälvriskerna för läkemedelsersättningar (14 700 000 euro) 33.30.60
- Budgetmotion BM 299/2024 rd Pia Lohikoski vänst m.fl. Budgetmotion om att öka anslaget för att bibehålla bostadsbidraget för studerande inom det allmänna bostadsbidraget (182 000 000 euro) 33.10.54
- Budgetmotion BM 300/2024 rd Laura Meriluoto vänst m.fl. Budgetmotion om minskat anslag för FPA-ersättning för läkares mottagningsarvoden (-65 300 000 euro) 33.30.60

Betänkande FiUB 25/2024 rd

- Budgetmotion BM 301/2024 rd Joona Räsänen sd m.fl. Budgetmotion om ändring av motiveringen till moment 33.60.36 och om ökat anslag för att utveckla förlossningsverksamheten och trygga verksamheten vid förlossningsavdelningen vid Lojo sjukhus (4 000 000 euro) 33.60.36
- Budgetmotion BM 302/2024 rd Tytti Tuppurainen sd Budgetmotion om ökat anslag för bidrag till organisationer inom social- hälsovårdssektorn (32 000 000 euro) 33.90.50
- Budgetmotion BM 303/2024 rd Laura Meriluoto vänst m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för finansiering av social- hälsovårdssektorns organisationer (80 000 000 euro) 33.90.50
- Budgetmotion BM 304/2024 rd Sofia Virta gröna m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för att genomföra Istanbulkonventionen (300 000 euro) 33.03.04
- Budgetmotion BM 305/2024 rd Paula Risikko saml m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för modeller för rehabiliteringstjänster för krigsvärnlösa (200 000 euro) 33.03.63
- Budgetmotion BM 306/2024 rd Laura Meriluoto vänst m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för verksamheten vid kompetenscenter inom det sociala området (1 250 000 euro) 33.60.63
- Budgetmotion BM 307/2024 rd Minja Koskela vänst m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för fler skyddshemsplatser (6 000 000 euro) 33.60.52
- Budgetmotion BM 308/2024 rd Alviina Alametsä gröna m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för att öka antalet skyddshemsplatser (7 000 000 euro) 33.30.52
- Budgetmotion BM 309/2024 rd Veronika Honkasalo vänst Budgetmotion om ökat anslag för att trygga Förbundet för mödra- och skyddshems behandlingssystem Pidä kiinni (3 000 000 euro) 33.03.63
- Budgetmotion BM 310/2024 rd Sofia Virta gröna Budgetmotion om ökat anslag för behandlingssystemet Pidä kiinni® (3 000 000 euro) 33.03.63
- Budgetmotion BM 311/2024 rd Tuula Haatainen sd Budgetmotion om ökat anslag för att trygga vård och rehabilitering för mammor med missbruksproblem (1 500 000 euro) 33.03.63
- Budgetmotion BM 312/2024 rd Bella Forsgrén gröna Budgetmotion om ökat anslag för att återta nedskärningarna i statsunderstöden för social- och hälsoorganisationerna (79 500 000 euro) 33.90.50
- Budgetmotion BM 313/2024 rd Pia Lohikoski vänst m.fl. Budgetmotion om ändring av motiveringen till moment 35.20.60 för att möjliggöra understöd för totalrenovering av bostäder 35.20.60

Betänkande FiUB 25/2024 rd

- Budgetmotion BM 314/2024 rd Hanna-Leena Mattila cent Budgetmotion om att ta in ett nytt moment under huvudtitel 35 och om ökat anslag till Alpuan Kylätalo ry i Brahestad för byte av uppvärmningssystem (20 000 euro) 35
- Budgetmotion BM 315/2024 rd Laura Meriluoto vänst m.fl. Budgetmotion om att ta in ett nytt moment under huvudtitel 35 och om ökat anslag för främjande av sådan infrastruktur i bostadshus som krävs för eldrivna transporter (20 000 000 euro) 35
- Budgetmotion BM 316/2024 rd Laura Meriluoto vänst m.fl. Budgetmotion om att ta in ett nytt moment under huvudtitel 35 och om ökat anslag för att fasa ut olje- och gasuppvärmning i bostadshus (30 000 000 euro) 35
- Budgetmotion BM 317/2024 rd Laura Meriluoto vänst m.fl. Budgetmotion om att ta in ett nytt moment under huvudtitel 35 och om ökat anslag för kommunernas klimatplaner (2 631 000 euro) 35
- Budgetmotion BM 318/2024 rd Jenni Pitko gröna m.fl. Budgetmotion om att ta in ett nytt moment under huvudtitel 35 och om ökat anslag för beredningen av kommunernas klimatplaner (2 631 000 euro) 35
- Budgetmotion BM 319/2024 rd Tytti Tuppurainen sd Budgetmotion om ändring av motiveringen till moment 35.20.60 35.20.60
- Budgetmotion BM 320/2024 rd Antti Kurvinen cent m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för att understöda och utveckla verksamheten vid Finlands UNESCO Global Geoparks-objekt (1 500 000 euro) 35.10.52
- Budgetmotion BM 321/2024 rd Minja Koskela vänst m.fl. Budgetmotion om att ändra motiveringen till moment 35.20.60 i syfte att höja stöden från Statens bostadsfond (1 500 000 euro) 35.20.60
- Budgetmotion BM 322/2024 rd Mika Riipi cent Budgetmotion om ökat anslag till Forststyrelsens offentliga förvaltningsuppgifter (31 602 000 euro) 35.10.52
- Budgetmotion BM 323/2024 rd Juha Viitala sd Budgetmotion om ökat anslag för istandsättning av byggnader vid Säbbskärs fyr (250 000 euro) 35.10.52
- Budgetmotion BM 324/2024 rd Jenni Pitko gröna m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för att effektivisera miljötillsynen (500 000 euro) 35.10.20
- Budgetmotion BM 325/2024 rd Jenni Pitko gröna m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för miljösanering, utveckling av markskydd och styrning av miljöförvaltningen (2 810 000 euro) 35.10.22
- Budgetmotion BM 326/2024 rd Laura Meriluoto vänst m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för reparationsunderstöd (5 000 000 euro) 35.20.55

Betänkande FiUB 25/2024 rd

- Budgetmotion BM 327/2024 rd Laura Meriluoto vänst m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för att utveckla och utvidga boenderådgivningen (3 000 000 euro) 35.20.31
- Budgetmotion BM 328/2024 rd Olga Oinas-Panuma cent Budgetmotion om ökat anslag för istandsättning av natur- och friluftsmål i Norra Österbotten (500 000 euro) 35.20.52
- Budgetmotion BM 329/2024 rd Hanna-Leena Mattila cent Budgetmotion om ökat anslag för att bygga en raststuga vid Pitkäjärvi i Kalajoki (392 150 euro) 35.10.52
- Budgetmotion BM 330/2024 rd Hilikka Kemppi cent Budgetmotion om ökat anslag för fortsatt verksamhet vid fågelgården Heinolan lintuhoitola (100 000 euro) 35.10.21
- Budgetmotion BM 331/2024 rd Mai Kivelä vänst m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för utgifter för naturvård (200 000 000 euro) 35.10.21
- Budgetmotion BM 332/2024 rd Mai Kivelä vänst m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för bidrag till miljöorganisationer (850 000 euro) 35.10.21
- Budgetmotion BM 333/2024 rd Antti Kurvinen cent m.fl. Budgetmotion om ökat anslag för att främja restaureringsplanen för Pirttikoski i Kaustby (190 000 euro) 35.10.21